

PUBLII PAPINII
STATII
SYLVARUM
LIBRI V.

Cum notis ad marginem Com-
mentarii vice,

Quas undecunque collegit
THOMAS STEPHENS,
Scholæ
BURIENSIS
Moderator.

CANTABRIGIÆ,
Apud THOMAM BUCK celeberrimæ
Academiae Typographum.
Anno Dom. MDCLI.

WILLIAM C. BAKER

1841

WILLIAM C. BAKER

1841

WILLIAM C. BAKER

1841

WILLIAM C. BAKER

WILLIAM C. BAKER

1841

WILLIAM C. BAKER

1841

WILLIAM C. BAKER

1841

WILLIAM C. BAKER

1841

WILLIAM C. BAKER

1841

WILLIAM C. BAKER

1841

WILLIAM C. BAKER

1841

WILLIAM C. BAKER

1841

WILLIAM C. BAKER

1841

Amplissimis & maximè Spectabilibus

Viris, D. D. Gubernatoribus Scholæ

Regiæ Grammaticalis apud Burgum

Scti. EDMUNDI

in agro SUFFOLC.

Ublicum tandem accipiunt Stati-
anæ meæ lucubrationes, quas pri-
mores aliquot in repub. literariâ
Viri sæpius & impensius efflagitâ-
runt. Et nullius patrociniū ma-
gis ambiunt, quàm Illorum, quo-
rum ductu & auspiciis ad umbra-

tica hæc studia non semel evocatus fui. Ità enim fa-
voris Vestri aura elicit & invitavit, dum me, non ma-
gnum aliquem, aut exspectatione vestrâ dignum, ne-
dum parem, nisi quâ Vestrum, benignè huc accersen-
dum putetis: Et illud proximum Diis ipsis nomen est;
quodd illum, quem fecistis dignum, comprobavistis.
Nec in his, indulgentiæ Vestræ limites præscribi per-
misistis: sed sponte voluistis omnibus suis numeris ab-
solvere beneficium; nec passi estis, ut ex eo quicquam
petitio mea defringeret. Quàm squalidæ olim jacue-
rint hæ Musarum ædes, quàm desolati penates, adhuc
recordari possitis. Enimvero præteriti hujus luctus

---Et memini, & meminisse juvat--- & in
hoc meritò disertus esse poteram. Ampla hæc questu-
bus seges foret, nisi probè novissem, querelas tum mi-

nimè gratas esse, cùm maximè sint necessariae. Vos autem, integerrimi Viri, divinâ planè ope illud malum averruncastis, eadèmq̃ue operâ, mihi copiosâ vestrâ bonitate & suffragiis præsidium dedistis, & laborantibus Musis solatium. Siquidem in tam perturbato rerum statu, cùm undique insonuit bellorum tuba, tibis tamen & Musarum fistulis Vos aurem attentam præbuisstis, nec inter arma media Pacis artes neglexistis. Euge, Viri optimi! foveantur hæc quæ dedistis beneficia: Virtutem maximè colite, ut Vos colat virtus: Facite, ut ferociente hoc falo nos securi interim in navicula dormiamus, aut, quod optabilius, Artibus invigilemus. Innocuis Divis, & nil quicquam mali machinantibus, suam vindicate, protegitè innocentiam. Ut quamvis æstuet & tumultuetur reliquus orbis, parvula hæc mundi plaga sub Vestris auspiciis placidâ rideat malaciâ. Sic Vestro patrocinio freti, ignorantiam pessum premamus; Disciplinam sartam, tectam, pristino splendori restitutam piè colamus; nobis Musas quasi postliminii jure reversas gratulemur. Instaurationem interim suam Vobis acceptam refert hujus loci Genius: Quorum adoranda dona illius grates piissimè prosequuntur, qui nunc & æternùm erit

Usu & mancupio vester

THO. STEPHENS.

¶ Præfatio.

— *F*avete linguis:

Vestra est ista dies, favete Musa;

Dum qui Vos geminas tulit per urbes

Romani colitur chori Sacerdos. Ut iisdem ferè

verbis, ipse de Lucano Statius. Quem si quis à vane gloriæ mi-
retur, hac habeat. Inter Poetas Epicos nemo sublimior fuit,
aut propius ad Virgiliani carminis majestatem accedens, quàm
hic noster Papinius: Quod testatur ille rigidus Literatorum
Censor Scaliger, aliique prima nota Critici. Ità tamen mos
obtinuit, ut hodie neglectus passim jaceat, nulli promittens
diem, aut urbem lætam faciens; cùm affania illa, & nuga
Poetarum, inter rudimenta in Scholis, legenda pueris propo-
nantur. Et quidem causantur eum pratimidum, & grandi-
loquentiorem quàm par est, (ut saltem videantur hi blatero-
nes cum ratione desipere) cujus imitatio tersam & equabilem
sermonum castitatem in juvenibus corrumpat: adeò ut instar
rana Æsopica excrescant, quæ, ut æquaret bovem, se disten-
debat dum crepuit. Sed eum à calumnia hac satis vindican-
tum aurea ejus Opera, tum aliorum Elogia. Nam præter-
quam quòd à grandi verborum sono, ut à præcipua virtute
cententur Epici (si Petronio fidem facimus;) Cui unquam
Poetarum magis proprium fuit subito cæstro incallescere? Quis,
ubi incaluit, fortius & felicius debacchatur? adeò ut quan-
tumcunque Phœbum hauserit, ac nescio an etiam majorem,
confestim eodem calore reddat, inquit Sabellicus. In eo de-
xtrum ingenium, pura & tamen florida locutio, argumentum
varium, decoctus & amussitatus stylus. In Genebliacis, Epi-
cediis, Epithalamiis, Topographiis, aliisque id genus carmi-
nibus, quàm copiosus est & multiplex! In prolixiore car-
mine, & historia textura, quàm concinnus & pressus! In

Praefatio.

illustrationibus quàm felix & appositus ! Nec desultorio vagatur ingenio, sed aquis passibus id agit, ut pari cum decore inceptum absolvat opus. Enimvero tumorem ejus falso prae-tendunt scioli, quasi velum ignorantiae suae : Qui didicerunt damnare hoc quod nesciunt, & quia reconditum quiddam la-tet, quod exhaurire non eorum opis est, abyssum clamitant cau-tius à pueris vitandam, nè, si fortè inciderent, haud facile in-dè emergant. Sic olim Veritatis delubrum praë tenebris un-dique circumfusis ferè inaccessum fuit. Serio itaque illud ag-gressus sum, & nescio an magnis ausis excidam, ut divinum hunc vatem à situ & tenebris vindicarem ; aliqualem sal-tem faciem in subobscuris Sylvis preferrem, ut puerorum grex intrepidè inter densos frutices viam inveniant, & ex ipsis empuvidas in usum suum decerpant. Egregii viri votum erat, ut omnem ejus operam in Sylvis locasset Statius ; nihil enim illis amabilius, floridius, magisque Poeticum. Certè Schediasmata fuerunt, & vario calore effusa poematia ; quod vel ex titulo satis constare poterit, & ipse de se in Epistolis predicat Poeta. Adeò tamen politum opus est, & per totum à ruditate tantum distat, ut hortus cultissimus dici mereatur. His etiam Sylvis (ut justum volumen excluderem) imperfe-ctum Achilleidos opus adjunxi, cujus nè decimam quidem partem absolverat Poeta, nisi quòd

-----Dimidium facti qui bene cœpit, habet.

Sed in hoc certè longè infelicior sum aliis, qui id genus pen-sum percurrerunt, & brevibus suis scholiis tenebricosos an-thòres illustrarunt ; Quòd illi plerumque actum agunt, eosque tractant Scriptores, quos Commentariorum industria defaca-tos reddidit ; unde tam manifestò liquet sensus, quàm Sol cùm sudum est. Mihi verò, in difficillimis & ubi maxima caligo vie est, saepenumero absque cortice natandum est. Non diffi-teor, quòd multi (ut oculatissimi Crucei verbis utar) in his amoenissimis Camcenarum lucis diu vagati fuere, qui tamen aliquandiu evagati sunt. Nam (quod præcipuum opus erat) in abditos intimosque Poetae sensus minimè penetrantes, in parergis

Praefatio.

parergis saepe occupantur, & nonnulla praeter rem interdum sic inculcant, ut in alium potius authorem quàm in suum Papinium Commentarios edere videantur. Interim nollem, alienis laudibus obrectando, debito honore illos defraudare, qui, siue datâ operâ interpretationem moliti sunt, siue inter alia in easdem Sylvas fortè diverterunt, verum & genuinum loci alicujus sensum enucleârunt. Quae sincera & candida apud alios reperio, ea mordicus retineo, & ne plagia infimuler, infissima eorum verba transcribo: Quae minùs arrident, rejicio; ut Inutiles falce ramos amputans, Feliciores inferam. Stylo familiari usus sum, nè ignotum per ignotius exponens, faciem sub modio ponerem, quod alterius manu amovendum esset. Singulas annotationes ad figuras Arithmeticas retuli in contextu: Eas velim ut conferas cum textu precedente & subsequente; aliter enim expertes & vacua sensus esse videbuntur: verùm si copules, Authorem tibi manifestum reddent; Qui quidem in erudiendis discipulis finis mihi unicus proponitur. Si cui puerilia haec videantur, & nimium publici saporis, sciat ista in gratiam studiose juventutis, quae nondum patruos sapuit, excogitata esse; à qua si vel mediocre gratiam iniero, justo alio volumine divinam Thebaida complectar. Tantum est, Lector, quod te praeconitum velim. Vale, & fruere

Tui studiosissimo

TH. STEPHENS.

¶ P. PAPINII STATII

vita ex Petro Crinito.

Publius Statius Papinius inter Poetas heroicos relatus, haud ignobili genere ortus est. Quidam scribunt Majores ejus oriundos *Epiro*, diuque versatos Sellis non sine commendatione ingenii atque probitatis. Patrem *Papinium* habuit, qui ob insignem eruditionem, egregiasque virtutes, civitate *Neapoli* donatus est, in qua *Statius* poeta natalem suum habuit: quæ res cum locis multis indicatur, tum præcipue carminibus quibus *Claudiam* uxorem hortatur, ut relictâ urbe *Neapolim* se recipiat, quo liberius atq; facilius animo suo indulgere posset. Primam ætatem in studiis literarum & honestis disciplinis collocavit, diligentiam *Papinii* patris institutus. Cumque in poetica facultate multum profecisset, brevi tempore adeptus est summam celebritatem nominis. Uxorem habuit nomine *Claudiam*, quæ ingenio magno fuit, minimèque vulgari doctrinâ, ut ipse *Statius* alicubi refert. Quidam falso existimârunt eandem esse *Pollam Argentariam*, quæ uxor *Annei Lucani* fuit, ut dictum est à nobis commodius. Composuit multa & varia poemata, de quibus breviter agendum est: *Thebaidem* libris duodecim quos consecravit *Cæsari Domitiano*. In hoc opere secutus est magna ex parte poetam *Antimachum*, qui pari argumento maximum atq; operosissimum opus reliquit. Neque dubium est Poetam *Statium* in eo absolvendo mirâ solertiâ usum, & incredibili studio per duodecim annos. Fateturque libere & ingenuè se magnopere adjutum à parente suo, in pernoscenda ac describenda locorum historia: Et à se editum atque publicatum, judicio ac monitionibus *Junii Maximi*, qui per ea tempora excelluit magnâ eruditione & eloquentiâ. Deinde aggressus est scribere opus de *Achille*, in quo majore spiritu ac longiori carmine parabat exequi gesta illius atque virtutes: sed per importunum obitum minime potuit inchoatum opus perfici-

Publii Papinii Statii vita.

perficere. Quidam existimârunt fuisse ab eo absolutum, ac majori ex parte amissum injuriâ temporum. Sylvarum libros quinque edidit, auspicatus à *Cesare Domitiano*, qui studium poeticâ, quantum potuit maximè, simulavit. In his facilè probavit *Statius*, quantum faveret bonis ingeniis, quantumque amicorum studiis atque officiis concederet. Idem tamen refert, se diu multumque dubitâsse in his libellis emittendis, qui subito calore & quadam festinandi voluptate fluxerunt. De his *Apollinaris Sidonius* meminit, magnisque laudibus profequitur, non modò in epistolis, sed in suis etiam hendecasyllabis.

Non quod Papinius tuus, meusque

Inter Labdacios sonat furores,

Aut cùm fortè pedum minore ritmo

Pingit gemmea prata Sylvularum.

Inter cæteros amicos præcipuè coluit *Ategium Meliorem*, *Pollium*, *Septimium*, *Stellam Patavianum*, & *Marcellum Victorium*, ad quem *Fabius Quintilianus* libros suos misit de Oratoria Institutione. *Cesar Domitianus* tantum studii atque officiorum demonstravit erga Poetam *Statium*, ut eum quandoque susceperit magnifico atque apparatissimo convivio; de quo scriptum est carmen à *Statio*, adjectâ laudatione Principis quem indulgentissimum vocat. Idem *Domitianus* donavit eum insigni coronâ, & aliis muneribus atque dignitatibus honestavit. Filium amisit cùm in tenera ætate esset: cujus acerbum interitum deflevit pater mœstissimus longiori carmine, ut habetur eo Sylvarum libro, quem *Abascantio* misit. Minimè dubium est, periisse *Statium* provecâ ætate, ut Grammatici nostri testantur. Neque inclinât animus ut verum esse existinem, quod à quibusdam scribitur, Fuisse illum stylo præacuto occisum à *Cesare Domitiano*; cùm tam diligenter, tamque officiosè, multis ac variis poematis blandiatur Principi in extolendis atque assiduè celebrandis illius officiis. De *Statio Cecilio* (qui nobilissimus habitus est inter Comicos) diximus suo loco.

De

De *STATII* nomine accurata Gevartii
differtatio.

Quod omnibus etiam amœnissimis & florentissimis nemoribus, prætisque evenire solet, ut si diutiùs desolata & inculta jaceant, multi peregrini & tralatiiv fœtus lectissimis arboribus sese interférant: illud etiam cultissimis quondam & fragrantissimis Papinii nostri Sylvulis accidit; in quibus, partim temporum injuriâ, partim hominum incuriâ, multi adulterini frutices, plurimi novitii surculi & stolones cultissimis olim arbusculis accreverunt.

Nec ipsas tantùm sylvulas hæc labes infedit; sed ipsius etiam Sylvarum autoris, Statii, inquam, nomen, quod mireris, Lector, sylvescere, & novos Surculos emittere cœpit. Nam qui ante nos aureolos hosce libellos curâ suâ excolere & polire conati sunt, non satîs habuerunt frondationem in sylvulis his exercere, & iniquissimas ramulôsque malè flexos decerpere; sed etiam audacter sanè, iniquissimè, & insitionem exercere aggressi sunt. Nam ecce Statiano nomini novum, nescio quem, & peregrinum Surculum inferuerunt. Nec vulgares sanè illi Insitores, sed præstantes hujus ætatis viri, Fred. inquam, Tiliobroga, & Morellus, aliique, quos de Poeta nostro, omnique adeò literaturâ, quàm optimè meritos esse nemo negabit. Tiliobroga ecce, in nupera Statii editione Parisiensi, quàm adornavit, hunc titulum dedit; Papinii Surculi Statii Opera quæ extant. Morellus verò Commentaria sua in Sylvas ità inscripsit; Ad Papinii Surculi Statii Sylvas Conjectanea. Ego certè, ut liberè cùm Plauto dicam, SURCULUS ille—quis sit homo nescio, Neq; novi; neq; natus necne is fuerit, id solidè scio.

Sed rationes eorum audiamus. Ait Tiliobroga in Observationibus suis, se illud SURCULUS in plerisque M. S. reperisse: In quibus ità legebatur; Dictus fuit proprio nomine STATIUS, cognomine PAPINIUS, SURCULUS agnomine. Deinde ait, in appendice D. Hieronymi ad Eusebii Chron. sic legi; Statius Surculus Tholosanus in Gallia celeber-

accurata Gevartii dissertatio.

celeberrimè Rhetoricam docet; Olymp. 200. Ann. 59. Imperat. Nerone. *Huc facit, quòd Had. Behottius, in suis ad Statium variantibus Lectionibus, dicat se in vetustissimo codice reperisse; Statii Papinii Surculi Tholosani Liber primus, &c. Juretus etiam ad Symmachum lib. 1. ait, Poetam nostrum, in codice D. Benigni Divionensis, Surculum appellari. Guil. verò Barclaius in Premessis ad Taciti Agricola, Poetam nostrum, ut natione Tholosanum, Gallicæ juventuti commendat, & Surculi agnomen omnino defendit, aitque, Cum Romæ STOLONES agnomine quidam dicti fuerint, quidni, inquit, etiam SURCULI? Modium, aliòsque quamplurimos omitto, qui idem censuerunt. Hec itaque argumenta eorum sunt, qui novum illud nomen Poeta nostro adjiciendum existimârunt. Nos verò, antequam falce nostrâ infititum illum Surculum averruncemus, videndum duximus, in quo tandem agro infelix illud lolium primùm creverit, & unde in omnes M. S. Statii codices sese insinuârit. Illud verò mihi, diligenter rimanti, certissimum est, primùm ex Eusebii Chron. ortum esse hunc errorem. Ubi ergò locum illum correxerimus,*

—tunc ipsa cubilia fraudum

apertissimè patebunt. Vulgò itaque in Chronico illo, ut supra citavimus, legitur; Statius Surculus Tholosanus in Gallia celeberrimè Rhetoricam docet, &c. Sed hîc, detractâ literâ, Ursulus, non autem Surculus legendum esse, testatur Vir Clariss. Aubertus Miræus, qui se in tribus veteribus optime notæ codicibus Ursulus reperisse asserit, in suis ad illud Chronicon notis. Idem testatur maximus Scaliger, suis ad Eusebium Commentariis. Deinde in Chron. M. S. quod asservatur apud S. Victoris Lutetiæ, ubi hæc D. Hieronymi verba citantur, Ursulus legi, ipsemet testatur Tiliobroga, quamvis falsò ille nomen illud ibi exscriptoris vitio corruptum existimet. Postremò, apud Sueton. lib. De claris Rhetorib. ubi vita hujus Ursuli Statii (de quo D. Hieron.) descripta fuit, præter eorum Rhetorum nomina, quorum vita etiamnum ibi supereat, hæc etiam legebantur;

L. Statius

De Statii nomine

L. Staius Urfulus,

P. Clodius Quirinalis.

ut testatur Achilles Stat. Lusitanus in Comment. ad illum Suetonii libellum. Quin & Aufonius alibi cuiusdam alterius Urfuli Grammatici meminit: & certè Urfulorum & Urfinorum familia, celebris olim Roma erat. Hinc D. Urfula & Urfus, cuius quidam Romanus apud Poetam nostrum 2. Sylv. Hinc ergò imprimis perspicuum, Surculus non esse nomen, nisi corruptum & depravatum. Quod ut adhuc clariùs evadat, ipsam erroris originem & fontem aperiemus. Repetita erat, ut saepe fit, ab indoctis librariis ultima litera S vocis precedentis Staius, & illa connexa erat cum sequenti nomine Urfulus, hoc modo; Staius SURSULUS: unde primùm quidem natum Surfulus, quod postea in Surculus mutatum. Confirmatur hec mea opinio ex tribus M. S. cod. in quibus omnibus etiamnum Surfulus legebatur, non Surculus. Primus est codex Buslidianus, quem ipsemet hisce oculis Lovanii inspexi, in quo clarè legebatur; Papinii Surfuli Thebais incipit: quod glossa interlinearis ità explicabat; Surfulus, inquit, Agnomen, quasi sursum canens. Acumen glossographi! Sed linquamus nugas. Alter erat M. S. Caroli Langii, ex quo in codice suo Livineius annotarat etiam Surfulus ibi legi. Tertius est codex Clarif. Viri P. Petavii, Consilarii Regii, in quo Tiliobroga se reperisse fatetur Surfulus. Ità enim legendum est in ejus Observationibus, cùm Petavianum codicem citat, quamvis opera malè ibi ediderunt Surculus. Nam ipse Tiliobroga in calce edit. Parisiensis, ubi operarum errata corrigit, ità legendum ait: & sanè aliàs pugnantia ibi locutus fuisset, ut legenti patet. Sed piget diutius quinologizari. Ex his omnibus jam satis patet primus Tiliobrogæ, Morelli, & aliorum error, quòd nimirum nihili nomen, & ex alio nomine depravatum Poeta nostro indiderint. Et si aliud ex D. Hieronymi Chronico nomen ei adjiciendum fuisset (quod negabimus) Urfulus, non autem Surfulus, vel Surculus dicendum fuisset. Alter, & quidem gravissimus, eorum error est, quòd duos Staios, Prænominis, Cognominis, Patriâ,

accurata Gevartii dissertatio.

tria, Professione & Tempore diversissimos imperitè confuderint. Duo namque (ut Statium Cæcilium Comicum omittam) Cæsarum temporibus maximè in literis excelluere Statii; quorum unus hic noster,

Pub. Statius Papinius, Neopolitan. Poeta, sub Domitiano;
alter vero

Luc. Statius, Ursulus, Tholosanus, Rhetor, sub Nerone floruit. Sed ut alter eorum error ex D. Hieronymi Chronico, ita & hic ex eodem natus est. Sciolus enim aliquis, qui olim Statii exemplaribus manu describendis præfuit, cum in Chronico illo, Rhetoris Statii Ursuli, malè ibi Surculus appellati, mentionem reperisset, illud de Poeta nostro etiam intelligendum putavit, illumque Papinium Surculum appellavit, & utrumque confudit. Atque hinc origo erroris in M. S. nata, qui tot eruditissimos viros, quos supra recensuimus, fefellit. Jam verò Ursulum illum Rhetorem, longè diversum esse à nostro Papinio, vel ex solo Suetonio pater, qui vitam illius Ursuli describit in libello *De claris Rhetoribus*, ut supra diximus. Quòd si autem ille idem fuit cum nostro Poeta, cur inter Rhetores vita ipsius à Suetonio relata est? Et quod omnium clarissimè evincit, Ursulus ille Tholosanus fuit, ut omnes M. S. testantur; at Poeta noster non uno in loco sese Parthenopæum seu Neapolitanum prodit. Et imprimis, lib. 3. Sylv. in Epist. ad Pollium sic ait; Summa est Ecloga, quâ mecum secedere Neapolim, Claudiam meam hortor. — Huic præcipuè libello favebis, cum scias hanc destinationem quietis meæ tibi maximè intendere, méque non tam in patriam, quàm ad te secedere. Et in ipsa Ecloga de Neapoli sic ait;

Mille tibi nostræ referam telluris amores:

Sed fatès hoc conjux, fatès hoc dixisse, Creavit

Me tibi, me socium longos adstrinxit in annos.

Nónne hæc amborum genitrix altrixque videri

Digna? — Et 1. Sylv. Epithal. Violantillæ, qua

Neapolitana erat;

At

De Statii nomine

At te nascentem gremio mea prima recepit
 Parthenope, dulcisque solo tu gloria nostro
 Reptasti — *Et in Epist. 4. Sylv. præmissâ, Julium Menecratem Neapolitanum, Municipem suum appellat. Plura testimonia hic non accumulo: nam ex his sole clariùs patet, Statium nostrum fuisse Neapolitanum: at Ursulum illum Tholosanum fuisse verum est. Primò itaque, hinc manifestus est error Barclai ad Tacitum, quo loco, ut suprà diximus, Poetam nostrum Gallicæ juventuti, tanquam conterraneum & Tholosanum, commendat. Secundò, patet errasse Nicolaum Clemangium Doctorem Parisiens. qui floruit circa annum M CCCC. Ille enim in Epist. ad Galeottum Malapetam, ubi Gallicam eloquentiam deprædicat, sic ait; Sed nè me putes Gallicanam eloquentiam externis tantum probare testimoniis, & nulla illius posse proferre monumenta; dic de qua velis professione auctores adduci. Si de Poetico quæris genere, adest Statius Papinius Tholosanus, omnium inter Heroicos uno excepto Virgilio gravissimus, studiosissimâque Virgilii imitatione alter quasi Virgilius. Tertiò, hinc patet Dantis Florentini error, qui (teste Gyrardo Histor. Poet. Dialogo 4.) aiebat, non Sellas tantum urbem Epirotarum, & Neapolim, de nativitate Patris nostri Poetæ (quæ etiam Statius dictus fuit) certare; sed etiam Tholosam. Ille enim Statium patrem cum Ursulo confundit, contra ac viri docti suprà nominati Statium filium cum eodem Ursulo, ut modò declaravimus. Porro, nè quid dissimulem, in codice Lugdun. Poeta noster Statius Aquilinus vocatur. Et quanquam sciam multos olim fuisse illius nominis, Poetam tamen nostrum ità dictum fuisse non credo. Sed corruptum illud puto ex nomine Papinius. Genninum verò & integrum ejus nomen est, Pub. Papinius Statius. Ità enim in plerisque M. S. reperi, & Bullidianus signatè ità habebat initio lib. 3, 6, & 8. Thebaid. neque enim in interiores illos libros glossographorum labes pertigerat. Et hæc de Poetæ nostri nomine verbosius, fateor, scripsi; quòd me, nisi latè expositis meis rationibus, fidem adversus tot eruditissimos vi-*

accurata Gevartii dissertatio.

ros non facîle impetraturum cernebam. Et certè studium nostrum non improbabit ii qui nôrint Politianum, Pierium, Cœlium Rhodigin. aliôsque tam anxie olim inter se certasse, Vergiliûsne, an Virgilius; alios itémq;, Agelliûsne, an Aulus Gellius dicendum foret. Quinetiam Servius rectè monet, primum Interpretis munus esse de Autoris, quem quis sibi explicandum proposuit, nomine inquirere. Et sanè citò occurrendum erat, nè institutus ille, & furcis ejiciendus Surculus altiores in eruditiorum animis radices ageret, uti cœperat. Nam ecce Lud. quidam Machaultius in hexasticho quod Morelli Commentariis adjectum est, etiam monstrum illud nominis amplexus est, hoc versu;

Olim Eurotæis certantes carmine Sylvas
Arboribus, vates Surculus ediderat.

Et Modius in suis Novantiquis, ubi Poetam nostrum citat, semper Surculum appellat. Ità vitio humana natura, usitata semper sordent; nova, quamvis falsa, placent.

Ad eruditum Sylvarum Statianarum Explanatorem.

Cum per Te magno pateat jam Stadius orbi,
Explicet & vatem pagina quæque suam:
Quid vetat ignotum Tibi me depromere carmen,
Quo possim laudi testis adesse tuæ?
Sit licet exanguis devexâ ætate Camæna,
Subtrahat Aonias & mihi Phæbus aquas.
Papinio lucem, nobis das lumina, tutum
Avia Sylvarum per loca pandis iter.
At superest quod agas, nostrisq; onerabere votis
Excitet ut duplex altera præla labor.
Post tenues Soccos, alto succincta Corburno
Detegat infausam Thebæi atra domum.

H. Aspalaxius

In Statii Papinii SYLVAS à doctissimo viro
Tho. Stephano Notis illustratas.

STATIUS obscurâ nuper latitaverat umbrâ,
Se velut in SYLVAS abdiderâtque suas.
Non tulit hoc Stephanus, jussitque exire latebris,
Scilicet atque aurâ liberiore frui:
Fatale est Stephanis Thesaurus promere mundo:
Talibus ex gemmis docta Corona datur.
Prodit PAPINIUS, campoque potitur aperto,
Luce novâ gaudens, & propiore die.
Hinc tibi, depositâ, Vates Aquiline, senectâ,
Flos redit, & vultu jam meliore nites.
Nempe repubescis, Stephanus quando arte recessit;
Virginis & faciem, Parthenopæe, geris.
Urbs eadem nidusque tibi, bustumque Maroni:
Ergo ex Phœnicis tu cinere ortus eras.
Egregiam laudem meruisti tæque, tuusque
Interpres, lauro dignas uterque patri.
* Liphio. Judice vel * Justo, solo es minor ipse Marone;
Atque uno Henrico sit Stephano ille minor.

J. Duport.

In P. Papinii Statii SYLVAS commentariis
à viro doctiss. D^{no} STEPHENS illustratas
ad Lectorem Tetrastichon.

Qua prius exclusit radios caligine SYLVA,
Admittit puros nunc sine face dies.
Laurea si mereant alii decerpere feta,
Jure suo totum vendicat ille nemus.

Reginaldus Bokenham, Coll. Caii Socius.

In eruditissimum STATII Scholiasten.

O Bumbrat artem quivis, & tenebras facit;
Tu pingis ipsam lucem, & inducis diem.
Sylvis opacis. Euge! Defronda arbores:
Sic cultus hortus fiat obscurum hoc nemus.

Hugo Lloyd, Coll. Jes. Cant

P. PAPINII STATII
SYLVARUM
Libri quinque.

LIBER I.

Ad STELLAM Prefatio.

DIu, multumque dubitavi, *Stella* juvenis optime, & in studiis¹ nostris eminentissime, quâ parte voluisti, an hos libellos, qui mihi subito² calore & quadam festinandi voluptate fluxerant, cum³ singuli de sinu meo prodissent, congregatos ipse dimitterem. Quid enim oportet huius quoque autoritate editionis⁴ onerari? quod adhuc pro Thebaide mea (quamvis me reliquerit) timo. Sed &⁵ Culicem legimus, &⁶ Batrachomyomachiam etiam agnoscimus. Nec quisquam est illustrium Poetarum, qui non aliquid operibus suis stylo remissiore praeluserit. Quid? quoddam hæc⁷ serum erat continere, cum illa vos certè (quorum honori data sunt) haberetis. Sed apud⁸ cæteros necesse est multum illis pereat ex venia, cum amiserint, quam solam habuerunt, gratiam celeritatis. Nullum enim ex illis biduo longius tractum: quædam & singulis diebus effusa. Quamvis metuo nè⁹ verum istuc versus quoque ipsi de se probent. Primus libellus¹⁰ Sacrosanctum habet testem. Sumendum enim erat à Jove principium. Cæterum, hos versus, quos in Equum maximum feci, indulgentissimo Imperatori postero die, quam dedicaverat manum jam induxerim. ¹¹ Leviora nempe Virgilio & Homeri opera, quibus divinis suis poematibus praeluserunt. ¹² Sed nimis de retinendis his cogitavi. ¹³ Exteros, qui ignorant quantâ cum celeritate scripta sint. ¹⁴ Vereor nè, me tacente, ineleganter versus probent, quam celeriter & autographi sint scripti. ¹⁵ Domitianum Imperatorem.

1 In studiis Poetices. Vide Sylv. 2. *busus* lib.

2 In eo, quod & me petisti.

3 Extemporaneâ facultate, quæ in accidi, qui ingenium in numerato habent.

4 Cum singule Sylvæ jam extitissent in publicum, quos seorsum singulis dicavi.

5 Ut me profiterer huius quoque editionis auctorem.

6 Scilicet edere illud Thebaidos opus, & me ejus auctorem profiteri.

7 Quamvis isti operi extremam

manum jam induxerim. 8 Leviora nempe Virgilio & Homeri opera, quibus divinis suis poematibus praeluserunt. 9 Sed nimis de retinendis his cogitavi. 10 Exteros, qui ignorant quantâ cum celeritate scripta sint. 11 Vereor nè, me tacente, ineleganter versus probent, quam celeriter & autographi sint scripti. 12 Domitianum Imperatorem.

13 *Audax, tale argumentum tam brevi canendum suscepi.*

14 *Pro socio tuo, & consorte in studiis Poetices.*

15 *Supereſt.*

16 *Huius libri.*

17 *Habetur fides celeritatis.*

18 *Lætitia plenam, qualis relaxatio celerem scriptorem excitet.*

19 *Qualem nemo hactenus sub ullo Imperatorum expertus est.*

opus, tradere jussus sum. Potuisti illud (dicit aliquis) & antè vidisse. Respondebis illi tu, *Stella* charissime, qui Epithalamion tuum, quod mihi injunxeras, scis biduo scriptum. 13 Audacter mehercule, sed tamen CCLXXVII hexametros habet. Et fortasse tu pro 14 collega mentieris. Manlius certè Vopiscus vir eruditissimus, & qui præcipue vindicat à situ literas jam penè fugientes, solet ultro quoque nomine meo gloriari, & villam Tiburtinam suam descriptam à nobis uno die. Sequitur libellus Rustilio Gallico valenti dedicatus: De quo nihil dico, nè videar defuncti testis occasione mentiri. Nam Claudii Etrusci testimonium 15 est, qui Balneolum à me suum intra moram cœnæ recepit. In 16 fine sunt Calend. Decemb. quibus 17 utique creditur. Noctem enim illam 18 felicissimam habent, & voluptatibus publicis 19 inexpertam.

SYLVA I.

1 Equus Max. Domitiani.

1 Statuam hanc, eximie artis & magnitudinis, dicavit Imperatori populus, & in foro Romano erexit: Cujus meminit Martialis. lib. 8. epig. 60.

2 Equestris statua fuit viri equo insidentis: vel equus basi insistentis molem geminare dicitur.

† al. gemmata, i. e. splendens.

3 Mole sua forum Romanum implet. 4 E cælo delapsus, ut olim Palladium, & divino factum artificio: Non cælo sculptorio dolum, ut nonnulli somniant. 5 Vulcani officinâ, in Ætna monte, cui optima fabrilis opera ascribuntur. 6 Cyclopas, Vulcani famulos. 7 Domitiano adulatur, qui se credi voluit Palladis, i. e. Dææ Virginis filium, quia didicerat ex Sibyllinis oraculis, Virginis filium æternum gentium principatum obtenturum. Baron. 8 Ità dictus à Germania devicta--- Victor Hyperboreo nomen ab orbe tulit. Martial. 9 Batavi qui ad Rhenum habitant: hos enim, cum Antonio & Mutiano, vix plenæ maturitatis ephebus repressit. 10 Regia Dacorum (qui victi obstupuerunt) in editissimo monte sita. 11 Antiquitas. 12 Sacra super his jugis Deorum matri peragebantur, unde Dindymene dicta est. 13 Cui fabricando diminuitur mons excisis arboribus.

HUNG

Quæ superimposito moles 2† geminata Colosso
Stat Latium 3 complexa forum? 4 Cælonè per-
actum

Fluxit opus? 5 Siculis an conformata caminis
Effigies lassum 6 Steropem 6 Brontemque reliquit?
An te 7 Palladiæ talem, 8 Germanice, nobis
Effinxere manus; qualem modò fræna tenentem
9 Rhenu, & attoniti vidit 10 domus ardua Daci?
Nunc age, 11 fama prior notum per secula nomen
Dardanii miretur equi; cui 12 vertice sacro
Dindymon, & cæsis 13 decrevit frondibus Idæ

10

- Hunc neque ¹⁴ discissis cepissent Pergama muris,
Nec grege permixto ¹⁵ pueri, innuptaeque puella,
Ipse nec ¹⁶ Aeneas, nec magnas duceret ¹⁶ Hectors;
Adde, quod ille nocens, saevosque amplexus Achivos;
²⁵ Hunc mitis commendat Eques. Fuvat ora tueri
Mixta ¹⁷ notis belli, placidamque gerensia pacem.
Nec ¹⁸ veris majora putes: par forma, decorque,
Par honor. ¹⁹ Exhaustis Martem non t amplius armis
²⁰ Bistonius portat sonipes, magnoque superbit
²⁰ Pondere, ²¹ nec tardo raptus prope flumina cursu
Fumas, & ingenti propellit Strymona ²² flatu.
Par operi ²³ sedes: hinc ²⁴ obvia limina pandit,
Qui ²⁵ fessus bellis, asserta munere ²⁶ prolis,
Primus iter nostris ostendat in aethera ²⁷ Divoh.
²⁸ Discitur e vultu quantum tu ²⁸ mitior armis:
Qui nec in externos facilis savire furoras,
Das ²⁹ Catris, Dacisque fidem. Te signa ferente,
Et ³⁰ minor in leges iret gener, & Cato ³¹ castris.
At laterum ³² passus, hinc ³³ Julia t templa tventur,
³⁰ Illinc belligeri sublimis ³⁴ regia Pauli:
Terga ³⁵ Pater, blandoque videt ³⁶ Concordia vultu.
Ipse autem, puro celsum caput aethere septus,
Templa superfulges; & prospectare videris
An nova contemptis surgant ³⁷ Pallatia flammis
³⁵ Pulchrius; an tacita vigilet face ³⁸ Troicus ignis,

¹⁴ De equo Trojano ita recepto, Virgil. Dividimus muros & mania pandimus urbis.
¹⁵ Imitatio Virgiliana. Aeneid. lib. 2.
¹⁶ Troum praestantissimi.
¹⁷ In hujus fronte pax & bellum amico federe elucebant, & severum suavi demulcebat: ejus—Terretur vultu barbarum & fruitor.
Martial.
¹⁸ Verum ac vivum est in Domitiano, quicquid praese fert statua
¹⁹ Finitis bellis. t al. aliis: i. e. magis superbis passibus: equus enim hic ad cursum effectus videtur.

²⁰ Thracius, quo terrarum Mars domicilium sibi elegit, & exantlatis laboribus, prope Strymona fluvium spatari solitus est. ²¹ Celeriter currens. ²² Equi enim ingens status roboris indicium est. Plin. ²³ Forum Palatinum, quo erigitur, patenti amplitudinem & Majestatem habet cum Colosso. ²⁴ Aedes Julii Caesaris, a fronte Colossi. ²⁵ Julii Caesaris Periphrasis, qui, bellis transactis, Imperatorum primus Deorum albo ascriptus est. ²⁶ Octavii Augusti, adoptivi ejus filii, qui ludis suis ejus nomini consecratis, persuasit populo, Cometam recens apparentem, Caesaris esse animam unde Suetonius illi obtinuit. ²⁷ Imperatoribus, qui se Dominos Deos appellari voluerunt. ²⁸ In armis mitior illo altero Caesaris colosso, ad aedem Veneris generitricis. ²⁹ Quos post factum triumphum federe unit. Verior autem historia ab his cum pacem mercatum fuisse testatur. ³⁰ Pompeius Caesaris gener, Magni cognomine olim superbiens, minorem se fassus, leges a te acciperet. ³¹ Una cum castris, i. e. exercitu suo, iret in leges tuas, atque pacis conditiones a te acciperet, statu Domitiane, Caesarianis partibus praefuisses. Supprimatur Praepositio quem more Attico. Sic Virgil. —Salu sese omnibus armis In fluvium dedit—, i. e. cum armis. Vel, in castris Emphaticè, i. e. quamvis castris circumseptus. ³² Spatia. ³³ A latere ita Basilica Julia, qua cogebantur centumviri. t al. iusta. ³⁴ Basilica quam Aemilius Paulus Consul extruxit. ³⁵ Aedes Vespasiani patris Domitiani. ³⁶ Aedes Concordiae, ubi Legati nationum subsistebant. ³⁷ Quae bello Vitielliano arserit, & a Domitiano restaurata sunt. ³⁸ Vestalis e Troja ignis, cineribus operis.

39 Olim incesti reas, sed nunc coercitas, lege à Domitiano lata.
 40 Extensa hæc, inflexo pollice, dicitur in statuis, *habitus Pacificæ* *oris, Quintil.*
 sed & memoratur apud Suidam talis equestris Justin. statua, *ἡ ἑστὴν χεῖρα ἀνὰ τὴν ἀριστερὰν ἔχουσα, &c.*
 quæ dextram versus orientem extendebat, quasi vetans Persas tumultuantes progredi ulterius in Romanos.
 41 Minutula Palladis effigies innititur sinistra.
 42 Dum translatis oculis ægidem intuetur, horribili Medusæ aspectu commovetur equus, quasi plagis accendatur. 43 Ità Imperatori ut filio suo indulgebat. † al. *nec si Patris ipsa teneret Pectora*--- sensu manifesto.
 44 Non tuam ò Jupiter effigiem eligeret, etiamsi assumeres & animares corpus dignum totius terrarum orbis moderamine, cuique formando omnia Temesia metalla non sufficerent. 45 Pectoribus effigiandis. 46 Cypri oppidum, ubi optimæ arifodinæ. 47 A tergo pendula est. 48 Vaginâ recondito. 49 Hyemale sydus quod mingit perpetuò, & ob maximum fulgorem radiorum inter stellas *ensisfer* dictus est. Adde quod egregius in terris venator fuit; ideoque cum ense transferendus. Cujus oblongum gladium cum Imperatoris illo confert Poeta, & postponit.
 50 Curvata cervice, & ad curium effusus. 51 Tam ingentibus. 52 Ad excipiendum paria. 53 Domitiani calcaribus exposita sunt. 54 Aræ vice, triumphari Rhēni effigies sub pedibus equi collocatur. 55 Sparfos Rhēni capillos; quā figurā fluvios, ut canos senes delineabant veteres. † al. *tegit.*
 56 Quia imagines oppidorum, fluminum, & montium in triumphum etiam ducebantur. 57 Insignis equus, quem Adrasto Neptunus dedit. Vide lib. 6. Theb.
 58 A templo Castoris, ubi effigatus est Cyllarus, à Junone dono datus. 59 Ut Arion, qui Neptuno, Herculi & Adrasto inservivit. 60 Non duobus, uti Cyllarus Castori & Polluci. † al. *infecta*. i. e. valde defessa. 61 Defatigatur area grandi Imperatoris genio, in statua incluso. 62 Licet ingens basis sustineat.

- 60 Cœlis erique attrita genu ⁶³ durâisset Atlantis.
 Nec longæ traxere ⁶⁴ moræ: juvat ipsa labores
 Forma ⁶⁵ Dei præsens, operique intenta juvenutus
 Miratur ⁶⁶ plus posse manus. ⁶⁷ Strepit ⁶⁸ ardua pulsu
 Machina: continuus ⁶⁹ septem per culmina montes
 65 † It fragor, & magnæ ⁷⁰ fingit vaga murmura Romæ.
 Ipsa loci ⁷¹ custos (cujus sacrata vorago,
 72 Famofusque lacus nomen memorabile servat)
 Innumeros aris sonitus, & ⁷³ verbere crudo
 Ut sensis mugire forum, movet horrida sancto
 70 Ora situ, ⁷⁴ meritæque caput venerabile quercu.
 Ac primum ingentes habitus, ⁷⁵ lucemque coruscant
 Expavit majoris equi, tæque ardua misit
 Colla lacu trepidus: latus mox ⁷⁶ præside viso;
 Salve magnorum ⁷⁷ proles ⁷⁸ genitorque deorum,
 75 Auduit longè numen mihi: nunc mea felix,
 Nunc veneranda palus, cum te ⁷⁹ propè nôsse, tuumque
 Immortale jubar vicinâ sede tueri
 Concessum. ⁸⁰ Semel auctor ego, inventorque salutis
 Romuleæ; tu ⁸¹ bella Fovis, tu prælia ⁸² Rheni,
 80 Tu ⁸³ civile nefas, tu ⁸⁴ tardum in fœdera montem
 Longo Marte domas. Quod si te nostra tulissent
 85 Secula, ⁸⁶ tentâsset, me non audente, profundos
 Ire lacus; sed Roma tuas ⁸⁷ tenuisset habenas.
 Cedat ⁸⁸ equus, Latiae qui contra ⁸⁹ templa Dionæ
 85 Cæsarei stat sede fori: ⁹⁰ quem tradere es ausus
 91 Pellæo ⁹² Lisyppæ duci, mox ⁹³ Cæsaris ora
 Auratâ cervice tulit. Vix lumine fesso

63 Restitisset, quamvis Atlantæ cœlifero, & in genua devoluto propter onus, supponatur.
 64 Non diu fabricando hærebant.
 65 Domitiani, qui Dominus & Deus dictus est.
 66 Celeritatem in opere suam miratur; se plus solito posse.
 67 A fabris ærarius percussa tintinnum edit.
 68 Excelsa.
 69 Ærionum hoc opus per culmina, i. e. septem Romæ colles, exaudium est.
 † al. Cui fragor: Quæ lectio verisimilior.
 70 Imitatur.
 71 Curtius, qui postquam in voraginem insiliit, conservator urbis dictus est.
 72 Summâ veneratione cultus

est, postquam Curtii nomen obtinuit. 73 Ut repetitis recens idibus ærionum hunc audit mugitum. 74 Coronâ civicâ, quæ è quercu texta est, ob cives servatos. 75 Rutilam effigiem equi, præstantiorem illo, cui in voraginem insiliens infidebat. 76 Domitiano præidente: quem alloquitur è lacu Curtius. 77 Vespasiani filius, qui inter confivos Deos relatus est. 78 Quia infans Domitiani filius, à Domitiâ natus, *ἱεροδότης* donatus est. 79 Utrumque enim, Colossus & Lacus, ad forum Romanum conspiciuntur. 80 Antehac, quando in hiatum terræ insilui. 81 In defensione Capirolii. *Atque suo gessit pro Fove bella puer.* Mart. 82 Batavos vicisti. 83 Bellum civile, à Lucio Antonio motum. 84 Dacos, diu montibus se tuentes. 85 Simeo ævo vixisses. 86 Præcipitem in hunc hiatum te dedisses, si ego non ausus essem. 87 Desiderium tui non sustinuisset. 88 Cæsaris equus, ungulis digitorum in morem divisus. Sueton. 89 Quem pro æde Veneris genetricis dicavit Cæsar. 90 i. e. qualem: comparat nempe hunc Cæsaris cum Alexandri Bucephalo, quia uterque non alium lessorem pateretur, quàm Dominum. 91 Alexandro, à Pella Macedonum Metropoli. 92 Statuarius hic fuit Alexandri præstantissimus, & hujus equi opifex. 93 Neronis, à quo statua Bucephali post Alexandri obitum Romam delata; & inaurata est. Sunt, qui versum hunc integrum cum duobus Hemistichis delere non dubitant.

94 Deorsum
aspectus à Do-
mitiano in Cæ-
sarem.

95 Componit
Domitianum
Cæsari, & præ-
ponit.

96 Fulmen tri-
sulcum.

97 Ventos Æo-
liæ incarceration-
tos.

98 Dum Roma-
ni imperii gloria
illucebit.

99 Noctur-
no tempo-
re, cum Divi
terras revisunt:
Nolunt scil. hu-
mano aspectu
contaminari.

1 Tuorum ordo:
nempe natus in-
fans, frater Ti-

tus, pater Vespasianus, & soror Domicilla e cælo noctu descendit, &c. 3 A-
scripti hi Divi cervicem tuam osculabuntur. 3 Statuâ hac, quæ Senatus-
consulto decreta fuit. 4 Optaret Apelles tam illustre suæ artis argumen-
tum. 5 Ordo; Senior Atticus, i. e. Phidias optasset ponere te similem Elæi

Jovis in novo templo. 6 Templo Flavie gentis, nuper à te extructo.
7 Ad formam Jovis Olympici delineatum. 8 Phidias Atheniensis, qui senior
absolutè, non comparative dictus est: hic egregiam Jovis imaginem ex ebore
sculpsit. 9 Olympici, ab Elide in Peloponneso, ubi Olympici ludi celebraban-
tur. † al. Sætor: quæ si probetur lectio, sensus liquidò constat. 10 Fertilis:

Taras Italie oppidum est salubri aeris temperie. 11 Sensus; Tarentini
Jovis Colossum, quo gloriatur, tuo vultu permutarent. 12 Domitianus enim
grandibus oculis fuit, & rutilantibus. Sueton. 13 Rhodos in editiore loco
sitâ ingentem Solis Colossum præ tuo contemneret. 14 Immotus cæli ho-

nore — manens hominum concitus hæpensis. Theb. lib. 1. 15 Inhabites.

16 Ad statuas illustriam virorum thus & cereos afferri solenne fuit. Cic. 3. Offic.

Explores, quàm longus in hunc⁹⁴ despectus ab illo.

Quis rudis usque adeò, qui non, ut viderit ambos.

Tantum dicat equos, quantum distare⁹⁵ regentes?

Non hoc imbriferas hyemes opus, aut Jovis ignem

⁹⁶ Tergeminum; Æolii non agmina⁹⁷ carceris horret,

Annorumve moras: stabit dum terra, polûsque,

Dum Romana⁹⁸ dies. Huc & sub⁹⁹ nocte silenti,

Cum Superis terrena placent, tua¹ turba relicto

Labetur cælo, miscebitque oscula juxta:

Ibit in amplexus natus, fraterque, paterque,

Et soror: una locum cervix dabit omnibus² astris.

Ut ere perpetuum populi magnique Senatus

³ Muncere: ⁴ Apelleæ cuperent te scribere ceræ;

⁵ Optassetque⁶ novo⁷ similem te ponere templo

⁸ Atticus⁹ Elai † senior Jovis: & tua¹⁰ mitis

Ora¹¹ Taras: tua¹² sydereas imitantis flammæ

Lumina contempto mallet¹³ Rhodos aspera Phæbo.

¹⁴ Certus ames terras, & quæ tibi templa dicamus

Ipsæ¹⁵ colas; nec te cæli juvet aula: tuosque

Latius huic dono videas dare¹⁶ thura nepotes.

SYLVA II.

1 Carmen nupri-
ale primus Apol-
lo cecinit Hy-
menæis Thetidis:
Qui cum Musis
e Parasso huc

evocatur, ad pangendum hoc Epithalamion nuptiis Stellæ, Poetæ nobilis (cujus sa-
pe Martialis meminit) & Violantissæ Neapolitanæ viduæ. 2 Qua de causa urbs

sepicollis, i. e. Roma divino concentu personat? 3 In cujus gratiam, novam har-
moniam meditaris? 4 Apollivus nomen, & τὸ τῆς ἡλίου, à morbos abigendo; quia

medicinam ab eo credunt inventam. 5 Capillis intonsis sparsis.

1 Epithalamion Stellæ & Violantissæ.

2 Unde sacro Latii sonuerunt carmine montes?

3 Cui & Paean nova plectra moves? humeròq; com-
manti

Facundum suspendis ⁶ ebur? procul ecce canoro
Demigrant Helicone Dea, quatinusque ⁷ novena

⁵ Lampade solennem ⁸ thalamis coeuntibus ⁹ ignem,
Et de Pieriis ¹⁰ vocalem fontibus undam.

Quas inter vultu ¹¹ petulans ¹² Elegia propinquat
Celsior assueto, divasque hortatur & ambit

Alternum ¹³ factura ¹⁴ pedem: ¹⁵ decimamque videri

¹⁰ Se cupit, & medias fallit permixta sorores.

Ipsa manu nuptiam ¹⁶ genitrix ¹⁷ Aeneia ducit
Lumine ¹⁸ demissam, & dulci probitate rubentem.

Ipsa toros & sacra parat, ¹⁹ ceterumque Latino
Disstimulata deam, crinem, vultumque, genasque

¹⁵ Temperat, atque novam gessit minor ire marita.

¹⁸ Nescio diem, causamque sacri: te concinit iste
(Pande fores) te Stella ¹⁹ chorus, tibi Phæbus, & Euan,

Et de Manalia ²⁰ volucer Tegæticus umbra
Serta scrunt; nec blandus Amor, nec ²¹ Gratia cessat

²⁰ Amplexum niveos optata conjugis artus
Floribus innumcris & olenti ²² spargere ²³ thymbrâ.

Tu modò ²⁴ fronte rosas, violis modò lilia mixta
²⁵ Excipis, & ²⁶ dominae nivis à vultibus obstas.

Ergò dies aderat Parcarum conditus ²⁷ albo

²⁵ Vellere, quo Stella Violantillæque ²⁸ professus
Clamaretur Hymen. Cedant curaque nitusque;

Cessent mendaces obliqui ²⁹ carminis astus:

Fama tace; subit ³⁰ leges, & ³¹ frana momordit

Ille solutus amor: consumpta est ³² fabula vulgi,

³⁰ Et narrata diu viderunt oscula crives.

6. Lyram, quam
Citharædi more
humeris gestas.

7. Juxta nume-
rum Musarum.

8. Contrahis
nuptiis.

9. Fax & aqua
nuptiis prætere-
bantur, ut duo-

bus his maximis
elementis adhi-

bitis, natura
conjuncta ha-

beat, ...
10. Cujus hau-
stus vocales

Poetas facit.

11. Proci, ad res
amatorias apti.

12. In gratiam
Stellæ, Poetæ
Elegiaci.

† al. fractura,
vel sectura.

13. Versus alter-
nos, i.e. binos.

Elegiacos. Cru-
ceus ad incestum

Deorum respicit;
quippe cum cæ-
teri Divi junctis

pedibus gradi-
untur, sola Ele-
gia alternos

14. Cognomina-
retur Musa decima, ut olim Sappho.

15. Venus, Violantillæ favens.

16. Mo-
destam: hæc formâ αἰδώς ἀγᾶλμα exprimit Pausanias.

17. Inter matronas

18. Excurit furorem Poeticum Statius, & respiciens orditur.

19. Deorum qui enumerantur.

20. Ales, è Tegea Arcadiæ oppido, Mercurius.

21. Gratiæ Veneris pedissequæ his nuptiis sarta ferebant, & spargebant flores, quod
iis solenne est.

22. Stellam, Violantillæ membra amplectentem.

23. Φυλλοβολία hæc nuptiis est usitatissima. † al. nimbo. Quæ si concedatur lectio, elegantiam præ
se fert Metaphora.

movet pedes, propter alternantem & duplicem metri rationem.

retur Musa decima, ut olim Sappho.

destam: hæc formâ αἰδώς ἀγᾶλμα exprimit Pausanias.

Romanas Venus moderatur Divinitati, & velum præterdit sibi, nè pulchritudine
præstet Violantillæ.

18. Excurit furorem Poeticum Statius, & respiciens orditur.

19. Deorum qui enumerantur.

20. Ales, è Tegea Arcadiæ oppido, Mercurius.

21. Gratiæ Veneris pedissequæ his nuptiis sarta ferebant, & spargebant flores, quod
iis solenne est.

22. Stellam, Violantillæ membra amplectentem.

23. Φυλλοβολία hæc nuptiis est usitatissima. † al. nimbo. Quæ si concedatur lectio, elegantiam præ
se fert Metaphora.

24. Herbâ Apollini dicatâ, quæ in ejus templo passim scatet.

† al. fronte. 25. Objicis te rosas, violis, & liliis injectis, nè niveos Violantillæ vultus offendant.

33 Nondum sa-
riatus quintâ
parte Venerei
Nectaris.
34 Times, ne
recedat à pro-
missis.
35 Tibi exeunti,
redeunti semper
patent fores.
36 Qui accēs-
sum ad amicam
in limine ne-
get.
37 Lex Julia in
stupratores &
adulteros lata.
† al. potio.
38 Cum cœlebs
cantavisti sub
fenestrâ Domi-
næ.
39 Par labori-
bus præmium
foret, si &c.
40 Quæ Piri-
thous adiit, Pro-
serpinæ amore
captus.
41 Quos Jason
Medeam pe-
teris præterna-
vigavit.
42 Propter Vio-
lantillam non
recusandæ essent Oenomai in Pisa leges, qui pro Hippodamia curule certamen in-
stituit, eâ conditione, ut proci victi necarentur, victor Hippodamiâ potiretur.
43 Indignationem; nam proci quem consecutus erat, hastâ cadebat. 44 Si Pa-
ridis loco iudex inter Deas litigantes constitutus esses, non talem duxisses feminam.
Tua Violantilla Paridis Helenæ, & Cephalî Auroræ anteferenda. 45 Quamvis
Aurora Tithoni uxor te loco Cephalî rapuisset, non tam pulchrâ amassâ gauderes.
46 Raptâ per auras. † al. pressum, vel pressâ. 47 Turbâ in nuptias con-
vocatâ: Nam lege Papiâ vicinûs quisque ad nuptias invitabatûr, & penè invitatus
eogebatur. 48 Lictorum, qui præcedentes Magistratus fores ædium: virgâ per-
cutiebant, quibus Domini ingrediebantur. 49 Musa amatoribus propitia.
50 Stellæ ades carminibus amatoris assuescæ sunt. 51 Narratio Poetica, quâ
exorditur Epithalamium. 52 Via lactea in cœlis notissima. 53 Mars enim cly-
peo receptam Lædit in amplexu. Theb. lib. 3. 54 Martis, locum mariti tenen-
tis: Hinc Pindarus ποτὶν Ἀποδῖτης vocat. 55 Cupidinum: ita Horat. *Quam*
Focus circumvolat & Cupido. 56 Militari ritu, quo tesseræ à Ducibus expectantur.
57 Quas accendere amoris flammæ. 58 Vinculo amoris conjugere. Amor enim
animarum mixtura est. Petron. 59 Nondum de certo secum statuerat Venus, quem
inflammaret.

*Tu tamen attonitus (quamvis data copia tantæ
Noctis) adhuc optas, promissâque numine dextre
Vota paves. Pone o dulcis suspiria vates;
Pone, tua est. Licet expositum per limen aperto
Ire, redire gradu: jam nusquam janitor, aut lex,
Aut pudor. Amplexu tandem satiare† petito
Conjugis, & duras pariter reminiscere noctes.
Digna quidem merces, & si tibi Juno labores
Herculeos, Stygiis & si concurrere monstribus
Fata darent, si Cyaneos raperere per æstus.
Hanc propter tutum Pisæa lege trementem
Currere, & Oenomai scimitrus audire sequentis.
Nec si Dardaniâ pastor temerarius Idæi
Sedisses, hæc dona forent: nec si alma per auras
Te potius† pressâ vcheret Tithonia bigâ.
Sed, quæ causa toros, inopinâque gaudia vati
Attulit, hic mecum (dum fervent agmine postes,
Attriâque, & multâ pulsantur limina virgâ)
Hic Erato jucunda doce. Vacat apta movere
Colloquia, & docti norunt audire Penates.
Fortè, serenati quâ stat plaga lactea cœli,
Alma Venus thalamo, pulsâ modò nocte, jacebat
Amplexu duro Getici resoluta mariti.
Fulcrâ, torosque deæ tenerum premit agmen Amorum:
Signa perant, quas ferre faeces, quæ pectora figi
Impetret, an terris sævire, an malis in undis,
An miscere deos, an adhuc vexare Tonantem.
Ipsi animus nondum, nec cordi fixa voluntas:*

Fessa jacet stratis, ubi quondam conscia culpa

60 ⁶⁰ Lemnia repperunt deprensos vincula [†] lecto.

Hic ⁶¹ puer ē turba volucrum, (cui plurimus ignis
Orc, [†] ⁶² manūque levi nunquam frustrata sagitta)

Agmine de medio, tenerā sic dulce profarus

Voce; (⁶³ pharetrati: pressere silentia fratres;)

65 Scis, ut, mater, ait, nulli mibi dextera ⁶⁴ segnis

Militiā. Quemcunque hominum divūmque ⁶⁵ dedisti,

Uritur. At ⁶⁶ quondam lacrymis, & supplice dextrā,

Et votis precibusque [†] virūm concede moveri,

O genitrix: Duro nec enim ex adamante creati,

70 Sed ⁶⁷ tua turba sumus. Clarus de gente Latina

Est juvenis, quem ⁶⁸ patriciis majoribus ortum

Nobilitas gavisa tulit, prasagāque formæ

Protinus ē nostro posuit ⁶⁹ cognomina cælo.

Hunc egomet totā [†] quondam (⁷⁰ tibi dulce) pharetrā

75 ⁷¹ Improbis, & densā trepidantem cuspide fixi.

Quamvis ⁷² Ausoniis vultum gener ille petitus

⁷³ Matribus, edomui victum, dominaque potentis

Forre jugum, & longos jussi ⁷⁴ sperare per annos.

Ast illam summā leviter (sic namque jubebas)

80 ⁷⁵ Lampade, parcentes, & inermi strinximus arcu.

Ex illo, quantos juvenis ⁷⁶ premat anxius ignes

Testis ego; ⁷⁷ attonitus quantum me nocte, diēque,

Urgentem ferat. Haud ulli ⁷⁸ vehementior unquam

Incubui, genitrix, iteratāque vulnera fixi.

85 Vidi ego & ⁷⁹ immiri ⁸⁰ cupidum decurrere campo

Hippomenem, nec sic ⁸¹ meta pallebat in ipsa.

60 Quibus olim
Vulcani vincu-
lis irretita ja-
cuit.

[†] al. furio.

61 Cupido, qui

apud Orpheum

Πνεῦστος

ἢ Τόξοχος

nominatur, & à

Quintil. Sagittis

& face arma-

rum.

[†] al. manūque.

62 Ut in ore

ignis, ita veloce

ejus manu certa

sagitta est, me-

tam indubitanter

contingens.

63 Cupidines.

64 Nullum Deo-

rum hominūve

percutiendo fe-

sellit, aut tar-

datur.

65 Vulneran-

dum exposuisti.

66 Aliquando

lacrymis aman-

tium commoveri

finas.

[†] al. viri.

67 Ideoque,

qui instar, molles somus, & ad audiendum faciles. 68 Non plebeis & humilibus:
Patricii olim hi solum fuerunt, qui à centum illis patribus Romuleis oriundi.
69 Nomen Stella illi indidit. [†] al. (quoniam tibi dulce) 70 Talia sæpe ri-
stisti vulnera. 71 Audax: apud Ithodor. improbus est, qui instat prohibenti.
72 Italix, ab Ausone rege denominatis. 73 Sensus; Quamvis à Romanis matri-
bus multæ virginēs in amplexum ejus festinabantur, vici tamen, & sub jugum Vio-
lantiæ missi. 74 Jussi diu ambire: Speratam virginem dicit Nonnius illam,
quæ à prociis petitur; sperantem verò, qui petit. Quamvis sperare pro timere poni
poterit; utpote variū amantium sunt affectus. 75 Debili flammā, & leviter percus-
simus Violantiæ. 76 Intra se flammam reprimat, quæ medullam urit. 77 Imo
pectore percussus quantos à me stimulos perpeſsus sit. 78 Gravior, & minis pro-
pitius; qui hunc totā trepidantem cuspide fixi, illam leviter tantum perstrinxi. 79 Quo
tot proci devicti, & morte affecti fuere. 80 Qui tribus aureis malis, à Venere da-
tis, Atalantæ cursum retardavit. 81 Cum cursum penè finiverat; vinci scil. mecu-
ans, quamvis cupidus decurrerat.

Vidi

82 Leandri, qui
Herus Sestiacæ
amorem captus,
Hellepontum
noctu tranabat.
Musaus.

† al. *Præluxi*,
i. e. illumi nocte
facem prætulit.
83 Non tantus
Leandri ætus
fuit, quamvis
Hellepontum
tepesceat.

84 Prætergre-
ssus es fabulas
priscorum aman-
tium.

85 Flammæ;
diu enim dura
fuit & inexora-
bilis Viol.

86 Hinc Mu-
seri illud—

*Ἐπὶ Βελήδορι
ἑταίρῳ, καὶ
παλιν ἀνέως
ἔλκος ἀκρό-
του—*

87 Lærymas
asserit, & de-
misit.

88 Spe metūque angi. 89 Qui castris nostris antesignanus est, & res amatoria
in Elegia describit. 90 Bella & armatorum gesta Heroico carmine ornare po-
terat: nam Sarmaticum Domitiani triumphum carmine conscripsit. Mart. † al.
Hic ubi. 91 Nihilominus, amoris gratia, tibi elegias consecravit. 92 Stylus
venustior, & facili carmine. 93 Præposuit myrtum, Veneri dicatam lauro Apol-
linis; Erotica Heroicis. 94 Amores animis illabentes, vel amorum errores
95 Quædianis suos gemitus, & vulnera jam longo tempore recepta. 96 Vene-
ris Papho cultæ. 97 Violantilla mortuam columbam deslevit. Mart. epigr. 8. lib. 1.
Hanc, quia in tutela Veneris est, nostram dicit Cupido. 98 Namque & matri suæ
faciem aliquando subministrat. 99 Vultu placido, & petitionem non renuente
Y Minus, quod plus dare non potui. Mart. epigr. 21. lib. 6. 1. Poeta hic munus pe-
tit, quæ se præcipuis mæis cultoribus raro conceditur. 3 Ordo Ego mirata egre-
giam formæ decus, excepi hanc, cui gloria patrum, &c. 4 Cum qua forma certa
generis nobilitas, utra sit præstantior. 5 Natus infans humi deponebatur, dein ab
humo à parentibus tollitur, & in sinu recipitur: aliter pro abdicato & projectio
erat. Quod officium in se recepit Venus, Violantillam sibi præcipue commendatam
esse intuens. 6 Capillos formare, & ductim mulcere unguento: ad ornatum enim
muliebrem spectat unguentis crinem perfundere, Amomo nempe, Myrrhâ, Nardo,
Malobathro, &c.

Vidi & 82 *Abydeni juvenis certantia remis*
Brachia, laudavique manus, & sæpe natanti
† Præluxi; minor ille 83 calor quo sæva tepebant
Æquora. Tu veteres juvenis 84 transgressus amores. 90
Ipse ego te tantos stupui superesse per 85 ætus,
86 Firmavique animos, blandisque madentia plumis
87 Lumina deterfi. Quoties mihi questus Apollo,
Sic vatem 88 mœrere suum! jam, mater, amatos
Indulge thalamos. Noster comes ille, piusque 98
89 Signifer 90 armiferos poterat memorare labores,
Claræque facta virum, & torrentes sanguine campos:
† Hinc tibi 91 plectra dedit; 92 mitisque incedere vates
Maluit, & nostrâ laurum 93 subtexere myrto.
Hic juvenum 94 lapsus, suæque haud 95 besterna revolvit 100
Vulnera. Pro! quanta est Paphii reverentia, mater,
96 Numinis! hic nostræ deslevit fata 97 columba.
Dixerat: & tenerâ matris cervice pendit
98 Blandus, & admotis tepefecit pectora pennis.
Illâ refert, vultu non 99 aspernata rogari; 109
1 Grande quidem, rarumque viris, quos ipsa probavi,
2 Pierius votum juvenis cupit. Hanc 3 ego, formæ
Egregiam mirata decus, 4 cui gloria patrum,
Et generis certabat honos, 5 tellure cadentem
Excepi, fovique sinu; nec colla, genasque 110
Comorc, nec pingui 6 crinem deducere amomo
Cessavit mea, nate, manus. Mihi dulcis imago

- 6 Profluit. Celsa procul aspice frontis honores,
 8 Suggestumque comæ: Latias 9 metire quid ultra
 115 Emincat matres. Quantum Latonia Nymphas
 Virgo 10 premit, quantumque egomet 11 Nereidas exto.
 Hac & cæruleis mecum consurgere digna
 12 Fluctibus, & nostrâ potuit confidere conchâ.
 Et si flammiferas potuisset scandere 13 sedes,
 120 Hâsque intrare domos, ipsi erraretis 14 Amores.
 Huic quamvis census dederim largita beatos,
 15 Vincit opes animo. Queritur jam 16 Seras 17 avaros
 18 Augustum spoliare novius, 19 Chymenædque deesse
 Germina, nec 20 virides satîs illacrymare sorores:
 125 Vellera 21 Sidonio jam paucâ rubescere tabo,
 Rarâque longævâ 22 nivibus crystallâ gelari.
 Huic 23 Hermum, sulvôque Tagum decurrere limo,
 (Nec satîs ad 24 cultus) huic 25 Inda monilia 26 Glaucum,
 26 Proteâque, atque omnem 26 Nereida querere jussi.
 130 Hanc si Thessalicos vidisses, Phœbe, per agros,
 Erraret 27 Daphne † secura: in littore 28 Naxi
 Thesëum juxta foret hæc conspecta cubile,
 29 Gnôfida desertam 30 profugus liquisset & Euan.
 Quod nisi me longis placasset Juno querelis,
 135 31 Falsas 32 huic pennas, & 33 cornua sumeret athræ
 Restor, in hanc vero cecidisset Juppiter 34 auro.
- 14 Vos Cupidines me matrem vestram & illam non potuistis internoscere.
 15 Magnificentiâ animi divitias largas superat Violantilla. 16 Seres sunt Scythiæ populi, qui ex arborum quarundam frondibus canitiem depeſtunt, aquâ perfusam, ex quo velleſte vestimenta faciunt serica. 17 Nimis parcos esse in depeſtendo ad vestes serico. 18 Canis his frondibus opulentum. 19 Electra, è lacrymis facta filiarum Clymenes, quas propter Phaethonta fundunt. 20 In populos arbores converſas. 21 Tyriâ purpurâ, quæ præſtantiffima, præſertim cum sit dibapha: Sensus est; Illa queritur paucitatem serici, electri, purpuræ, &c. 22 Crystallus enim nix est — glacie durata per annos. Hæc omnia ad magnificentiâ Stellæ spectant, qui singulis manuum articulûs plurimas gemmas gestabat. Martial. 23 Hermus Phrygiæ fluvius, Tagus Lusitaniz; uterque aureas arenas volvere ſugitur. 24 Cultus, & mundo ejus muliebri hæc omnia non ſufficiunt. 25 Margaritæ Indicas, eò mari prætioſiores. 26 Maris numina, & urinatores Deos gemmas in profundo scrutari juſſi. 27 Quam Apollo eò loci compressit. Ovid. lib. 1. Metam. † al. Si curvo in littore —. 28 Si Violantilla in Naxo conſpiceretur, Theſeus & Bacchus Ariadnen deſpicatui haberent. 29 Ariadnen, Minois Gnôſii, i. e. Cretenſis filiam. 30 Theſeus, qui poſt Minotaurum hujus ope deviſum, eam abduxit; & paulo poſt, beneficii immemor, dormientem in Naxo deſeruit; deſertam Bacchus denuo accepiſt. 31 Fallaces pennas, i. e. Jupiter ſe ſolorem ſimulaſſet, ut eam comprimeret; ſub qua ſpecie Lëdam complexus eſt. Aliter legitur, Falsus huic. 32 In hujus gratiam. 33 Vel taurus fieret, qualem Europa expeſta eſt. 34 Vel imber aureus, qui Danaes ſinum complexit.

35 Stellæ nu-
bet, ad votum
tuum.

† al. Sede neget.

36 Quia culpa
pudoris olim
fuit secundo
rubere. Illa
matrimonia
Gorgophone
primo instituit.

37 Post longum
Stellæ ardorem,
tandem Violan-
tilla vicissim
tepuj.

38 Curru Ve-
neris varia jun-
gebantur ani-
malia, columbæ,
passeres, & in-
terdum cygni,
qui Amyclæi di-
euntur, quia sub
hac forma Ju-
piter in Amy-
clis cum Leda
concupuit.
39 Cupido
matri auriga
fuit.

40 Subaudi, In
conspetu sunt.

41 Romana palatia, à Trojanis extruſta. 42 Violantilla
ædes, quas propter decorem Mart. vocat Gemmea teſſa. lib. 6. epigr. 47.
43 Latè peractio itinere præ foribus plaudunt alas. 44 Digna eſt, ut ſit Ve-
neris domicilium, & pari nitore cum cœlis collata ſplendet. 45 Marmor
Numidicum & Phrygium, quod primis temporibus, Deorum templis ſolum com-
petebat. 46 Viride Laconum marmor, quod pretioſiſſimum. 47 Ony-
chites, ſeu marmor Arabicum. 48 Porphyrites, marmoris genus, mari purpu-
reo concolor. 49 Senſus; Rupibus his Porphyriticis ſi comparetur Oeba-
lis & Tyria purpura, livida & maculoſa videbitur. 50 Laconica. 51 Mu-
rex, unde tingitur purpura; qui quia inter colores præcipuus eſt, & in ahenis
Tyriis maxime ſpectabilis, dicitur moderator, i. e. magiſter. 52 Purpura
huic invidet. 53 Porticum culmina. 54 Laquearia inauratâ, vel
aureis laminis interſita. 55 In Dalmatia ſub Nerone invento. 56 Um-
bræ, ex altis arboribus conſitis factæ, radios ſolares excludunt. 57 Ebul-
liunt & moventur. 58 Aſtivalè Caniculi ſyduſ. Vide Sylvam ſequent.
59 Pro ſua voluptate temperiem, quam lubet, imponit. 60 Ubi colitur.
61 Cypri nemoſ Veneri dicatum. 62 Ab Eryce monte, ſeu magis civitate
Siciliæ, ubi delubrum Veneris cultiſſimum memoratur. 63 Violantillam va-
cua læto recumbentem.

Sed dabitur 35 juveni, cui tu, mea ſumma poteſtas,

Nate, cupis: thalami quamvis juga ferre ſecundi

† dæ; c 36 neget mærens. Ipſam jam cedere ſenſi,

Inque vicem 37 tepuiſſe viro. Sic fata, levaviſt

Sydereos artus, thalamiq; egreſſa ſuperbum

Limen, Amyclæos ad fræna citavit 38 olores.

Fungit 39 Amor, lætâmque vehens per nubila matrem

Gemmato temone ſedet. Jam 40 Tybridis arces

41 Iliacæ: pandit 42 nitidos domus alta Penates,

Clarâque 43 gaud. ntes plauserunt limina cygni.

Digna deæ 44 ſedes, nitidis nec ſordet ab aſtris.

Hic 45 Libycus, 46 Phrygiuſq; ſilex, hic dura 46 Laconum

Saxa virent: hic flexus 47 onyx, & concolor alto

Vena 48 mari, rupesque nitent, 49 quîs purpura sæpe

50 Oebalis, & Tyrii 51 moderator 52 luet aheni.

Pendent innumeris 53 ſaſtigia nixa columnis:

54 Robora 55 Dalmatico lucent ſatiata metallo.

Excludunt radios ſylvæ decuſſa vetuſtiſ

56 Frigora: Perſpicui 57 vivunt in marmore fontes.

Nec ſervat Natura vices; hic 58 Scirius alget,

Bruma tepet, verſumque domus ſibi 59 temperat annum.

Exultat viſu, teſtiſque potentis alumna,

Non ſecus alma Venus, quàm ſi 60 Paphon æquore ab alto,

61 Idaliæſque domos, 62 Erycinâque templa ſubiret.

Tunc 63 ipſam ſolo reclinem affata cubili;

Quonam hic usque ⁶⁴ sopor, vacuæque modestia lecti,
O mihi ⁶⁵ Laurentes inter dilecta puellas!

Quis ⁶⁶ morum, fideique modus? nunquamne virili
Submittere ⁶⁷ jugo? veniet jam ⁶⁸ tristior ætas:
⁶⁹ Exerce formam, & fugientibus utere donis.

Non ideo tibi tale decus, vultusque ⁷⁰ superbos,
⁷¹ Mæque dedi, ⁷² viduos ut transmittare per annos,
Ceu non chara mihi. Satîs, ô, nimiumque, priores

⁷³ Despexisse procas: At enim hic tibi ⁷⁴ sanguine toto
Deditus, unam omnes inter miratur, amique,
Nec ⁷⁵ formæ, nec stirpis egens. Nam ⁷⁶ docta per urbem
Carmina, qui juvenes, quæ non didicere puellæ?

Hunc & ⁷⁷ bisfenos (sic indulgentia pergit

⁷⁸ Præsidis Ausonii) cernes attollere fasces

Ante ⁷⁹ diem. Certè jam nunc ⁸⁰ Cybelcia novit

Limina, & Euboicæ ⁸¹ carmen legit ille Sibylla.

Famque ⁸² parens Latius (cujus prænoscere mentem

Fas ⁸³ mihi) purpureos habitus, juvenique curule

Indulgebit ⁸⁴ eburi: ⁸⁵ Dacas (quæ gloria major?)

Exuvias, ⁸⁶ laurosque dabit celebrare recentes.

Ergò agè, junge toros, atque ⁸⁷ otia deme juvenæ.

Quas ego non gentes, quæ non ⁸⁸ face corda jugavi?

Alituum pecudumque mihi, durique serarum

⁸⁹ Æthera (cum pluvii rarescunt ⁹⁰ nubila) solvo:

Sic rerum series, mundi que reuertitur ætas.

Unde novum ⁹¹ Trojæ decus, ardentumque Deorum

Raptor erat, ⁹² Phrygio si non ego juncta marito?

⁶⁴ Torpor & ignavia.

⁶⁵ Larias, ita dictas à Laurento civitate, quæ sylvâ laureâ excisâ est ædificata.

⁶⁶ Viro defuncto quamdiu morem geres?

⁶⁷ Hinc Juno, nuptiarum præses, à Romanis cognomine Juge celebratur.

⁶⁸ Senectus, curis uberior, & inertior.

⁶⁹ Nè sterile sciat.

⁷⁰ Elegantem faciem, & decoram.

⁷¹ Imaginem meam tuis labiis impressi.

⁷² Ut sola, & quasi mihi neglecta jaceres.

⁷³ Elusisse procorum turbas, quibus glo-

riantur mulieres. ⁷⁴ Omni vigore intentus est. ⁷⁵ Pulcher, simul ac

nobilis. ⁷⁶ Stellæ enim Martial. attribuit — plures in carmine gemmas, quam in digitis. ⁷⁷ Consulatum inibit ante ætatem legitimam. Hunc illi Poeta noster ominatur, quem precatur Martial. lib. 9. epigr. 43. ⁷⁸ Domitiani Imperatoris gratia. ⁷⁹ Ante annum ætatis quadragesimum quartum: Hic enim

Romanis legibus annus Consularis dictus est. ⁸⁰ Prætor fuit: Prætores enim

ludis Megalensibus præerant, qui ante ædes Cybeles in honorem ipsius edebantur.

⁸¹ Quindecimvir est: His solum licuit fatidicos Sibyllæ Cumææ versus evolvere.

⁸² Imperator Romanus. ⁸³ Cum Dea sim. ⁸⁴ Consularia insignia.

⁸⁵ Concedet ei honorem, ut ludos celebret pro victoria Sarmatica. Mart. lib. 6. epigr. 78. ⁸⁶ Quas Jovi Capitolino intulit Domitianus de Sarmatis. ⁸⁷ Nè

iners & inexercitata torpescat. ⁸⁸ Hymenæâ face. ⁸⁹ Quando

— in sinum Maritus imber fluxit almæ conjugis. Catul. Crediderunt Scythæ, plu-

viam esse cæli & terræ conjunctionem. Herod. ⁹⁰ Indè fit perpetua rerum generatio.

⁹¹ Trojanus Æneas, qui patrios Penates ex incendio eripuit.

⁹² Anchisæ, cui Æneam Alma Venus Phrygiæ genuit Simocritus ad unam.

Virg.

93 Ità dictus,
quia Lydi in
Hetruriam
profecti, ad
Tyberim con-
federunt,
94 Sensus; Unde
progeniem Æ-
nez Roma pro-
pagaret?

95 Septem col-
libus ædificata.
96 Vestalis;
Vestæ enim læ-
ra è Trojâ
allata fuerunt.
97 Nisi Rheâ,
i. e. Ilia, Vestâ-
lis virgo, Mar-
tem furtivo con-
cubitu accepi-
set: me non ze-
lotypâ & æmu-
lâ, quia *πῶς*
meum amplectebatur.

98 Quibus am-
bivix illam, ut
amorem lucretur.

99 Quibus no-
ctu fenestras
concussit.

1 Poemata quæ-
dam, quibus hic

titulus præfigebatur; His decantavit Stella amores suos erga Violantillam, sub
ficto Asteris nomine: quasi *Ἀστέρι*, i. e. Stellæ amica. 2 Ad prandium,

eternam, serò, citò manè, inclamata fuit Asteris. 3 Qui aequatum progressus, à
Nymphis raptus est, & ab Hercule multum quæsitus. 4 Quia tamdiu variis
precibus difficilis fuit. 5 Bene fortunæ tibi Hymen has nuptias. 6 Dum

procus expertus es amoris *ἡλυμένης*. 7 Sacris Olympicis, juxta ripas
celebratis, superbientis. 8 Alpheus, qui Arethusæ amore captus, juxta Pisam,

per subterraneos meatus, in Siciliam labitur. 9 Siculos Arethusæ amores,
10 Occultis meatibus non sentit maris falluginem. 11 Post longum cursum
emergens Arethusæ miscetur. 12 Fessio de via. 13 Nympha Arethusæ

dulcem saporem miratur, nec credit eum Oceanum penetrasse. 14 Ad nomen
alludens, nobilitatem indigitat. 15 Quanto gaudio exultasti! 16 Cùm

propensus amicæ vultus nuptias pollicebatur, in cælo videris esse. *τὰ Πόλο* est casus
offævi, ut dicitur apud Grammaticos. 17 Paris Amyclæo littore, cùm ad

naves adduxisset Helenam. 18 Non pari latitiâ Peleæ regem suum Thessalia
vidit, in Thetidis nuptiis. 19 Cùm pater Chiron ejus alumnam, adeuntem

Thessaliam, longo oculorum prospectu comitabatur. 20 Partem corporis equi-
nam erexit Centaurus, ut longius obtutu prosequeretur.

Sydera!

93 Lydius unde meos iterasset Tybris 94 Iulos?
Quis 95 septemgemina posuisset moenia Romæ,
Imperii Latiale caput; nisi 96 Dardana furto
Cepisset Martem, nec me prohibente, 97 sacerdos?

His mulcet dictis, tacitumque inspirat amorem
Connubii; redeunt animo jam 98 dona precisque,
Et lacryma, vigilisque viri prope limina 99 questus:

1 Asteris & variis, totam cantata per urbem;

Asteris ante 2 dapes, nocte Asteris, Asteris ortu,
Quantum non clamatus 3 Hylas. Jamque aspera cepit
Flectere corda libens, & jam sibi 4 dura videri.

5 Maeste toris, Latius inter placidissime vates,
Quod 6 durum permensus iter, cæptique laboris

Prendisti portus. 7 Tumida sic trans fuga Pisæ

8 Annis, in 9 externos longè flammatus amores,

Flumina 10 demerso trahit intemerata canali,

Donec Sicarios tandem 11 prolatus 12 anelo

Ore bibat fontes; miratur dulcia 13 Nais

Oscula, nec credit pelago venisse maritum.

Quis tibi tunc alacri, cælestium munere, 14 clare

Stella, dies! quanto 15 salierunt pectora voto;

Dulcia cùm domina dexter connubia vultus

Annuat! 16 ire polo, niniâsque errare per axes

Visus. Amyclæis minas exultavit arenis

17 Pastor, ad Ideas Helenâ veniente carinas.

Thessala nec 18 talem viderunt Peleæ Tompe,

Cùm Thetis & Emoniis 19 Chiron accedere terris

20 Erecto prospexit equo. Quam longa morantur

198 Sydera! quàm segnis votis²¹ Aurora mariti!
 At procul ut Stella thalamos sensere parari
 20 Latens vatium pater, & Semeleius Euan;
 Hic movet²² Ortygiâ, movet hic rapida agmina²⁴ Nysâ;
 Huic²⁵ Lycii montes, gelidaq; umbracula²⁶ Thymbræ,
 Et †²⁷ Parnassus bonos; illi²⁸ Pangæa resultant,
 199 †²⁹ Ismarâque, & quondam²⁹ genialis littora Naxi.
 25 Tunc charas inire fores,³⁰ comitque canoro
 Hic chelyn, hic flavam maculoso³¹ nebrida tergo,
 Hic³² thyrsos, hic plestra ferit; hic³³ enthea lauro
 Tempora,³⁴ Minoâ crinem premit ille coronâ.
 Vix dum³⁵ emissa dies, & jam socialia præstâ
 30 †³⁶ Omina: jam festâ fervet domus³⁷ utraque pompâ:
 †³⁸ Fronde virent postes, & fervent compita flammis,
 Et pars immensa gaudet³⁹ celeberrima Romæ.
 Omnis bonos, cuncti veniunt ad limina⁴⁰ fascies:
 Omnis plebeio teritur⁴¹ prætexta tumultu.
 35 Hic eques, hic juvenum cœtu⁴² stola mixta⁴³ laborat.
 †⁴⁴ Felices utroque vocant, sed in agmine plures
 †⁴⁵ Invidere viro. Jam dudum⁴⁶ poste reclinis
 Querit Hymen thalamis⁴⁷ intactum, dicere carmen,
 Quo⁴⁸ vatem mulcere queat. Dat⁴⁹ Juno verenda
 40 Vincula, & †⁵⁰ insigni⁵⁰ geminat Concordia tedâ.
 Hic fuit ille dies: noctem canat ipse maritus,
 Quantum⁵¹ nōsse licet. Sic victa⁵² sopore doloso
 Martia fluminea posuit latus Ilia ripâ:

21 Quantum
 mariti gaudia
 tarda Aurora
 moratur!
 22 Latonæ filius
 Apollo.
 23 E Delo, A-
 pollinis natali
 solo.
 24 Arabiæ
 antro, quo Bac-
 chus nutriebatur.
 25 Patara, ubi
 Apollo colitur.
 26 Ager Troja-
 nus, ubi templum
 habuit.
 † al. Parnasse
 fons.
 27 Græcorum
 more, substan-
 tivum pro ad-
 jectivo ponitur:
 ut alibi, Par-
 nassique jugis.
 28 Thraciæ
 montes, Baccho
 dicati.
 29 Ubi torp-
 Ariadnes à
 Theseo reliquæ
 fregit Bacchus.
 30 Stellæ, vo-

31 Poetæ, uterque Deus sua dona protulit. 31 Damiæ pellem in Bacchi sacris
 citatam. 32 Hastas hederâ obrectas, quas feminæ in Bacchi sacris vibrabant.
 33 Deo plena, divina. 34 Coronâ Gnosîâ, five Ariadnes Minois filia, quam à
 Theseo repudiatam Bacchus duxit, & coronam ejus novem stellis ornatam astris
 protulit. 35 Orta. 36 Que in nuptiis imprimis captabant augures. 37 Utri-
 que tam sponsi quàm sponsæ domus. 38 Postes, & limina fertis coronan-
 tur. Hi sunt nuptiarum ritus. 39 Senatores & equites solennitatem nuptia-
 rum celebrant. 40 Magistratus, quos præcedebant liçores cum fascibus.
 41 Confunduntur tumultuatim procures & plebei, Prætexta vestis erat quam no-
 bilissimi quique sumebant. 42 Matronæ stolis amictæ. 43 Multitudine præ-
 titur. 44 Hæc læta omnia cives fundebant. 45 Noctis istius felicitatem
 bellæ invadebant. 46 Hymen cantaturus Epithalamium, post ante fores in-
 citur. 47 Rarum, non antea decantatum. 48 Ut oblectaret Stellam. 49 Nu-
 tiis hæc præfuit, & Cinxia denominabatur: quia inito conjugio solvebatur sponsæ
 angulum; dein nubentes vinculis jungebantur, in Concordiæ omen: hinc Dea Jugo
 citur. † al. & insignis geminâ. 50 Firmat & stabilis. 51 Quantum noctris
 tribus indulgere fas est. 52 Sensus; Talis Violantillæ pudor, qualis Rheæ Sylvie
 Marte compressæ. 53 Dum aquam pro sacris quæreret, fessâ obdormivit; & in
 omnis illi vatum est se cum Marte rem habere.

54 Latini regis
 filia, Turno pri-
 mum desponsata.
 55 Non tantâ
 rubens modestiâ
 multitudinem
 aspexit.
 56 Hæc incesti
 suspecta, Cybeles
 subsistentem
 carinam cingulo
 attraxit.
 57 Poetz &
 augures.
 58 Quorum
 Phœbum spirant
 præcordia.
 59 Quo carmi-
 nis genere quisq;
 pollet.
 60 Pede ultimo,
 i. e. Poetz Ele-
 giaci, qualis
 Stella fuit.
 61 Epithalamia
 his nuptiis can-
 nite.
 † al. Coo plan-
 dente, i. e. ci-
 vibus suis & po-
 pularibus Cois
 plaudentibus.
 62 Elegans, è
 Coo insulâ, Ele-
 giographus.
 63 Cyrenæus
 Poeta, qui pri-
 mas in Elegia tulit.
 64 Qui Mevania in Umbria natus erat.
 65 Quamvis
 exul, hilaris tamen in hoc munus incubuisset.
 66 Qui se divitem sensit, —
 asiduo luceat igne focus. Tibull. i. Eleg. 67 Utriusque gratiâ tuas nuptias
 canam: Tui scilicet studio Poetices mihi conjunctissimi, & Violantilla tuæ, que
 nostras, i. e. Neapolitana est. 68 Apollinis & Musarum. 69 Simul Heliconem
 haufimus. 70 Apostrophe ad Violantillam. 71 Neapolis hodie dicta, quasi nova
 Atheniensium civitas; olim Parthenope, à Sirene ejus nominis ibi sepulta. 72 Ibi
 dicta à Chalcidensibus Eubææ incolis, qui primum condiderunt. 73 Fluvius apud
 Neapolim, te populari suâ gloriatur. 74 Lucrinus lacus, qui ante Augustum, sul-
 phureas emittebat aquas. Sensus; Lucrinus lacus, & Sarnas Pompeianus non tan-
 tum de Nymphis suis gloriari possunt, quantum Sebetus de Violantilla. 75 Re-
 cessus Sarni, quâ agrum Pompeianum alluit. 76 Qui puerilibus suis studiis, le-
 ges & castra, i. e. antiquorum ducum exempla evolvant, & exercitatione Poetici
 polleant. † al. regant. 77 Legitimum puerperii tempus: Nam nono mense
 editis infelicibus successit. 78 Ne rugosum matris ventrem reddas, aut mamillas
 pendentes. 79 Cum virtus plastica matris utero te formavit.

- Plus de⁸⁰ *maïre seras. At tu pulcherrima formâ*
*Italidum, tandem merito*⁸¹ *posseffa marito,*
 275 *Vincla diu quasita fore. Sic damna decoris*
Nulla tibi, longè viridis sic flore iuventa
Perdurent vultus, tardèque hæc forma senescat.

copulam, quam Stella diu petiit. 83 Ætas non detrimentum formæ afferat, nec homines in fronte tuos annos legant.

SYLVA III.

1 Tiburtinum Manlii Vopisci.

- 1 **C**Ernere³ *facundi Tibur*⁴ *glaciale Vopisci,*
*Si quis, &*⁵ *in serro*⁶ *geminos Aniene penates,*
*Aut potuit sociæ*⁷ *commercium noscere ripæ,*
Certantēsq; sibi dominum defendere villas,
 5 *Illum nec calido latravit*⁹ *seirius astro,*
*Nec gravis affexit Nemees frondentis*¹⁰ *alumnus*
*Talis hyems testis,*¹¹ *frangunt sic improba solem*
*Frigora,*¹² *Piscinæque domus non*¹⁴ *æstuat annum.*
 † *Visa manu tenera testum*¹⁵ *scripsisse Voluptas,*
 10 *Tunc Venus*¹⁶ *Idaliis unxit fastigia succis,*
*Permulsitque*¹⁷ *† comas,*¹⁸ *blandumq; reliquit honorem*
*Sedibus, & volucres vetuit discedere*¹⁹ *natos.*
O longum memoranda dies! quæ mente reperto
*Gaudia! quàm lassos per tot miracula*²⁰ *visus!*
 15 *Ingenium quàm mite solo! quæ formâ beatis*
Arte manûs concessa locis! non largiûs usquam
*Indulxit Natura sibi.*²⁴ *Nemora alta citatis*

80 Quæ pulchro
 Stellâ pulchrior.
 81 Uxor enim
 quasi viri pec-
 culum: *Siquap;*
 Homer.

82 Conjugalem

formam afferat, nec

1 Tiburtina hæc
 villa Manlii
 (cujus frigora
 laudat Martial.
 lib. 4. epigr. 62.)
 à Poeta descri-
 bitur, & mirâ
 amœnitate in-
 signitur.

2 Si cui datum
 est in villam Ti-
 burtinam deva-
 gari, & intueri
 ædificia, &c.

3 Quem præ-
 fatione hujus
 libri, Poeta eru-
 ditissimum vocat,

4 Algidum: nam
 in agro Tibur-
 tino, nobiles.

Romani villas ædificabant, quibus ætate debebant propter frigora. Mart. lib. 4. epigr. 57. 5 Interlabente Aniene flumine. 6 Duplicem domum, in utraque scilicet Anienis ripa, fornice conjunctam. 7 Necessitudinem utriusque ripæ; fornice factâ. 8 Conantes dominum incolumem servare amœnitate suâ. 9 Canicularis stella æstu non laceffivit. 10 Leo in Nemea ab Hercule interfectus, & in signum cœlestis relatus; quod sol iniens, æstu quàm maximè sævit: Tibur tamen ab eo calore illesum floret. 11 Epiphonema: Tanta in his ædibus refrigeratio est. 12 Minuunt, ac leniunt solis fervorem audaces umbræ. 13 Senius; Æstivo tempore domus non exæstuat. Ludi enim Olympici in Pisa statim à solstitio æstivali celebrabantur. 14 Non anhelat, & efflat calorem anni Pisæi, i. e. æstatis: † al. *visâ manu*. 15 Pinxisse: quâ notione prius Syl. I. — *Apelleæ cupereut se scribere, etc.* Picuris autem domos lautiores adornabant: Seu scripsisse, i. e. descripsisse. 16 Cypriis succis illinendo splendidiore effecit. 17 Sylvarum comas, villam circumcingentium. † al. *comis*. 18 Sedem hanc elegit amatoriam, & Cupidinibus refertam. 19 Cupidines vetuit, ne abscedat ab ædibus. 20 Oculos, tot admirandis captos. 21 Quanta soli est ubertas, quàm mitis natura! 22 Architectonica facultate. 23 Non benigniùs sese effudit. 24 Lucus Anienis margini impendit.

C

Incubere

25 Frondes ve-
 lut in speculo re-
 præsentantur, per
 longum undarum
 spatium.
 26 Infrà, su-
 præque villam
 canali saxeo stre-
 pens.
 27 Villam ablu-
 ens, tacite labi-
 tur, & nulla mur-
 mura, nedum cata-
 ractas edit.
 28 Non altos
 Vopisci somnos,
 sub noctem car-
 mina meditantis.
 29 Utraq; Ani-
 enis ripa Vopi-
 sco domestica
 est: nam in u-
 troque littore do-
 mus erat arcuato
 opere conjuncta.
 † al. utriq; do-
 mus.
 30 Duo facit do-
 micilia: nam for-
 nicis operà una
 & non disjuncta
 domus erat.
 31 Ità Aufon.
 ---alternas co-
 munt prætoria
 ripas, i. e. utramque ripam ædificia ornant. 32 Non bina, nec amne interfluo di-
 vulsa. 33 Quo tutus natanti Leandro trajectus fuit: quamvis & Seston Abydo
 ponte conjunctam à Xerxe memorat Herodotus. 34 Puero sub Augusto, qui
 delphino insidens ex sinu Baiano Puteolos ad ludum quotidie advectus est: quo in
 loco à Caligula postea pons extructus est. 35 Aquæ non exæstuat. 36 In ul-
 tiorè ripam fas est prospicere. Ità Aufon. in Mosel. ---permiscunt littora voces,
 Et visus, & penè manus. 37 Eubææ urbem, ab Aulide Bæotiz portu recipro-
 cantibus Euripi fluctibus divisam. 38 Dirimunt, & divellunt. 39 Qui septi-
 es in die fluunt ac refluunt. Malè in libris fluvii. 40 Italiz finis, quæ Pelorum
 Siculum è regione prospicit; unde maris æstu disjungitur. 41 Deaurata laquea-
 ria. 42 E Numidico marmore excisos: Fortè etiam citreos & eburneos: nam
 & horum in Mauritania copia est. 43 Venis distincta, quasi picturæ artificio.
 † al. Lunâ, i. e. Lunensi marmore. 44 Aquas tubis inclusas, & cubiculis in-
 ductas ad refrigerationem. 45 Nemora vetusta. 46 Sensus: Tène, ô Aula,
 i. e. pars ædium, dicam fluvio vicinam, & eò prospicientem; an illam sylvis oppo-
 sitam? 47 Nullo ferarum mugitu sonoras, ne quies non sit integra. 48 Le-
 nis inter frondes susurrus, & quasi dormientium halitus. 49 Dicamne balnea
 in editiore ripa extructa, vel suspensa?
 Quæque

20

25

30

35

40

50
 &
 55
 pe
 m
 na
 m
 tr
 C
 ci
 si
 m
 qu
 su
 cu
 la
 ap
 t
 ph
 75
 pr

- 45 *Quisque vaporiferis junctus fornacibus 50 amnis
Ridet anhelantes vicino 51 flumine Nymphas ?
Vidi artes, 52 veterumque manus, variisque metalla
53 Viva modis. Labor est auri memorare 54 figuras;
Aut ebur, aut 55 dignas digitis contingere gemmas:*
- 50 *Quicquid 56 argento primum, vel in ære 56 Myronis
Lusit, 57 et enormes manus est experta Colossos.
Dum vapor aspectu, visusque per omnia ducor,
Calcabam 58 nec opinus opes. Nam splendor ab 59 alto
Defluis, 60 nitidum 60 referentes æra testæ*
- 55 *Monstravere solum; varias ubi picta per artes
61 Gaudet humus, suberantque novis 62 asarota figuris.
Expavere 63 gradus. Quid nunc ingentia miror,
Aut quid partitis distantia tecta 64 trichoris ?
Quid te, quæ mediis servata 65 penatibus arbor,*
- 60 *Tecta per 66 postes, liquidas emergis in auras,
Quo non sub domino sævas 66 passura bipennes ?
Et nunc 67 ignaro forsitan vel lubrica 68 Naïs,
Vel non 69 abruptos tibi demet 68 Hamadryas annos.
70 Quid referam alternas gemino super aggere mensas;*
- 65 *71 Albentesque lacus; † aliosque in gurgite fontes ?
Tēque per obliquum penitus quæ laberis amnem
72 Martia, 73 et 73 audaci transcurris flumina plumbo ?
An solum Ioniis sub fluctibus Elidis 74 amnem
75 Dulcis ad 76 et 76 etnaeos deducat semita portus ?*
- 56 Sculptoris celebris, qui plurima egregia signa expolivit: Plin. 57 Ingentes
& normam excedentes. 58 Imprudens super ditia pavimenta ambulabam.
59 Ab auratis laquearibus fulgor in pavementum defluens, novæ testarum luce re-
percutus, duplicatur. 60 Lumen repercutientes. 61 Superbit humus, tam
mirâ arte refulgens. 62 Illustre pavimenti genus, variis figuris & coloribus or-
natum: ita dictum, quod verri non debuit, sed manibus purgari. 63 Titubatur
mihi gressus, ne calcem pavementum, ubi — *sub pede lucet onyx.* 64 Domibus
tripartitis, quarum pars una ingredienti adversa, duæ ad latera sitæ. 65 Quasi
Genio loci sacra, media in aula exurgis, & per tecta in aerem erumpis. 66 Suc-
cidenda sub ullo domino, nisi solo clementi Vopisco; eò quod ædibus magno
sit impedimento. 67 Nesciente Manlio, nedum probante ruinam. 68 Com-
morieris vel cum Naide, vicini fluminis Nympha, vel cum Hamadryade arborea,
quæ tibi præest; quarum fata invito domino tu sequeris. Arbores enim Nymphis
suis commori creditum est. 69 Ferro succisos. 70 Quid referam duo cœna-
cula, in gemina ripa extructa, quibus pro diversis anni temporibus alternatim epu-
labantur: Hyeme nempe in tecto & aperto ad focum; æstate verò in proptulo &
aprico. 71 Albulas; nempe latices albos, qui trans Anienem passim scaturiunt.
† al. aliosque. 72 Aqua ab Anco Martio in civitatem ducta, quæ trans Anienem
plumbeo canali fluit. 73 Fistulis tantos aquarum vortices sustinentibus. 74 Al-
pheum subter mare, ad Arethusam Siciliæ fontem, meatu subterraneo properantem.
75 Amatorum Alpheo grata, vel maris falsugine non infecta. 76 Siculos; nam
prope Arethusam se aperit.

77 Tiburtino in specu, ubi se primum aperit Martia.

78 Genius seu Deus fluvii, suo fonte relicto, non cum Mavia ludit.

79 Juxta specum, & Martiæ scaturigines fucrescente.

80 In Tiburtinorum lacus.

† al. Tiberinus.

81 In eodem antro Anienus & Tiberinus cum Nymphis Albulâ & Martiâ coludunt.

82 Sensus; Una hæc villa allicere possit Genios nobilissimorum juxta urbem locorum, & ad se attrahere.

† al. nemore alman.

83 Dianam Aricinam in Egeriæ luco cultam. 84 Laconiæ montem, à Dryadibus delectum, quem pro Tiburtino deferrent. 85 Arcadicis, ubi natus erat. 86 Nisi Hercules, cui Tibur sacrum est, occupasset locum, ibique vaticinia eederentur, Prænestinæ sorores eò contenderent. 87 Sive ab Hercule, sive ab Albana Tiburi editas. 88 Fortuna, quæ habitu duarum sororum Præneste culta est. Strab. 89 Bis in anno ferentia; quorum fructibus maturis alii succedebant. 90 Phæacum regis, propter hortos excultissimos celebrati; quos tamen superat Mar. Vopisci Tiburtinum. 91 Semper repullulantes. 92 Tusculum à Telegono conditum: locus tantæ amœnitatis, ut (teste Plinio) certamen humanæ voluptatis tenuerit. 93 Laurentum, juxta Lavinium, Turni patria, secessus Romanis gratissimus. 94 Apuliæ oppidum, ædificiis celebre, cuius Martialis meminit, lib. 4. Epigr. 57. Seu lacus ille Campaniæ ostreis insignis, † al. Laciniæq; nempe locus ubi Junonis templum conspicitur. 95 Formianum: Læstrygonum amœna sedes, quibus imperavit Antiphates. 96 Qui carnibus humanis vescabatur. 97 Maritimæ, & in eam marinam conversæ; unde Marica dicta est. 98 Campania, in cuius monte juxta Cajetam degebat Circe: hujus loci mira amœnitas invictum Annibalem subegit. 99 Ulyssis focii in lupos conversis. 1 Editissimæ: nam collis Anxuri imminebat, quem laudat Martialis lib. 10. Ep. 58. 2 Caieta in Campania, denominata ab Æneæ nutrice. 3 Æneæ, qui eò loci nutricem sepelivit. 4 Restrictis: hyberno tempore coercetur sol quasi arctis habenis, nè per cælum spatietur. 5 Antium, olim sine portu: urbs ad delicias posita, ubi hyemabant Romani: Hæc loca tamen villæ Manlii postponenda. 6 In hac villa secedis, & componis animum ad ardua Reipublicæ. 7 Invitatur secessus Musis gratus. 8 Gravitas cum comitate attemperata.

Illis ipse 77 antris 78 Anienus, fonte relicto,

Nocte sub arcana glaucos exutus amictum,

Huc illuc fragili prosternit pectora 79 musco:

Aut ingens in 80 stagna cadit, vitreâsque natatu

Plaudit aquas: illa recubat † Tiburnus in umbra:

81 Illic sulphureos cupit Albula mergere crines.

Hæc 82 domus Egeriæ † nemoralem abjungere 83 Phæ-

Et Dryadum viduare choris argentia possit (ben,

84 Taygeta, & sylvis arcessere Pana 85 Lycæis.

Quod ni templa darent alias 86 Tyrinthia 87 sortes,

Et 88 Prænestinæ poterant migrare sorores.

Quid 89 bisera 90 Alcinoi laudem pomaria? vósque

Qui 91 nunquam vacui prodistis in æthera rami?

Cedant 92 Telegoni, cedant 93 Laurentia Turni

Fugera, 94 † Lucrinæque domus, 95 littûsque 96 cruenti

Antiphata: cedant 97 vitreæ 98 juga perfida Circes

Dulichiiis ululata 99 lupis, arcêsq; 1 superba

Anxuris, & 2 sedes 3 Phrygio quas mitis alumno

Debet anus: cedant quæ te jam solibus 4 arctis

5 Avia nimbosâ revocabunt littora brumâ.

Scilicet 6 hîc illi meditantur pondera mores:

Hîc 7 premitur secunda quies, 8 victûsque serenâ

79

75

80

85

90

84

85

86

87

88

89

90

91

92

93

94

95

96

97

98

99

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

31

32

33

34

35

36

37

38

39

40

41

42

43

44

45

46

47

48

49

50

51

52

53

54

55

56

57

58

59

60

61

62

63

64

65

66

67

68

69

70

71

72

73

74

75

76

77

78

79

80

81

82

83

84

85

86

87

88

89

90

91

92

93

94

95

96

97

98

99

100

101

102

103

104

105

106

107

108

109

110

111

112

113

114

115

116

117

118

119

120

121

122

123

124

125

126

127

128

129

130

131

132

133

134

135

136

137

138

139

140

141

142

143

144

145

146

147

148

149

150

151

152

153

154

155

156

157

158

159

160

161

162

163

164

165

166

167

168

169

170

171

172

173

174

175

176

177

178

179

180

181

182

183

184

185

186

187

188

189

190

191

192

193

194

195

196

197

198

199

200

201

202

203

204

205

206

207

208

209

210

211

212

213

214

215

216

217

218

219

220

221

222

223

224

225

226

227

228

229

230

231

232

233

234

235

236

237

238

239

240

241

242

243

244

245

246

247

248

249

250

251

252

253

254

255

256

257

258

259

260

261

262

263

264

265

266

267

268

269

Fronte gravis, ⁹ sanusque decor, luxuque carentes
Delicia; quas ipse, suis digressus Athenis,
Mallet deserto senior ¹⁰ Gargettius horto.

9 Verus, non
mangonum arte
fucatus.

10 Epicurus, è
pago Gargettio
oriundus, hortos
suos Athenienses
deferret, & vil-
lam tuam appe-
teret.

11 Operæ pre-
tium erat huc
contendere,
quamvis cum
summo periculo,
& in fœda tem-
pestate navigan-
tibus.

12 Ità Ovid.
---Olenia signum
pluviale capelle.

13 Quamvis
promontorium
hoc transeundum
esset; ubi unda

95 Hæc per ⁹ ~~Æ~~geas hymes, Pliadumque n. vosum
Sydus, ¹⁰ Oleniis ¹¹ dignum petiisse sub ¹² astris;
Si ¹³ Mælea credenda ratis, ¹⁴ Siculósque per astus
Sit via, ¹⁵ cur oculis sordet vicina voluptas?

Hic tua ¹⁶ Tiburtes Faunos chelys, ¹⁷ jurat ipsum

100 Alciden, dictumque lyrâ majore ¹⁷ Catillum.

Seu tibi ¹⁸ Pindaricis animus contendere plectris;

Sive chelyn tollas heroa ad robora; sive

Liventem Satyram nigrâ ¹⁹ rubigine ²⁰ turbes;

Seu tua ²¹ non altâ splendet epistola curâ.

105 Digne Mida, Crasique bonis, ²² Perside garâ,

²³ Mæste bonis animi cujus stagnantia rura

Debuit ²⁴ flavis ²⁵ Hermus transcurrere ripis,

Et limo ²⁶ splendente Tagus. Sic docta ²⁷ frequentes

Otia, sic omni detectus pectora ²⁷ nube

110 Finem Nestorea precor egrediare senectæ.

tam læva est, ut persequi navigantes videatur. 14 Per Scyllam & Charybdim.
15 Cur amenitatem negligis, quam nullo negotio adeas? 16 Faunos Tiburis
incolas, & Herculem ibidem cultum. 17 Tiburis conditorem, à Virgilio Poeta-
rum principe decantatum. 18 Sive Lyrica componas, sive Heroica, sive Saty-
rica. 19 Mordacitate & Satyricâ sugillatione: quos Martial. vocat ---infectos
erugine versus. 20 Confusæ & sine ordine componas: Satyra enim mordax
est miscellaneum. 21 Stylo familiari & plebeio; non sublimi. 22 Perlarum
opibus. 23 Magis auctus sis. 24 Aureas arenas volvens. 25 Aureo.
26 Fruaris secessu & amenitate loci, quem excoluisti. 27 Curâ & sollicitudine
vacuus, diu & feliciter vivas.

SYLVA IIII.

1 Soteria pro 2 Rutilio Gallico.

1 **E**Stis (Io!) Superi, nec inexorabile 4 Clotho
Voluit opus: videt alma pios 5 Astræa, Jovisque
6 Conciliata cadit, 7 dubitaturque sydera cernit
Gallicus. Es cælo, † dis es, Germanice, 8 cordis;

apud Domitianum autoritatis, ad quem totius urbis jura ab aliis magistratibus de-
ferebantur; hinc à Juvenale dictus est ---Custos Galliarum urbis. 3 Vosmetipsos re-
apse probastis deos esse, & fato majores, reddendo salutem Rutilio, *Sospite quo*
magnos credimus esse deos: ut Martial. ad Domitian. 4 Fleuntur precibus fata.
5 Justitia piè à Rutilio culta, ad pedes Jovis cecidit, & vitam impetravit. 6 Pa-
trona & *ovrtega*. 7 Morbo lethargico graviter laborans convaleuit. † al. dives
Germanice. 8 Cœlites te amant, nec Gallicum tibi eripiunt, cujus operâ in impe-
rio administrando utaris.

9 Secundo à te
loco imperii
pondus sustinet;
nam urbis erat
Præfectus.

10 Quæ à Parcisi
propemodum
disrupta fue-
runt.

11 Cohortes
urbanæ, quas
Præfectus urbis
disposuit, ad tu-
endam popula-
rium quietem.

12 Qui iniquè
in foro damnan-
tur, & ad te pro-
vocant.

13 Confedera-
tæ, quæ leges à
Romano popu-
lo accipiunt.

14 Nam ad cen-
tesimum usq; la-
pidem præfectus
urbis, jurisdictionem
tenuit.

15 Sensus, Mil-
ites, & togati, so-

ciisque Romani nominis certatim latentur de salute tua. 16 Collis Capitolinus, ubi Rutilius tecum habitat. 17 Mortuum scilicet fuisse Rutilius, 18 Reparata juventutem, ut olim Ælioni contigit. † al. indiderint. 19 Annus hic, quo novi ludi seculares fiunt, non tale crimen fati affinget: nam mors iusti dicitur—Ita nocentum Parcarum, criminumque Dei. 20 Instituta ut Deos infernales placaret, ne viri urbis primarii caderent: Fata autem peccavissent, i. e. ingrata fuissent, si post ludos Terentinos recens celebratos, statim Rutilius eripuissent. 21 Pars campi Martii, ubi ludi seculares celebrabantur. 22 Genium Rutilii Phœbo, &c. antefero. 23 Non sonora, nisi ab illo aspirata. 24 Musas. 25 Mercurium. 26 Bacchum Thebanum, qui in carmina etiam vires dat. Sic Horat. Od. I. 2. Od. 19. Bacchum in remotis carmina rupibus Vidi docentem. 27 Non sine Poetices studio togam & forum ornare potuisses. 28 Tanti hominis & tibi potius. † al. natus. 29 Centumviris iudicibus præsidens, sententiam primus dicens, qui tibi suffragantur. 30 Quamvis Musæ divinæ sibi undum vatem excludant, i. e. ne gent ut admittatur ad sacros latites, quibus ingenium irriget. 31 A Pimpla, Thraciæ fonte, ad radicem montis Musis dicati. 32 Fons sub Acrocorinthe, Hippocrenes æmulus, qui conscius est, quinam illius potatione Poetæ fiant. Itæ Thebaid. 4. dicitur—Vatum conscius amnis. 33 Sufficit mihi potius, si de fonte ingenii & Poetices tux ora proluam. 34 Sive prosæ perores.

35 Frangitur,

- 30 ³⁵ Frangitur, & nostras curat sacundia leges.
³⁶ Quare agē, si Cereri sua ³⁷ dona, merūmq; Lyæo
Reddimus, & ³⁸ dives prædæ, tamen accipit omni
³⁹ Exuvias Diana ³⁹ tholo, ⁴⁰ captivæque tela
Bellipotens; nec tu (quando tibi Gallice majus
35 Eloquentium, sandique opibus sublimis abundas)
Sperne coli tenuiore lyrâ: vaga cingitur astris
Luna, & in Oceanum ⁴¹ rivi cecidere minores.
⁴² Quæ tibi sollicitus persolvit præmia morum
Urbis amor ! quæ tum patrūmq; equitūmq; notavi
40 ⁴³ Lumina, & ⁴⁴ ignaræ plebis lugere potentes !
Non habente ⁴⁵ Numā timuit sic curia ⁴⁶ felix,
⁴⁷ Pompeio nec celsus eques, nec ⁴⁸ sæmina Bruto.
Hoc ⁴⁹ illud; tristes invitum audire catenas,
Parcere verberibus, nec quæ jubet alta ⁵⁰ potestas
45 Ire, sed armatas multum sibi demere vires ;
⁵¹ Dignarique manus humiles, & verba precantum;
Reddere jura ⁵² foro, nec ⁵³ proturbare curules,
Et ferrum ⁵⁴ mulcere togâ. Sic itur in ⁵⁵ alta
Pectora, sic mixto ⁵⁶ reverentia fidit amori.
50 Ipsa etiam cunctos gravis ⁵⁷ inclementia fati
Terruit, & subiti ⁵⁸ præceptis juvenile pericli
Nil ⁵⁹ cunctante malo. Non illud culpa ⁶⁰ senectæ
(Quippe ea bisseis vix dum orsa excedere lustris)
Sed labor ⁶¹ intendens, animique in membra vigentis
55 Imperium, vigilisque suo pro Casare ⁶² curæ,
42 Qualia pro meritis tuis & moribus φιλοπρεπηνόροις, vota persolvebant cives!
43 Flentium ocellos. 44 Non assuetæ lacrymis magnatum funera celebrare:
Nam plebi potius mos est, —humili lesisse veneno Summa. Theb.2. 45 Quem
extinctum —Læiaque nurus, populusque, patrēque Dessevere. Ovid. 46 Sub
ejus regimine pridem felix. 47 Qui dux equitum præstantissimus. 48 Fæ-
minæ enim totum annum desseverunt Brutum, pudicitiz vindicem. 49 Hanc
gratiam inde nactus es, quia invitus accedis ad decretorium stylum, & fontium sup-
plicia: Hinc Neronis illud, latronum supplicium subscribentis, O utinam, inquit,
nescirem literas. 50 Quò plus potuisti, eò moderatius usus es imperio. Liv.
51 Supplices non aspernari. 52 Jus æquum omnibus permittis, nec inducis
—ferrea jura, Insanæque forum. Virg. 53 Non armato milite silentium legibus
imponis. 54 Misce ferrique togæque Consilia; ut alibi. Præfatus enim urbis
cohortibus urbanis simul & foro præficitur. 55 In intimam civium benevolent-
tiam. 56 Reverentur dum amant. 57 Morbus tuus lethargicus omnes terruit.
58 Præcipitium magnum, & vehemens, νεανικόν. 59 Non retardato remediis,
sed opprobrium medicis faciente. 60 Quamvis senibus hic morbus communis est,
& eos plerunque invadit; Rutilius tamen nondum sexagesimum compleverat.
61 Assiduitas in officiis publicis administrandis hunc morbum accelerabat. 62 Cu-
ræ vicariæ quas lubens suscipis.

63 Marcor & obliuio, quæ mala lethargus ex derivatione supponit.

64 Vercellis, ad radices Alpium, cultus erat Apollo; quem ideo introducit Poeta, quia Rutilius Gallicus fuit.

65 Prius neglegens.

† al. progressusque moras; i. e. sine mora.

66 Subsistens paululum, filium suum Æsculapium alloquitur.

67 Huc ades, ò Æsculapi, proles Epidauria.

68 Huc inquam tu, qui rebus difficilibus, & gravibus morbis opitularis:

69 Offertur res aggredienda, & digna summis nostrum conatibus: occasio aggrediendi, i. e. exercendi facultatem.

70 Virum summæ authoritatis. 71 Vos, ò Parcarum flamina, ne abrumpamini; sed colos vestras extendatis. Hysterologia est; pro Coli tendatis fila.

72 Jovem iratum non est quod metuamus, qui olim Æsculapium fulminavit, cum Hippolytum à mortuis restituisset.

73 Herois animam, quæ non nisi exacto seculo, nec unquam sine numine in terras dilabitur. Plat. 74 Dum illuc tendimus, nobilitatem viri te edocebo.

75 Ipse familiæ suæ decus est. 76 Majores suos nobilitavit. 77 Quamvis nec obicitis natalibus ortus est, ab illo tamen — prisci generis vincuntur honores.

78 Foro enim præfuit. 79 Per totum terrarum orbem meruit, ubique Romana aquila alas explicuit. 80 Militavit devota Rutili dextra.

81 Nunquam pace fractus & effœminatus fuit. 82 Nunquam arma deposuit, vel baltheum militare discinxit. Malè in cod. retingit. 83 Provinciæ Ponto & Septentrionali Scythiæ vicinæ, quæ & Gallogræcia dicitur, ubi exercitum duxit Rutilius: † al. vicens, vel ingens. 84 Regiones & provincias enumerat, quibus castrametatus est Gallicus. 85 Hungari, quorum formido totam Italiam concussit. 86 Ubi, Parthorum more, receptui canunt milites in pugna, & à tergo tela projiciunt. 87 Nobilis Armeniæ fluvius, olim pontem indignatus, quem postea Augustus Cæsar instauravit. 88 Duplicem Asiæ proconsulatum.

Dulce opus. Hinc fessos penitus subrepsit in artus Infidiosa quies, & pigra obliuia vita.

Tunc deus, Alpini qui juxta culmina dorfi Signat Apollineos sancto cognomine lucos, Respicit, (heu, tanti pridem securus alumni!)

† Progressusque morans: huc mecum, Epidauria proles, Huc alris gaudens; datur aggredienda facultas: Ingeniem recreare virum tentemus adorti.

70 Tendatis jam fila colos, nec fulminis atri Sit metus: has ultro laudavit Juppiter artes. Nam neque plebeiam, aut dextro sine numine cretam

Scro animâ. Atque adeo breviter (dum recta subimus) Expediam. Genus ipse suis, præmissaque retro Nobilitas; nec origo latet, sed luce sequente Vincitur, & magno gaudet cessisse nepoti.

Prima rogæ virtus: illa quoque clarus, ingens Eloquio: Mox innumeris exercita castris, Occiduas, primasque domos, sole sub omni

Permeruit jurata manus. Nec in otia pacis Permissum laxare animos, ferrumque recingi: Hunc Galatia rigens ausa est incescere bello:

Hunc quoque perque novem rimuit Pamphilia messes; Pannoniusque ferox, arcuque horrenda fugaci Arnenia, & patiens Latii jam pontis Araxes. Quid geminos fascies, magnæque iterata revolvam

Fura Asiæ? vellet illa quidem ter habere, quaterque

70 Virum summæ authoritatis. 71 Vos, ò Parcarum flamina, ne abrumpamini; sed colos vestras extendatis. Hysterologia est; pro Coli tendatis fila.

72 Jovem iratum non est quod metuamus, qui olim Æsculapium fulminavit, cum Hippolytum à mortuis restituisset.

73 Herois animam, quæ non nisi exacto seculo, nec unquam sine numine in terras dilabitur. Plat. 74 Dum illuc tendimus, nobilitatem viri te edocebo.

75 Ipse familiæ suæ decus est. 76 Majores suos nobilitavit. 77 Quamvis nec obicitis natalibus ortus est, ab illo tamen — prisci generis vincuntur honores.

78 Foro enim præfuit. 79 Per totum terrarum orbem meruit, ubique Romana aquila alas explicuit. 80 Militavit devota Rutili dextra.

81 Nunquam pace fractus & effœminatus fuit. 82 Nunquam arma deposuit, vel baltheum militare discinxit. Malè in cod. retingit. 83 Provinciæ Ponto & Septentrionali Scythiæ vicinæ, quæ & Gallogræcia dicitur, ubi exercitum duxit Rutilius: † al. vicens, vel ingens. 84 Regiones & provincias enumerat, quibus castrametatus est Gallicus. 85 Hungari, quorum formido totam Italiam concussit. 86 Ubi, Parthorum more, receptui canunt milites in pugna, & à tergo tela projiciunt. 87 Nobilis Armeniæ fluvius, olim pontem indignatus, quem postea Augustus Cæsar instauravit. 88 Duplicem Asiæ proconsulatum.

Hunc sibi; sed revocant⁸⁹ fasti, majorque⁹⁰ curulis,
Nec promissa semel. ⁹¹ Libyci quid mira tributi
Obsequia? & missum media de pace triumphum

85 Laudem, & opes tantas? nec⁹² qui mandaverat, ausus
Expectare fuit. ⁹³ Gaudet⁹⁴ Trasymenus, & Alpes,
Cannensesque⁹⁵ animæ: primusque insigne tributum
Ipse palam⁹⁶ lacerâ poscebat Regulus umbrâ.

Non vacat Arctos acies, ⁹⁷ Rhenumque rebellem,

90 Captivæque preces ⁹⁸ Veledæ, & (quæ maxima nupcr
Gloria) ⁹⁹ depositam Dacis pereuntibus urbem
Pandere; cum tanti, ¹ lectus, ² rectoris habenas,
Gallice, fortunâ non ³ admirante, subisti.

⁴ Hunc igitur (si digna loquor) rapicmus iniquo,

95 Nate, Jovi. Rogat hoc Latia⁵ pater inclytus urbis:
Et ⁶ meruit: neque enim frustra mihi nupcr honora
Carmina patricio ⁷ pueri sonuistis in ostro:

⁸ Si qua salusifero gemini Chironis in antro

Herba, ⁹ tholo ¹⁰ quodcunque tibi Trojana recondit

100 ¹¹ Pergamus, aut ¹² medicis felix ¹³ Epidaurus arenis
Educat, Idæa profert quam Creta sub umbra

¹⁴ Dictamni florentis opem; quoque¹⁵ anguis abundat

Spematu. ¹⁶ Fungam ipse manus, atque omne benignè

¹⁷ Virus, odoriferis Arabum quod doctus in arvis,

exultant, quia Rutilius imposito tributo occisorum manes ultus esset. ⁹⁴ Lacus ubi
de Flaminio victoriam obtinuit Annibal. ⁹⁵ Manes eorum, qui Cannensi strage
cecidere. ⁹⁶ Qui, post plurimos cruciatus, crudelissimè à Pœnis enectus fuit.

⁹⁷ Germanos sub Antonio rebelles, & à Rutilio superatos. ⁹⁸ Virginis Im-

peratoris, instar numinis Germanis habitæ, quæ præda fuit Rutilio. Tacit.

⁹⁹ Demolitam Dacorum arcem, quos superatos fuisse ad senatum scribit Domi-

tianus, & inde triumphum agit. ¹ Electus in legatum. ² Cæsaris vices

sustinuisti: Ipse enim Domitianus bellum nulla ex parte attigit; erat enim im-

patiens laboris, animo timido & imbelli; sed duces misit ad bellum gerendum.

Dion. ³ Siquidem pro meritis tuis electus es. ⁴ Eripiemus illum truculento

Plutoni, (si fas sit ita dicere,) Stygio Jovi. ⁵ Domitianus, qui hanc à me ini-

bit gratiam, propter ludos seculares, meo honori nuper celebratos. ⁶ Ludis his

pueri prætextati & puellæ solenne carmen decantabant, in honorem Apollinis &

Dianæ. ⁷ Si ulla tibi sit herba medica in antro semiferi Chironis, qui rem her-

bariam primò traxerat. ⁸ Quodcunque medica-

mentum templi testudine Pergamus suspendit. Herbarum enim medicarum in templis sus-

pendebantur, unâ cum tabellis votivis ægrotantium. Macr. ⁹ Hic in arce edi-

tissima, fuit templum cum tholo Æsculapio dicatum; cujus in columnis inscribe-

bantur nomina convalescentium; morborum etiam, quo quisque laborâret, addita

fuit curationis ratio. ¹⁰ Nam & arenæ ad calida fomenta adhibentur. ¹¹ Op-

pidum Æsculapii delubro insigne. ¹² Dictamnus, in Ida Cretensi monte nascens,

cervis & capris sagittâ percussis medetur. Virgil. ¹³ Anguis enim Æsculapio

dicatus, lingendo ægros, & despumando sanabat. Aristoph. ¹⁴ Ipse tibi assistam,

afferamque pharmaca, quæ apud Arabas didici. ¹⁵ Quia contraria contrariis

curantur, & virus corporis virulentis succis.

16 Theſſalico ad Amphryſum fluvium, ubi Admeti greges pavit Apollo.
 17 Torpeſcentes.
 18 Lethargiâ ingratiiſ detentam.
 19 Habitu medico, quem Virg. Æneid. 12. vocat retortium amicum; ſcil. nē in actione à circumfuſo pallio impediſentur.
 20 Alter alterum.
 21 Excitârunt è ſomni tenebris.
 22 Remedium feſtinat.
 23 Rubigine haſtæ Achillis Æmonii, quâ priùs vulneratur.
 24 Menelai, qui à Pandoro percuffus expaveſcebat, donec à Machaone ſanabatur. Hom.
 25 Puſillo nempē inter tot patricioſ. 26 Pro ægrotantibus enim vota ſuſcipiebant. 27 Nōſti, Apollo, quā ſolicitus fuerim noctu & interdium. 28 Multoties terens iſtius domū limina, ſubauſculto, &c. 29 Pro viribus, & quantum ferre poteſt. 30 Adneſcite. al. neſcite, frequentativum à neo, i. e. diducite. 31 Nemo computet quamdiu vixerit. 32 Hodie incipit vivere: — Hæc vitæ eſt genialis origo: ut infrâ. 33 Tithoni Trojani annos. 34 Ætatem Sibyllæ Cumapæ, quæ annos petiit ab Apolline ad numerum arenarum, quas manu prehenderat. Ovid. 35 Senectutem Neſtoris, qui tertiam ætatem hominum vixerat. 36 Litant qui voti compotes ſiunt, ſacrificant ut fiant. 37 Umbriz oppidum armentorum ferax. 38 A Clitumno fluvio, cujus aqua pota candidoſ boves reddit. Plin. 39 Licet iſtiſ abundem copiis, non ſatiſfaciam votis quæ pro te ſuſcepi. 40 Mola ex farre & ſale confecta; qua litant qui non habent thura. Plin.

SYLVA V.

• Balneum Etrusci.

- N**on ¹Heliconæ ⁴gravi pulsata chelys enthea plectro,
 Nec ⁵lassata voco toties mihi numina Musas.
 Et te Phœbe choris, & te dimittimus Euan;
⁶Tu t quoque Musa ⁷feræ, volucer Tegeæ, ⁷sonoræ
⁸Terga premas: alios poscunt mea carmina cætus.
 Naidas undarum dominas, ⁹regemque corusci
 Ignis, adhuc fessum, ¹⁰Siculâ que incude rubentem
¹¹Elicuisse satis: ¹²paulum arma nocentia, Thebæ,
 Ponite: dilecto volo ¹³lascivire sodali.
¹⁰¹⁴Funge puer cyathos, t atque enumerare labora,
¹⁵Cunctantemque t incende chelym: discede laborque,
 Curâque, dum nitidis canimus gemmantia saxis
 Balnea, dumque procax ¹⁶myrtis, hederis que, soluta
 Fronte, ¹⁷verecundo Clio mea ludit Etrusco.
¹⁵¹⁸Ite deæ virides, ¹⁹liquidisque t avertite vultus,
 Et vitreum teneris crinem redimite ²⁰corymbis,
 Veste nihil tectæ: quales emergitis altis
 Fontibus, & ²¹visu Satyros torquetis amantes.
 Non vos quæ culpâ decus ²²infamâstis aquarum
²⁰Sollicitare juvat. Procul hinc & ²³fonte ²⁴doloso
 Salmacis, & ²⁵vidua Crebenidos arida luctu
²⁶Flumina, & Herculei ²⁷prædatrix cedat alumni.

¹ Balneum hoc dilaudat Martial. lib. 6. epigr. 42. & extemporaneam hanc Sylvam sub ficto Sabelli nomine invidiosè mordet, lib. 9. epigr. 20.
² Apollinem & Musas non invoco; sed aquarum tantum Nymphas, & Vulcanum.
³ Musas ex Helicone.
⁴ Molesto.
⁵ Audiendo defatigata.
⁶ Tuque Mercuri, testudinem nè pulses.
 t al. quoque amica fere.
⁷ Testudinis, cuius instrumenti Musici inventio, ad similitudinem feræ ejus nominis, Mercurio attribuitur.

Similiter Homericum illud, γάρ τε ἐνοῖο χελώνης. ⁹ Vulcanum, qui balnearias aquas calefaciat. ¹⁰ Officinâ, quâ tela Jovis elaborabat. ¹¹ Evocasse. ¹² Sinite ut intermittam paululum Thebaida meam, & illas Fraternal acies, dum Etrusco meo morem gero. ¹³ Ineptiis, & leviori argumento vacare.
¹⁴ Ad numerum literarum nominis Etrusci, porrige mihi cyathos, ut potu largiore incendatur Musa. t al. & nè numerare labora; i.e. confundatur numerus cyathorum.
¹⁵ Non promptam, ineptam. t al. incende. ¹⁶ Qualis inter epulas solet esse habitus.
¹⁷ Cujus insignis pudor & lacrymæ patrem ab exilio revocârunt.
¹⁸ Discedite & valete vos marina numina, & cæuleæ deæ, quæ nudæ & lascivientes verecundo Etrusco displicere potuistis. ¹⁹ Puros, cæruleos. t al. adverte: Sensu planè contrario: aliter etiâ à vertice.
²⁰ Racemis hederæ in orbem circumactis. ²¹ Nudo aspectu cruciatis. ²² Invocare nolo infames & lascivas, sed solum virgines Nymphas. ²³ Salmacis fons Cariz, potatores molles & effeminatos; ἀνδρογυνὴς reddit. ²⁴ Qualem Hermaphroditus expertus est, qui ad fontem — vir venerat, exiit inde Semivir. Ovid. ²⁵ Hesperies, cuius amator Æacus, doloris impatientiâ propter eam amissam, in mare se præcipitavit, & à Thetide in mergum convertitur. ²⁶ Crebenes Phrygiæ fluvius est, cuius cùm filia Hesperie morsu serpentis occubuit, mœrore pater exaruisse dicitur, & palus factus est, unde pestilentes exhalationes emittuntur. ²⁷ Ascanius fluvius qui Hylam rapuit,
 Vos

28 Subaudi, ad-
esse & favete.
29 Italiam, &
urbem Romam,
quam *Septimontium* dixerunt.
30 Novis cana-
libus augetis.
31 Qui cito cur-
su in Tyberim
effanditur. Sic
Horat. Et præ-
cepti *Anio*.
32 Quæ homi-
nes ad natandum
aquæ claritate
invitat.
33 *Martia virgo*
dicitur, quia pro-
pe *Herculeum*
suum labens, a-
liò divertitur,
quasi *Herculis*
congressum fugi-
ens.
34 Hæc aqua in
ultimis *Peligno-*
rum montibus
orta, *Marfos*
transit, & frigi-
ris palmam obti-
net. *Plin.* 35 *Altis fornicibus*, quibus defertur. 36 In aere extructis fornici-
bus, in urbem dilabitur. 37 Ità balneum hoc aliis antefert *Martial.* lib. 6. epig.
42. 38 *Venus Vulcanum* docuit, quæ flammâ aquas temperatê calefacit.
39 Nè *culinaris ignis* fornaces accendat, tedas *Cupidinis* supponit. 40 Nè
hic locus est *Thasio*, vel *Carystio* marmori, quod tamen antehac rarum in templi
spectaculum est: teste *Seneca*. 41 Non admissus inter pretiosa hujus balnei mar-
mora luget. Hos tamen lapides admittit *Martial.* epigr. citato. 42 *Venis Numi-*
dicis: nam hic lapis, metalli instar, liquescit, ceu in pulverem redigitur. 43 *Por-*
phyrites five marmor *Numidicum*. 44 Marmor *Phrygium*, variis coloribus de-
pictum, quasi aspersum *Atyos* sanguine se castrantis, quando in antro *Phrygio* *Cy-*
belem fugiebat. 45 Nam *Synadico* marmoris crustam *Tyrii* interferebat.
46 Non admittitur viride marmor *Laconicum*, ut gratâ colorum varietate *Synada-*
distinguat. † al. *viridis cum regula*. 47 Cum longo tractu instar *regulæ*, natu-
ra ipsa marmor *Synadicum* distinxit. 48 Effluit ubique nitor à splendidibus pa-
vimentis, quæ gratâ colorum varietate oculos excitant. † al. *limina*. Marmor
etiam *Numidicum*, non in columnis tantum, crustisve, sed in massa ac vilissimo lini-
tium usu. *Plin.* 49 *Parietes inaurati*. 50 *Versicolore vitro*, quo post *M. A-*
Grippæ tempora camera tegebantur. 51 *Imaginibus* signantur, five species re-
presentant ad instar speculi. 52 Sibi temperat, nè voracem flammam emittat.
53 *Lux plurima*: *Nusquam tam nitidum micat serenum.* *Martial.* 54 Balneum
enim totius diei solem fenestris amplissimis recipiebant. *Sen.* 55 *Æstu ther-*
marum calet. 56 *Indefessus, æquus*. ☉.

- Nil ibi plebeium : nusquam Temesea notabis
 57 *Era*, sed argento felix⁵⁸ propellitur unda,
 Argentóque cadit, ⁵⁹ labrisque nitentibus instat
 50 Delicias mirata suas, & abire recusat.
 Extrà autem, niveo qui margine carulus amnis
 Vivit, & in ⁶⁰ summum fundo patet omnis ab imo.
 Cui non ire lacu, pigrósque exolvere amictus
 Suadeat? hoc mallet nasci Cytherea profundo :
 55 Hic te perspicuum melius Narcisse videres :
 Hic velox ⁶¹ Hecate velit & deprensa lavari.
 Quid nunc strata solo referam ⁶² tabulata, ⁶³ crepantes
 Auditura pilas, ubi ⁶⁴ languidus ignis inerrat
⁶⁵ *Ædibus*, & tenuem volvunt ⁶⁵ hypocausta vaporem ?
 60 Nec si ⁶⁶ Baianis veniat novus hospes ab oris,
 Talia despiciat ; (Fas sit componere magnis
 Parva ;) ⁶⁷ Neronea nec qui modò lotus in unda
 Hic iterum sudare neget. Macte, oro, nitenti
 Ingenio, ⁶⁸ curaque puer : tecum ista senescant,
 65 Et tua ⁶⁹ jam melius discat fortuna ⁷⁰ renasci.

57 Vilescit æs
 huic operi.
 58 Canales &
 Epitonia, quibus
 effunduntur aquæ
 sunt argentea.
 59 Vasi patulo,
 in quod aqua è
 fistulis dilabitur.
 60 --Tam serena
 lucet, Ut nullas
 ibi suspiceris un-
 das. Martial.
 Tam pura nempe
 est, ut unum-
 quemque ad loti-
 onem & natatum
 invitet.
 61 Diana, quam-
 vis ab Actæone
 iterum deprehen-
 deretur, lotio-
 nem in hoc fluvio
 eligeret.

62 Sphæristeria & trigonas, ubi pilâ exercebant se homines, dum hypocausta
 calefcerent. 63 Manu excuslas & crepitum edentes. Qui per pilas nescio quid
 de columnis & glomis somniant, non advertunt syllabarum quantitatem. 64 Dum
 tenuis ignis domum tepesciat. Trigoni enim adjunctum erat hypocaustum, ut
 ubi hæc satis incaluerant, omnes æris sonitu ad balneum vocarentur. Mart. lib. 14.
 163. 65 Fornaces, quibus ignis succendebatur, & per tubos latè calor sparge-
 batur. 66 Quorum aquæ calidæ, non ad luxum tantum, sed ad sanationem mor-
 borum valebant. 67 Hæ thermæ in urbe optimæ. Martial. lib. 7. epigr. 33.
 68 Cujus egregia pietas & facundia iram Cæsaris deprecabantur. 69 Cum pater
 ab exilio revocatus sit. 70 Ità dicebantur ab exilio reversi. Hinc Cicero diem
 reditûs sui natalem vocat.

SYLVA VI.

• Kalend. Decemb. Saturnales.

ET Phæbus pater, & ² severa Pallas,
 Et Musæ procul ite ³ feriatae :
 4 Fani vos revocabimus Kalendis.

i Saturnalia à
 decimo sexto
 Kal. Januar. in-
 cipiebant. Sed
 quia apparatus
 eorum, & cele-
 britas totum

ensem occupabant, quo (teste Senecâ) civitas maxime defudat, ideo ad Kal.
 Decemb. à Papinio rejiciuntur. In his Imp. epulum dedit, & missilia opiparè
 sparsit in plebem : Quæ Stadius, conviva admissus, dilaudat. 2 Cui ludicris non
 vacat interesse. 3 Otiosæ; nam feriatio hoc tempore, doctis numinibus nihil ne-
 gotiî facessimus. 4 Post Saturnalia peracta, quando ---redit labor ætius in
 orbem.

Saturnius

5 Saturnalibus
solum à vinculis
liberatus, quæ
Jupiter ei patri-
cidii causâ impo-
suit. Arnob.

6 Quando jus
luxuriæ publicæ
datum est. Senec.

7 Quia Nun-
quam sunt grati
qui nocere sales.

8 Præbebat e-
nim Imperator
vinum fluens no-
cturno tempore.
Dio. Hinc in
præfatione dicit
Statius illam
noctem felicissi-
mam, &c.

† al. partem, vel
pacem.

9 Vixdum eluxe-
rat, cum missilia
farracea sparge-
bantur.

10 Frumentum,
quo antiqui vi-
sitabant Roma-
ni, & quod pro
congiario militi-
bus post victoriam dividebatur.

11 Bellariorum, quæ roris instar in aëre
decidebant.

12 Nuces Avellanæ, quæ in Ponto copiosius nascuntur, & populi
Romano fuere maxime in deliciis.

13 Daçyli quo — fructu palmarum drues
dume.

14 Pruna Damascena.

15 Cultui deorum intenta, cui Syri addidi-
t.

16 Saccharum in insula Ebuso, ex arundinibus excoctum.

† al. Ebusita, i. e. in
cola Ebusi.

17 Spargitur ut à plebe rapiatur.

† al. Molles caseoli, lucuncultique.

18 Cupedia ex pane Saccharite facta, imaginibus puerorum Caii & Lagonis im-
pressa, unde Sigillaria dicta sunt. Angl. Marchpane-cakes.

† al. & massis Ameri-
na non perustis; i. e. Pyra à sole nondum maturata : Hæc enim Amerina (teste
Plinio) omnium serissima.

19 Pyra ex America Italici oppido.

20 Cum viti-
passis, i. e. quæ expanduntur, & amburantur à sole.

Saturnus mihi compedo exoluta,
Et multo gravidus mero December,
Et ridens Focus, & sales protervi
Adsint, dum rosero diem beatam
Lati Caesaris, ebridumque noctem.

Vix Aurora novos movebat ortus,
Jam bellaria adorea pluebant;
Hunc rorem veniens profudit Eurys;

Quicquid nobile Ponticis nucetis,
Fecundis cadit aut jugis Idumes,

Quod ramis pia germinat Damascus,
Et quas præcoquit Ebusa cannas,

Largis gratuitum cadit rapinis.
† Molles Catoli, Laguncultique,

Et passis Amerina cum perustis,
Et mustaceus latente palmâ

† Pregnantes caryotides cadebant.

Non tantis Hyas inserena nimbis
Terras obruit, aut soluta Plias;

Qualis per cuneos hyems Latinos
Plebem grandine concutit serenam.

Ducat nubila Juppiter per orbem,
Et latis pluvias minetur agris,

Dum nostri Jovis hi serantur imbres.
Ecce autem caveas subit per omnes,

11 Bellariorum, quæ roris instar in aëre
decidebant.

12 Nuces Avellanæ, quæ in Ponto copiosius nascuntur, & populi
Romano fuere maxime in deliciis.

13 Daçyli quo — fructu palmarum drues
dume.

14 Pruna Damascena.

15 Cultui deorum intenta, cui Syri addidi-
t.

16 Saccharum in insula Ebuso, ex arundinibus excoctum.

† al. Ebusita, i. e. in
cola Ebusi.

17 Spargitur ut à plebe rapiatur.

† al. Molles caseoli, lucuncultique.

18 Cupedia ex pane Saccharite facta, imaginibus puerorum Caii & Lagonis im-
pressa, unde Sigillaria dicta sunt. Angl. Marchpane-cakes.

† al. & massis Ameri-
na non perustis; i. e. Pyra à sole nondum maturata : Hæc enim Amerina (teste
Plinio) omnium serissima.

19 Pyra ex America Italici oppido.

20 Cum viti-
passis, i. e. quæ expanduntur, & amburantur à sole.

21 Panis dulciarias, ex fi-
ligine musto aspersa, aniso, cumino, &c. confectus.

22 Suceo aureo obdusa
illita; ut spathalia & caryotarum termites in Saturnalibus missa, à Martiale do-
scribuntur. Epigr. 27. lib. 13.

† al. prægrandes.

23 Palmarum Ethiopica-
rum poma.

24 Non tanta hyemali tempore pluvie copia, quanta in theatro mi-
silium.

25 Ordines graduum, in quibus vulgus spectatorum stabat.

26 Missili-
bus grandinis instar sparsis.

27 Plaudentem.

28 Minas cæli nil moramur, dum
his fruamur Domitiani epulis, quæ omnem famis suspicionem amoliuntur.

29 Pe-
sumnam, mediam, & imam caveam,

Insignis specie, decora ³⁰ cultu

30 Plebes ³¹ altera, non minor sedente.

Hi ³² panaria, candidissque ³³ mappas

Subvectant, epulasque lautiores:

Illi ³⁴ Massica vina largiuntur.

³⁴ Idæos totidem putes ministros.

35 Orbem, quæ ³⁵ melior severiorque est,

Et gentes ³⁶ alis insimul rogatas:

Et cum tot populos beata pascas,

³⁷ Hunc annona diem superba nescis.

I nunc secula compara, vetustas,

40 ³⁸ Antiqui Jovis, aureumque tempus:

Non sic libera vina tunc fluebant,

Nec tardum seges ³⁹ occupabat annum.

Unâ vescitur omnis ordo mensâ,

Parvi, Fœmina, Plebs, Eques, Senatus:

45 Libertas ⁴⁰ reverentiam remisit.

Et ⁴¹ tu quin etiam (quis huc vocare,

Quis promittere possit hoc Deorum?)

Nobiscum socias dapes inisti.

Fam se (quisquis is est) inops, beatus,

50 ⁴² Convivam Ducis esse gloriatur.

Hos inter fremitus, novosque ⁴³ luxur,

⁴³ Spectandi levis effugit voluptas:

Stat ⁴⁴ sexus rudis, insciussque ferri,

Et pugnas capit improbus viriles.

55 Credas ad Tanaim, ferumque Phasin

⁴⁵ Thermodontiacas calere turmas.

Hic audax subit ordo ⁴⁶ pumilonum,

Quos Natura ⁴⁷ brevi statu peractos,

Nodosum ⁴⁸ semel in globum ligavit:

60 Edunt vulnera, conscruntque dexteras;

ciavit Imperator. Tranq. ³⁷ Non sentis tui penuriam; quia tantam annonæ

curam instituit Imperator, ut liberalitate ejus non minuatur. ³⁸ Saturni, quæ

aureo seculo regnavit. ³⁹ Tempestatem autumnæ præveniebat. ⁴⁰ His Sa-

turnalibus servi cum dominis discumbebant: Hinc apud Horatium dicitur Li-

bertas Decembris. ⁴¹ Apostrophe ad Domitianum, qui in eo convivio vescabatur

primus: Et capit Ambrosias cum Duce Roma dapes. Martial. ⁴² Quem mensâ suâ

Imperator communicavit. ⁴³ al. lusus. ⁴³ Spectatu jucunda breviora viden-

tur. ⁴⁴ Fœminæ quarum pugnas post epulum exhibuit Domitianus: cui — sevit

et ipsa Venus. Martial. ⁴⁵ Amazones ad Thermodonta habitantes. ⁴⁶ Itæ

Kiphilin: de Domitiano; Nanos et fœminas inter se commisit. ⁴⁷ al. brevis sta-

tim peractor. ⁴⁸ Staturâ brevi, quasi nodo quodam constrictos. ⁴⁸ A primo

ortu non auxit, sed tales exiguos ab initio finxit.

³⁰ Cultu & ha-
bitu, qui Impe-
ratoris ministros
deceat.

³¹ Multitudo
famulorum, par
convivis, affi-
dentibus.

³² Vasa bella-
riis oppleta vi-
ritim divide-
bant.

³³ Distribue-
bantur enim in-
ter alia — spongia,
mappa, calix.

Martial.

⁴ al. marcida,
i. e. quæ potato-
res marcidos
reddant: quo fa-
miliari epithe-
to Bacchum
marcidum noster
vocat.

³⁴ Pincernas
Ganymedi pares.

³⁵ Ubi senato-
res & equites
confidebant.

³⁶ Apostrophe
ad annonam:
Nam huic or-
dini (quoniam
major pars mis-
silem inter vul-
gus decedit) in
singulos cuneos
quinquagenas
tesseras pronun-

49 Tam infirmā
nempe & imbecilli, ut Marti
rifum aspectus
excitiat.

50 Emissæ inter
missilia, & super
capita Pygmæo-
rum decedentes,
admirantur eos,
quibuscum pu-
gnare conlueve-
runt, solito fero-
ciores.

51 Nummorum,
vestium, obsoni-
orum, &c. erogatio,
& è loco sub-
limi in populum
missio, eā condi-
tione, ut fierent
rapientis.

52 Meretrices,
quæ theatrum &
scenam ipsam
obsidebant; ubi
post finitos ludos
sepe prostitue-
bantur. Isidor.

53 Quicquid vel
naturā vel arte
eximium est, hinc
spectatur.

† al. ludie, i. e.
saltatrices.

54 Obesæ, &
turgidæ. Itā etiam Juvenal. Sat. 6.

55 Gaditanæ puellæ, ad tinnitum æris sal-
tatrices. 56 Tibicines & histriones, quorum voluptate Syria pascitur. 57 Vi-
lissimi ministerii homines, qui --- sulphurata fractis. Permutant vitreis. Martial.
58 A vulgo, & hominibus de grege venditum. 59 Aves etiam inter missilia
spargebantur. Tranq. 60 Qui apud Ægyptios pro Deo est habitus, & ἀντί-
μου & ἑκαγὺς, i. e. calī emulus; quia imbrium more, campis fertilitatem infert. In-
telliguntur autem aves Memnoniæ, juxta Nilum quotannis certantes. 61 Pona-
fluvius, ubi Phasiani nidificant. 62 Gallinæ Numidicæ. 63 Missilia rapto-
ribus oppletis supersunt. 64 Dum novæ sternuntur epulæ. 65 Solutio convi-
vio, Saturnalia clamabantur. Macrobius. 66 Faustā acclamatione Imperatores
Dominum salutant. 67 Saturnalibus hunc titulum recusavit Cæsar; in quibus
tanta libertas vel servis fuit, ut ad mensam Imperatoris sederent; alibi vero De-
mini ac Dei appellacionem mordicus retinuit. 68 Lampas nocturna; nam &
noctu ad lychnuchos & funalia gladiatores dedit: Tranq. 69 Ariadnes sctum
Vulcani opus; postea Iudæi

Et mortem sibi 49 quā manu minentur,
Ridet Mars pater, & cruenta virtus:

50 Casuræque vagis grues rapinis,
Mirantur pumilos ferociore.

Fam noctis propioribus sub umbris
Dives 51 sparsio, quos agit tumultus?

Huc intrant faciles emi 52 puellæ:

Hic 53 agnoscitur omne quod theatris
Aut formā placet, aut probatur arte.

Hoc plaudunt grege † Lydia 54 tumentes;

Illic cymbala, 55 tinnulæque Gades:

Illic 56 agmina consremunt Syrorum:

Hic plebs scenica, quæque 57 comminutis

Permutat vitreis 58 gregale sulphur.

Inter quæ subito cadunt volatu

Immensæ 59 volucrum per astra nubes,

Quas Nilus 60 sacer; horridusque 61 Phasis,

Quas udo 62 Numidæ legunt sub Austro.

63 Desunt qui rapiant, sinisque pleni

Gaudent, dum nova 64 lucra comparantur.

Tollunt innumeras ad astra voces,

65 Saturnalia Principis sonantes,

Et dulci 66 Dominum favore clamant:

67 Hoc solum vetuit licere Cæsar.

Vixdum carula nox subibat orbem,

Descendit mediā nitens arenā

Densas 68 flammeus orbis inter umbras;

Vincens 69 Gnosia facem coronæ.

Colluctus polus 70 ignibus, nihilque

90 *Obscura putitur licere nocti.*

Fugit pigra quies: inersque somnus,

71 *Hæc cernens, alias adiit urbes.*

Quis 72 spectacula? quis jocos 73 licentes?

Quis convivium? quis dapas 74 inemptas?

95 *Largi flumina quis equat Lyæ?*

Famjam deficio, tuoque Baccho

In serum trahor 75 ebrius soporem.

76 *Quos ibit procul hic dies per annos!*

Quam nullo 77 facer exolescet ævo!

100 *Dum montes Latii, 78 patérque Tybris,*

Dum stabit tua Roma, dumque terris

79 *Quod reddis Capitolium, manebit.*

70 Variis lychnis.

71 Tenebris non esse locum.

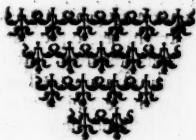
72 Quibus interfuit ipse Domitianus, togâ Germanicâ, capite coronam gestans, &c. Dio.

73 Quando Libertas reverentiam remisit: ut prius.

74 Elargitiones gratuitas.

75 Hinc illud est, quod prius

76 Quamdiu hujus convivii memoria propagabitur? 77 Saturno, seu potius Domitiano consecratus. 78 Itâ fluvii dicti; quia ex humore constat generatio. 79 Quod instantas, & pristino splendori restituis.

P. PAPINII STATII
SYLVARUM
LIBER II.

Ad Meliorem Atridium.

ET familiaritas nostra, quâ gaudeo (Melior vir op
me, nec minùs in iudicio literarum, quàm in om
vitæ colore terfissime,) & ipsa opusculorum, qu
tibi trado, conditio sic posita est, ut totus hic alter lib
meus etiam sine epistola expectetur. Primùm enim h
bet Glauciam nostrum, cujus gratissimam infantiam,
qualem plerunque infelices sortiuntur, apud te comple
amabam. Jam verò tibi hujus amissi recens vulnus (scis)
Epicedio prosecutus sum adeò festinanter, ut c
cusandam habuerim affectibus tuis celeritatem: nec en
nunc apud te jacto, qui nōsti; sed & cæteris indico,
quis asperiore limâ carmen examinet, & à confuso sci
prum, & dolenti datum, cùm penè supervacua sint rare
solatia. Pollii mei Villa Surrentina, quæ sequitur, debet
à me vel in honorem eloquentiæ ejus diligentius dici: sed
amicus ignovit. In Arborem certè tuam, Melior, & P
tacum, scis à me leves libellos quasi epigrammatis loco sci
pros. Eandem exigebat styli facilitatem Leo mansuetus
quem in Amphitheatro prostratum frigidum erat Imper
ratori ni statim traderem. Ad Ursum quoque nostrum, ju
venem candidissimum, & sine jactura desidæ doctissi
mum, scriptam de amisso puero consolationem, super e
quæ ipsi debeo, huic libro libenter inserui, quia honore
ejus tibi laturus acceptum. Excludit volumen Ge
nethliacon Lucani, quod Polla Argentaria charissim
uxorum, cùm hunc diem fortè consecrarem, imputat
sibi voluit. Ego non potui majorem tanti authoris habere
reverentiam, quàm quòd laudes ejus dicturus hexametris
meos timui. Hæc qualiacunque sunt, Melior charissime,
si tibi non displicuerint, à te publicum accipiant; sin minùs
ad me revertantur.

1 *Actione vel habitu.*

2 *Fecundissimam, quæ citò morituris plerunque evenit.*

3 *Quia tam festina consolatio adeò in tempesta fuit dolori tuo, ut excusatione indigeat.*

4 *Atque id ipsum testari potueris.*

5 *Severiore iudicio.*

6 *Perturbato.*

7 *Minus amabile & indecorum.*

8 *Qui nec vel otium perdidit, sed aliquid semper agit.*

9 *A tuo beneficio accepisse fateor honorem, quem mihi impertivit.*

10 *Clandit & absolvit.*

11 *Lucani uxor.*

12 *Suâ gratiâ scribit.*

SYLVA I.

¹ Epicedion in ² Glauciam Melioris.

Quod tibi præcepti, Melior, solamen ³ alumni,

⁴ Improbis ante rogos, & adhuc vivente favillâ

Ordias? abruptis ⁵ etiamnum flebile venis

Vulnus hiat, magna que patet via ⁶ lubrica plagæ.

⁷ Cum jam egomet cantus, & verba ⁸ medentia ⁹ servas

Consero, tu planctus, lamentâque sortia maris,

Odistique ¹⁰ chelyn, surdâque averteris aure.

¹¹ Intempesta cano: citius me ¹² tigris abastis

Fœtibus, orbatique velint audire leones.

¹³ Nec si ¹⁴ tergeminum Sicula de virgine carmen

Affluat, aut sylvis ¹⁵ chelys intellecta, ferisque;

Mulceat ¹⁶ insanos gemitus. ¹⁷ Stat pectore d. mens

Luctus, & ¹⁸ admoto latranti præcordia tactu.

Nemo vetat: satiari malis, agrumque dolorem

¹⁹ Libertate doma. Fam siendi expleta ²⁰ voluptas?

Famne preces sessus non indignaris amicas?

Famne canam? ²¹ lacrymis en & mea carmina in ipso

Ore natant, tristisque cadunt in verba litura.

Ipse etenim tecum ²² nigra solennia pompæ,

²³ Spectatumque ²⁴ urbi ²⁵ scelus, & puerile secretum

²⁶ Produxi: & ²⁷ sævos damnati thuris accervos;

† ²⁸ Plorantemque animam supra sua funera vidi:

Tēq; patrum gemitus superantem, & ²⁹ brachia matrum,

³⁰ Complexumque rogos, ³¹ ignemque haurire parantem

mortalium amuleta. ³² Dolori tuo gravis & intempestivus:

(ut in Adagio) luctum non decet. ³³ Hinc in epistola, excusandam habuit Me-

lioris affectibus celeritatem. ³⁴ Quæ, ex animalibus, fœtus est amantissima. Plin.

³⁵ Carmen Sirenum incantatricum, quæ sorores tergemine fuere, Siculo mari

habitanter. ³⁶ Orpheos chelys, quæ sylvas ferâsque attraxit. ³⁷ Nam ex-

tremus dolor est in furoris vicino. ³⁸ Altrè infigitur. ³⁹ Adhibita consolati-

tione furit cor, ob recentem animi dolorem. ⁴⁰ Lassitudo mœrendi sit mœroris

tui remedium. ⁴¹ Nam Dulce queri miseris. Hinc Electra Nioben beatam

prædicat, quæ perpetuis lacrymis irrigatur. Soph. ⁴² Tecum collacrymo, & mœ-

roris tui sum locius. ⁴³ Quæ vestibus atratis, & lugubri habitu prodacebatur:

⁴⁴ Glaucias enim --- totâ cecidit dolente Româ. Martial. ⁴⁵ Quia immatū-

ra mors factorum invidia creditur. ⁴⁶ Procedens funus comitatus sumi-

⁴⁷ Ingratos & Manibus devotos. † Plorantemque. ⁴⁸ Glaucias ani-

mam suam funus lugentem. Veteres credebant puerorum animas non sine que-

stu indignari exitum, & circa tumulos & corporum suorum reliquias diu ober-

rare. Virgil. Infantumque animæ stentes. ⁴⁹ Nam in funcribus --- d. t

mollem famularum brachia plantum. Theb. lib. 6. ⁵⁰ Dum ad flammam accedis

imprudens, satis cum periculo. Terent. ⁵¹ Et haustis carbonibus commē-

tiaris: sic olim Portia.

¹ Carmen fune-

bre in laudem

defuncti, quod

ante inhumatio-

nem corporis de-

cantari solet.

² Fuit hic liber-

tus Melioris Ate-

dii, cuius Epita-

phium scripsit

Martial. lib. 6.

epigr. 28.

³ Liberti, quicū-

educasti.

⁴ Importunus, &

molestus tam

præproperâ con-

solatione.

⁵ Adhuc appa-

ret fletu & lacry-

mis dignissimum.

⁶ Sanguine hu-

meata. Coram

enim truentum

cadaver conspi-

citur.

⁷ Ἰατρὸς λόγος.

Hinc apud Ho-

merum carmi-

na dicuntur

ἑρπὸν θελκίνα

29 Pari dolore oppletus.
 † al. frōdis, i. e. deponens vitras.
 Quid mos in luctu solennis fuit.
 30 Ut in societatem lacrymarum à te susceptus sim.
 31 In mediis singultibus.
 32 Uberrim lacrymantibus.
 33 Meinet ipsum solatus sum, in patris & filii mei funeribus.
 34 Quando dolore in medio ad eorum busta defeci.
 35 Subaudi, per Ellipfin, fecit. Emphatice dicendum: Non tu ergo tantopere te angas animi, propter Glauciam tuum adoptivum.
 36 Non prohibeo lacrymas, sed eas conjugantis.
 37 Apostrophe ad Glauciam, cuius nomen innotuit Poeta.
 38 Nescio unde incipiam.
 39 Puerile quales juvenem deceat, cum alii lasciviant pueri.
 40 Me movet ut inde exordium sumam.
 41 Prematura grato superflua.
 42 Oculi, quorum jubar sideribus par, & caelo æmulum fuit.
 43 Brevis & serena, non audacis.
 44 Hanc etiam nutriebant pueri, qui domini in deliciis erant: unde capillati & erināti dicuntur. Hinc divitum famulatus dicitur.
 45 Hanc etiam nutriebant pueri, qui domini in deliciis erant: unde capillati & erināti dicuntur. Hinc divitum famulatus dicitur.
 46 Quæ ipso questu alliciant.
 47 Pueri in amplexus festinantis.
 48 Vox melle affluens.
 49 Tam mellita vox serpentes mitigare posset, & eorum morsus præveteret.
 50 Ad junonem forte respicit, quæ, Herculis noverca, duos ei infansulo angues immisit.
 51 Mentitas docti non simulo.
 52 In illum acelinantis.
 53 Propè aderat juvenus, quia tredecennis fuerat.
 54 Devota, & deo alieni vel flumini consecrata.
 55 A te, Melior, devota: Parentes enim, infantium capillos & barbam, ab ipsi unguiculis, Deo alicui volebant.
 56 Funesta & ingrata.
 Vix tenui²⁹ similis comes, offendique tenendo.
 Et nunc (heu!) vittis, & † frontis honore soluto,
 Infaustus vates, vexo mea pectora tecum:
 Plango lyra: ah! divi comitem sociumque doloris
 (30 Si merui, luctusque tui consortia sensi.)
 Jam lenis patiarc precor. Me³¹ fulmine in ipso
 Audire patres: ego juxta busta³² profusus
 Matribus, atque pater cecini solatia natis;
 Et³³ mihi, cum proprius gemerem³⁴ defectus ad ignes,
 Quem³⁵ Nutria patrem. Nec te lugere severus
 36 Arceo; sed confer gemitus, pariterque fleximus.
 37 Jamdudum dignos aditus, laudumque tuarum
 (O meritis dilectæ puer) primordia quaerens
 38 Distrabor. Hinc anni³⁹ stantes in limine vita,
 Hinc me forma⁴⁰ rapit; rapit inde modestia⁴¹ præcox.
 Et pudor, & tenero probitas maturior ævo.
 O ubi purpureo⁴² suffusus sanguine candor?
 43 Sydereque orbes, radiatæque lumina cælo?
 Et⁴⁴ castigatæ collecta modestia frontis,
 Ingenitæque super crines, mollisque decora
 Margo⁴⁵ comæ? blandis ubinam⁴⁶ ora arguta querelis?
 Osculæque⁴⁷ impliciti vernos redolentia flores?
 Et mixtæ risu lacrymæ? penitusque loquentis
 48 Hyblæ vox mixta favis? cui sibila⁴⁹ serpens
 Poneret, & sæva vellent servire⁵⁰ noverca.
 Nil⁵¹ veris affingo bonis: heu lactea colla,
 Brachiaque, & nunquam⁵² domini sine pondere cervix!
 O ubi venturæ spes⁵³ non longinqua juvenæ?
 Atque genis optatus honos? ⁵⁴ juratæque multum
 Barba⁵⁵ tibi? cuncta in cineres⁵⁶ gravis intulit hora,

55 *Hoftilisque dies: nobis* 57 *meminisse xel. Hum.*
Quia tua 58 *colloquiis hilaris mulcebit amaris*
Pectora? quis curas, 59 *mentisque arcana remittet?*
Accensum quis bile feret? famulisque tumentem
Leniet? ardentique in se 61 *defleat ab ira?*
60 *Inceptas quis ab ore dapes,* 63 *libatque vina*
Auferet? & dulci 64 *turbabit cuncta rapina?*
Quis matutinos abrumpet 65 *murmure somnos,*
Impositus stratis? 66 *abitusque morabitur arctis*
Nexibus, & aque ipso revocabit ad oscula postes?
65 *Obvius intranti rursus quis in ora, manuque*
Prosiliet? brevibusque humeros circumdabit ulnis?
Muta domus (fateor). 68 *desolatique penates,*
Et 69 *situs in thalamis, & mæsta silentia mensis.*
Quid mirum, tanto si te pius 70 *altor honorat*
70 *Funere? tu domino requies, portusque senectæ;*
Tu modò 71 *delicia, dulces modò pectore cura:*
Non te barbarica 72 *versabat & verna* 74 *catastæ,*
Nec mixtus 75 *Phariis venalis mercibus infans,*
Compositosque sales meditataque verba locutus,
75 *Quasi sit lascivus herum,* 77 *tardèque parasti.*
Hinc domus, hinc ortus, domini que penatibus olim
Charus uterque 79 *parens, atque in tua gaudia liber,*
80 *Nè querere genus: raptum te protinus alvo*
30 *Sustulit exultans, ac primâ lucida* 82 *voce*
Astra salutantem, dominus sibi mente dicavit,
Amplexusque sinu tulit, & 83 *genuisse putavit.*
Fas mihi 84 *sanctorum veniâ dixisse parentum,*

57 *Memoriam amissi pueri solum retinemus.*

58 *Quis te, ô A-tedi, curis gravem, dulci confabulatione reficiet?*

59 *Severas cogitationes leniet?*

60 *Quis te iratum placabit, aut primus sustinebit?*

61 *In sui contemplationem convertet?*

62 *Gustatas & semelas.*

63 *Nam post libationem primam, reliquum vini pueris dabitur. Athen.*

64 *Puerili lusu & licentiâ totam mensâ confundet?*

65 *Balbutie & dicacitate suâ.*

Hæc sunt — Verba ligatis Imperfecta sonis. Theb. 5.

66 *E stratis discessum tuum.*

† al. --- atque

ipso revocabit ad oscula postes? Metonymicè: i. e. Te juxta postes, & in limine egressurum. 67 *Non infantuli murmure, ut olim, repleta.* 68 *Sine solamine.*
69 *Odit Melior strata, quibus olim Glaucias impositus.* 70 *Si Melior, qui te aluit, tantam in exequiis pompam exposuit.* 71 *Modò oblectas eum, modò de te sollicitus est.* 72 *Exponebat, & per tabulata huc, illuc, sursum, deorsum revolvebat, ut aspicerent emptores, num membris sis mutilus, aut corpore macilentus.*
† al. turba. 73 *Mango, qui mercatori inserviens venales pueros exposuit.* 74 *Locus frequentibus tabulatis compactus, in quo venales servi claudabantur, & venum exponebantur. Angl. A cage.* 75 *Non ex Ægypto gypsis pedibus advectus es.* 76 *Jocos quos à mangone didicisti, quò facilius emptorem reperires.* 77 *Serò nihilominus obtinisti.* 78 *Verna natus es, atque à natali statim libertate donatus.* 79 *Parentes tui, etiam tuâ gratiâ manumissi, ac liberi facti sunt.* 80 *Nè dedecori tibi sit, quòd servus natus es.* 81 *De matre cadentem adoptavit Melior, patris officio functus; qui ab humo primus infantem tollere, & in sinum recipere solet. Qui non tollebatur, pro abdicatione erat. Vide in Epith. Stella: ad vers. 109.* 82 *Primo vagitu.* 83 *Revera se patrem credidit: Taxam consuetudo valere potest.* 84 *Piè colendorum.*

85 Quæ præci-
puos affectus
mentibus homi-
num imprimis.

86 Non solum
affinitas, & con-
sanguinitas con-
jungit.

87 Propius sese
insinuans sæpe
adoptivi filii, &
intimius aman-
tur, quam qui a
patre sunt geniti.

88 Lege genitu-
ra devinctis.

89 Naturale est,
neque pro arbi-
trio nostro gene-
ramus quales vo-
lumus; sed adop-
tio spontanea
est, ideoque ma-
gis grata.

90 Chiron Cen-
taurus Achilli
alumno blandi-
ens, qui à cunctis
ejus fidei crede-
batur, eum im-
pensius quam pa-
ter Peleus ama-
vit.

Tuque oro Natura finas, ⁸⁵ cui prima per orbem
Fura animis sociare datum: ⁸⁶ non omnia sanguis
Proximus, aut scire generis demissa propago
Alligat: ⁸⁷ interius nova sæpe, adscitæque serpunt
Pignora ⁸⁸ connexis. Natos genuisse ⁸⁹ necesse est;
At legisse juvat. Tenero sic ⁹⁰ blandus Achilli
⁹¹ Semifer *Æmonium* vincebat Pelca Chiron.

Nec senior Pelcus natum comitatus in arma
Troica, sed charo ⁹² Phœnix hæcebat alumnò.

Optabat ⁹³ longè reditus Pallantis ovantes
Evander, fidus pugnas spectabat Aëtes.

Cumque procul nitidis ⁹⁴ genitor cessaret ab astris,
⁹⁵ Fluctivagus ⁹⁶ volucrum comibat Persca Dictys.

Quid referam ⁹⁷ altricum victos pictate parentes?
Quid te post cineres, ⁹⁸ deceptæque funera matris,

⁹⁹ Tutius ¹ Inoò reptantem pectore, Bacche?

Fan secuta parens Thufcis regnabat in undis

² Ilia, portantem lassabat Romulus Accam.

Vidi ego ³ transertos alieno in robore ramos,

Altiùs ire suis: & te jam fecerat illi

⁴ Mens, animusque patrem: nec dum ⁵ morèsve, decòrve;

Tu tamen & ⁶ mutas etiam tam murmure voces,

⁷ Vagitumque rudem, fletusque infantis amabas.

Ille, velut primos ⁸ expiraturus ⁴¹ Austros

Mollibus in pratis altè flos ⁹ improbus extat,
Sic tener ante diem, vultu, gressuque superbo,

⁹¹ Semiferus, i. e. partim humanà, partim equinà formā. ⁹² Amyntoris filius, magister Achilli datus, ut illum efficeret oratorem verborum, athenumque rerum. Cic. 3. de orat. In bello Trojano comes illi fuit individuus. ⁹³ Domi se conti-
nuit Evander, tantum successum prosperum filio Pallanti precatus est: At Aëtes
armiger alumnus suum non deseruit, sed pugna pars magna fuit, & mortui funus cu-
ravit. Virgil. 9. Æneid. ⁹⁴ Jupiter qui Danaen cum filio Perseo, Acrisi jussu in
arca conclusos, & in mare projectos, neglexit. ⁹⁵ Piscator Dictys hanc arcem,
retis u. e. iptam, domum adduxit, Perseumque fovit & educavit. ⁹⁶ Talaribus
ornatam. ⁹⁷ Quid matrum amorem dicam, à nutricibus superatum? ⁹⁸ Quia
Junonis fallacis iustruata Semele mortem sibi erogavit. ⁹⁹ Sine periclitatione,
quam Semeles utero subivisti. ¹ Dum amplecteris Ino, nutricem tuam & ma-
terteram. ² Rhea Sylvia, Romuli mater, quæ post latam sententiam, ut viva
inhumaretur, Tyberi fluvio juncta, filios neglexit, quos Acca Faustuli pastoris uxor
nutrivit & adoptavit. ³ Vidi ramos insitos altiùs crescentes naturalibus. ⁴ Vo-
luntas & affectus. ⁵ Nondum apparuit, quomodo futurus sit --- Castus moribus,
integer pudore. Mart. epigr. citat. ⁶ Vocis decerpis murmura primæ. Theb. lib. 6.
⁷ Antequam sari incipiebant infantes, Vagitano Deo in tutela erant. Var. ⁸ Mar-
cescens ad Austri flatum, qui flores exurit. ⁹ In altum crescens & eminens; nan-
quæ citò florent, celerius languescunt.

Vicerat aequales; multumque ¹⁰ reliquerat annos.

110 Sive ¹¹ catenatis curvatus membra ¹² palaestris
Staret, ¹³ Amyclæa conceptum matre putares.

¹⁴ Oebaliden illo ¹⁵ praeceptis mutaret Apollo :

¹⁶ Alcides pensaret Hylan. Seu ¹⁷ Graius amictu
Attica facundi decurreret orsa Menandri ;

115 Laudaret gavisum sonum, crinemque decorum

¹⁸ Fregisset rosea lasciva Thalia coronâ.

Maonium sive ille senem, Trojaque labores

¹⁹ Diceret, aut casus tardè remeantis Ulyssi;

Ipse pater ²⁰ sensus, ipsi stupore magistri.

120 Scilicet infausta ²¹ Lachesis cunabula dextrâ

Attigit, & gremio puerum complexa, fovebat

²² Invidiam : illa ²³ genas, & adultum comere crinem,

Et monstrare artes, & verba ²⁴ refringere, ²⁵ quæ nunc

Plangimus. ²⁶ Herculos annis æquare labores

125 Cæperat assurgens : sed adhuc ²⁷ infantia mixta;

Fam tamcn & ²⁸ validi gressus, mensurâque major

²⁹ Cultibus, & visâ puero ³⁰ decrescere vestes:

Cum tibi, quas vestes, quæ non gestamina mitis

Festinatat herus ? brevibus constringere ³¹ lanis

130 Pectora, & angustâ ³² telas arctare lacernâ.

³³ Enormes non ille ³⁴ finis, sed semper ad ³⁵ annos

Texta legens, modò puniceo velabat amictu,

Nunc ³⁶ herbas imitante sinu, nunc dulcè rubenti

Murice; nunc ³⁷ vivis digitos incendere gemmis

135 Gaudebat ; non ³⁸ turba comes, non munera cessant:

Sola verecundo decrat ³⁹ prætexta decori :

mædi Græci. 18 Coronaret eum Thalia, Musâ quæ Comicis præest. 19 Sive recitaret Iliad. vel Odyss. Homeri. 20 Sententiarum pondera, & recitantis iudicium. 21 Cuninam, i. e. cunarum deam Lachesis summovebat, & fatum pueri accelerabat. 22 Parca nutricis officio functa, non tam puerum fovebat, quàm invidiam suam. Sunt qui legunt *Invidia*, in nominandi casu: quasi & hæc à cunabulis fovisset puerum. 23 Nutricis munia commemorat, quæ Lachesi assignat. 24 Vocem extenuare, quod mollium adolescentum specimen est. † *al. refringere*, i. e. formare. 25 Quò magis dolemus. 26 Duodecennis fuit: quamvis huic numero Martial. unum insuper annum addat. 27 Adeò innocens & castus fuit. 28 —Pede certo Signat humum. Horat. 29 Adeò procerus fuit, ut vestes imminutæ videbantur. 30 Illo crescente videntur breviores. 31 Pectorali fasciâ. 32 Vestem simbriâ circumcingere, & ad corpus pueri arctare. 33 Non laxas vestes, quæ illi in grandiorē staturam crescenti aptæ sint. 34 Synchdochicè, pro tota veste. 35 Quotannis, ad incrementum corporis, vestes eligens. 36 Viridi, quò colore fasciæ plerumque erant. 37 Fulgentibus & igneis; τῇ φλογὶ λαμπυροῦσας. Helioid. 38 Pueri in societatem dati. 39 Quia libertinorum filius fuit, ideo jus prætextæ non habuit.

40 Non enim
natus erat inge-
nuus, & ex pa-
rentibus liberis.

41 Stamen vitæ
manibus abruptit.

42 Parcis & Fu-
riis pro digitis
angues ascribunt
Poetæ: Ità lib.

1. Theb. de Tifi-
phone, -- Hec

utro manus aera
verberat hydro.

† al. unguis.

43 In lacrymas
facile resoluta; seu
quæ misericordi-
am commoveat.

44 Non poterat
hunc discerpere,
& viro suo Tereo
in epulis appo-
nere, ut Itym fi-
lium suum olim
apposuit.

45 Medea etiam
iram suam remit-
teret, quamvis
hic à Creusa Ja-
sonis sui pellice
natus esset.

46 Creontis æ-
olici filia.

47 Ad hujus conspectum Athamas, furore correptus, arcum desce-
deret, & detorqueret, ne vulneraret; quo furore periit Learchus ejus filius.
48 Quamvis Hecatori graviter insensus Ulysses, si hunc loco Aftyanaëtis de turri
dejecisset, suam flecteret crudelitatem.

49 Oculi immoti expiraturum indicant.
50 Proserpina crinem prehendit ut abscindat: nemo enim (ut credebant veteres),
mori poterat, nisi Proserpina prius crines à vertice abstulisset.

51 Teneram æ-
tatem. 52 Voce deficiente. 53 Animam privati. 54 Attamen, & Fata, no-
bis gratum fecistis, quod servato vultus sui decore, & pulchritudine Glaucias oc-
cubuit.

55 Sic Argia, Theb. 12. se consolatur; cum integrum Polynicis corpus
repperit; Sed bene habet, Superi, totos invenimus artus. 56 Non mancus aut mu-
tilus. 57 Nihil mutatus ab ea qua vixerat forma. 58 Solebant veteres, quic-
quid in pretio fuit, inter amicorum exequias, in flammam injicere. Vide Archæ-
mori funus, lib. 6. Theb. *Distantur flammæ*, &c. 59 Pompâ funebri. 60 — *Plu-
ratus mortuæ floribus agger*. Theb. 6. lib. † al. *thorus*.

61 Crocum Cili-
cium: flores enim sicut & odores in sepulchra conjiciebant. 62 Costi, quod
primo introitu amnis Indi nascitur. 63 Myrrhæ gutta, non solum criminibus un-
gendis optima, sed & corpora reddens impudibilia. 64 Unguentum Ægyptium,
quo mortui condiebantur ne putrescerent. Cic. 65 Publicum & privatum sui-
ipsius inducit testimonium, ne quis dissideret: quia olim lege sancitum erat, *ut omnis
servilis unctura tollatur*. † al. (*palam est*): Vidique, i. e. Assyrii, ex Vinda Syriæ
oppido.

Hac fortuna 40 domus: subitas inimica 41 levissimæ
Parca manus. Quod diva, feros gravis excersit 42 tangens?
Non te forma movet? non te 43 lacrymabilis ætas?

44 Hunc nec sæva viro potuisset carpere Progne;

Nec fera crudeles 45 Colchis durasset in iras,

Editus 46 *Æoliæ* nec si foret iste Creusa.

Torvus 47 ad hunc Athamas in sanos flecteret arcus.

Hunc, quanquam 48 Hecatoreos cineres, Trojæq; potosius,

Turribus è Phrygiis flectet missurus Ulysses.

Septima lux: & jam frigentia lumina 49 torpent,

Jam complexa manu crinem tenet 50 infera Juno.

Ille tamen, Parcis 51 fragiles urgentibus annos,

Te vultu moriente videt, 52 linguæque cadente

Murmurat: in te omnes 53 vacui jam pectoris efflat

Reliquias: solum meminit, solamq; vocantem

Exaudit: tibi que ora movet, tibi verba relinquit,

Et prohibet gemitus, consolaturque dolentem.

54 *Gratum est, Fata, tamen, quod non mors lenta jacens*

Exedit puerile decus, manesque subivit

55 Integer, & nullo temeratus corpora 56 damno,

57 *Qualis erat. Quid ego exequias, & prodiga flam-*

58 *Dona loquar, 59 mæstoq; ardentia funera luxu? (mis*

Quod tibi 60 purpureo tristis & rogus aggere crevit:

Quod 61 Ciliium flores, quod munera 62 graminis Indi,

Quodq; 63 Arabes, 64 Phariq; (65 palam est, vidique)

liquores

140

141

150

151

160

Arsum

140

165 Invidus, atque arctæ desunt in mœnibus flamma.
70 Horror habet sensus: 71 qualem te funere summo,
Atque rogi iuxta, Melior phœdissime, quondam
Extimui! tunc 72 ille hilaris, comisque videris?
Unde 73 animi, 74 sævæque manus, & barbarus horror?

145

170 Tu modo 75 fufus humi, lucem aversaris iniquam:
Nunc torvus pariter vestes & 76 pectora rumpis,
Dilectosque 77 premis visus, & frigida lambis
78 Oscula. Erant illic genitor, materque jacens
Mæsta; sed 79 ætoniti te spectare parentes.

150

175 Quid mirum? plebs cuncta 80 nefas, & 81 prævia sternerunt
Agmina, Flaminio 82 quæ limite Melivius agger
Transiebat, immeritis flammis dum tristibus infans
Traditur, & gemitum 83 formæque & avoq̃ue meretur.
84 Talis in Isthmicos prolatus ab aquore portus

155

180 Naufragus imposta jacuit sub matre Palæmon.
Sic & in angustis ludentem gramine Lerna
85 Præcisum squamis avidus bibit anguis 86 Ophelæon.
87 Pone mectus, lethique minas desiste vereri:
Illum nec 88 terno latrabit Cerberus ore,

160

185 Nulla 89 soror flammis, nulla assurgentibus hydris
Terrebit. Quin ipse avidæ 90 trux navita cymbæ
91 Interior steriles ripas, & 92 adusta subibit
Littora, ne 93 pucro dura ascendiisse facultas.

165
170
175
180
185
190
195
200
205
210
215
220
225
230
235
240
245
250
255
260
265
270
275
280
285
290
295
300
305
310
315
320
325
330
335
340
345
350
355
360
365
370
375
380
385
390
395
400
405
410
415
420
425
430
435
440
445
450
455
460
465
470
475
480
485
490
495
500
505
510
515
520
525
530
535
540
545
550
555
560
565
570
575
580
585
590
595
600
605
610
615
620
625
630
635
640
645
650
655
660
665
670
675
680
685
690
695
700
705
710
715
720
725
730
735
740
745
750
755
760
765
770
775
780
785
790
795
800
805
810
815
820
825
830
835
840
845
850
855
860
865
870
875
880
885
890
895
900
905
910
915
920
925
930
935
940
945
950
955
960
965
970
975
980
985
990
995

66 Capillos cre-
mandos unxere.
67 Annum pro-
ventum afferret,
& in ignem cou-
jiceret.
68 Quia perit
hæres, qui iis fru-
eretur.
69 Pabulo non
par est, sed pre-
tiosis his liquori-
bus suffocatur.
70 Etiamnum
illud cogitans
horreo.

71 Dolorum
ponderi in qua-
lem.

72 Ab antea-
cto
vix cursu, &
pristina affabi-
litate quantum
mutatus!

73 Cum tam
comis fuisset, unde
surrexere tibi
tam atroces &
impatati animi?

74 Tua peiora
percutientes.

75 Ad humum
marore gravi de-
ductus. Horat.

76 Quod fœminarum proprium est, quæ ἐν πύλαις τῶν μαζῶν λαβὼνται. Hom.

77 Faciem pueri comprimis, dum ab ore pendes. 78 Ut fugientem accipias ani-
mam. 79 Horrorē tuo perciti, & ubertate tuarum lacrymarum visi. 80 Fa-
torum invidiam, quæ puerum immaturā morte surripuerunt. 81 Conductæ ad
plangendum mulieres, quæ funus præcedebant. 82 Quæ pontem Milvium præ-
terierunt, ubi juxta Flaminiam viam sepultus erat. Vide Martial. epigr. citato. Est
& in via Flaminia agger, sive eminentia quædam, unde tota urbs conspici potest.
Mart. lib. 10. epigr. 6. Totæque Flaminia Roma videnda via. 83 Egregio suo can-
dore, & morte immaturâ. Vide prius ad vers. 39 hujus Sylvæ. † al. ac voce, i.e.
lacrymis ejus singultientibus, & verbis novissimis. 84 Sensus; Itâ, formâ &
membris integer, Palæmon in amplexu matris, se in mare præcipitantis, in Isthmo
comparuit. 85 Squamosâ serpentis caudâ attritum. 86 Historia hæc lib. 5. & 6.
Theb. accuratè describitur. Fuit hic Lycurgi filius, à serpente Marti sacro pressus
in gramine, & mortuus. 87 Apostrophe ad Meliorem: Nè verearis injurias mor-
tuo imminentes. 88 Quale tricipiti cani responderet. 89 E tribus furis, quo-
rum manuum — hæc igne rogali Fulgurat, hæc vivo manus æra verberat hydro.
Theb. lib. 1. Vide ad vers. 138 hujus Sylvæ. 90 Charon. 91 Cymbam propius
ripæ admovebit. 92 Quæ fumans Phlegethon lavat. 93 Quò facilius Glauci-
as poterit ascendere.

Quid

- 94 Apostrophe ad Mercurium, qui deorum interpretis & nuntius est.
- 95 Quid mihi cum caduceo suo apportat?
- 96 Blæsus hic de scribarum sorte, Atedio percharas fuit, cujus statuam domi habuit, & defuncti natalem quotannis revocabat. Festum autem Blæsianum dictum est. Mart. lib. 8. epigr. 38. Hujus arduum, i. e. erectum os in Elysiis agnoscit Glaucias, ex eodem famulatio.
- 97 Cum sæpe te viderat, statuam ejus fertis & floribus coronariis domi ornantem, & ejus funera desistentem, similiter ut hodie suum ipsius desles.
- 98 Ubi vidit illum pererrantem sedes inferorum, inter Romanos nobiles. 99 Non sine formidine quadam, illi primum se adjungit. 1 Laciniæ vestis Blæsianæ prehendit. 2 Mox audaciùs non aspernantem sequitur. 3 Ille importunitatem pueri non ægrè tulit, quamvis ignotum credidit, & quem nusquam viderat in vivis. 4 Ubi ex Glaucia inaudiverat eum tibi esse in deliciis. 5 Patroni minimè vulgaris & haud faciliè inventi. 6 Ubi novit puerum à te acceptum, & libertate donatum fuisse, ut dolores ex obitu suo conceptos apud te leniret. 7 Ulnis suis gestat, & cervici suæ imponit. 8 Quippe apud inferos altum est silentium. 9 Porrexit ei quicquid in Elysiis gratum est. 10 Nè vireat, aut fertilitatem jactet. 11 Non in mora est, nè tuam Glaucias colat memoriam, quamvis & ipse amet. 12 Pariter tecum amorem pueri capit. 13 Hoc modo Glaucias defunctus requiescit. 14 Quidni deslere definas? 15 Sistis lacrymas, quæ sunt sanguis vulnerum animi. Τὴν Λαυκίαν τραυμάτων ἄμα τὸ δάκρυον. Greg. Nyssen. 16 Jamjam emortua, aut brevi peritura. 17 Cæli regia concidet, Certos atque obitus trahet. Sen. 18 Non ita suā vi stat (unde & Vesta dicitur) quin in antiquum Chaos redigetur. 19 Si sol & astra occidant, quis homines ad moriendum natos desleat? 20 Nascimur uno modo, multis morimur. 21 — Modò frigidibus premimur, modò salvimur æstu.

- Illos implacido lethalis ²² Sirius igni,
 Hos manet imbrifero pallens ²³ Autumnus hiatu.
 † Ortum quicquid habet, finem timet. Ibimus omnes,
 Ibimus; immensis urnam quatit ²⁴ & Eacus umbris.
 220 Ast hic quem genimus, felix, hominēque, deosque,
 Et dubios casus ²⁵ & cæca lubrica vitæ
 26 Effugit, immunis sati. Non ille ²⁷ rogavit,
 Non timuit, ²⁸ meruitve mori. ²⁹ Nos anxia plebes,
 Nos miseri, quibus unde ³⁰ dies suprema, quis ævi
 225 Exitus, incertum; ³¹ quibus instet fulmen ab astris,
 Quæ nubes fatale sonent. ³² Nil nocueris istis?
 Sed ³³ flectere libens. Ades huc, emissus ab atro
 Limine, cui soli ³⁴ cuncta impetrare facultas,
 Glaucia (nam ³⁵ insontes animas nec ³⁶ portitor arceat,
 230 Nec diræ ³⁶ comes ille feræ) tu ³⁷ pectora mulce,
 Tu prohibe manare genas, ³⁸ noctesque beatas
 Dulcibus alloquiis ³⁹ & vivis vultibus imple,
 Et ³⁹ periisse nega; desolatamque sororem,
 40 Quæ potes, & miseros perge ⁴¹ insinuare parentes.

22 Stella canicularis, quæ flagranti cum æstu oritur, quando Sol in Leone est. 23 Hoc periculosissimum est, & maxime valetudinarium anni tempus, præsertim si pluvius sit intempestum. † al. Quicquid habent ortus. Ita Seneca: Quod natum est, poterit mori. 24 Iudex apud inferos, cujus —urna rapax movet omne nomen. Horat. 25 In pericula impingentis. 26 In vado est,

extra sati jactum. 27 Summum nec metuit diem, nec optat. Mart. 28 Non aliquid morte dignum admisit. 29 Nos superstites, & variis periculis obnoxii, sumus miseri. 30 Quæ mortis causâ futura sit, quæ via. 31 Quæ maligna cæli influenza morbos inducat. 32 Adhuc, ô Atedi, surdâ averteris aure? 33 Si non vatum tuum canentem & consolantem, saltem Glauciam redivivum & ab inferis reversum audies. 34 Potes impetrare à Plutone; ut redeas; à Meliore, nè doleat. 35 Justorum enim animæ liberè quocunque voluerint vagantur. 36 Nec Cerberus, nec Furiarum angues. Hos itidem copulat Poeta, in Lacrym. Etr. —longè furia um sibi, longè Tergeminus custos. 37 Tu patrono tuo pectus demulceas, & desicces ejus oculos. 38 In somniis eum alloquere, & vivam tui imaginem animo ejus imprime. 39 Ostende te, quod nunquam interiisti: quod de viro bono dicitur. 40 Quantum potes. 41 In sinu parentum, & solitariae sororis temet effunde, ut te in somnis tacite complectantur.

SYLVA II.

Surrentinum Pollii.

Est inter notos ² Sircnum nomen ³ muros,
⁴ Saxæque ⁵ Tyrrhenæ templis onerata Minervæ, spectaverat) reversus, à Pollio

in villam Surrentinam in itinere seductus, & hospitio acceptus fuit. Ille hospitii gratiam referens, Sylvâ hac Epaneticâ eam describit. 2 Ubi Sirenes olim sedem statuerunt. Plin. Sed & fanum in promontorio Surrentino habuerunt. Strab. 3 Villas & prædia Surrentina. 4 Petras & rupes, quarum summirate templum Minervæ ab Ulyssæ extructum est. 5 In regione quam Tyrrheni olim tenuerunt, juxta mare Tyrrhenum positâ. Strab.

Gelsa

6 Prætorium, unde Putcolanus finus prospici potest. Putcoli enim, ob iustitiam ibidem cultam, olim *Dicarchea* dicti sunt.
 7 Unde vina Surrentina Bæcho gratissima.
 8 Maturatur & coquitur.
 9 A generositate Falerni non superatur: quamvis Tib. Cæsar id solum generosum a ceterum esse dixit.
 10 Post gymnicum quinquennale Neapoli ab Augusto institutum.
 11 Cum Iudi quos spectaveram finiebantur.
 12 Equorum sudore confusus & turbatus prius.
 13 Finito agone & ludis Neapolitanis, & ludis Attiacis appetentibus, qui etiam in Epiro quinquennales fuere.
 14 Metonymicè pro ludis, in quibus victores frondibus coronantur.
 15 A Parthenope patria mea.
 16 Cujus eloquentia honorem deprædicat in epistola huic libro præfixa.
 17 Cupientem per viam Appiam ad urbem reverti.
 18 Quam vir expeditus quinque dierum spatio vix possit emetiri. Procop.
 19 Loci amenitas moram hanc gratam effecit.
 20 In amœnum sinum curvata æquora utroque cornu rupes perrumpunt.
 21 Solum litus inter montem & mare conspicitur. † al. *inim.*
 22 Interiorem terræ sinum perit, scopulis utrinque alacris pendentibus.
 23 A balneis locus primò spectabilis, quæ duplici vaporario fumant.
 24 Aqua quævis mari vicina, & fontibus dulcis scaturit.
 25 Nymphæ marinæ, Phorci Neptuni filii exercitus, his balneis lavari cupiunt.
 26 Neptuni templum ante ædes has extructum est.
 27 Dominum hanc fraudum malarum inficiam (ut post, in Hercule Surrentino) tuetur à fluctuum sævitia.
 28 Mari, cuius deus est Neptunus, contigua sunt templa.
 29 Interius est templum Herculis, cognomen *Rustici*.
 30 Magis securus est, sub utriusque dei tutela.
 31 Unde in Herc. Surrent. agrestis dictus est.
 32 Ob dei iuxta culti reverentiam.
 33 Non fremit nec commovet mare.
 34 Instar stagnorum plana requiescunt maria.
 35 Quieta & placida, ut ipse Pollus, vel Neptunus ab eo cultus.
 36 Inde

Celsa Dicarchei speculatrix villa profundi:
 Quæ Bromio dilectus ager, collēsque per altos
 Uritur, & prælis non invidet uva Falernis.
 Huc me, post patrii latus quinquennia lustris,
 Cum stadio jam pigra quies, canis que sederet
 Pulvis, ad Ambracias conversâ gymnade frondes,
 Trans gentile fretum, placidi facundia Polli
 Detulit, & nitidæ juvenilis gratia Polla,
 Fletere jam cupidum gressus, quæ limite noto
 Appia longarum teritur Regina viarum.
 Sed juvere moræ: placido lunata recessu
 Hinc atque hinc curvas perrumpunt æquora rupes.
 Dat Natura locum, montique intervenit unum
 Littus, & in terras scopulis pendentibus exit.
 Gratia prima loci, geminâ testudine fumant
 Balnea, & è terris occurrit dulcis amaro
 Nympha mari. Levis hic Phorci chorus, uddæque
 crines

Cymodæce, viridisque cupit Galatæa lavari.
 Ante domum tumidæ moderator cæculus undæ
 Excubat, innocui custos laris: huius amico
 Spumant templa salo. Felicia rura tuetur
 Alcides: gaudet gemino sub numine portus;
 Hic servat terras, hic sævis fluctibus obstat.
 Mira quies potigi, ponunt hæc lassæ furorem
 Æquora, & insani spirant clementius Austri.
 Hic præceps minus audent hyems, nullæque tumultu
 Stagna modesta jacent, dominæque imitantia mænes.

- 30 ³⁶ Indè per obliquas ³⁷ crepit porticus arces,
³⁸ Urbis opus, longèque ³⁹ domat saxa aspera dorso.
 Quà prius obscuro permixti ⁴⁰ pulvere soles,
 Et feritis inamena via, nunc ire voluptas:
⁴¹ Quatis, si subeas Ephyres ⁴² Baccheidos altum
 35 Culmen, ab ⁴³ Inoo fert semita testà Lechæo.
 Non mihi si cunctos ⁴⁴ Helicon indulgeat amnes,
 Et superis ⁴⁵ Pimplea sitim, largèque volantis
⁴⁶ Ungula † sedet equi, referètque arcana pudicos
⁴⁷ Phæmonibꝛ fontes, vel quos meus ⁴⁸ auspicæ Phæbo
 40 Altius immersi ⁴⁹ turbavit Pollux urna,
⁵⁰ Innumeras valeam species, cultusque locorum
 Pieris æquare modis. Vix ⁵¹ ordine longo
 Sufficere oculis; vix (dum per singula ducor)
 Sufficere gradus. Quæ rerum ⁵² turbat locine
 45 ⁵³ Ingenium, an domini mirer prius? hæc domus ortus
 Afficit, & Phæbi tenerum jubar: illa ⁵⁵ cadentem
⁵⁶ Detinet, exaltatque negat dimittere lucem,
 Cum jam ⁵⁷ fessa dies, & in aquora montis opaci
 Umbra cadit, vitreoque natant ⁵⁸ prætoria ponto.
 50 ⁵⁹ Hac pelagi clamore fremunt: hæc testà sonoros
 Ignorant fluctus, terræque silentia malunt.
 His favit Natura locis: hæc ⁶¹ viستا colenti
 Cessit, & ⁶² ignotos docilis mansuevit in usus.
⁶³ Mons erat hic, ubi plana vides: hæc ⁶⁴ lustra fuc-
 rant,
 55 Quæ nunc testà subis; ubi nunc nemora ardua cernis,
 Hic nec ⁶⁵ terra fuit, domuit possessor, & illum
 Fermentem rupes, expugnantemque secuta

36. A litore du-
 cta est via testà,
 per obliquas ru-
 pes, usque ad vil-
 lam in summitate
 ædificatam.
 37 In altum per
 clivos surgit.
 38 Qualis urbem
 aliquam deceret:
 urbani ædifici-
 um.
 39 Ruptis & cli-
 vos longo tractu
 superat.
 40 Ante extra-
 ctam porticum,
 propter pulvere-
 lentum & saxo-
 sum tractum, soli-
 bus æstivis ad-
 ustum, iter in-
 amenum fuit.
 41 Qualis porti-
 cus à Lechæo
 portu in Corin-
 thum ducit.
 42 Quam Bac-
 chiades per an-
 nos ducentos te-
 nuere. Strab.
 43 Unde Ino se
 in mare præcipi-
 tavit.
 44 Unde Poeti-
 cam facundiam
 imbibunt Poetæ.

45 Si Phraciæ fons, Musis facer, mihi sitim expleat. 46 Si fons Caballinus; un-
 gula Pegasi excussus, mihi sitim extinguat. † al. se det, voce divisa. 47 Phæ-
 bi filia, carminis Heroici inventrix, quæ Castalio circum latitans errare solebat. Lu-
 tan. 48 Cujus sub tæta Poetæ canunt. 49 Ex imo fundo hausit, ut se totum
 producat. 50 Excelsissimam hanc villam nequirem carmine exprimere. 51 Tam
 longo tractu ædificatur, ut neque oculi neque pedes totam percurrant. 52 Quam
 varia & diversa rerum copia! 53 Naturam, & situm arte dispositum. 54 Ex
 hac parte domus orientem respicit, & matutinum solem. 55 Ex altera occiden-
 tem. 56 Diu tenet, quia in summitate collis ædificata est domus, & fera trahit
 crepuscula. 57 Cum diurnæ peregrinatione lassus sol occubuit. 58 Umbra æ-
 dium super æquora natat. 59 Occidentalis pars villicæ, ubi templum Neptuni
 mare respicit. 60 Pars orientalis, ubi templum Herculis versus agros erigitur.
 61 Natura hujus loci aspera & clivosa, arte & cultu domini emollita & commoda
 fit. 62 Ut saxosa in rupe ædificetur amenissima villa. 63 Mons in planitiem
 deducitur. 64 Ferrarum quædam, quæ nunc hominibus hospitio pateat. 65 Sol
 scopuli & saxa ingentia.

66 Terra in planitiem gavisa cecidit, postquam cultor petrosos scopulos diruisset.
 67 Domita & in ordinem redacta, quæ prius effera.
 68 De novo apparentes, quando excisa rupes evanuit. Metaph. à ludis scenicis ducta, ubi exeuntibus aliis, intrant novæ Dramatis personæ.
 69 Arion ex Methymna, qui pisces & feras cantu attraxit, eum tu longè superas.
 70 Amphion, qui cum lyra Thebarum muros ædificavit.
 71 Orpheus, qui cantu sylvas movit, & fluviorum eursum prohibuit: quamvis enim hi bruta & inanimata allexerint, tua non minor est virtus, qui saxa & nemora moves. 72 Imagines aeneas & cereas. 73 Si quid ab Apelle vivis coloribus depictum fuit. 74 Si quid illustre à Phidia exculptum fuit, ante simulachrum Jovis in Pisa collocatum. Memoratur autem eorum Minerva ex ebore, & alia multa. 75 Sculpturâ polivere. 76 Quod ad ferocem nepotes duraturum est, artificio Myronis vel Polycteti, qui arte statuaria fuere insignes. 77 Æs Corinthium longè pretiosissimum, quod ex favillis, i. e. oppidis incendio conflatum fuit; quo perustis plurimis statuis atque simulachris, æris, aurum, argentique venæ in commune fluxere. Flor. Hinc ingens ejus erat pretium.
 78 Imagines Imperatorum, Poetarum, & Philosophorum, quibus es affecta.
 79 Quorum dogmata planè intelligis, eorum sapientiæ consultus. 80 Fruens sancto recessu mentis. 81 Genio tuo semper inserviens, non curis & affectibus.
 82 Teñorum fastigia, diversos locos respicientia. 83 Mare, diversum fuit, pro diversa regione, quâ è diversis cubiculis prospiciebant. 84. Trans pontum, quæ villæ subjacet, diversa terra oculis prospicientium per fenestras patet. 85 Ex hac fenestra conspicitur Inarime insula in sinu Puteolano. 86 Ex altera apparet Prochyta, quæ olim Inarimes mons fuit, sed terræ motum passa, alteram fecit insulam. 87 Misenus Campaniæ promontorium, dictum à Miseno. Hectoris armiger, & postea Æneæ tubicine, ibidem sepulto. Virg. 88 Insula prope Neapolim, quæ Emtitæ Stygium nebulosis aëra saxis. Lucan. 89 Insula juxta Puteolos, quæ fida est statio carinis. 90 Pollii prædium, mari expositum, & longè prominens hinc patet.

- Surrentina tuus spectat prætoria* ⁹¹ *Limon.*
⁹² *Una tamen cunctis procul eminet, una diatli,*
⁹³ *Quæ tibi Parthenopen directo limite ponti*
⁸⁵ *Ingerit: hic Graiis penitus deserta* ⁹⁴ *metallis*
Saxa: † quot Eoa ⁹⁵ *respergit vena Syenes:*
Synnade quot ⁹⁶ *mastrâ Phrygiæ fodere secures*
Per Cybeles ⁹⁷ *luculentis agros, ubi marmore picto*
⁹⁸ *Candida purpureo distinguitur area gyro.*
⁹⁹ *Hic & Amyclai casum de monte Lycurgi*
Quod viret, & molles imitatur rupibus ¹ *herbas.*
Hic Nomadum lucent ² *flaventia saxa, Thasosque,*
Et ³ *Chios, & gaudens fluctus spectare* ⁴ *Carystos;*
Omnia ⁵ *Chalcidicas turres obversa saluant.* (*tas*)
⁹⁵ *Maeste animo quod † grata probas, quod grata frequen-*
Arva: nec inuideant quæ te genuere Dicarchi
⁶ *Mænia: 7 nos docto melius potiemur alumno.*
Quid nunc ruris opes, ⁸ *pontoque novalia dicam*
⁹ *Iniecta, & madidas Bacchæo* ¹⁰ *nectare rupes?*
¹⁰⁰ ¹¹ *Sæpe per autumnum jam* ¹² *pubescente Lyæo*
Conscendit scopulos, ¹³ *noctisque occulta sub umbra*
Palmitæ maturo rorantia lumina terfit
Nereis, & dulces rapuit de collibus uvas.
Sæpe & vicino ¹⁴ *sparsa est vindemia fluctu,*
¹⁰⁵ *Et Satyri* ¹⁵ *cecidere vadis; nudamque per undas*
¹⁶ *Dorida montani cupierunt prendere* ¹⁷ *Panes.*
Sis felix tellus ¹⁸ *dominis ambobus in annos*
Mygdonii, Pyliæque senis: nec nobile mutes
⁹⁸ *Spatium candidi marmoris purpureis circulis variatur.*
De his marmoris generibus vide prius in Balneis
Etrusci. ¹ *Virescit inter ipsas rupes.* ² *Porphyrites ex venis Numidicis ex-*
cisus. ³ *Ubi marmor versicoloribus maculis distinctum.* *Plin.* ⁴ *Urbs in ri-*
pa maris Euboici posita; unde mare Carystium. ⁵ *Omnia ex adverso Neapolim*
à Chalcidensibus extructam respiciunt. *† al. Graia, i. e. Neapolitana.* ⁶ *Pu-*
teoli, ubi natus erat Pollius; sed Neapoli educatus, & in civitate ascriptus. ⁷ *Nea-*
politani, cujus fuit ipse Statius. ⁸ *Agros cultissimos, inter villam & mare ela-*
boratos, effodiendo saxa, & expugnando rupes: ubi mons complanatus fuit. ⁹ *In-*
terjecta, addita. ¹⁰ *Colles, ubi vina nascuntur Surrentina optima.* ¹¹ *Di-*
cuntur Nymphæ, tam fluviales quàm Oreiades, uvas è collibus furari. *Auson. in*
Mos. ¹² *Uvis maturefcentibus.* ¹³ *Nè a Satyris montanis prehenderetur.*
¹⁴ *Fingit Poeta Satyros aliquoties uvas super fluctus sparsisse, ut Nymphas ca-*
ptantes prehenderent. ¹⁵ *Influere in undas. Par huic loco idem Auson. in Mo-*
sel. ¹⁶ *Nympham marinam sparsas vindemias legentem.* ¹⁷ *Dii monticolæ.*
¹⁸ *Pollio & filia ejus Pollæ, aut Julio Menecrati marito ejus. Malè illi, qui de*
Neptunò & Hercule interpretantur: hi enim non tam domini, quàm Lares & custodes
dicendi sunt. Nec est cur illis precetur possessionem villæ ad annos Tithoni & Ne-
storis, quando dii sūt, adeoque æterni.

Servitium;

⁹¹ Alterum
 Pollii prædium,
 quod angitur, i.
 e. agrè fert, &
 invidet Surrentino, ubi dominus
 tam procul, & è
 regione recumbit
⁹² Una diatla
 (i. e. cœnaculum) longè præstantissima.
⁹³ Unde Neapolis directâ lineâ per mare
 conspicienda est.
⁹⁴ Lapidicinis
 Græcis, ubi marmorum venæ sunt
 † al. quod.
⁹⁵ Commaculat,
 nam Syenites qui
 in Ægypto effoditur,
 ignitis maculis variatur,
 unde prius
 πυρρομένης dicebatur.
⁹⁶ Sanguine Atyos castrati aspersa.
⁹⁷ Quia amoribus potiri nequivit.

⁹⁹ Viride Laconicum,
 ubi prius in Balneis
 Etrusci.
¹ Virescit inter ipsas rupes.
² Porphyrites ex venis Numidicis excisus.
³ Ubi marmor versicoloribus maculis distinctum.
⁴ Urbs in ripa maris Euboici posita; unde mare Carystium.
⁵ Omnia ex adverso Neapolim à Chalcidensibus extructam respiciunt.
⁶ Puteoli, ubi natus erat Pollius; sed Neapoli educatus, & in civitate ascriptus.
⁷ Neapolitani, cujus fuit ipse Statius.
⁸ Agros cultissimos, inter villam & mare elaboratos, effodiendo saxa, & expugnando rupes: ubi mons complanatus fuit.
⁹ Interjecta, addita.
¹⁰ Colles, ubi vina nascuntur Surrentina optima.
¹¹ Dicuntur Nymphæ, tam fluviales quàm Oreiades, uvas è collibus furari.
¹² Uvis maturefcentibus.
¹³ Nè a Satyris montanis prehenderetur.
¹⁴ Fingit Poeta Satyros aliquoties uvas super fluctus sparsisse, ut Nymphas captantes prehenderent.
¹⁵ Influere in undas. Par huic loco idem Auson. in Mosel.
¹⁶ Nympham marinam sparsas vindemias legentem.
¹⁷ Dii monticolæ.
¹⁸ Pollio & filia ejus Pollæ, aut Julio Menecrati marito ejus. Malè illi, qui de Neptunò & Hercule interpretantur: hi enim non tam domini, quàm Lares & custodes dicendi sunt. Nec est cur illis precetur possessionem villæ ad annos Tithoni & Nestoris, quando dii sūt, adeoque æterni.

19 Herculanum Campanie oppidum, ubi Pollii pradium fuit.

20 Puteoli, ubi natus erat.

21 Fluvii juxta Tarentum, ubi vinum optimum. Dicitur Therapneus, i.e. Laconicus, quia à Laconibus expugnatus fuit, quamvis in Calabria situs. Justin.

22 Artes Astro-nomicae: sed & in veteri legitur Pierias.

23 Philo-sophiam, quam Epicurus docuit, è Gargettio ortus.

24 Sive Heroi-
ca composuit.

25 Lyrica: Th his enim Stro-phæ sunt & Anti-strophæ, & varia cum vocis, tum corporis flexu-ra.

26 Carmen in ultionem inven-tum.

27 Quæ in his scõpulis sedem fixit: ut prims.

28 Suaviorem suis cano-bus melodiam admiratur.

29 Pallas quæ in vicino promontorio colitur. Vid. supra.

30 Galea deponit.

31 Quiescunt venti, & furorem deponunt.

32 Olim Arionis cantu alleci.

33 Supra opes Trojanas & Babylonias.

34 Dignitas Consularis, de qua solliciti sunt candidati, à qua parte vulgus stare.

35 Non advocant à vera vivendi ratione: quæ, juxta Epicuri sententiam, ea sol-
est, quæ operam hominis voluptati cum virtute.

36 Nec speras aliquid, nec ex-
miser. Boet.

37 Virtusque, jocique Altior.

38 Prudentia fato major.

Servitium; nec æventu 29 Tyrinthis vincat

Aula, 20 Diarabæis finis, nec sæpius æstis

Blanda Therapneis placeant vinosa 21 Galas.

Hic seu 22 Hyærentis exerceat Pollinis arces,

Seu voluit 23 moribus quos dat Gargettius author,

Seu 24 nostram quatit ille chelyn, seu 25 dissima nobis

Carmina, seu minax 26 ulcorum stringit lumbos:

Hinc levis è 27 scõpulis 28 meliora ad carmina. Sicen

Adolat, vincit honoris ædific 29 Anismonia 30 arsis.

Tunc 31 obidi 32 ponunt flamas: matris ipsa verantur

Obstrapore, emergunt polæga, dant inque mæhantur

Ad chelyn, & blandis scõpulis 33 delphinus adducunt.

Vide Midegaris, & Lythodiorum.

Troia 34 Euphratica 35 spore 36 diadema fatis.

Quem non 37 ambigui fusces, non nobilior vulgus,

Non legas, non castra 38 teneant: quæ pectore magno

Spemq; metumq; 39 domibus, 40 utrosq; libenter viti,

38 Exemplis fatis, indignisq; vitiis

Fortunam: 41 dubio quem non in 42 turbine rerum

Deproductis sapientia dies & sol abire paratur,

Ac 43 plenum vitæ. Nos 44 dilinquitur, 45 caducis

Descrivere bonis, sempiternæ 46 optare penati,

43 Spargimur in casus. Olsatu memis ab 44 ante

Despiciat errantes, 45 humi namque gaudia vider.

Tempus 46 trucidare te 47 genina suffragatur terre

Diriperem, volutis que & diis videretur per orbis:

Indè 47 Diarabæis montium venerande salant,

Hinc ascite 48 meis, pariterque his largus, & illis,

Ac 49 juvenile calens, 50 plebsque errore superbus.

30 Plebsque errore superbus.

31 Plebsque errore superbus.

At nunc, discussâ rerum caligine, verum

Aspicit. Illo ultirursus jactantur in alto:

140 *At tua securos portus, blandâque quietem*
Intrauit non quassâ raris. Sic perge, ac nunquam

Emeritam in nostras puppem demitte procellas:

Discite securi, quorum de pectore mixta

In longum coiere facer, sanctâsque pudice

145 *Servat amicitia leges amor. Ite per amor,*

Seculâque, & prisca titulus præcedite famæ:

Tuque nurus inter longè pulcherrima, cius

Non frontem vertere minæ, sed candida semper

Gaudia, & in vultu curarum ignara voluptas.

150 *Non tibi sepositus infelix strangulat arca*

Droivias, avoidque animum dispendia torquent

Fœnoris: expositi census, & docta fruendi

Temperies. Non ulla deo meliore coherent

Pectora, non alias decuit concordia mentes.

51 Postquam
excessisti ex e-
phebis, ubi te-
nella veri lux

primò exorta fu-
it, nunc clarè e-
micuit.

52 Non fracta
curis.

53 Quæ cursum
perfectit & emen-
sa est. Metaph.

à misticibus eme-
ritis ducta.

54 Apostrophe
ad Pollin &
uxorem ejus:

Progrediamini
in iis Philoso-
phis studiis, qui-
bus imbuti estis.

Fortè etiam ad

Pollam filiam & Menecratem generum referendum est. 55 Diu amantium pariter

& amatorum. 56 Quorum conjugalis concordia castæ amicorum societati par est.

57 Priscorum conjugum exempla superate. 58 Tu ô Pollii filia pulcherrima.

59 Nulla ægritudo neque anxietas sulcavit genas. 60 Hilari & modestâ facie.

61 Non confitatas opprimit; hinc arca apud Philostrat. dicitur Πλὴτος Σουωρθη-
ται, Plutî carcer. 62 Non metu amittendi torqueris. 63 Erogas tuos

proventus in usus amicorum liberaliter, sed non profusè. † al. sed: 64 Nullo

feliciore redâ Hymen sociavit. 65 Magis venustavit & insignivit.

SYLVA III.

Arbor Melioris Ateidii.

Stat quæ perspicuas nitidi Melioris opacat

Arbor aquas, complexa lacus, quæ robore ab imo

Curvata in nodos redit inde cacumine recto

Ardua, ceu mediis iterum nascatur ab undis,

Atque habitat vitreum tacitis radicibus amnem.

Quid Phœbum tam parva rogem? vos dicite causas

Naiades & faciles (satis est) date carmina Fauni.

3 Nitidè & eleganter viventis.

4 Frondibus suis obumbrat.

5 Inclinat ac

ineurvat se, simulac è terra exoritur, usque ad nodos, i. e. callum, unde varios ra-

mos & rectos termites emittit. 6 In altum crescit procera & directâ. 7 Ob-

liquâ curvaturâ se in lacum immerferat, unde iterum emergit, ac si novas ibi radices

egisset. 8 Qui humile argumentum dedignatur. 9 Quatum historiam texo:

10 Aliorum opem non desidero.

E

Nyma

11 Commentum
hoc Ovidio, ali-
isque Poetis fa-
miliare.

12 Totam ca-
tervam perse-
quitur.

13 Unam ex
Naidibus.

14 Per sylvas
& flumina vitat
hirsutos Panis
lumbos, crura,
& femora.

15 Protopogra-
phia hæc Panos,
optime naturæ
Dei respondet:

Nam, *to flao*
nihil aliud quam
universa rerum
natura. Unde in
capite formantur
cornua, ad instar
radiorum Solis,
Lunæ, & cele-
stium: inferior
pars hispida est,
denotans arbores,
virgultaq; & feras,
&c. Serv.

16 Appositè fu-
gam hanc, sub
sylvarum & ruris
commento, per
præcipuas quas-
dam urbis plate-
as indigitat

Poeta.

17 Jani templum in Argileto, bellorum tempore apertum.
tem Aventinum, ubi Cacus infamis propter latrocinia speluncam habuit.
collèm Quirinalem.

20 Montem Cælium, ubi Melioris ædes.
les, nunquam clausi.

22 Ut reficiant hospites, non interficiant, ut Cacus
spelunca.

23 Qui ex fuga fluebant.

24 Opinatur viam Nympham vocat
ejus cedere, & manus dare.

25 Ponderat, & æstimat Nymphæ suspiria & an-
litus.

26 Impendat sine pondere, nè expetgefaciat.

27 Rectâ illuc tendit
28 Cursum tendit per radices montis Aventini
ubi celebre templum habuit.

30 Diana tam ingratum nollet spectaculum
31 Ad Nymphas pedissequas.

32 Monstra, & propudia deorum, Pana, Fa-
nos, Sætyrôs.

33 Nympharum, quæ quotidie ab his rapiuntur.

34 Non in-
flexo arcu, & solito vigore.

35 Intempestivum.

36 Cuspide sagittæ re-
troversâ, non ut vulneret, sed exulceret.

37 Pana, quem fugisset.

38 Vestibus
compositis insilit in lacum, nè coram Pane se denudaret.

39 Fundo hæret & algæ
corpus tegit.

40 Pan Nympharum raptor?

41 Ideo non tam expeditus, sed fa-
cile demersus.

42 Nam in montibus educatus fuit.

11 Nympharum teneræ fugiebant Pana catervæ:
Ille quidem¹² it, cunctas tanquam velit, it tamen unam

In¹³ Pholoen: ¹⁴ sylvis hæc fluminibusque sequentis

Nunc hirtos gressus, nunc improba¹⁵ cornua vitat:

¹⁶ Jamque & belligerum ¹⁷ Jani nemus, atrâq; Caci

¹⁸ Rura, ¹⁹ Quirinalésque fugâ suspensa per agros

²⁰ Calica testa subit: tu n demum victa labore,

Fessa metu, (quæ nunc placidi Melioris, ²¹ aperti

Stant sine ²² fraude lares) flavos collegit ²³ amictus

Arctius, & nivea posuit se margine ripæ.

Insequitur velox pecorum decus, & sua credit

²⁴ Connubia: ardenti jamjam suspiria ²⁵ librat

Pectore, jam præda levis ²⁶ imminet. Ecce citatos

²⁷ Advertit Diana gradus, dum per ²⁸ juga septem

Errat, Aventinæque ²⁹ legit vestigia terræ.

Pœnituit ³⁰ vidisse deam, converſæque fidas

Ad ³¹ comites; Nunquàmne avidis arcebo rapinis

Hoc petulans, sædumque ³² pecus? sèmpérne pudici

Decrescet mihi turba ³³ chori? sic deinde locuti

Depromit pharetrâ telum breve, quod ³⁴ neque flexis

Cornibus, aut solito torquet stridore, sed unâ

Emisit contenta manu, ³⁵ lævâque soporem

Naiados ³⁶ aversâ ferunt tetigisse sagittâ.

Illâ Deam pariter surgens, ³⁷ hostemque protervum

Vidit, & in fontem (niveos nè ³⁸ panderet artus)

Sic tota cum veste ruit: stagnisq; sub altis

Pana sequi credens, imâ latus ³⁹ implicat algâ.

Quid faceret subito deceptus ⁴⁰ prædo? nec altis

Credere corpus aquis ⁴¹ hirtæ sibi conscius audet

Pellis, & à ⁴² tenero nandi rudis: omnia questus,

Immitte ⁴³ Bromium, stagna ⁴⁴ invida, & invida ⁴⁵ tela;
 Primævam visu platanum, cui longa ⁴⁶ propago,
 40 Innumeraque manus, & iturus in æthera vertex,
⁴⁷ Deposuit juxta, ⁴⁸ vivāque aggressit arenam,
⁴⁹ Optatisque aspergit aquis, & talia mandat;
 Vive diu nostri pignus memorabile voti
 Arbor, & hæc dura lætbrofa cubilia Nymphæ
 45 Tu saltem ⁵⁰ declivis ama: ⁵¹ preme frondibus undam:
 Illa quidem ⁵² meruit, sed ne precor igne superno
 & stuit, aut durā seriatuſ grandine: tantum
⁵³ Spargere tu laticem, & foliis turbare memento.
 Tunc ego tēque diu recolam, ⁵⁴ domināque benignæ
 50 Sedis, & illasā tutabor utramque senectā.
 Et ⁵⁵ Jovis, & ⁵⁶ Phæbi frondes, & ⁵⁷ discolor umbrā
 Populus, & ⁵⁸ nostra stupeant tua germina pinus.
 Sic ait. Illa Dei veteres ⁵⁹ animata calores
 Uberibus stagnis obliquo pendula trunco
 55 ⁶⁰ Incubat, atque umbris† ⁶¹ sinuatur amantibus undas:
 Sperat & ⁶² amplexus, sed aquarum ⁶³ spiritus ardet,
 Nec patitur tactus: tandem ⁶⁴ eluctata ⁶⁵ sub auras
 Libratur fundo, ⁶⁶ rurſusque enode catumen
⁶⁷ Ingeniosa levat, veluti descendat in imos
 60 Stirpe lacus aliā. Jam nec ⁶⁸ Phæbeia Nais
⁶⁹ Odir, & exclusos invitat gurgite ramos.
 Hæc tibi parva quidem ⁷⁰ geniali luce paramus
 Dona, sed ⁷¹ ingenti forsan victura sub ævo.

9 Humeſtatio enim huic arbori gratissima est: neque ea ex aqua solū, sed &
 & vino & unguentis: tantis fuit in deliciis. 50 Inclines te in lacum hunc, quō
 & filuit Pholoe. 51 Obumbra & absconde; protege etiam a fulminibus & gran-
 ine. 52 Percuti a fulmine meruit, quia invida meam Pholoen a me recludit;
 & ejus gratiā ne feriatuſ. 53 Non graviores, quā foliorum tuorum procel-
 as sentiat. 54 Pholoen, quæ hīc recubat. 55 Esculus. 56 Laurus.
 57 Populus bicolor, Herculi sacra: —Herculeā bicolor cūm populus umbrā. Virg.
 58 Pinus mihi Pani sacra & dicata. 59 Concipiens vividū a Deo calorem.
 60 Obliquat & incurvat se super stagna. † al. Seruat. 61 Ambit & pro-
 at, & in sinum aquarum serpit. 62 Subter aquas ramos expandere.
 63 Nympha Pholoe, a qua spiritum (i. e. *salu*, vitam) stagna hæc accipiunt.
 64 Non sine vi & lucta, invitā Nymphā, platanus se immergens: 65 Subter
 uras æquo suo pondere suspenditur, & sustentatur in fundo stagni sine fulcro aut
 radice. 66 Inde in medio lacu planum verticē attollit, quasi aliis radicibus
 & hæsisset. 67 Dedita operā ut spectatores fallat, 68 Phæbes, i. e. Dianæ
 omes & Nympha. 69 Arborem, quam tam anantem invenit. 70 Natali
 die, quo solenne fuit celebrantibus mitti ab amicis munera. 71 Eternitatem a
 postice accipientia.

- 72 Cujus celsitudo suavitatem demulcet. 73 Non sine gravitate comitas. 74 Quando oriolus es, aliquid tamen agis. 75 Misces utile dulci. 76 Fidem habens incorruptam, non desopas. 77 Res publicas administrans sine tumultuante populo: Hoc est, quod Cicero optat, *Vel in otio cum dignitate, in negotio sine periculo versari.* 78 Destinas actus certos certis temporibus. 79 Non tenebris damnare, & in arca concludere. 80 Tithonium & Priamum, quorum ætatem Troica secula dixit, in Sot. Rut. G. 81 Ubi longa ætas & jucunda. 82 Aurora, quæ mater matuta dicta est, & videntem Tithono senectutem concessit. 83 Illi, i. e. Japiter & Aurora à Pærcis huiusmodi annos dilectis suis impetravere. 84 Subaudi, exorabit pro te: Sensus, Idem pro te tuus Blæsus, quem quotannis celebras, obtinebit. 85 Te, in huiusmodi memoria, convivium Blæsianum exhibente. 86 Oblivionem nominis, quod à te collatur. 87 Tuâ pietate revocatur.

SYLVA IV.

Pſittacus Melioris.

1 Pſittacum, post cœnam à Meliore convivis exhibitam, repentinò fato mortuum deplorat Poëta.

2 Propter imitationem vocis humanæ, principatum inter aves merite.

3 Garrulitate delicias faciens domino.

4 Loquacitatem tuam, ut repente fileas.

5 Hæsternam cœnam, quâ nos accipimus dominus tuus, nobiscum carpisti. 6 Stratis ubi accubebamus vagantem, indicæ hæ aves tantis in deliciis fuerunt, ut ab Imperatoribus ipsis in mensâ participabantur. 7 Quæ prius didiceras. 8 Qui olim tam loquax fuisti, nunc æternus files. 9 Fabula de Cycno Phaethontis amico, qui post ejus interitum hœc domino in avem mutatus est, quæ dicitur sub mortem suavissimè canere.

Pſittace, dux volucrum, domini facunda voluptas;
Humana solers imitator, Pſittate, linguae.
Quis tua vum subito præcluserit, murmura fator?
Hæsternas miserande dapēs moriturus inisti
Nobiscum, & gratæ carpentem munera mensæ,
Errantemque toris mediæ plus tempore noctis
Vidimus, offatus etiam meditaturæ verba
Reddideras: at nunc æterna silentia Lethes
Ille canorus habes. Cedat Phaethontia vulgi

Fabi

Plin.

- 10 *Fabula, nec soli celebrant sua funera cygni.*
At tibi quanta domus rutila testudine fulgens!
Connexusque ebori virgarum argenteus ordo!
Argutimque tuo stridentia limina cornu!
Et querula jam sponte fores! vacat ille beatus
- 15 *Carcer, & angusti nusquam convivia tecti.*
Huc docta stipentur aves, quis nobile sandi
Jus Natura dedit. Plangat Phœbeius ales;
Auditaque memor penitus dimittere voces
Sturnus; & Aonio versa certamine picæ;
- 20 *Quique refert jungens iterata vocabula perdix;*
Et qua Bistonio queritur soror orba cubili.
Ferte simul gemitus, cognatæque ducite flammis
Funera, & hoc cunctæ miscrandum addiscite carmen:
Occidit acria celeberrima gloria gentis
- 25 *Pittacus, ille plagæ viridis regnator Eoa:*
Quem non gemmatâ volucris Funonia caudâ
Vinceret aspectu, gelidi non Phasidis ales,
Nec quas humenti Numidæ rapuere sub Austro.
Ille saluator regum, nomēque locutus
- 30 *Cæsareum, & queruli quondam vice functus amici:*
Nunc conviva levis, monstratæque reddere verba
Tam facilis: quo tu, Melior dilecte, recluso
Nunquam solus eras. At non inglorius umbris
Mittitur: Assyrio cineres adolentur amomo,
- 35 *Et tenues Arabum respirant germine plumæ,*
Sicanis que crocis: senio nec fessius inertii
Scandit odoratos Phœnix felicior ignes.

10 Tua etiam tibi mortem lingua prædixit.
 11 Quam ampla cavea! quam nitidum aviarium! desuper splendens, & testudine inauratum.
 12 Virgulæ argenteæ columnis eburneis intextæ.
 13 Tuo rostro sonora, quando mordicus iis inniteris.
 14 Non vocales & personantes jam voce tuâ, sed sono proprio, desolationem suam conquerrunt.
 15 Vacua est illa cavea, tantæ magnitudinis, ut quamvis in illa includebaris, non tanquam incarceratus, sed liber spatia baris.
 16 Conveniant ad Threnodiam tuam omnes vocales aves.

17 Corvus, qualem Romæ mirè loquacem fuisse refert Plin. nido supra ædes Castoris extructo, unde in proximam sutrinam volavit, ubi edoctus fuit. 18 Pronuntiare: nam sturnum memorant, Vespasiani tempore, Latino & Græco sermone doctum. 19 Cum Musis contendentes, ideoque in picas conversæ. 20 Qui querula dicitur, ut refert Aristoteles: Nec solum cantu valet, sed & vocalis aliquando est. plutarch. 21 Lusciniæ, in quam Philomela, Prognés soror, à Tereo Thracum rege compressa, mutata est. 22 Lugubrem chorum implete, & Epicedium concinite. 23 Funus avis è vestro grege producere. 24 Lugubre & threnodicum. 25 Ex India oriundus. 26 Pavo, cujus cauda Argi oculis stellata est. 27 Phasianus, ab Argonautis ex hoc flumine allati. 28 Gallinæ Numidicæ, quæ & Meleagrides dicuntur. 29 Pittacus, qui edidicit nominare & salutare prætereuntem Cæsarem. 30 Luscifono suo gemitu consolatus Atedum, in morte Blasi. 31 Modò nobiscum ad mensam domini conviva. 32 Sed socium vocalem in ave reperisti. 33 Non sine funeris pompa cadit. 34 Rogo ejus amomum injicitur. 35 Assyriâ nardo, & aromate sufficit sunt plumæ. † al. gramine. 36 Croco Siculo, quod præter Corycium etiam optimum est. 37 Nam sexcentis & sexaginta annis vivit: ut refert Manilius. 38 Moritura cassiam, fureculæque thuris in nidum congerit, bustumque ex odoribus parans, in illo ardet.

1 Leonem hunc
cicuratum, Im-
peratori & po-
puo Romano
gratissimum, à
tigride demor-
sum, & in arena
extinctum deslet
Poeta.

2 Apostrophe
ad leonem:
Quid tibi man-
suetudo tua pro-
fuit?

3 In leges re-
daçtâ & domitâ.

4 Savitiam, quâ
in homines po-
tissimum leo
furit.

5 Quo præstan-
tior viribus &
potentiâ es.

6 E cavea lapi-
dea in theatros
ubi ante & post
ludos & specta-
cula include-
baris.

7 Victoriâ con-
tentus, à præda
abstinere soles.

8 Manus in os
tuum immittas

finè morſu dimittere. Mansueti hujus leonis sæpe meminit Martialis, lib. Speç. lib. i. Epigr.

9 Qui pugnas cum feris doctus es, & in cavea educatus. 10 Venatoribus Massylis, Atriciæ populis, qui cum leonibus ingentis magnitudinis con-

gredi audent, & quotidie venantur. 11 Serie plagarum, quibus saltus cingitur

12 Infiliens in venatorum venabula. 13 Quæ sylvarum in latebris foditur, & incautæ feræ incidunt & captentur. 14 A tigride fugiente, & vitante. De hoc Mart.

Sevæ ferum rapido laceravit denie leonem. 15 Apertis foribus & portis

16 Quæ leone jam orbata est. 17 In interiore arenæ porticu antrum, clathris mu-

nitum, quo recondebatur leo sub ipsos ludos. 18 Omnes aliæ obstruebantur por-

tæ, nè reliquæ feræ exilirent. 19 Consternabantur vel ipsi leones hoc posse heri

20 In lucis, vel timoris specimen. 21 Puduit videre socium ab inferiore ti-

gride occisum, & cadaver ejus reductum. 22 Supercilliis texerunt oculos, visum indignantes. 23 Non primo ictu cecidisti. 24 Illud novum & inauditum le-

onis dedecus, à tigride superari. 25 — victo redit in præcordia virtus. 26 Non omnem vindictam ac minas dimisisti. 27 Quasi cum hoste moriturus confere-

28 Ex infirmis manibus excidente. 29 Cui pedes haud satis stabiles, nec firmi gressus. 30 Dedecore percitus. 31 Oculos novissima in luce natantes figit & confirmat. 32 S. P. Q. R. etiam in feras misericordes, ad occa sum tuum ingemunt.

Quid tibi conſtratâ manſueſcere profuit irâ?
Quid ſcelus humanâſq; animo dediſcere cædes,
Imperiûmq; pati, & domino parere minori?

Quid, quod abire domo, rursûſque in clauſtra reverti
Suctus, & à 7 capta jam ſponte recedere præda,

8 Inſertâſque manus laxo dimittere morſu?

Occidis altarum vaſtator 9 doctè ſerarum,

Non 10 grege Maſſylo, curvâque 11 indagine clauſus,

Non formidato ſupra venabula 12 ſaltu

Incitus, aut cæco 13 foveæ deceptus hiatus,

Sed victus fugiente 14 ferâ. Stat 15 cardine aperto

16 Inſelix 17 cavea, & 18 clauſis circum undique portis.

Hoc 19 licuiſſe nefas pavidi timuere leones.

Tunc cunctis cecidere 20 juba, 21 puduitq; relatum

Aſſpicere, & totas 22 duxere in lumina frontes.

At te non 23 primo fuſum novus obruit ictu

24 Ille pudor; manſere animi, 25 virtûſq; cadenti

A media jam morte redit. Nec protinus omnes

Terga dedere 26 minâ. Sicut ſibi conſcius alti

Vulneris, adverſum moriens it miles in hoſtem,

27 Atollitque manum, & ferro 28 labente minatur:

Sic piger ille 29 gradu, ſolitôque 30 exutus honore

Firmat hians 31 oculos, animâque, hoſtêmq; requirit.

Magna tamen ſubiti tecum ſolatia lathi

Victæ feræ, quod te 32 mæſti populûſque patrêſque

(Ceu ³³ notus caderes tristi gladiator arenâ)
 Ingenuere mori: ³⁴ magni quod Cæsaris ora
 Inter tot Scythicas, ³⁵ Lybicâsque, & littore ³⁶ Rheni,
 Et ³⁷ Pharia de gente feras, ³⁸ quas perdere vile est,
 30 ³⁹ Unius amissi tetigit jactura leonis.

33 Ac si cecidisset pugil in arena nobilis.

34 Quia in morte tua vel ipse Cæsar flevit.

35 Africanas, 36 Nam & Germania olim ferarum abundans. 37 Ex Ægypto, unde crocodilos, & hippopotamos Romam deferebant. 38 Quarum vilis Imperatori est jactura, & contemnenda. 39 Quamvis innumeras alias habuit, te tamen unam desiderat.

SYLVA VI.

Epicedion Pileti Urli.

SÆve nimis, lacrymis quisquis ² discrimina ponis,
 Lugendique modos, ³ Miserrum est primæva parenti
 Pignora, surgentesque ⁴ nejas ⁵ accendere natos:
 6 Durum & deserti, præcepta conjuge, partem
 7 Conclamare tori: mæsta & lamenta sororum,
 Et fratrum gemitus; arctè tamen, & procul intrat
 Alii in sensus, majoraque vulnera vincit (cæcâ
 8 Plaga minor. Famulum (⁹ quoniam rerum omnia
 Sic miscet fortuna manu, ¹⁰ nec peccata [†] novit)
 10 Sed ¹¹ famulum gemis, Urse, pium: sed amore, fidèque
 Has meritum lacrymas: cui major ¹² stemmate [†] juncto
 Libertas ex mente [†] fuit. Nè comprime fletus;
 Nè pudeat: ¹³ rumpat frænos dolor iste, (¹⁴ deisque
 Si tam dura placent) ¹⁵ hominem gemis (hei mihi!
¹⁶ subdo
 15 Ipse faces) hominem, Urse, tuum, cui dulce ¹⁷ volenti

tere. 6 Durum etiam est marito, lugere amissam uxorem. 7 Sine spe revocationis amittere. Nam mortuos frigidâ abluébant, & inclamabant eorum nomina, nè syncopâ correptos pro mortuis efferrent; cum verò nihil proficerent, re desperatâ, conclamabant, & comburebant. 8 Majore vulnere animam afficit famuli desiderium, quamvis non alia intercessit necessitudo. 9 Quia cæco suo nutu res humanas ita disposuit Fortuna, ut famulus aliquando sit, qui mente est liberrimus. 10 Non *xaplostovvâs* est, nec internas animi dotes cognoscit, unde vera dignitas exoritur. [†] al. movit, i. e. inclinavit. 11 Quamvis sit è servorum genere, pius tamen est, fidelis & amans. 12 Nobilitatis serie; major scil. libertas fluxit ex mente, quàm si propinquo consanguinitatis gradu equiti vel consuli affinis fuisset. [†] al. cuncto. [†] al. fuit. 13 Effrænis, i. e. immodicis indulge lacrymis. 14 Si quidem dii humanis casibus delectantur. Variis modis contorquent hunc locum interpretes, quem vel lippus videat. 15 Famulum: sic apud Catull. — *Ad læticiam homines*, i. e. servi læticiæ. 16 Dolorem tuum inflammo, cum eum laudavero. 17 Volenti enim non fit injuria, idèoque nec dura servitus.

1 Piletum Urli libertum, hero desideratissimum, defunctum laudat Poeta, & Ursum immodicè desolentem excusat.

2 Leges præscribis in fletu, scil. pro gradu necessitudinis, mortuos magis minusve esse lugendos.

3 Patri durum est celebrare funus liberorum.

4 Contra naturæ ordinem, ut pater liberos sepeliat, & senex juvenem.

5 Rogum natis struere, còsq; in cineres convertere.

18 Imperata tua sponte peragebat, quia & ipse jubebat.

19 Quis reprehendat lamenta in morte talis servi?

20 Equus militaris, indignius animal &

21 Epirotæ, ubi canes optimi.

22 Ut corvus Romanus, (de quo in Phit. Mel.) & ipse phitacus.

23 A Sylvia defletus. Vide apud Virg.

24 Quid si verò animo libero fuit, quamvis fortunâ servili?

25 Te solam pro domino patientis.

26 Melior indoles in facie notatur. 27 Quamvis adhuc puer est, libertatem animi ex moribus indicat. 28 Talem filium matronæ Græcæ, & Romanæ exoptarent. 29 Ariadne Cretensis, quæ Thesea per labyrinthum filo direxit. 30 Magnanimum, & Herculi parem; unde unus ex Herculis dictus est. 31 Helenam Græcam uxorem Menelai, Lacedæmoniorum regis. 32 A patre expositus, & inter pastores educatus. Sensus est; Neque Theseus neque Paris tam egregiâ formâ conspicui. 33 Navem Helenæ raptricem, unde tam detestanda bella exorta sunt. 34 Non Poeticâ licentiâ veris majora fingo. 35 Adhuc oberrat ante oculos mihi imago ejus. 36 A matre prohibitum, ne ad bellum Trojanum cum Græcis proficisceretur. † al. bella canentem. Nam Achilles a patre Chirone Musicam edoctus est, quam, dum in Scyro latuit, etiam exercuit. Vide 2. Achill. 37 In Scyro insula, inter virgines Lycomedis filias. 38 Mœnia Trojæ, ab Apolline & Neptuno sub Laomedonte condita. 39 Achillis Æmonii hasta. Historia nota. En. lib. 1. 40 Quam pulcher & spectabilis! 41 Domini formæ cedens! 42 Illius solam decor præcallebat. 43 Quantum Luna, vel vespertina stella aliis præluet. 44 Pulgore opprimit & extinguit. 45 Non tibi mollis est spadonum forma, quasi esses femina. 46 Mollities effeminata non in ore tuo est notabilis. 47 Quales illi sunt, quorum incerti sunt vulnus, virum viris an feminis magis conveniant. 48 Post castrationem sexui virili valledicere cogunt.

Servitium, cui triste nihil: qui sponte, sibique.

18 Imperiosus erat. 19 Quisnam hac in funera missos Castiget luctus? 20 gemit inter bella peremptum

Partibus equum, fidusque canes flavere 21 Molossi.

Et 22 volucres habuere rogam, 23 cervusque Maronis.

24 Quid si nec famulus? (vidi ipse, habitusque notavi

25 Te tantum cupientis horum,) sed 26 major in ore

Spiritus, & 27 tenero manifesti in sanguine mores.

28 Optarent multum Graia, cuperentque Latina

Sic peperisse nurus. Non talem 29 Cressa 30 superbum

Callida sollicito revocavit Thesea filo:

Nec Paris 31 Oebalios talis visurus amores

32 Rusticus 33 invisas dejerit in aquora 33 pinus.

Non fallo, aut 34 cantus assucta licentia ducit:

Vidi, & adhuc 35 video, qualem nec bella 36 traventem

37 Littore virgineo Thetis occultavit Achillem:

Nec circum sævi fugientem 38 mania Phæbi

Troilon 39 Æmonia deprendit lancea dextra.

40 Qualis erat! procul heu cunctis puerisque, virtusq;

Pulchrior, & tantum domino 41 minor! illius unus

42 Antè decor, quantum præcedit clara minores

43 Luna facies, quantumque alios 44 premit 45 Hesperus ignes.

Non tibi 46 femineum vulnus decus, oraque supra

46 Mollis bonos, quales 47 dubiæ post 48 crimina formæ

40 De sexu transire jubent : parvoque 42 virilis
 Gratia, nec 50 petulans acies, blandique severo
 Igne oculi : (51 Quatis belli jam casside t missa
 Parthenopæus erat :) 52 simplexque horrere decora
 Crinis, & 53 obfesse nondum, primoque micantes
 54 Flore genæ : 55 talcm 56 Ledaæ gurgite pubem
 45 Educat Eurotas : teneri sic integer ævi
 57 Elin adit, 58 primosque Jovi puer approbat annos.
 59 Nam pudor inde 60 nova mentis, tranquillæq; morum
 25 Temperies, 61 teneroque animus maturior ævo,
 50 Carmina quæ donasse queant ? 62 Sæpe ille volentem
 Castigabat herum, studioque, altisque juvabat
 Consiliis. 63 Tecum 64 tristisque, hilarisque, nec unquam
 Ille 65 suus, 66 vultumque tuo sumebat ab ore.
 Dignus & 67 Aemonium Pyladen præcedere fami;
 55 68 Cecropiæque fidem. Sed 69 laudum terminus esto,
 Quem fortuna finit : non mente fidelior 70 agrâ
 Speravit 71 tardi reditus 72 Eumæus Ulyssi.
 Quis deus aut quisnam tam tristia vulnera casus
 30 Eligit? unde manus 73 satis tam certa nocendi?
 60 O quàm 74 divitiis censuque exutus opimo
 Fortior, Urse, fores ! 75 Si vel fumante ruinâ
 Ruet assens dices Vesuvina incendia Locros,
 Seu 76 Polentinos mersissent flumina salus,
 Seu 77 Lucanus ager, seu Tybridis impetus, altas

dum hispide. 54 Tenerâ lanugine. 55 Tam viriles sunt pueri Laconici, qui
 Proverbio fidem dedere, Solus Lacæus viros parere. 56 Quos è Laconia Euro-
 tas fluvius producit ad ludos Olympicos celebrandos. Nam Eurotas Alpheum flu-
 vium in Elide præterlabitur. 57 Ubi curule certamen in honorè Jovis Olympici
 exercebatur. 58 Virium suarum primitias Jovi in suis ludis dedicat. 59 Sensus;
 Quæ carmina explicare queant, qualis sit modestia? &c. 60 Inusitata & inaudi-
 ta. 61 rerum prudentia velox Ante pilos. Persl. 62 Dominum non invi-
 tum reprehendebat, & à proposito divertebat. 63 Apostrophe ad Ulyssum. 64 Af-
 festibus tuis obsequens, opusvotæ tecum init. 65 Non ex se pendens, passioni-
 bus tuis inservivit. 66 Ad exemplar tuum faciem composuit. 67 Ad eò fide
 & amore polluit, ut dignus sit qui Pyladi (cujus nota est in Orestem amicitia) præ-
 feratur. 68 Thesei Atheniensis, & Pirithoi. 69 Sensus; Potuimus cum Py-
 lade & Theseo comparare, sed terminum servilis ejus conditionis non exceda-
 mus: Non ut amicus amico, sed ut servus domino, conferatur cum Eumæi erga
 Ulysses fide. 70 Desiderium domini vin sustinente. 71 Diu harentis in iti-
 nere, & tardè revertentis. 72 Servus Syrus, qui usque ad adventum domini fi-
 delis fuit. 73 Cur nostris infortuniis tam unice gaudent? 74 Spoliatus præ-
 diis, & opibus exhaustus, quantò levius ferres? 75 Si mons Vesuvius (Titi
 temporibus incendium emittens) in Locros tuas, i.e. villas & prædia tua in Brutiis,
 cineres eructet, & expuat. 76 Si Polentina tua pascua in Liguria, à fluminibus
 Varo vel Macra inundentur 77 Ager inter Calabros & Apulos situs, humilior,
 & aquarum decursionibus magis obnoxius. Hor. Epod. 1. In

49 'Ανδρόγῆρας,
 & præcox juve-
 nis, virilem con-
 stantiam vultu
 induis.

50 Non lascivi
 oculi tibi sunt,
 sed illis amabilis
 severitas effulget

51 Qualis præ-
 stantissimus ille
 juvenis, & The-
 bānorum dux
 Parthenopæus,
 cū cassidem

post pugnam
 deponeret; tunc

--dulcè comæ, ra-
 diisque micantes
 Dulcè nitent vi-
 sus--- Vide
 Theb. lib. 9.

v. 701.

† al. visa, i. e.
 postquam arma
 tractare cæperat.

52 Non crispā-
 tus aut arte com-
 positus, sed dulcè
 neglectus, & de-
 core contortus.

53 Barbā non-

78 Villas tuas à dextra inundasset.

79 Infortunia hæc sine questionibus præterires.

80 Si prædia tua, ubicunque locorum, seu Cretensia, seu Cyreneæ infertilia fuissent.

81 Expectationem fecellisset.

82 Nimis artifex miseriarum, ut hominibus malè sit.

83 Novit quid instar vitæ æstimabas, & animæ tuæ dimidium fuit.

84 Carmen puerile, quale canebant juvenes, postquam excephēbis excessissent, & coram deo tutelari sistebantur. Ali-

ter interpungit, & legit Cruceus, *Ledendiq; vias, vitæ moderamen adultæ. Neffem* sendebat &c. 85 Animadvertit Rhamnusia, quod octodecim annos natus erat. Lustrum Eleum est quinquennium, quo spatio ludi Olympici in Elide celebrantur. 86 Nemesis, indignationis dea, quæ in Rhamnunte colitur. 87 Pulpam carnis musculosam consolidavit, i. e. robur & fortitudinem ejus adauxit, ut possit *Luxuriare toris generasum pectus*. Virg. 88 Novam oculis affixit pulchritudinem. 89 Insuetam juveni majestatem indidit. 90 Graviter officiosa, & jugulum blandè petens. 91 Pulchritudini quam formaverat invidens. 92 Σωεπρὺς

deas, & facinoris adjutrices sibi conciliat. 93 Irretivit juvenem, ac laniavit. 94 Primo manè, sub ortum Luciferi obiisti. 95 Charontis inferni portitoris Regna subibas Plutonia. 96 Quanto cum Urſi gemitu! 97 Lugubri amictu non sæviùs plangerent parentes. 98 Propter te, in morte tua. 99 Lamentis domini tui superari erubuit. 1 Non more servilis funeris Manibus Pileti Urſus parentavit. Nam leg. 12. Tab. omnis servilis unctura tollebatur. Vide in Epiæd. Glauc. versu 161. 2 Pyra ejus thure, myrrhâ, cinnamisque, Arabicis, quibus Sabæi ditiſcunt, accumulatur. 3 Crocum Cilicium, de quo priùs. 4 B Phœnicis nido erepta. 5 Amomum, quo dives Assyria. 6 Urſi lacrymas, quæ aromata reliqua perfundebant. † al. *At domini fletus hos*. 7 Mavult ignis tuis lacrymis palci, quàm alio pabulo. Sic in Etr. Lacrymis, v. 212. *Assyrios felix* bibet urna liquores, *Et lacrymas, qui major bonos*.

In 78 dextram torſiſſet aquas 379 paterere ſerenâ Fronte deos: 80 ſive alma 81 fidem, meſſeſq; negaſſet Cretâque, Cyrenêque, & qua tibi cunq; beato Larga redit Fortuna ſinu. Sed 82 gnara dolorum Invidia infelix 83 animi vitalia vidit, Ladendiq; vias. Vita modò 84 carmen adultæ Neſſere tentabat juvenum pulcherrimus ille, Cùm tribus 85 Eleis unam tricterida luſtris 85 Attendit torvo triſtis 86 Rhamnusia vultu. Ac primùm implevitque 87 toros, oculiſque 88 nitorem Addidit, & 89 ſolito ſublimiùs ora levavit, (Heu! 90 miſero fatale favens) ſeſeque 91 videndo Torſit; & 92 Invidiam, Mortêmque amplexa, jacenti 93 Injecit nexus, carpiſitque immitis adunca Ora verenda manu. Quintâ vix 94 Phoſphorus horâ Rorantem ſternebat equum, jam littora 95 duri Sæva Pilete ſenis, durùmque Acheronta videbas: 96 Quo domini clamante ſono! non 97 ſeviùs atros Nigraſſet planctu genitrix 98 tibi ſæva lacertos, Nec pater: & certè qui vidit funera frater Erubuit 99 vincti. Sed nec 1 ſervilis adempto Ignis; 2 odoriferos exhauſit flamma Sabæos, Et 3 Cilicum meſſes, 4 Phariæque exempta volucri Cinnama, & 5 Aſſyrio manantes gramine ſuccos, 6† Et domini fletus: hos 7 tantùm hauſere favilla,

90 Hos bibit usq; rogas. ⁸ Nec quod ⁹ tibi ¹⁰ Setia canos
 Refinxit cineres, ¹¹ gremio nec lubricus ossa
 Quod vallavit onyx, miseris acceptius umbris
 Quam gemitus. Sed & ¹² ipse t juvat. Quid ¹³ ter-
 ga dolori

Urse damus? quid ¹⁴ damna foves? & pectore iniquo
 95 Vulnus amas? ubi ¹⁵ nota reis facundia raptis?

Quid charam crucias tam ¹⁶ sævis luctibus umbram?

Eximius licet ille animi, ¹⁷ meritisque, dolorem

Solvisti. ¹⁸ Subit ille pios, carpsitque quietem

Elysium, † charosque illic fortasse parentes

100 Invenit: aut illi per amœna silentia Lethes

Forsan ¹⁹ Avernales alludunt undique mixtæ

* Naiades, ²⁰ obliquoque notat Proserpina vultu.

Pone precor questus, alium tibi fata Pileton,

Forsan & ²¹ ipse dabit, morèsq; habitúsq; decoros

105 Monstrabit, ²² gaudens, ²³ similémq; † docebit amorem.

⁸ Sensus; Nec tibi, i. e. Manibus tuis accepti-
 us est vinum Se-
 tinum, quo rogas
 extinguitur, aut
 Onyx, i. e. urna
 ex onychite mar-
 more, quâ cine-
 res reconditi
 sunt, quàm Ursi
 lacrymæ?

⁹ Apostrophe
 ad defunctum
 Pileton.

¹⁰ Vinum Seti-
 num ab Augusto
 prælatum. Sole-
 bant autem vino
 rogam asperge-
 re, & combusto
 cadavere, ex-

tinguere, ut cineres & ossa colligerent. ¹¹ Concavitate suâ texit. ¹² Ipse
 etiam Ursi gemitus Pileton juvat, & tormenta levat. † al. ipse juvat, i. e. quam-
 vis grata sint lacrymæ, dolorem immodicum tamen lenias. ¹³ Cûr tamen, ô
 Urse, dolori victi succumbimus, & malis terga damus? ¹⁴ Planctibus te mise-
 riorem reddis? ¹⁵ Ubi pristina tua facundia est, quâ consolariis amicos, etiam
 in fontium suppliciis, & maleficorum obitu? ¹⁶ Immodico dolore; nam quam-
 vis lacrymæ sint umbris acceptæ, luctus tamen & cruciatus corporis est ingratis-
 mus. ¹⁷ Quamvis dignus sit isto dolore, satisfacisti tamen. ¹⁸ Beatorum
 Manibus annumeratur, & in portu felicitatis acquiescit. † al. claros, i. e. aureo-
 lis in Elysio insignitos, non natalitiis splendidos. ¹⁹ Nymphæ Acherunticæ so-
 dalitium exoptant, & hospitio accipiunt. ²⁰ Obliquè tuetur, & designat eum,
 absente conjuge, in amplexus. ²¹ Ipse forsân sui similem ab Elysiis tibi mittet.
²² Sine invidia, quod alium amas; & exultans, quod amoribus tuis inservire pote-
 rit. ²³ Te in parem amorem, & delicias sui similes excitabit. † al. docebit
 amari.

SYLVA VII.

¹ Genethliacon Lucani.

¹ Lucani proprium diem frequentet,
 Quisquis ² collibus ⁴ Isthmiæ Diones
³ Docto pectora concitatus æstro,

re, rogatus, ejus quamvis defuncti Genethliacon canit. De eodem Martial. lib. 7.
 epigr. 20, 21, 22. ² Poetæ omnes celebrent Lucani natalèm; qui dies dicitur uni-
 cuique proprius & suus. ³ In Acrocorintho, ubi Veneris templum fuit Pireni
 fonti proximum. ⁴ Veneris, quæ in Isthmo colitur: unde Corinthus urbs Veneris
 dicta. ⁵ Pierio calore plenus: habens *σωφρονα ψαγίαν*, (ut Plato loquitur) so-
 brium furorem.

¹ Poetarum il-
 lustrum natales
 celebrari soliti
 sunt, teste Plin.
 Hinc Statius à
 Polla Argenta-
 ria, Lucani uxo-

Penden-

- 6 Pegasi alati
ungulâ excus-
sum: pendentis,
i. e. in aere vo-
lantis.
- 7 Dii Poetarum
tutelares.
- 8 Mercurius,
qui primus inve-
nit citharam.
- 9 Bacchus, an-
tistites suos in
furorem rotans:
Poetis hic est
propitius deus;
nam carmina
non scribuntur
aquæ potioribus.
Horat.
- 10 Apollo, Mu-
sarum præses, qui
ad morbos abigendo
ira dictus.
- 11 Musæ, in
Bœotia natæ,
quæ olim Hyan-
tia dictæ.
- 12 Crines com-
ponite, & Par-
nassii redimicu-
lis ornate.
- 13 Albam, quam
in festis induitis.
- 14 Doctarum præmia fontium. Horat.
- 15 Amnes Musis sacri, qui inspiratio-
nem literarum faciunt, fluant largius, & copiosius aquam administrent.
- 16 Plus
solito floreant sylva Parnassia.
- 17 Si arboribus non frondescentibus sit lacuna
quævis, quæ lucem admittit.
- 18 Fasciculis florum, & corollis continuetur um-
bella.
- 19 Lucis ad radicem Parnassi, & Heliconi proximis.
- 20 Bæotus dūns,
ubi thura & aromata incendebantur.
- 21 E pascuis Thebanis aut Theſſalis.
- 22 Solenne hoc sacrorum verbum est, aut silentium imperans, aut bene ominans:
Scitæque quasi ad aras sacerdotem fingit Poeta, & in hoc festo sacris intervien-
tem.
- 23 Tantam voluptatem è Luciano capiebant Musæ, quasi cum illo natæ
eundem narabam & proprium diem haberent. Dicitur etiam nostra dies, in qua in-
signe convivodum nobis contigit.
- 24 Qui duplici scribendi genere, scilicet carmi-
nis & prosæ vos extulit.
- 25 Vates Latinus: Poetæ enim sacri habebantur. Virg.
& Horat.
- 26 Apostrophe ad Cordubam patriam Lucai.
- 27 Declivem oc-
casum solis respicias. Est enim Corduba Bætica Hispaniæ urbs, quam ab occidente
mare aluit.
- 28 Hyperion aliquibus Solis pater est: aliis Sol ipse; nam ad rē
vires, quia supra terras vagatur.
- 29 — Quam natura supremo Alui Oceanō. Sen.
30 Possidonius refert, strepitum fieri, sole occidente, quasi ejus calore fervecet & si-
bilet Oceanus.
- 31 Quæ olivetis contendis cum Athenis; nam Bætica etiam olivife-
ra est. Mart.
- 32 Olivâ, à Pallade donatâ.
- 33 Molis quibus teruntur oleæ. Lu-
- 6 Pendentis bibit ungula liquorem.
- 7 Ipsi, quos pænes est honor canendi;
- Vocalis cithara repertor
- 8 Arcas,
- Et tu Bassaridum rotator
- 9 Eugen,
- Et
- 10 Paan,
- 11 Hyantia sorores,
- Lata
- 12 purpureas novate vittas;
- Crinem comite,
- 13 candidamque vestem
- Perfundant
- 14 hedera recentiores.
- 15 Docti largius evagentur amnes;
- Et
- 16 plus Aonia virete sylva.
- Et
- 17 si quæ patet, aut diem recepit,
- 18 Sertis mollibus expleatur umbra.
- Centum
- 19 Theſſiacis
- 20 odora lucis
- Stent altaria, victimæque centum,
- Quas
- 21 Dirce lavat, aut alit
- 22 Citharon.
- Lucanum canimus.
- 22 Favete linguis,
- 23 Vestra est ista dies, favete Musa.
- Dum qui vos
- 24 geminas tulit per artes,
- Et vincitæ pede vocis
- 25 solutæ,
- Romani colitur chori
- 26 sacerdos.
- Ecce heu nimis
- 27 beata
- 28 tellus,
- Quæ
- 27 pronos
- 28 Hyperionis meatus
- 29 Summis Oceani vides in undis.
- 30 Stridorēque rota cadentis audis:
- 31 Quæ
- 32 Tritonide fertiles Athenas,
- Undis, Bætica, provocas
- 33 trapeſis.

- 30 *Lucanum poses* ³⁴ *imputare sceleris;*
Hoc plus quam ³⁵ *Senecam dedisse mundo,*
Aut ³⁶ *dulcem generasse* ³⁷ *Gallionem.*
³⁷ *Attollat restuos, in astra fontes*
Graio nobilior ³⁸ *Meles Batii:*
35 *Batin Mantua* ³⁹ *provocare noli.*
⁴⁰ *Natum protinus, atque humum per ipsam*
Primo murmure dulcè vagientem
Blando Calliope sinu recepit.
Tum primam ⁴¹ *positio remissa luctu*
40 *Longos* ⁴² *Orpheos exiit dolores.*
Et dixit; ⁴³ *Puer ô dicite Musis,*
Longevos ⁴⁴ *citò transire vates,*
Non tu ⁴⁵ *flumina, nec greges, serarum,*
Nec plectro ⁴⁶ *Geticas movebis umos:*
45 *Sed* ⁴⁷ *septem juga, Martismque Tybrim,*
Et doctos equites, & eloquent
Cantu ⁴⁸ *purpureum* ⁴⁹ *trabes Senatum.*
⁴⁹ *Nocturnas alii Phrygum ruinas,*
Et tardi reducis vias Ulyssè,
50 *Et* ⁵⁰ *puppem* ⁵¹ *temerariam Minervæ*
⁵¹ *Tritâ vatibus orbitâ sequantur.*
Tu ⁵² *chatus Latio, memorque gentis*
Carmen fortior exeris ⁵⁴ *rogatum.*
Ac ⁵⁵ *primùm,* ⁵⁶ *teneris adhuc in annis,*
55 *Ludes Hecora,* ⁵⁷ *Thessalòsque currus,*
Et ⁵⁸ *sapplex Priami potentis aurum;*

Vide Martial. lib. 7. epigr. 21. 40 Ubi primùm natus erat, bono omine Calliope matrem egit. Vide in Epithal. Stell. vers. 109. 41 Lucano viso obliu est dolores, quem propter Orpheam amissum conceperat. 42 Qui Apollinis & Calliope filius. 43 A canis Musis consecrare; Poeta enim nascitur. 44 Quamvis in flore ætatis ereptus, vix 27 annos natus, senes tamen Poetas variorum operum compositione superas. 45 Tu non cum Orpheo contendes movere flumina, seras, sylvas, &c. 46 Thracias, unde & Orpheus oriundus. 47 Illicies & allectabris S. P. Q. R. idèq; Orpheo præstabis. Ille feris placuit, tu doctis & eloquentibus. 48 Solis purpureis ornatum. 49 Nocturnum Trojæ excidium memorabilem; & Ulyssis errores, in Iliad. & Odyss. historias nempe fabulosas & antiquas. 50 Antè de expeditione Colchica scribant, & Argo nave à Pallade extracta. 51 Quis prima homines commisit fluctibus — Primaque cum ventis, pelagique furentibus. Auspiciis composuit mortale genus. Lucan. 52 Quæ omnia sapientius à Poetis vulgata. 53 Tu res Romanas complecteris, fide & nobilitate præstantissimas. 54 Poema de Romanis: sic Comædia rogatur, quibus Romanæ personæ inducuntur. 55 Priusquam grande illud opus Pharsalia susceperis. 56 Dum adhuc juvenis es: Id enim ætatis Iliad. Homer. librum ultimum Latine transtulit: de certamine Achillis & Hectoris, & cadavere Hectoris à Priamo redempto: Hoc dicit Statius quasi præbuium Pharsalia. 57 Achillis bigas quibus Hercules raptus fuerat. 58 Decem auri talenta, pro cadavere Hectoris data: quando — Priami Pelides iura fidemque Supplicis erubuit, Virg.

34 Supputare, & quasi debito ascribere. Sensus; Tibi, ô Batia, mundus debitor est propter Lucanum.

35 Nam & Seneca & Gallio Cordubenses fuere. Mart. l. i. Ep. 62. Duosq; Senecas, unicuiq; Lucanum Facunda loquitur Corduba.

36 Lenem in dicendo, ut cum appellat Quintil. 37 Sydera feriat, & pronus in astra relabatur.

38 Meles fluvius, Smyrnam alluens, quæ Homeri patriæ, uti etiam Mantua Virgilii. Sensus; Homerum & Virgilium superat Lucanus.

39 Nè te cum Bate conferas; nam viheeria.

Et

59 Ad imitationem Orpheos, qui descensum ad inferos descripsit, libello qui est inscriptus *Orpheus*: Quo de argumento etiam opusculum edidit Lucanus.

60 Apostrophe ad Neronem: Tu, o Nero, qui carmen Lucani recitari non permittis, spectatoribus ingratus es.

61 Velis, nolis, coronatus erit noster Orpheus, i. e. Lucanus suum Orpheum in ludicro quinquennali recitanti Tacit. Annal. 15. Cruceus mavult continuatam Calliopes ad Lucanum orationem; & per dulcia theatrum intelligit carmina, theatrica mollia, quæ à Nerone & ab Orpheo olim ad citharam caneantur: ut sensus sit, In molliculis versibus fortè ingratus Nero, & noster, i. e. filius meus Orpheus tibi præferetur: Veruntamen tu Heroicis polles, & dices &c. Nec inconcinuus fortè & alius sensus, quem sic accipe; Nero (i. e. historia Neronis à te conscripta) ingratus theatris dulcibus, (i. e. magis invisus, & minus acceptabilis populo in theatro, quod prius in deliciis habuit) & noster Orpheus, i. e. Orpheus mei imitatio, præferetur tibi, i. e. eligetur à te in argumentum operis, potius quam tristes illæ antiquorum Poetarum fabulæ.

62 Historiam texes urbis à Nerone incensæ.

63 Turribus Romanis, à Romulo & Remo conditis. † al. *vagantibus*, i. e. Remi expositi, & inter pastores monticolæ educati.

64 Neronis tyranni, qui, incendio urbis per sex dies & septem noctes durante, in habitu scenico suo, *ἀλκωσιν*, *ἰαλὸν* cecinit.

65 Dignitatem & honorem uxoris tuæ decantabis.

66 Fortior, & ætate prævectior.

67 Cadaveribus coopertos.

68 Thessalia hæc civitas est, quæ — *ἄλλοις* se paribus concurrere telis Romanas acies vidit. Sub ducibus Cæsare & Pompeio.

69 Pharsalia locus, ubi civilium bellorum detonaerunt procelle: quo nomine opus suum planè Heroicum inscribit Lucanus.

70 Decantabis adæ Cæsaris, inter arma fulminantis, qui mox inter Divos relatus fuit.

71 Strepsus libertatis Romanæ assertorem. Vide Lucan.

72 Pompeium, quem Plutarchus, propter *ἐὐαρμοσίαν τοῦ βίου ἐν τῷ δέσπῳ*, i. e. affabilitatem in congressu, populo gratissimum fuisse memorat.

73 Ptolemæi Egyptii scelus, qui Pompeium hospitem interficuraverat, in ostio Nili navigantem.

74 Carmina tua monumentum æternum dabunt Egyptiorum obeliscis.

75 Ejus sanguine aspersa.

76 Tenetioribus anhis quàm Virgilius natu major & exercitior Culicem suum fuit.

77 Incantum & impolitum Ennii carmen, quem (inquit Fabius) sic sacros vetustate lucos adoramus, non propter speciem, sed religionem.

78 Nonnulli Rudias respiciunt, Apulia oppidum, Ennii patriam; & inde cognominatum arbitratur.

Et ⁷⁹ docti furor arduus Lucreti:
 Et qui per freta ⁸⁰ duxit Argonautas:
 Et qui corpora prima ⁸¹ transfigurat.
 Quin majus loquor; ipsa te Latinis
⁸² *Æneis* venerabitur canentem.
 Nec ⁸³ solum dabo carminis nitorem,
 Sed ⁸⁴ tedis genialibus dicabo
 Doctam, atque ⁸⁵ ingenio tuo decoram:
 Qualem blanda ⁸⁶ Venus darètque ⁸⁶ Juno,
⁸⁷ Formâ, simplicitate, comitate,
 Censu, sanguine, gratiâ, decore.
 Et vestros ⁸⁸ Hymenæon ante postes
 Festis cantibus ipsa personabo.
 O *seu* nimium gravèsque Parca!
⁹⁰ O ⁹⁰ nunquam data festa longa summis!
 Cur plus ⁹⁰ ardua casibus † petatis?
 Cur *seu* vice magna non ⁹¹ senescunt?
 Sic ⁹² natum ⁹² Nasamoni Tonantis
 Post ortus, obitûsque ⁹³ fulminatos,
⁹⁵ Angusto ⁹⁵ Babylon premit sepulchro.
 Sic fixum Paridis manu ⁹⁶ tremantis
 Peliden Theis ⁹⁷ horruit cadentem.
⁹⁸ Sic ripis ego ⁹⁹ murmurantis Hebri
 Non mutum caput Orpheos sequebar;
 Sic ¹⁰⁰ tu (rabidi nefas ¹ Tyranni!)
 Fusus ² præcipientem subire Lethen,
 Dum ³ pugnas canis, arduâque voce
⁴ Das solatia grandibus sepulchris,

⁷⁹ De rebus
 Philosophicis &
 arduis scribentis.
⁸⁰ Varro Ata-
 cinus, aut Val.
 Flaccus; nam
 uterque Argo-
 nautica scripsit.
⁸¹ Author
μεταμορφώσεως
 Ovid.
⁸² Opus Virgi-
 lii, Romanorum
 Poetarum facile
 principis.
⁸³ Non solum
 (inquit Callio-
 pe) studio Poeti-
 ces te clarum ef-
 ficiam, sed & ux-
 orem tibi para-
 bo doctam, & in-
 genio tuo parem.
⁸⁴ Nuptiis sa-
 cris & perjurun-
 dis.
⁸⁵ A te decanta-
 tam, & Poeticâ
 tuâ facultate
 laudatam.
⁸⁶ Conjugales
 deæ, ut appellat
 Seneca.
⁸⁷ Duxit enim
 Pollam Argen-

tariam, nobilem fœminam, & uxorem charissimam. ⁸⁸ Nuptiale carmen præ
 foribus vestris ego Calliope canam. ⁸⁹ O celeres hominum bonorum dies! Apul.
 Summis enim negatum est stare diu. ⁹⁰ Excelsa & sublimia cur magis infortu-
 nio subjecitis? † al. patetis? ⁹¹ Sed citò pereunt, quando *Implentur nume-
 ris deteriora suis.* Ovid. ⁹² Alexandrum, qui Jovis Ammonis filius dici voluit,
 eoque nomine per Antistites præmonitos & subornatos salutatur. Justin. ⁹³ Ly-
 bici, ubi in arena Ammonis templum est. ⁹⁴ Prodigiosos. Nam neque natus
 fuit, neque mortuus sine prodigiis. Olympias enim mater se eum ex ingenti ser-
 pente concepisse dixit; & veneno extinctus periit. ⁹⁵ Ubi primò sine Mausolei
 honore privatim sepultus est. ⁹⁶ Meticolosè eum, & astu, in Apollinis templò
 sagittâ vulnerantis. ⁹⁷ Quem immortalem credidit; quia Stygiis aquis totum,
 excepto calce, immerferat. ⁹⁸ Ego etiam Calliope insecuta sum caput Orphei
 adhuc vocalis, & lyram ejus murmurantem, postquam Cicones confecerant; & in
 Hebrum projecissent. ⁹⁹ Tam durum facinus expostulantis, & quasi expro-
 brantis. Ælian. ¹ Neronis, qui mortem Lucani imperavit, propterea quod car-
 minibus ejus citharædus Imperator invidet. Tacit. Quamvis & conjurationis
 insimulatus fuerat. ² Ut dissecis venis, & profluente sanguine perires. ³ Phar-
 salicas Pompeii & Cæsaris. ⁴ Mortuorum Catonis & Pompeii virtutes decantas,
 & genio aternitatis litas. Lipl.

5 A morte tibi altum impo-
netur silentium, recitanti ver-
sus illos, quos in vulneratum
militem composueras, qui pa-
rili morte obiit. Vide Tacit.

6 Lacrymas, quæ tingebant
ora, absterxit & detraxit e-
burneo plectro. 7 Sive in-
ter sydera collocatus es, ubi
Lyra conspicitur. 8 Ma-
gnæ Heroum animæ, quas in
circulo Lunari degere som-
niat Plato. 9 Honorem se-
pulchri, tibi post mortem à
Nerone datum. Extat hujus
talis inscriptio; M. Annaeo
Lucano Cordubensi Poetæ, bene-
ficio Neronis, fama servata.

† al. Seu paucis meritum ne-
mus recludi, i. e. quibus pauci
admittuntur. 10 Sive læta
arva & quietas umbras Elysi
possides, ubi — apertis sunt o-
ria portis. Virg. 11 A qui-
bus stetitisti, & eorum partibus
fauisti. 12 Εξω βέλτες,
securus fissus, & elatus in E-
lysiis lucis. 13 Sensus; Tu
beatorum sedibus constitutus,
nescis inferorum supplicia.

14 Quando — Eumenidum
votisque manibus In medi-
um sonuere diem. Theb. l. 2.
v. 52. 15 Furiis, ab occisa
matre Agrippina immissis,
tremefactum. 16 Serēnus,
sine irarum nobilis. 17 Mar-
tialis de hoc natali, lib. 7. epigr.

22. — Tu Polla maritum duxi
colos, & se sentiat ipse colli.
18 Festa hac luce nobis adesse, à Plutone impetres. 19 Deos Manes, umbris im-
perantes. 20 Retro patet tellus, & reditum aliquando permittit maritis, &
21 Ut Protesilao ad Laodamium. Ovid. & Osiridi ad Isis. Diod. Sic. 22 Sen-
sus; Polla non sub specie celebrandi natalis tuam Bacchanalia agit, & volup-
tibus suis indulget. 23 Chœreis & sationibus Baccho exhibitis. † al. nuptiis
24 Simulat, i. e. sub prætexu tui, non colit Bacchum. 25 Te solum celebrat
de te tota cogitat. 26 Imago Lucani aurea, quæ viduo Pollæ lecto incubat, fra-
stra solatur quiescentem. Vide parilem locum in Ovid. epist. de imagine Protesila-
Laodamiae lecto impositâ. 27 Invigilat & curam dormientis habet, quasi Lar-
miliaris, ut secuta quiescat. † al. Sine cura proinde, hinc abite mories. 28 Hæc
die nē moris fiat mentio: Ominosa vocabula nē audiantur. 29 Natalis est Lu-
cani viri tui, Patris Apollinei magno memò abire oris. Mart. 30 Cedant lugubria
& gaudii hodie proficiant lacryma. 31 Cedit & cum festiuitate celebret.

(O dirum scelus! & scelus!) & tacetis.

Sic fata est, teviserque decedentes

6 Abrasit lacrymas nudente plectro.

At tu, seu? rapidum poli per axem

Fama curribus ardens leuatus,

Quæ surgunt anima? potentiores,

Terras despicis, & sepulchra ridetis:

† Seu? pacis meritum nemo reclusit

Felix Elysi tenes in oris,

Quod Pharsalica turba congregatur,

Et te nobile carmen insonantem

11 Pompeii comitantur, & Catones:

Tu magnâ? facer & superbus umbrâ

Nescis? Tartaron, & prociis nocentem

Audis? verbera, pallidumque visâ

Matri lampade respicit Neronem:

Adspice? lucidus, & vocante? Pollâ

18 Unum quâso dicam? Deos silentium

Exores. Siles hoc? parere lumen

Ad nuptas redeuntibus? maritis.

Hac? te non? thyasis prociis dolosis

Falsi? taminis? induit figurâ?

25 Ipsam sed colit, & frequentat ipsam

Imis altis insensum medullis:

Ac? solacia? tenui subministrat

Vultus, qui finitâ notatus auro

Stratis prænitet, & incubatque sonando

† Secura. Prociis hinc abire? mories:

29 Hac vita genialis est origo.

30 Cedat luctus atrox, genisque maneat

Fam dulces lacryma, dolorque fessus

Quicquid flevrat ante, nunc? aliolet.

31 Cedit & cum festiuitate celebret.

P. PAPINII STATII
SYLVARUM
LIBER III.

Ad Pollium.

Tibi certè (Polli dulcissime, & hac, cui tam fideliter inhæres, quiete dignissime) non habeo¹ probandam diu libellorum istorum temeritatem: cum scias multos ex illis in sinu tuo subito natos; & hanc audaciam styli nostri frequenter² expaveas, & quoties in illius fecundæ tuæ penetrabile seductus, & altius literas intro, & in omnes à te studiorum sinus³ ducor. Securus itaque tertius hic Sylvarum nostrarum liber ad te mittitur. Habuerat quidem & secundus testem: sed hic habet⁴ auctorem. Nam primum limen ejus Hercules Surrentinus aperit, quem in litore tuo consecratum statim ut videram, his versibus adoravi. Sequitur libellus, quo splendidissimum & mihi jucundissimum juvenem Metium Celerem, à sacratissimo Imperatore missum ad legionem Syriacam, (quia sequi non poteramus) sic profectus sum. Merebatur & Claudii Etrusci mei pietas aliquod ex studiis nostris solatium; cum lugeret⁵ veris (quod amarissimum est) lacrymis senem patrem. Earinus præterea Germanici Dei nostri libertus icit, quandoque desiderium ejus moratus sum, cum petisset ut capillos suos, quos cum gemmata⁶ pyxide & speculo ad Pergæum Asclepium mittebat, versibus dedicarem. Summa est Ecloga, quâ mecum secedere Neapolim Claudiam meam exhortor. Hic, si verum dicimus, sermo est quidem⁷ securus, ut cum uxore; & qui persuadere malit, quàm placere. Huic præcipuè libello favebis, cum scias hanc destinationem quietis meæ tibi maxime⁸ intendere: inique non tam in patriam, quàm ad te secedere.

in ejus satisfecerim.

10 Ut mos erat condendi & consecrandi capillos, seu barbâ,

aliqui divorum, in aurea vel argentea pyxide.

11 Sine cura vel affectionis familiaris.

12 Tuâ gratiâ potissimum susceptam esse.

¹ Secassu in villâ tua Surrentina, quem sine intermissione diligis.

² Non opus est, ut probem extemporanam in componendâ celeritatem.

³ Audacia meâ metuas, & sollicitus sis, nè quid dedecoris exinde capiam.

⁴ Quoties emulatione, & exemplo tuo, intimis doctrinâ modullam persequor.

⁵ Te duce penetror.

⁶ In quo Surrentinum tuum bonis apud te descriptis.

⁷ Quia ductu meo compositus est, & tibi dicatus.

⁸ Non falsis aut vi expressis, sed sponte cadentibus: Solebant autem conductæ mulieres præficio stertu funera exacerbare.

⁹ Quàm citò v-

SYLVA I.

¹ Hercules Surrentinus.

1 Templum hoc
in Surrentino li-
tore Herculi di-
catum, magnificè
instauratum à
Póllio, cujus vil-
la in propinquo
erat, celebrat
Statius.

2 Quæ per annum cessaverunt templum novatur, & lautius extruitur.

3 Hercules è T
rinthe in Pello
ponneso oriund

4 Sine peractis
sacris prateritis
& elapsi.

5 Quia amplifi-
catur templum
ubi coleris.

δ Non pernoctat
in litore fin
ade magnifica.

7 Nec humile
templum habes,
quod nautis eje-
ctis & errantibus

8 Marmorcos,
gemmae, forte

Horat. Epist. lib.
es, & gloriosus,
contagio purgat

- Incolle, & ³⁶ mensam tumulis Erythraea ³⁷ calcas:
 Sive ³⁸ tui solium Jovis, & ³⁹ virtute parata
 Astræ tenes, ⁴⁰ haustumque tibi ⁴¹ succentia beati
 Nectaris, excluso melior Phryge, porrigat Hebe:
 Huc ades, & ⁴² genium templis nascenibus infer.
 Non te ⁴³ Lerna nocens, nec ⁴⁴ pauperis arua didorethi,
 Nec ⁴⁵ formidatus Nemees uger, ⁴⁶ antrūque poscent
 Thracia, nec Phariæ ⁴⁷ polluta altaria regis;
 Sed felix, ⁴⁸ simplexque domus, fraudūque; millarum
 Infamia, & hospitibus Superis dignissima sedes.
⁴⁹ Pone truces arcus, agmēque ⁵⁰ immite pharetræ:
 Et regum multo perfusum sanguine ⁵¹ robur:
 Instratūque huius eris dimitte gerentibus ⁵² hostem.
 Hic ⁵³ tibi Sidonio celsum pulvinar ⁵⁴ acantho
 Textur, & signis crescit torus ⁵⁵ alter eburnis.
 Pacatus, mitisque veni: nec turbidus ira,
 Nec ⁵⁶ famularem timens: sed ⁵⁷ quem te Menalis Auge
 Confectum ⁵⁸ thysis, & multo ⁵⁹ fratre madentem
 Destinuit; ⁶⁰ qualēque ⁶¹ vagæ post crimina noctis
 Thespius obstupuit ⁶² toties socer. Hic tibi festa
 Gymnas, & ⁶³ insontes juvencum sine castibus ira
 Anna ⁶⁴ veloci peragunt certamina lustro.
 Hic ⁶⁵ templis inscriptus, avo gaudente, sacerdos
 Parvus adhuc, ⁶⁶ similis que tui, cū primū noverca

36 Ab Hylio tuo
 filio interfectum,
 & divitis yma-
 nis opulentiam:
 Nam membra
 Gargett, caput
 Corinthe inhu-
 mabatur.
 37 Despicis, &
 de eo triumphas.
 38 Sive in cœ-
 lum sedem tui
 patris receptus
 es, ob virtutem
 reatum merce-
 dem.
 39 Ubi interes
 optatis Jovis e-
 pulis, quas tibi
 administrat cœ-
 lestis tua aetor
 Hebe, qua pulso
 Ganymede fit
 Jovis pincerna.
 40 Ad ministe-
 rium parata, no-
 dosq; situ collecta
 fluentes. Virg.
 41 Tempia hæc
 restaurata, &
 quasi renata, tuo

numine impleas. 42 Ubi Hydram ΠΑΥΔΑΡΗΝΟΥ interfecisti. Sensus; Perad-
 iam sunt labores. 43 Pastoris juxta Nemeam, qui hospitio te accepit, cædi leonis
 intentum. 44 Rugitu leonis accolat terrens. 45 Mapalia & stabula Diomedæ,
 ubi ἀνδραποδαίους equos pavit. 46 Hospitum sanguine à Bulstride aspersa.
 47 Nec monstra nutiens, nec novos imponens labores. 48 Depone omne telorum
 genus, siquid eis nil opus est. 49 Sagittas lethales, & Hydræ sanguine venenatas.
 50 Clavam, à Vulcano datam, quæ tot tyrannos excerebrasti. 51 Pellem leoninā,
 quæ levis humeris integitur. 52 Hic tibi lectus sternitur Sidonio acantho inter-
 textus. 53 Cujus flos ad coronamenta pulcher est. Theoph. 54 Insculptus & ex-
 celsus variis figuris. 55 Instar famuli, & serviliter timens. Pari loquendi formulā.
 56 Theb. dicit Bellerophontem turbulē fremētem. 57 Qualē Auge, Alei Arcadici regis filia,
 quidam hilaris, & vino probè saburratus concubuit, experta est. 58 Bacchana-
 tibus iustum. 59 Baccho, qui eodem tecum patre natus est. 60 Qualē Thespius
 ex Athēniensis demiratus est, cū quinquaginta suas filias una nocte a te compres-
 sas reperit. 61 Quæ inter tot virgines vagatus es. 62 Quinquagies; quæ ex
 singulis ejus filiabus natum suscepisti. 63 Hic tibi ludī solennes decernuntur.
 64 Certamina pugilum innocua, & sine castibus, i. e. laminis æbeneis, manibus &
 brachiis palaestitarum revinctis, quibus se invicem feriebant. 65 Singulis annis
 celebrati sunt hi ludī: non ut Olympici quinquennio. 66 Nepos Pollux ex filia
 sua Pollux tuis suoribus hic iniciatus est. Nam pueri olim fiebant sacerdotes Herculi.
 Diodor. 67 Equævus tibi, cū angues in cunis suffocasti, à Junone immisso.

67 Ex infantuli simplicitate, quæ collusores bestias vivere maluit, ignara veneni, & fraudis Junonia. Fortè & præreptam sibi honoris materiem dolens.
 68 Quenam causa fuerit tam subitanæ restauracionis.
 69 Tibi concinet, & historiam tecum decantabit. Tu chordis, ille tensi arcus nervis.
 70 Mense Augusto, quando Leonem Sol ingressus caniculari stellam incendit.
 71 Fervidum vaporem emittentes.
 72 Festum Dianæ Aricinae appropinquabat.
 73 Sacerdotibus Deæ fugitivis; fugitivis enim servis hic honor habebatur solum, in memoriam Orestis fugientis à Taurica, qui simulachrum hujus Deæ in Aricia collocavit. Servus in 6. Æn.
 74 Ità proprio vocabulo insigniuntur Dianæ sacerdotes: ut & regememoresenses dicti sunt, & hoc ritu consecrati. In templo Aricino arbor fuit, cuius ramum si fugitivus potuisset discerpere, monomachia cum sacerdote contendere illi liceret; & victor regno, i. e. sacerdotio portebatur.
 75 Sive tædis, quibus ab ubi in nemus hoc festo discurrebant: sive holocaustis & sacris.
 76 Ubi Virbius Hippolytus ab inferis revocatus occultatur: Qua de causa equi ab hoc nemore arceantur, quia ab his olim discerptus fuit.
 77 Malè in aliquibus locus: nam in Aricia lacus ingens fuit.
 78 Feriatis his diebus canes suos coronat, & à venatione immunes habet.
 79 A ferarum sanguine mundat.
 80 Tota Italia Virginis facibus hoc festum celebrat.
 81 Idus Augusti, quibus Hecate, i. e. Diana colitur.
 82 Quamvis Albanum prædium habuerim, ex dono Imperatoris, præterlabens flumine amœnum.
 83 Quò à curis secedere & otiosi poteram.
 84 Ubi torridum cælum declinarem.
 85 Nihilominus in Surrentino degebam. Vide Surrentum. Poll. vers. 1.
 86 Illis ædibus familiaris: non peregrinus, sed domesticus.
 87 Securos portus, blandamque quietem.
 88 Hymnos recens compositor.
 89 Dum in litore Dianæ festum celebramus.
 90 Fores quarundam humilium casarum in litore Surrentino; sive scenas & umbracula, in dies hos festos ibidem erecta: nam privatorum etiam januæ, in feriatis diebus, frondibus ornabantur.
 91 Ubi solebamus stata hæc sacra peragere.
 92 Arcemus & prohibemus æstus solis.
 93 Nubibus de repente obtenebratur.
 94 Imbrifero.

Monstra manu premeres, atque exanimata doleres.

Sed quænam subiti veneranda exordia templi,

Dic age Calliope. Socius tibi grande sonabit

Alcides, tensoque modos imitabitur arcu.

Tempus erat, cæli cum torrentissimus axis

Incumbit terris, istiusque Hyperione multo

Acer anhelantes incendit Sirius agros: (ptum

Jamque dies aderat, profugis cum regibus a-

Fumat Aricinum Trivia nemus, & face multâ

Conscius Hippolyti splendet lacus. Ipsa coronat

Emeritos Diana canes, & spicula tergit,

Et tutas sinit ire feras, omnisque pudicis

Italia terra focus. Hecateras excolit Idus.

Ast ego, Dardaniæ quamvis sub collibus Albæ

Rus proprium, magnique ducis mihi munere currens

Unda, domi curas mittere, æstusque levare

Sufficerent; notas Sirenum nomine rupes,

Facundique larem Polli non hos habebam

Affidues morésque viri, pacemque, novosque

Pieridum flores, intactaque carmina discens.

Fortè diem Trivia dum littore ducimus udo,

Angustasque fores, assuetæque testæ gravamus

Frondebis, & patulâ defendimus arbore soles,

Delituit cælum, & subitis lux candida cessit

Nubibus, & tenuis graviore Favonius Austro

Imma-

Immaduit: ⁹⁵ qualem Libya Saturnia nimbum
 Attulit, Iliaco dum dives Elisa marito
 75 Donatur, ⁹⁶ testēque ululant per devia Nymphæ.
 Diffugimus, festāsque dapes, ⁹⁷ redimitāque vina
 Abripiunt famuli: nec ⁹⁸ quod convivio migrent.
 Quamvis innumera gaudētia rura ⁹⁹ supernè
 Insedere domus, & multo ¹ culmine dives
 80 Mons nitet; ² instantes sed proxima querere nimbi
 Suadebant, ³ lasique fides reditura sereni.
⁴ Stabat dicta sacri tenuis casa nomine templi,
 Et magnum Alciden humili lare parva premebat,
⁵ Fluctivagos nautas, scrutatorēscque profundi
 85 Vix operire capax: Huc omnis turba coimus,
 Huc epulæ, ⁶ ditēsque tori, cœtusque ministrū
 Stipantur, nitidæque ⁷ cohors gratissima Pollæ.
⁸ Non cepere fores, angustāque deficit ædes.
⁹ Erubuit, risitque Deus, ¹⁰ dilectāque Polli
 90 Corda subit, blandisq; virum complectitur ulnis:
¹¹ Tūne, inquit, largitor opum, qui mente profusā
 Testa Dicarchei pariter, ¹² juvenēmque replēsti
 Parthenopen? ¹³ nostro qui tot fastigia monti,
 Tot virides lucos, tot ¹⁴ saxa imitantia vultus,
 95 ¹⁴ ærāque, ¹⁵ tot scripto viventes lumine ceras
 Fixisti? quid enim ista domus, quid ¹⁶ terra, pri-
 usquam
 Te gauderet, erat? longo tu ¹⁷ tramite nudos
 Texisti scopulos: fuerātque ubi semita tantūm,
 Nunc ibi ¹⁸ distinctis stat porticus alta columnis.
 100 Nē ¹⁹ sorderet iter, curvi tu littoris orā
 Clausisti calidas geminā ²⁰ testudine lymphas.

tatis suadebant, ut ad proximum asylum fugiamus. 3 A nimbo perturbati.
 4 Non longè abfuerunt magni Herculis parvæ ædes. 5 Naufragis & pesca-
 toribus vix refugium à tempestate præbentes. 6 Lecti instructi quibus discum-
 bebamus. 7 Turba scæminea quæ accomitabatur. 8 Domus angusta tantam
 multitudinem capere non potuit. 9 Tenuitatis ædium pudit Neptuneum.
 10 Blando vultu compellat. 11 Tūne ille magnificus es, qui Puteolos simul &
 Neapolim splendidis ædificiis locupletasti? 12 Neapolim à puella Parthenope
 denominatam. 13 Tot arces & culmina super nostrum hoc promontorium ere-
 xisti. 14 Tot lapideas & aeneas imagines. 15 Tot cereas figuras, vivis
 coloribus depictas. Cerā enim pingere solebant. Plin. 16 Quam inhospita-
 lis, quā inculta, priusquam à te subacta fuit! 17 Longā porticu, quā à li-
 tore ad domum duxisti, scopulofam viam operuisti. Vide in Surrent. Poll. ver. 30.
 18 Versicoloribus & marmoreis. 19 Nē æstuent & exudent viatores, tu bal-
 neas præparasti. 20 Duplici vaporario. Vide Surrent. Poll. ver. 17.

95 Qualis nim-
 bus Didonem &
 Æneam in ean-
 dem speluncam
 adegit, in nemo-
 re Tyrio. Virg.
 4. Ænead.

96 Imitatio est
 Virgiliana, in
 loco citato,
 —summoque ulu-
 larunt vertice
 Nymphæ. i. e.
 clandestinas has
 nuptias ululati-
 bus suis celebrā-
 runt.

97 Coronata
 pocula. Sensus;
 Esculenta & po-
 culenta servi ab-
 ripiunt.

98 Ellipsis: Nec
 locus in propin-
 quo fuit, quod
 transferrent epu-
 las.

99 Quamvis
 super montis
 jugum villæ e-
 rant, & prædia
 Pollii.

1 Variis turri-
 bus emicat.

2 Pluviz deci-
 dentes & spes
 redituræ sereni-

21. In cultu &
edificiis reliquis
μαγαλοπρεπείας,
mihi soli claudis
liberalitatem.

22. Serenus &
auspicatus has
humiles & des fre-
quento & incolo,
23 Quod pervi-
um facis, & por-
ticu tua villa
annectis.

24. Juno Acrea
templum in pro-
ximo habet, à
Jafone extructum
& ornatum; unde
me despiciatui
habet.

25. Noverca
mez ludibrio
fum, quòd tam
inhonestà & de
color.

26 **Ædifica mihi
templum par
reliquis tuis ope-
bus.**

27 Aras in lior-
re; nam Apollo,
Pallas, Hercules,
&c. αἰμαλίνῳ,
dñ litorales dñi.

28 Quas præternavigantes, quamvis quæsi fuerant, propositum, infelices non
deserunt, nec sine cultu pertransibunt. 29 Ubi Iovem cum Atrypis Diviæ, & so-
rorem Palladem, à Promontorio vicino, quo colitur, hospitio accipiam. 30 De
hoc templo vide in Surrent. Poll. ver. 2. 31 Ne despondeas animum, propter
difficultatem scopulorum, & asperitatem viæ. 32 Apex & prominentia danti summi
montis. 33 Etæoi temporis non aduic cedens. 34 Mosulois, moysi vias huc du-
centem terram effodiam & excindam. 35 Thobas moria non citius Amphio-
nis plectro condere fuerunt, quam tuos Mæculas opo sursom. 36 Nec Trojs
ab Apolline & Neptuno celestibus evincta. 37 Polij montes, quam pœlis mi-
mine afflaverat. † al. montesque. 38 Dictio citius tonuis se edificij delicias
in charta, quam pro exemplis libi opiferos præponerent. 39 Imitatio Virgilia-
na, de edificio Carthaginis. *Æneid. lib. 1.* 40 Curo his est laquearia compla-
nare & polire. 41 Subter arenam, quæ ad terram firmam fideret. 42 Codici
regule & laterali ex uvide terra sunt, ad evolvendas hyemis tempore. 43 Du-
rus & intragabilis flex in fornace caloris usque ad calorem, deoquitur. 44 Rapi-
dis difficillimum est scopulos à pœtra æquare & evindere. 45 Ruper rigida
† al. negaria ferro, i. e. rupes & calce non cedentia. 46 Mæculas ipsi loci
cursos. 47 Deprensas res bellicosas & hercicas. 48 Asperum & onerosum
49 Nè interdiu operans de Majestate sua detraheret. *Ipsi*

- Ipse fodit.* ⁵⁰ Dites Capreae, viridésque resurgunt
† Taurubulae, & ⁵¹ terris ingens redit aquoris Echo.
130 Non tam grande sonat motis incudibus ⁵² Aetna,
Cum Brontes, Steropésque ferit: nec major ab antris
⁵³ Lemniacis fragor est, ubi flammæ ⁵⁴ agida cecat
Mulciber, & castis exornat Pallada donis.
Decrescunt scopuli, & rosea sub luce ⁵⁵ reversi
135 Artifices mirantur opus. Fix annus ⁵⁶ anhelat
Alter, & ⁵⁷ ingenti dives Tyrrinthia arce
Despectat fluctus, & † iuncta tecta nouerca
⁵⁸ Præocat, & dignis ⁵⁹ invitat Pallada templis.
⁶⁰ Jam placida dant signa tubæ, jam ⁶¹ sortibus ardens
140 Fumat arena sacris: has ⁶² nec Pisæus honores
Juppiter, aut ⁶⁴ Cyrrhæ pater aspernetur opacæ.
⁶⁵ Nil his triste locis. Cedat lacrymabilis ⁶⁶ Isthmos;
Cedat atrox ⁶⁷ Nemeæ. Litat hic ⁶⁸ felicior infans.
Ipsæ pumiceis virides ⁶⁹ Nereides antris
145 Exiliunt ultra, & scopulis humentibus hærent.
Nec pullet ⁷⁰ occulte nudas spectare palastras.
⁷¹ Spectat & Icaris nemorosus ⁷² palmite Gaurus,
Sylvæque, quæ fixam pelago Nefida ⁷³ coronat;
Et ⁷⁴ placidus Limon, ⁷⁵ numénque Euphræ carinis;
150 Et ⁷⁶ Lucrina Venus: Phrygiæque è vertice Graia

⁵⁰ Capreae Tiberii ædificiis ornatae, & Taurubulae, i. e. via Herculea juxta Lucrinum exstructa, ad trahendos boves, à lapicidinis personant.

† al. Teleboæ. Quod clarius ad mentem Geographorum: Teleboæ enim sunt Caprearum incolæ.

⁵¹ Repercussus est ab æquore sonitus.

⁵² Voleani officina, ubi Cyclopes arma fabricant.

⁵³ Lemnos insula est, in quam Vulcanus propter deformitatem è cælo dejectus fuit, ubi adhuc colitur, & fabrilis sua tractat.

⁵⁴ Clypeum deæ virgini Palladi fabricat & edolat. ⁵⁵ Manè revertentes opifices admirantur progressum operis, iis inficiis aut dormientibus. ⁵⁶ Vix redit tempus anni anhelans: i. e. æstivum, quo anhelamus. ⁵⁷ Ab excelso templo fluctus subjacentes despiciunt. † al. visile. ⁵⁸ Cum Acræ Junonis templo dignitate contendit. ⁵⁹ Allicit, & à propriis ædibus attrahit. ⁶⁰ Certamen gymnicum signo tubæ committitur. ⁶¹ Non horrifonæ, nec classicum canentes, sed certamen ludicrum. † al. fortibus. ⁶² Stadium variis agonistis fumat, cum victo alio alius sorte sufficitur. ⁶³ Ludi hi non Olympicis cedent, quos Hercules Jovi Pisæo instituit; nec Pythiis, qui Apollini sunt consecrati. ⁶⁴ Phocensis oppidi, ubi Apollinis lucus & oraculum. ⁶⁵ Neque hic cruenta certamina sunt, neque ludi propter lugubria, & ad expiationem sceleris instituti. ⁶⁶ Ubi ludi fuere funebres in honorem Palæmonis in mare conjecti cum matre. ⁶⁷ Institutionem horum ludorum, in honorem Archemori, lege Theb. lib. 6. ⁶⁸ Hic puer sacrorum magister non occisus est, ut in Isthmiis & Nemeis, ut fato suo occasionem ludis præbeat. ⁶⁹ Nymphæ marinæ è profundis antris emergunt, ut aspiciant gymnada. ⁷⁰ E cavernis scopulorum nudos Palæstritas aspiciere. ⁷¹ Gauri colles vitibus sæcundi, qui prope Surrentinum surgunt, hos ludos spectant. ⁷² Vitibus, quarum usum Icarium pater Liber docuit. ⁷³ Quæ cingit Campaniæ insulam Nefida. ⁷⁴ Pratis vitens: nam λεῖμων pratum est. Prædium hoc est Pollii. ⁷⁵ Felix & fausta instat numinis: nam optima navigantibus est statio. ⁷⁶ Venus è Lucrino oriri credita, propter abundantiam ostrearum & cochlearum ibidem inventam. Hinc apud Martial. — Lascivi stagna Lucrini.

77 *Aeneæ tubi-*
cen sub Phrygio
monte sepultus
hanc clarigatio-
nem in tumulto
audit, & ludo-
rum Græcorum
signum.
78 *Neapolis ex*
opposito sita ri-
det, i. e. lubens
aspicit hos ludos,
ad imitationem
quinquennialium
suorum celebra-
tos.
79 *Representa-*
tionem præmii,
quod agone Nea-
politano propo-
nitur.
80 *Tute ipse*
Hercules, inter
tuos agonista sis.
81 *Victrice, la-*
boribus non ce-
dente.
82 *Facto globu-*
lo saxeo acra di-
videre.
83 *Sive jacula-*
tionem velis.
84 *Sive luctum*
exercere vis; qua
in arte peritissi-
mus fuit Antæus
Libycus, cum Hercule congregiendi. 85 *Si aurea poma Hesperidum, quæ po-*
stremo labore victor tulisti, adhuc supersint, Pollæ dicata sint. 86 *Credeban-*
tur poma & conceptum adjuvantia, & amorem promoventia. Arist. 87 *Non*
fastidit, neque indigna est tanti honoris. 88 *Si reviresceret, & juveniles annos*
resumeret Polla. 89 *Ejus gratiâ colum sumpturus pensa traheres, quod olim pro*
Omphale factum. 90 *Ego Sacerdotis vices sustinui in Encarnis his & restaura-*
ti templi dedicatione. 91 *Super aras injeci & intuli.* 92 *Votum Herculis;*
Audus sis animo pro incremento rei familiaris. 93 *Qui Herculeum opus ag-*
gressus es. 94 *Qui subegisti incultas rupes, & in novalia & vineta redeegisti.*
95 *Habitabilia reddidisti nemora, ubi fera cubilia posuerunt.* 96 *Illustras &*
instauras delubrum meum situ oblitum & vetustate squalidum. 97 *Quid tibi*
nunc pro meritis rependam? 98 *Nè abrum pant tuæ vitæ stamen.* 99 *Ex-*
pectus Mortis victoriam in Cerbero, quem domui. 1 *Quia in vita tristitia misce-*
ri latus solent, lugubria arcebo. 2 *Te pristinae juventuti restituam, ut olim Me-*
dea Æsonem. 3 *Videbis Natorum natos, & qui nascuntur ab illis.* 4 *Pueri la-*
etivientes & ludibundi, nunc humeris tuis insideant, mox scandant ad Pollæ labia.

Certatim placida concurrat ad oscula Polla.

- 180 *Nam templis nunquam statuetur terminus ævi,*
1 Dum me flammigeri portabit machina cæli. (GOS,
Nec mihi plus 6 Nemec, priscumque habitabitur 6 Ar-
Nec 7 Tiburna domus, Solisque 8 cubilia Gades.
Sic ait, & tangens surgentem altaribus ignem,
 185 *9 Populeaque movens albentia tempora sylva,*
Et 10 Styga, & atherei juravit fulmina patris.

tibus & oraculis nobile. Vide Vill. Tib. vers. 79. 8 Ubi Sol occidit. In his insulis, extra columnas Herculis, illi templum condiderunt Tyrii. Promontorium S. Sebastiani in hac insula dicitur à nautis mundi meta & terminus. 9 Namque alba populus illi sacra fuit. 10 Ut votum pro templo ratum haberet, Styga & Jovem testes invocavit.

5 Dum inter divos ahnumeror, æternum manebunt ædes.

6 Non morabor diutius inter Nemaos & Argivos, à quibus color.

7 Ubi templum Herculis est, for-

SYLVA II.

1 Propempeicon Metii Celeris.

- D**I quibus 3 audaces amor est servare carinas,
Sævæque ventosi 4 mulcere pericula ponti,
5 Sternite molle fretum, placidumque 6 advertite votis
Concilium, & lenis non 7 obstre;at unda precanti.
 5 *Grande tuo rarumque 8 damus Neptune profundo*
Deposita: juvenis 9 dubio committitur alto
Metius, atque animæ 10 partem super aquora nostra
Majorem transferre parat. 11 Proferte benigna
Sydæra, & antennæ gemino consistite 12 cornu
 10 *Oebalii fratres: vobis pontusque, polusque*
13 Luceat. 14 Iliacæ longè nimboſa sororis
Astra fugate precor, totoque excludite cælo.
Vos quoque 15 caruleum divæ Nereidæ agmen,
 15 *16 Quis honor, & regni cessit fortuna secundi,*
(Dicere quæ magni fas sit mihi 17 sydæra ponti)
Surgite de vitreis spumosa Doridos 18 antris:

1 Metium Celerem, delectum ab Imperatore ad regendam legionem Syriacam, hoc carmine navigantem prosequitur Poeta.

2 Imitatio Horatiana, Ode 4. lib. 1. Carm.

3 Tutas prestare naves in profundum descendentes.

4 Pontum quietum reddere.

5 Planum æquor facite quod prius intumuit.

6 Propitii con-

sistite, & audite vota mea. 7 Ne strepitum faciat, quò minus audiat precantem. 8 Mutuò tibi credimus quod restituendum expectamus. 9 Malefido & fluctuanti. 10 Ità Horat. loco citato: *Et serves animæ dimidium meæ.* 11 Vos Oebalii fratres, i.e. Castor & Pollux, stellas vestras salutare & nautis prosperas in aspectum producere. 12 In utraque antennæ ora & fastigio consistite, & gemini apparete. Ponuntur etiam horum statuz in ipsa navis prora, quasi dii essent nautis maximè propitii. 13 Serenis vestris stellis splendeat. 14 Tempestuosum sydus Helenæ non appareat. 15 Divæ maritimæ. 16 Quibus in sortem mare venit. Nam cælum Jovi & cælicolis devolvitur; mare Neptuno & assecis suis. 17 Gloria & splendore vestro pontum adornantia, simulac tempestatibus imperantia. 18 De specubus vestris in profundo mari. Doris Nerei uxor pro mari ponitur.

Baiamosque

19 Baïas & Pu-
 teolos vosmet re-
 cipite, ubi navis
 est quam con-
 scendet Metius in
 Syria discedens.
 20 Ubi balneis
 sunt per totum
 orbem celebrata
 21 Mercatoria
 & oneraria illa
 navis, quæ trans-
 ætætanus est Ec-
 ler.
 22 Italus, Domi-
 tiano charus, &
 ab eo delegatus.
 23 Nuper one-
 rata Ægyptiam
 annonam Puteo-
 los advehit.
 24 Messëm quæ
 quotannis Ro-
 mam defertur.
 Mære in 31 mes-
 ses, accipe Nile
 25 70/100. Martialis
 26 In transitu
 amicit.
 26 Dextro in
 litore libavit vi-
 rum Marcoti-
 cum Palladi, in
 promontorio Miseni cultæ, quia pericula maris vixaverat. 27 Vinum Ægyptium
 optimum, quod ad multam vetustatem perducatur. Strabo. 28 Circumnagare hanc
 navem ex utroque latere. 29 Officia varia inter vos dividite, & iis fungamini.
 30 Funes & anguinæ mali. 31 Navis insignis, seu linxum quod ipsi velo anne-
 citur. 32 Vela ventis date & expandite. 33 Remigum tabulas & sedilia or-
 dinet. 34 Clavum quo gubernetur navis. 35 Sensus; Alia Nereidum nauti-
 co instrumento indagant rupes & saxa læscia. 36 Iusto pondere seoundas artem.
 † al. gravis eve. 37 Plumbeum hoc instrumentum, vel à primo inventore deno-
 minatur, vel sicut τομολιθὲς ἐστὶν ὄργανον, à descendendo ad idem. Sunt, qui urinate-
 rem hoc nomine designari voluit. † al. Moliorius. i. e. plumbum rectum.
 38 Scapham navis subdistinguitur. 39 Alia nymphæ urinares ad profundum
 selevant anhedonem. 40 Convexas naves & ventos versus Orientem, quæ regione
 Syria hæc est. 41 Poëtes in varias formas se convertens, præeat hanc navem &
 cursum dirigat. 42 Qui superne viæ in pædonem definit. 43 Cujus inferior pars
 in pædonem convertitur, contactâ herba supra ripam ubi retia stecabantur. 44 Sy-
 riacis sunt enim Glaucous Anthedonis Neptuni nepotis filius, quæ Syriæ civitatem
 exstruxit, & nomine suo Anthedona nuncupavit. 45 Inter divos marinos præcipuus
 Halimæon cum matre & eucorhoe. 46 Sime juvene Thebas patriam vestram de-
 cantare, & æreoliani sacrum facere. 47 Nec minore carmine res Thebanas, qua-
 rum author Amphion citharædus fuit, illustro.

- Et ⁴⁸ pater, ⁴⁹ Eolus qui frangit carcere ventos,
Cui vacii flatu, omnisque per aquora mundi
Spiritus, ac hyemes, nimbalque, a nubila parent,
Arctius obiecta Boreas, Eurusque, Notusque
⁴⁹ Mente premat: soli Zephyra sit copia colli;
Solutus agit puppes, summasque ⁵⁰ supernas et undas
Assiduus pelago, donec tua turbine nullo,
Lata Paratonii assignet canthasa ripa.
⁵⁰ Audimur: vocat ⁵¹ ipse ratem, nautasque morantes
Incepit. Ecce, meum timida jam ⁵² frigore pectus
Labitur, & nequos (⁵³ quamvis movet omnis horror)
Claudent suspensas oculorum in margine flatus.
Famque ratem terris dāvisit ⁵⁴ fuit soluto
⁵⁵ Navita, ⁵⁵ angustum dejecit in aquora ⁵⁶ pontem:
⁵⁷ Sequa ubi ē puppi longo clamore magister
Dissipat amplexus, atque oscula fida revellit;
⁵⁸ Nec longum chæra licet in cervice morari.
Arkamen in terras ē plebe ⁵⁹ navissimus omni
⁶⁰ Ibo, nec egrediar nisi jam cedente carina.
Quis ⁶⁰ rude est abscissum miseris animantibus æquor
Fecit iter? Solidaque pias telluris alumnas
Expulit in fluctus, pelagūque immisit ⁶¹ hiantes?
Audax ingenia! ⁶² nec enim temeraria virtus
⁶⁵ Illa magis, summa gelidum qua Pelion Offe
Funxit, anhelantemque iugis ⁶³ his prefficit Olympum.
⁶⁴ Usque adæone parum lentas transire paludes?
Stagnaque est angustos summioræ pontibus amnes?
⁶⁶ Imus in abruptum, ⁶⁶ gentilesque undiq; terras
⁷⁰ Eugimus, exigua clausi trabe, ⁶⁷ ære nudo.
Inde ⁶⁸ furor ventis, indignatæque procellæ,
Ex æoli frenitus, ⁶⁹ fulmina ⁷⁰ plura Tonanti.
⁷¹ Amæratos pigro soporabant æquora somno,
⁷² Planquam, ⁷³ omni ⁷⁴ eiecit Naucerus, quā navem ascendat Metius ⁷⁵ Cru-
delis ultiorē moram amplectentibus denegat. ⁷⁶ Non diu abeunti inharere
Hæc. ⁷⁷ Postquam omniū discedam, nave jam abeunte. ⁷⁸ Quis per igno-
ram & discedibile æquor primus viam invenit? Horat. ⁷⁹ Cupidos mercatores.
Sic Propert. — Pontum sustulerat avari. ⁸⁰ Non major gigantum temeritas fuit,
qui Jovem de cæto rapere conati sunt, & montes ideò congesserunt. ⁸¹ Sub
pondere quorum montium, Scil. Offe & Pelci, laborantem. ⁸² Num parum vi-
dentur ratibus exiguis, & superstratis pontibus, stagna & fluvios pertransire? ⁸³ In
profundum navigamus. ⁸⁴ Inclusi fragili rate, natale solum relinquimus.
⁸⁵ Mine venti sunt, audacia hominum perperata. ⁸⁶ Trisulca & trifida.
⁸⁷ Ante navigii inventionem quiescebant æquora, non commota nec spuman-

Nec

70 Procellis
 iavire incepit
 unda, audaciam
 hominum dete-
 stans.
 71 Vergiliz
 tunc tempestuo-
 sa facta sunt,
 quæ prius serenæ.
 72 Hædi, hye-
 male sydus: di-
 ci ab Oleno Ar-
 cadiz oppido,
 ubi capra Jovem
 lacte nutrit.
 73 Furiosior &
 nimbiosior.
 74 Merito te-
 meritatem hanc
 damno.
 75 Abiens ratis
 decrevit oculis
 nostris.
 76 E longinquo
 prospicientia.
 Sic Theb. lib. 5.
 Prosequimur visu,
 donec lassavit eun-
 tes Lux oculos.
 97 Tot navigan-
 tes, de quibus ti-
 memus & solliciti
 fumus, tabulâ pineâ tres digitos patente continens. 78 Te imprimis, ô Celer,
 quem præcipue colimus. 79 Siquidem noctu & interdiu perturbor. 80 Quis
 expediet mihi casus cunctos formidanti, num Tyrrhenum mare tuto pertransiveris.
 Singula maria & totum cursum recenset Poeta navigationis ex Italia in Syriam.
 81 Quod Italiam præterlabitur. Lucani Italiz sunt populi, prope mare extensi.
 82 Num mare Siculum, in quo Scylla & Charybdis, fuerit pacatum, an inquietum.
 83 Scopolus ter quotidie fluctus absorbens & revomens. 84 Scylla monstrum,
Σειλὼν πάλωρ. Hom. 85 Quale, quàm morigerum se tibi præternaviganti præ-
 buerit mare Adriaticum. 86 Quàm tranquillum mare fuerit inter Rhodam &
 Ægyptum. 87 Quàm secundis ventis navigaveris mare Syrium, quod olim fa-
 vit raptui Jovis. 88 Mare quod pertransiit Jupiter in taurum conversus, quando
 Agenoris filiam Europen rapuit. Doris marina Nympha, pro mari, Metonymia.
 89 Hos mærores & anxietates merui, qui te deserui, nec comes in itinere fui. 90 Te
 ad legionem regendam profecto. 91 Ad extremam orbis oram. 92 Populos
 profundâ caligine & obscuritate immeros; quasi diceret, Ad terram incognitam.
 93 Celeris, ducis & imperatoris mei, signa sequer, sive pedestribus, sive eque-
 stribus copiis præfectus sit: vel manu suâ mereatur. 94 Licet non adiutor ope-
 ris, te longè sequer, & vestigia adorarem. 95 Vide Epiced, in Glauc. ver. 91.
 & Hom. Iliad. lib. 8. 96 Sua sponte secutus est, non inrejurando Agamemnoni
 additus. 97 Agamemnoni inflato propter Imperatoris titulum, quem opes ei ac-
 cumulaverant.

- 75 100 Cur nobis ⁹⁸ ignavus amor? sed pectore fido
Nusquam abero, longisque sequar tua carbasia votis.
⁹⁹ Ipsi Phoroneis quondam stabulata sub antris,
Nunc regina ¹ Phari, numenque Orientis ² anbeli,
Excipe multifono puppem ³ Marcotida sistro:
Ac juvenem egregium, ⁴ Latius cui ⁴ ductor Eoa
80 105 Signa, Palaestinisque dedit frænare cohortes,
Ipsa manu ⁵ placida per limina festa, ⁶ sacroisque
Duc portus, urbésque tuas. Te præsides ⁷ noscat
Unde paludosi sæcunda licentia Nili:
Cur ⁸ vada desudant, & ⁹ ripa coerceat undas
85 110 ¹⁰ Cecropio stagnata luto: cur ¹¹ invida Memphis
Cúrve ¹² Terapnæi lasciviat ora ¹³ Canopi:
Cur ¹⁴ servet Pharias ¹⁵ Lethæus janitor aras;
¹⁶ Vilia cur magnos æquent animalia Divos:
¹⁷ Quæ sibi præsternas ¹⁸ vivax altaria Phœnix:
90 115 Quos dignetur ¹⁹ agros, aut quo se ²⁰ gurgite Nili
Mergat adoratus ²¹ trepidis pastoribus Apis.

98 Cur deses:
cessio tua caltra
accomitari?
99 Tu, ô Igi,
numen Ægyptium,
quondam vacca,
& in Argivis
antris ab Argo
custodita.
1 Insula hæc
Ægypti est, ad
ostium Nili, &
pro tota regione
ponitur.
2 Unde Sol
—nos primus equis
afflavit anhelis.
3 Alexandrinam
hanc navem, quæ
Celerem appor-
tat, accipe tinni-
tu sonoro crepita-
culi aheni, quod
sacerdotes con-

cutere in sacris tuis solent. 4 Cui Domitianus Syriacas legiones credidit.
5 Amicâ & salutiferâ: nam & medendi artem Isidi ascribunt. Ovid. 6 Deo ali-
cui dicatos; nam varia numina superstitiosè coluit Ægyptus. 7 Edoce illum,
unde aquarum Nili tantum incrementum & ascensus sit, ut totam regionem inunder,
& fertiles agros reddat. Variæ hujus *ἀναγνώσεις* & *ἀντιγνώσεις* adducuntur
à Philosophis causæ, quæ de re nondum consentiunt. 8 Cur statò tempore aquæ
decreſcant; & ripas flumina prætereant. 9 Cur ripa, quæ modò limosa fuit ex
aqua superfusa, nunc undas coerceat, luto ab hirundinibus congesto, instar muri.
Hirundines in Nili ripa nidos ædificare solent, eosque velut obices contra impetum
fluvii opponere. Plin. & Plur. 10 Hirundineos; propter Progenem Atheniensem
in hirundinem conversam. 11 Cur Ægyptii simultates inter se nutrant, propter
diversitatem deorum, quos quisque locus coluit. Diodor. Locum hunc planè ex-
ponit Juvenal. Sat. 15. vers. 36. &c. *Indè furor vulgo, quod numina vicinorum
Odit uterque locus, cum solos credit habendos Quos colit ipse deos*— 12 Denomina-
ti à Canopo Lacedæmone, i. e. Terapnæo, Menelai navis gubernatore, ibidem se-
pulto. Tacit. 13 Cujus ripa lasciviæ & impudentiæ diversorium fuit: nam in hac
fossa ad festos dies convenere innumeri viri & feminae, immodicè lascivientes &
sevientes luxu & tripudiis. 14 Quare Anubis deorum simulachris custos adhibe-
atur. Orus Apol. 15 Cerberis officio & nomine functus, quia Osiridis corpus si-
dissimè servavit: Osiris autem & Pluto idem deus est. Plutarch. & Tacit. 16 Cur
pari in honore habeantur feles, ibides, crocodili, &c. cum diis ipsis. 17 Qualem
rogum ex odoramentis variis Phœnix sibi præparet. 18 Ad annos sexcentos &
sexaginta perdurans. Manil. 19 In qua regionis parte inveniatur Apis, & quos
agros incolat. 20 Quo fonte Apis, i. e. bos vice numinis cultus demergatur, &
defunctus indicto iustitio, veste scissâ & laceratis crinibus ab Ægyptiis plangatur.
Alex. ab Al. 21 Timentibus nè priore extincto non reperiant alium ejusdem co-
loris vitulum, quem loco ejus substituerent: nam luctu & mœrore, derasis etiam ca-
pitibus novum quæruunt. Plin.

- 21 Perditas
eum in Alexan-
driam, ubi A-
lexandri Mace-
donis corpus ē
Babylone rela-
tum, autē rictū
aromatibus per-
fūsum repōni-
tur.
- 23 Alexander
ope Dinocratis
architecti.
Justin.
- 24 Melle, quod
putrescere cor-
pora non sinit, s.
Plinio fides sit.
- 25 Necropolim,
ubi Cleopatra
aspidis mortuū in-
terit, nē in po-
testatem Augusti
veniret.
- 26 Somnum in-
ferente, & affi-
ciente corpus
sensim sine sensu.
- 27 Ad Actium
superata cum
Antōnio suo.
- 28 Ad Syriam usque comitare eum, ubi legio est cui praeficitur. 29 Excreta
Romano deferat eum, ad quem mandatur. 30 In Syria olim fuit cohortis
praefectus dum adhuc juvenis erat. 31 Quamvis adhuc puer, veste tamen se-
natoria, & latrunculo notus erat; nam & senatorum liberis, quod ceteris Reipubli-
cae affuissent, latrunculum induere, & cunctis interesse Augustus permisit. Suet.
- 32 Ea tamen aetate tarnas equestres ducere & antea poterat. 33 Et ja-
tulo sub Assyrias sagittas vincere. 34 Quando tempus aderit, quo tibi mi-
hi cunctis impensis honores accumulabit Domitianus? 35 Nos tunc com-
veniemus, te expectantes. 36 Ventos qui tibi reduci faveant. 37 Quam
sublimi cunctis votum de sospite tuo reditu persolvam? 38 Inhaerentem to-
tallo. 39 Vixit enim navi egressus. 40 Praeterea inter nos confabulati-
onem restituit. 41 Quomodo transacti fuerint anni intermedii a discessu ad
reditum tuum. 42 Tu describes fluvios, loca, & incolae quibus interfussit
vix. celerem Mesopotamiae fluvium Euphratem, qui Babylo-niam dividit, &c.
- 43 Urbem, quae totius regni Ba-byloniensis caput est. Provincia haec est sita ultra
Assyriam. 44 Hujus urbis, quae Chaldaee caput est, ingentem magnitudinem
& opes refert Strabo. 45 Urbem ad Euphratem, vernaculum Romani impe-
rii versum Persiam; locus itaque ultimus est eorum quos Romana arma pacatos
reddiderant. 46 Differes de Idumaeis palmis, & de purpura Tyria, & diba-
pha, quae in praetextis utitur. 47 De arboribus Jaders, quae incisa vitro, aut
osseo cultro, succum emittunt, qui omnibus odoribus praefertur.

Candida felices fudent opobalsama virgæ:
 Ast ego devictis dederim qua busta Pelasgi,
 Quæve laboratas claudat mibi pagina Thebas.

48 Ego invicem
 narrabo, quæ fu-
 nera Græci du-
 ces coram The-

banis monibus obtinuerint, & quem finem Thebaidi imposuerim

SYLVA III.

1 Lacrymæ 2 Etrusci.

1 Summa Deum Pietas, cujus gratissima celo
 4 Rara profanatas inspicant numina terras:
 5 Huc vittata comam, niveoque insignis amictu,
 Qualis adhuc 6 præsens, nullâque expulsa nocentium
 Fraude, 7 rudes populos, atque aurea regna colebas,
 8 Mitibus exequiis ades, 9 lugentis Etrusci
 Cerne pios fletus, laudatâque homina verge.
 9 Nam quis inexploro rumpentem pectora questu,
 Complexumque rogos, incumbentemque favillâ
 Aspicies, non aut 10 primævæ funera plangi
 Conjugis, aut nati modò pubescentia credat
 Ora rapi flammis? 11 pater est, qui fletur: adeste
 Dique hominésque 12 sacris: 13 procul hinc, procul ite
 nocentes,
 Si cui corde nefas 14 tacitum, 15 fessique senectus
 Longa patris, si quis 16 pulsata conscius unquam
 Matris, 17 infernâ rigidum rimer 18 Eucôn urnâ.
 19 Insomnes, castosque voco. Tenet ecce seniles
 Leniter 20 implicitos vultus, sanctamque parentis
 Canicem spargit lacrymis, 21 animæque supremum

1 Etruscum pa-
 trem, exulem
 prius, & post re-
 stitucionem mor-
 tuum, veris la-
 crymis prosequi-
 tur filius: Has
 dilaudat Sentius,
 2 Hujus item
 meminit Martialis
 lib. 6. epigr. 83.
 & alibi.

3 O pietas, cu-
 jus numen inter
 deos supremum
 est: Sic Deorum.

4 Ruriks invisi-
 maculatas fraudi-
 bus urbes.

5 Huc adeas
 virginæ habitui,
 quem aureo ste-
 culo in rebus in-
 duistis, non tam
 ad celebrandum
 funus, quam sin-
 gulatam Etrusci
 pietatem.

6 Dum mortalibus interfuisti, priusquam reliquisti terras propter vitia indigena-
 rum. 7 Ignaros malæ artis. 8 Ubi mitem & lenem animum filius ostendit,
 & in lacrymas se resolvit. 9 Quis tantum mororem & luctum filii cernens,
 non crederet, &c. 10 Quales maritis plerumque sunt gratissima, ut & filii pa-
 rentibus: Raro tamen vice versâ ascendit amor; idcircoque magis egregiam est hoc
 spectaculum. 11 Filius superstes defunctum patrem desert: res miranda & no-
 va. 12 Exequiis his peragendis. 13 Ex prisco ritu, ubi profani à sacris
 plebibus præconis voce arcebantur. 14 Si quis secum secretò reparet. O 15
 Etrusci patris præclarum funus. Pers. Sat. 2. v. 10. 15 Si cui senectus longæ vi pa-
 rentis onerosa videtur. 16 E vita detrusa, & violentâ morte petempta. 17 Per-
 itas inferorum metuit, conscientie furis agitatus. 18 Simili pietate imbutos.
 19 Amplecti suo complicatos. 20 Animam, quamvis extremo frigore la-
 bentem. Nec inæqueinne 21 animæ dicitur 22 lux, i. e. à refrigerando derivatur;
 quia ubi primum corpus animat, multum de proprio calore remittit.

Frigus

21 Quamvis
octogelimum ex-
cessit, tamen
—festinatis hunc
raptum credidit
annis. Mart. de
cod. epig. 39. l. 7.
22 Parcās citiūs
quā par erat
stamen vitæ ab-
rupisse.

23 Gaudeant
etiam pii apud
infernōs manes, &
publicā lētiā
privatā hanc
pietatem extol-
lant & celebrent.

24 Aras coro-
nate: qui ritus in
gaudiis publicis
& privatis notifi-
cimus.

25 Ab umbris &
manibus inhabi-
tatos.

26 Quia honore
lacrymarum im-
buitur, quæ Ma-
nibus gratissimæ.
Vide Epicēd. Pil.
Urf. vers. 93.

27 Nē intrantem
terreant: his enim
in nocentes solum

imperium est.

28 Triceps Cerberus, inferorum janitor.

29 Sedes beatorum,
& secessus ille privatus, quo animæ piorum habitant, huic apertis januis pateat.

30 Nullā morā interpositā, coram Plutone sistat se, & procidat.

31 Quod tam
longævam & honoratā vitam concessit.

32 Filio suo patrem ætatem exoret.

33 Magis auctus & insignitus sis his piis lacrymis.

34 Carmina mea consolatoria
non deerunt.

35 Offeremus sacra perennia, i. e. nulquam moritura carmina.

36 Tu thura & aromata busto impone.

37 —cupit omnia ferre. Prodigus, & 10.
105 Melior succedere census. Vide Epic. Glauc. vers. 163.

38 Fumum odo-
riferum usque ad cælum emissuri.

39 Carmina, quæ nec ignis abolere poterit: ut
de suis sibi pollicetur Ovidius.

40 In seros nepotes manebunt tuæ lacrymæ, te-
stimonio horum versuum.

41 Ego etiam Epicēdium in funere patris mei compo-
sui. Vide lib. 5. Sylv.

42 Quando patrem ad bustum produxi, ita gemui.

43 Illius diei jactura me edocuit lucem tuam carminibus lepore.

44 Pari mo-
rore tunc agitur fui.

45 Non tibi, ô Etrusce, à claris proavis petita est nobili-
tas. Smyrnæus enim, servili conditione Romam delatus, & à Tiberio libertate do-
natus.

46 Fortuna, quæ te famulum effecit quinque Imperatoribus, viz. Tiberio,
Caligula, Claudio, Neroni, & Domitiano, tenuitatem generis tui supplevit.

47 Na-
taliū obscuritatem.

48 Non plebeos, sed principes, & orbis terrarum dominos.

Frigus amat : 21 celeres genitoris filius annos,
(Mira fides) 22 nigrasque putat properasse sorores.

23 Exultent placidi Lethæa ad flumina manes:

Elysia gaudente domus: 24 date sarta per aras,

Festaque 25 pallentes hilarent altaria lucos.

26 Felix (heu nimium felix) ploratque nato

Umbra venit ! Longè 27 Furiarum sibila, longè

28 Tergeminus custos. 29 Penitus via longa patefcet

Manibus egregiis. Eat, horrendumque silentis

Accedat 30 domini solium, 31 gratæque supremas

Perferat, & totidem 32 juveni roget anxius annos.

33 Maeste pio gemitu: 34 dabimus solatia dignis

Luctibus, 35 æternasque ultro sacrabimus umbris

Inferias, Etrusce, senis. 36 Tu largus Eoa

Germina, tu messes Ciliciumque, Arabumque superbis

Merge rogis: 37 ferat ignis opes hæredis, & alto

Aggere 38 missuri nitido pia nubila cælo

Stipentur cineres; nos 39 non arsurā feremus

Munera, 40 venturosque tuus durabit in annos (rentem

Me monstrante dolor. Neque enim 41 mihi scire pa-

Ignotum: similis gemui 42 projectus ad ignem.

Ille 43 mihi tua damna dies compescere cantu

Suadet, & 44 ipse tuli, quos nunc tibi confero, questus.

Non 45 tibi clara quidem, senior placidissime, gentis

Linca, nec proavis demissum stemma: sed ingens

Supplevit 46 fortuna genus, 47 culpamque parentum

Occuluit. Neque enim dominos de 48 plebe tulisti;

28 Triceps Cerberus, inferorum janitor. 29 Sedes beatorum,

& secessus ille privatus, quo animæ piorum habitant, huic apertis januis pateat.

30 Nullā morā interpositā, coram Plutone sistat se, & procidat.

31 Quod tam longævam & honoratā vitam concessit.

32 Filio suo patrem ætatem exoret.

33 Magis auctus & insignitus sis his piis lacrymis.

34 Carmina mea consolatoria non deerunt.

35 Offeremus sacra perennia, i. e. nulquam moritura carmina.

36 Tu thura & aromata busto impone.

37 —cupit omnia ferre. Prodigus, & 10.
105 Melior succedere census. Vide Epic. Glauc. vers. 163.

38 Fumum odoriferum usque ad cælum emissuri.

39 Carmina, quæ nec ignis abolere poterit: ut de suis sibi pollicetur Ovidius.

40 In seros nepotes manebunt tuæ lacrymæ, testimonio horum versuum.

41 Ego etiam Epicēdium in funere patris mei composui. Vide lib. 5. Sylv.

42 Quando patrem ad bustum produxi, ita gemui.

43 Illius diei jactura me edocuit lucem tuam carminibus lepore.

44 Pari more tunc agitur fui.

45 Non tibi, ô Etrusce, à claris proavis petita est nobilitas. Smyrnæus enim, servili conditione Romam delatus, & à Tiberio libertate donatus.

46 Fortuna, quæ te famulum effecit quinque Imperatoribus, viz. Tiberio, Caligula, Claudio, Neroni, & Domitiano, tenuitatem generis tui supplevit.

47 Nataliū obscuritatem.

48 Non plebeos, sed principes, & orbis terrarum dominos.

Sed quibus octasus pariter famulantur & ortus.
 Nec ⁴⁹ pudor iste tibi: quid enim terrisqne, poloqne
 Parenti sine lege manet? vice cuncta reguntur,
 50 Alternisqne premunt. ⁵¹ Propriis sub regibus omnis
 Terraz premit felix regum diademata Roma;
 52 Hanc ducibus frænare datum: mox ⁵³ crescit in illos
 Imperium Superis. Sed habent & numina ⁵⁴ legem:
 Servit & astrorum felix chorus, & ⁵⁵ vaga servit
 55 Luna, ⁵⁶ nec inussa toties redit orbita lucis.
 Et modò (si fas est æquare ⁵⁷ jacentia summis)
 Pertulit & sævi Tyrinthus horrida ⁵⁸ regis
 Pacta, nec ⁵⁹ crubuit famulantis fistula Phœbi.
 Sed ⁶⁰ neque barbarick Latio transmissus ab oris:
 60 ⁶¹ Smyrna tibi gentile solum, ⁶² potiusque verendo
 Fonte Meles, ⁶³ Hermique vadum, ⁶⁴ quò Lydius intrat
 Bacchus, & aurato refecit sua ⁶⁵ cornua limo.
 66 Lata dehinc series, variisque ex ordine curis (per
 Auctus honos; semperque gradus prope ⁶⁷ numina, sem-
 65 Casareum coluisse latius, ⁶⁸ sacrisq; deorum
 Arcanis hæere datum. ⁶⁹ Tiberici primùm
 Aula tibi, vix dum ora novâ mutante juveni,
 Panditur. ⁷⁰ Hic annis multâ super indole victis
 Libertas oblata venit. Nec proximus ⁷¹ hæres,
 70 Immitis quanquam & furis agitatus, abegit.
 † Hunc & in ⁷² Arctos ⁷³ tenuis comes usque pruinas
 74 Terribilem affatu passus, visûque tyrannum,

49 Nec servitus
 erubescenda est:
 quia communi
 Naturæ lege res
 omnes in aliqua-
 lem servitutem
 mancipantur.
 50 Alternis vi-
 cibus, aliis im-
 perant, dum ab
 aliis imperantur.
 51 Regum timen-
 dorum in proprios
 greges, Reges
 in ipsos imperium
 est fovit. Hor.
 52 Imperatori-
 bus nostris conce-
 ditur ipsius Ro-
 mæ regimen.
 53 Magis ex-
 tensa est deorum
 potestas; qui in
 ipsos Imperato-
 res dominantur.
 54 Nempe faro
 inserviant, quod
 immutabile est.
 55 Quæ videtur
 libere per cælum
 vagari quocquò
 vult.
 56 Luna non

damna reparat cœlestia, nec plenilunio orbem suum implet ad arbitrium suum, sed
 certa temporum lege, quorum jussui servit. 57 Humilia & terrena. 58 Eu-
 ryltheo Hercules famulatur. 59 Pastoris fistula non dedecuit Apollinem, quan-
 do Admeti pecus pavit. 60 Quamvis servus eras, non tamen è barbaris nationi-
 bus Romam advectus. 61 Nobilissima Ioniæ urbs, Hæmeri patria, ubi templum
 ejus & statua. Strab. 62 Meles fluvius Smyrnam allat, cujus fonte Homerus
 primùm labra proluit, ante gustum Aganippidos. 63 Lydiæ fluvius, qui Smyr-
 næ campos interfecat. 64 Quò Bacehus Lydiæ cultus descendit, ut aureis hujus
 fluvii arenis sua cornua intingat. 65 Deus hic cum cornibus fingitur; quia boves
 prius in jugo junxit. Diod. Et iste habitus Ammonis filium decet. 66 Res ab-
 inde varias percurristi, & multiplici officio functus es. 67 In aula principis sem-
 per versaris, & Cæsaris lateri adjunctus. 68 Consiliis Imperatorum, qui Domi-
 ni & Dii nostri sunt. 69 In aulam Tiberii primùm receptus es, quando vix ex
 æphebis excessisti. 70 Ab eo ante tempus solitum libertate donatus es. 71 Ca-
 ligula, quamvis furore quodam percitus, & naturâ ferus (quam indolem Tiberius
 in puero animadvertibat) te liberum retinuit. † al. Hinc. 72 In oras Ger-
 manicæ, quò repentinò impetu expeditionem fecit Caligula. 73 Privatus & hu-
 milis, non inter principis annumeratus, ut postea sub Claudio. 74 De servitute
 hujus principis legè Suetonium.

76 Nam in illa expeditione Germanica, non solum Centuriones plurimos suis cohortibus privavit, sed & de legionibus trucidandis cogitavit.

76 Qui feras cecurant. Sensus est; Sævum hunc Tyrannum Extrusus sibi tam mitem & pacatum reddiderat, quam cicuratores ferarum tigrides & leones mansuetos efficiunt.

77 De capta & gustata præda abstinere. 78 Non nisi ad arbitrium eorum edere. 79 Sufficit & levavit eum Claudius in prima munia & præcipuos honores. † al. in arctos, i. e. in expeditionem Britannicam. 80 Ante *Ἰσθμίου*, vel *Στοχολοκύνθωσι* suam; dum adhuc in vivis ageret. 81 Nam & in Elysiis -- *solūque suum, & sua sidera nuntiant*. Virg. 82 Itā Juvenalis de eodem Claudio -- *tremulūque caput descendere jussit In celum* --. Ait Seneca, Claudium in celum ascendisse, sed decreto deorum ad inferos fuisse detrusum. 83 Post mortem suam, hunc præcipuum actuarii Neroni successoris reliquit. 84 Remoto, vel (ut loquuntur) secundo nepoti, & longā lineā ducto: Claudius enim patruus fuit Agrippinæ, matris Neronis; ideōq; magnus ejus avunculus. 85 Quis inserviens superis, tot templis deorum administrare poterit, quot aulis principum tu officiosè versatus es? 86 Tot varios deos officio & cultu sibi devinxisse. 87 Mercurius unius Jovis servus est. 88 Iris (quæ, propter admirationem de ejus coloribus ortam, *Thaumantis* dicta) Junoni ministra est. * Neptuni tubicen, qui receptui canit, fluviosque in fontes revocat. ** Tu sine ulla jactura vel damno quatuor Imperatorum aulis receptus es, quamvis immanes & tyranni fuerunt. 89 Elato gradu incedit Fortuna, tuam domum intrans: honorem enim maximum sub Domitiano inivisti. 90 Dispensator factus es, atque Imperatoris impensarum & redituum rationem servas. 91 Imperatoriarum: nam solenni titulo quicquid ad Imperatorem pertinet *sacrum* dicitur. 92 Tam accepti quam expensi dispositio, unius sit cura viri. 93 *Πᾶσι σόια*, Tributa & vectigalia per omnes Provincias collecta. † al. *elektat*, i. e. elicit. 94 Hispania, quæ metallis est refertissima, nempe auro, argento, ære, &c. *Quicquid fodit Iber, quicquid Tagus extulit auri*. Lucan. 95 Aurum è Dalmatia, quod Neronis tempore in summo cespite inventum est. 96 Annona quæ Libycis verritur areis. Horat. Est enim occidentalis Africæ pars frumenti capacissima, & feracissima. Plin. 97 Annona ex Ægypto Romam allata, de qua pœtis.

- 98 Quodque legit mersus pelagi scrutator Eöi,
 Et Lacedæmonii 99 pecuaria culta Galesi,
 1 Perspicuæque nives, 2 Massylæque robora, & 3 Indi
 95 Dentis bonos; 4 uni parent commissa ministro, (ster
 5 Quæ Boreas, quæque Eurys atrox, quæ nubilus Au-
 Invehit. Hybernos citius numeraveris 6 imbres,
 Sylvarumque 6 comas. 7 † Vigilis te, animique sagacis
 Exitus evoluit, 8 quantum Romana sub 9 omni
 100 10 Pila 9 die, quantumque 11 tribus, quid 12 templa,
 quid 13 alti
 Undarum cursus, quid 14 propugnacula poscant
 Equoris, aut longè 15 series porrecta viarum:
 16 Quod † Domini celsis niteat laquearibus aurum,
 Quæ 17 Divum in vultus igni formanda lique scat
 105 Massa, 18 quid 19 Ausonia scriptum 20 crepet igne mo-
 neta.
 21 Hinc tibi rara quies, animoque exclusa voluptas,
 Exiguæque dapes, & nunquam 22 lasa profundo
 Cura mero. Sed 23 jura tamen genialia cordi,
 Et 24 mentem vincere toris, & jungere festa
 110 Connubia, & 25 fidos domino genuisse clientes.
 Quis 26 sublime genus, formamque insignis Etrusca
 6 Guttas hyemalis pluvix, & frondes arborum citius numeraveris, quam reditus
 Romanos, quorum Etruscus est dispensator. 7 Ordo & sensus; Exitus (i. e.
 erogatio horum reddituum, & impensæ faciendæ) evoluit (i. e. sollicitum reddit)
 te hominem vigilis & sagacis animi. Dispensatori enim incumbit, non solum de
 redditibus recipiendis computus, sed & de distribuendis nummis pro ratione impen-
 sarum. † al. —vigilis tu animique sagacis Hæc citius evolvis—. 8 Quod stipen-
 dium Romanis militibus solvatur. 9 Per totum orbem, ubi merentur. 10 Ro-
 mana hæc tela sunt, quæ centurias singulas in Romano exercitu designabant.
 11 Pop. Rom. in singulis tribus divisus quantum donativum & congiarium sibi
 poscat. 12 Quid impendendum sit in instaurandis templis, quid in aquæductibus,
 quid in propugnaculis conservandis. 13 Aqua per plumbeos canales in sublimi
 ducta. 14 Portus faciendi —gemini quæ brachia muri Littus eunt—. Theb. lib. 5.
 vers. 279. 15 Longus tractus viæ Domitianæ, aut viæ Appiæ, quas Domitianus
 stravit. 16 Quid impendendum sit in inaurandis Imperatoris laquearibus, cœna-
 tionibus aureis & gemmeis: qualis Mica fuit à Dom. extracta, de qua Martial. lib.
 2. epig. 59. † al. domum. i. e. sumptus in urbanis ædificiis erogandus. 17 In
 statuis deorum effigiandis. 18 Quid impendendum sit in eudenda pecunia.
 19 Numismatis Romani, quod scriptum. i. e. signatum est imagine Principis.
 20 A cuforibus & fabris confatur. 21 In his totus es, nec unquam Genio indul-
 ges. 22 Obruta vino, quod sollicitis animis onus eximit—. Horat. 23 Inter istas
 anxietates, & dolorum turbas, & negotia, de uxore ducenda cogitasti. 24 —Ma-
 rtiali jam porrigis ora capistro. Juven. 25 Eâ præcipue causâ, ut procreares fides
 clientes Imperatori. 26 Duxit enim Etruscum, sororem Appii Sabini consula-
 ris, qui in Dacico bello perierit.

27 Nunquam
ego illam vidi,
sed in filiorum
vultibus imagi-
nem ejus lego.
28 Consulatus
insignia Appias
tulit.

29 Dux & prae-
fectus fuit legio-
nibus Romanis
in bello Dacico.
30 Ut contra
populum orbis
terrarium princi-
pem arma sume-
rent.

31 Binas in Da-
cos expeditiones
suscepit Domiti-
anus, cujus prae-
fectus Julianus
congressus cum
hostibus in Ta-
pis, magnum nu-
merum eorum
occidit, & de eis
postea Impera-
tor triumphavit.
Dio, Tranq.

32 Qui servili
conditione natus
erat, & Impera-
torum libertus.

33 Nobilitas
materna resti-
tuit.

34 Partem & lineam paterni stemmatis obscuram. 35 Familia tota: nam ma-
ritus & filii à matre-familiâ Etruscorum nomen acceperunt. 36 Non diu defue-
runt pignora: citò parturivit. 37 Duos filios Etrusca peperit, Lucinâ ipsâ ob-
stetricante. 38 Si μακροχρόνιος, si longeva fuisses. 39 Si juveniles nato-
rum annos vidisses. 40 Martial. de iisdem; Occidit illa prior, viridi fraudata ju-
venâ; Hic prope ter senas vixit Olympiadas. 41 Ut florum pulcherrimi citò flae-
cescant. 42 Ad minimum venti statum dispergunt folia. 43 Viola purpurea.
44 Cupidines; nam formâ conspicuâ amabilis & florens mortua est. 45 Quò
Venus solet crinem deducere. 46 Alati Cupidines pennas, & capillos suos busto
injiciunt. 47 Pharetris & sagittis congestis pyram extruunt. 48 Quomodo
immaturam pulcherrimæ matris mortem desheres, Etrusce? 49 Quamvis nona-
genarius penè fuit, ejus tamen vitam produxisse cupis. Ità Martial. de eodem - se-
stinatis raptum te credidit annis. 50 Vespasianus, qui in cælum post mortem rela-
tus est. 51 Qui filium in cælis divum habet Tirum mortuum, in terris imperan-
tem Domitianum.

Nesciat? 27 haudquaquam proprio mihi cognita visus
Sed decus eximium formæ par reddit imago
Vultibus, & similis natorum gratia monstrat.

Nec vulgare genus: 28 fascēs, summâque curulem
Frater, & 29 Ausonios enses, mandatâque fidas
Signa tulit, cùm prima truces 30 amentia Dacos

30 Impulit, & 31 magno gens est damnata triumpho.
Sic quicquid 32 patrio cessatum est sanguine 33 mater
Reddidit, 34 obscurumque latus clarescere vidit

Connubio gravis 35 domus. Nec 36 pignora longè;
Quippe 77 bis ad partus venit Lucinâ, manûque
Ipsâ levi gravidos tetigit fecunda labores.

Felix ô si 38 longa dies; si cernere vultus
Natorum, 39 viridēsque genas tibi justa dedissent

Stamina: sed 40 mediâ cecidere abrupta juventâ
Gaudia; florentēsque minu scidit Atropos annos:

41 Qualia pallentes declinant lilia cultor,
Pubentēsque rosæ 42 primos moriuntur ad Austros,
Aut ubi 43 verna novis expirat purpura pratis.

Illa 44 sagittiferi circumvolitâstis Amores
Funera, 45 maternoque rogos unxistis amomo.

Nec modus aut 46 pennis, laceris aut 46 crinibus
ignem

Spargere; 47 collectæque pyram struxere pharetra.

Quas tunc 48 inferias, aut quæ lamenta dedisses
Maternis, Etrusce, rogis, qui funera patris

Haud 49 matura putas, atque hos pius ingemis annos?

Illum, & 50 qui nutu superas nunc temperat arces,

51 Progeniem claram terris partitus & astris,

119

120

125

130

135

- 140 *Latius* ⁵² *Idumaei* ⁵³ *donavit honore triumphi,*
⁵⁴ *Dignatusque loco victoris, &* ⁵⁵ *ordine pompæ*
Non vetuit, tenuēsque nihil minuere parentes.
Atque ⁵⁶ *idem in cuncos populum cum duxit equestres,*
⁵⁷ *Mutavitque genus, lævæque ignobile* ⁵⁸ *ferrum*
- 145 *Exiit, & cello* ⁵⁹ *natorum æquavit honore.*
⁶⁰ *Dextra bis octonīs fluxerunt secula lustris,*
Atque ⁶¹ *ævi sine nube tenor. Quam* ⁶² *dives in usus*
Natorum, ⁶³ *totoque volens excedere censu,*
Testis adhuc largi ⁶⁴ *nitor inde* ⁶⁵ *assuetus Etrusci,*
- 150 *Cui tua non* ⁶⁶ *humiles dedit indulgentia mores.*
Hunc ⁶⁷ *siquidem amplexu semper revocante tenebas*
Blandus, & ⁶⁸ *imperio nunquam pater: hujus honori*
Prior, & ⁷⁰ *ipse etiam gaudebat cedere frater.*
⁷¹ *Quas tibi* ⁷² *devoti juvenes pro patre* ⁷³ *renato,*
- 155 *Summe ducum, grates; aut quæ pia vota rependant?*
Tu, ⁷⁴ *seu* ⁷⁵ *tarda situ, &* ⁷⁶ *rebusque exhausta senectus*
Erravit; & ⁷⁷ *seu blanda diu fortuna regressum*
Maluit; & ⁷⁸ *attonitum & venturi* ⁷⁹ *fulminis ictus*
Horrentem, & ⁸⁰ *tonitru tantum, lenique procellâ*
- 160 *Contentus monuisse senem: cumque horrida supra*
⁸¹ *Æquora curarum socius procul Italia rura*
Liqueret, hic molles ⁸² *Campani littoris oras,*
Et ⁸³ *Diomedæas concedere jussus in arces:*

52 Cum de Judæis triumpharet.

53 Muneribus Etruscum donavit, quibus post triumphum victorem exercitum prosequetur.

54 Quamvis Etruscus bello non interfuit, solus curaverat multa quæ illuc pertinebant, in numero aliorum militum habitus est.

55 Non minorem honoris partem habuit, quamvis è servis oriundus.

56 Quando Vespasianus recensuit Senatum & equites exhaustos variâ cæde, & eorum numerum supplevit. Suet.

57 Ex libertina conditione ad equestrem dignitatem evexit. 58 Ferreum annulum, qui à servis in læva gestabatur: hunc in aureum mutavit, qui equestris dignitatis est specimen. 59 Iisdem immunitatibus & præmiis eum affecit, quibus illi gaudent, qui tres filios procrearunt. 60 Octoginta annos feliciter transegit. 61 Nulla infelicitas cursum vitæ deturbavit. 62 Providus in accumulandis propter filios opibus. 63 Libens & volens opes suas filiis tradere, dum in vivis esset. 64 Liberalitas filii & splendor in victitando in hunc usque diem testatur. 65 A te edoctus, & formatus ad exemplar tuum. 66 Non plebeios & in terram incurvos mores à te edidit. 67 Filium hunc, scilicet Etruscum, interiore notâ semper fovebas. 68 Non illi severè imperans, sed paterno affectu indulgens. 69 Studiosius illum evehens, quàm fratrem ejus. 70 Et frater sponte suâ dextram concessit. 71 Quam ingentes gratias tibi, ô Domitiane, persolvunt filii, quod senem patrem ab exilio revocasti? 72 Illud etiam in omni sermone ad Domitianum solenne; Devoti Numini, & Devoti Majestati tuæ. Sueton. 73 Itâ Cicero diem reditus ejus ab exilio natalem suum vocat. 74 Sive decrepita ejus ætatis imbecillitate factum est. 75 Hebes annorum multitudo. 76 Vigore naturali cassa. 77 Sive fortuna diu secunda pedem referre voluit. 78 Magis diu supplicium metuentem. 79 Exilii venturi. Eâ enim Metaphorâ utuntur Poetæ, quâ Deo æquent Imperatores. 80 Levi supplicio, nempe in Apuliam relegatione; sat esse putans admonuisse Etruscum criminis in re ærarii administranda. 81 Cum Collega ejus, eodem crimine damnatus, extra Italiam, & trans sæva æquora exulet. 82 Relegatus est in Campaniam & Apuliam, quæ in ditionem Diomedis cecidit, in divisiōe regni quam cum Dauno fecit.

- 83 A suis potius hospitio acceptus, quam exul damnatus videbatur.
- 84 Non diu moratus.
- 85 In aulam recipis, & pristino honori restituis: — Nam tu missa iura revocasti fulmina dextra. Mar.
- 86 Sic Etruscus apud Martial. dicitur, — Passus utrumque Deum: i. e. Domitianum iratum & ejicientem, eundemq; placatum & revocantem.
- 87 Quam motus Das Catis, Dactisque fidem. Vide Equ. Max. Dom. vers. 27.
- 88 Regiam Dacorum in monte sitam Decebalo Regi sartam tectam restituit. Nam post colloquium, diadema regis fratri Diegidi imposuit, iussitq; rerum suarum potiri. Dio.
- 89 Marcomani cum Sarmatis juncti, sub Marobutio bellum adversus Domitianum gerunt. Hos vicit: Victos in triumphum ducere noluit: Lauream tantum Jovi Capitolino intulit. Sueton. 90 Plautris pro domibus urentes. 91 Hac vita defungebatur Etruscus. 92 Tantis fuit filii luctus in patris obitu, ut si consolari vultuero, non Sirenum cantus mihi sufficerent: *Sei pluvia dignis aqua*; & poematum illecebræ. 93 Sirenes in Siculo mari sedem habentes. 94 Carmina morituri orolis, aut Prognos, vel Philomela querelis dulciora. 95 Quam sapis planctibus percutientem pectora! 96 Ori paterno incumbentem. 97 Ab amplexu removet. 98 Inobedientiam: nam à patre Aegeo in mandatis habuit, ut si victor à Minotauro rediret, album velum navi imponeret, amoto nigro: immemor hic nigrum retinuit: Quod pater è turri prospectans, filium mortuum ratus, se precipitavit. Sensus; Ad mortem Aegei Theseus non aliter gemuit. 99 Cineribus vel arenam aspersus; nam iste gementium mos erat. 1 Quare cum nuper revocatus sis ab exilio, nos tam cito deseris? Omnes ferè codices legunt, *eni nos*, &c. sed vox ea nimis diffidentis nota est, praesertim cum Imperatorem tam placatum experti essent. 2 Laceris delenivimus, ut te restitueret. 3 Quasi nescius quantum beneficium sit in patriam restitui. † al. *ingratis*, i. e. gratias differens, propter patriam restitutam. 4 Quae inexorabile pensum volvunt: ut supra. 5 Deos inferos. 6 Aeneas felix est, qui per medios Graecorum ignes patrem Anchisen super humeros è Troja adduxit. Virg.
- Atque ⁸³ hospes, non exul erat. ⁸⁴ Nec plura moratus ⁸⁵ Romuleum reseras iterum Germanice limen, ⁸⁶ Maerentemque foves, inclinatosque penates Erigis. Haud mirum, ductor placidissime, quando Hæc est ⁸⁷ quæ victis parcentia fœdera Catis, Quæque suum Dacis donat clementia ⁸⁸ montem: Quæ modò ⁸⁹ Marcomanos post horrida bella, ⁹⁰ vagosq; ¹⁶⁵ Sauromatas, Latio non est dignata triumpho. Fâmque in ⁹¹ sine dies, & inexorabile pensum Deficit. Hic ⁹² mæsti pietas me poscit Etrusci, Qualia nec ⁹³ Sicula moderantur carmina rupes, Nec ⁹⁴ fati jam certus olor, sævique marita ¹⁷⁵ Tereos. Heu quantis ⁹⁵ lassantem brachia vidi Planctibus, & prono ⁹⁶ fusum super oscula vultu! Vix famuli, comitesque tenent; vix arduus ignis ⁹⁷ Submovet. Haud aliter gemuit ⁹⁸ perjuria Theseus ¹⁸⁰ Litore, qui falsis deceperat *Ægea* velis. Tunc immanè gemens, ⁹⁹ sædatusque ora, tepentes Affatur cineres; ¹ Cur nos fidiissime linguis Fortunam redeunte pater? modò numina magni Præsidis, atque breves Superum ² placavimus iras; ¹⁸⁵ Nec frueris, tantique orbatus muneris usu Ad Manes ³ † ignare fugis. Nec flectere ⁴ Parcas, Aut placare malæ datur; aspera numina Læthes. ⁶ Felix cui magnam patrem cervice vehenti Sacra Mycenæ patuit reverentia flammæ:

- 190 ⁷ Quis tunc tenet scavis genitorem Scipio Pænis
Abstulit, & Lydi pietas temeraria ⁸ Lausi.
Ergo Thessalici ⁹ conjux pensare marito
Funus, & ¹⁰ immitem potuit ¹¹ Phryga vincere supplex
Thracius? ab ¹² quanto melius pro patre liceret!
- 195 Non ¹³ totus rapere tamen, nec funera mittam
¹⁴ Longius: hic manes, hic intra tecta tenebo.
¹⁵ Tu custos, dominusque laris; tibi cuncta tuorum
Parebunt: ego ritè ¹⁶ minor, semperque secundus,
Assidue libabo ¹⁷ dapes & pocula sacris
- 200 Manibus, ¹⁸ effigiesque colam: ¹⁹ te ²⁰ lucida saxa,
Te similem docta referet mihi ²¹ linea cera;
Nunc ebur, & fulvum ²² vultus imitabitur aurum.
Indè ²³ viam morum, longæque examina vitæ,
Affatusque pios, ²⁴ monituraque somnia poscam.
- 205 Talia dicentem genitor dulcedine ²⁵ lætâ
Audit, & immites ²⁶ lentè descendit ad umbras:
²⁷ Verbâque dilectæ fert narraturus Etruscæ.
²⁸ Salve supremum, genitor. ²⁹ mitissime patrum,
Supremumque vale: qui nunquam sospite nato
- 210 Triste ³⁰ Chaos, mæstisque sitis patiere sepulchris.
Semper ³¹ odoratis spirabunt floribus aræ:
Semper & ³² Assrios felix bibet urnæ liquores,
Et lacrymas, qui ³³ major honos. Hic sacra litabit

⁷ Scipio, dum adhuc puer esset, patrem apud Trebiam ab hostibus circumdatum servavit.
⁸ Qui, patre vulnerato ab Ænea, seipsum interposuit. De quo Virgil. — majordque viribus audes, Fallit te incautum pietas tua.—
⁹ Alceste Admeti regis Thessalorum uxor, quæ pro salute viri se morti tradidit. Juvén. 6. Sat.
¹⁰ Num Rhadamanthum Orpheus exorare poterat ut rediret Euridice.
¹¹ Asiaticum: nam Rhadamanthus Lyciæ olim rex fuit,

quæ Phrygiæ contermina est: utraque enim in Asia minore sita. Nec verò ab-
similis est eorum conjectura, qui malunt legere, immitem Syga. ¹² Quam
justius ego patrem repeterem, quam Orpheus uxorem! ¹³ Cineres & effi-
giem tuam domi retinebo, & tanquam vivum colam. ¹⁴ Non remotius ab
ædibus tuum bustum & funus celebrabo, sed sepulchrum intra ædes extruam. Fu-
nus pro sepulchro apud Virgil. — Tunc instauramus Polidoro funus—. ¹⁵ Tu ad-
huc paterfamiliâs es, & imperio totam domum reges. ¹⁶ A
te primus, tibi cedam. ¹⁷ Inferias tuæ umbræ sacro. ¹⁸ Imaginem
tuam venerabor. ¹⁹ Varias effigies tui vultus formabo; lapideas, cereas, ebur-
neas, aureas. ²⁰ Pretiosi lapides à gemmariis formati. ²¹ Lincamenta vultus è
cera effigiati. ²² Vide Genethl. Lucan. ad vers. 129. ²³ Addiscam indè quo
pacto vitam & mores instituiam. ²⁴ Admonitiones ex insomniis capiam. Crede-
bant veteres, animam interdiu corpori inservire, noctu liberam vagari, quò facilius
veritatem perspiciat, & futura præcipiat. Ælian. ²⁵ Quia filiorum pietas etiam
Manibus grata est. ²⁶ Scilicet is incessus nonagenarium decet. ²⁷ Indolem
filiorum, matri annuntiaturus: nam eorum pietas — hunc sanctis conjugis urnis Mi-
seuit. Mart. ²⁸ Verba Poetæ mortuum alloquentis. ²⁹ Fuit enim — blandus,
& imperio nunquam pater, ut prius. ³⁰ Oblivionem & detrimentum nominis
nunquam subibis. ³¹ Thuribulis incensis peragentur inferiæ. ³² Quæ odo-
ramenta rogis solent injici. Vide Epiced. Pil. Urs. ad vers. 86. ³³ Nihil
enim miseris acceptius umbris, quam gemitus.

34 Natus in tuo
fundo sepul-
chrum tibi cri-
get.

35 Jussit me

tibi dicare hoc carmen, ut exemplo sit benemerentibus & piis filiis, qui idem imi-
tentur. Siquid ab antiquis discedendum censerem, libenter legerem — *Nostre quoque* (exemplo meritis) tibi carmina sancit. 36 Chartaceo, scil. carmine se-
pulchrali.

Manibus, æque ³⁴ tua tumulum tellure levabis.

³⁵ *Nostre quoque, exemplo meritis, tibi carmina sancit,* 215

³⁶ *Hoc etiam gaudens cinerem donasse* ³⁶ *sepulchre.*

SYLVA IV.

1 Coma Earini.

1 Earinus Do-
mitiano à po-
cullis crines au-
reâ pyxide Æ-
sculapio Perga-
mo dicabat:
quod antiquis
in more fuit
cùm primùm
barbam depo-
nerent & crines
tonderent. Hoc
donum bonis
omnibus profe-
quitur Poeta.

De eodem Mar-
tial. lib. 9. epigr.

17, 18.

2 Sternatur vo-
bis Ægæum pe-

lagus facile & pacatum, quod solet esse procellis asperum. 3 Gemmatâ pyxide,

aurorque involutâ. 4 Per Cytheram insulam in Ægæum cursus fuit; ubi Vene-

ris templum, quod nautæ prætereuntes salutabant, & prosperam navigationem

precabantur. 5 Venus, quæ Earinum in aulam Domitiani primò adduxit.

6 Obnoxia naufragiis, & periculosa. 7 Unde ipsa Venus sospes prodiit. 8 O

Æsculapi, Apollinis fili, qui prolixam barbam habes, accipe hos Earini crines.

9 Latone venerande nepos. Martial. epigr. citato. 10 Eunuchus Imperatoris

— tanto Domino gravissimus aulâ. Mart. 11 Phæbo longis capillis decoro. Ra-

dii enim Solis, instat crinium, à cælo ad terras desuunt. 12 Dulciter, ama-

biliter. Hellenismus. 13 Comparet cum molli & delicata Bacchi coma, qui

ειπερὲς βούβης, & ἀσπορόβου dicitur. Sic Seneca de Baccho — *Crine flauenti se-*

mulata virgo. Et à Tibull. cum Apolline confertur: *Nam decet inuolatus crinis*

utrunque Deum. 14 Ipse etiam Apollo, ratus hos esse Bacchi crines (quibus

amulatur) ostentatos propter eorum pulchritudinem, suos in alia pyxide tibi re-

mitteret, & consecrabit. 15 Non deciduas, sed æternam fluentis. 16 In æmu-

lationem prioris comæ. 17 Civitas hæc Asia minoris nobile habuit Æsculapii

sanum, cui devovebatur hæc coma. 18 — *Densis quâ pinus abundat. Froudibus*

Claud. 19 Felix quæ tali censetur manere tellus. Martial. de Pergamo, loco cit.

20 Quæ Ganymedem Jovi misit: tu Earinum Ganymede gratiorem Imperatori.

21 Quod in eo monte Ganymedes ab aquila raptus sit, & in cælum relatus, ut

administret Jovi. 22 Amisso enim Domino — *canes umbræque petunt & nubila*

latrant. Theb. lib. 1.

ITe coma, ² facilèmq; precor transcurrere pontum:

Ite, ³ coronato recubantes molliter auro:

Ite, dabit ⁴ cursus mitis ⁵ Cytherea secundos,

Placabitque Notos: fors est de puppe ⁶ rimendâ

Transferet, inque ⁷ suâ ducet super aquora conchâ.

⁸ Accipe laudatos juvenis ⁹ Phæbeic crines,

Quos tibi ¹⁰ Cæsareus donas pueri accipe latus,

¹¹ Intonsoque ostende patri. Sine, ¹² dulcè nitentes

¹³ Comparet, atque diu fratris putet esse Lyai.

Forsan ¹⁴ ipse coma ¹⁵ nunquam labentis honorem

Proferet, atque ¹⁶ alio clausum tibi ponet in amo.

¹⁷ Pergame, ¹⁸ pinifera multum ¹⁹ felicior ²⁰ Idâ!

²¹ Illa, licet, ²² sacra placeat sibi ²³ nube ²⁴ rapinae:

25

30

10

35

29

hic

tris

und

nam

Epi

lapi

ut h

36

eos

77

—

Cy

41

dio

gre

per

dor

49

Nempe

15 Nempe dedit Superis illum, quem²³ turbida semper
 Juno videt, ²⁴ refugisque manum, nocturneque recusat:
 At tu²⁵ grata Deis, pulchroque insignis alumno,
 Misiſti Latio, ²⁶ placidâ quem fonte ministrum
 20 Suppiter Ausonius pariter, Romanâque ²⁸ Juno
 Aspiciunt, & uterque probant. Nec tanta potenti
 Terrarum domino, ²⁹ divum sine mente, voluptas.
 Dicitur Idalios ³⁰ Erych de vertice lucos
 Dum petit, & molles agitat Venus ³¹ aurea ³² cygnos,
 33 Pergameas intrâsse domus: ubi ³⁴ maximus agris
 Auxiliator adest, & ³⁵ festinantia sistens
 25 Fata, ³⁶ salutarifero ³⁷ mitis Deus incubat angui.
 Hic puerum egregia præclarum ³⁸ sydere formæ
 Ipsius ante Dei ludentem conspicit aram:
 Ac primùm subitâ paulùm decepta figurâ
 39 Natorum de plebe putat: sed non erat illi
 30 Arcus, & ex humeris nullæ fulgentibus ⁴¹ umbræ.
 Miratur puerile decus, vultumque, comasque
 Aspiciens: tunc Ausonias, ait, ibis ad arces,
 42 Neglectus Veneri? tu ⁴³ sordida tecta, jugumque
 Servitii vulgare feres? procul absit: ego isti,
 35 Quem meruit, ⁴⁴ formæ dominum dabo. Vade agè mecum,
 Vade puer; ducam ⁴⁵ volucris per sydera curru
 Donum ⁴⁶ inmane duci. Nec te plebeia manebunt
 47 Fura: ⁴⁸ Palatino famulus deberis amori.
 Nil ego, nil fateor, toto ⁴⁹ tam dulce sub orbe

23 Non sine indignatione & fastidio: Zelytypia.
 24 Renuit ab illo oblatum poculum accipere.
 25 Tu Pergamus Æsculapio, vel potius diis nostris, i. e. Imperatoribus grata, quæ Earinum protulisti.
 26 Sereno vultu, fungentem ministerio approbant.
 27 Αὐσωνίου & Ζῆς.
 ut Nonnus. Domitianus cum spectaculis præfedit, gestavit coronam auream cum effigie Jovis &c.
 Tranq.
 28 Domitia, quæ post susceptum ex ea filium salatur Augustus.

29 Tam gratus minister Imperatori non accessit sine ductu Numinis. 30 Filius hic Veneris, ab Hercule occisus, monti ex sepultura sua nomen imposuit; ubi matris templum fuit percelebre. 31 Χρυσῆν. Ἀρροδίτην. Hesiod. ab amico aureo, unde & virginis χρυσοφόροι nuncupantur. 32 Olores in biga Veneris junctos: nam & ab illis trahitur, ex quo Jupiter sub illa forma cum Læda concubuit. Vide Epich. Stell. vers. 142. 33 Ad Pergamum deſcenditur. 34 Periphrasis Æsculapii: ubi opifer ille Deus templum habuit. 35 —reduces qui tradere vitas Novit— ut Hippolyto &c. Fuit etiam Pergamus Galeni medicorum coryphæi patria. 36 Insistit draconi, qui simulachro ejus subjungitur, & noctu ægrotos lambit, eosque sanat. Aristoph. in Plut. 37 Ità Etymon nominis, πλεγ. τὸ δονεῖν ἡμᾶς ὀφειλάρα, quia mitia exhibet remedia. 38 Sic Ovidius de Narcisso —geminum sua lumina sydos. 39 Aliquem esse credit de agmine Amorum, i. e. Cupidinum. 40 Ideoque constitit illum non unum esse ex pharetratis fratribus. 41 Nullæ alæ humeris eburneis umbram fecerant. 42 Tunc sine Veneris præsidio Romam servitum ibis? 43 Emptus à sordido quopiam plebeio. 44 Egregia formæ tuæ egregium dominum inveniam. 45 Curru meo à volucris per æra tracto. 46 Ingens, & Majestati Imperatoris par. 47 Non jus feres domini plebei. 48 Favorem mereris Domitiani, qui in arce Palatina habitat. 49 Si tecum conferatur. Præut tu es.

Aut

50 Endymion in Latmo monte obdormiens.
 51 Arys Phrygius; deliciae Cybeles, quæ prope Sangarium fluvium colitur.
 52 Narcissus, qui inanem umbram, & imaginem suam in fonte visam amabat.
 53 Nympha quæ Hylam rapuit, apprehendentem urnam quæ in aquas decidit.
 54 Omnibus formâ & pulchritudine anteponendus es, illo solo Domitiano minor, cui inserviturus es. Puit certe Domitianus procerâ staturâ, & formoso corpore.
 Καλλος ἐν μέλει. Arist.
 55 In curru ab oloribus tracto.
 56 Romani colles in conspectu sunt.
 57 Qui, pulsus Aboriginibus, modicum oppidum fundavit in monte Palatino: hic mons ab avo ejus Palante denominatur. Virg.
 58 Novis ædificiis Domitianus ornavit. Amplissime hæc opera, & locorum instaurationes, decimo anno Imp. Domit. Eusebius enumerat: quem consule.
 59 Martialis de Roma, Et sumpsit vultus præsidis ipsi fui.
 60 Venus majore assidue utitur in calamistrandis capillis, &c.
 61 Quibus collo conveniens.
 62 Quis annulus digitis, quæ bulla vel torulis ornatus & habitus magis deceat.
 63 Solem imitantes, qui minutissima quæque inspicat.
 64 Ipse etiam Domitiam formosissimam feminam ei connubio junxerat; in cuius præsentia Earinus non nisi compositissimus sistendus est.
 65 Non illi berali & parca.
 66 Ut tam perspicacibus oculis gratus sit, crines & vestes componit.
 67 —decoram Cesariem nata generitrix, lumenque juvenis Purpureum, & letos oculis afflavit honorem. Virg. 1. Æneid.
 68 Servi qui ante hunc diem illi in deliciis fuere.
 69 Pincerna sit & pocillator Imperatoris.
 70 Vasa myrrhina, quæ ex humore sub terra concreto sunt, & saporis gratum vino addunt.
 71 Vinum à tam puris manibus exhibitum potiores alioit.
 72 Κοινὸς οἶνος, scitè merum fundere, & aptè porrigere, quod commodè fieri non poterat, nisi augustam Imp. dextram contingeret.
 73 Quam gentes exteræ, & provinciæ deosculari petunt.
 74 Propitio numine: siquidem ad tam sublime munus evectus sis.

65 Olim etiam, nè ⁷⁵ prima genas lanugo nitentes
Carperet, & pulchræ ⁷⁶ fuscaret gratia forma,
Ipse ⁷⁷ Deus patriæ, celsam trans æquora liquit
Pergamon. Haud ulli puerum ⁷⁸ mollire potestas
Credita; sed tacitâ ⁷⁹ juvenis Phæbeius arte
Leniter, haud ullo concussum vulnere corpus
⁸⁰ De sexu transire habet. Tamen ⁸¹ anxia curis
Mordetur, puerique timet Cytherea ⁸² dolores.
⁸³ Nondum pulchra ducis clementia cæperat ⁸⁴ ortu
Intactos servare mares: ⁸⁵ nunc frangere sexum,
Atque hominem mutare nefas; gavisâque solos
⁸⁶ Quos genuit Natura videt: nec lege ⁸⁷ sinistrâ
⁸⁸ Ferre timent famula natorum pondera matres.
⁸⁹ Tu quoque nunc juvenis, genitus si tardiùs esses,
⁹⁰ Umbratûsque genas, & adultos fortior artus,
⁹¹ Non unum gaudens Phæbeia ad limina manus
Mississes: patrias nunc ⁹² vertex solus ad aras
Naviget. ⁹³ Hunc multo Paphie saturabat amomo,
Hunc nova ⁹⁴ tergemina pectebat Gratia dextrâ.
Huic & purpurei cedat ⁹⁵ coma saucia Nisi,
Et ⁹⁶ quam Sperchio tumidus ⁹⁷ servabat Achilles.
Ipsi cum primùm niveam ⁹⁸ præcerpere frontem
Decretum est, ⁹⁹ humerósque modò nudare nitentes,
Accurrunt teneri Paphiâ cum matre ¹ volucres,
² Expediuntque comas, & ³ serica pectore ponunt
⁴ Pallia. Tunc ⁵ junctis crinem incidere sagittis:
⁶ Quos ex eviratione concipere possit. ⁸³ Nondum lata fuit à Domitiano
Lex, prohibens nè pueri cæstrentur. ⁸⁴ A cunabulis & ipsa nativitate salvos.
⁸⁵ Lex hæc pulcherrima, quâ mares evirare vetitum est, à Martiale & aliis, sum-
mis elogiis decantatur. ⁸⁶ Non monstra illa in natura, quæ *Ευραγοῦδος*
facit. ⁸⁷ Lege *παρὰ φύσιν*, quam ab Orientis principibus Romani prius di-
dicerant. ⁸⁸ Non filios gestare timent, quos nunc sciunt non castrandos esse.
⁸⁹ Tu ô Earine, si post hanc legem latam natus fuisses. ⁹⁰ Non factus spado,
barbam habuisses & adulti roboris signa. ⁹¹ Tum barbam unâ cum capillis
Æsculapio voveres & mitteres: Nam comam & barbam simul consecrabant ju-
venes Deo alicui. Plutar. & Lucian. ⁹² Nunc soli dicandi sunt capilli.
⁹³ Hos crines Venus multo unguento delibutos perfundebat. ⁹⁴ Tribus
dextris trium Gratiarum, quæ eodem partu natæ fuerunt. ⁹⁵ Purpurea
Nisi coma, à filiâ suâ decisa, & Minoi tradita; quæ patri fatalis fuit. ⁹⁶ Flava
coma, quam Achilles totondit in Patrocli funere, & Sperchio fluvio dicavit. Hom.
⁹⁷ Aliâ tamen mente, quàm ut in funere offeratur: nempe, si saluum in patriam
reditum fata dedissent. Vide Hom. ⁹⁸ Crines in fronte præcidere. ⁹⁹ Nu-
dare collum, quod nuper tegebatur crinibus. ¹ *Gens mollis Amorum*. Claud.
Cupidines cum Venere. ² Depeſtunt, & ad tonsuram expediunt. ³ Bomby-
cino pallio amiciunt. Hic artem tonsoriam eleganter percenset Poeta. ⁴ Loco
sagittarum sagittas connectunt, quibus tondent. *Atque*

⁷⁵ Nè forma
obrepente lanu-
gine periret, ab
Æsculapio &
Venere ipado sit.
⁷⁶ Fuscaretur,
umbraretur.
⁷⁷ Æsculapius,
in Pergamo cul-
tus, huc trans-
fretavit.
⁷⁸ Non passus
est alium Chi-
rurgum, aut
mangonem, pue-
rum castrare, &
mollem effi-
cere.
⁷⁹ Apollinis
filius, occultâ
arte, non vi illa-
tâ, nè puerum
vulnere offen-
deret.
⁸⁰ Eunuchum
facit, & vim
masculam ei
adimit.
⁸¹ Quamvis de
peritiâ Æscu-
lapii certa, ti-
mebat tamen
Venus.

5 In aurata & gemmea pyxide disponunt.

6 Venus fragrantissimis unguentis plene saturat & imbuuit.

7 Aliquis Cupidinum, qui clatis manibus speculum ad pueri tonsuram ad-duxerat.

8 Addidit & miridum sacratiss erinibus orbem, Quo felix facies iudice tota fuit. Mart.

9 Cum receperit formam Earini, speculum aurea pyxide erit pretiosius: imò potius recepta imago ipso aureo speculo potentior. 10 Intuendo in speculo tuum vultum imprime. 11 Usque ad futura tempora mansuros. 12 Cum eripuisset imaginem, obsignat speculum. 13 Æsculapii tui saluifer orbi. Ovid. 14 Si dignus sum ut exaudiar. 15 Tu, cui se mortalia sæpe corpora debebant, Domini anni iuventam repara. 16 Disque Letum intersit populo Quirini. Hor. 17 Quibus dominatur. 18 Tithoni & Nestoris. 19 Templum Flaviae gentis, novas ædes quas Jovi Capitolino erexit, secum consensescere videat. 20 Alaris motum spontaneum, quod signum est Æsculapium precibus Earini nuere.

Atque auro, gemmisque locanti: rapit ipsa cadentes Mater, & arcanos iterat Cytheræa liquores.

Tunc puer è turba, manibus qui forte supinis Nobile gemmato speculum portaverat auro,

Hoc quoque demus, ait; patriis nec gratius ullum Munus erit templis, ipsoque potentius auro.

Tu modò fige aciem, & vultus hucusque relinque. Sic ait, & speculum reclusit imagine raptâ.

At puer egregius tendens ad sidera palmas:

His mihi pro donis, hominum mitissime custos, (Si merui) longâ dominum renovare iuventâ,

Atque orbi servare velis. Hoc sidera mecum,

Hoc undæ, terræque rogant. Eat oro per annos

Iliacos, Pylisque simul: propriisque penates Gaudeat, & secum Tarpeia senescere Tempa.

Sic ait, & motas miratur Pergamos aras.

SYLVA V.

Ad Claudiam uxorem.

1 Hortatur eam, ut secum Neapolim concedat, & reliquum vitæ tempus dulci natali solo consumat.

2 Quid tu diurnis, nocturnisque suspiciis contristaris?

3 Quas nos secrete thalamo simul transsegimus.

4 Zelotypus non sum, nec fidem conjugalem violatam suspicor. 5 Cupido in te nullum impetum faciat sagittis suis. 6 Quæ tantæ ficitati & potest & solet invidere. 7 Ut Ulysses, qui viginti annos vagabatur, dum mores hominum multorum vidit & urbes. 8 Non eos hospitio accipiens non mensâ communicans, aut dignata cubili.

Quid mihi mæsta die, sociis quid noctibus uxor Anxia, pervigili ducis suspiria curâ?

Non metuo nè læsa fides, aut pectore in isto Alter amor, nullis in te datur ire sagittis,

(Audiat infesto licet hæc Rhamnusia vultu)

Non datur: & si egomet patrio de littore raptus

Quattuor emeritis per bella, per aquora, 7 lustris

Errarem; tu mille procos intacta fugares,

Non⁹ intertextas commenta retexere telas:

Sed sine¹⁰ fraude palam, thalamosque armata negasset.

Dic tamen, unde aliam mihi fronte, &¹¹ nubila vultus?

¹² Annē quod¹³ Euboicos fessius remeare penates

Auguror, & patriā senium componere terrā?

Cur¹⁴ hoc triste tibi? certē lascīvia cordi

Nulla, nec aut rapidi mulcent te¹⁵ praelia circi,

Aut¹⁶ intrat sensus clamosi turba theatri.

Sed probitas, &¹⁷ opaca quies, &¹⁸ sordida nunquam

Gaudia. ¹⁹ Quas autem comitem te raptō per undas?

Quāquam, & si gelidas irem mansurus ad²⁰ Arctos,

Vel super Hesperia vada²¹ caligantia²² Thules,

Aut septemgemini caput haud²³ penetrabile Nili,

²⁴ Hortarere vias. ²⁵ Hæc mens tua nempe, benignā

Quam mihi sorte Venus, junctam florentibus annis,

Seruet & in senium: ²⁶ tua, quæ me vulnere primo

Iniactum thalamis, & adhuc²⁷ juvenilē vagantem

Fixisti: tua²⁸ fræna libens, docilisque recepi;

Et semel insertas non mutaturus habenas

Usque premo. ²⁹ Ter me vidisti³⁰ Albana ferentem

Dona comes, sanctoque indutum Cæsaris³¹ auro,

³² Visceribus complexa tuis: scrtisque dedisti

Oscula³³ anibela meis. Tu, cum³⁴ Capitolia nostræ

Inficiata lyra, sævum, ingratumque dolebas

⁹ Sicut Penelope, quæ prociis

matrimonium promissit, cum

absolvisset telam, quam die

texebat, nocte

verò redordiebatur. — Sed tibi

non opus est telā

Icarotide.

¹⁰ Non astu

ageres, sed consulto accessum

negares.

¹¹ Quare super-

cilium habes

mæstitiæ nubibus obductum?

¹² An quia tæ-

dio rerum urbanarum affectus,

secedere Neapolim destino?

¹³ Neapolitanos: nam Eubœa insula est,

in qua est Calchis civitas, unde venerunt qui

condiderunt

anc civitatem.

¹⁴ Cur tu, quæ spectaculis & scenâ nunquam gavita es, discessu

meo à Roma contristaris?

¹⁵ Pugilum aut equorum exercitationes in

circo non te delectant.

¹⁶ Non animum tuum captant spectacula, ad quæ vi-

senda cives confluunt.

¹⁷ Umbrosa, à foro secunda.

¹⁸ Convictus facilis, sine

vie mensa: Mens non ebria, sed soluta curis.

Martial. lib. 10. epig. 47.

¹⁹ Quam

pacatas, & placidas! quàm vicinas!

²⁰ Ad extremam Septentrionis plagam.

²¹ Ultra quam nullus dies est; Unde & pigrum & concretum ejus est mare. Ibid.

²² Ad Ægyptum, vel Mauritaniam, ubi Nilus primum scaturit: Quāquam &

fontes ejus nondum deprensus — sed vincit adhuc natura latendi.

Lucan. ²³ Orari

& persuaderi poteras, ut comes fias in itinere. Nota, tō Hortarere passivum cum

accusativo jungitur.

²⁴ Ordo, & sensus; Talis tibi mens fuit, quam, benignā

sorte sociatam mihi annis juvenilibus, utinam in senium tibi servet Venus.

²⁵ Tua

inquam hæc mens, quæ me, priusquam conjugii vinculis astrictus essem, in amo-

rem tuum rapuisti.

²⁶ More juvenum luxuriantem.

²⁷ Conjugii leges tecum inivi; nec muto factum.

²⁸ Ter me vidisti victorem & coronatum in Albano certamine.

²⁹ In Albano instituebatur à Domitiano certamen Poetarum,

Minervæ laudes canentium. Sueton.

³⁰ Coronâ, & aureo numismate, quibus in quinquaginta Albanis poetæ insigniebantur.

³¹ In sumum recipiens.

³² Ob sollicitudinem & metum, ne de spe & victoria caderem.

³³ Quando honor de certamine Capitolino negatus fuit meo carmini &c. In hoc certamine laudes Jovis erant canentium materies. Hic victus Statius.

34 Achi alter ego es, & eodem mecum honore privata.

35 Cujus laudes cecini.

36 Dum carmina meditor, tu attentè astas, & fortè imperfecta, vel dimidiata complex; ut Corinna cum Nasone, Lesbia cum Catull. &c. Vide Sidon. l. 2. Epist. 10.

37 Tu solùm noscis, quantum temporis insumptum sit in componenda Thebaide.

38 Per duodecim annos, quibus mihi sponsa adfuisti.

39 Quàm dolore percitam te aspexi, nuper morti vicinus! † al. modò.

40 E propinquo Stygis & Acherontis labentis murmura audirem.

41 Languentes, & quasi extremà lucem tantes.

42 Filum renovârunt, & longævitatē impertiverunt fata.

43 Invidiâ à te arguantur.

44 Post hæc tam egregia amoris indicia, mēte brevi itinere deseres?

45 Littus curvatum, portumque Neapolitanum.

46 Ad bellum Trojanum proficisceretur, & virum accomitaretur.

47 Diomedis uxor, quæ maritum ad Trojam proficiscentem sequi voluit. Hom.

48 Phylacæ reliqua, præ dolore furit, seipsum lacerans. Hom. Ovid.

49 Laodamia, quæ à Protefilao Ovid.

50 Sævissimi.

51 Ad insaniam redegerunt. Tantum etiam in Andromache valuit dolor, ut & in Ariadne, Didone, & aliis.

52 Non illis tua est maritum fides inferior.

53 Priorem virum, quem amisisti, adhuc piè luge.

54 Citharedi vel tibicinis, quem prius Claudia maritum habuit: vidua Statio nupsit.

55 Nunc mea es: pari itaque amore in me, ut olim in illum, accendēris.

56 Nec minor erga natam tuam amor est, quam verè materno in festu diligis & foves.

57 Toto pectore amas, & de illa cogitas.

58 Uxor Cræcis Trachynii, quæ in avem conversa, non ita nidis in mari positis invigila ut tu nata.

59 Quietâ tempestate struēdos: nam licet media in hyeme nidus ædificet, mira tamen in illis diebus est tranquillitas.

60 Ova pariens vere pmo, quibus summo ardore incumbit.

61 Nidum expansis alis tegit.

34 Mecum victa 35 Fovem. Tu 36 procurrentia primis

Carmina nostra sonis, totasque in murmure noctes

Aure rapis vigili. 37 Longi tu sola laboris

Conscia, cūmque tuis crevit mea Thebais 38 annis.

39 Qualem te nuper Stygias † prope raptus ad undas,

Cūm jam Lethæos audirem 40 cominus amnes,

Assixi! tenuique oculos jam mortē 41 cadentes.

Scilicet exhausti Lachesis mihi 42 tempora sati

Te tantum miserata dedit, superique potentes

43 Invidiam timuere tuam. Post 44 ista, propinquum

Nunc iter, optatosque 45 sinus comes ire moraris?

Hæc, ubi nota fides? totque explorata per usus,

Quæ veteres Latias, Graiasque Heroidas aquas?

Isset 46 ad Iliacas (quid enim deterret amantē?)

Penelope gavisā domos, si passus Ulysses.

Quæstā est 47 Ægiale, quæstā est 48 Melibæa relinqui,

Et 49 quam (50 quā savi!) fecerunt 51 Manada

planctus:

52 Nec minor his tu nosse fidem, firmamque maritis

Reddere. Sic certè 53 cineres, umbramque priorem

Quæris adhuc: sic exequias amplexa 54 canori

Conjugis, ingentes iterasti pectore planctus,

55 Jam mea. Nec 56 pietas alia est tibi, curaque natæ:

Sic ut mater amas; sic nunquam corde recedit

Nata tuo; 57 fixamque animi penetralibus imis

Noctē, diēque tencs. Non sic Trachynia nidos

58 Halcyone 59 vernos, non sic 60 Philomela 61 penates

Clau-

73 M-

meni-

endi-

verit-

meri-

79 M-

illust-

ante-

teolis-

sive-

84 e-

nostr-

ca ur-

quis n-

vider-

de pr-

sacra-

lum,

perie-

Circuit amplectens, animamque in pignora transfert.
 60 Hec nunc illa terit viduo quod sola cubili
 Otia jam pulchra terit infecunda juventa!
 Sed venient, plenis venient connubia tadis:
 Sic certè formaque bonis, animique meretur;
 Sive chelyn complexa petit, seu voce paternā
 65 Discendum Musis sonat, & mea carmina flecit;
 Candida seu molli diducit brachia motu:
 Ingenium probitas, artēque modestia vincit.
 Nonne leves pueros, non te Cytherea pudebat
 Hoc cessare decus? nec tantum Roma jugales
 70 Conciliare toros, festasque accendere tadas
 Fertilis; & nostrā generi tellure dabuntur.
 Non adeo Vesuvius apex, & flammea diri
 Montis hyems trepidas exhaustit civibus urbes:
 75 Stant, populisque vigent. Hic auspice condita
 Phæbo

75 Testa, Dicarchei portus, & littora mundi
 Hospita; at hic magnæ tractus imitantia Romæ
 Quæ Capys adjectis implevit mœnia Teucris:
 80 Nostra quoque propriis, tenuis nec rara colonis
 Parthenope, cui mite solum trans æquora vectæ
 Ipse * Dionæ monstravit Apollo columbā.
 Has ego te sedes (nam nec mihi barbara Thrace,
 Nec Libye natale solum) transferre laboro:
 85 Quas & mollis hyems, & frigida temperat æstas:

62 Calorem vi-
 talem infundit.
 63 Illa in flora
 juventæ viro
 caret.
 † al. terit vi-
 dum quod sola
 cubile, Otia tam
 pulchræ.
 64 Sine confor-
 te tori.
 65 Matura viro
 Neapoli inve-
 niet conjugem.
 66 Corporis &
 animi bonis ex-
 cellit.
 67 Sive citha-
 ram pulsât, vel
 ad citharam
 cantat.
 68 Instructa à
 patre citharædo.
 69 Carmen
 quod à Musis
 decantari me-
 retur.
 70 Flexurâ vo-
 cis recitat.
 71 Sive exercet
 chironomiam
 Romæ usitatam,
 ut sit — nutu ma-
 nibusque loquax.

Claud. 72 Nonne Cupidines & Venerem dedecet, hanc puellam viro carere?
 73 Non solum Roma viros prabere potest, sed & Neopoli reperientur. 74 Hy-
 meni & geniali toro sacras. 75 Vesuvius mons juxta Neapolim, non tanta in-
 cendia ex vertice emisit, ut urbes vicinas cum universis civibus exusserit & dele-
 verit. Mons hic regnante Tito exarsit; quo incendio periit Plinius, aliisque innu-
 meri. 78 Ignea tempestas: — ignea montem torfit hyems. Val. Flac. de eodem.
 79 Multi illic supersunt cives, unde generum optare fas est. 80 Hic templo
 illustri Apollo colitur à Cumanis, qui primò Dicarchum tenuerunt. 81 Itā,
 ante secundum bellum Punicum, Puteoli appellatur. 82 Celeberrimus in Pu-
 teolis portus. Strab. Huc totus orbis confluit. 83 In hac regione Capys est,
 sive Capua, clarissima Campaniæ urbs, Roma altera, ut à Cicer. appellatur.
 84 Quæ Capys, Anchisæ pater, condidit, & Trojanis incolis referfit. 85 Ibi
 nostra etiam est Neapolis, à popularibus non advenis inhabitata: quæ licet modi-
 ca urbs sit, incolis tamen abundat. 86 Itā denominatur Neapolis, à Nympha
 ejus nominis, quæ ex Eubœa in Italiam duxit coloniam eorum, qui Neapolim con-
 siderunt. 87 Cui Apollo dedit augurium columbæ quam sequeretur ex Chalci-
 de profecta. Paueg. ad Pilon. Testis Acidalia qui condidit aliæ muros. * Veneri
 sacratâ. 88 Non in nationem barbaram, aut glaciale domum; sed in mite lo-
 lum, & cultam tellurem te transmovērem. 89 Ubi æqua est per totum annum tem-
 peries.

90 Non saevis
flustibus vim in-
cutiens, & in-
sultans littori.

91 In ora nata
Partenopre. Ovid.

Huc Romani
secedebant ut
otio fruerentur.

92 Nox non
ebria, sed soluta
ciris; Somnus
qui faciat breves
tenebras. Martial.

Sensus; Somnus
murmure populi
tumultuantis non
abrupitur, ut
in Roma. Juven.

93 Alti & solidi.

94 Adeo con-
cordes sunt ci-
ves, ut legibus
nil opus est.

95 Probi mores
pro legibus ha-
bentur.

96 Aequitas mā-
gistratu non in-
diget, qui eam
defendat; nam
suā sponte iusti-
tiam colunt.

Quas 90 imbolle fructum 90 torpentibus alluit undis.

Pax securā locis, & desidia 91 otia nata,

Et nunquam 92 turbata quies, somnūque 93 peracti.

Nulla forō rabies, aut stricta 94 iurgia legis;

95 Morum iura viris; 96 solum, & sine fascibus equum.

Quid nunc 97 magnificas species, cultusque locorum,

Templaque, & innumeris 98 spata interstincta colum-

Et geminam molem 99 nudi, 1 rectique theatri, (nis,

Et Capitolinis 2 quinquennia proxima lustris?

Quid laudem 3 risus, 4 libertatemque Menandri,

Quam 5 Romanus honos & Gracia 5 licentia miscent?

Nec desunt variae 6 circum oblectamina vitae:

Sive vaporiferas blandissima littora 7 Baias,

8 Enthea fatidica seu visere tecta Sibylla

Dulce sit, Iliacoque 9 jugum memorabile remo:

Seu tibi Bacchei vineta madentia 10 Gauri,

11 Teleboūque domos, trepidis ubi dulcia nautis

Lumina noctivagae tollit 12 Pharus amula Luna:

13 Charaque non molli iuga Surrentina Lyao,

Quae meus ante alios habitator Pollius auct:

14 Aenariaeque lacus medicos, 15 Statinasque renatas.

Mille tibi nostrae resera telluris 16 amores:

Sed satis hoc conjux, satis hoc dixisse; 17 Creavit

Me tibi, me socium longos astrinxit in annos.

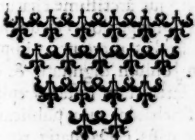
Nonne haec amborum genitrix, 18 alitrixque videri

97 Structuras & monumenta. 98 Porticus & theatra, columnis
innixa. 99 Quo ludi quinquennales & agones celebrantur. 1 Quod scenis
& spectaculis inferviebat. Omnia theatra Romae primitus fuere nuda, & sine te-
cto: sed in diebus munerum & ludorum velis tegebantur. 2 Ludos quinquen-
nales, qui Neapoli celebrabantur, quos amulos dicit, & magnificentia proximis
ludis Capitolinis Romae, qui etiam quinquennales. 3 Frequentem in agendo
Comedias Menandri risum — ubi ridendas inclusit pagina partes. Petron. 4 Quae
veteribus Poetis, utpote Menandro, conceditur: quae cives ipsi in scena perso-
nabantur. 5 Comedia Graece scripta, & in Romanam linguam translata. 6 Cit-
cum circa: quocunque vagaris extra civitatem. 7 Locum celeberrimum, pro-
pter aquas calidas, & aeris temperiem. Nullus in orbe locus Baiis praeleceat amant.
Hor. 8 Cumas Italiae civitatem, quam Sibylla Cumanae divinitas illustrat.
9 Misenum montem, quo Aeneas — Imposuit sudque arma viro, restituitque, tu d'ingui.
Virg. 10 Campaniae montis, ubi vina Gaurana optima. 11 Capreas a Te-
lebois habitatas olim, ut fama tradit. Tacit. 12 Turris nautes dirigens, ex-
structa in emulationem Phari Alexandrinae. 13 Villam Surrentinam amici Pol-
lii, quae nascitur vinum acidum; unde generosum acetum dixit Tiberius. 14 In-
sula prope Puteolos, ubi aqua calculosis medetur. Plin. 15 Insulam in Campa-
no littore, quae, postquam uno terrae motu oppidum fuit haustum, alio emerit. Plin.
16 Delicias. 17 Natale mihi solum est, & me sponsum tuum produxit. 18 Si-
quidem patria dicitur, tum ubi nascimur, tum ubi passimur.

*Digna? sed ingratus, qui plura adnecto, tuisque
 110 Meribus 19 indubito. Venies charissima conjux,
 20 Præveniesque etiam: sine 24 me tibi dactor aquarum
 Tybris, & armiferi sordebunt tecta Quirini.*

19 Injuriis tuis
 moribus sum
 hac solitudine
 & addubita-
 tione.

20 Votum me-
 um anticipabis, & festinatione prævenies. 21 Sine consortio meo, Tybris flu-
 viorum rex, & Romana magnificentia tibi vilescet.

P. PAPINII STATII SYLVARUM LIBER IV.

Ad Marcellum.

1 Qui te patronum ambit propter studium tuum & pietatem erga Imperatorem.

2 Sylvas priores.

† al. molem.

3 Equestris. Nam tres Romæ erant ordines; senatorius, equestris, & plebeius.

4 Quamvis jure condiscipuli à te ametur, mihi tamen ita charus est, ut isti tuo juri non cedam.

5 Ut convenit propter honorem.

6 Tibi dicare & ascribere.

7 Senatorii ordinis.

8 Profecisse.

9 Τὸ γεγεῖνός κ' ἐνδὲ χεῖρας μὴ γερᾶν. Arist.

INveni librum, Marcelle charissime, ¹ quem pietati tuæ dedicarem. Reor quidem aliter quàm invocato numine ² maximi Imperatoris nullum opusculum meum cœpisse. Sed hic liber ³ tres habet. Sequitur quarta, quæ ad honorem tuum pertinet. Primò autem, septimum decimum Germanici nostri consularum adoravi. Secundò, gratias egi sacratissimis ejus epulis honoratus. Tertiò, viam Domitianam miratus sum, quàm gravissimam arenarum [†] moram exemit: cujus beneficio tu quoque maturiùs epistolam meam accipies, quam tibi in hoc libro à Neapoli scribo. Proximum est Lyricum carmen ad Septimium Severum, juvenem (ut scis) inter amantissimos ⁴ secundi ordinis, tuum quidem etiam condiscipulum, sed mihi contra hoc quoque ⁵ jus arctissimè charum. Jam Vindiciis nostri Herculem Epitrapezion, ⁶ secundùm honorem, quem de me, & de ipsis studiis meretur, ⁷ imputare etiam tibi possum. Maximum Junium dignitatis & eloquentiæ nomine à nobis diligi, satis ~~eram~~ testatus epistolam, quam ad illum de editione Thebaidos ~~meæ~~ publicavi. Sed nunc quoque eum reverti maturiùs ⁸ Dalmatia rogo. Juncta est Ecloga ad municipem meum Julium Menecratem, splendidum juvenem, & Pollii mei generum; cui gratulor quòd Neapolim nostram numero liberorum honestaverit. Plotio Grippo ⁹ majoris gradus juveni dignius opusculum reddam: sed interim hendecasyllabos, quos Saturnalibus unà risimus, huic volumini inserui. Quare ergò plura in quarto Sylvarum, quàm in prioribus? nè se putent aliquid ¹⁰ egisse, qui reprehenderunt (ut audio) quòd hoc styli genus edidissem. Primùm, ⁹ supervacuum est dissuadere rem factam. Deinde, multa ex illis jam Domino Cæsari dederam; & ¹⁰ quantò

10 Longè plus est Majestatis ejus consecrare, quàm edere.

hoc

hoc plus est, quam edere! Exercere autem iocos non licet?

sic ¹¹ secretò, inquit. Sed & ¹² sphaeromachias spectamus, & ¹³ pilaris lusio admittitur, ¹⁴ Novissimè, quisquis ex meis invitatus aliquid legit, statim se prosteritur adversum.

¹⁵ Itaque consilio ejus accedam. In ¹⁶ summa nempe ego sum, qui traducor. ¹⁷ Taceat & gaudeat. Hunc tamen librum tu Marcelle defendes. Et si ¹⁸ videtur, hactenus; si ¹⁹ minùs, reprehendamur.

¹¹ Secretò exer-
ceas, inquit repre-
henfor, modò nò
edas.

¹² Ludos pugi-
lum, qui pilà
enèa, vel lapideà
adversarios per-
cutiunt. Mercur.

¹³ Levissimi

ludi publicè sunt. ¹⁴ Denique, quisquis nolit, & non sine emulatione & invidia mea carmina legit, &c. Talem Papinii emulationem observàunt in Martiale & Juvenale. ¹⁵ Ironicè: Ego pariter ex illius sententia capris desistam, & mihi adversus fiam. ¹⁶ Eò nempe res rediit, ut ego omnibus deridendus proponar. ¹⁷ Desinat calumniari, & suis apud se letetur; sensu suo superbiat. ¹⁸ Si ità tibi plaenerit, buccas nec ulterùs scripserim. ¹⁹ Sin me progredi velis, ab Elencho non immunes erimus.

SYLVA I.

XVII. Consularis Imp.

Læta bis octonis accedit ² purpura ³ fastis
Caesaris, insignèmq; aperit Germanicus ⁴ annum,
Atque oritur cum ⁵ sole novo, cum grandibus ⁶ astris
Clarius ipse nitens, & primo ⁷ major Eoo.
Exultant leges Latia: gaudent ⁸ curules:
Et ⁹ septemgeminò jactantior aethera pulset
Roma iugo: plùsque ante alias ¹⁰ Evandrius arces
Collis ovct. Subicere novi ¹¹ pallatia fasces,
Et ¹² requiem [†] bis-sextus bonos: precibusque receptis,
¹³ Curia Casarcum gaudet vicisse pudorem.
Ipse etiam immensi ¹⁴ reparator maximus ævi

¹ Nemo ante
Domitianum
toties consula-
tum gessit, in-
quit Suetonius:
qui septem me-
dios continua-
vit, reliquos
omnes penè titu-
lo tenuis gessit.
² Prætecta con-
sularis.
³ Consulatus
decimo sexto:
Fasti codicilli
sunt, quibus to-
tius anni res à

Consule, & populo Romano gestæ continentur. ⁴ Calend. Januar. quibus Consul officium init: Nomen etiam suum fastis & annis imponere solet — fastisque suam concesserit annum. Claud. in Stil. ⁵ Singulis enim annis novus sol exoriri creditur, ut luna mensibus. ⁶ Stellis, anni dominis: nempe quibus plurimæ accedunt dignitates, ut loquuntur Astrologi. ⁷ Clarius & admirabilior ipso Lucifero: *ἥτε Ἐρως ἥτε Ἑῶς ἥτε Δαυμάρως.* ⁸ Sella curules, quibus, honoris gratià, quando curru in Curiam veci sunt Consules, confident. ⁹ E septem collibus exultet. ¹⁰ Mons Palatinus, ubi Imperatoris sedes est, à Pallante Evandriavo fundata. ¹¹ Ad fores Imperatoris expectant, & salutatum Consulem intrant. ¹² Duodecim fasces, consulatus insignia, requiem & otia Imperatoris interrumpunt, & ad publica negotia administranda revocant. [†] al. requiem vix sensit bonos, i. e. Consulatus tui parvo temporis interstizio divisi fore. Posterior hæc videtur lectio, nè rò subicere ad duos sensus distrahatur. ¹³ Exoratus est Cæsar à Curia hoc officio fungi. ¹⁴ Fastorum genitor patensque jg-nus. Qui renovat vultu tempora longa suo.

Æ z

Artollit

15 Templi ejus, à Domitiano instaurati, quod primò circa unum Argiletum duas portas habuit; postea in foro transitorio extructum est: Et fora tot numeras, fane, quot ora geris. Martial.

16 Nam proximum huic templo Forum à Vespasiano extructum est.

17 Janum, cujus apertæ fores bellum indicabant, paci cedentem clausisti, vel saltem claudere conatus es. Quod Martial.

lib. 10. epig. 29. 18 Jurare scilicet non interrupturum leges, quæ prius inter arma

filuerunt, sed pace compositâ judicia fori observaturum. Novi dicitur, quasi de non restituti, siquidem armis obstrepentibus turbabantur prius judicia. Vel novum forum exponit jurisdictionem Domitiani, nuper Consulatum ineuntis. Aut etiam Nervum forum ab illo extructum. 19 Quæ bifronti convenit. 20 Altera secula condere & renovare: Scilicet quando ludos seculares restituis. 21 Consulem quotannis designatum & Cal. Jan. factum. 22 Tuis auspiciis annum aperiri. 23 Qui cum lætitiâ recordentur tam optimum Consulem Rempubicam gubernasse. 24 Vestis et ostro sinuosa. 25 Tibi faventis, nam & hujus filium se credi volebat Domitianus. 26 Quæ textrina & lanificii inventrix, prætextam tibi conficiat. 27 Quæ plurima instauravit Domitianus. 28 Magis solenne sacrificium paratur. Hic etiam Vestalem ignem penè extinctum suscitavit. Vide Eq. Max. Domit. vers. 35. 29 Sub te vel ipsa hyems rigorem deponit. 30 Equites. 31 Populus. 32 Senatus. 33 Ut à sole stellæ, ita à te Consule lucem mutuantur omnes inferioris ordinis magistratus. 34 Priusquam Consul factus es. 35 Evolve & percurrere omnes fastorum codicillos, si cujusquam gesta huic conferantur. 36 Ignavorem, qui in sella curuli annum obdormiverunt: ut Bibulus &c. 37 Quæ in æmulationem accendant. 38 Ter-decies in provecta ætate consul fuit Augustus. 39 A meridie ætatis suæ hoc munere fungitur. 40 Metaph. à militibus ducta. 41 Dum adhuc in flore ætatis es, decies septies consulatum ingressus es. 42 Quoties oblatum munus recusasti? quoties designationem vetuisti? 43 Scilicet ut saluteris consul. 44 Superest longior annorum ordo, quibus sæpius eligeris.

Longior

Attollis vultus, & utroque à limine grates
Fanus agit: quem tu vicina Pace ligatum
Omnia jussisti componere bella, novitque
In leges jurare fori. Levat ecce supinas
Hinc atque inde manus, geminâq; hac voce profatur:
Salve magne parens mundi, qui sæcula mecum
Instaurare paras: talem te cernere semper
Mense meo tua Roma cupit: sic tempora nasci,
Sic annos intrare decet. Da gaudia fastis
Continua; hos humeros multo sinus ambiat ostro,
Et properata tua manibus prætexta Minervæ.
Aspicis ut templis aliis nitor, altior aris
Ignis, & ipsa mea tepeant tibi sydera brumæ.
Moribus atque tuis gaudent turmaque tribusque
Purpureique Patres, lucemque à Consule ducit
Omnis honos. Quid tale precor prior annus habebat?
Dic agè Roma potens, & mecum longa Vetustas
Dinumeras fastos: nec parva exempla recense,
Sed quæ sola meus dignetur vincere Caesar.
Ter Latio, deciesque tulit labentibus annis
Augustus fasces; sed cepit serò mereri.
Tu juvenis progressus avos: quanta recusas?
Quanta vetas? flectere tamen: precibusque Senatûs
Permittes hanc sæpe diem. Manet insuper ordo

40

30

45

35

30

35

47 E
in luc
dos T
phos
dum f
umpli
dere,
suppl
Septe
Domit
perun
anno
nam

5

1 V
tum
ves a
mine
7 M
perfo

Longior, & totidem felix tibi Roma ⁴⁵ *curules*
Térque quatérq; dabit. Mecum ⁴⁶ *altera secula condes,*
Et tibi ⁴⁷ *longævo revocabitur ara Tarenti.*

Mille trophæa feres, tantum ⁴⁸ *permittite triumphos.*
⁴⁰ *Restat* ⁴⁹ *Bactra novis, restat Babylona tributis*
Frænari. Nondum ⁵⁰ *gremio Fovis Indica laurus;*
Nondum Arabes, Scrêsque ⁵¹ *rogant: nondum* ⁵² *omnis*
honorem

Annus habet, cupiuntque decem tua nomina menses:
Sic Janus, ⁵³ *clausoque libens se poste recepit.*

⁴⁵ *Tunc omnes patuere* ⁵⁴ *fores, clatôque dederunt*
Signa polo; longamque tibi Rex magne juventam
Annuit, atque suos ⁵⁶ *promisit Juppiter annos.*

⁴⁷ Effodietur ara in Tarento, sub terra latens, & novis sacrificiis recoletur; quod in ludis secularibus fit. Val. Max. Sensus; Toto altero seculo visurus es, & ludos Tarentinos restitues & renovabis. ⁴⁸ Modò finas, ut senatus tibi triumphos decernat, millies triumphabis. ⁴⁹ Scythæ Bactriani & Babylonii nondum subiguntur, quæ gloria tibi reservatur. ⁵⁰ Nondum intulisti lauream triumphalem Jovi Capitolino, de Indis. Solebant triumphantes Capitolium ascendere, & laurum quam manu tenebant Jovis gremio deponere. Plin. ⁵¹ Tibi supplices fiunt. ⁵² Solùm adhuc Domitiani nomina duo menses sortiti sunt; September, quo regnare incepit, Germanicus dictus est; & October, quo natus, Domitianus. ⁵³ Intra claustra, i. e. clauso templo se continuit. ⁵⁴ Fores Superum, quæ in singulas Deorum domos ducebant. ⁵⁵ Plaudentes, & annuentes anno tam feliciter auspicienti. ⁵⁶ Promisit Pylam Pater senectam; Adde Jannam Pater rogamus, Mart. lib. 8. epigr. 2.

⁴⁵ — Datis fa-
 sces commendat,
 ebûrque curule.
 Ovid.

⁴⁶ Ludos secularis iterum celebrabis, quod semel fecisti.

† al. longævi
 revocabitur ara
 parentis, i. e. Vespasiani septuagenarii templum,
 & ara à te extructa: Hoc Flavie gentis templum est.

SYLVA II.

Epulum Domitiani & Eucharisticon.

Regia Sidonia convivia laudat ² Elise,
³ *Qui magnum Æneam & Laurentibus intulit*
avis:

⁵ *Alcinoique dapes mansuro carmine monstrat,*
Æquore qui multo reducem ⁶ *consumpsit Ulysses.*

⁵ *Ast ego, cui sacra Casar nova gaudia cœnæ*
Nunc primum, ⁷ *dominæque dedit consurgere mensa,*
⁸ *Quâ celebrem mea vota lyrâ? quas solvere grates*

³ Virgilius, qui scripsit Æneam in oras Italas venisse. ⁴ Latiis; nam Laurentum civitas est juxta Lavinium, à Pico condita. ⁵ Qui 12 oves, 8 sues, 2 boves ad convivium machavit, quo accepit Ulysses; quod nunquam morituro carmine cecinit Homerus. ⁶ Per vasta maria errantem produxit, & prosecutus est. ⁷ Mensa Domini & Imperatoris mei. ⁸ Quo carmine vota mea gratulatoria persolvam?

¹ Inter Proceres Romanos à Domitiano convivio acceptus, agit gratias Papinius. De hoc convivio Martialis lib. 8. ep. 50. ² Didonis Carthagenensis, quæ Æneam hospitio accepit, quod celebrat Virgilius.

9 Etiam si Ho-
merica & Vir-
giliiana laurus
meo capiti im-
ponatur.

10 Homeri pa-
tria.

11 Patria Vir-
gili.

12 Tanquam
Dñs conviva,
eorum mensâ
communicatus
videor in via
lactea.

13 AGanymede
Jovis pocilla-
tore nectar &
nepenthes ex-
hibito: Sed &
illis in conviviis
Superum li-
cuit Faunus posce-
re vina fovem.

14 Hic vitæ
natalis erit.
Vide in Soter.
Rut. Gall. ad
vers. 126.

15 Hic primus
dies est, quem
veræ vitæ pos-
sum ascribere.

16 Ità Titus Vespasianus dicebatur amor & delictis humani generis. 17 Ita
Imperatores peculiari nomine appellantur. Cura Deum Dii sunt, & qui colunt
colantur. Ovid. 18 Accumbens. 19 Propè, ad eandem mensam discum-
bentia. 20 De mensa assurgere, & venerari? Nam Libertas reverentiam im-
misit. 21 Alludit ad illud Virgilianum, Tectum augustum, ingens, centrum sub
me columnis Urbe fuit mediâ. Æneid. lib. 7. 22 Tam ingentes erant columnæ
ut cælum ipsum sine Atlante sustentare poterant. 23 Æmula admiratur.

24 Gaudent te ἐπεσθαιον ἀνδραγον, quem modò quæ sint habitura Deorum
Consilia incertum est, in terris invenisse sedem cælo parem. 25 Contentus to-
ris. 26 Tam laxa & effusa est domus Imperatoria, ut multum & latè exten-
ditur per campum. 27 Domitiano scil. qui Deos imitatur: & est: cuius tanta
majestas & nomen totam domum implet. Martial. lib. 8. epigr. 38. Par domus
est cælo, sed minor est Domino. 28 Lautiorem & splendidiorem domum facit
29 Marmor Libyæ, & Phrygiæ, & Syenites, & Chium, cum æmulatione qua-
dam certant, utrum ex iis præniteat. 30 Versicoloria cum glaucis maculis, qua-
lia in suis muris Chii ostendebant. 31 Marmor Lunense à Luna oppido, ubi
copia candidi marmoris est, ingentibus saxis integris, unde solidæ columnæ sunt.
32 Super has columnas variz sunt imagines, eò altitudinis fixæ, ut fessis oculis
vix internoscas; sed laquearia credas esse cæli concavum.

Sufficiam? non, si pariter mihi vertice læto
Noctat adoratas & 10 Smyrna & 11 Mantua lauros,
Digna loquar. 12 Medis videtur discumbere in astris
Cum Jove, & 13 Iliacâ porrectum sumere dextrâ

Immortale meram. 14 Steriles transmissimus annos:

15 Hæc avi mihi prima dies, hæc limina vitæ.

Tene ego regnator terrarum, orbisque subacti

Magne parens, te 16 spes hominum, te 17 cura Deorum

Cerno 18 jacens? datur hæc 19 juxta, datur ora rueri

Vina inter, mensasque, & non 20 assurgere fas est?

21 Tectum augustum, ingens, non centum insigne co-
lumnis,

Sed 22 quantæ Superos cælumque Atlante remisso

Sustentare queant. 23 Stupet hoc vicina Tonantis

Regia, 24 teque pari latantur sede locatum

Numina, nè magnum 25 properes ascendere tectum.

26 Tanta patet moles, effusæque impetus ante

Liberior, campi multumque amplexus aperti,

27 Ætherco & tantum Domino minor: ille penates

Implet, & ingenti Genio 28 juvat. 29 Æmulus illic

Mons Libys, Iliacisque nitent, & multa Syene,

Et Chios, & 30 glaucâ certantia Doride 31 saxa,

1 Lunæque portandis tantum suffesta columnis.

32 Longa super species; fessis vix culmina prondus

Visibus, auratque putres laquearia cæli.

35

40

45

50

55

Sensu
tam
nasce
ades
fuste
vers
grat
de P
noli
luici
jesta
oleo
civi
si
pera
ni c
extr
pice
vel
in v

Hic

Hic cum Romuleos proceres, ³³ trabeatque Caesar
 Agmina, milite ³⁴ simul iussit discumbere mensis;
 Ipsa ³⁵ suus accincta Ceres, Bacchusque ³⁶ laborant
 sufficere. ³⁷ Ætherei felix sic ³⁷ orbita fluxit
 Triptolemi: sic vitifero sub palmitē nudos
 Umbravit colles, & ³⁸ sobria rura ³⁹ Lyæus.
 Sed mihi non epulas, Indisque innixa columnis
⁴⁰ Robora Maurorum, ⁴¹ famulasque ex ordine turmas;
⁴² Ipsam, ⁴² Ipsam cupido tantum spectare vacavit
 Tranquillum vultus; sed ⁴³ maiestate serenā
 Mulcentem radios, ⁴⁴ summittentemque modestē
 Fortunæ vexilla suæ. ⁴⁵ Tamen ore nitebat
 Dissimulatus honos. ⁴⁶ Talem quoque barbarus ⁴⁶ hostis
⁴⁷ Posset, & ignotæ conspectum agnoscere gentes.
 Non ⁴⁷ aliter gelida Rhodopes in valle ⁴⁸ recumbit
 Dimissis Gradivus equis: sic ⁴⁹ lubrica ponit
 Membra Terapnæā resolutus gymnade Pollux:
 Sic ⁵⁰ jacet ad Gangen ⁵¹ Indis ululantibus Euan:
⁵² Sic gravis Alcides post ⁵² horrida iussa reclusus
 Gaudebat ⁵³ strato latus acclinare leoni.
 Parva loquor: ⁵⁴ nec dum equo tuos Germanice vultus:
 Talis ubi ⁵⁵ Oceani finem, mensasque revisit
 Æthiopum, sacro diffusus nectare vultus,
⁵⁶ Dux Superum, ⁵⁶ secreta jubet dare carmina Musas,
 Et ⁵⁷ Pallenæos Phœbum laudare triumphos.

³³ Equites tra-
 beā indutos:
 Trabea autem
 vestis genus est,
 purpura circum-
 data, subtegmi-
 ne puniceo, quam
 aureæ fibulæ
 adnectebant.
³⁴ Omnes enim
 urbis optimates
 certis tempori-
 bus Imperato-
 res ad convi-
 vium invita-
 bant.
³⁵ Ceres &
 Bacchus accin-
 gunt se operi, &
 convivis admini-
 strant.
³⁶ Solliciti sunt,
 ne tantæ multi-
 tudini desit res
 frumentaria, &
 vinum.
³⁷ Currus, quo
 Triptolemus
 raptus, annonam
 per Africam
 disseminavit, à
 Cerere doctus.

Sensus; Adeo abunde Ceres & Bacchus sua dona subministrant, ut annonam to-
 tam hic consumptam & divisam viritum crederes. ³⁸ In quibus vinum non
 nascebatur, priusquam Bacchus vitem excoluit. ³⁹ Bacchus ita dictus *παρὰ τὸ*
λύειν, quia curas solvit. ⁴⁰ Mensas citreas è Mauritania pedibus eburneis
 sustentatas. ⁴¹ Famulorum plebem, sedentibus parem. Vide Saturn. Cal. ad
 vers. 30. ⁴² Dominum Deumque nostrum Domitianum. ⁴³ In cuius vultu
 gratia quædam & venus regiæ dignitate & maiestate iuncta reluxit. Plutarch.
 de Pomp. ⁴⁴ De maiestate & altitudine tua multum detrahentem. ⁴⁵ Velit,
 nolite, maiestas, quam cupit tegere, apparet. ⁴⁶ Isto vultu, ubi amabili di-
 luitur severum, non territus sed allectus. ⁴⁷ Dissimulatâ pariter ma-
 iestate. ⁴⁸ Prælio finito ad quietem se Mars disponit. ⁴⁹ Corpus
 oleo unctum componit, post agones Lacedæmonios, cuius agri Terapne
 civitas est. ⁵⁰ Post Indos debellatos Bacchus ad Gangen resupinat.
⁵¹ Bacchantibus, & in ejus orgiis inconditum clamorem edentibus. ⁵² Post
 peracta novercæ mandata. ⁵³ Pelle leonis involutus jacere. ⁵⁴ Nondum
 tui oris maiestati inveni aut nominavi parem. ⁵⁵ Ubi convivio se oblectat in
 extremis Oceani finibus inter Æthiops, quibuscum se noctu exhilarare solet Ju-
 piter; nec nisi duodecimo post die, ad superos reclusus est. Hom. ⁵⁶ Selecta,
 vel in secessu composita. ⁵⁷ Victoriâ & triumphum de debellatis gigantibus,
 in valle juxta Pallenem Macedoniæ civitatem.

58 Abiectas & submissas, modo devotas animas.

59 Concedant tibi Superi, patris ætatis annum septuagesimum (nam tot annos vixit Vespasianus)

longè superare & excedere.

60 Certâ Apotheosi patrem, fratremque, sororem, & natum

in cælum miseris, atque illis sydera donaveris. 61 Flaviorum nomini confers: uti dicatur illud templum in quod domus conversa fuit, ubi natus est Domitianus, regione urbis sextâ. 62 Nuper à te extructas: de quibus antea 63 Sæpe Consul fias, & Capitolium sellâ curuli ascendas. 64 Cal. Januar. sæpe fasces tuos, Consularis insignia, videant. 65 Sæpe celebres quinquennale certamen Jovi Capitolino, quo coronæ victoribus imponuntur: & plurâ quinquennia imperii iteres. 66 Dies iste, quo à te admissus sum conviva, tantam læticiam mihi attulit, quantam ille, quo in Albano certamine coronatus sum. 67 Ubi simul cum Numine discumbebam. 68 Sub Alba à Trojanis eondita. 69 Quando victoria tua de Germanis, & triumphus de Dacis fuit mihi carminis materies. 70 Coronâ & auro datis in certamine instituto Palladi.

Di tibi (namque animas sæpe exaudire: 58 minores Dicuntur) 59 patria bis terque exire senectæ.

Annuerint fines, ratâ 60 numina miseris astris,

61 Templâque des., habitésque 62 domos, 63 sæpe annua 60 pandas

Limina, sæpe novo 64 Janum lictore salutes,

65 Sæpe coronatis iteres quinquennia lustris.

Quâ 66 mihi felices epulas, mensæque dedisti

67 Sacratæ, talis longo post tempore venit

Lux mihi, 68 Trojanæ qualis sub collibus Albæ,

Cum modò 69 Germanas acies, modò Dacæ sonantem

Prælia, 70 Palladio tua me manus induit auro.

SYLVA III.

1 Via Appia ad Brundisium

usque strata, ad latus fossas habuit, aquis palustribus oppleta: Sed quâ Baianum sinum spectat, tantâ sordes contraxerat, ut valde impeditum &

difficile iter fuit, Domitianus itaque arenis congestis fossas replevit, & silice viam stravit. Quod opus laudat Papinius; ut & Martial. lib. 9. epig. 104. 2 Quæ causa est tanti sonitus, qui strepitu operarum sit? 3 Via Appia enim usque ad nobilem Brundisii portum strata fuit. 4 Lapidibus strata, ab Appio Claudio Consule. 5 Via enim Domitiana ad latus viæ Appiæ fuit. 6 Sensus; Annibalis exercitus per Campaniam non ducitur, nec Nero vada frangit, unde strepitus tantus exoritur. 7 Turmæ Carthagenenses. 8 De eodem Annibale dilatat se Statius, qui contra æquum & religionem Romanos invasit: Unde fides Punica, in adagio. Vide Liv. de bell. Punj. lib. 2. 9 Non fossam nunc Nero facit, quam inchoavit, ab Averno usque ad Ostiam, ut tantus sit operarum strepitus. Ad eam fossam perficiendam quicumque incarcerati & damnati comportabantur.

1 Via Domitiana.

2 *Quis duri silicis, gravisque ferri*

Immanis sonus, æquori propinquum

4 Saxosæ 3 latus Appiæ replevit?

6 Certè non 7 Libycæ sonant catervæ,

Nec 8 dux advena pejerante bello

Campanos quatit inquietus agros:

Nec 9 frangit vada, montibusque cassis

Inducit

Inducit Nero sordidas¹⁰ paludes.

Sed¹¹ qui limina bellicosa Jani

Fustis legibus, & foro coronat :

¹² Qui¹³ castæ Cereri diu negata

Reddit jugera,¹⁴ sobriâsque terras :

¹⁵ Qui sortem vetat interire sexum,

Et¹⁶ Censor prohibet mares adultos

¹⁷ Pulchræ supplicium timere formæ :

¹⁸ Qui reddit Capitolio Tonantem,

Et¹⁹ Pacem propriâ domo reponit :

²⁰ Qui genti patriæ futura semper

Sancit limina, Flaviûmque culmen :

²¹ Hic²² cæno populi vias gravatas,

Et campis iter omne detinentes,

Longos eximit²³ ambitus, novoque

²⁴ Injactu solidat graves arenas :

²⁵ Gaudens²⁶ Euboicæ domum Sibyllæ,

Gauranósque sinus, & æstuantcs

²⁷ Septem montibus²⁸ admove re Baias.

Hic quondam²⁹ piger axe vectus³⁰ uno

³¹ Nutabat³² cruce pendulâ viator,

Sorbebâtque³³ rotas maligna tellus,

Et³⁴ plebs in mediis Latina campis

Horrebat mala navigationis.

10 Ut per hanc fossam iretur navibus, per centum & sexaginta milliaria longitudinis, & latitudinis, quâ contrariæ quinque remes commearent. Sueton.

11 Domitianus, qui Jani ædem restituit, eique forum Nervæ adjunxit, jussitque; — novi In leges jurare fori. Vide Consulat. Imp. vers. 15.

12 Qui edixit, ne quis in Italia novellaret, utque; in provinciis vineta succiderentur relicta (ubi plurimum) dimidia parte, ne nimio vinearum studio negligerentur arva. Suet.

13 In libidinem

non inflammantis, quod Bacchus facit. 14 In quibus, succis vitibus, vinum non nascitur. Sic sobria rura, Sylv. priore, v. 37. 15 Prohibet viros castrari & Eunuchos fieri. Vide in Coma Ear. vers. 73. 16 Morum censor: Sic Martialis.

Censor maxime, principumque princeps. 17 Spadones fieri; ne forma lanugine barba pereat. 18 Novam ædem Jovi Capitolino restaurat, postquam vetus exarsit. Sueton.

19 Cujus templum extruxit Vespasianus, sed auxit Domitianus, simul & quietam sedem illi stabilivit, postquam fanum vicinâ Pace ligatum, omnia fusiit componere bella; rebus scil. in Sarmatia & Dacia compositis. 20 Flavio genti templum magnificentissimum dicat. † al. Cæno hic populeo, i. e. palustribus populeis, per quæ hæc via ducitur: vel aliter, Hic secus, i. e. umbris arborum. Aliter etiam, Hic sebanis, i. e. arundinetis juncisque palustribus. 21 Ex alluvione aquarum contracto. 22 Novam viam sternendo circuitus & ambitus per campos tollit, quibus viatores oblimati repebant. 23 Calce & arenis novis injectis. 24 Cupiens viam struere itinerantibus à Cumis, Gaurano sinu, & Balis ad urbem. 25 Cumana. 26 Romæ septicolli. 27 Magis expedito itinere quasi propinqua reddere. 28 Impeditus & tardatus salebrosa viæ tardio. 29 Quando unicus axis tantum eminebat; & altera rotarum pars in viam incassum depressa jacebat. 30 Vacillabat temone (qui speciem crucis præfert) incumbente super jumenta in lubrico cæno labentia. 31 Lipsius locum ipsum imminuentem, & altitudinis spectandæ, crucem pendulam dicit: ut intelligatur via confragosa & declivis. 32 Subsidunt rotæ à cæno absorptæ. 33 Populus itinerans timebat, ne cæno & locis palustribus submergeretur, non minus quam si in profundo navigaret.

34 Rotarum or-
 bitæ in ceno non
 fridentium.
 35 Mula sub ju-
 go missa, de ni-
 mio pondere
 conqueritur, quòd
 aggre trahit, &
 potius obrepere
 per cœnum vide-
 tur, quàm ince-
 dere aut progredi
 36 Duabus (ad
 maximum) horis
 conficitur.
 37 Non aves ve-
 locius volant, aut
 carinæ navigant,
 quàm aurigæ
 currus suos per
 viam Appiam
 ducunt.
 38 Fossas & ri-
 vos, quibus emit-
 tantur aquæ.
 39 Aggeres,
 quibus contine-
 bantur palustres
 aquæ.
 40 Ad magnam
 profunditatem,
 cœnum & glare-
 am extrahere.
 41 Solidiore
 materiâ, nempe
 saxis, scrupis,
 lateribus, &c.
 42 Fundamentum & sedem firmam lapidibus sternendis facere, quod pavimentum
 in fastigium & quasi dorsum confurgit. 43 Subsidant & sine fundamento exca-
 ventur. 44 Nè pavimento & stratis lapidibus sit infidum solum. 45 Nutans
 basis. 46 Extremitate & lateribus viæ utrinque erectis, umbones statuere.
 Angl. Butresses. 47 Cuneis, & lignorum juncturis, vel saxorum coagmentatio-
 nibus. 48 Quàm ingens eodem tempore operarum numerus est! 49 Tectos
 & indutos arboribus denudant. 50 Saxa è scopulis excindunt. 51 Calce &
 cemento copulant. 52 Lateribus & sabulo operiunt. 53 Hi locos palustres, &
 lamas labore exiceant. 54 Affluxus vicinorum fluminum aliò derivant. 55 Hæ
 operæ montem Athon excavare, & à continenti discindere poterant, quod Xerxes
 olim aggressus est. 56 Pontum ab immersa Helle denominarunt. 57 Ponte
 trajectiendum, & facilem trajectu sine natatione poterant reddere, 58 Ab his o-
 perariis Isthmos facillè superabilis & perfossus fuisset, nisi Lechiæ, i. e. promonto-
 rium Lechiæ, asperum & saxosum, obstitisset: Quod olim perfodere conati
 Cnidii, destiterunt ab opere, quia petra in oculos fodentium insiluerunt, & infestâ-
 runt. 59 Commisisset utrumq; Ægeum & Ionium mare. 60 Fer.

⁶⁰ Feruent littora, nobilesque sylvæ:
 It longus medias ⁶¹ fragor per arbes:
 Atque ⁶² Echō simul hinc & inde fractum

⁶³ Gauro Massicus uvifer remisit.

⁶⁵ Miratur sonitum quæta ⁶⁴ Cyme,
 Et ⁶⁵ Linterna palus, pigerque ⁶⁶ Sapo.

At flavum caput, humidumque latè
 Crinem mollibus impeditus & ulvis,

⁶⁷ Vulturū levat ora, maximoque

⁷⁰ Pontis Cæsarei ⁶⁸ reclinis arcu,

⁶⁹ Pandis talia faucibus redundat;

⁷⁰ Camporum bone conditor meorum,

Qui me ⁷¹ vallibus avīs refusum,

Et ripas habitare nescientem,

⁷⁵ Recti legibus alvei ligasti:

En nunc ille ego turbidus minaxque,

Vix passus ⁷² dubias prius carinas,

Jam pontem scro, ⁷³ perviusque calor:

Qui ⁷⁴ terras rapere, & rotare sylvas

⁸⁰ Assuetam (pudet) ⁷⁵ annis esse cæpi.

Sed ⁷⁶ grates ago, servitūsque tanti est,

Quod sub te duce, te jubente cessi:

Quod tu ⁷⁷ maximus arbuter, meæque

⁷⁸ Victor perpetuus legere ripæ.

⁸⁵ Et nunc limite me ⁷⁹ colis beato,

Nec sordere finis, malumque latè

Deterges sterilis soli ⁸⁰ putorem:

⁸¹ Nè me pulverem, gravemque cæno

Tyrrheni sinus obruat profundis:

⁹⁰ ⁸² Qualis ⁸³ Cinyphius ⁸⁴ tacente ripâ

Pænos Bagrada serpit inter agros.

Sed ⁸⁵ talis ferar, ut nitente cursu

⁶⁰ Operariis a-
 gitantur, & im-
 plentur eorum
 strepitu.

⁶¹ Strepitus
 cadendis arbori-
 bus, & levandis
 faxis.

⁶² Mons Massi-
 cus sonum rever-
 berat, & Gauro
 remittit.

⁶³ Utrique hi
 Campaniæ mon-
 tes, optimi vini
 sunt feracissimi.

⁶⁴ Cumæ: sic
 Cymes anus pro
 Sibylla Cumæa
 apud Silium.

⁶⁵ Palustris
 Campaniæ vicus.

⁶⁶ Fluvius lentè
 stans in finibus
 Campaniæ. Plin.
 † al. xbnis.

⁶⁷ Fluvius qui
 per mediam la-
 bitur Campani-
 am, Capuamque,
 & ejusdem no-
 minis oppidum
 Vulturum al-
 luit.

⁶⁸ Propendens
 & innitens arcui
 pontis à Cæsare
 extructi.

⁶⁹ Effundit hæc
 verba aperto

ore. ⁷⁰ Campaniæ, divisæ in regiones per campos. ⁷¹ Valles inundare soli-
 tum, intra alveum conclusisti. ⁷² Summo in periculo, & sævis fluctibus navi-
 gantes. ⁷³ Itinerantibus viam præbeo. ⁷⁴ Diluvio sylvas & agros exhaurire.
⁷⁵ Intra canalem me continens. ⁷⁶ Hujus me cohibitionis non modò non per-
 mitet, sed & gratias ago: tanti nempe facio, quod à te sum domitus. ⁷⁷ Terrarum
 dominus, deusque; ut prius. ⁷⁸ Me subigens & intra ripas premens. ⁷⁹ Or-
 nas me felici aggere. ⁸⁰ Viatum situm & cœnum. ⁸¹ Nè sordibus & arenis
 repletum Tyrrheni maris inundatio me obruat. ⁸² Sicut piger Bagrada è Li-
 byeis montibus ductus, qui prope Carthaginem cursum tenet, & juxta Uticam a-
 gros inundat. ⁸³ Libycus, à Cinyphe Libyæ oppido, & fluvio qui oppidum
 præterfluit. ⁸⁴ Sic apud Lucan. Bagrada dicitur & lentus sicæ sulcator arenæ.
⁸⁵ Tam conspicuus & clarus suam, ut nec Oceanus nullis fluctibus turbatus, nec
 ipse Liris puriores aquas jaceret.

Tran-

86 Fluvium a-
quis puris & fri-
gidissimis, qui
de Appenninis
montibus sur-
gens, Minturnas
præterlabitur.
87 In altum se
extulerat, viâ
longè marmori-
bus strata.

88 Ad initium
hujus viæ, quâ
ex Appia in eam
ingredimur, fuit
Arcus triumphalis,
quo honore
Domitianus
plurimum dele-
ctabatur. Vide
Martial. lib. 8.
epigr. 65.

89 E montibus
Liguriz effossis.
90 Tam ingens
arcus est, quàm
Iris, quæ in nubi-
bus apparens im-
brem prænuntiat

91 Huc diverti-
tur, & hanc viam
capessit, relicta
Appiâ, viator.
92 Expeditus &
amœnitate exci-
tatus, facilita-
tèque alacrior
factus.

93 Cùm viam Domitianam ingressi sunt. 94 Concitatus cursus in via tam
dextrè complanata ipsis jumentis placet. 95 Tam leviter hîc feruntur currus,
quàm naves, cùm remis eessantibus exorta aura vela implet. 96 Omnes pro-
vinciæ & gentes in fidem & societatem à populo Romano receptæ. 97 Ab ex-
trema orbis parte. 98 Siquidem via tam suaviter vobis strata sit, citò convenite.
99 Triumphales orientales; nam de Germanis, Dacis, &c. priùs triumphatum est;
sed nondum gremio Fovis Indicia laurus. 1 Nulla difficultas erit, neque impedi-
mentum itinerantibus. 2 Diurno spatio à Tybere, i. e. Româ, quam Tyber al-
luit, ad Lucrinum in sinu Baiano confectum est iter. 3 Quenam illa Sibylla est,
quam cerno Cumis, in viâ sine? 4 Ab antiqua Sibylla memorabiles. 5 Ora-
cula, quæ laureis fertis redimita in Chalcide Eubææ civitate protulit. 6 Apo-
strophe ad citharam, quâ Hendecasyllabos hos modulatur: Taceas mea lyra, &
cantus tuos deprecare, &c. 7 Furenti similis variè se torquet: Hinc apud Græcos
μῆτις, sed τὸ μακρὸν. 8 Via nuper pavita. 9 Occupat, dum furens cir-
cumagitur.

Tranquillum mare, proximūque possim

Puro gurgite provocare 86 *Lyrin.*

Hæc Amnis: pariterque 87 *se levârat*

Ingenti plaga marmorata dorso.

Hujus 88 *janua, prosperūque limen*

Arcus belligeri Ducis trophæis,

Et totis 89 *Ligurum nitens metallis,*

90 Quantus nubila qui coronat imbri.

91 Illic flestitur 92 *excitus viator:*

Illic Appia se dolet relinqui.

93 Tunc velocior, acriorque cursus;

Tunc ipsos juvat 94 *impetus jugales:*

95 Ceu fessis ubi remigum lacertis

Primâ carbasia ventilantur aurâ.

Ergo 96 *omnes, agè, quæ sub* 97 *axe primo*

Romani colitis fidem Parentis,

98 Prono limite commente gentes:

99 Eoâ citiùs venite laurus;

1 Nil obstat cupidis, nihil moratur.

2 Qui primo Tyberim reliquit ortu,

Primo vespere navigat Lucrinum.

Sed 3 *quam sine viâ recentis imo,*

(Quâ monstrat 4 *veteres Apollo Cumas,)*

Albam crinibus, infulisque cerno?

Visu fallimur? an sacris ab antris

Profert Chalcidicas Sibylla 5 *laurus?*

Cedamus 6 *chely, jam reponere cantus:*

Vates sanctior incipit; tacendum est.

En 7 *colla* 7 *rotat,* 8 *novisq; latè*

Bacchatur spatiis, viâmq; replet.

Tunc

- Tunc sic virgineo profatur orez
Dicebam, ¹⁰ veniet (manete ¹¹ campi
125 Atque amnis) veniet favente ¹² cælo
Qui sædum ¹³ nemus, & putres ¹⁴ arenas
Celsis ¹⁵ pontibus, & viâ levabit.
En hic est deus, hunc jubet beatis
Pro ¹⁶ se Juppiter imperare terris.
130 ¹⁷ Quo non dignior has subit habenas,
Ex quo, ¹⁸ me duce, præscios Averni
Æneas, avidè ¹⁹ futura quærens,
Lucos & penetravit & ²⁰ reliquit.
Hic ²¹ paci bonus, hic timendus armis,
135 ²² Naturâ ²³ melior, ²³ potentiôrque.
Hic ²⁴ si flammiferos teneret axes,
Largis ²⁵ India nubibus maderet,
Undaret ²⁶ Lybie, teperet ²⁷ Æmus.
Salve dux hominum, & ²⁸ parens deorum,
140 ²⁹ Prævisum mihi cognitumque numen.
Nec ³⁰ jam ³¹ putribus evoluta chartis
Solenni prece ³² quindecim virorum
³³ Perlustra mea dictas; sed canentem
Ipsam ³⁴ cominus (ut mereris) audi.
145 Vidi ³⁵ quam scriem morantis ævi

10 Hic ille est,
quem in πάλῳ
ῥυστῶν meâ
venturum præ-
dixi, qui lapsum
naturam restau-
raret. Officiosè
admodum de Do-
mitiano (qui se
credi voluit Pal-
ladis, i. e. Deæ
Virginis filium)
illud interpreta-
tur Poeta, quod
de Virginis Dei-
paræ filio va-
tes Sibylla cecini-
t.

11 Olim limo
obruiti, tūque
Vulturne, arenis
replete, querelas
sistite.

12 Diis faventi-
bus venturus est.

13 Populeta pa-
lustria in Amy-
clano sinu, per
quæ Domitiani

via hæc ducebatur. 14 Ex affluxu fluminum contractas. 15 Novæ canali
pontem instruet, & viam injectâ materie exiccabit. 16 Divisum Imperium cum
Jove Cæsar habet. 17 Nullus ex undecim Cæsaribus antecedentibus illo dignior,
nedum ex antiquis regibus post Æneæ tempora. 18 Monitu & ductu meo. Adi-
tum hunc Æneæ ad inferos (quod iter à Sibylla Cumana edoctus fuit) Vide lib.
6. Æneid. Virg. 19 Ut suorum genus & futuros casus discat, patri Anchisæ con-
gressus. 20 Ab inferis reversus est, aureo ramo fultus. 21 Vide Equ. Max. Do-
mit. vers. 16. 22 Restaurans & resciciens illud, quod naturâ lapsus est. 23 Qui
velit & possit prodesse. 24 Si in cælis imperio potiretur, æquiorum sortem gen-
tes obtinerent. 25 Cui natura siccitatem dedit, ut à Petelane usque in Hyda-
spem nunquam pluât. Arist. Hic si cælis imperaret, imbribus irrigaret illas oras.
26 Siccis arenis superfusa, ubi Jovis Ammonis templum. 27 Gelidus mons
Thraciæ. 28 Nam inter alios & parvulum suum natum inter deos retulit.
29 Præsentio, & cognosco te Apotheosi donandum, & in Deorum album referendum
fore. 30 Nec jam præficias quindecim viros, cum solenni prece ad interpre-
tandum mea carmina, in sacratio Capitolii reconditas; nam vivâ voce te alloquor.
31 Vetusis libris; quorum duos attulerat Sibylla ad regem Tarquinium, & non ac-
ceptos combussit: tertius à rege emptus, quanti omnes licitabatur, in Capitolio ser-
vatus est, continens casus & facta populi Romani. 32 Qui jussu Senatûs, post
solennes precum formulas & ritus, horum lationem auspicabantur. 33 Exquire
meam sententiam. 34 Coram & præ oculis. 35 Quàm diuturnam ætatem vi-
bi facta pollicentur.

36 Faventes & bonæ. Tristia autem, & nigra dicuntur fata, quando filium vitæ abrumunt.

37 Ut superstes videas Natorum natos, & qui nascuntur ab illis.

38 A tardio senectutis & malis liber.

39 De Nestoris & Tithoni annis vide prius.

40 Totidem scilicet annos quot pulveris aromos manu comprehendebam.

41 In fœdera tua jurarunt, &

leges à te acceperunt Sarmatæ, Daci, Catti, aliisque occidentales. 42 De Indis mox triumphabis. 43 Orientalem mundi plagam pererrabis, quæ Hercules & Liber pater evagabantur. 44 Ea scilicet quæ nobis cognita sunt sub Arctico cæli circulo degentibus. 45 Longius quam sol annuo circuitu expatiatur. 46 Quod in extremis Mauritanie partibus oritur. 47 Mauritanie montis nivibus cooperti. 48 Currus triumphales scandens, Imperatoriâ virtute clarus, & pia clementiâ. † al. *belliger, obvioque currus*. 49 Hic rerum potitus eris, & victoriarum satur; dum Vestalis ignis in ara conservetur. Ignis hic sine piaculo non exstinguebatur. 50 Jupiter, restaurati Capitolii custos & pater. 51 Donec hac via nuper à te strata, plures induraverit annos, quam illa altera, quæ ab Appio Claudio Cæco posita fuit, quando eum Caio Fabio censor creatus est: Annis 396 ante hunc consulatum Domitiani.

Pronectant tibi ³⁶ candidæ sorores.

Magnus te manet ordo seculorum;

37 Natis longior, abnepotibusque,

Annos perpetuâ geres ³⁸ juvenitâ,

Quos fertur placidos obisse ³⁹ Nestor,

Quos Tithonia computas senectus;

Et ⁴⁰ quantos ego Delium poposui.

⁴¹ Juravit tibi jam nivalis Arctos;

Nunc magnos ⁴² Oriens dabit triumphos.

⁴³ Ibis, quâ vagus Heracles & Euxan,

Ultra ⁴⁴ sidera, flammæque ⁴⁵ solem;

Et Nili ⁴⁶ caput, & nives ⁴⁷ Atlantis:

Et laudum cumulo beatus omni

⁴⁸ Scandes † belligeros, priusque currus:

Donec ⁴⁹ Troicus ignis, & renata

⁵⁰ Tarpeius Pater insonabit ahlai:

⁵¹ Hac donec via, te regente terras,

Annosâ magis Appiâ senescat.

SYLVA IIII.

1 Ad Marcellum.

1 Epistola hæc à Neapoli Romanam missa ad Marcellum, hortatur eum, utestate flagrantissimâ secessum quærat, & animum relaxet.

2 Festina per oras Campanas, ubi Euboici advenæ Cumas condiderunt. 3 In aliam viam ad latius excrescit; eam scilicet à Domitiano nuper stratam. 4 Vide præcedentem Syllavam, ad vers. 44. & deinceps. 5 Ubi urbem Romanam intraveris, ad ripas Tybridis, qui dextrorsum fluit, divertas; juxta quas Marcelli domus est. 6 Aurcas arenas trahentis.

Curre per ² Euboicos non segnis epistola campos,
Hac ingressa vias, quâ nobilis Appia ³ crescit
In latius, & ⁴ molles solidus premit agger arenas:
Atque ubi Romulcas velox penetraveris ⁵ arces,
Continuâ dextras ⁶ flavi pectus Tybridis oras,

7 Lydie

7 Lydia quæ pariter ⁸ stagnum navale coerces
 Ripa, ⁹ suburbantesque vadum prætexitur hortis.
 Illic ¹⁰ egregium formæque animæque videbis
 Marcellum, & ¹¹ celsa præsignem vertice nasces.
 Cui primum solito ¹² vulgi de more saluam,
 Mox ¹³ inlusa modis hæc reddere verba memento:
 Jam ¹⁴ terras, volucrumque polum, fuga veris aquosi
 † Laxat, & ¹⁵ Icaris caelum latratibus urit:
 Ardua jam densa ¹⁶ rarefunt mœnia Roma:
 Hos Præneste ¹⁷ sacrum, ¹⁸ nemus hos glaciale Diana,
¹⁹ Algidus aut horrens, aut ²⁰ Thuscula protegit um-
 bra:
²¹ Tiburis bi lucos, Anienæque frigora captant.
 Te ²² quoque claresca quænam plaga mixior urbi
 Subtrahit? æstivas quo decipis aere ²³ soles?
²⁴ Quid tuma anæ omneis, tua cura potissima Gallus,
 Nec non noster amor (dubium morumne probandus
 Ingeniæ bonis) Latius æstivat in oris?
 Anne ²⁵ metallifera repetit jam mœnia Luna?
²⁶ Thyrronæque domos? quod si tibi ²⁷ proximus hæret,
²⁸ Non ego nunc vestro procul à sermone recedo:
²⁹ Certum est: indæ sonus geminas mihi circum aures.
 Sed tu, ³⁰ dum nimio possessa Hyperione flagrat
 Torva Cleonei juba syderis, ³¹ exue curia
 Pectus, & ³² assidue tenet furare labori.
 Et ³³ fontes operis phædras, arcumque retendit
 Parthus, & ³⁴ Elæis auriga laboribus actos

venientis, terras laxat, i. e. dehiscere facit. † al. Laxat, i. e. immodicus æstus
 lassitudinem infert. 15 Stella Siria mordet. 16 Secedunt Romani cives, &
 sui se refrigerant. 17 Oraculo celebre --- sacrisque dicatum Fortune Præneste
 juxta Sil. 18 Nemus Aricinum, quo Diana colitur. Sensus: hi Præneste se-
 cedunt, hi Aricinum. 19 Mons ab urbe duodecim passuum milibus distans, assidu-
 o frigore celeber. 20 Luci Tusculani, ubi Ciceronis villa nobilissima.
 21 Secedunt hi in villas Tiburtinas, ubi gelido Aniene reficiuntur. His omnibus
 in locis æstivare solebant Romani. 22 Quò tu locorum ab urbe te recepisti?
 23 Cujus improba frigora solem frangunt. Vide Tiburt. Vop. 24 Quid agis?
 25 valens? quò recessit amicissimus tibi Gallus? 26 An ad Lunam Etruria oppi-
 dum se contulit? ubi marmoris copia filicūque qui ferræ sectionem admittunt.
 Plin. Metallum de omni ferè materia dicitur, quæ venis terræ continetur. 27 E-
 tatis, cujus hic Gallus esse videtur. 28 Si simul in eundem locum divertistis.
 29 De me facta est inter vos mentio. 30 Certissime constat hoc, quia tinnunt
 mihi aures. Bona & c. A. exoc. p. Sappho. 31 Dum Sol in Leone est, ubi
 æstas anni est flagrantissima. 32 Leva animum molestiis. 33 Genio
 aliquantisper indulge, & assiduos labores intermitte. 34 Parthus bellator ali-
 quando arma deponit --- neque semper arcum Tendit Apollo.

7 Divas, instar
 Pastoli Lydiæ.
 8 Locum, ubi
 Naumachias ce-
 lebrabat Domi-
 tianus, juxta Ty-
 brim. Suet.
 9 Hortis subur-
 banis ambitus.
 Sueton. de Ty-
 ber. Tirimem se-
 mel usque ad
 proximos Naum-
 achiz hortos
 subvectus est.
 10 Cui librum
 hunc Sylvarum
 dedicat: & in e-
 pistola amicissi-
 mum simul & li-
 teratum indigat
 11 Procerâ sta-
 turâ: idèoque
 militiæ idoneus
 fuit, ut in subse-
 quentibus.
 12 Ut in vulga-
 ribus epistolis
 mos obtinuit.
 13 Carmina le-
 gibus Poetis
 ligata.
 14 Ver fugiens,
 i. e. calor & sic-
 eitas æstatis ad-

34 Post curule
certamen in ludis
Olympicis, e-
quos Alpheo
flumine lavat.

35 Diurno
studio hebetatur,
& intermissio-
nem postulat.
36 Laborum
condimentum
est: Ἀρτυμα

πύων ἀνδράων
616.

37 Reficitur, &
assurgit fortius.

38 Postquam a-
mores suos erga
Briseidem citha-
rā eecinir, otio
fruitus, armavit
se acrius in He-
ctorem.

39 Quies secura,
& à studiis recel-
sus flagrantius
desiderium, &
vehementiorem
impetum tibi in-
cutiet.

40 Ad intermis-
sos actus & res
forenses alacrior
redibis. † Aliter solitos.

41 Feriæ nunc sunt & iustitium. 42 Autumnali ho-
anni tempore rerum iudicandarum est vacatio: quam Cyprian. vocat, Solennes an-
ni fatigantis inducias. 43 Propter messes & vindemias dabuntur. Roma feris.
Hinc Plinianum illud, Julio mense maxime lites inermis fecerunt. 44 Ante for-
rei & clientes, qui non expectant, quibus patronus his in causis apud centum-
viros.

45 Nè manè salutarum veniant, quando patrono non opus est.
46 Hasta in foro posita, sub qua iudicabant centumviri. Horum iudicia nunc oc-
sabant. 47 In quibus causis & iudiciis tu celeberris es.

48 Curas & cogitati-
ones feliciter & utiliter disponens. 49 Laurea terta negligis, Poetarum præmia
Adjunxisti scilicet animum ad Philosophiam, & res forenses, non ad inutile Poetici
studium. 50 Vividum tibi ingenium est, animusque in utramque sortem paratus.
51 Quietam vitam canendo terimus. 52 Inania Poetarum nomina.

53 Otium secedens, & rura genialia, festiva scilicet & voluptuosa. 54 Nympha hæc seu porius Siren ad eum locum in Italia delata
natale solum. 54 Nympha hæc seu porius Siren ad eum locum in Italia delata
est, qui hodie Neapolis dicitur: ad cuius tumultum faces quinquaginta Neapolitani oc-
lerunt. Lycop. 55 Otiosis digitis, lyram pulso, ad quam Lyrica modulabatur.

56 Sepulchri Virgiliani, quod fuit Neapoli, & à Sil. Ital. aliisque Poetis frequen-
tabatur. Plin. 57 Quasi genio huius magni magistris & principis Poetarum
jatus, novas vires concipio. 58 Si ad senium usque flumem vitæ ducant ista.

Alpheo permulcet equos: & nostra³⁵ satiisot

Laxaturque chelys. Vires instigat,³⁶ alique

Tempestrua quies; ³⁷ major post otia virtus:

Talis ³⁸ cantatâ Briseide venit Achilles

Acrior, & postis erupit in Hecloa plectris

Te quoque flammabit tacite repetita parumper

³⁹ Desidia, & † ⁴⁰ solidos novus exultabis in actus:

Certe jam Latine non miscent iurgia ⁴¹ leges,

Et ⁴² pacem piger annus habet, ⁴³ messesque reverse

Dimisere forum: ⁴⁴ nec jam tibi turba reorum

Vestibulo, querulusque ⁴⁵ rogant exire clientes.

Cessat centeni moderatrix iudicis ⁴⁶ hasta,

Quâ tibi sublimi jam nunc celeberrima ⁴⁷ fama

Eminet, & juvenes facundia præterit annos.

⁴⁸ Felix curarum, cui non Heliconia cordi

⁴⁹ Serta, nec imbellis Parnassi è vertice laurus!

Sed ⁵⁰ viget ingenium, & magnos accinctus in usus

Fert animus quascunque vices. Nos ⁵¹ otia vitæ

Solamur cantu, ⁵² ventosâque gaudia fama

Quarimus. En egomet ⁵³ somnum, & † geniale secutus

Littus, ubi Ausonio se condidit hospita portu

⁵⁴ Parthenope, tenues ⁵⁵ ignavo pollice chordas

Pulso, Maronêque sedens in margine ⁵⁶ templi

⁵⁷ Sumo animum, & magni tumulis accento magistri.

At tu si ⁵⁸ longi cursum dabit Atropos ævi,

(Dêque precor, Latineque ducis sic numina pergant,

59 Quem tibi posthabito studium est coluisse Tonante,
 Quisque tuos 60 alio subtexit munere fasces,
 Et spacia 61 oblique mandat renovare Latina)
 Forſitan 62 Ausonias ibis frænare cohortas,
 Aut 63 Rheni populos, aut 64 nigra littora Thules,
 Aut 65 Iſtrum ſervare latus, 66 metuendâque portæ
 Limina Caſpiacæ. 67 Nec enim tibi ſola potentis
 Eloquii virtus; ſunt 68 membra accommoda bellis,
 Quisque gravem tardi ſubeant 69 thoraca lacerti.
 Seu campo 70 pedes ire parâs, eſt agmina ſupra
 Nutaturnæ apex: ſeu 71 fræna ſonantia ſectes,
 Serviet aſper equus. 72 Nos facta aliena canendo
 Vergimur in ſenium: propriis tu pulcher in armis
 Ipſe canenda 73 geres, patriæque 74 exempla parabis.
 Magna geres: dignoſque etiamnum 75 belliger actus
 Poſcit avus, 76 præſtatque domi noviffe triumphos.
 Surge agedum, juvenemque puer 77 deprendeparentem
 Stemmate materno 78 felix, virtute paternâ.
 Jam te blanda 79 ſinu Tyrio, ſibi gloria felix
 80 Educat, 81 cunctas gaudet ſpondere curules.
 Hæc ego 82 Chalcidicis ad te Marcelle ſonabam
 Littoribus, fractas ubi 83 Verſibus egerit iras,
 84 Emula Trinacriis volvens incendia flammis.
 Mira fides! 85 credetne virum ventura propago,
 Cum ſegetes iterum, cum jam hæc deſerta 86 virebunt,

39 Quem plûs
 quàm Jovem ve-
 neraris.

60 Præter con-
 ſultatim, quem
 tibi impertivit;
 te etiam præſe-
 cit operariis in
 ſternenda via
 Domitiana.

61 Per Baias &
 Cumas obli-
 quantis ſe ad
 Brundisium.

62 Legionibus
 Italis præſectus
 fies.

63 Aut viſtis
 Germanis impe-
 ritabis.

64 Ultimæ ver-
 ſus occidentem
 inſulæ: Eſt enim
 Thule Orcadam
 una, quas Veſpa-
 ſianus devicerat.
 Sic Juven. —
 modò capias Orca-
 das.

65 Nè Daci nu-
 per in ſœdera re-
 cepti, novis re-

bus ſtudeant, & turbas ciant. 66 Aditus periculofos & anguſtias montis Tauri,
 juxta mare Caſpium, quibus tranſitus eſt ex Babylone & Perſide. Strab. Metuen-
 das eſt hic mons dehiſcens propter ſerpentum copiam, qui vernò tempore his ſciſſis
 rupibus deliteſcunt. 67 Tam Marte quàm Mercurio. 68 Vires tibi ſunt bel-
 lo aptæ: 69 Togâ depoſitâ, thoraca induere poſſis. 70 Si pedeſtre commiſ-
 ſurus es prælium, aliis ſupereminere, ita celſo es præſignis vertice, ut prius. 71 Si
 equitibus dux ſis, equis bellicofis noſtri imperitare. 72 Etatem tranſigimus ali-
 orum facta deſcribendo. 73 Tu res dignas carmine, & hiſtoriæ æternitate geres.
 74 Quæ ſequantur alii & adorent. 75 Avus tuus Marcellus (qui quinqueſ
 Conſul Gallos fudit, Syracuſas expugnâvit, Annibalem vinci potuiſſe docuit.
 Plutar.) expectat à te actus nobiles & iſtâ proſapiâ dignos. 76 Exhibet tibi
 triumphos ſuos domeſticos, quorum æmulatione accendatis. 77 Veſtigis pa-
 tris inſiſtens, egregia ejus facinora deprehende & aſſequere. Pater hujus Vito-
 ri Marcelli ſui Veſtius Marcellus, de quo Plin. 78 Nobilitas tibi eſt ex utroque
 parente. 79 Veſte purpureâ. 80 Ut ſis quaſi gloriæ alumnus, & illi uni in-
 ſerviens. 81 Omnes honorum gradus. 82 Neapoli, quam Chalcidici, i. e.
 Cumani condiderunt. 83 Ubi mons Veſuvius favillâ & incendiis itineribus mi-
 ſis evomit. 84 Hæc conflagratione contendens cum Ætna Sicilia monte.
 85 Num etas ventura credet, urbes & populos illic obrutos fuiſſe, ubi ſegetes &
 vites revireſcere videbit? 86 Quando erit. — pampineis vicidis Veſuvius umbrâ
 Mart. lib. 4. epigr. 41. Vineis hic mons celebris fuit, & agris amœniſſimus antè
 hæc interdiſta.

87 Credetne tetrasolim in mari provolutas fuisse, & insulas fieri: ut Prochyta, Pithecusæ, &c?

88 Adhuc cavernosum cacumen in cecidum minitatur.

89 A sinibus & incolis tuis procul absint hæc damna, o Teate, Marrucinorum oppidum, ubi prædium Marcellus habet.

Plin.

† al. Tifata, i. e. locus vel lacus prope Capuam.

90 Nec Marrucini montes hunc furorem concipiunt, ut Vesuvium imitentur: nam & in agro Marrucino tempore Neronis prodigium memorat Plinius. Quod olivetum Marcelli viam publicam transgrediebatur, arvis e contrario in locum oliveti profectis.

91 De quo novo argumento amina compono.

92 Thebanos, à Cadmo Sidonio seminatos.

93 Metaphorè à nautis finito cursu acquiescentibus ductâ. Ad finem producit.

94 Mâs sacrum fecit in vertice Parnassi & sylvâ Heliconide, ubi coluntur.

95 Quæ Veneri, Apollini, & Musis, in sacris dicari solita est.

96 Absoluto opere, lauri & vittas meas (ut Poeta solent) Apollini vovit, & arbori suspendit. Sic eorum artis homines, perfectio opere, instrumenta sua Diis, quibus in tutela sunt, dedicant: ut pastores Pani fistulas, milites arma Marti, &c.

97 Postquam prius lauros Apollini sacravi, nova ferta meum caput redimunt: i. e. novum Poemâ aggressus sum, super alia materie Poeta factus.

98 Carmen de bello Trojano, & Achilles gestis.

99 Apollo advocat, & res Romanorum gestas, præcipue Domitiani Imperatoris proponit.

100 Nè impart tali oneri succumbam.

101 Credisne me tanto operi parem? an maiestate argumenti victus deficiam?

102 Spondeo, vel dic quod ferat, &c.

103 Ordo; Ratis adfuerat nôsse fluvius minores, fura, i. e. æquora pacata & usitata naviget.

104 Ideone adhuc vasto Octavo committetur, & in altum conscender, necne? † al. retinens; i. e. quod magis amore corde exire vetat.

105 Hercules, qui Telamonem tam fortiter amavit, si tunc confertur, non exemplum & anima amicitie existimandus. Pectus amicitie præ amico simpliciter ponit Mart. lib. 9. epig. 15. --esse putas vere pectus amicitie?

Infra urbes, populòsque premi? 87 prævidetque totò

Rura abiisse mari? 88 nec dum lethale minari

Cessat apex. Procul ista 89 tibi † sint fata, Teate,

Nec 90 Marrucinos agat hæc insania montes.

Nunc si fortè meòs que sint 91 exordia Musis

Scire petis, jam 92 Sidonios emensa labores

Thebas optato 93 collegit carbasia portu:

Parnassique iugis, sylvæque Heliconide festis

94 Thara dedit flammis, & virginis exta 95 juvenca,

96 Votis æque mens supprendit ab arbore vittas.

Nunc 97 vacuos crines alio subit insula nexu:

98 Troja quidem, magnis que mihi tentatur Achillex;

Sed vocat 99 arcitenens alio pater, armisque monstrat

Ausoni majora duci: trahit impetus illo

Fam prædem, retrahitque 100 timor. 101 Stabunt ne sub illa

Mole humeris? an magno vincetur pondere cervix?

102 Dic Marcellæ, 103 ferat, fluctus assuetæ minores

Nôsse ratis: 104 nondum Ionis credenda periclis?

Famque vale, 105 penitus noti tibi vatis amorem

Corde exire veta. Nec enim † Tyrrinthius alma

106 Pectus amicitia. Cedit tibi gloria 107 fidi

Thescos, & lacerum qui circum mœnia Troja

8 Priamidem caso solatia traxit amico.

SYLVA V.

• Lyricum ad Sept. Severum.

Parvi ² beatus ruris hominibus,
Qua prisca Tenebris ³ Alba colit lares,
⁴ Fortem atque ⁵ facundum ⁶ Severum
⁷ Non solitis fidibus saluto.

Fam trux ad Arctos ⁸ Parrhasiae hyems
Concessit altis ⁹ obruta solibus :

Fam ¹⁰ pontus ac tellus renidens,

Fam ¹¹ Zephyris Aquilo refractus.

Nunc cuncta Veris frondibus annis

¹² Crinitur arbor, nunc voluorum novi

¹³ Questus, ¹⁴ inexpectat quo carmen,

¹⁵ Quod tacita statuere brumâ.

Nos ¹⁶ parca tellus, ¹⁷ pervigil et focus,

Culmenque multo ¹⁸ lumine sordidum

Solantur, ¹⁹ exemptisque rostrâ

Quâ modò ferverat Lyæus.

²⁰ Non mille balant lanigeri greges,

Nec vacca ²¹ dulci mugis aduiscere :

Unique (²² si quando) canenti

²³ Mutus ager domino vocatamat.

Sed ²⁴ terra primis post patriam mihi

Dilecta curis, ²⁵ huius mea carmina

²⁶ Regina bellorum virago

²⁷ Casarco ²⁸ peraravit auro:

1 In pradio Albano hoc carmen ad Septimum Severum scribit, quem admiratur tam Romanæ scientiæ, cum Africanus natus sit.

2 Felix donati- one parvi pradii Albani, quod mihi impertivit Domitianus.

3 Quam Troja- ni condidere, & Phrygios penates ibidem statue- runt; ubi Vestæ sacrarium.

4 Imperatoriæ & Oratoriæ vir- tute clarum.

5 Creditur hic ab aliquibus esse proavus Septimi Severi Cæsaris. Bason.

6 Lyricis inusi- tatis.

7 Recellit ad plagam Septen- trionalem, ubi

8 Vicia & in fugam

conversa. Ubi pulsam hyemem sol aureus egit. Virgil.

9 -- Tibi ridens equos

10 Horrida vis Aquilonis, molli Zephyro cedit.

11 Operitur frondibus arbor. Ovid.

12 Hi- mēdines aliæque vernæ volucres, antelucanis cantibus conqueruntur.

13 Can- tibus non antea decantata.

14 Quod meditare sunt, & comparaverunt hyemali orio.

15 Parvum prædium.

16 Perennis, assiduo qui luceat igne.

17 Pla- nimum diem aperturas & foraminibus recipiens.

18 Vinum depromptum è do- mo, quo modò condehatur, nec in aliquam vetustatem servatur.

19 Nulla mihi menta sunt, neque greges balantes.

20 Ad taurum remugit.

21 Versus & præter quos autem exit, Quando hec rara avis -- Pers.

22 Ager tantum resultat, balante pecore vacuus.

23 Villam tamen hanc post patriam meam plurimum ellimo.

24 Propter hanc Pallas mea carmina in quinquatribus Cæsareo au- to ornavit, & decoravit. Mallem legere, Hic: nam in hoc agro Albano erat cer- tamen Poeticum.

25 Dea bellica Pallas, in cuius honorem certamen hoc Al- banum institutum est.

26 Auro à Cæsare donato; vel stylo à Cæsare inaurato.

Aurea certe vires in hoc certamine tulerunt præmia. Vide Eclog. ad Claudiam mor. vers. 29.

27 Depinxit, descripsit.

28 Omni labore & anxietate nitebaris sodalem tuum ancipitis certaminis periculo eximere & liberare.
 29 Quo virtus & fama manus conferunt.
 30 Expavit ad omnem motum & sonitum, quando frater Pollux castibus pugnavit cum Amycorege Bebrycum.
 31 Tunc natus fuisti Lepti, oppido Libyco, loco barbaro, & inter Syrtis posito?
 32 In extrema Africa.
 33 Civitas hæc barbara, sitæ aded poltrum procreaverit, messes Indicas & thura Sabæa ferre & iactare poterit.
 34 —India nigrum Fert ebenum, solis est ibi rea virga Sabæis.
 Virg. 35 Quæ in Arabia felici nascuntur. 36 Quis non crederet in collibus Romæ infantiam Septimii transactam esse, priusquam gradiri, vel incedere, & certo pede signare humum, sed tantum reptare poterat? 37 Quis, postquam lac maternum bibere desiit, non hunc Italo Juturnæ fonte pastum esse arbitraretur? Sensus, Quis non crederet Septim. natum & educatum Romæ? 38 Saluberrimus hic fons, juxta Numicum fluvium, à sorore Turni denominatus; unde aqua ad sacrificia afferebatur. 39 Hæc tua est tam mira virtus & ingenuitas. 40 Ubi primum Romanum portum attigisti. 41 Quo limum, arenamque, & saxa ingentia fluctus trahunt. Salust. 42 Sensus; Barbariem Libycam deponens, moribus Romanis imbutus es. 43 Tyberi, Hetruriam ab Umbris & Sabinis dirimenti. Dicitur hic fluvius à rege Thusco ejusdem nominis juxta eum occiso. Virg. 44 Inter filios Senatorum. † al. altu. 45 Angusto clavo contentus, quamvis Senatoribus & eorum filiis laticlavium concessum sit. 46 Quamvis modestus, studia tamen ad honores & res egregias disponis. 47 Indole quæ patricium deceat. 48 Non idioma, non habitus tibi Africus. 49 Non mores & studia tibi sunt externa; sed totus, totus es Italus. 50 Inter Romanos equites, alumni Libyæ sunt, quæ patriæ suæ decori esse possunt. 51 Multis, in rebus forensibus, patronus jucundus & gratus es. 52 Patrocinium non vendis, hæc oratoriam virtutem tam sordidis ministeriis sordas. 53 Non stringis gladium, nisi amicorum hoc efflagitet necessitas.

25

55

30

60

35

in lo
Nur
orab
60

40

45

50

10

45.

duxer

tem.

bride

ad cu

verus

vitali

& gu

plagi

12 C

fiam:

expe

der:

primi

nam

pastu

Sed

Sed ⁵⁴ rura cordi sapius, & quies,
Nunc in paternis sedibus, & solo
⁵⁵ Veiente, nunc ⁵⁶ frondosa supra
Hernica, nunc ⁵⁷ Curibus vetustis.
Hic ⁵⁸ plura pones, vocibus & modis
Passim solutus: sed ⁵⁹ memor interim
Nostri, verecundo latentem
⁶⁰ Barbison ⁶⁰ ingeminas sub antro.

⁵⁴ Sæpe secedis
ab urbe, & docta
frequentas otia.
⁵⁵ Ad agrum
Veientanum,
patris sedem in
Hetruria.
⁵⁶ Supra mon-
tes Prænestinos,
arboribus confi-
tos, ubi Hernici

in locis asperis habitant. ⁵⁷ Inter Sabinos, quæ gens Italiæ antiquissima. Hæc
Numæ patria. ⁵⁸ Prosa oratione, & liberiore dicendi genere, hic multa per-
orabis. ⁵⁹ Poematum nostrorum reminiscens, utpote Lyricis oblectatus.
⁶⁰ Seductus à turba, & privatus, ubi nulli te audiant, sæpius lyram pulsas.

SYLVA VI.

¹ Vindicis Hercules ² Epitrapezios.

Forte ³ remittentem curas, ⁴ Phæbôq; levatum
Pectora (cùm patulis tererem vagus otia ⁵ septis,
Jam ⁶ moriente die) ⁷ rapuit me cœna benigni
Vindicis: ⁸ hæc imos animi perlapsa recessus
Inconsumpta manet. Neque enim ⁹ ludibria ventris
Haufimus, aut ¹⁰ epulas diverso è sole petitas,
Vinâque perpetuis ¹¹ ævo certantia fastis.
Ah ¹² miseri! quos nôsse juvat, ¹³ quid Phæsidis ales
Distet ab hyberna Rhodopes ¹⁴ gruc; quis magis anser
¹⁵ Extæ ferat; cur Thuscus aper ¹⁶ generosior Umbro;
Lubrica quâ recubent conchilia molliùs ¹⁷ algâ.
Nobis verus ¹⁸ amor, mediôque Helicone petitus

¹ Nonius Vin-
dex obtinuerat
statuam Herculis
à Lysippo effi-
ctam, quam A-
lexander magnus
olim possederat,
& quasi genium
mensæ veneraba-
tur. Hanc inter
alia elaborata
signa vidit Papi-
nius cœnâ accep-
tus, & hac syl-
vâ deprædicat.
De eodem Her-
cule vide Mart.
lib. 9. epig. 44. &

⁴⁵ ² Ab ² $\sigma\mu\iota$ & $\pi\epsilon\delta\mu\epsilon\zeta\alpha$, quia sigillorum talium impositione mensas sacras
duxerunt vetefes. Arnob. ³ Defæcato animo potitum. ⁴ Carminibus levan-
tem. ⁵ Loco in campo Martio civium deambulationi destinato, qui vicino Ty-
bride apicus fuit. Mart. 9. 60. ⁶ Sole in occasum vergente. ⁷ Invitavit &
ad eum duxit. ⁸ Sensus; Cœna hæc, quæ animi pastus fuit, sapôrque vitalis &
verus, lacunam ventris non implevit, nec per alveum ejicitur; sed adhuc fovet
vitalia: i. e. animi potius quàm corporis suavissimæ fuerunt epulæ. ⁹ Non luxui
& gulæ vacavimus, aut saburræ ventris congestimus. ¹⁰ Edulia ab alterâ mundi
plagâ petita. ¹¹ Vetustiora temporibus Consulium, quæ fastis describebantur.
¹² Quàm miseri sunt, qui de gula & gustu palati contendunt! ¹³ Utrûm pha-
sianus, grûve Strymonia præstet. ¹⁴ Hæ inter primas aves tempore Vespasiani
expetebantur, utpote è longinquo venientes. ¹⁵ Quis anser magis jecore abun-
det: quod præ reliquis partibus lapidissimum Romanis credebatur, inque cupidius
primis positum. Martialis. ¹⁶ Majores delicias & cupidias facit. ¹⁷ Quo-
nam in fundo, Lucrino an Baiano ostrea gratissima. ¹⁸ Sermonum convivia, &
pastus animorum suavissimus.

19 In stellam
grastinam invi-
gilare.

20 E locis infe-
rioribus & sub-
terraneis dilucu-
lum exoritur.

21 Sive pro so-
le accipias, ut
Scalig. sive pro
Stella, quæ cum
Polluce fratre
Geminos facit.
Horum autem
stellæ ita se ha-
bent, ut occiden-
te unâ oriatur
altera.

22 Aurora Ti-
thoni conjux
applausit.

23 Utinam tri-
plicata fuisset
hæc nox, ut
quando Tyrin-
thius, i. e. Her-
cules conceptus
fuit: qui hinc
γενεσις
& nox tritum
dicta est.

24 Ornanda unionibus & gemmis marinis. Erythræum mare rubrum est, unde
gemme & smaragdi optimi. 25 Æternam gratiam & leporem. 26 Varias
imagines & sigilla ex ære, ebore, & cerâ efficta. 27 Utsque adeo ad vivum deli-
neato & efficto, ut loqui, & vitæ opera exercere videatur. 28 Quis adeo ima-
ginum antiquarum studiosus, & egregius spectator est, ut Vindex? 29 Ex linea-
mentis & duabus figurarum artifices agnoscere. 30 Nomine pictorem vel sta-
tuarium designare, quamvis nomen suum titulo appenso non inscribat, ut in more
fuit: Sed huic Herculi Lyssippi nomen inscriptum erat. *Αντισπηνε* lego, *Thidus*
παύρι, Martial, 31 Demonstrabit hic tibi, quod facilius videre & internoscere
possis. 32 Elaborata curâ Myronis, qui præstantissimus fuit in arte fingendi:
cujus memoratur Hercules à Cicer. 33 Æternitatem sibi polliceamur ab anti-
Praxitelis, qui marmoris gloriâ semet vicisse dicitur, in duabus Veneribus qua
edolavit. 34 A Phidia effigiatam, qui Jovem Piseum fecit. † al. *justum* ch.
Sic prius in Sorrent. Poll. vet. 69. *Aut Polycleto justum est quod vivere celo. Quem*
Idom. consule. 35 Qualem duxit subtilissimam Apelles in tabula, cum Prote-
gene certans. 36 E longinquo prospicienti authorem designare possit. 37 Hæc
sola intermissio est, & à studio relaxatio. 38 A studio Poëtices. 39 Inter
eos imagines & sigilla, Herculis effigies mihi perplacuit. 40 Sobria, non gula
lucive dedita. 41 Statua in menia collocata, fuit velut Genius & Lar familia-
ris. Deos hæc memorarios & convivales ante cibum invocabant. Quint. 42 Dis
intuens, desiderium non explevi. 43 Adeo ad vivum delineata fuit hæc statua,
ut ipsam Herculis maiestatem præ se ferre videbatur. 44 Est ipse Hercules, qui
se tibi videndum exhibet.

Sermo, bilarèsque joci, 19 brumalem ut sumere noctem
Suaferunt, mollemque oculis expellere somnum.
Donec ab 20 Elysiis prospexit sedibus 21 alter
Castor, & besternas risit 22 Tithonia micans.
O bona nox! 23 junctâ quæ utinam Tyriatibus Luna!
Nox & 24 Erythræis Thetidis signanda lapillis,
Et memoranda diu, 25 geniumque habitura perennem!
Mille ubi tunc 26 species, arisquæ eborisquæ vetusti,
Atque locuturas 27 mentito corpore ceras,
Edidici. 28 Quis namque oculis certaverit usquam
Vindictis, 29 artificum veteres agnoscere ductus?
Et 30 non inscriptis authorem reddere signis?
Hic 31 tibi, quæ docto multum 32 vigilata Myroni
Æra, labor: feri 33 vivant quæ marmora celo
Praxitelis, quod ebur 34 Piseo pollice rasum,
Quod Polycleto 35 visum est spirare caminis,
36 Lænea quæ veterem 37 longe fasciatur Apellum,
Monstrabit. Namque hæc, quoties ebelyn exivit ille,
37 Desidia est, hic 38 Aoniis amor avocatur antris.
39 Hæc inter, 40 castæ 41 Genius tutelæque mense
Amphitryoniades multo mea cepit amore
Pestora, nec 42 longo satiavit lumina visu.
Tantus honos operi, 43 firmosque inclusa per artus
Majestas! 44 Deus ille, Deus; seseque videndum

navi
parvo
quan
quod
effing
cubiti
runt,
è Cy
Lem
& ser
62
acce
pit,
ptus
Oeta
vicer
Mari
mori
sum
lone
fuit
per
pate

Indulst Lysippe tibi; ⁴⁵ paroksque videri,
⁴⁶ Sentirique ingens; ⁴⁷ cū mirabilis intra
 Stet mensura pedem, tamen exclamare libebit,
 (Si ⁴⁸ visus per membra feras) Hoc pectore pressus
⁴⁹ Vastator Nemees: hac exitiale fer: bant
⁵⁰ Robur, ⁵¹ Argoos frangebant brachia remos.
⁵² Hoc spatio, tam magna, brevi, mendacia formæ!
⁵³ Quis modus in dextrâ, quanta experientia docti
⁴⁵ Artificis curis, pariter ⁵⁴ gestamina mense
 Fingere, ⁵⁵ ingentes animo versare ⁵⁶ colossos!
 Tale nec Idæis quicquam ⁵⁷ Telchines in antris,
 Nec solidus ⁵⁸ Brontes, nec qui polit arma deorum
⁵⁹ Lemnius, ⁶⁰ exigua potuisset ludere massa.
⁵⁰ Nec ⁶¹ torva effigies, epulisque aliena remissis;
 Sed ⁶² qualem parci domus admirata Molochi,
 Aut ⁶³ Alæ lucis vidit Tegeæa sacerdos.
⁶⁴ Qualis ⁶⁵ Octæis emissus in astra favillis
 Nectar adhuc ⁶⁶ toruâ latus Fimone bibebat.
⁵⁵ Sic mitis vultus, veluti de pectore gaudens
 • ⁶⁷ Hortetur mensas. Tenet hæc marcentia ⁶⁸ fratris
⁶⁹ Pocula, adhuc sæva ⁷⁰ meminit manus altera cædis:
⁷¹ Sustinet occultum Nemeæo tegmine saxum.
⁷² Digna operi fortuna sacro: ⁷³ Pellæa habebat

navigabat ad auferendum vellus aureum. ⁵² O quàm ingens forma tam parvo signo representatur! ⁵³ Quanta moderatio fuit in Lysippi dextrâ! quanta in arte ejus experientia! ⁵⁴ Accommodare se ad parvum sigillum, quod mensæ imponi potest. ⁵⁵ Concipere animo ingentes statuas quas solet effingere. ⁵⁶ Hujus Lysippi opus memoratur colossus Tarenti, quadraginta cubitorum. ⁵⁷ Qui etiam Corybantes & Curetes dicti sunt. Jovem in Ida aluerunt, & primi æs ferrumque fabricati sunt, harpen Saturno facientes. ⁵⁸ Unus è Cyclopius qui in Vulcani officina defudat. ⁵⁹ Vulcanus, Deorum faber in Lemno insula. ⁶⁰ Tam artificiosè effingere in tam exiguo ære. ⁶¹ Placida & serena fuit frons statuz, & epulis remittentibus apta. Mart. *Risit, nam solet hoc--*
⁶² Tam sereno vultu exprimitur, quàm erat quando à paupere Molochi hospitio acceptus fuit. ⁶³ Aut qualem Minervæ sacerdos in Arcadia itinerantem accepit, in lucis & templo Alæ, ubi colitur Minerva. ⁶⁴ Qualis in cælum acceptus est. ⁶⁵ Quo in monte sæminæ invidiâ Hercules exarsit. Sen. in Herc. Oerzo. ⁶⁶ Fremente quod privignus in cælum relatus est. ⁶⁷ Convivas inviter. ⁶⁸ Bacchi: Sensus; In altera statuz manu patera fuit, in altera clava, Mart. *Cujus leva calet robore, dextra mero.* ⁶⁹ Hinc Hercules inter *ἀγῶνα* *ἀνθρώπων* enumeratur, apud Aristoph. ⁷⁰ Nondum clavam deposuit. ⁷¹ Saxum quo insidet, leonis pelle instratum est. Sic Mart. — *Qui dura sedens saxa leone misigat--* ⁷² Series possessorum & cultorum hujus simulachri Epitrapezii fuit operi par: quia per manus regum principumque virorum tandem ad Vindicem pervenit. ⁷³ Alexander primus habuit hoc Archetypum. *Pellens* dicitur, quia pater Philippus fuit ex Pelle oppido. *Hoc habuit numen Pellæi mensa tyranni.* Mart.

⁴⁵ Sic Martial.
 —exiguo magnus
 in ære Deus.

⁴⁶ Animo tamen concipi poterit, quàm ingens sit.

⁴⁷ Cū statua hæc aenea, sit fermè pedalis; ita tamen artificio expressa fuit, ut omnia lineamenta magni Herculis haberet.

⁴⁸ Si oculos dirigas per totam effigiem.

⁴⁹ Leo Nemeæus, quem Hercules stravit.

⁵⁰ Clavam Herculeam.

⁵¹ Collidebant remos in Argo navi, quâ heros hic in Colchum

74 Scyphum hunc Herculanum, vel fortè effigiem hanc mensariam in omni expeditione ad occasum vel ortum secum portabat.
 75 Eâ ipsâ dextrâ, quâ regiâ dignitatem aliquibus detraxit, aliis concessit, urbésque evertit, icoria hanc cœnatusur prehendit.
 76 Ab hoc signo inspecto ad futura praelia semper animatus venit.
 77 Coram hoc victorias recitavit.
 78 Victos triumphatosque, à Libero patre prius debellatos, mox ab Alexandro in ditionem suam receptos.
 79 Sive Babylona, amplissimis mœnibus circumdatam, superaverat. Justin. 80 Græciam, quam à Philippo subactam, & postea deficientem, armis suis oppressit: Thebanos præcipuè, Corinthios, & Athenienses. 81 Dum res gestas & varias victorias ostentat. 82 Veniam ab Hercule petit ob evertas Thebas, unde deus iste oriundus. 83 Cùm medio in cursu, inter res præclaras, quo hausto interit. Plut. 85 Morti vicinus. 86 Vidit statuam hanc vultum mutasse, quò indicio venenum suspicatus est. 87 Hercule, quem præ aliis venerabatur, comitemque portabat. 88 Statuam aheneam, quæ sudare cœpit appposito hoc venenato poculo. 89 Postea Annibal dux Libycus (nam Nasamones Africa sunt populi) hanc statuam possedit. Vide Martial. loco citato.
 90 Crudelis & sanguinolentus. 91 Nam Annibal puer juraverat se, cùm primum posset, Romanos terrâ marique bello persecuturum. Liv. Perjurus est, qui jurando jus & æquum perverit. Vide Viam Domitian. vers. 5. 92 Hercules hunc oderat aspersum Romano sanguine. 93 Minitantem Romæ extremâ ad ipsas portas. 94 Quamvis epulas & vinum quotidie illi libaret: Lenæus Baccho cognomen, & à vase quo uva premuntur. 95 Dolens se esse comitem in bello tam nefando adversus Romanos. 96 Maxime in eum exarsit, cùm incendio corripuit Saguntum, urbem ipso ab Hercule conditam; quâ ardens restat. Sil. 97 Oppidi ultra Hiberum, quod Hercules condidit, extincto illic & sepulcro Zacyrcho, ejus comite. 98 Furorem, quo correpti seipso necarent incolæ; nè scilicet in hostium potestate venirent. 99 Quibus factis honorem conferri sunt.

gaud.
 reliq.
 est.
 tiz V.
 steric
 adeo
 hac
 aquis
 tui r
 eos j
 rann
 Poet
 bore
 Thra
 erum
 17 M
 apru
 19 I
 infect
 22 I
 truce
 Eoru
 seah

85 ¹ Nec post Sidonii lethum ducis, ære potita
Egregio plebeia domus: ² convivio Syllæ
Ornabat: ³ semper claros intrare penates
Assuetum, & ⁴ felix ⁵ dominorum stemmate signum.
Nunc quoque (si ⁶ mores, humanæque pectora curæ
90 ⁷ Nōsse Deis) non ⁸ aula quidem, Tyrinthie, nec te
Regius ambii honores; sed casta, ignaræque culpæ
Mens domini, cui ⁹ prisca fides, cæptaque ¹⁰ perenne
Fœdus amicitia: ¹¹ scit adhuc florente sub ævo
¹² Par ¹³ magnis Vestinus avis, ¹⁴ quem nocte, diæque
95 ¹⁵ Spirat, & in ¹⁶ charæ viuit complexibus umbræ.
Hic igitur tibi ¹⁷ lata quies, fortissime Divum
Alcide: nec bella vides, pugnasque feroces;
Sed ¹⁸ chelyn, & ¹⁹ vittas, & ²⁰ amantes carmina laurus.
Hic ²¹ tibi solenni memorabit carmine, quantus
100 ²² Iliacas, Geticæque domos, quantusque nivalem
²³ Stympalon, quantusque jugis ²⁴ Erymanthon aquosus
Terrueris, ²⁵ quem te pecoris possessor Iberi,
Quem tulerit sævæ ²⁶ Marcoticus arbiter aræ.
Hic penetrata tibi spoliataque ²⁷ limina mortis
105 ²⁸ Concinet, & ²⁹ stantes Libyæ, Scythiæve puellas.
³⁰ Nec te regnator Macedum, nec barbarus unquam
Annibal, aut ³¹ sævi possit vox horrida Syllæ
His celebrare modis. Certè ³² tu muneris author
³³ Non aliis malles oculis Lysippe probari.

gaudet nunc habitare lares. 6 Fides, quæ priscos deceat priusquam terras Astræa reliquit. 7 Nunquam violatum, neque rebus adversis fractum, ubi semel initum est. 8 Vestinus juvenis consul, à Nerone interfectus, testis est fidei & constantia Vindicis. 9 Virtute non cedens majoribus: nam in consulatu cecidit, ministerio Generati Tribuni, iussu Neronis, cuius odium contraxerat, quia Reipublicæ adeo diligenter iusservivit. Tac. † al. Par magnis Vestinus aquis. Nec indigna hæc lectio; siquidem discisis Vestini venis, vivens in balneo mersatus fuit, cuius aquis animus non celsit, quamvis moribundus mergeretur. 10 Nomen illius mortui recolit Vindex. 11 Sicut & vivum complecti solebat. Fuit enim Vindex inter eos juvenes, quibuscum Vestinus epulabatur in adventu Tribuni. 12 Nulla tyrannis, aut fastus aulicus in hac mensa tibi negotium facessit. 13 Vindex enim Poeta fuit. Sic Mart. Sed voluit docti Vindicis esse deus. 14 Hic gesta tua & labores decantabit. 15 Quando occidebas Laomedonta Trojanum, & Diomedem Thraciæ regem. 16 Lacum sive oppidum Arcadiæ, ex quo egelidus Erasinus erumpit in terram Argivam; ubi aves Stymphalides tinnitu aris fugavit Hercules. 17 Montem Arcadiæ, à cuius vertice fluvius in Alpheum defluit. Hic ingentem aprum Hercules cepit. 18 Qualem te Gertion invenit, rex Hispaniæ tricorpor. 19 Busiris rex Ægyptius, qui hospites suos ad aras deorum immolabat. 20 Sedes inferorum, unde Cerberum extraxisti. 21 Hesperidas & Amazonas superatas. 22 Non Alexander, Annibal, aut Sylla, possit tot elogiis te celebrare. 23 Sic truce Syllam dicit Martialis ob crudelitatem in viros cives, & Marianas partes: Eorum quos potuit, occidit; quos non potuit, ejecit. Cicer. 24 Tu qui hoc signum stupras, eligeres Vindicem, præ omnibus aliis, operis tui iudicem, & approbatorē.

1 Post mortem Annibalis nec plebeius hæc statu potitus est. 2 Ad mensam Syllæ pervenit. Mart. ut prius. De mollitie huius Syllæ in convivio vide Plut. 3 Continua possessorum serie & quasi *ἡμετέροισιν*. 4 Si diis curæ sit, i. e. si deorum sit negotium mores & mentes hominum intueri. 5 Apud Vindicem, tuum signum colitur, qui non ex iis est, qui penetrant aulas & limina regum; sed integer vitæ est scelerisq; purus. Sic Mart. Offensus variis tumidis erroribus aulæ, Privatos

P. PAPINII STATII
SYLVA VII.

Lyricum ad¹ Maximum Junium.

1 Junius in Dal-
matia aberat:
Hunc in urbem
revocat Papini-
us, & nuper
susceptum filium
ei gratulatur.

2 O Musa, diu
intenta scriben-
dz Achilleidi,
interrumpe istud
carmen.

3 Numeros
istos Heroicos in
Lyricos con-
trahas.

4 Tu, ô Pinda-
re, Lyricorum
Poetarum prin-
ceps: ut testatur
statua illa ahe-
nea quam ante
regiam portu-
cum crexerunt
illi Athenien-
ses.

5 Fac ut inter
gregem tuum
Lyricorum nu-
merer.

6 Si Thebas, pa-
triam tuam, ubi
laribus tuis parci
jussit Alexander,
meâ Thebaide
celebravi.

7 Junio Maxi-
mo carmen te-

nue & minutum meditor: Lyricorum enim minores sunt gyri: ut prius. 8 Myr-
teis corollis redimiuntur Lyrici poetæ, quia planta hæc Veneri sacra est, cui Divæ
Lyricæ dicantur. 9 Ut dulcis excludat Pimplea sitim. 10 Montes ultra Illy-
riam ad mare Adriaticum, ubi aurifodina optimæ. 11 Ubi metallarii fossores
penè inferos refodiunt; usq; subterraneorum dæmonum species sæpe obversantur,
quibus territi, pallidique redeunt. 12 Et redit infelix effosso concolor auro. Sil.
13 Quamvis Neapoli vicinâ patriâ natus sum, ab illa urbe tamen horum locorum
amantitas me non potest retrahere. 14 Cui nullus in orbe finis præluet. Horat.
15 Conviviis, comestationibus, cantibus, symphoniis dedit. Cic. 16 Misen-
um promontorium Cumis vicinum; ubi Misenus sepultus: Hæstoriæ hic magni fur-
ras comes; Hæstora circum Et lituo pugnas insignis obibat & hastâ. Virg. 17 Musa
nostra sine te friget. 18 Invocatus Apollo, Musarum præses, sine te difficilis est.
19 In ipso limine & initio operis Achilleis mea heret. 20 — quam multa litura
Perfektum decies sic castigavit ad unguem. 21 Æmula est Virgiliani nominis, Æ-
neidi par. 22 Carmine: nam & Heroica fidibus canuntur. Sed

J Amdin lato spatiata campo
Fortis herois Erato labores
Differ: atque ingens opus in minores
Contrabe gyros.

Tuque regnator Lyricæ corboris,
Da novi paulum mihi jura plestri,
Si tuas cantu Latio sacraui
Pindare Thebas.

Maximo carmen tenuare sento:
Nunc ab insonsa capienda myrto
Serta, nunc major sitis, & bibendus
Castior amnis.

Quando te dulci Latio remittent
Dalmatæ montes? ubi Dite viso
Pallidus fossor redit, erutoque
Concolor auro.

Ecce me natum propiore terrâ
Non tamen portu retinent ameno
Desides Baiæ, liticæ nunc notus
Hæstoriæ armis.

Torpor est nostris sine te Camanis;
Tardius sueto venit ipse Thymbræ
Rector, & primis meus ecce metis
Hæret Achilles.

Quippe te fido monitore nostra
Thebais, multâ cruciata limâ,
Tentat audaci fide Mantuanæ
Gaudia samæ.

- 30 Sed damus ²³ lenis veniam, quod aliam
²⁴ Prole fundasti vacuos penates.
 O diem latum venit ecce nobis
 Maximus ²⁵ alter.
²⁶ Orbitas omni fugienda nisu!
²⁷ Quam premis votis inimicus heres,
 35 ²⁸ Optimo poscens (pudet heu) propinquum
 ...us amico.
²⁹ Orbitas nullo tumultu fletu!
 Stat ³⁰ domo capti cupidus superstes
 Imminens leti tibi spoliis, & ipsum
 40 ³¹ Computat ignem.
³² Duret in longum generosus infans:
³³ Perque non multis iter expeditum
 Crescat in ³⁴ mores patrios, avumque
 45 ³⁵ Provocet actus.
 Tutus parvo memorabis enses,
 Quos ad Eoum tuleris ³⁶ Orontem
 Signa frangere moderatus ala
 50 ³⁷ Castore dextro.
³⁸ Ille ut invicti rapidum secutus
 Caesaris ³⁹ fulmen, ⁴⁰ refugis amaram
 Sarmatis legem, dederit sub ⁴¹ imo
 Vivere caelo.
 Sed tuas ⁴² artes puer ante discat,
 Omne ⁴³ quis mundi senium remensus
 55 ⁴⁴ Orsa Salusti brevis & ⁴⁵ Timavi
 Reddis alumnium.

23 Tibi in patriam non festinant.
 24 Suscepisti prolem, quā impleas domum prius vacuum:
 Sic enim ea vocatur in qua non sunt liberi. Cic.
 25 Filius Maximi, patrisque imago: ἑστὶν αὐτῷ. Dio.
 26 Siquidem orbis & cœlibus multæ irrogatæ sunt lege Civ. & lege Jul.
 Nil capere poterant, nisi ex testamentis proximæ junctorum.
 27 Quam orbitatem heres proximus votis conceptissimis precatur, & inimicus soboli illam diris devovet.
 Sic Pers. Sat. 3. pupillamque niam, quem proximus heres impello, expungant!

28 Pers. loc. cit. ὃ δὲ ἔβουλλε πατρὶς προκλαρὺν φῦνός! 29 Nam hæredis extranei fletus, sub persona risus est. 30 Postquam intraverit domum, quam morte amici sibi cecidisse gaudet. 31 Computat impensam pyrae, & sumptus funeris, quibus erogandis intremat. 32 Diu vivat: non sine diis animosus infans. Hor. 33 Per invium virtutis & disciplinarum callem, quem pauci pertingant. 34 Fiat ei καὶ τὸ σπῆμα, & τὸ τῆς ζωῆς πατρικῆς. Dio 35 Vincat, & majoribus suis virtute præluceat. 36 Res à te gestas puero recensebis, ad Orontem Cæsariæ fluvium, ubi turmæ equestri dux præfuit. 37 Sub auspiciis Castoris, qui fuit equitandi peritissimus. 38 Ut à te, & exemplo tuo edoctus, Caesaris castra sequatur, bellum Sarmaticum luscipientis. 39 Arma fulminantia. 40 Rebellibus, post priorem triumphum de iis partum: nam Cornua Sarmatæ ter perfida commisit. Mart. 41 In extremas Scythiæ partes relegari, & demersis in humum sedibus specus aut suffossa habitare. Mela. 42 Eloquentiæ tuæ & doctrinæ artibus prius imbuatur. 43 Quibus, in imitationem Salustii, annales & chronica scripsisti. 44 Dilucidâ muneris Salustii brevitatem imitaris. 5 Livium Patavinum; à Timavo, fluvio qui Patavium allabitur.

Ad Julium Menecratem, ob prolem.

1 Menecrati,
Pollii amici sui
genero, tertiam
prolem gratu-
latur.

2 Alloquitur
Neapolim civi-
tatem Menecra-
tis, quam hujus
felicitatis cupit
esse participem.

3 Referentur
templorum ja-
nuæ, ubi Diis
obstetricantibus
sacra facias.

4 Fores templo-
rum vittis orna-
tas, & festâ
fronde revinctas.

5 Thureis va-
poribus.

6 Menecrates
tertiam prolem
insecepit.

7 Senatores &
equites tuis libe-
ris augentur.

8 Reparatur eor-
um damnum,
qui incendio
montis Vesuvii
perierant.

9 Non solum
urbs hæc trium-
phet, sed & universa Campaniæ ora, tam claris civibus honestata.

10 Sinus Pu-
teolanus. 11 Surrentinum Pollii, vineis constitum. — quæ Bromio dilectus ager.

Vide Surrent. Poll. vers. 4. Quamvis hic locus de Neptuno intelligi rectè potest,
ibidem culto, —cujus amico Spumant templa sale. 12 Ubi Pollius habitat, pater
Pollæ, uxoris Menecratis. 13 Proavi sui imaginem in eorum vultibus repræ-

sentare. 14 Matris frater, præfectus Lybiæ, cujus imperii hasta est insigne.

15 Pollii uxor, àva materna, quæ nepotes fovet, & sinu accipit, quasi proprios
suos filios. 16 Magis auctus sis titulis & honoribus. 17 Tot igniculos He-
roas generas. 18 Clamore tot hæredum & liberorum oppleta. 19 Alias fa-
milias limis oculis intueatur. 20 Fata felicia, quæ longævitatem pollicentur,
ut nigra mortem minantur. 21 Apollo à Cumanis cultus, qui olim Puteolos,
patriam Pollii, tenuerunt. 22 Victoriæ & triumphos. 23 Domitianus tibi
jus trium liberorum & honorem impertiverat, cum nullum habueras. Honor hic
aliquando orbis, pro magno beneficio, dabatur. Vide Lacr. Etr. ad vers. 145.

24 Tot genuisti: siquidem Cæsar te dignum hoc jure putavit. 25 Nunquam
careat tua domus tribus liberis, quorum munus à Domitiano accepisti. 26 Quod
post duas masculas proles, gratior tibi fuit filiarum nativitas.

30

Pande³ fores Superum, ⁴vittatq; templa Sabæ
⁵Nubibus, & pecudum fibris spirantibus imple
Parthenope: ⁶clari genus ecce Menecratis auget
Tertia jam soboles: ⁷procerum tibi nobile vulgus
Crescit, & ⁸insani solatur damna Vesevi.
Nec ⁹solum festas secreta Neapolis aras
Ambiat: & socii portus, dilectæque mitis
Terra ¹⁰Dicarchei; nec non ¹¹plaga chara madenti
Surrentina Deo, sertis altaria cingat,
¹²Materni quæ littus avi; quem turba nepotum
Circuit, & ¹³similes contendit reddere vultus.
Gaudeat & Lybicâ præsignis ¹⁴avunculus hastâ:
Quæque sibi genitos putat, attollitque benigno
¹⁵Polla sinu. ¹⁶Mæste ô juvenis, qui tanta merenti
¹⁷Lumina das patriæ. Dulci tremat ecce tumultu
Tot ¹⁸dominis clamata domus. Procul atra recedat
Invidia, atque ¹⁹aliò liventia pectora flestat.
His senium, longæque decus virtutis, & ²⁰alba
Atropos, & ²¹patrius ²²lauros promissit Apollo.
Ergo quod ²³Aufonia Pater augustissimus urbis
Fus tibi tergemina dederat latabile proles,
Omen erat. Venit ²⁴toties Lucina, piæque
Intravit repetita larem. Sic fertilis oro
Stet domus, & ²⁵donis nunquam mutata sacratis.
Mæste, quod & ²⁶proles tibi sæpius aucta virili

tegra
per tr
carer
bus f
tem c
rus in
gratu
nium
vocal
boica
batu
lamb
nope
dire
secre
sacra
inflic
facib

Robore, se juveni latam dat virgo parentis:
 Aptior ²⁷ his virtus, citius ²⁸ dabit illa nepotes.
²⁹ Qualis maternis Helene jam ³⁰ digna palaestris
 Inter Amycleos reptabat candida fratres
 Vel qualis celi facies, ubi nocte serenâ
 Admovere jubar media duo ³¹ sidera lunæ.
 Sed queror haud ³² faciles (juvenum rarissime) questus,
 Irascorque etiam, ³³ quantum irascuntur amantes.
 Tantiâne me decuit ³⁴ vulgari gaudia famâ
³⁵ Noscere? cûmque tibi vagitet ³⁵ tertius infans,
 Protinus ³⁶ ingenti non venit nuntia cursu
 Littera, qua ³⁷ festos cumulare altaribus ignes,
 Et ³⁸ redimire chelyn, postesque ornare juberet?
³⁹ Albanoque cadum sordentem promere fumo?
⁴⁰ Et ⁴⁰ cantu signare diem? sed ⁴¹ tardus, inersque
 Nunc demum mea vota cano. ⁴² Tua culpa, tuusque
 Hic pudor. Ulterius sed enim producere questus
 Non licet: en ⁴³ hilaris circumstat turba tuorum,
 Defensâtque patrem: ⁴⁴ quem non hoc agmine vincas?
⁴⁵ ⁴⁵ Di Patrii, ⁴⁶ quos auguriis super æquora magnis
 Littus ad Ausonium devexit Abantia classis,
 Tu ductor populi ⁴⁷ longè emigrantis Apollo,
⁴⁸ Cujus adhuc volucrem lævâ cervice sedentem
 Respiciens blandè felix ⁴⁹ Eumelis adorat:
⁵⁰ Tuque ⁵⁰ Aethæa Cres, ⁵¹ cursu cui semper anhele
 Votivam ⁵² taciti quassamus ⁵³ lampada mystæ:

²⁷ Hi, scil. filii, fortudine magis polleant.
²⁸ Illa, scil. filia, à prociis citius petetur, & ad Hymenæa sacra rapietur.
²⁹ Sicut Helena, inter gemellos fratres Castorem & Pollucem, super arma reptavit.
³⁰ Scil. ut more Lacænarum nulla concurreret.
 More sue gentis nitidâ dum nudâ palestrâ Ludis, & est nudis famina mista viris.
 Ovid.
³¹ Quæ utrinque ambiunt; puta Hesperum & Castorem, qui alter Lucifer dictus est.
³² Non vulgares aut usitatos.
³³ Ubi ira, amoris est redin-

tegratio. ³⁴ Ab ore populi accipere? ³⁵ Post prolem tertiam. ³⁶ Me per tabellarios citatissimos non certorem fecisti. ³⁷ Ut in partem lætitiæ vocarer. ³⁸ Citharam, & postes privatos & publicos virtis ornare, ut festis diebus solent. ³⁹ Expromere cadum optimi Albani vini, quod fumo maturitatem conciliavit. ⁴⁰ Genethliacon canere, quod hunc diem designet. ⁴¹ Særus in gratulatione ista cano, quæ totâ mente cupivi. ⁴² Tam intempestivæ gratulationis tu in te culpam transferas. ⁴³ Liberi te circumvallant & muniant. ⁴⁴ Talibus liberis circumsepto tibi quis non manus dabit? ⁴⁵ Invocatio penatum Neapol. ut huic familiæ sint propitii. ⁴⁶ Quos classis Euboica è Chalcide Neapolim advexit, augurio columbæ quam Parthenope sequeretur. ⁴⁷ A Chalcide huc adventantis. ⁴⁸ Cujus statua effingitur cum columba lævo humero insidente, quasi hujus rei monumentum esset, quam Parthenope aspiciens adorat. ⁴⁹ Parthenope Eumeli filia, — *Acidalia quæ condidit ante muros.* ⁵⁰ Eleusina, scil. in Eleusi Atticâ civitate culta. ⁵¹ In cujus secretis sacris, rapidissime & tacite cum facibus discurremus. ⁵² Hujus enim sacra nemini fas erat publicare; sed religiosissimo silentio servabantur. Ea Neapoli inscribebantur ex oraculo, tempore Timæi. ⁵³ In imitationem Deæ, quæ cum filiabus filiam Proserpinam in Ætna quæsit.

54 Castor &
Pollux Leda
Tyndari uxoris
filii.

55 Qui non re-
ligiosus colim-
ini in egelido
Laconum Tay-
geto (ubi Ly-
curgus regnavit)
aut Terapois
umbrosis.

56 Patrem, li-
berosque, cum
tota familia.

57 Ex his sint,
qui urbem hanc injuriâ temporis labefactatam reficiant, & verè Neapolim, i. e.
novam civitatem faciant. Quod proximo versu dicitur *nomen a vido*. 58 Diti
& factis. 59 Sensus; Pater Menecrates exemplo sit moribus; avus Pollus do-
ceat magnificentie splendorem: Ex utroque virtutem discant. 60 Censuræ
prosapia conspirant & permittunt. 61 Hanc filiolam nuper natam patricio ju-
veni nubere. 62 Primis nuptiis; nam secunda infames erant. Lampas pro Hy-
menis sacris frequenter ponitur, propter facies in rursis adhibitas. 63 Ad
sponsi domum deduci, ut novæ nuptæ vesperti solebant. 64 Filios dum juvenes
sint curæ interesse. 65 Si Casari ita complacitum sit: nam quamquam liberis
Senatorum hoc permissum sit; non tamen sine cognitione & indulgentia Principis
Neque omnino liberis equitum absque petitione.

SYLVA IX.

* Risus Saturnalicus ad Plotium.

1 Pro xenijs
Saturnalibus
Plotio libellum
miserat Statius,
apophoreta ex-
pectans: Ille
alium libellum
remittebat. Tantam
avaritiam per-
stringit Poeta.
2 Jocarum me-
cum, quod par
pari retulisti, &
libellum pro li-
bello.

† al. Griphe. Nam ubique ad Tacitum Plotij Griphe fit mentio. 3 Urbani
foret jocus, non contumeliosus. 4 Si nihil præterea remittas. 5 Decipis
derides. 6 Conferamus nostra munera. 7 Purpureo velamine rectus, &
nova charta compositus. 8 Ornabatur cornibus, vel aheneis umbonibus, quæ
les compatis & absolutis voluminibus apponebantur. Angl. Besses. 9 Præter
artem & industriam meam, decem asses, i. e. denarium erogavi in ornando libro.
10 Vetussum, & blattis teneisque corrosum.

Est sanè 2 jocus iste, quod libellum
Misiſti mihi † Grippe pro libello.
3 Urbanum tamen hoc poteſt videri,
Si poſt hoc aliquid mihi remittas.
Nam ſi 4 ludere Grippe perſeueras,
5 Non ludis. Licet ecce 6 computeſcas:
Noſter 7 purpureus, novuſque charta,
Et binis decoratus 8 umbilicis,
Præter 9 me, mihi conſtitit decuſſi.
Tu 10 roſum tineaſ, ſitūque putrem.

11 Quales aut 12 Libycis madent olivæ,
Aut ibus 13 Niliacum, pipérve servans,
Aut Byzantiacos 14 colunt lacertos,
Nec 15 saltem tua dicta continentem,
15 Quæ 16 trino juvenis foro tanabas,
Aut 17 centum prope iudices, prius quàm
Te Germanicus 18 arbitrum † sequenti
Annonæ dedit, 19 omniumque lasæ
Præfecit stationibus viarum;
10 Sed Bruti senis 20 oscitationes,
De 21 capsâ miseri libellionis
Emptum plus minùs 22 asse Cæliano,
Donas. usque adeoque defuerunt
23 Casis pilea suta de lacernis?
25 Vel 24 mantilia? 25 luridæve mappa?
26 Chartæ, 27 Thebaicæve, 28 caricæve?
Nusquam 29 turbine conditus 30 rucens
Prunorum globus, atque 31 coctanorum?
Non 32 ellychnia 33 sicca, nec 34 repleta
30 Bulborum tunica, nec 35 ova tantum?
Non 36 leves alicæ, nec 37 asperum fari
38 Nusquam 39 Cynipibus vagata campis
Curvarum 40 domus uda cochlearum?

11 Quales in-
volvere solent
salariorum mer-
ces, & sunt pe-
nula olivis,
togæ cordylis,
& cuculli thu-
ri & piperi.
Mart.

12 Pessimis
& vilissimis.
Plin.

13 Ægyptium,
ubi interpola-
tur, & inde Ro-
mam advehi-
tur.

14 Tegunt &
involvere solent
salariorum mer-
tos, & thynnos
piscos Byzantii
captos.

15 Librum ma-
gis infelicem,
quàm qui tuas
declamationes &
forenses disce-
ptiones con-
tineat.

16 Triplici, ubi causæ agebantur: viz. foro Romano, foro Jul. Cæsaris, &
foro Augusti. 17 Sub centumvirali hasta. 18 Priusquam te præfectum an-
nonæ elegerat Domitianus in annum sequentem. † al. frequent. 19 Fecerat
publicum viarum curatorem. 20 Vulgares & negligentes scriptiones Bruti,
cujus dicta otiosa & disjuncta videbantur. Quintil. 21 De perula pauperis &
circumforanei bibliopole. Hor. 2. Epist. 1. — Et una Cum scriptore meo, capsâ por-
rectis aperta, Deferat in vicum vendentem ibus & odores. 22 Pretio vilissimo, quod
in coemptionibus solvebatur. Cælianus dicitur, quia omnes mulieres, quæ coempti-
onem facerent, Cæle antiquitus vocabantur. Cic. pro Mur. 23 De attritis la-
cernis confuta. Pilea inter munera Saturnalia annumerat Mart. 24 Linteola,
ad tergendas manus. 25 Cretatæ & candicantes. 26 Hæc omnia inter strenuæ
Saturnalicias memorat Mart. lib. 5. epigr. 18. 27 Palmæ Ægyptiæ, ubi Thebæ
oppidum celeberrimum. 28 Genus ficorum quod in Syria nascitur. 29 Pru-
na & coctana, reposta in vasculo ad instar turbinis inversi: quod Mart. mergam
vocat, & alibi acutam testam. 30 Inverso; quando mucrone tantum in-
gredit. 31 Hæc sunt ficus Syriæ minores. 32 Funiculus ex stipa, qui lucer-
næ flammam nutrit. 33 Quamvis sine oleo. 34 Inversa: quales Cam-
bro-Britanni in festo Sancti Davidis gestitare gaudent. Angl. Leeks with the
pills turned down. 35 Saltem non ova: scil. vilissima munuscula, sine detri-
mento rei domesticæ. 36 Placentæ genus è zea confectum, quod citò dige-
ritur. Plin. Fiunt inde etiam pultes & sorbitiuncula, panesque vilissimi: Quo tri-
dem sensu leves dici possunt? 37 Hordeaceum & crassius? 38 Annon tibi fuit
testudo sive cochlea quam mihi mitteres? 39 In desertis Africæ propens. Cy-
nips Africæ fluvius est. 40 Concha rorscindo humore repleta, quo in sitiente Afri-
ca nutriuntur testudines.

Non

41 Ex porco scil. *Non* ⁴¹ lardum grave, debilisve perna? *Non* ⁴² Lucanica, non graves ⁴³ salisci? *Non* sal, ⁴⁴ oxyporismve, ⁴⁵ castensve, *Aut* ⁴⁶ panes viridantis apbronitri? *Vel* ⁴⁷ passum psythiis. † suis recoctum? *Dulci* ⁴⁸ defruta vel lutoſa carno? *Quantum* vel dare ⁵⁰ cereos † niscntes, *Cultellum*, tenuerve ⁵¹ codicillos! *Ollares*, rogo, non licbat uvas, *Cumano* patinas in ⁵³ orbe tortas, *Aut* unam dare ⁵⁴ synthefin (quid ⁵⁵ horres?) *Alborum* calicum, atque caccaborum? *Sed* ⁵⁶ certā velut equus in staterā, *Ni*l mutas, sed idem mihi rependis. *Quid* si cum ⁵⁷ benē manē semicrudus † illatam tibi dixero salutem; *Et* ⁵⁸ tu me vicibus domi salutes? *Aut* ⁵⁹ cum me dape iuveris opimā, *Expectes* similes & ipse cœnas? *Iraſcor* tibi Grippe: ⁶⁰ sed ualebis! *Tantum* nē mihi, quo soles lepore, *Et* nunc hendecasyllabos remittas.

45 De omnibus his strenis Saturnalibus, vide Mart. lib. 13. 46 Spuma nitri, quam in pastillis afferre solebant. 47 Vinum decoctum cum uvis Psythiis quæ suum saporem retinent. † al. uvis. 48 Vinum ad dimidiam partem coctum, quod densum est, & lentescit in speciem cœni. 49 Quam vili constaret, si dedisses &c. 50 Tributa, & munuscula, quæ vel à pauperibus in Saturnalibus exigebantur. Mart. † al. olentes, vel arentes. Turnebus legit, *Quantum* vel dare cereos: erat mel. 51 Mart. loc. cit. — quod volani mappæ, Gracilesque ligule, cereique, chartæque. Angliçæ, *thin table-books*. 52 Nōne licuit mittere uvas in ollis servatas? De his Plin. & Colum. 53 In rota figulina Cumana, ubi patinæ fiebant optimæ. Plin. 54 Poculum quoddam figlinum, & ex argilla factum. Mart. lib. 4. epigr. 44. 55 Ludit in æquivoca significatione *synthefios*. Sensus; Quid expaves ad hanc vocem *synthefin*? Non ego vestium synthefin peto, ut magnitudine muneris offensus sis: Tantum synthefin rogo calicum, aut caccaborum. 56 Equo potedere & mensurā remuneras. 57 Citò manēs priusquam hesternam cœnam edomivi & digessi. † al. *Illotam*, i. e. illoto gutture, & (ut prius) semicrudus. 58 Tūc, qui rex meus es, solum salutem reddes, cum debes cœnam? 59 Cum me ad cœnam vocaveris, etiamnum expectas cœnam à me cliente paupere? 60 Utcunque tamen valebis. 61 Hoc unum rogo, nē solitā liberalitate alios mihi hendecasyllabos remittas pro his versibus, ut olim librum pro libro.

P. PAPINII STATII
SYLVARUM
LIBER V.

Ad Abascantium.

OMnibus affectibus prosequenda sunt bona exempla, cum publicè¹ prosint. Pietas, quam Priscillæ tuæ præstas, & morum tuorum pars, nulli non conciliare te, præcipuè marito potest. Uxorem enim vitam amare, voluptas est; defunctam, religio. Ego tamen huic operi non ut unus è turba, sed † tantum² quasi officiosus assilui. Amavit enim uxorem meam Priscilla, & amando fecit mihi illam probatorem. Post hoc ingratus sum, si lacrymas tuas transeo. Præterea³ latus omne divitiarum domus semper demereri pro mea mediocritate conator. Nam qui bonâ fide⁴ deos colit, amat & sacerdotibus. Sed quamvis propiorem nexum amicitiae tuæ jam pridem cuperem, mallet tamen nondum⁵ intervenisse materiam.

¹ Cum in imitationem proponantur.

† al. tamen tum.

² Quasi officium clientis sustinens.

³ Laterones & affeclas domus Imperatoriae.

⁴ Dominos Deosque nostros Imperatores.

⁵ Ministros, stipendarios, & cultores eorum.

⁶ Nollem occasionem hanc ex lacrymis tuis accipi disse.

Quaedam deesse videntur.

SYLVA I.

1 Abascantii in Priscillam pietas.

1 Abascantius mortuam uxorem, cum jam annus alter ageretur, pie deslet, & statuam siccato corpori persimilem erigit. Hanc pietatem admiratur Poeta, & utriusque egregias dotes memorat.

2 Ordo; Si manus mihi docilis esset fingere ceras similes, &c. i. e. Si artifex essem formandi effigiem creream, aut eburneam, aut auream. Sic Horat. -- divine me scilicet artium, Quis aus Parrhasius protulit, aut Scopas.

3 Ad vivum effingere.

4 Imagine tua, ô Priscilla, maritum solaret.

5 Assiduus lacrymis quibus Marnes tuos prosequitur.

6 Ut ab Apelle delineata illi appareas. 7 Phidiaco cælo formata. 8 Restituaris in effigie, quasi postliminio ab inferis reversa. 9 Voluit rapere iniquo Jovi. Vide Soter. Rut. ad vers. 25. 10 Depræliatur cum Tyranno Marnium. Interp. Eurip. 11 Urget & instigat operarios. 12 Effigiem tuam ex omni materie elaboratam. 13 Fugit, & moriturus est honor, quem artificis dextra perficit. 14 Ordo; O rarissima conjux laudati juvenis Abascantii, nos tentamus tibi dare justa longa, i. e. diu duratura, nec obscurum finem passura, tyrâ perenni, i. e. nunquam morituris carminibus. 15 Modò Apollo faveat. 16 Domitianus, cujus numen mihi scribenti non minus præsens est, quam ipsum Apollinis. 17 Invenies hoc monumentum ære perennius. 18 Supervacua penè sunt tarda solatia. In epist. lib. 2. præfixa. 19 Post annum exactum, cum sol alium circulum ingreditur. 20 Cum à sanguine vulnera recentia sunt. 21 Dum lugubrem habitum tota habet familia. 22 Cum ab Abascantium lamentis nostris accessus patuit. 23 Pueros & fœminas conductos in funeribus ad plangendum. 24 Qui optimum quemque non sinunt inter nos perennare. 25 Quæ cantu attraxit Orpheus. Sensus; Quamvis adesset Orpheus, Musis & vatibus circumscriptus, ut medicinam dolori afferret, tamen non eum flesteret, aut planctus leniret.

Affert,

SI manus aut similes docilis mihi fingere ceras, Aut cibus, impressis auribus animare figuris,

Hinc Priscilla tuo solatia grata marito

Conciperem. Namque egregiâ pietate meretur,

Ut vel Apello vultus signata colore,

Phidiaci vel nata manu, reddare dolenti.

Sic auferre rogis umbram conatur, & ingens

Certamen cum morte gerit, curasque fatigat

Artificium, inque omni te queris quare metallo.

Sed mortalis honos, agilis quem dextra laborat.

Nos tibi (laudati juvenis rarissima conjux)

Longa, nec obscurum finem latura, perenni

Tentamus dare justa tyrâ: modò dexter Apollo,

Quique venit juncto mihi semper Apolline Casar,

Annuat. Haud alio melius condere sepulchro.

Sera quidem tanto struitur medicina dolori,

Alterâ cum volucris Phœbi rota torqueat annum:

Sed cum plaga reconvalescit, adhuc in vulnere primo

Nigra domus quæstu, miseramque accessus ad

Conjugis orbat, tunc flere, & scindere vestes, (aurem

Et famulos lassare greges, & vincere planctus,

Fatigue, & injustos rabidis pulsare querclis.

Cœlicolas, solamen erat. Licet ipse levandos

Ad gemitus sylvis comitatus & annibus Orpheus

25 Affores, atque omnis pariter matertera vatem,
 Omnis Apollineus iegeret, Bacchique sacerdos;
 Nil cantus, nil fila, deis pallentis Averni
 Eumenidumque audita comis, mulcere valerent:
 * Tantus in attonito rognabat pectore luctus!
 30 Nunc etiam ad planctus refugit jam plana cicatrix,
 Dum canimus, gravibusque oculis uxoris instat
 Imber. Habentna pios etiamnum hæc lumina fletus?
 Mira fides! citius genitrix Sipyleia fertur
 34 Exhaustisse genas; citius Tithonida mæsti
 Deficient rores: aut exsiccata fatiscet
 35 Mater Achilleis hyemes affrangere bustis.
 36 Macste animi: notat ista Deus, qui fletis habenas
 Orbis, & humanos propior Jove digerit actus,
 Mærentemque videt, lectique arcana ministri
 40 Hinc etiam documenta capis, quod diligis um-
 Et colis exequias. Hic est castissimus ardor:
 Hic amor à Domino meritis censore probari.
 Nec mirum, si vos collato pectore mixtos
 Junxit inabrupta concordia longa catenâ.
 45 Illa quidem, t nuptumque prior, tedasque marito
 Passa alio, sed te cen virginitate jugatum,
 49 Visceribus totis, animoque amplexa fovebat.
 Qualiter æquevo sociatam palmite vitem
 Ulmus amat, miscetque nemus, ditèmq; precatur
 50 Autumnum, & charis gaudet redimita racemis.
 53 Laudentur proavis, seu pulchra munere formæ,

26 Omnes Mu-
 sa, materteræ
 Orphei, qui fili-
 us Calliopes.
 27 Poetæ, quo-
 rum præcordia
 spirant Apolli-
 nem & Bacchum.
 28 Compositio
 & textura carmi-
 num. — non tenui
 deducta poemata
 filo. Horat.
 29 Furiarum
 anguib. Vel
 aliter choris.
 * Epiphonema.
 30 Cicatrix quæ
 ad planum re-
 ducta videtur, &
 probè curata,
 adhuc in vulnus
 redit, dum cani-
 mus; i. e. dolor
 ejus consopitus
 resuscitatur.
 31 Adhuc ex
 oculis lacrymæ
 fluunt.
 32 Credi vix
 potest te tam diu
 lugere.
 33 Niobe, ex
 Sipyle Mæoniæ

urbe orta, non tot effudit lacrymas in morte liberorum. 34 Fontes lacrymarum
 exicasse. 35 Auroræ lacrymæ, quæ sunt quasi ros Eous, citius ei deficient,
 propter ejus filium Memnonem ab Achille interfectum. 36 Thetis Achillis ma-
 ter, marina dea, citius exsiccata desinet undas maris, & salsas ejus lacrymas filii
 busto affricare. 37 Fluctus marinos juxta bustum in Sigæo promontorio fran-
 gere. 38 Felix progredere; Nec quisquam leges audet tibi dicere stendi. 39 Do-
 mitianus, qui manet hominum contentus habentis, Undarum terreque potens.
 40 Nam Jupiter in cælis, Cæsar in terris. 41 Observat & approbat. 42 In-
 de experientiam capis fidissimi ac devoti ministri. 43 Quod Priscilla manibus
 conjugali affectu adhuc parentas. 44 Qualem Domitianus probabit, qui
 quando erat censor morum, prohibuit adulteria, & castum amorem probavit.
 45 Qui fuistis duo corpora in uno pectore. 46 Indissolubili vinculorum jugali-
 um nexu. 47 Nuptias. Sensus; Priscilla prius alteri marito juncta fuit, post
 ejus excessum tibi nupsit. † al. nuptumque prior. 48 Quasi tibi fuisset à prima
 virgine conjux. 49 Medullitus te amavit, 50 Quæ surculis suis est ulmo con-
 juncta mari. 51 Frondes & virgulas. 52 Bene ominatur viti. 53 Illæ
 feminae laudentur à nobilitate majorum, aut à forma, quæ carent bonis animi
 & virtutibus.

- 54 Quæ propter falsas laudes in pretio sunt habitæ, carent tamen laude virtutis, quæ vera laus est.
- 55 Quamquam tibi genus nobile, & natales clari sunt.
- 56 Forma egregia, quam mariti ambiunt.
- 57 Major virtutis tux est, quam vel formæ vel nobilitatis honor.
- 58 Nempe quod dotata sis tantâ castitate, & pudicitia, ut ejus jura nunquam violaveris.
- 59 Puro & casto amoris unius domini inservire.
- 60 Si Helena talem fovisset amorem, Paris nunquam eam rapuisset.
- 61 Qui Penelopem absente Ulyssæ sollicitarunt.
- 62 Thyestes, qui Meropen Atrei fratris uxorem pretio corruptam compressit, & fatalem arietem aureum illi subduxit. Sen. in Thyest. 63 Si orbis terrarum opes illi in sinum accumulareret, tamen *Ingentes oculo irretorto spectaret acervos*. Hor. de Babylonis opibus vide Propempt. Cel. ad vers. 137. 64 Ubi Pæcolus fluit, aurifer amnis: & Cræsus regnavit, usque ad proverbium dives. 65 Pudore non extincto. 66 Bonæ existimationi: *Non propter vitam vivendi perdere causas*. 67 Nimiâ severitate caperata. 68 Ubi amabili diluitur severum. 69 Si metus propter viri periculum, in majora tentamina & pericula illam vocasset. 70 Nullum vitæ discrimen pro conjuge recusaret. 71 Tametsi melius cecidit, quod ex adversis quæ non probatur amor. 72 Quam patet in curas areâ lata tuos. 73 Meliorem, ô Priscilla, inivisti viam, dum precibus Deos viro propitios exorasti. 74 --- *Onerasti æthera votis*. Virg. 75 Imperatoris Domitiani, qui conjugali tuâ fide & amore multum capitur. 76 Votis tuis obsequitur. 77 Ab Imperatore observatus est Abascanti --- *labor intendens, animique in membra vigentis Imperium, vigilisque suo pro Cesare curæ*. Vide Sot. pro Rut. Gall. ver. 44, 45. 78 --- *Operum varias disposuisse vices*. Tibul. 79 Siquidem Principis est virtus maxima, nosse suos. Mart. 80 Unamquamque partem lastrat. Næ
- Quæ morum caruere bonis, 54 falsæque potentes
Laudis egent veræ. Tibi quamquam & 55 origo niseret,
Et felix 56 species, multumque optanda maritis;
Ex te 57 major honos, 58 unum norisse cubile,
59 Unum secretis agitare sub ossibus ignem.
60 Illum nec Phrygius vitiasset raptor amorem,
Dulichifve 61 proci, nec qui 62 fraternus adulter
Casta Mycenæo connubiâ polluit auro.
Si 63 Babylonis opes, 64 Lydæ si posidera gazæ,
Indorumque dares, Serumque Arabumq; potentes
Divitias; mallet cum paupertate pudicâ
65 Intemerata mori, vitamque impendere 66 sanæ.
Nec frons triste 67 rigens, nimiusq; in moribus horror:
Sed simplex, 68 hilarisque fides; & mixta pudori
Gratiâ. Quod si anceps 69 metus ad majora vocasset,
Illa 70 vel armiferas pro conjuge lata catervas,
Fulmineosque ignes, mediisque pericula ponti
Exciperet: 71 melius, quod non adversa probarunt
Quæ tibi 72 cura tori, quantus pro conjuge pallor.
Sed 73 meliore viâ, dextros tua vota marito
Promeruerit deos; dum nocte diæque 74 fatigas
75 Nympha, dum cunctis supplex adolveris aris,
Et mitem Genium Domini præsentis adoras.
Audita es: 76 venitque gradu Fortuna benigno.
77 Vidit quippe pii juvenis rarâque quietem,
Intactamque fidem, succinctæque pectora curis,
Et vigiles sensus, & digna 78 evolvere tantas
Sobria corda vices. Vidit qui 79 cuncta suorum
Novit, & inspectis 80 ambit latus omne ministris.

Nec ⁸¹ mirum: videt ille ⁸² ortus, ⁸³ obitusque; quid ⁸¹ Nil mirum si
⁸⁴ Arctos, suos ille plane

Quid ⁸⁴ Boreas hybernus agat, ⁸⁵ ferriq; togæque

Consilia, atque ipsam ⁸⁶ mentem probat. Ille ⁸⁷ subactis

Molem immensam humeris, & vix tractabile pondus

Imposuit; (nec enim ⁸⁸ numerosior altera sacrâ

Cura domo) ⁸⁹ magnum latè dimittere in orbem

Romulei mandata ducis, ⁹⁰ virësque, ⁹¹ modòsque

Imperii ⁹² tractare manu. Qua ⁹³ laurus ab Arcto,

Quid vagus ⁹⁴ Euphrates, quid ripa ⁹⁵ binominis Istri,

Quid ⁹⁶ Rheni vexilla ferant: ⁹⁷ quantum ultimus

Cesscrit, & refluxo circumsona gurgite ⁹⁸ Thulci (orbis

⁹⁹ Omnia nam latas ¹ pila attollentia frondes,

† Nullaque ² sumosa ³ signatur lancea pennâ.

Præterea fidos Dominus si dividat ⁴ enses,

⁵ Pandere, ⁶ quis ⁷ centum valcat frænare maniplos

⁸ Intermissus cques: quis ⁹ præcepisse cohorti:

Quem deceat clari præstantior ordo ¹⁰ Tribuni:

Quisnam frænigera signum dare dignior ¹¹ ala.

¹² Mille etiam prænosse vices: an ¹³ meruerit agros

⁸¹ Nil mirum si
 suos ille plane
 noscat, qui to-
 tum terrarum
 orbem percen-
 set.

⁸² Ubi Armenia
 subacta est.

⁸³ Ubi Germa-
 nia devicta.

⁸⁴ Ubi Britanni
 in ditionem illi
 cedunt.

⁸⁵ Consultatio-
 nes de bello &
 pace.

⁸⁶ Καρδία, ἡ
 σὴς est, & inti-
 mos consilio-
 rum sensus scru-
 tatur.

⁸⁷ Exercitatis
 & probè per-
 spectis Abascan-
 ti viribus.

⁸⁸ Non majus est in domo Imperatoria munus, aut gravius offici-
 um. ⁸⁹ Ut sit Imperatori, quasi Cancellarii vices sustinens, habeatque annu-
 li curam, & fiat Magister Epistolarum, & Legationum. Quod munus Trogus susti-
 nit, sub Caio Cæs. Just. ⁹⁰ Copias & præsidia imperii. ⁹¹ Modos & vias
 colligendorum vestigalium. ⁹² Libellum rationum Imperii facere: quod prin-
 cipi scribarum convenit. ⁹³ Descriptionem facere, & Imperatori narrare,
 quam insignis victoria de Sarmatis parata sit. ⁹⁴ Quenam ab Armenia & Media
 prius devictis occurrant nova. Euphrates dicitur vagus, quia has regiones perflu-
 it, & Mesopotamiam totam inundat. ⁹⁵ Nam & Danubius dicitur. Juxta hunc
 fluvium Daci fugati fuerunt. ⁹⁶ Quid agant legiones apud Batavos Rhenum in-
 colentes. ⁹⁷ Quas conditiones a victoribus Romanis Eritanni acceperint.
⁹⁸ Orcades in extremis Calydoniæ finibus, ubi Oceanus æstu reciprocat, & fluxum
 ac refluxum patitur. ⁹⁹ Sensus; Nam ab omni loco res latas & prosperas audi-
 mus, a nullo tristes & turbidas. ¹ Militum tela, lauro ornata, quæ sunt victoriæ
 nuncia: E contrâ, res improspere & novi motus in provinciis, pinnis in summo
 lancearum fixis designabantur. † al. Multaque famosâ. ² Nigrâ, & triste in-
 dicium faciente. De laureatis telis Martial. lib. 6. epigr. 6. *Martia laurigerâ cu-
 spide tela virent.* De pennatis nunciis, Juven. *Anxia præcipiti venisset epistola pennâ.*
³ Observatur, & inter rationes & gesta Imperii ab Abascantio describitur. ⁴ Si
 dignitates & officia militaria Imperator distribueret. ⁵ Abascantii cura est,
 pandere, i. e. commendare memoriæ Imperatoris, &c. ⁶ Quis Centuriæ præesse
 aptus sit. ⁷ Synechd. numerus certus pro incerto. In centuria multi fuerunt
 manipuli, qui sunt milites sub una popilione degentes. ⁸ Dimissus & perfusus
 equestri militiâ; unde evocatus fuit, & habuit centuriam, cohortem, legionem, vel
 alam sibi mandatam. ⁹ Quis dux fiat cohorti. ¹⁰ Quis legionem ducat.
¹¹ Quis alam exercitus. ¹² Incumbit huic præterea rerum variarum notitia.
¹³ Utrum subsequens annus futurus sit frugiferus, & annonæ sufficiat Ægyptus.

- 14 Cujus inundatione fertiles fiunt.
 15 An calidi vapores Austri Libyæ imbres ferant.
 16 Si singula Abascantii in aula officia enumerem.
 17 Caduceo, quo mandata Deorum exponit Mercurius.
 18 Iris Junonis nuntia.
 19 Diversicolore circulo æthera complectitur.
 20 Fama, quæ citissimè appor-
 tat victorias tuas, ò Domitiane,
 non velocius res novas nunciat,
 quàm Abascantii-
 21 Diem ipsum, quo acta sunt: sic
 L. Antonio in Germania supe-
 rato, aquila statuum Imperat. Romæ pennis circumplexa, clangores latissimos
 edidit, eo ipso die quo dimicatum est: Unde increbuit rumor Antonium victum esse.
 Sucton. 22 Cujus famæ velocitati celerrimus Mercurii & Iridis cursus non
 comparandus est. 23 Arcum cælestem, Thaumantis filiam. 24 Quàm latam,
 & voti compotem! 25 Dignis his muneribus ab Imperatore filli delegatus.
 26 Cæna istius noctis felicitatem non tam palam expressit, quàm lætitia tua.
 27 Cui de more adhibebantur amici & clientes ejus, qui novo munereungeba-
 tur. 28 Imperatoris pedes deosculata es. 29 Tam egregia dona in vestram
 domum accumulantis. 30 In vertice Parnassi, ubi oraculum Delpiicum.
 tal. *Pythiam*, scil. Pythonissam seu Sibyllam antro Delpico præpositam. 31 Specui
 fatidico, ejus exhalatione temulenta sacerdos, futura præcinebat. 32 Antistes
 Orgiorum, cui Bacchus principatum Menadum thyrsigerarum tribuit. 33 Quæ
 præiret infanienti choro, saliendo & furendo. 34 & unanimas & modelius
 Priscillæ his rebus prosperis non sublata fuit. 35 Auream mediocritatem ser-
 vavit. 36 Consorts & socia est curarum & sollicitudinis. 37 In se flectit, &
 curarum socia est. 38 Sine arte cænam, & modicam in ampulla potatunculam
 sumit. Suet. de Domit. † al. *medicas*. 39 Hortatur maritum parcè vivere,
 ad exemplum Imperatoris. 40 *Sabina qualis*, aut perusta solibus. Pernicis uxor
Appuli. Hor. 1. Epod. 41 Revertentis à totius diei labore quem absolvit.
 42 Apparentibus, quando advesperascit.

- 125 Tempus adesse viri, ⁴³ properè mensisq; torosque
Instruit, expectatq; sonum redeuntis aratri.
⁴⁴ Parva loquor: ⁴⁵ tecum gelidas comes illa per Arctos,
Sarmaticasq; ⁴⁶ hyemes, ⁴⁷ Istrumq; & pallida Rhœni
Frigora, tecum omneis ⁴⁸ animo durata per æstus;
130 Et si ⁴⁹ castra darent, vellet gestare pharetras,
Vellet ⁵⁰ Amazoniâ latus intercludere ⁵¹ peltâ:
Dum te pulverâ bellorum in nube videret
Cæsarei propè fulmen ⁵² equi, ⁵³ divinâque vela
Vibrantem, & magnæ sparsum ⁵⁴ sudoribus hastæ.
135 ⁵⁵ Hactenus alma chelys: tempus nunc poncre
⁵⁶ frondes
Phœbe tuas, ⁵⁷ mæstâque comam damnare cupressò.
Quisnam ⁵⁸ impacatâ consanguinitate ligavit
Fortunam Invidiâque Deus? quis jussit ⁵⁹ iniquas
⁶⁰ Æternum bellare deas? nullâmve ⁶¹ novavit
140 Ilkâ domum, torvo quam non hæc lumine figat
Protinus, & sævâ perturbet gaudia dextrâ?
Florebant hilares, ⁶² inconcussique penates:
Nil ⁶³ mæstum: quid enim, quamvis ⁶⁴ infida, levisque,
⁶⁵ Cæsare tam dextro posset Fortuna timeri?
145 Invenere viam ⁶⁶ liventia Fata, ⁶⁷ piâmq;e
Intravit ⁶⁸ vis sæva lærem: sic plena ⁶⁹ maligno
Afflantur vineta Noto: sic alta ⁷⁰ senescit
Imbre seges nimio: rapida sic ob via puppi
Invidet, & velis ⁷¹ adnubilat aura secundis.
150 ⁷² Carpitur eximium fato Priscilla decorem:
Qualiter ⁷³ alta comam, sylvarum gloria, pinus,

43 Ut defessum laboribus placidè accipiat.

44 Majora sunt quæ de Priscilla dicam.

45 Quando in militiæ curam ab Imperatore ascitus es.

46 Tempestates & frigora, quæ sustinuit Domitianus in expeditione adversus Sarmatas, post legionem cum legato prius exsami.

47 De his expeditionibus sæpius dictum est antea.

48 Ex animo & affectu.

49 Si leges militiæ permitterent, quæ prohibent mulieres castra ingredi.

50 Amazonum more peltam indueret.

51 Levi clypeo, in modum dimidiatæ Lunæ com-

posito, quali Amazones utebantur. 52 Hunc equum, Lib. I. Sylv. I. comparaverat Arioni Adrausti, & Cyllaro Pollucis. 53 Θέσκελα, quæ deos decerent. 54 Ex labore torquendi gravem hastam. 55 Hactenus egregias conjugum dotes cecinisti, nunc aliò vertenda est cantilena. 56 Laurus Phœbeas deponere, & fectis ex cupressò comas redimire. 57 Funeribus damnatâ, & funebri signo ad domos positâ. 58 Inimicâ, quoniam harum dissimillima est natura. 59 Ut traxit enim, cum Fortuna tam Invidia, injustè cum hominibus semper agit. 60 Perpetuo dissidium inter se movere, ut altera alteram è loco turberet. 61 Nullâmne familiam ornavit Fortuna, quam truci obtutu Invidia non designet ad ruinam? 62 Abascantiî domus nullis Fortune vel Invidiæ procellis obnoxia fuit. 63 Omnis sine nube dies erat. 64 Sit licet in nullo certa tendæque loco. 65 Qui supra satum est, & fortunæ invidiam facit. 66 Invida fata viam nocendi invenerunt. 67 Quo Priscilla nocte dièque fatigat Numina. 68 Sors invida. 69 Frugibus & arboribus damno. 70 Corruit & lætitiâ amittit, quia nimis imbris Mixta tenax segeti crescere lappa solet. Ovid. 71 Nubes cælo superinducit, quibus prior aura turbatur, & incerta in diversas regiones subito convertitur. 72 Synecdoche, i. e. læsa est & spoliata eximio decore. 73 In altâ frondes erigens.

74 — *Quam di-
vum pater, atque
hominum rex*

*Fulminis afflavit
ventis & conigit
igni. Virg.*

75 *Instabili &
nullum alimentum
exhaustiente.*

76 *Cassa frondi-
bus vento non
resibilat.*

77 *Cui bono
Priscilla dum in
viviis fuit — Di-*

*vim cunctis sup-
plex advolvitur
avis?*

78 *Undique à
tenebrisgosa mor-
te irretita est.*

79 *Stamen vitæ
ad extremum fi-
lum ducitur.*

80 *Tantum su-
perest.*

81 *Morbus me-
dicis opprobri-
um facit.*

82 *Quod vo-
lunt, vellent
credere.*

83 *In articulo
môrtis, mariti
lacrymas obser-
vat.*

84 *Nec prece
nec pretio corrupta, frustra rogat.*

86 *Doloris signum foribus imprimit.*

87 *Verrit: Sic Lucan. — pectora dan-
Affixere solo, lacerâsque in limine sacro*

*Attoniti fudere comas. 88 Deum la-
cilem, veniæ que paratum. 89 Tantane mortis inclementia est, ut nec ipsi Ca-
sari revocare eam liceat? 90 Quamdiu vixissent homines, si penes te esset, o
Domitiane, regere imperio fata? 91 Incarcerata & captiva gemeret. 92 Al-
ludit Poeta ad Ἰσθμίου πυγμίστου, barathrum illud, ubi Hercules mortem insidiis
tentavit, ut eriperet Alcestin. Eurip. 93 Otiosæ: non amplius occupatæ ab-
rumpendo vitæ stamina, 94 Nevissent, & produxissent longius. 95 Deliqui-
um passa est, quo vultus cadunt. 96 Oculi extrema in luce natant, & immoti
rigent. 97 Nullam nisi mariti vocem accipiunt, 98 Semianimis illum aspi-
cit. 99 Artè (quod morientium est) complectitur. 1 Malas pendulas & ri-
gentes. 2 Caput extremo obtutu maritum potius, quam lucem imbibere.
3 Maritum, qui cum ea libenter viveret & obiret. 4 Mihi superstes. 5 Osi
liceret meos annos tibi annumerare! 6 Nè tuis lacrymis moribundæ cūdaras
& placidam quietem turbes.*

*Seu 74 Jovis igne malo, seu jam radice 75 solutâ
Deficit, & nulli 76 spoliata remurmurat aura. (sunt*

*77 Quid probitas, aut casta fides? quid numina pro-
Culta Deum? 78 furvæ miseram circum undique lethi*

*Vallavere plagæ. 79 Tenuantur dura sororum
Licia, & exacti 80 superest pars ultima fili.*

*Nil famuli catus, nil ars operosa 81 medentū
Auxiliata malis. Comites tamen undique ficto*

*Spem 82 simulant vultu. 83 Flentem notat illa maritum: 160
Ille modò infernæ nequicquam flumina Lethes*

*84 Incorrupta rogat; nunc anxius omnibus 85 avis
Illacrymat, 86 signatque fores, & pectore 87 terget*

*Limina: nunc magni vocat 88 exorabile numen
Casaris. Heu 89 durus Fati tenor! estne quod illi*

*Non liceat? 90 quantæ poterant mortalibus annis
Accessisse moræ, si tu pater omne teneres*

*Arbitrium? cæco 91 gemcret mors clusa 92 barathro,
Longius & 93 vacuæ 94 posuissent stamina Parcæ.*

*Famque 95 cadunt vultus, 96 oculisq; novissimus horror; 170
97 Obtusq; aures, nisi cum vox sola mariti*

*Noscitur: illum unum 98 media de morte reversa
Mens videt: illum agris circumdat 99 fortiter ulnis*

*1 Immotas obversa genas: nec sole supremo
Lumina, sed dulci maxult 2 satiare marito. 175
Tunc sic 3 unanimum moriens solatur amantem:*

*Pars animæ 4 victura meæ, 5 cui linquere possim,
O utinam, quos dura mihi rapit Atropos, annas!*

*Parce precor lacrymis, saxo nec concute planctu
Pectora, nec 6 cruciâ fugientem conjugis umbram. 180*

*85 Delubra & aras lacrymis spargu-
87 Verrit: Sic Lucan. — pectora dan-*

*88 Deum la-
cilem, veniæ que paratum. 89 Tantane mortis inclementia est, ut nec ipsi Ca-
sari revocare eam liceat? 90 Quamdiu vixissent homines, si penes te esset, o
Domitiane, regere imperio fata? 91 Incarcerata & captiva gemeret. 92 Al-
ludit Poeta ad Ἰσθμίου πυγμίστου, barathrum illud, ubi Hercules mortem insidiis
tentavit, ut eriperet Alcestin. Eurip. 93 Otiosæ: non amplius occupatæ ab-
rumpendo vitæ stamina, 94 Nevissent, & produxissent longius. 95 Deliqui-
um passa est, quo vultus cadunt. 96 Oculi extrema in luce natant, & immoti
rigent. 97 Nullam nisi mariti vocem accipiunt, 98 Semianimis illum aspi-
cit. 99 Artè (quod morientium est) complectitur. 1 Malas pendulas & ri-
gentes. 2 Caput extremo obtutu maritum potius, quam lucem imbibere.
3 Maritum, qui cum ea libenter viveret & obiret. 4 Mihi superstes. 5 Osi
liceret meos annos tibi annumerare! 6 Nè tuis lacrymis moribundæ cūdaras
& placidam quietem turbes.*

& placidam quietem turbes.

Linguo

Linguo equidem thalamos (salvo tamen ordine) mo-
 Quod prior exegi longa potiora senectū (stos,
 Tempora. Vidi omni te pridem in flore nitentem,
 10 Vidi alta propius, propiusque accedere dextræ.
 185 12 Non in te satis, non jam cælestibus ullis
 Arbitrium: 13 mecum ista fero. Tu 14 limite cæpto
 Tende libens, 15 sacrūmq; latus, Geniūmq; potentem
 Irrequietus ama. 16 Nunc 17 quod cupis ipse tñberi)
 18 Da 19 Capitolinis æternum sedibus aurum,
 190 Quo niteat sacri 20 centeno pondere vultus
 Cæsaris, & propria 21 signet cultricis amorem.
 22 Sic ego nec 23 Furias, nec deteriora videbo
 Tartara, & Elysias felix admittar ad oras.
 Hæc dicit 24 labens, 25 sociosque amplectitur artus,
 195 26 Hærentēque animam non tristis in ora mariti
 Transtulit, & 27 charā pressit sua lumina dextrā.
 At juvenis magno 28 flammatus pectora luctu,
 Nunc implet sævo 29 viduos clamore penates:
 Nunc 30 ferrum laxare cupit: nunc 31 ardua tendit
 200 In loca: (vix retinent comitibus) nunc ore 32 ligato
 Incubat amissæ, 33 mersūque in corde dolorem
 Sævus agit. 34 Qualis 35 conspectā conjugē 36 segnīs
 37 Odrysias vates, 38 positīs ad Strymona plectris,
 Obstupuit, tristēque rogum sine 39 carmine siccit.
 vomuerunt. 14 Quā cœpisti viā adorandi Majestatem Imperatoriam progredere.
 15 Numen Domitiani undequaque colito. 16 Inpræsentiarum hoc tibi impono
 ex testamento meo. 17 Quod mandatum volens eligeres. † al. videri, i. e.
 quam statuat tu spectandam proponeres. 18 Colloca statnam Cæsaris ex cen-
 tum auri pondo in Capitolio. 19 Frequens illā ætate ea fuit adulatio, ut Impe-
 ratoris statuam in Capitolio & foris erigerent. Lips. 20 Itā enim edictum erat,
 quod aureæ solūm permitterentur centeni ponderis. Tranq. 21 Quæ statua in-
 scriptum habeat Priscillæ Augusti cultricis nomen. 22 Si hoc feceris, erit
 mihi expiatio. 23 Inferorum sedes & pœnas vitabo, & beatum Elysium rectā
 intrabo. 24 Labentibus membris, cum migrat anima. 25 Mariti. 26 Li-
 bens expiravit, & efflavit animam in os conjugis; ut quando ipsa moreretur, in illo
 viveret. 27 Admovit mariti dextram ad claudendos suos oculos. 28 Abas-
 cantius habens pectus luctu inflammatum. 29 Imperfectam sine conjugē do-
 mum. 30 Ensem in sua viscera recludere. 31 Unde se præcipitem daret.
 32 Mutus præ dolore & penē exanimis, defunctæ Priscillæ incubat. 33 Inclu-
 sum in corde, unde violentam eruptionem molitur. 34 Qualiter Orpheus Euri-
 dīcen ab orco repetens, & eam respiciens, amisit & obstupuit. 35 Eā enim lege
 acceperat, Nē flectat retro sua lumina, donec Avernas Exierat vallis; aut irrita do-
 na futura. Ovid. 36 Exanimatus & dolore jacens. 37 Thrax; nam Odrysæ
 Thraciæ populi: unde Orpheus, 38 Abjiciens lyram se in luctum resolvit, quan-
 do Cura, dolorque animi, lacrymæque alimenta fuerunt. Ovid. 39 Solūm —raptam
 Euridicen atque irrita Divis Dona querens. Virg.

40 Abascantius una commore-
tur, ne tu, Priscilla, in tenebricofo
Averni tramite,
& per vasti silen-
tia regni sola er-
raret.
41 Nisi fides,
quâ Imperato-
rem colis, prohi-
buisset.
42 Quam sacro-
sancta Impera-
torum majestas
admirabitur.
43 Obsequii
scilicet & reveren-
tiz, quam Cæsa-
reo numini debet
44 Quis satis
exprimat pom-
pam funebrem
in exequiis sum-
ptuosus?
45 Largo cu-
mulo.
46 Flores, vel
messis: —metus quicquid bene olentibus arvis
47 De his omnibus prius in Epiced. Glauc. & alibi. 48 Thura & aromata tem-
plis deorum destinata. 49 Manna, quæ & ros Syriacus dicitur: sive malobathrum,
Syriæ frutex, servandis corporibus aptus. Plin. & Avicen. 50 Balsamum, quod
Hebræis peculiare est. 51 Crocus, ejus herba instat capillorum crescit. De
nominatur à Coryco urbe Ciliciz, croco fertilissima; unde *spica Cilicis* dicitur.
52 Myrrha, in quam convertitur ejus nominis virgo, cum parte Cinyra concum-
bens —*stillatque cortice Myrrha Nomen herile tenet*. Ovid. 53 Toris serice
& pupureis vestibus tectis. Sic Virg. —*sum membra toro destitu* respondunt, *Purpu-
reæque supra vestes, velamina nota, Constitunt*. 54 Omnium oculos in se conver-
tit, immenso gemitu planctûque notus. 55 Itâ plangentem, quasi natos suos,
charissima paterni amoris pignora, effleret. 56 Atrâ doloris hube tantum in-
volvebantur. 57 Felici fato defunctam; quia à tali virg. deplorata cecidit.
58 Ante portam Capenam, ubi via Appia, quâ Capuam itur, incipit. 59 Ubi
quotannis simulachrum Matris deorum in Almonè fluvio lavatur, post luctum à
Gallis sacerdotibus præcedente triduo peractum. 60 Cybele enim non crede-
batur posse placari, sine immuni luctu, unâ cum sanguinis effusione, & spontanea
corporis laceratione. 61 Dicitur hic annis gratus Cybelli, quia navem hujus si-
mulachrum vehentem, & Tyberis vado hæventem, huc pertraxit Claudia Vestalis
virgo. Itaque mense Martio hic sacra Deæ quotannis fiebant. 62 Phrygios,
unde è Pessinunte oppido Romam advecta est. 63 In quibus iisdem ritibus à Gal-
lis lavabatur; puta Sangarim & Gallum fluvios. 64 Veste purpureâ & pretio-
sâ: quia crudele videbatur sanguinem effundere, ideo vestis sanguinei coloris capta
est mortuis injici. Serv. 65 Tam immane spectaculum sustinere non poterat, sed
unâ infiliret in rogam.

Ardarémque rogi potius perferre) ⁶⁶ beato
Composuit, Priscilla, ⁶⁷ toro. Nil ⁶⁸ longior ætas
Carpere, nil ævi poterunt vitare labores
²³⁰ Siccatam membris; tantas venerabile ⁶⁹ marmor
Scipit opes. Mox in ⁷⁰ varias mutata novæ
Effigies hoc ⁷¹ ære Ceres, hoc lucida ⁷² Gnoſis,
Illo Maia ⁷³ tholo, ⁷⁴ Venus hoc non improba saxo;
Accipiunt vultus, haud ⁷⁵ indignata, decoros
²³⁵ Numina. ⁷⁶ Circumſtant famuli, ⁷⁷ conſuetâq; turba
Obſequiis. Tum ritè ⁷⁸ iori menſeque parantur
Affiduè: ⁷⁹ domus iſta, domus: quis triſte ſepulchrum
Dixerit? hæc meritò viſa ⁸⁰ pietate mariti,
Protinus exclames, Eſt hic, agnoſco, miniſter
²⁴⁰ Illius, æternæ modò qui ⁸¹ ſacraria genti
Condidit, inque alio poſuit ſua ⁸² ſydera cælo.
Sic ⁸³ ubi magna novum Phario de littore puppis
Solvit iter, jamque innumeros utrinque rudentes,
Latæque veliferi porrexit ⁸⁴ brachia mali,
²⁴⁵ Invaſitque vias; † it ⁸⁵ eodem anguſta phaſelus
Æquore, & immenſi partem ſibi vendicat Auſtri.
⁸⁶ Quid nunc immodicos, juvenum leſtiſſime, fletus
Corde ſoves? longùmque vetas ⁸⁷ exire dolorem?
Nempe times, nè ⁸⁸ Cerbercos Priscilla tremiſcat
²⁵⁰ Latratuſ? tacet ille piis. Nè ⁸⁹ tardior adſit
Navita, proturbètque vadis? ⁹⁰ vehit ille mcrentes

⁶⁶ Divite toro
diſpoſuit, &
membra condi-
vit. Nec ſolùm
comburebantur
cadavera anti-
quitus. De Pop-
pæa refert Tac.
Corpus ejus non
igne abolitum,
ſed regum ex-
ternorum mo-
re, diſſertum
odoribus, con-
ditur.

⁶⁷ Conditorios
in quo reponba-
ris.

⁶⁸ Vetaſtas ca-
daver tuum ſic-
catum & ita con-
ditum abolere
non poteſt. Fe-
runt hoc monu-
mento in via Ap-
pia ſceminam
conditam & ſic-
catam inventam
uiſſe membris
integris, anno
1471. Per-

manſit itaq; per mille quadringentorum annorum ſpatium. ⁶⁹ Marmo-
re circumſcriptum erat hoc monumentum, quod olim etiam in uſu: Sic Vir-
gil. Quem circum lapidem lævi de marmore formans Conſerſit. ⁷⁰ Varias tui
iconas format maritus, —inque omni te quævis amare metallo. ⁷¹ Tali ex ære
Cereris ſimulachrum Romæ factum eſt à Sp. Caſſio. ⁷² Ex tali effigiatur Ariadne.
⁷³ Tali delubro Maſa ſtatuitur. ⁷⁴ Pacata & amica Venus talem ſaxeam ſta-
tuam grata accipit. ⁷⁵ Dii non dedignantur ſimulachra hæc, tam artifi-
ci manu duſta. ⁷⁶ Læſterna tibi ſunt, ut cæteris diviſ, ubi famuli tibi ſerviunt.
⁷⁷ Famulorum turba, qui ſolebant tibi adminiſtrare. ⁷⁸ Non novendialis cœ-
na; quotidie enim ad honorem tuum epulum datum eſt. ⁷⁹ Senſus; Nè credas
locum hunc, ubi menſæ tam profuſis dapibus onerantur, ſepulchrum eſſe: Domus
eſt. Sic Ægyptii ſepulchra ſempiternas domos vocabant. ⁸⁰ Quiſquis Abaſcan-
tii hanc pietatem aſpiciſ, meritò ſuſpiceris illum Domitiani eſſe famulum.
⁸¹ Templum Flavii genti. ⁸² Sacras ſuorum imagines collocavit in templo,
quod quaſi aliud cœlum eſt. ⁸³ Quando prætoria navis, quæ velis remiſque uti-
tur, anchoram ſolvit de portu Alexandrino. ⁸⁴ Elevavit antennam, i. e. trans-
verſum mali lignum, cui velum alligatur. † al. in eodem. ⁸⁵ —pro parte ſu-
ventes Parva receptat aquas, & eodem voluitur Auſtro. Vide Soter. pro Rutil. Gal.
verſ. 121. &c. ⁸⁶ Cur lacrymis finem nullum facis? ⁸⁷ E corde, ubi inclu-
ſus eſt. Minor enim dolor eſt qui diſfunditur. ⁸⁸ Expaveat ad tria Cerberi col-
la latrantia? ⁸⁹ Timèſne nè torvus Charon cymbam diſſerat? ⁹⁰ Bene
meritis eſt obſequentiſſimus.

Proti-

† al. *Manes placidus locat hospite cymba.*
 91 Pios, qui diis delicias faciunt.
 92 Amicâ; hospitium exhibente.
 93 Persusa mariti laudibus & lacrymis.
 94 Regina Ditis huic faces prae-mittit, ut tutior vadat per opaca Erebi. Huic datum soli, miris ut timeret. Igne praclaro relevare noctem. Sen
 95 Heroinas Elysii incolas dimittit cum lumine, ut novam hospitem accipiant.
 96 Aperire viam tenebricosam. † al. *aperire, i. e. fugare & nubila dispellere.*
 97 Spargere flores, corollas, & lemniscos, in honorem novae comitis. Solebant enim nobiles aspersis floribus venerari. 98 Felicitatem tibi precatur. 99 Deos inferos tibi conciliat. 1 Quos ultra non licet progredi: unicuique enim sortus destinatus est dies, & aetas certa praescribitur. 3 Domitianum, pacem terris restituentem. 3 Aeterna alterum, aetate non consenscentem. 4 Parca manus dant, & tam piis votis favent.

SYLVA II.

1 Protepticon ad Crispinum.

1 Exhortatorium hoc carmen est ad juvenem Crispinum, in Hetruriam discedentem; cui paternas virtutes, quibus militia claruit, commendat Statius.
 2 Hetruriam, nominatam à Tyrrheno Atyos filio, qui è Lydia colonos in hanc regionem adduxit. 3 Agrum Tarquiniensem, ubi è sulco, ab aratore altius impresso, Tagetis exiluit, puerili specie; & aruspici-nae artem Etruscis tradidit. 4 Non longum iter est, aut locus valde distans. 5 Curâ mordaci lacerantur. 6 In lacrymas dissolvor. 7 Per tempestates & fluctus maris Aegæi. 8 E præruptis montibus abeuntem navem prospicerem. 9 --Lassavit euntes Lux oculos. 10 Quid indulgentiâ Imperatoris, tibi nunc, ante annum ætatis legitimum, nempe septendecimum, castra paterent? 11 Aditus enim inde ad honores patefiunt. 12 Ita Virg. --nova gloria in armis, Et prædulce decus primo certamine. 13 Præ gaudio, quantis lumina fluere lacrymis? 14 Honoris, sed & periculi plena.

Tristis

Tristia? & 15 octonos bis jam tibi circuit orbes
 Vita; sed 16 angustis animus robustior annis;
 Succumbitque oneri, & 17 mentem sua non capit ætas.
 Nec 18 mirum: non te 19 series inhonora parentum
 Obscurum proavis, & 20 prisca lucis egentem,
 Plebeia de stirpe tulit: non 21 sanguine cretus
 22 Turmali, † 23 trabeaque Remi, nec 24 paupere clavo,
 25 Augustam sedem, & Latii penetrabile Senatûs
 Advena pulsasti; sed 26 precedente tuorum
 Agmine. Romulei qualis per 27 jugera circi,
 Cum pulcher visus, titulis 28 generosus avitis,
 Expectatur equus, cujus de stemmate longo
 29 Felix 30 emeritos habet admissura parentes.
 Illum omnes acuiunt plausus, illum ipse volentem
 31 Pulvis, & 32 incurvæ gaudent agnoscere metæ.
 Sic te, clare puer, 33 genitum sibi curia sensit,
 Primæque Patriciæ clausit vestigia 34 lunâ.
 Mox 35 Tyrios ex more sinus, 36 tunicamque † potentem
 Agnovere humeri. Sed enim tibi magna parabat
 Ad titulos exempla 36 pater: quippe ille 37 juventam
 Protinus ingrediens, 38 pharetratum invasit Araxem
 Belliger, 39 indocilemque 40 fero servire Neroni
 Armeniam: rigidi summam Mavortis agebat
 41 Corbulo; sed comitem belli, sociumque laborum,
 Ille quoque egregiis multum 42 miratus in armis
 Bolanum, atque illi curarum asperissima suctus

15 Quamvis se-
 decim annos tan-
 tum natus es.
 16 In tenera
 ætate mira est
 industria celeri-
 tas.
 17 Virtutem &
 fortitudinem, cui
 ætas non par est.
 18 Nihil miran-
 dum, si immen-
 sos labores in-
 dole Patriciæ se-
 quaris.
 19 Non plebeis
 majoribus editus
 es.
 20 Claritudinis
 & nobilitatis.
 21 Sensus; Pa-
 ter tuus non so-
 lum Equestris
 dignitatis est, sed
 Patriciæ & Sena-
 toriæ.
 22 Equitis è
 turma filius.
 † al. trabeque &
 remis, & --
 23 Quirinalem
 trabeam gestan-
 te: Equestris or-

dinis hæc nota est, unde equites trabeati dicuntur. 24 Angusto & arcto clavo;
 nam laticlavium Senatoribus peculiare ac proprium fuit. 25 Fores Senatûs non
 pulsasti. Hæc fortè dicuntur in invidiam alterius Crispini, cujus Juvenalis me-
 minit, qui ex Ægypto advectus piscator, Imperatoris indulgentiâ in Senatum fuit
 ascitus. 26 Habens Patricios proavos. 27 In circi stadio. 28 Cui pluri-
 ma est patrum virtus, quique est generosi pecoris pullus. Hor. 29 Formosi erant
 equi admissarii, quorum coitu equæ prægnantes fiebant. 30 Qui post exactos
 circi labores, reservantur ad admissuram. 31 Tam celeri cursu excitatus. 32 Cir-
 cum quas è carceribus emissi equi cursum fledebant. 33 Non ascitum ad Sena-
 toriam dignitatem, sed natum Patricium. 34 Lunatos calceos tibi paravit, qui-
 bus utebantur nobiles, in honorem Arcadium, unde Romani orti, qui se credebant
 Lunâ natos. Referunt quidam ad semilunii figuram, nempe literam C: quæ centum,
 i. e. primum Patriciorum numerum designat. 35 Tunicam laticlavii purpuream;
 quam sumebant Senatorum liberi. † al. patentem, i. e. laticlaviam. 36 Vesti-
 us Bolanus, qui Domitii Corbulonis comes, Armeniam Neroni pacavit. 37 Ne-
 roni coætaneus: nam ille vix septendecim annos natus erat, quando expeditionem
 hanc suscipiebat. Tacit. 38 Pharetratos Armenios Araxem accolentes. 39 Sub
 rege Tyridate à Nerone deficientem. 40 Tyrannidem exercenti. 41 De illo
 ita Tacit. Erat corpore ingens, verbis magnificus, & super experientiam, sapientiamque
 quam specie validius. 42 Magno in pretio habuit. 43 Cre-

43 Communi-
care curas, spes,
& metus armo-
rum.

44 Quem para-
tum novit ducis
periculum sub-
ire.

45 Dolis exer-
cendis aptum.

† al. exorto.

46 Quando prae-
staret bellum po-
tius habere, quam
gerere; & compo-
situs, quam se-
simanitus agere.
Tacit. de eodem
Vegio.

47 Quando illud
Simonidis prae-
ceptum utile,
Μένειν ἀν-
τειρ', μεμνήο
diffidere.

48 Quando re-
vera fugiebant
Armenii; non si-
mulabant fugam,

ut in insidias Romanos ducerent.

50 Eligebar loca tutiora, ubi castra metaretur; scilicet montes excelsiores. 51 Di-
videbat suis finibus, ut locum castris idoneum eligeret. 52 Angustos aditus inter
vires, & sylvarum ramos, vix officientes. 53 Corbulonis animum consiliis cor-
roborare. Quamvis Horat. in Bolano nostro loquacitatem nimiam designet.
54 Armenia ad nomen Bolani timebat. 55 Secundas sustinet, & à Corbulone
primus fuit. Sic in Sot. Rut. vers. 6, 7. — stat proxima cervix Ponderis immens.
56 Sensus; Non solum Corbulonem, sed & Bolanum timebant Armenii; sicut
Phryges Telamonem metuebant, quamvis Hercules ibidem pugnaret. 57 Ad
Trojam navigavit Hercules cum comitibus, ut validā manu repeteret Hesionem,
quam prius monstro expositam liberaverat, & ex Laomedontis pacto promissam ex-
pectabat. 58 Herculeā arma, quibus Nemeum & Cleonem leonem vicerat, &
pellem pro armis postea gestavit. 59 Hic ex litore missus legatus ad Laomedon-
ta, in carcerem detrusus est: post Priami opeensem natus, carcerem effregit,
primus muros ascendit, & post victoriam ab Hercule coronatus est. 60 A parte
disce virtutem verosque labores. 61 Domestica tui parentis laus animos tibi
excitet. † al. animo: atque. 62 Exempla nobilium Romanorum, qui pro pa-
tria res egregias sustinuerunt. 63 Ultimam Thulen, ubi sol occidit longam no-
ctem facit. 64 Novissimo mari, quod tunc primum Romana classis circumvestita
est. Tacit. 14. Annal. 65 Ad occasum descendente. 66 Britanniae Propre-
tor fuit, ubi innocens & nullis delictis in visus charitatem paraverat, loco authorita-
tis. Tacit. ut supra. 67 Quō sorte Proconsul missus est. 68 Clementia & ad-
miratione in judiciis administrandis. 69 Talia exempla tibi volenti proponant,
ut discas magni laudes & facta parentis. 70 Familiaria tibi reddere.

43 Credere, partisque 44 metus: quod tempus amicum
45 Fraudibus, † 46 exorto quoniam bona tempora bello;

Quae 47 suspecta fides, aut quae 48 fuga vera ferocis

Armenii: Bolanus 49 iter praestitisse timendum:

Bolanus tatis 50 iuga querere comoda castris:

51 Metari Bolanus agros; aperire 52 malignas

Tot vepum nemorumque moras: tantumque verendi

Mentem 53 implere ductis, iussisque ingentibus unius

Sufficere: ipsa virum notat jam 54 barbara tellus:

55 Ille secundus apex bellorum, & proxima caesis.

56 Sic 57 Phryges attoniti, quamquam 58 Nemea vi-
derent

Arma, 58 Cleonaeusque acies impelleret arcus

Pugnante Alcide; tamen 59 Telamona timebant.

60 Disce puer: nec enim externo monitore petendus

Virtutis tibi pulcher amor: 61 cognata ministret

Laus † animos: aliis 62 Decii reducensque Camilli (tem

Monstrentur; tu disce patrem, quantisque 63 nigran-

64 Fluctibus occiduis, 65 fessoque Hyperione Thulen

Intravit 66 mandat: gerens, quantisque potentes

67 Mille urbes Asiae sortito rexerit anno,

Imperium mulcente 68 rogā. 69 Tibi talia, pronis

Auribus, haec certent tibi 70 conciliare propinqui:

60 *Hæc iterum comites præcepta, 71 sensusque paterni.*
Jámque 72 aliò moliris iter, 73 nec deside passu
Ire paras. Nendum valida tibi signa juvenæ
74 Irrepere genis, & 75 adhuc decar integer avi.
Nec genitor 76 juxta: fatis namque haussim iniquis
Occidit, beu, geminam prolem † sine 77 præfidelinquens.
Nec saltem teneris 78 ostrum puerile lacertis
Exiit, 79 albensque humeros induxis amictu.
Quem non corrumpit 80 pubes effrena? 81 novæque
Libertas 82 properata toga? ceu 83 nescia falcis
 70 *Sylva comas tollit, 84 fructumque expirat in umbras.*
At tibi 85 Picria tenero sub pectore curæ,
Et pudor, & 86 docti legem sibi dicere mores.
Tunc 87 hilaris probitas, & frons tranquilla, 88 ni-
tôrque

Luxuria confine tenens, pietasque per 89 omnes
 75 *Dispensata † modos. 90 Quævo cedere fratri,*
91 Mirarique patrem, 92 miseræque ignoscere matri
Admonuit 93 fortuna domûs. Tibine illi nefanda
94 Pocula, lethalesque manu componere succos
Evaluis; qui vocc potes 95 præverttere morsus
 10 *Serpentum, atque 96 omnes vultu placare novercas?*
97 Insestare jurat Manes, meritûque 98 peccatu
Pacem auferre rogis. Sed re, puer optime, cerno
99 Flecentem † jussis, & talia dicta parentem;

beres nobilium filii ad initium juventæ gestabant) & purâ togâ donaret. 79 Toga hæc pura tradebatur nobilium & Senatorum liberis, cum primam juventam ineunt. 80 Etas puerorum libera, sine duce. 81 Toga virilis, quæ libertatis est indicium; quando non etas, metus, nec magister cobibent. Ter. 82 Antequam cupiditibus suis moderari possunt. 83 Quæ non hortulani manu collocata, & in ordinem redacta est. 84 Nimis lascivâ ramorum exetrescentiâ fructus ubertatem amittit. 85 Musarum studium, & cultus, qui emollit mores. 86 Qui sine more rectam vivendi rationem præscribant. 87 Vis lætus esse? bene vive. Isidor. 88 Splendor vitæ, & deliciæ citra luxuriam. 89 In omni actione, vivendiquè modo. † al. *demos*, i. e. unicuique domesticorum distributa. 90 Geminio germano fratri, qui, quamvis par est ejus etas, primogeniturâ tamen gaudet. 91 Exempla ejus longè sequi, & vestigia adorare. 92 Quæ venenum tibi paravit, & quamvis veniam à te impetravit, ab Imperatore tamen affecta est supplicio. 93 Iniquum tuæ domûs fatum, quæ matrem tibi insidiantem effecit. 94 Potibenne mortiferam tibi miscere, in animum potuit inducere? 95 Averruncare potes, & voce repellere vim serpentum, qui cantando rumpuntur & leniuntur. 96 Vide Epiced. Glauc. ad vers. 49. 97 Vexare volo umbram matris tuæ. 98 Dirâ imprecatione pacem Manibus auferam. 99 Imponentem silentium inuestiæ meæ, mandatis tuis. † al. *jussis*, i. e. exequiis maternis placatam.

71 Constanti & cozi parenti tuo.

72 In Etruriam cursum dirigis.

73 Præproperè, in decimo sexto ætatis anno, in militiam ascriptus es à Domitiano.

74 Nondum aspersæ sunt genæ tenerâ lanugine barbæ.

75 Faciem rugæ non arârunt.

76 Non juxtâ tecum ad hunc usque diem vixit pater.

† al. *sub præfide*.

77 Duos filios linquens superstitēs, sine patrefamiliâs, aut domino domûs.

78 Non tam diu vixit, ut prætexat tuam exueret (quam impu-

1 Sepultis Manibus nē invidiam facias.

2 In fati necessitate, deosque materna culpa transferenda est: *Dei vō mei autem ei sūt.* Hom. de Helen.

3 Quisquis nefarios nostros conatus & facinora prospicit deus, & non reprimat, sed scelus excitat.

Qui non vetat peccare cum potest, jubet. Sen. 4 Post admissum facinus, quod prævērte deiecit.

5 Vesanos animi tumores.

6 Expungatur ē fastis; nec hoc fieri posse credant posteri.

7 Qui ejusdem familiae sumus, & sub eodem tecto enutriti.

8 Aeterno silentio. 9 Domitianus, qui de suis sollicitus est, poenas de matre mea sumpsit. 10 Quae olim sub Jove refugerat, post aurea Saturni secula.

11 Qui malē agentibus tētori est. 12 Materna mors, non sine lacrymis nobis memoranda. 13 Furias, deorum mactiges, nē scelus hoc apud inferos de novo ulciscantur.

14 Nē terrifica colla erigat in umbram conscientiae stimulis aetam. 15 Lethen, i. e. oblivionem: nē sceleris recordatio te (ō mater) eruciet.

16 Laudatā hac in matrem misericordiam crescas. 17 Quāto enim tu praestantior, tantō illa savior fuit. 18 In parentes defunctos. 19 Iustitia, & facundia, quae te in arduo focii discrimine evocavit. 20 Qui adulterii accusatus fuerat, & lege Julia damnandus. 21 Ob suspicionem falsam pallefceret. Parum enim suspectus verēque reus distare videntur. Aufon. 22 Julia lex de adulteriis, ab Augusto lata, pepē abolita, & sub Domitiano restituta, novum judicium confessum in foro convocavit. 23 Ad coerendum adulterium, & comprimendam libidinem. 24 Quāquam in foro & judiciis parum exercitatus es. 25 In controversiis forensibus non te exercuisti, sed intra mūseum te continuisti. 26 In te partes suscepisti defendere, &c. 27 Nondum instructus armis forensibus & arte dicendi. 28 Sive hic Accentus fuerat, seu quis alius adulterii suspectus. 29 Majorum nostrorum temporibus, tam ephebi juvenes in foro causas non agebant. 30 Anchises, qui cum Aenea ē Troja ad sedes has transmigravit. 31 Stray

1 Parce precor cineri: 2 fatum illud, & ira nocentum Parcarum, crimēque Dei, 3 mortalia quisquis Pectora 4 serō videt, nec primo in limine sistit Conatus scelerum, atque 5 animos infanda parantes.

6 Excidat illa dies aeo, nē postera credant Secula: 7 nos certē taceamus, & obruta 8 multā Nocte tēgi propriae patiamur crimina gentis.

9 Exegit poenas, hominum cui cura suorum, Quo 10 pietas autore reedit, terrāsque revisit, 11 Quem timet omne nefas. Satis hac, 12 lacrymandaque nobis

Ultio. Quin saevas utinam exorare liceret

13 Eumenidas, timidaque 14 avertere Cerberon umbra.

15 Immemorēque tuis citius dare Manibus annem.

16 Maeste animo juvenis: sic 17 crescunt crimina matris. Nec tantum 18 pietas, sed protinus ardua 19 virtus Affectata tibi. Nuper cum fortē 20 sodalis Immerita falso 21 palleret crimine fama;

22 Erigeretque forum, succinctaque iudice multo Surgeret, & 23 castum vibraret 22 Julia fulmen; Tu, 24 quāquam non antē forum legēsque severas Passus, sed 25 tacita studiorum occultus in umbra, Defensare metus, adversaque tela 26 subisti Pellere, 27 inermis adhuc & tyro, paventi 28 amici.

Haud unquam tales aspexit 29 Romulus annos, 30 Dardaniisque senex, medii bellare rogatā

85 110

90 115

120

95

125

100

130

105

tam
se m
ipon
45
cos
47
48
tati
nam
rui
54
At
de
Cū
era
tis
liu
de
alb
pla
na

- 110 ³¹ Strage fori. Stupere ³² Patres tentamina tanta,
 Conatusque tuos: nec te ³³ reus ipse timebat.
³⁴ Par vigor est membris, promptusq; ad sortia vires
 Sufficiunt animo, atque ingentia ³⁵ iussa sequuntur.
 Ipse ego te nuper Tyberino in ³⁶ litore vidi,
 Quā ³⁷ Tyrrhena vadis Laurentibus aestuat unda,
 115 ³⁸ Tendentem cursus, vexantēque ilia ³⁹ nudo
 Calce ferocis equi, vultu, dextrāque ⁴⁰ minacem:
 Si qua fides dictis, stupui, ⁴¹ arm. tūmque putavi.
⁴² Getulo sic pulcher equo, Trojanāque quassans
 Tela, ⁴³ novercales ibat venator in agros
 120 ⁴⁴ Ascanius, miserāque patri ⁴⁵ flagrabat Elisam.
⁴⁶ Troilus haud aliter gyro levior minantes
⁴⁷ Eludebat equos. Aut ⁴⁸ quem de turribus altis
 Arcadas ⁴⁹ Ogygio ⁵⁰ versantē in pulvere metas
 Spectabant ⁵¹ Tyria non ⁵² torvo lumine matres.
 125 Ergo agē, nam magni Ducis indulgentia ⁵³ pulsat,
 Certāque dat ⁵⁴ votis hilaris vestigia frater:
 Surge, animo & sortes castrorum concipe curas.
⁵⁵ Monstrabunt acies Mavors, ⁵⁶ Astāque virgo:
⁵⁷ Flectere Castor equos, humeris ⁵⁸ quater arma Qui-
 rinus;
 130 ⁵⁹ Qui tibi tam tenero permisit plaudere collo
⁶⁰ Nubigenas clypeos, ⁶¹ intactāque cadibus arma.
 Quasnam igitur terras, ⁶² quem Caesaris ibis in orbem?
⁶³ Arctōsne amnes, & Rheni ⁶⁴ fracta natabis

tamen credidi. ⁴² Ascanius equo Punico conspicuus. Virg. *At puer Ascani-*
us mediis in vallibus acri Gaudet equo. ⁴³ Carthaginenses, ubi Dido Aeneas
 sponsa regnabat. ⁴⁴ Flagrantem reddebat: amore erga patrem incendebat.
⁴⁵ Sic imberbis Troilus gaudet equos in minores gyros cogere, qui se in belli-
 cos actus eductos credebant. ⁴⁶ Non in praelium, sed in circum educens,
⁴⁷ Talis fuit Parthenopaeus, qui ad bellum Thebanum Arcadas eduxit. Theb. 4.
⁴⁸ Circa moenia Thebana. ⁴⁹ Circumcursantem terminos, quibus castrame-
 tati sunt Arcades. ⁵⁰ Thebanæ, à Tyriis ortæ. ⁵¹ Benevolentibus oculis;
 nam quamvis hostis fuit, ejus tamen formā capiebantur. ⁵² Propellit & pectus
 tuum inflammat. ⁵³ Votis tuis annuit, & præt tibi studio rei militaris.
⁵⁴ Mavors & Pallas armorum praesidos, res bellicas te edocebunt. ⁵⁵ Minerva
 Athenis culta, & civitatis fundatrix. ⁵⁶ Equos in gyros cogere, & domare: un-
 de Castor in *modum* dictus. ⁵⁷ Quassare & plaudere ad exemplar suum:
 Cum scilicet Romulus Acronis arma humeris suis portavit, & Jovi Feretrio conse-
 cravit. ⁵⁸ Qui tibi, interrogatoriē. ⁵⁹ Qui Quirinus inter Salios Mar-
 tiste juvenem cooptravit, & ancilia tibi gestanda tradidit. Saliih e nobilium fi-
 liis electi. ⁶⁰ Nubigenos, i. e. caeruleos. ⁶¹ In nubibus factos: nam ancilia
 de caelo lapsa sunt, quæ collo gestabant, & saltando quatiebant Salii. ⁶² Parmas
 albas, nullo sanguine aspersas, quales tyronem deceant. ⁶³ In quam terrarum
 plagam à Caesare devictam? ⁶⁴ An Germaniam petes? ⁶⁵ Devicta & in ordi-
 nem redacta.

64 In arvis Africanis.

65 Populos inter Borysthenem & Istrum, qui Nomadum more plaustris vestri sedes quotidie mutant.

66 Qui septem ostiis in Phorum influit. Isid.

67 Peuce in Istro nuptam fingunt Poetæ: his conjunctis alluitur insula ejus nominis, non procul ab ostio Peuce.

68 Hierosolymam, à Tito captam & combustam.

69 Palmarum arbores, quas Judæi succidere conabantur, nè Romani potirentur.

70 Populo Romano reservantis, qui publicâ curâ eas arbores colebat.
71 Si Armenia vel Britannia, quas regiones pater Proconsul rexit, te hospitum acciperent; quanto gaudio exultarent? 72 Armeniæ fluvius. 73 Host prius Thulen dixit, nempe septentrionalem Britanniam oram. 74 Senes Britannii inter alloquia memorabunt tibi. 75 Has oras tuus pater rexit. 76 Ex hac editiore campi parte militiam disponere. 77 Ille arces has specularitices, & castella condidit. 78 In agro Eboracensi, & ultrâ, extant adhuc ingentia Romanorum operum monumenta. 79 Tholis deorum hæc tela pro anathemate suspendit. 80 *Ἐνρυγὰδες*, & votiva donariis ascripta; unâ cum inscripti-
onibus ædificiorum à patre conditorum. 81 Post peracta prælia, hunc thoracæ ab hostibus ereptum, quasi triumphalem induit. 82 Hæc spolia sunt, quæ de rege Britanno in prælio eripuit. 83 Sensus Qualiter Phœnix (comes Achilli datus) narrabat Achillem (res ab Achille gestas) ignotum Pyrrho (Neoptolemo filio ejus, qui nondum de patre aliquid inaudierat) paranti viçtricia bella in Teucros (qui res Agamemnonias sequutus est.) † al. parenis. 84 Itâ dictus Neoptolemus (Achillis & Deidamiæ filius) à capillorum qualitate. 85 Ordo & sensus Optate, i. e. grate Crispine, felix es, qui fidens, i. e. propositi tenax, viridi juven-
tâ, durabis quasunque vias, i. e. ubique locorum eodem pede constans perges. 86 Munitionem castrorum: quamvis juvenis, audaci tamen animo castra non timebis. 87 Fortasse non solum castra intrabis, sed & armatus pugnabis. 88 Mi-
licari modo cinctus. Cinctura hæc Gabina dicitur. 89 Sic pergat Domitiani in-
dulgentia, ut annum legibus præscriptum antevertas. 90 Ut potius vitâ sit nisi
sancta fides. Mart. 91 Commilito. Angl. Comrade.

Flumina? an æstiferis 64 *Libya sudabis in arvis?*

An juga Pannonia, 65 *mutatorisque domorum*

Sauromatas quaties? an te 66 *septennus habebit*

Ister? & undoso circumflua conjuge 67 *Peuce?*

An 68 *Solum cinerem,* 69 *palmetæque capta subibis*

Non 70 *sibi felices Sylvas ponentis Idumes?*

71 *Quod si te magno tellus frænata parenti*

Accipiat, quantum ferus exultabit 72 *Araxes!*

Quanta 73 *Calydonios attollet gloria campos!*

Cum tibi 74 *longævus referet truci incola terræ;*

Hic 75 *suetus dare jura parens: hoc* 76 *cespite turmas*

Affari: nitidas speculas, castellæque longè

Aspicias? 77 *ille dedit, cinxitque hæc* 78 *mœnia fossâ:*

Belligeris hæc 79 *dona deis, hæc* 79 *tela dicavit.*

Cernis adhuc 80 *titulos; hunc ipse* 81 *vacantibus armis*

Induit, hunc 82 *regi rapuit thoraca Britanno.*

83 *Qualiter in Teucros viçtricia bella † paranti*

Ignotum 84 *Pyrrho Phœnix narrabat Achillem.*

85 *Felix qui viridi fidens optate juveniâ*

Durabis quasunque vias, 86 *vallibusque subibis.*

87 *Forsan & ipse* 88 *latus (sic* 89 *numina Principis ad-*
sint)

Cinctus, & 90 *unanimes comes indefessus amicis;*

Quo ⁹² Pylades ex more pius, quo Dardana gessit
 Bella ⁹³ Menætiades. ⁹⁴ Quippe hæc concordia vobis,
 Hic amor est, durêque precor. ⁹⁵ Nos fortior ætas
 Jam fugit. Hinc votis animum, precibusque juro.
 160 Hei mihi! sed ⁹⁶ questus solitos si sortè ciebo,
 Et mea ⁹⁷ Romulei venient ad carmina patres,
 Tu ⁹⁸ decris Crispine mihi, ⁹⁹ cuneosque per omnes
 Te meus absentem circumspiciet Achilles.
 Sed venies ² melior: ³ vatum non irrita currunt
 165 Omina; quique, ⁴ aquilas tibi nunc, & castra recludit,
 Idem omnes ⁵ perferre gradus, ⁶ cingetque superbis
 Fascibus, & ⁷ patrias dabit insedisse curules.
 Sed ⁸ quis ab excelsis Trojana collibus ⁹ Alba,
 (Unde sua juxta prospectat mœnia Romæ,
 170 ¹⁰ Proximus ille Deus,) famâ velocior intrat
 Nuntius, atque tuos implet Crispine penates?
¹¹ Dicebam certè: ¹² Vatum non irrita currunt
 Auguria: En ¹³ ingens referat tibi limen honorum
 Cæsar, & Ausonii committit ¹⁴ munia ferri.
 175 ¹⁵ Vade puer, tantisque enixus suffice donis.
 Felix, ¹⁶ qui magno jam nunc sub præfide juras:
 Cuique sacer primum tradit Germanicus ¹⁷ ense.
¹⁸ Non minus hoc, fortis quàm si tibi panderet ipse
 Bellipotens ¹⁹ aquilas, tortâque inducet ora
 180 Casside. Vade ulacer, ²⁰ majorâque disce mereri.

⁹² Qui Orestem
 in extremis non
 deseruit.

⁹³ Patroclus,
 Menætil filius,
 Achilli fidus.

⁹⁴ Tantus amor
 mentes vestras
 unit.

⁹⁵ Ad res mili-
 tares inepti su-
 mus.

† al. questus so-
 litos, i. e. carmi-
 na quorum reci-
 tatione victum
 quæro.

⁹⁶ Antiquum
 carmen, quo
 mortem Achillis
 conquestus sum,
 vel Thebanâ fu-
 nera.

⁹⁷ Quando Se-
 natoribus Ro-
 manis diem pro-
 misero, ut me
 recitantem au-
 diant.

⁹⁸ Mœcnas &
 fautor studiorum
 desideraberis.

⁹⁹ Quibus spectatores sedent. ¹ Achilleis mea: Poema de Achille. ² Ho-
 noratior & valentior ad patrocinandum. ³ Fides augurio poetæ tui non deerit.
⁴ Qui te minorem militare permittit, & in militiam ascripsit. ⁵ Per omnes
 dignitatum gradus evehet. ⁶ In Consulem te cooptabit. ⁷ Qui fuit Patrici-
 us, & Senatoriæ dignitatis. ⁸ Quis ille à Domitiano nuncius tuas fores intrat?
⁹ Ab Albano Romæ vicino. ¹⁰ Mortalis Deus: qui nunquam erga suos alie-
 niore est animo. ¹¹ Hoc illud est quod prædixi, quod venies melior, & hono-
 rator. ¹² Eventus augurium meum firmavit. ¹³ Novum honorem tibi
 mandat. ¹⁴ Gestationem ensis Imperatorii. ¹⁵ Aggredere ð magnos (aderit
 jam tempus) honores. ¹⁶ Qui sacramentum militare Imperatori præstitisti.
¹⁷ Quem accingit Domitianus ense Augusto: Tu enim cubicularius factus ho-
 nore gestandi ense affectus es. Nec minutula gloria est, quod sub tanto duce
 militæ merearis. ¹⁸ Æquè honorificum hoc est, ac si in famulicium deorum
 ascriptus sis, & sub Marte stipendium faceres. ¹⁹ Signa castrensia tibi expli-
 caret. ²⁰ Merearis ad ampliorem dignitatis gradum evehi.

SYLVA III.

Epicedium in Patrem.

1 Patrem Sellis
natum, Romæ &
Neapoli Poeti-
cen profitemem,
mortuum laudat,
& mirâ pietate
prosequitur Pa-
pinus.

2 Immitte mihi
furorem Poeti-
cum, quo agita-
tus de malis me-
is querar.

3 Funebre, &
threnodes.

4 Quem tu pri-
mum mihi ape-
ruisti.

5 Mortem tuam
sinistram reci-
tantis.

6 Ubi vatum
præcordia Phœ-
bus implet.

7 Urgere &
commovere fon-
tes Cyrrhæos,
quos frequens
gustavi.

8 Sine tuo fa-
vore carmina
attingere non

licet. 9 Locus hic in monte Parnasso sacer fuit, ubi antrum Nympharum, unde
oracula reddebantur. 10 Thraciis; hi enim Musis Heliconæ consecrabant.

11 Bacchus Musis amicus; nam carmina non scribuntur aquæ potoribus. † al. mei.

12 Laureæ frondes, & ferta quibuscum coronabantur Poeta. 13 Funeribus &
mœrori convenientem. 14 Supra corollas hederaceas serpere. 15 Timentem
nè vatis capite amoveretur. 16 Sensus; Unde hic demissus mihi animus? Certe
ego ille sum, qui, &c. 17 In Heroicis meis poematibus, nempe Thebaide, &
Achilleide. 18 Res altas meditans. 19 Non impari modo facta Heroica de-
cantare. 20 Quis Phœbum præcordiis meis excussit? 21 Sub fontibus suis
disparente. 22 In luctus & tenebras resolutæ. 23 Musæ, quibus — liquidam
Pater Vocem cum cithara dedit. Hor. 24 Calliope mater Orpheos. 25 Sub-
sternens silentem citharam capiti. 26 Thraciæ hic fluvius est, in quem Orphi
caput projiciebatur, cum Cicones eum confecissent. 27 Non attendentia, ut
olim, ad dulcisonos Orphei cantus. 28 Nec moventes, cessante Orpheo qui eos
attraxit. 29 Sive corporis ergastulo liberatus, in cœlis liberius spatieris.
30 In loca excelsa. 31 Cœli circulos. 32 Principia, unde res omnes incre-
mentum sumunt, & in ea resolvuntur. 33 Quid primum illud sit in Natura, unde
causæ secundæ fiunt & operantur. 34 Stellarum & syderum cœlestium qualis &
unde sit forma. 35 Qualis circulus sit, quo sol annum conficit. 36 Quid
causa sit lunaris incrementi & decrementi, ut aliquando dimidiata sit, aliquando in
plenilunio.

Ipsæ malas vires, & lamentabile carmen
Elysio de fonte mihi, pulsūque sinistra
Da genitor perdocte lyra. Neque enim antra moveri
Delia, nec solitam fas est impellere Cyrrham.

Te sine, Corycia quicquid modò Phæbus in umbra,
Quicquid ab Ismariis monstrabat collibus Euan,
Dedidici. Fugere meos Parnassia crines

Vellera, funestamque hederis irreperere taxum
Extimui, trepidamque (nefas) arescere laurum.

Certe ego, magnanimum qui facta attollere regum
Ibam altum spirans, Martemque quare canendo:

Quis sterili mea corda situ, quis Apolline merso
Frigida damnata produxit nubila menti?

Stant circum attonitæ vatem, & nil dulce sonantes
Nec digitis, nec voce decore. Dux ipsa, silenti

Fulta caput citharâ, qualis post Orphea raptum
Assistit Hebre tibi, cernens jam surda ferarum

Agmina, immotos sublato carmine lucos.

At tu seu membris emissus, in ardua tendens,
Fulgentesque plagas, rerumque clementia recenset,

Quis Deus, unde ignes, quæ ducat semita so-
lem:

Quæ minuat Phæben, quæque integrare latentem

Causa queat, † notique modos extendis Arati:

Seu tu.³⁸ Leihai secreto in gramine campi

35 Concilia Heroum juxta, Manesque beatos

39 Maonium 39 Ascræumque senem, non 40 segnior
umbra

Accolis, 41 alternumque sanas, & carmina misces;

Da 42 vocem magno, pater, ingeniūque dolori.

Nam me 43 ter relegens cælo, tæque ora retexens

30 Luna vilet residem, nullāque 44 Heliconide tristes

Solantem curas, 45 tuus ut mihi vultibus ignis

Irrubuit, cineremque oculis 46 humentibus ha. si.

47 Vilis bonos studiis: vix 48 hæc in munera solvo

Primum animam; tacitisque 49 situm depellere curis

35 Nunc etiam 50 labente manu, nunc lumine 51 sicco

Ordior, 52 acclinis tumulo, quo 53 mollè quiescis,

54 Fugera nostra tenens; ubi post 55 Æneia fata

Solatus, 56 Latis ingessit montibus Albam

Ascanius, Phrygio dum pingues sanguine 57 campos

40 Odit, & infasta regnum dotale 58 noverca.

† His 59 ego te (60 nam 61 Sicani non mitius halat

Aura croci, dites nec 62 sic tibi rara Sabæi

Cinna 63 odoratas nec Arabs decerpit 64 aristas,)

Instrui cum 64 laude loci, & 65 carmine plango

45 Pierio: sumas gemitus, & 66 vulnera nati,

Et lacrymas, chari 67 quas nunquam habuere parentes.

Atque 68 utinam fortuna daret mihi Manibus aras,

69 Par templis opus, acridumque educere molcm

† al. doctique.

37 Amplificas rationem astronomi-
cum, quam Aratus astronomi-
cus descripsit.

38 Sive in agris Elysiis inter Heroas constitueris.

39 Homerum & Hesiodum, Græcos poetas.

40 Non minus expeditus & ter-
sus poeta.

41 Alternis vicibus tua carmina profers.

42 Threnis his suppetias affer.

43 Tres menses à carmine cessavi.

44 Nullā Musā, vel cantilenā ex Helicone petitiā.

45 Postquam tua busta aspexi.
46 Illacrymans, tibi iusta paravi.

47 Evanuerunt literæ, quas non, ut olim, colebam. 48 Vix in hoc Epicædio vires poeticas primum exerceo. 49 Otium, & vitam nihil agendo corruptam. 50 Tremente & officium suum vix præstante. 51 — Ut in extremis solet, Periere lacrymæ. Sen. 52 Acclinatus super tumulum tuum. 53 In pace, molliter obdormis. 54 Villam nostram Albanam, quā sepultus es. 55 Postquam Æneæ mortem pie desseverat. 56 Albam longam in Latio condidit. 57 Lavinium, ubi à Mezentio & Turno plurimi Troes occisi sunt. 58 Lavinia, Æneæ uxoris, propter quam bella in maritum plurima suscepta sunt. † al. Hic ego te — & postea cum laude loci. 59 In hoc Albano prædio te sepelivi. 60 Sensus; Non gratus & acceptus tibi foret croci & cinnamorum odoramentum, quā quod in prædio nostro sepultus es. 61 Centuripini croci in Sicilia, qui optimus est. 62 Non itā gratum foret, si rogis tuis Sabæi cinnama injicerent. 63 Messes odoriferas. 64 Laudato ritu iusta peregi. 65 Epicædio hoc te desseo. 66 Vulnerati cordis suspiria. 67 Quales in natorum funeribus vix patres effundunt. 68 O si facultatem mihi concederet fortuna, monumentum patri erigere! — ardumque sepulchri Congerere arboribus, calique educere, Virg. 69 Eò magnitudinis ut Deorum templis non cedat.

70 Majorem, quam antra Cyclo-
 pum, quorum septem memoratur
 in Sicilia, eximie magnitudinis.
 71 In cælum in-
 nantia: hæc vocat
miracula pyramidi
 Mart. l. i. Ep. i.
 72 Circa tumu-
 lum, lucum Ma-
 nibus sacrum
 conferere.
 73 Donaria &
 certamina ad tu-
 mulum Anchisæ
 in Sicilia. Virg.
 74 Ludos Ne-
 meos, in hono-
 rem Herculis.
 75 Olympica
 certamina, in
 honorem Pelo-
 pis instituta.
 76 Cui humerus
 erat eburneus.
 77 Ad tumulum
 tuum, non disco
 & jaculis age-
 retur, vel equo-
 rum cursu, sed poetico certamine. 78 Laconico, nam Lacones in his palestri
 præcipue claruerunt. 79 Septo vel carcere, quo continebantur equi, priusquam
 ad cursum emitterentur: Ubi pereunt vestigia mille *Anne fugam*. Theb. 6. 80 Si-
 ne aliorum certaminum mixtura. 81 Serta & corollas quibus Poetæ insigniun-
 tur. 82 Cujus laudes canendas proponerem. 83 Postquam disposui dolorem,
 qui — *nec verba in funere prima, Nec lacrymas habuit*. Theb. 5. 84 Præfata lo-
 cum tenerem, & cæteris modum plangendi ostenderem. 85 A quo gemitu &
 fanebri carmine, nec Cerberuste abstergere possit, &c. 86 Leges Orpheo da-
 te, quando Euridicen petiit, ne retrospiceret, 87 In exequiis suis & ad
 tumulum tuum. 88 Pietas, quæ amorem meum & observantiam erga paren-
 tem respicit, non postponeret mea carmina Homero ad Achillis, aut Virgilio ad
 Anchisæ tumulum desenti. 89 Tetrico & in planctus effuso. 90 Qua de cau-
 sa mater, in unici filii funere, Deos magis questibus suis laceraret? 91 Nuper
 combustis cineribus. 92 In flore juventutis erepti. 93 Ne in ignem impru-
 dens insiliret. 94 Ruktura in rogum sponsi, modo permitterent. *† al. licet
 moritura, sine Parenthesi.* 95 Justior mihi causa est quam aliis, ut diis superis &
 inferis invidiam facerem. 96 Tantis lamentis celebretur hoc funus, ut vel ex-
 teris innotescat. 97 Proleptis: Sed dicatur, Nec natura nec pietas in me
 dolentem injusta fuit, aut juvenem aut filium, mutato ordine, eripiendo. *† al.
 mihi se.* 98 i. e. se dedit injustam, ut pie lugerem injustum funus. Sic Virg. *quæ
 fortuna ostendit se dextra sequamur*, i. e. se dextram. 99 Resp. Ego nec atatem,
 nec factorum ordinem computo; mihi viridi ab ævo raptus pater obire creditur.
 1 Perinde est mihi, ac si primâ atate mortuus esses.

Tartara dura subis. ² Nec enim ³ Marathoniam virgo.
⁴ Parcius extinctum sacrorum crimine ⁵ agrestium
 Fleverit Icarium, Phrygiâ quàm ⁶ turre cadentem
 Astyanacta parens: laqueo ⁷ quin illa supremos
 Inclusit gemitus; at ⁸ te, post funera magni
 Hectoris, ⁹ Hæmonio pudor est ¹⁰ servisse marito.

¹¹ Non ego quas sati certus sibi voce canora
¹² Inferias præmittit olor; nec rupe quod atra
 Tyrrhenæ ¹³ volucres ¹⁴ nautis prædulce minantur,
 In ¹⁵ patrios adhibebo rogos: non ¹⁶ murmure trunco
 Quod gemit, & ¹⁷ dura queritur Philomela sorori.
¹⁸ Nota nimis vati. ¹⁹ Quis non in funere cunctos
²⁰ Heliadum ramos, lacrymosaque ²¹ germina dixit?
 Et ²² Phrygium filicem? atq; ²³ ausum contraria Phæbo
 Carmina? nec fisa ²⁴ gavisam Pallada buxo?
 Te pictas ²⁵ oblita virum, revocatæque celo
²⁶ Justitia, & ²⁷ geminâ plangat sacundia linguâ,
 Et Pallas, doctæque ²⁸ cohors Heliconia Phæbi,
²⁹ Quis labor Aonios seno pede ducere campos;
³⁰ Et quibus ³¹ Arcadiâ carmen testudine ³² mensis

fecerunt. ⁶ Quem Ulysses è turre dejecit. ⁷ Imò major fuit Erigones cruciatus, quæ seipsam excarnificavit. ⁸ Tu verò, ô Andromache, ad secundas nuptias post obitum filii processisti. ⁹ Thessalico, nempe Pyrrho Achillis filio, qui inter prædam Andromachen sortitus, eam loco uxoris habuit. ¹⁰ Nam inter captivas fuit. ¹¹ Non tales ego cantilenas in exequiis tuis effundam, quas moriturus olor præcinit. ¹² Carmina ad placandos Manes. ¹³ Sirenes, sedem habentes in promontorio Tyrrheni maris. ¹⁴ Quos alliciunt, ut devorent. ¹⁵ Sensus; In exequiis paternis non historias poeticas & fictas contexam. ¹⁶ Postquam Tereus ei compressæ linguam absciderat. ¹⁷ Crudeli Progni, Tereos uxori; cui adhuc cantu dulcisono deffer injuriam quam passa est: & quæ Muta puella fuit, garrula fertur avis. Ovid. ¹⁸ Fabulosa hæc patri poetæ docto nimis perspecta sunt. ¹⁹ Tritum est in funere recensere sorores Phæthontis nimio fletu in alnos conversas. ²⁰ Filiarum Solis & Clymenes. ²¹ Elestrum, in quod earum lacrymæ mutabantur. ²² Obvenit ventis turbine in Sipyllum, Phrygiæ urbem, raptam; & dolore nimio in laqueum conversam. ²³ Marfyam tibicinem, qui ad cantus certamen Phæbum provocare ausus est, à quo vitæ, & excoriatus est: Cujus mortem Nymphæ & Satyri tantum dolebant, ut lacrymis annem Phrygiæ Marfyam impleverint. Ovid. ²⁴ Tibias præ dolore abjicientem. Fabulosa nimis hæc sunt in vero funere; ego aliter patrem deflebo. ²⁵ Diu abhinc inter viros morata. ²⁶ Utrâque, tam Græcâ quàm Romanâ. Nam in Epiro natus erat, quamvis in Latio educatus. ²⁷ Musarum & Poetarum chorus, sive Epici, Lyrici, Tragici, Elegiaci sint. ²⁸ Poetæ Epici, qui Heroicis carminibus choros Musicos ducunt in campis Aoniis. ²⁹ Et Melici, seu Lyrici, qui carmen ad citharam modulantes, Odas componunt. ³⁰ A Mercurio inventa: nam Vocalis cithare repertor Arcas. Vide Genethl. Luc. vers. 6. ³¹ Metientibus, & ad lyram modulantibus.

² Erigone non minore dolore afflicta fuit in morte patris Icarii, quàm Andromache, quando filium Astyanacta amisit.
³ Marathonē Atticâ civitate nata, ubi pater Icarius interfecit fuit.
⁴ Nam ex dolore paternæ necis seipsam suspendit.
⁵ His vinum à Libero patre acceptum distribuit Icarus, quo illi ebrii facti, & toxicum esse credentes, Icarium inter-

32 Ità enim
Lyricorum poe-
ma dicitur. In-
epta vulgaris
lectio, Cida labor.

33 Unde ap-
pellationem su-
munt Lyrici, &
dicuntur fidicines.

Horat. de se
— monstror digito
prætereuntem
Romane fidicen
lyræ.

34 Vos etiam
septem per to-
tum terrarum
orbem celebres;
qui sunt Theo-
critus, Aratus,
Nicander, Ly-
cophron, Apol-
lonius, Philæ-
cus, Homerus
Jun. Hos Ptole-
mæus Philadel-
phus dicebat

Tragicam Pleia-
da, à numero stellarum.

35 Elata facundia, qualis Tragicis convenit. 36 Qui
res turbulentas & sublimes grandiloquo stylo scribitis. 37 Ut in Thyestæ Tra-
gœdia, quâ Sol ne pollueretur, retro fugisse fertur. 38 Sublimiore dicendi ge-
nere, quale cothurnati usurpabant. Sic Pers. Fabula seu mæsto ponatur hians
Fragædo. 39 Vos etiam Elegiaci, quibus gratum est temperare majestatem car-
minis Heroici alterno Pentametro. 40 Res amatorias & leves describente.
41 Hexametrum uno pede diminueret. 42 Progressum, & continuatam carminis
seriem. 43 Disciplinas omnes pater noverat, omnesque professus erat, quibus
elocutio continetur. 44 Metris, & pedum mensuris ligare. 45 Sive prosa
oratione perorare. 46 Vehementi eloquio; ubi — pariter cum grandine nim-
bos, Densaque vibrata jaculatur fulmina li. gae. 47 Erige te, ô Neapolis, quæ
penè consopita jacescineribus Vesuvii montis. † al. cineremque afflato monte:
Sed non liquet sensus. 48 Impone tumulo patris mei crines taos, ut adhuc am-
busti sunt, & afflati ex incendio montis. 49 De more veterum, qui crines suos
in amici tumulum aut rogum conjiciebant. 50 Patris mei, qui in te altus &
educatus fuit. 51 Quo nunquam Athenis, Cyrenes, aut Spartæ, præstantior fuit
natus. 52 Athenæ, ità dictæ à portu, seu tumulo Munychio; unde & Palladis
festa Munychia dicebantur. 53 Quæ produxit doctos, ut Aristippum, Carne-
dem, Callimachum, &c. 54 Lacedæmonia, ubi mortem pro patria contemne-
bant. 55 Si tui generis memoria (ô Neapolis) vetustate oblitteraretur:
56 Nullum vestigium tuæ Græcæ originis. 57 Unico meo patre, civè tuo, qui
Græcarum literarum eruditione excellit. 58 Nam Cumani, ut prius, ab Euboi-
eis oriundi, à parentibus digressi, hanc civitatem primum condidisse feruntur.
59 In tuis ludis quinquennialibus sapius coronatus fuit. 60 Certo tempore, i.e.
quinto quoque anno instituta. De his prius. 61 Superans facundiam Nestoris
& Ulyssis. 62 Ulyssis, qui insulæ Dulickio imperavit.

Dulickii;

115

95

120

100

105

110

130

68

tibi

72

vit.

lis e

Gra

te, i

na d

boic

can

Pho

gat

ten

Gr

Sel

ter

rat

Ma

les

83

me

fia

fui

se

88

89

90

- 115 Dulichii, ⁶³ specieiue comam subnexus utraque.
Non tibi ⁶⁴ deformes obscuri sanguinis ortus,
Nec sine luce genus: (⁶⁵ quanquam fortuna parentum
Arctior expensis:) etenim te ⁶⁶ diuite ritu
⁶⁷ Ponere purpureos infantia adegit amictus,
120 ⁶⁸ Stirpis honore datos, & nobile pectoris aurum.
Protinus ⁶⁹ exorto ⁷⁰ dextrum risere sorores
Aonides, ⁷¹ pueroque chelyn summisit, & ora
⁷² Imbuit amne sacro, jam ⁷³ tum tibi blandus Ap-
pollo.
⁷⁴ Nec simplex patriæ decus, & natalis origo
125 ⁷⁵ Pendet, & ⁷⁶ ambiguo ⁷⁷ geminæ certamine terræ
Te de gente suum Latiis ascita colonis
Graia refert ⁷⁸ Selle: ⁷⁹ Graius quæ puppe magister
Excidit, & mediis miser ⁸⁰ evigilavit in undis.
⁸¹ Maon & ⁸² indè suum longo probat ordine vitæ
130 Maoniden, aliaque ⁸³ aliis natalibus urbes
Diripiunt, ⁸⁴ cunctæque probant: non ⁸⁵ omnibus ille
Verus: ⁸⁶ alit victos ⁸⁷ immanis gloria ⁸⁸ falsi.
Atque ⁸⁹ ibi dum profers annos, vitæque salutem,
Protinus ad ⁹⁰ patrii raperis certamina luftri

⁶³ Coronatus, & victor utroque exercitationis genere, nempe ligato & soluto, sive medioeri & sublimi; nam hoc Ulysses, illud Nestor sectabatur.

⁶⁴ Tu, ô pater, non obscuris aut ignobilibus parentibus natus es.

⁶⁵ Quanquam opes parentum fuerunt modicæ, & impares expensis.

⁶⁶ Ut divites & nobilium filii solent.

⁶⁷ Induere & circumponere prætexam & bullas.

⁶⁸ Prætexta enim non nisi nobilibus concessa fuit. ⁶⁹ Musæ & Apollo fuerunt tibi dii præstitæ. ⁷⁰ Bono omine. ⁷¹ Impuberi lyram suam concessit. ⁷² Caballino fonte proliuit. ⁷³ Futuræ eloquentiæ præcius te in cunis amavit. ⁷⁴ Non una tantum patriæ de natalibus tuis contendit. ⁷⁵ Sub iudice lis est, utrum Neapoli an Sellis nativitas tua referenda sit. ⁷⁶ Ordo, & sensus; Graia Selle, i.e. à Græcis condita, ascita Latiis colonis, refert te suum esse de gente, i.e. quoad gentem, ambiguo certamine geminæ terræ, i.e. quamvis parilis terra deceret de stirpe tua. ⁷⁷ Similis, nempe à Graiis pariter condita: nam Euboici Cumani Neapolim posuere. ⁷⁸ Sive Epirotarum hæc sit civitas, sive Lucanorum. Nam Velia in Lucanis, quæ & Elle, & per Prosthelin Selle dicitur, à Phocensibus fuit condita. Strab. ⁷⁹ Si de Sellis Epirotarum hic locus intelligatur, adjicitur hoc tantum per similitudinem historiæ, (quod etiam lectorem attente velim animadvertere, in Equo Max. Domit. ad vers. 85.) Palinurus enim Græcus, (ut vel ex nomine constat) qui Æneæ navis magister, juxta Veliam seu Sellam Lucanorum, è puppe excidit. ⁸⁰ Nam somno correptus excidit, sed inter fluctus expergefactus, ad litus natat, ubi ab incolis occisus est. ⁸¹ Sensus; Par ratione multæ gentes de Homero contendebant; nam ab iisdem Sellis Mæones Mæonidem suum petunt. ⁸² Ab eadem urbe. Nam cum multæ civitates naturales Homeri vindicabant sibi, Selle etiam jactat de suo Homero Sellio. Suid. ⁸³ Septem urbes eminentissimum hunc poetam sibi asserunt. ⁸⁴ Omnes argumentis suum esse contendunt: plures enim fuerunt Homeri; unde originis controversia. ⁸⁵ In tam ambigua disceptatione, veri Homeri natales ad omnes non possunt pertinere, ut in pluribus locis natus sit. ⁸⁶ In hac contentione urbes victæ se oblectant, quod Homeri, licet falsi, natalibus gloriari possunt. ⁸⁷ Ingens. ⁸⁸ Quæ memorantur Homeri, è quibus unus ille verus Homerus Mæonides. ⁸⁹ Dum Sellis juventutem transigis, & pueriles annos producis. ⁹⁰ Ad ludos quinquennales celebratos Neapoli patriam meam.

91 Quæ Mufas & Apollinem desiderant; viri autem vix perficiant, aut satisfactum eant.
 92 Virtute præcocc imbutus.
 93 Auditores demirabantur carmina tua, in prima juventute composita.
 94 Indigabant, & dicebant, *Hic est.* Pers.
 95 Omni certamini Poetico & Rhetorico interfuisti.
 96 Non sine honore omne lustrum celebrasti.
 97 Latrones non toties Castorem equestri gyro eurrentem, nec Pollucem castibus decertantem plausu accepere.
 98 Sylvis virentibus cinctæ. Hinc prius *umbrose* dicebantur.
 99 Sed dices fortasse, quod domi parva victoria facilis videatur. Proleptis.
 1 Quid illud autem est, per totius Græciæ ludos solennes coronari? 2 Coronas, quas Achivi victoribus impertiebant. 3 Laureâ, quâ ab Apolline donati sunt victores in ludis Pythiis. 4 Apio quo coronabantur victores in ludis Nemeis. 5 Unde conficitur corona in ludis Isthmicis. 6 Toties à te parva, ut laeta sit tuis fores frequentando. 7 Remota, & à tuis ædibus aberrans. 8 Non alteri coronam detulit. 9 Concredebantur tibi nobilium filii, spes & pignora parentum. 10 Sub ductu & inspectione tua. 11 Ut sub te ediscant veterum monumenta. 12 Ut perlegant sub tuo auspicio Iliadas & Odysseas Homericas. 13 Quam sublimis & elegans talia deferibat. 14 Quantum adjumenti sit agricolis ex Hesiodi operibus & Theocriti. 15 Theocritus Syracusanus. 16 In Odis Pindaricis, quæ sit *σποδῶν* & *ἀντισποδῶν* lex. 17 Gruum: quos Ibycus Poeta Lyricus, in latrones incidens & jam occidendus, fortè supervolitantes præcatus est, ut eadem ulciscerentur. 18 Sensus: Generosi juvenes sub tuo regimine legent Ibycum, Alcmanæ, Stesichorum, &c. 19 Poeta Lyricus, qui cantus amatorios primus invenit. 20 Laconibus ad luctus & certamina deditis. 21 Maxima bella & clarissimos duces canens, & Epici carminis onera lyrâ sustinens. 22 Sappho, quæ versus Sapphicos invenit, faciens saltum ex Leucæ, qualem viri perhorrent: hinc apud Horatium *mascula dicta* est. 23 Unde præcipitavit. 24 Quicumque alii Lyrici sunt. 25 Exponere & interpretari carmina Callimachi Batti filii. 26 Locos tenebrosos Lycophronis, Sophoclis Grammatici filii, poetæ Tragicæ. 27 Obscuri.

²⁸ Sophronæque implicitum, tenuisque ²⁹ arcana ³⁰ Co-
rinna.

Sed quid parva loquor? tu ³¹ par assuetus Homero

¹⁶⁰ Ferre jugum, ³² senosque pedes æquare solutis

Versibus, & nunquam ³³ passu brevior relinqui.

Quid mirum, ³⁴ patriâ si te petiere relicta,

Quos Lucanus ager, rigidi quos ³⁵ jugera Dauni,

Quos ³⁶ Veneri plorata domus, ³⁷ neglectæque tellus

¹⁶⁵ Alcida, vel quos ³⁸ æræ Surrentino

Mittit Tyrrheni speculatrix ³⁹ virgo profundi;

Quos propiore sinu ⁴⁰ lituo remoque notatus

Collis, & Ausonii pridem laris hospita ⁴¹ Cyme?

Quosque ⁴² Dicarchæi portus, ⁴³ Baiandæque mittunt

¹⁷⁰ Littora, quæ mediis altè permistus anhelat

Ignis aquis, & operta ⁴⁴ domos incendia ⁴⁵ servant.

⁴⁶ Sic ad ⁴⁷ Avernales scopulos, & ⁴⁸ opaca Sibyllæ

Antra, ⁴⁹ rogaturæ veniebant undique gentes:

⁵⁰ Illa minas Divum, Parcarumque acta canebat,

¹⁷⁵ ⁵¹ Quamvis decepto vates non irrita Phæbo.

Mox & ⁵² Romuleam stirpem, proceresque futuros

Instrais, inque ⁵³ patrum vestigia ducere perstas.

⁵⁴ Sub te ⁵⁵ Dardanius facis ⁵⁶ explorator apertæ,

²⁸ Poetam Co-
micum Syracusa-
num, cujus me-
minit Athenæus,
perplexum & in-
tricarum.

²⁹ Carmina
Corinnæ Lyricæ,
quorum inter-
pretatio non in
proptulo est.

³⁰ Thebanæ
vatis, quinquies
victoris, quæ di-
cta fuit Musca
Lyrica Pindari,
unde hic Tenuis
dicitur.

³¹ Par argu-
mentum tracta-
re, & illius scri-
pta explicatione
dilucidare soles.

³² Resolvere
Hexametra ejus
in alia genera
carminum. De
versibus solutis

vide Quintil. l. i. c. 8. ³³ Carmine Elegiaco non majestatem Epici disperdere,
aut longè sequi. ³⁴ Si pubes generosa, è Lucanis, Rutilis, Lavinis, &c. pro-
prias sedes relinquunt, ut sub tuo moderamine instituantur? ³⁵ Rutili, quibus
Daunus Turni pater imperavit. ³⁶ Lavinium ædes Veneris, magnâ populo-
rum celebritate plorata, propter Nomicum fluvium proximum, quò submersus Æ-
neas. Strab. ³⁷ Campaniæ tractus, inter Misenum & Puteolos, quem neglexit
Hercules, cum maluit Lucrinum lacum structo aggere trajicere, quàm illac boves
traducere. Strab. ³⁸ Minervæ, quæ in Surrento templum habuit, unde Tyrrhe-
num mare prospicit. ³⁹ Promontorium Misenum, ubi Æneas *Imposuit sudque ar-
ma viro, remisque, tubæque Monte sub aërio.* ⁴⁰ Urbs in Locrensi agro, un-
de Cumæa Sibylla in Italiam profecta est, & Cumas Italiæ illustravit. ⁴¹ Puteoli,
de quibus sæpe prius. ⁴² Baia, ubi calidæ sunt balneæ. ⁴³ Thermae Baiarum,
quas subiecto igne calefaciunt. *† al. domus.* ⁴⁴ Tenent & implent. ⁴⁵ Pariter ad
pracula Sibyllæ concurrere gentes, quæ in Campaniæ edebantur. ⁴⁶ Unde pa-
tuit Æneæ ad Avernum descensus. ⁴⁷ De hoc immani antro vide Virg. Æn. 6.
⁴⁸ Responsa Sibyllæ inquirentes. ⁴⁹ Sibylla iras deorum, & Parcarum placita
verba canebat, etiam si Phæbus ipse deciperetur. Hinc & Sibyllæ nomen, quasi
oratrix, i. e. *Dei Vatis*, quæ à secretioribus est deorum consiliis. ⁵⁰ Sensus; Ut de-
cepto Phæbo vera Sibylla canit; sic tu, ô pater, rectè doces pariter & emendas,
quicquid Poetæ malè scripserunt. ⁵¹ Patriciorum Rom. filios: nam non solum
Neapoli, sed & Romæ Poeticen docuit. ⁵² In æmulationem majorum. ⁵³ Ex
ma disciplina profecti pontifices, augures, quindecim viri, Flamines, Luperci, &c.
⁵⁴ Pontifex Maximus, qui custos est Virginum Vestalium, quæ servant ignem per-
petuum è Troja allatum. ⁵⁵ Cujus est explorare, an sacer ille ignis cineribus
opertus servetur.

Qui

56 Qui etiam
 servat sacrum
 Palladium, quod
 ē Troja Diome-
 des surripuit.
 57 Quando puer
 erat, mores ex te
 ad id sacrum ne-
 cessarios edidi-
 cit.
 58 Edocuisti Sa-
 lios quomodo
 ancilia gesta-
 rent.
 † al. monstratis
 alis, i. e. Augu-
 res instituisti, qui
 contemplando
 volutus avium
 conjiciebant,
 ntrum bella sus-
 cipienda sint, &
 arma probanda;
 vel secus obnun-
 ciabant.
 59 Monstrasti
 auguribus, qua-
 les futuros eventus æther designet. 60 E tuis disciplinis eliguntur quin-
 decim viri, qui carmen Sibyllinum legunt. 61 Et Flamines, qui caput cingunt fi-
 lo laneo. 62 More ab Ænea Phrygio ducto, qui inter sacrificandum caput ope-
 riri instituit. 63 Ferulam tuam in pueritia metuebant Luperci, qui succincti &
 seminudi circum urbem currendo eam lustrabant, & prægnantium manus feriebant.
 64 Aliquis fortè ex numero tuorum discipulorum. 65 Indis, vel Palæstiniis.
 66 Bellicosos reprimat. 67 Arcet Persas & Parthos à Romanis finibus, ubi
 Zeugma urbs Imperii terminus est. Persis *Achæmenia* dicta est, à rege Persarum
 Achæmene. 68 Asiæ sunt Proconsules. 69 Asiæ minoris provinciam. 70 Ju-
 ra impertiant & lites dirimant. Sensus; Discipuli tui armis togæque clari sunt.
 71 Tribuni sunt & ductores exercitus. 72 Quicquid laudis nati sunt, hoc tuis
 institutis acceptum referunt. 73 Non tecum contendisset Nestor in institutione
 puerorum: uti nec Phœnix nec Chiron. * Achilles avidè in arma prorumpentis.
 74 Nam à Peleo patre illi datus est magister, ut efficeret oratorem verborum &
 actorem rerum. Cicer. 75 Achillem Æaci nepotem. 76 Citharà (quam cum
 Chiron docuit) effeminabat. 77 Cui à Thetide puer commendatus est. 78 Dum
 hoc vitæ institutum Romæ sequeris. 79 Factor belli civilis exarsit, inter Vespasi-
 anum & Vitellianos de imperio. 80 In quo Capitolium ædificabatur. 81 Im-
 mania, qualia gigantes ad Phlegram committebant. 82 Arsit Capitolium facibus
 impiis injectis, quando eò confugerant Sabini & Domitianus: quod incendium
 luctuosissimum populo Romano. Tacit. 83 Roma eas furias passa est, quas à Se-
 nonibus Gallie populi olim pertulit, qui urbem incenderunt & Capitolium oble-
 derant: Demum à Camillo visi & cæsi sunt. 84 Vix exinguebatur flamma.
 85 Deorum statuae (quæ consultæ obiciebantur, ne penetrarent hostes, & incen-
 dio hoc ardebant) vix è flammis creptæ. 86 Mirà celeritate, & Iolenni carmine
 incendium hoc desles. *Impiger*

205

210

215

220

200

cior
 elev
 res v
 sem
 pida
 rum
 dixi
 tam
 tris
 cog
 &c.
 tice
 refe
 Eni
 Ro
 doc
 met
 spe
 esse
 con
 stit
 qua
 go
 qui
 liei

- Impiger, & multum⁸⁷ facibus velocior ipsis,
 Concinis ore pio,⁸⁸ captivæque numina deshes.
 Mirantur Latii proceres,⁸⁹ ultorque deorum
 Caesar, & è medio divum⁹⁰ pater annuit igni.
 105 Jamque & flere pio Vesuvina incendia cantu
 Mens erat, & gemitum⁹¹ patriis impendere damnis;
 Cum⁹² pater exemptum terris ad sidera montem
 Sustulit, & latè miseras dejecit in⁹⁴ urbes.
 Me quoque, vocales⁹⁵ lucos⁹⁶ lustratæque Tempe
 110 Pulsantem, cum⁹⁷ stirpe tuâ descendere dixi,
 Admisere dea. Nec enim⁹⁸ mihi⁹⁹ sidera tantum,
 & quorūque & terras, † quantum ostendere parenti.
 Sic¹ decus hoc quodcunque lyræ; primusque dedisti
 2 Non vulgare loqui, & famam sperare³ sepulchro.
 115 Qualis eras, Latios quoties ego carmine patres
 Mulcrem, felixque⁴ tui spectator adesses
 Mæneris! heu⁵ quali confusus gaudia fletu,
 Vota, piōsque metus inter, l. tumque pudorem!
 7 Qualis & illa dies,⁸ quā non mihi gloria major!
 120 Talis⁹ Olympiaca juvenem cum spectat arenā
 Qui genuit, plus¹⁰ i se ferit: plus¹¹ corde sub alto
 Ceditur: ¹² attendunt cunei, spectatur¹³ Acetes

cioerum & favillarum accidebant. 93 Cum Vulcanus partem montis ardentis elevavit tam altis globis, ut circumquaque vicina oppida operiret. Ferunt cines vento usque ad Constantinopolim delatos. Procop. 94 Ubi cuncta facent seminus, & tristi mersa favilla. Mart. Hoc incendio Herculanium & Pompeii oppida hausta fuerunt. 95 Poetices lauream ambientem. 96 Purgatas Musarum sedes, quas Ovid. vocat, — Heliconia Tempe, ab amœnitate. 97 Postquam dixi me genere tuo prognatum esse, suas mihi sedes aperuerunt Musæ. 98 Non tam meâ gratiâ cognitionem rerum & disciplinam mihi tribuebant, quàm gratiâ patris, quia tuus filius fui. 99 Astronomiæ, Geometriæque notitiam: multiplex enim cognitio convenit Poetis. † al. quam vos debere, i. e. non tantum mihi est sidera, &c. i. e. ausam vitalem debere parenti, quàm vos, ô Musæ, i. e. doctrinam & Poeticen meam. 1 Famam quam ex Lyricis & studio Poetices accepi, tibi acceptam refero. 2 Elegantiore stylo, quàm vulgus solet. 3 Post mortem, quando cum Ennio — voluit vivum per ora virum. 4 Quantâ lætitiâ affectus eras, quando coram Romanis proceribus carmina mea recitaverim! 5 Spectasti filii certamen à te docti, & tuis institutis imbuti. 6 Quàm variis affectibus torquebaris, inter spem metumque gaudia & pudorem! 7 Quàm jucundus & gratus mihi ille dies, quo te spectatorem habui! 8 Nunquam majorem adeptus sum gloriam, quàm quod interesse meis carminibus dignaberis. 9 Cum pater in Olympicis filium decertantem conspexit. 10 Ipse pater voto suo plus ferit adversarium filii, quàm filius ipse cæstibus & armis suis. 11 In vulneribus filii majorem animo dolorem concipit pater, quàm ipse vulneratus suo corpore. 12 Omnes in cuneis spectatores observant agonistas. 13 Omnium ora & oculi convertuntur magis in patrem vel patronum, qui pro alumni salute variis modis animi angitur, ut Acetes pro Pallante suo, & sollicitudinem ac curam gestu suo exprimit. De Acete vide Epic. Clauca. ad vers. 91.

87 Claudicat
 Vulcanus præ
 tuis Musis.

88 Quæ Vitelli-
 ani quasi captiva
 detinebant.

89 Vespasianus,
 qui cum filio Do-
 mitiano deorum
 injuriam ultus
 est, profigitatis
 Vitellianis.

90 Jupiter, cu-
 jus simulachrum
 inter alia arse-
 rat.

91 In animo e-
 rat describere
 incendium Vesu-
 vii montis, quod
 sub Tito acci-
 dit.

92 Quæ civi-
 tati Neapoli,
 & circumja-
 centi regioni
 ex ejectione

14 Dum haurit oculis pulverem, quem pugnantem excitant.
 15 Vota suscipit se moriturum, modò filius vicerit. Et coronatum ejus fore funus credit.
 16 Quod te vivo tantum Neapoli coronatus fui.
 17 Fruges quæ victori præmia fuerunt, in ludis Cereris Neapoli institutis. Vide in Sylv. ad Jul. Men. versu 50.
 18 A Chalcide mutuatur: nam sacra hæc Cereris Neapolitana, à Diotimo Chalcidensium duce instituta sunt. Quin & ipsa civitas ab Eubæis Chalcidensibus fundata. Ut sæpe prius. 19 Cum tu vivis intereras. 20 Quam læte exultantem! 21 Ubi Alba ab Ascanio Dardano ædificabatur. 22 Si meo capiti coronam Cæsaris manu impositam vidisses, quam tuam esse jure vindicares. Statius ter in Albano victor coronabatur. 23 Vide prius - Palladium me manus induit auro. 24 Quantum virum ex tali lætitia tibi accrevisset?
 25 Quod in certamine Capitolino non coronatus fui fectis ex quercuum frondibus connexis, ut prius in Palladio certamine olivâ redimitus eram. * Capitolina quercus, quam Ausonius vocat *Sertum coronæ Olympiæ*. 26 Victoria, quam sperabam. 27 Quando scriptio Thebaidos me totum vindicabat. 28 Que visa est cum quadam dulcedine invidere Jovi Capitolino, siquidem ejus studium non permisit, ut Jovis laudes bene canerem. 29 Te docente componeretur. 30 Impellebant me explicationes antiquorum Poetarum, quibus ex te audiendis occupatus fui. 31 Orsa poetarum, qui in eodem argumento versati sunt, (puta Homeri & Antimachi) quos pervolutabam. 32 Hortabar me, & obstetricabaris in procudendo illo poemate. 33 Demonstrasti artem describendi facta Heroica, motus & successus belli, &c. 34 Auxiliis tuis destituito in hoc agone, incerta via fuit, & methodus carminis, quo Jovem laudabam. 35 Sine nauleo Excitior cursu, & cæcis erro in undis. 36 Non solum indulgentiam & pietatem mihi filio præstitisti. 37 In uxorem æquè ac in filium pius eras. 38 Non bigamus fuisti, aut plures uxores duxisti. 39 Non plures amavisti. 40 Abducere nequeo matrem à tuo tumulo, quod indicium est tui erga illam amoris. 41 Diu consopitis: quamvis jam tribus mensibus sepultus es. 42 Animitus te fruitur. 43 Manè & vesperti tumulum tuum frequentat. 44 Te defunctum verè luget, tam profusis lacrymis, quàm alie mulieres fideis, in sacris Ididis, aut Cybeles. 45 Sacra Ididis Ægyptiæ, quæ cum laetitia peragebantur propter Osirim. 46 Luctu fanatico simulant. 47 Mygda-

245

215

150

230

255

235

260

240

165

170

tura

quin

inqu

nam

viva

Suz

qui

rans

ca, c

bea

mor

piet

lias

felis

75

Tar

ferr

ros

la,

245 47 Mygdoniôsq̃ue colunt, & non 48 sua funera plorant.
 Quid referam 49 expositos servato pondere mores?
 50 Quæ pietas? quam 51 vile lucrum? quæ cura pudoris?
 Quantus amor recti? rursusque ubi 52 dulce remitti,
 53 Gratia quæ dictis? animo quàm nulla 54 senectus?
 150 His tibi pro meritis, famam, laudèsque benignas
 Vindex cura Deûm, nullôque è vulnere 55 tristem
 230 Concessit. Raperis genitor, non 56 indigus ævi,
 Non 57 nimius: 58 trinisque decem quinquennia lustris
 Functâ ferens. Sed me 59 pietas numerare, dolorque
 155 Non finit: 60 Pylias ævi transcendere metas,
 Et 61 Teucros aquare senes, 62 digne videre
 Me 63 similem! Sed nec lecti tibi janua 64 tristis;
 Quippe levis 64 causa, nec 65 segnis labe senili
 Exiis, instanti præmisit 66 membra sepulchro;
 260 Sed te 67 torpor iners, & mors imitata quietem,
 68 Explicuit, 69 falsôque tulit sub Tartara somno.
 70 Quos ego tunc gemitus? comitum manus anxia vidit,
 Vidit & exemplum genitrix, 71 gavisâque novit
 Quæ lamenta tuli. Veniam 72 concedere Manes;
 165 Fas dixisse, pater: non 73 tu mihi plura dedisses.
 Felix 74 Ille patrem 75 vacuis circumdedit ulnis,
 Velle &, 76 Elysiâ quamvis in sede locatum,
 77 Abripere, & Danaas iterum portare per umbras:
 Tentantem, & vivos molitum in Tartara gressus,
 270 Detulit infernâ 78 vâtes longæva Diana.

turâ ætate moreris. 57 Non decrepitis & filicernium. 58 Sexagesimum
 quintum ætatis annum implens. 59 Tantum abest, nè ante diem tuos in annos
 inquirerem, ut præteritos & absolutos præ dolore vix computare queam. 60 Ter-
 tiam Nestoris ætatem superare digne. 61 Tithonum & Priamum. 62 Ut
 vivas, usquedum eam ætatem, quâ tu es, ego complevero. 63 Siquidem Cy-
 belys, & facilem mortem invenisti. 64 Non morbus aliquis vehemens,
 qui moribundam animam distrahat. 65 Non diuturna ægrotudo, sub qua labo-
 rans & clinicus, emortualet vitam ageres. 66 Ex parte mortua, vel paralyti-
 ca, dum in vivis es. 67 Lethargia te dissolvit. 68 Exporrexit: nam mem-
 bra & pedes præcipue mortuis extendebantur. 69 Qui revera mors fuit, non
 mortis imago, ut creditur. 70 Qualia lamenta effudi? 71 Eandem erga se
 pietatem expectans. 72 Nè peccem in Manes tuos, si audax dixerò. 73 Si fi-
 lius ego tuus præissem, non tu magis flevissem. 74 Æneas ille, ἄστ' ἐξοχλῶ,
 felix, quia descensum ad inferos obtinens, umbram Anchisæ compledebatur.
 75 Ter frustra comprehensa manus effugit imago. Virg. Æneid. 6. 76 Procul à
 Tartareo Phlegetonte—ubi exaudiri gemitus, & seiva sonare Verbera, tum stridor
 ferri, tractæque catenæ. Virgil. loc. cit. 77 Ad superos ducere, & super hume-
 ros portare, quemadmodum è Troja detulerat. 78 Duxit eum & reduxit Sibyl-
 la, quam lægis Hecate præfecit Avernis.

47 Sacra Cy-
 beles Phrygiæ,
 lugentis Atyn.
 48 In illis enim
 Osiris, in his
 Atys defletur,
 quorum neuter
 ad eas pertinet.
 49 Faciles &
 obvios, servatâ
 interim debitâ
 gravitate.
 50 Quanta tua
 pietas fuit erga
 Deos, patriam,
 & parentes?
 51 Quântum
 virtuti opes
 posthabuisti?
 52 Quando re-
 laxare animum
 placuit.
 53 Quot sales
 & lepores in
 dictis?
 54 Quàm agilis
 & juvenilis
 mens fuit?
 55 Famam nul-
 lã re adversã
 offuscant &
 nubilam.
 56 Non imma-
 58 Sexagesimum

79 Ità Virgil. Si potuit Manes accersere conjugis Orpheus. 80 Sensus; Si causa minor, i. e. uxoris amissi gratia chelyn Odrysiam, i. e. Orphea cum lyra Thracia, trans Avernum misit. 81 Si Admetus in Thessalia, Alcestin uxorem ad superos reduxit, azniis & continuis lamentis, postquam illa pro marito voluntariam mortem inivit, ut umbrâ suâ contenti forent Manes. 82 E lucis Avernus, ubi arbores myrtæ & nigre. 83 Secum simul: aliter lege unam, i. e. solitariam & unicam. 84 Alcestin Thessalam, à Philace Thessalia oppido. Eleganter emendat Gronovius, *Silasi-va* retro *Philaceia* restituit umbram, & duplicem tangit historiam: in priori versu, illam Alcestidis; in posteriore, alteram Protesilai, quem Philaccia, i. e. Laodamia Philaces regina, lasciva, i. e. impatienter amans, reduxit ad amplexus suos, & expiravit. 85 Cur non pietas parentum & liberorum exoret Manes, æque ac conjugalis amor? 86 Patrem exosculari & complecti. 87 Quævis conditio, licet ea sit, quæ Orpheo præscribatur, in reducenda ab inferis Euridice. 88 Proserpina inferorum regina, quam Pluto rapuit in Aëtnæis campis, cum Si-eciliam lustraret. 89 Furiarum tedas in limine, ità enim ante ipsum vestibulum Avernus Virgil. ponit — Ferreos Eumenidum thalamos. Æneid. 6. 90 Cerberus adventantem nè terreat. 91 Nam juxta Virg. Centaursi in foribus stabulant, Scyllæque monstra. 92 Ac bellua Lerneæ Horrendum stridens. loco cit. 93 Nè juxta ripam sint, quæ pater trajicitur. 94 Placidè ad ulteriorem Avernus oram Charon senem transportet. 95 Quæ innumera in ripis errat, & patri è cymba descendenti impedimento esse possit. 96 Algâ cymbam subternat, quæ reponat se molliter pater trajiciens. 97 In occursum properate, & solum vatem hospitio accipite. 98 Ut appareat eum in vivis fuisse coronatum. 99 Elysiu, procul à Furiis, & fontium sedibus. 1 Lux quæ simulat auram ætheream. 2 Me in somnis redeas per portam corneam, quæ mittit vera insomnia. 3 Venite superat; quippe per eburneam portam — falsa ad calum mittunt insomnia Manes. Æneid. 6. 4 Ea per somnum me edoceas, quæ vivus solebas. 5 Egeria No-
mæ leges & ritus noctu tradidit.

275

285

290

15

collo-
etis c
collo-

5

10

renti
quic
i. e.
apud
temp
flum
certa
de
locu
cus
to
dore
por
ne
Ita

*Scipio sic plenas Latio Jovis ducere somnos
Creditor Aufoniis, & non sine Apolline Sylla.*

*Sic Scipio
Africanus cre-
debatur à Ro-
manis cum Jove
8 Cujus numinis*

colloqui in somnis. 7 Cùm ante diluculum solebat in Capitolium venire, qui-
etis canibus, & jùbere ut cella Jovis ei aperiretur. Gellius. colloquio frui putabatur.

SYLVA IV.

Ad Somnum.

Crimine quo merui, juvenis placidissime divum,
Quove errore miser, donis ut solus egerem,
Somne, tuus? tacet omne pecus, volucresque, feraeque,
Et trucidibus fluviiis idem sonus, occidit horror
E quoris, & terris maria acclinata quiescunt.
Septima jam rediens Phoebe mihi respicit agras
Stare genas, totidem Octae, Paphiagq; revisunt
Lampades, & toties nostros Tithonia questus
Præterit, & gelido spargit miserata flagello.
Unde ego sufficiam? non si mihi lumina mille,
Quæ facer alternâ tantum statione tenebat
Argus, & haud unquam vigilabat corpore toto.
At nunc, heu, aliquis longa sub nocte, puellæ
Brachia nexa tenens, ultro te Somne repellit.
Inde veni, nec te totas infundere pennas
Luminibus compello meis; (hoc turba precatur
Lacior:) extremo me tange cacumine virgæ:
Sufficit, aut leviter suspensio poplite transi.

1 In obitu pa-
tris, septem
noctes insomnes
egit Poeta:
Somnum itaque
in hac Sylva
post expostula-
tionem invitat.
2 Quanam mea
culpâ tantum
demeritus sum?
3 Ita Seneca: in
Hippol. — do-
mior somme la-
borum, Pars hu-
mana melior
vite. Requies
enim dono di-
vum gratissima
serpit.
4 Ut ego solus
vigilias agerem.
5 Nutant arbo-
res veluti somnos
caperent.
6 Cum violen-
tia & actu cur-

rentibus. 7 Silent: Cataractas non audimus. 8 Litori inclinant, & quasi ad
quietem se componunt. 9 Nox septima revertitur. 10 Quieris vacuas,
11 Astra cælestia septies surgunt. 12 Quæ in Octa monte oriuntur: hinc stella
apud Catul. dicuntur Octæ ignes. 13 Veneris stella, quæ pro variis ortibus
temporibus, dicitur Hesperus & Phosphorus. 14 Aurora Tithoni uxor. 15 Quæ
lumi meorum misera, penè deficientem refocillat: Metaph. ab iis ducta; qui in
certamine equestri, aquam equis aspergunt, ut alacrius currant. Hinc — Frigidam
desendere in adagio. 16 Tantis vigilis impar. 17 Junoni dicatus: 18 Hi-
storia ex Ovidio nota: nam ex Argi luminibus — capiebant bina quietem, Catara ster-
uebant, atque in statione manebant. Metam. lib. 1. 19 Cùm à me toties desidera-
tus es, alius rebus amatoris, & lascivis amplexibus invigilans, te fortè rejicit.
20 In tali thalamo repulsam passus, huc veni. 21 Ut altum, & defecato animo
dormirem. 22 Quæ curarum vacua est, somno vinoque sepulta. 23 Quâ so-
porem invertis: Hanc Virgil. ramum dixit. 24 Ut saltem levem & suspensum,
25 inquietum somnum capiam. 25 Gressu dubio, ut imaginem somni capiam.
Ita Cicer. Nihil te appello; quæ curam somno suspensio levat, i. e. non profanale.

1 Infantem vernam, quem simul ac natus est adoptaverat, & paterno affectu prolecutus erat, hoc carmine defunctum lamentatur.

2 Non à solenni invocatione ordiatur, nè Phœbo & Musis sim molestus.

† al. nec. mallet legere qui.

3 Quæ vocem & carmina Pœtis largiuntur.

4 Quænam Musarum sacra poluimus?

5 Quas feror incensus sedes adiisse Deorum? Tibul.

6 Postquam me pœnâ affecistis, narrate mihi culpam.

7 Quem, nisi mystis, ingredi, aut tangere non licuit.

8. — Vbi lympha

puellis Avia secreti liminis una fuit. Propert. 9 Propter quem errorem tantum supplicium persolvimus. 10 Brachiis amplectentibus eripitur. 11 Summum nostrum amorem, & misericordiam includens. 12 Non mei generis fuit, aut i me traxit originem. 13 Pallidas, & lacrymis notatas. 14 Lamentis, qualis orbis pater effunderet. 15 Idem mihi accidit, ac si amissem filium. 16 Dissicis vestibus, lugentium more. 17 Cineribus aspersæ. Sic Theb. lib. 3. — hæstaque informis arenâ, Quæstibus implet agros. 18 Qualia in funeribus decantant soletis, ad placandos Manes. 19 Siqua latentem filium amittit. 20 Lactefluentis. 21 Incertis & ægris passibus. 22 Lactæ aut etiam sanguine diffusens: quippe in funeribus — stat sanguineo discissus amittit. Luctus atrox, casum invitat pectore matres. Theb. l. 3. 23 Extinxit illius cineres lacte; qui, more prisco, vino spargi solebant. 24 Si quis pater pubescentem filium amittit. 25 Tenerâ menti lanugine. 26 Vidit crudeles rogi flammæ primam lanuginem depascentes. 27 Conferat lamenta mecum. 28 Quæ tantos in filii obitu, quantos in adoptivi, luctus non invenit. 29 Epiphonema: Ita in furorē vertitur mea læsa patientia. 30 Post triginta dies, cum Epicedium meditor in funus pueri. 31 Ex lacrymis versus scribo.

ME miserum! (neq; enim verbis solennibus ulla Incipiam, † nè Castalia vocalibus undis Invisus, Phæbūque gravis) quæ vestra sorores
 4 Orgia Picriæ, quas incestavimus aras?
 Dicite: post 6 pœnam liceat commissa fateri.
 Nunquid 7 inaccesso posui vestigia luco?
 Num vetito de 8 fonte bibi? quæ culpa? quis error,
 9 Quem luimus tantis mœroribus? ecce 10 lacertis
 11 Viscera nostra tenens, animâque avellitur infans:
 12 Non de stirpe quidem, nec qui mea nomina ferret;
 Orâque non fueram genitor: sed cernite fletus,
 13 Liventesque genas, & credite 14 planctibus orbi.
 15 Orbis ego; huc patres, & 16 aperto pectore matres
 Conveniant, 17 cineresque oculis, & 18 carmina ferte,
 19 Siqua sub uberibus 20 plenis ad funera natos
 Ipsa 21 gradu labente tulit, 22 madidumque cecidit
 Pectus, & ardentes 23 restinxit lacte favillas.
 24 Quisquis adhuc teneræ signatum 25 flore juventa
 Immergit cineri juvenem, 26 primâque jacentis
 Serpere crudeles vidit lanugine flammæ,
 Adsit, & 27 alterno mecum clamore fatiscat.
 Vincetur lacrymis, & te 28 Natura pudebit.
 29 Tanta mihi feritas, tanta est insania luctus.
 Hoc quoque cum meditor, 30 terdeni lucc peracti,
 Acclinis tumulo, 31 luctus in carmina verro,

³² Discordēsque modos, & singultantia verba
 Molior: ³³ Orsa dolor prohibent, atque ira tacendi
³⁴ Impatiens. Sed nec ³⁵ solita mihi vertice laurus,
 Nec fronti vittatus honos: en ³⁶ taxa marcet
³⁷ Sylva comis, ³⁸ hilarēsque ederas plorata cupressus
 Excludit ramis. ³⁹ Ignavo pollice chordas
 Pulso: sed incertam digitis errantibus amens
⁴⁰ Scindo chelyn. ⁴¹ Fuvat heu, juvat ⁴² illaudabile
 carmen

Fundere, & incomptè miserum laudare dolorem.
⁴³ Sic ⁴⁴ merui, sic me cantūque habitūque nefastum
 Afficiant Superi. Pudeat, ⁴⁵ Thebāsque, novūmque
⁴⁶ Aeciden. Nil jam placidum manabit ab ore.
 Ille ego qui ⁴⁷ toties blandus, matrūmque patrūmque
 Vulnera, qui ⁴⁸ vivos potui mulcere dolores;
⁴⁹ Ille ego lugentūm mitis solator, acerbis
 Auditus ⁵⁰ tumulis, & descendentibus umbris,
⁵¹ Desicio; medicāsque manus, fomentāque quaro
 Vulneribus (sed ⁵² summa) meis. ⁵³ Nunc tempus amici,
 (Quorum ego manantes oculos, & saucia terfi
⁵⁴ Pectora) reddite opem, ⁵⁵ sevas exolvite grates.
 Nimirum cū ⁵⁶ vestra domūs ego funera mæstus
 Increpito, tunc dāma dolens alienā, repono
 Infelix lacrymas, & tristia carmina ⁵⁷ servo.
⁵⁸ Verum erat: absumptæ vires, & copia fandi
⁵⁹ Nulla mihi, ⁶⁰ dignūmque nihil mens flumine tanto
 Repperit. ⁶¹ Inferior vox omnis, & omnia sordent
 Verba. ⁶² Ignosce puer: tu me caligine mæstum
 Obruis. A duro, viso sic ⁶³ vulnerē charā

³² Incompositos, malè coherentes.

³³ Pugnant in me ira & dolori dolor vocem meam reprimi, ira in vocem & expostulationem erumpit.

³⁴ Patientiam meam damnavit, qui non incusum Deos.

³⁵ Amovi à capite, & abieci Poetarum laurus & sarta. Vide Epiced. Glauc. ad vers. 26.

³⁶ Taxus & cupressus, lugubres arbores, caput meum operiunt.

³⁷ Natus in convivio, & delicias.

³⁸ Inerte, & parum agili.

³⁹ In varia modulamina distraho, nec certo tenore progredior.

⁴⁰ Doloribus meis congruum.

est, & volupe. ⁴¹ Sine arte, & incomptum. ⁴² Ita invisus sum Superis, & Phæbo gravis. ⁴³ Pudori sit Thebaidi, & Achilleidi meæ, quod me autorem habeant. ⁴⁴ Qui in funeribus filiorum toties parentes solatus sum. ⁴⁵ Vividos, penetrantes ad vivum. Angl. To the quick. ⁴⁶ Solitus Epicedia canere, & carmina ad placandos Manes. ⁴⁷ Ipse solamine indigeo, qui alios consolatus fui. ⁴⁸ Ingentia, & doloribus meis paria. ⁴⁹ Vestrum est, amici, qui aliquid solatii ex carminibus meis percepistis, vices reponere, & deficientem refocillare. ⁵⁰ Ingratas, quæ nec sine molestia exaudiri possunt. ⁵¹ Cū coerebam dolorem vestrorum funerum, illas lacrymas mihi ipsi reponebam. ⁵² In proprium damnum reservo. ⁵³ Dicebatis verum; nullum scilicet carmen sufficere, ad reprimendas lacrymas. ⁵⁴ Quod dulce sit in tanto lacrymarum profluvio. ⁵⁵ Infra dolorem erat. ⁵⁶ Ignosce vulgari huic carmini, quod composui in tuo funere: nam dolore obruor. ⁵⁷ Sic Orpheus intueus vulnus Eurydices, à colubro datum, quo interit; lugubre, qualecunque potuit, carmen protulit.

58 Ad leniendum dolorem suum.

59 In funere filii sui Lini, sic querelas effudit Apollo. Virg. Eclog. 4.

60 Carmeh impolicum infra maiestatem ejus cecinit, cecinit tamen.

61 Aliquis fortasse damnet profusas has lacrymas, in adoptivi funere.

62 Qui casus funestos nunquam expertus est, si luctum damnet.

63 Qui aliis miseris veniam lugendi non concedet, quibus levior fit dolor, cum in lamenta disponitur.

64 Qui tuas vicissitudines, ô Fortuna, non agnoscit.

65 Vide Epiced. Pilet. ad vers. 1.

66 Gemitus qui vetat, jubet: Quia in vetitum ruimus.

67 Cataclysmis & inundationibus te objicias, & incendiis obstes felicius, quam lacrymarum torrentibus. 68 Sciat quam justa de causa doleo. 69 Non ego ex Ægyptiorum catasta emi puerum, qui à mangone garrire didicit, ut procacibus suis argutiis dominum sibi conciliet. Vide Epiced. Glauc. ad vers. 72.

70 Quales pueri dominis solent esse in deliciis. 71 Qui argutè populares suos cretatos derideat — Compositisq; sales, mediis adque verba locutus. Ut prius. 72 Jocosè garrulitate amabilem. 73 Pro meo adoptavi, & educavi. 74 Recens natum è solo sustuli, & natalem ejus carmine Genethliaco celebravi. 75 Cum vagitu natum, & æthereas auras haurientem. 76 In novo trunco te surculum plantavi, & à matris utero pro meo accepi. 77 Nunquid à parentibus majus munus accepisti? 78 Simul ac natus es, te libertate donavi, quā acceptā quasi renatus videbaris. 79 Infantili more, nescius veræ libertatis. 80 Festinabat mea erga te pietas, quæ ab infantia prima te liberum effecit. 81 Jure festinabam, nè tu tam subito moriturus ullum diem libertatis amitteres. 82 Luctu squallidus. 83 Quæ in limine vitæ infantem absorbent. 84 Alios filios, meâ stirpe prognatos, non desiderabam. 85 Simulac natus erat, vagiens me apprehendit, & quasi pendit à labiis.

Conjugis, invenit caneret quod Thraclus Orpheus

58 Dulce sibi: sic 59 busta Lini complexus Apollo

Non 60 taquit. 61 Nimiis fortasse, avidusque doloris

Dicor, 62 in lacrymis justum excessisse pudorem.

Quisnam autem gemitus, lamentaque nostra reprehendit?

O nimium 63 felix, nimium 64 crudelis, 65 expertus

Imperii Fortuna tui, 66 qui dicere legem

Fletibus, aut fines audet censere dolendi!

66 Incitatus (heu) planctus. Potius 67 fugientia ripas

Flumina devincas, rapidis aut ignibus obstes,

Quam miseros lugere vetes. Tamen ille severus

(Quisquis is est) nostræ 68 cognoscat vulnera causæ.

69 Non ego mercatus Pharia de puppe loquaces

70 Delicias, 71 doctumve sui convivium Nili

Infantem, 72 linguâque simul, salibusque protervum

Dilexi. 73 Meus ille, meus: 74 tellure cadentem

Excepi, 69 vinctum 74 genitalem carmine fovi:

75 Poscentemque novis tremulis ululatibus auras,

76 Inscrui vitæ: 77 quid plus tribuere parentes?

Quin 78 alios ortus, libertatemque sub ipsis

Ubribus tibi, parve, dedi. Heu! munera nostra

79 Ridebas ignarus adhuc. 80 Properaverat ille,

Sed 81 meritò properabat amor, nè perderet ullum

Libertas tam parva diem. Nonne 82 horridus ipsos

Invidiâ Superos, 83 injustâque Tartara pulsem?

Nonne gemam te, chare puer, quo sospite 84 natos

Non cupii? 85 primo gemitum qui protinus ortu

Implicuitque,

Implicuit, fixitque mihi. Cui⁸⁶ verba sonosque
Monstravi, (⁸⁷ quæstusque & vulnera cæcâ resolvam)
Reptantemque solo⁸⁸ demissus ad oscula dextrâ
Erexi, blandoque⁸⁹ sinu, jamjamque⁹⁰ natantes
⁸⁵ 91 Exercere genas, dulcēsque accersere somnos.
92 Qui nomen vox prima meum, 93 ludusque tenello
Risus, & è⁹⁴ nostro veniebant gaudia vultu.

86 Primæ mur-
mura linguæ, &
verba ligatis
imperfecta sonis
formavi.

87 Dolorum
fontes aperiam,
ut uberius sca-
turiant.

88 Pronus ele-

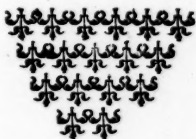
vavi te, humi reptantem, ad oscula. 89 Placido sinu te fovebam. 90 Palpi-
tantes & nictantes somni vicinitate. 91 Enallage: Exercebam, i. e. demulce-
bam, somnūque oculis inducebam. 92 Qui primum edidit nomen meum
lallare. 93 Si cum eo luderet, solum arridebit. 94 Expectabat dum ego ri-
derem, ut vultum suum fingeret.

Desunt nonnulla.

Μετὰ γνῶσις in vers. 85. Sylv. i. lib. i.

Quem tradere es ausus) Subaudi; Cedat equus: Quæ verba ex priori versu re-
sumenda sunt, ἄνδ' χοιρῶ, (ut loquuntur Grammatici) Ut Sensus sit: Domitia-
ni Colosso cedat Jul. Cæsaris equus ante ædes Veneris: Cedat itidem equus Ne-
ronis, scil. statua Bucephali, quam Nero Romam attulit.

SYLVARUM FINIS.

PUBLII PAPIINII
STATII
ACHILLEIDOS
LIBRI II,

Notis admarginalibus illustrati.

*O fortunatum juvenem, cui talem habere
praconem contigit! Alexand.*

CANTABRIGIÆ,
Apud THOMAM BUCK celeberrimæ
Academia Typographum.

Anno Dom. MDCLI.

PORTAL A VESTIBULO
DE ACHILLES

Nome e Cognome dell'Autore

Indirizzo dell'Autore

APUD THOMAS BROS. COLLEGIUM
Londra

1800

DE ACHILLEIDE,

ex Franc. Maturantio.

Publius Papinius Statius, P. Papinii Statii pater, utrâque linguâ eruditus, ad novissimum usque diem professus est; & summo honore apud *Domitianum* habitus. Nam auro & coronâ ab eo donatus est, digno Principe erga præceptorem munere. Genus suum propter inopiam oblitteratum, primus celebritate nominis celebre reddidit: adeoque claruit, ut quod *Homero*, ei contigerit. Duæ enim urbes, *Selle Epirotarum*, & *Neapolis Campanorum*, de ejus natali solo certârunt. Ex *Agelina* uxore, quam unicam habuit, quæque ei superstes fuit, *P. Papinium* genuit: cujus puentiam & adolescentiam literis fovit, copiâ, varietatèque referfit, & omne ejus studium juvit quoad vixit, operâque castigavit. Senex inexpergiscibili somni vitio periit. Ipse *Papinium* filius, juvenis admodum, *Claudiam Claudii Apollinaris* filiam duxit uxorem, amoris impatiens; fœminam tantæ modestiæ, castitatis, & in ipsum observantiæ; ut matrimonialem fidem absentiam mariti viginti annis non fraudaverit: vergentem tamen ad senium in communem ambobus patriam revocavit. *Cæsar Domitian. Alba*, eâdem quâ patrem prius coronâ insignivit, bisque auro donavit: quare non ingratus poeta, *Thebaida* & *Achilleidem* optime de se meriti Imperatoris nomini consecravit: & *Thebaida* quidem, ut ipse ait, multâ cruciavit limâ: ac *Junii Maximi* viri eloquentissimi judicio publicavit. Scripsit *Sylvarum* libros quinque, in quibus fortunam & amicos poeta cognoscit. *Achillis* ætatem scribere orsus, morte

De ACHILLEIDE, &c.

morte interceptus est : cùmque omnia dicturus esset, quæ ille à prima ætate gessit, (multa enim *Homerus* reliquit intacta) ea duntaxat perfecit, quæ circa occultationem in *Scyro* contigerunt ; ubi sub habitu muliebri latuit pro *Polydora* sorore, regi *Lycomedi* à *Thetide* matre traditus & commendatus, ab *Ulyssæ* autem inventus. Narrat quâ disciplinâ sub *Chirone Centauro* enutritus fuerit: ex quo imperfectum opus colligimus, & nè secundum quidem librum completum esse. Nam quæ alii ineptè, nè dicam stultè, librorum initia fecere, capita perfecta sunt. Descripturus autem *Achillis* ætatem & vitam, *Crispinum Væsti Bolani* filium, insignem militiæ juvenem, mente concepit: *Domitiano* ut diximus, dedicavit, à quo veniam petit, quòd ejus res gestas non potius describat: & velle quidem dicit, sed tantam rem aggredi nondum audere. At verò de *Achille* materiâ, veluti prologo quodam, uti, quo experiatur, possitne quæ de ipso molitur & animo concipit, jam aggredi & perficere. Constat *Domitianum* ante principatum poetices studium simulasse; tam insuetum antea sibi, quàm postea spretum & abjectum. Recitavitque etiam publicè. Nec mirum cuique videri debet, quòd tantopere principem de se bene meritum & condiscipulum laudat, ea illi tribuens quæ minimè affuisse refert. Facit idem *Quintil.* qui *Domitiani* sororis filios sibi à patruo commendatos erudit: & primus *Roma*, Principis ejusdem beneficio, annuam ex publico mercedem pro hærede meruit. *Achilles Peleo*, & *Thetide Chironis* filiâ, (ut *Orpheus* tradit in *Argonautis*) natus est. De *Thetide* autem, *Protei* vatis marini, & belluarum *Neptuni* pastoris, tale vaticinium fuit :

Concipe, mater eris juvenis, qui fortibus armis

Acta patris vincet, majorque vocabitur illo.

Quo territus *Jupiter* se ab ea abstinuit. *Peleo* autem concessit, *Eæci* filio, ex quo *Achillem* genuit.

In STATII ACHILLEIDA

notis admarginalibus, post

SYLVAS, illustratam,

A

Viro eruditissimo TH. STEPHANO,

qui & THEBAIDA

Anglicè vertit.

Ela agè, macte animi; doctis que laboribus acer
Statium, & Orbem omnem demereare simul.
Semotus jacuit, magnòque Poeta Maroni
Proximus, heu! nocte, & pulvere turpis iit.
Squalebant Sylvæ; Thebæ, cecidistis; Achilles
Delituit, laxum sub pede vulnus alens.
Accurris, Stephane: Hinc lux Sylvis; robur Achilli,
Atque dies; Thebis denique vita redit.

Tu, novus Amphion, meliores surgere Thebas
Anglorum cælo sub potiore jubes.
Lampada tu Sylvis, solémque accendis, & inferis;
Omniâque hîc radio nobiliore nitent.
Pusio Pelides te tertiâ cura fatigat;
Cui vel fasciolas explicuisse juvat.
Abdita tu torvi collustras antra Magistri,
Ingenioque aperis Pelion omne tuo.
Crûdior Eacides sub te Chirone secundo
Fingitur, auspiciis crescit & usque tuis.
Nec latet in Scyro: Nubem illi, catus Ulysses,
Exuis ambiguum, degenerémque stolam.
Et picturato pratexis pallia limbo;
Intumuitque notis ora superba tuis.

Hinc

*Hinc te cum veteri celebrant Amphione Thebæ;
Illius titulos accumulāntque tuis.
Murmure te grato Sylvæ didicere fateri;
Sufficiūntque comis laurea serta tuis.
Quin vitam, functoque diem sic reddis Achilli,
Ut jam Mæonidæ debeat ille minūs.
Statiū exultat te Virbius auspice factus,
Totus & ingenio spirat, Amice, tuo:
Figit & hunc titulum; Non Domitianus, ut olim,
Docta meum Stephani dextra coronat Opus.*

G. S.

*In subactos & elimatos in P. Statii Papinii
SYLVAS & ACHILLEIDA
Commentarios, operâ & studio
viri doctissimi,
Dⁿⁱ T. H. STEPHENS.*

THracius auritas traxit modulamine quercus,
Aeria in choreas descendunt mantibus orni,
Atque audax abies tumidum subitura profundum,
Et patula fagi, & sylvarum gloria pinus;
Applaudit nutante comâ plorata cupressus,
Jam luctum positura suum; serpit novus ardor
Virgineam in laurum; proci & cui spretus Apollo,
Illa pudica rapi gaudet. Sic qualibet arbor
Certatim coit, in nativâ umbracula scena.
Cum tua prestitit chelys his majora, quid obstat,
Quò minùs audires alter Rhodopeius Orpheus?
Ambit te laurus, stringunt hederaeque sequaci
Amplexu, doctis cingunt quæ tempora frondes. (res
Nec minor inde tua est laus, quòd nonnulla prior
Præripuere tibi, quæ tu convertis in usum.
Herculis extorquet sic clavam Musa Maronis

Alti-

Altisoni; & gemmas è stercore colligit Ennî.
Talis Acidaliæ graphicè picturus Apelles,
Undique conquirat præstanti corpore Nymphas:
Indè supercilii sinuatus sumitur arcus;
Pæstantis hinc Labra Rosis factura pudorem;
Mollior indè cutis crispata vellere nubis,
Lætus cui cedat odor, cui Lilia caule
Non decerpta suo, cui nix delapsa recenter;
Annulus indè coma, quâ Mars cupit irretiri,
Et victas dat sponte manus, jactâtque catenas;
Argutos illinc oculos, & lenè micantes,
De quibus accendat faculas gens mollis Amorum;
Hinc castigatas sumit, stantèsque mamillas:
Dum tandem emergat Venus, illâ pulchrior, olim
Quæ referebat ovans fulvi suffragia pomi.

Dadala sic delibat apis, gemmantibus agros
Depictos herbis, ridentes floribus hortos:
Insidet hic Viola fragranti, illic Amarantho
Purpureo, carpssit ferrugineos Hyacinthos,
Et Clyties aurum, & candenti Lilia vultu:
Vexat opes ruris, veris populatur honores,
Compleat ut liquido stipatam nectare cellam.

Sed quota pars hæc est, illis collata, sepulta
Quæ jacuere situ, & spissâ caliginis umbrâ?
Quâ tibi nemo facem, nec filum prætulit ullus.
Erui hæc primus dias in luminis auras.
Non Cynosura tibi, nec amico sydere monstrat
Luna vias, Helicæve micat, non nautica pyxis
Dirigit, aut cursum moderatur: Tu tamen audes
Insanis celerèmq; ratem committere ventis,
Atque truce Ionii rabiem contemnere ponti.

Scilicet hic Criticis mos est sollemnis, ut Author
Quæ fluit illimis, puròque argenteus amne,
Regnent, & pendant conchata sydera cande,

*Ampullas jactent, & cornicentur ineptæ.
Gryphus at occurrat, vel dignus vindice nodus,
Quique crucem haud segni lectori figere possit,
Jurares omnes hic factos Pythagoræos.
Non adeò Nox atra filet, cum pigra Bootes
Circumagit plaustra; crispâ face sydera nitant,
Et tremulis suadent radiis languentia somnos.*

* Statius
equus alarus
dictus Sca-
liger o.

*Impatiens sessoris * Equus jam fræna subire
Non renuit, gaudetque tuis spumare lupatis,
Insultare solo, & gressus glomerare superbos;
Carceris hic foribus, clausis licet; imminet acer,
Claustrâq; transumat, pronusque repagula pulsat;
Ales ab astrifero dum Cyllarus invidet axe.*

*Immensi tumeant aliorum hydropes libelli,
Ipsi quævis pluteique gemunt, & præla fatiscunt.
Pellibus exiguis liber hic arctatur, at uno
Multa capit folio; procul hinc vesica, tumensque
Syrma; nec indignum quid fert promissor hiatu.
Chemicus haud aliter, confusa è pondere massa,
Compede secretam facis formam elicit igni,
Dispersam latè virtutem colligit arctâ
Compagæ, & molis sic plusquam damna rependit.*

In eisdem Commentarios, & Anglicam Statii
versionem, ab eodem Authore.

SITUA hæc Dodona est, funditque oracula quævis
Arbor: Chaonium est, fatidicumque nemus:
Sed tamen hoc differt, quod sint responsa decorum
Non divina magis, sintque diserta minus:
Nec scholiis parit hic, Lector, fastidia longis,
Nec tamen obscurus sit brevitate nimis.
Nil est quod demat, nil quod desideret ullus:
Nec volo quod cruciat, nec volo quod satiat.
Nec mirum est; adeò mens illi nota Poeta,
Unica ceu gemino corpore clausa foret.

¶ Statius.

*Hoc docet * hic idem versus sermone Britanno,
Quos numeros docuit Statius, aut didicit.*

Reginaldus Bokenham.

P. PAPINII STATII ACHILLEIDOS

LIBER I.

Magnanimum ¹Æaciden, ²formidatamque Tonanti
Progeniem, & ³patrio vetitam succedere cælo,
⁴Diva refer. ⁵Quamquam affa viri multum inclyta cantu

Maonio, sed ⁶plura vacant. Nos ⁷ire per omnem
(Sic amor est) Heroa velis, ⁸Scyroque latentem
⁹Dulicibiâ proferre tubâ: nec in ¹⁰Hectore ¹¹tracto
Sistere; sed ¹²totâ juvenem deducere Troiâ.
Tu modo, si veteres digno ¹³delevimus haustu,
Da ¹⁴fontes mihi Phœbe novos, ac ¹⁵fronde secundâ
¹⁶Nesse comas: neq; enim Aonium nemus advena pulso,
Nec mea nunc ¹⁷primis albescunt tempora vitris.
Scit ¹⁸Dirceus ager: ¹⁹mæque inter prisca parentum
Nomina, cumque ²⁰suo memorant Amphione Thebæ.
At ²¹tu, quem longè ²²primum stupet Itala ²³virtus,

¹ Achillem Æaci nepotem, qui Pelei pater, unde natus Achillos

² Ex Protei oraculo, qui Thetidi cecinit. Concipe, mater eris juvenis, qui fortibus armis Affa patris vineet, majorque vocabitur illo.

Vitavit ergo ejus connubia Jupiter, nè filius ie major nasceretur.

³ Regno Jovis succedere, qui futurus esset pater, si Thetidis

dem uxorem duxisset, quam unicè dilexit. ⁴ Musa. ⁵ Licet plurima Achillis facta ab Homero celebrata sunt. ⁶ Multa tamen intacta supersunt: Adulescentia scil. sub Lycomede, & mors à Paridis vulnere. ⁷ Res gestas Herois omnes describere hortaris: tum ea quæ ante expeditionem Trojanam suscepit, tum pugnas & iras postquam illuc pervenit. ⁸ Insula Lycomedis imperio subiecta, ubi Achilles à Thetide occultatus. ⁹ Ulyssis tubæ sonitu ad bella inflammatum prosequi: Nam cum muliebri habitu, inter virgines delituit, Agyrtæ inflare tubam jussit Ulysses: Ad quam clarigationem, cum reliquæ fugissent pavidæ, ille mirè accensus prosiluit. ¹⁰ Nec in morte Hectoris, & redemptione illius cadaveris, opus absolvere, quod Homerus fecit. ¹¹ Circa Trojæ mœnia, & ad Achillis tumulum ab Achillis bigis tracto. ¹² Historiam contexere per omnia, quæ ad Trojam gessit. ¹³ Si fontes Poeticos antehac plenè exhaustimus, i. e. si priora opera perfectè & cum laude absolvimus. ¹⁴ Novum auxilium mihi indulge. ¹⁵ Aliâ lauro, quam merui ex Thebaide, quæ jam completa est — *Votisferdque meas suspendit ab arbore vittas.* Sylv. lib. 4. ad Meneceat. ¹⁶ Non Musarum sedes nunc primum ingredior, aut carmina scribenda novus suscipio. ¹⁷ Olim initiatus fui: non primis coronis nunc vates Musarum induor. ¹⁸ Thebanus, à fonte Dirce: Testes sunt Thebæ meorum carminum, quibus urbis illius historiam complexus sum. ¹⁹ Æquè carminibus meis gloriatur, ac Cadmi & Amphionis factis. ²⁰ Fundatore, qui lyrâ suâ saxa ad muros Thebanos allexit. ²¹ Apostrophe ad Domitianum. ²² Cujus excellentiam in utraq; lingua Græci & Romani admirantur. ²³ Poetarum & Oratorum ars, qui in certamine quinquennali Capitolini Jovis, Græcè Romanæque facultates exercebant.

Graidque

24 Qui non mi-
nus inter Poe-
tas, quam inter
Imperatores
triumphas.

25 Contendunt,
utrum scientia
militaris, an li-
terarum studium
in te magis flo-
reat.

26 Quamvis
nunc dolet do-
strina, quod ea
relictâ, ad ge-
rendum bellum
te solum con-
vertas. Vide
Sueton. de Do-
mit.

27 Ignosce illi,
qui res tuas ad-
huc scribere
timet.

28 In hoc ope-
re exerceri:
Metaph. à lu-

dis Gymnicis sumptâ. 29 Tuis gestis adhuc impar sum, necdum te scribere audeo. 30 Præsentabo in Achilleide, utrum idoneus sim tuis rebus gestis de-

scribendis. 31 Paris è Laconia solverat, — cum traheret per feta navibus Idæis Helenam. Horat. 32 Parum sentientes & blando hospitio accipientes, sub fœco amicitiæ sefellit. 33 Helenam rapiens, & Spartanorum bona prædæ subji-

ens. 34 Spartam, ubi domicilium regale Menelaus sibi designaverat. 35 Nam mater Hecuba visa est in somnis parere facem, quâ urbs incenderetur. 36 O-

men veritatis insomnii matris. 37 Cum exitiali prædâ revertitur. 38 Per Hellespontum, in quo Helle Phryxi soror, submergebatur: Mare hoc à Tenedo in Propontidem tendit. 39 Quibus obruta periit. 40 Jam in Nereidum nume-

rum recepta, & Dea marina facta. 41 Cum Thetis, vaticinii memor, bello, quod præsentiret, territa fuit. 42 Vehementer timuit Trojana navigia, quibus futuri belli materia reportabatur. 43 Ponto pellucido. 44 Nereidum.

45 Earum multitudine implentur litora Hellespontiacæ. 46 Augusta, & è longinquo intuentibus conjungi visa. 47 Nymphas non dilatat, sed ita co-

arctat, ut cerni vix omnis possit. 48 Ubi primum Thetis super aquas se le-
vit, undâ pedibus repulsâ. 49 Me invadit, & interitum mei filii minatur.

50 Filium (scil.) in bello Trojano peritum, nisi caverem. 51 Ordo; Bel-
lona fert Helenam novam nurum Priamo, (quia filius ejus eam rapuit) facibus

levatis de puppe. 52 Quamvis hæ nuptiis, præferri solent, prodigiosa tamen in
Bellonæ manibus, incendium Trojæ minantur. 53 Prælagio jam classem Gra-

corum appropinquare. 54 Eundem numerum designat Virg. Non auri domuere
decem, non mille carinae. 55 Per quæ vicina maria, auxilia Græcis contra Tro-

janos venere. 56 Non satis est sine filio meo Achille: Ita enim oraculum præ-
dixerat, Trojam capi non posse, nisi aliquis ex genere Aæcidarum adesset.

Quod

Quod⁵⁷ plaga⁵⁷ Grajogenum⁵⁸ humidis conjuras A-
svidis:

Jam⁵⁹ pelago, terrisque meus quaretur Achilles,
Et⁶⁰ vult ipse sequi. ⁶¹ Quid enim ⁶² cunabula parvo

⁶³ Pelion, & ⁶⁴ torvi commisimus antra magistri?

⁶⁵ Illic (ni fallor) ⁶⁶ Lapisbarum praelia ludis

⁶⁷ Improbus, & patrias jam se ⁶⁸ metitur in hasta.

O dolor! ⁶⁹ seri materno in corde timores!

Non ⁷⁰ potui infelix, cum primum in gurgite nostro

⁷¹ Rhætea cecidere trabes, astollere magnum

& ⁷² quor? ⁷³ incesti prædonis vela ⁷⁴ profundâ

Tempestate sequi? ⁷⁵ cunctasque inferre sorores?

⁷⁶ Nunc quoque: sed ⁷⁷ tardum est: jam ⁷⁸ plena
injuria raptæ.

⁷⁹ Ibo tamen, pelagique deas, dextrâque ⁸⁰ secundi,

⁸¹ Quod superest, complexa Jovis, per Tethyos ⁸² amnes

Grandævumque ⁸³ patrem, supplex miseranda rogabo

Unam ⁸⁴ hyemem. Dixit, magnûmque in ⁸⁵ tempore
regem

Aspicit: Oceano veniebat ab hospite, ⁸⁶ mensis

Lætus, & æquoreo ⁸⁷ diffusus nectare vultum,

⁸⁸ Unde hyemes, ventique silent, cantûque quicito

⁸⁹ Armigeri ⁹⁰ Tritonæ eunt, ⁹¹ scopulosque cete,

indumenta apud Chironem accipere? qui bellicis operibus cum quotidie exercet,
unde bellicosa illi mens est à primis incunabulis. ⁶² Educationem, ⁶³ Mon-
tem Thessaliæ, ubi Chironis sedes. ⁶⁴ Qui asperioris disciplinæ est. Cui Ver-
beribus cæsus præbuit ille manus. Ovid. de eodem. ⁶⁵ In eo monte (credo) Lapi-
thas quotidie præliis læcessit. ⁶⁶ Populi hi sunt Thessaliæ, Centaurorum con-
sanguinei, quibuscum pugnare in Pirithoi nuptiis. ⁶⁷ Nimiùm pro annis fe-
rox. ⁶⁸ Vires suas experitur in contorquenda patris fraxinea hasta, quâ in bel-
lo postea usus erit. Hom. ⁶⁹ Cum nihil proficiant, propter priorem in educando
negligentiam, & navigationis Trojanorum permissionem, cui initio ob stare pote-
ram. ⁷⁰ Annon potueram Paridem obruere in mari, cum ad petendam Hele-
nam navigasset? ⁷¹ Trojanæ naves in mare deducebantur. Rhætium mons est,
& urbs maritima juxta Ilium. ⁷² Paridis adulteri. ⁷³ Tempestate est pro-
fundo maris eruta & excitâ sequi. ⁷⁴ Omnes Nereidas contra illum armare,
⁷⁵ Ellipsis: Nunc quoque quidni illam vindictam sumerem? ⁷⁶ Serum nimis
est illum extirpare. ⁷⁷ Perfecta Paridis est injuria, in commisso adulterio, &
tactu Helenæ: læsi itaque Græci ad arma certò confugient, quamvis ille pereat.
⁷⁸ Utcumque Deos marinos & Neptunum exorabo, ut tempestatem immitant.
⁷⁹ Neptuni, qui à Jove secundas tenet, maris scilicet imperium. ⁸⁰ Quod unicum
festat. ⁸¹ Aquas, quibus Tethys Oceani uxor præest. ⁸² Nereum, qui Nym-
phas omnes ex Doride sorore genuit. ⁸³ Unam tempestatem. ⁸⁴ Opportune
Neptunum conspicit. ⁸⁵ Dapibus & epulis exceptus, & exhilaratus. ⁸⁶ Ha-
bens vultum nectare diffusum, & diffuentem. ⁸⁷ Ex qua vultus serenitate tem-
pestates coincidunt, & undæ tranquillæ sunt. ⁸⁸ Qui finguntur esse tibi-
cines, armigeri Neptuni. ⁸⁹ Immensa, & apparentia instar scopulorum è longinquo
intuentibus.

⁵⁷ Quod in Au-
lide univerſa
Græcia juravit,
niſi Ilio capto, ſe
à bello non diſſe-
ceſſuros. Vid. poſt
⁵⁸ Agamemno-
ni & Menelao,
præ indignatio-
nè facti, & læſi
hoſpitii jure in-
tumefcentibus.
⁵⁹ Terrâ ma-
rique, per omnes
mundi angulos
filius meus quæ-
ſitus erit.
⁶⁰ Suâ ſpontè
properabit & in-
veniri cupiet.
⁶¹ Hypallage:
Quid parvum
commiſimus cu-
nabulis Peliis,
(i. e. in monte
Pelio) & antris
Chironis? Sen-
ſus; Cur paſſa
ſum filium prima

90 Delphines,
in quos Tyrrhe-
ni nautæ à Bac-
cho mutati
sunt.

91 Circumcirca
in gyro volun-
tur.

92 Neptunus
elatus undas su-
perstat.

93 Tridente im-
pellit phocas,
quibus Neptu-
ni currus trahi-
tur.

94 Propellunt
& volvunt aqua-
rum voragines.

95 A posteriore
parte & caudâ
nant, & ante-
riorum pedum
vestigia com-
planant. Itâ
Theb. 2. —Prior

Tyrrhenique⁹⁰ greges,⁹¹ circumque, infraque rotantur
Rege salutato. Placidis ipse⁹² arduus undis
Eminet, &⁹³ triplici telo jubet ire jugales.

Illi spumiferos⁹⁴ glomerant à pectore fluctus,
Ponè natant, deléntque pedum vestigia caudâ.

Cui Thetis: O magni⁹⁵ rector genitorque profundi,

Aspicias in quales miscrum⁹⁶ patefeceris usus
Æquor? eunt tutis⁹⁷ terrarum crimina velis.

Ex quo⁹⁸ jura freti,⁹⁹ majestatemque repostam
Rupit Jasoniâ¹⁰⁰ puppis Pegaseæ ruinâ.

En¹⁰¹ aliud furto scelus, &¹⁰² spolia hospita portans
Navigat injusta¹⁰³ temerarius arbiter Ida:

Eheu! quos gemitus¹⁰⁴ terris¹⁰⁵ pelagique daturus!
Quos mihi¹⁰⁶ sic¹⁰⁷ Phrygiæ pensamus præmia¹⁰⁸ palma?

Hi Veneris mores, hoc gratæ munus¹⁰⁹ alumne?

Has saltem, (non Semideos,¹¹⁰ nostrumque, reportant
Thesea) si¹¹¹ quis adhuc¹¹² undis honor, obrue puppes,
Aut¹¹³ permitte fretum. Nulla inclementia: fas sit
Pro nato timuisse mihi. Da¹¹⁴ tollere fluctus,
Nec¹¹⁵ tibi de tantis placeat me fluctibus unum

baurit arenas Ungula, postremi solvuntur in aquora pisces. 96 O rex & pa-
rens maris. 97 Vides in quas rapinas & scelera violatum æquor pervium sit?
98 Expanderis, & navigabile feceris. 99 Facinorosi & infames terrarum in-
colæ, tutò & impunè per maria cursum tenent. 1 Ex eo tempore, quo Jason
Medeam rapuit, in prima navali expeditione. 2 Ut maria sint hominibus inta-
cta. Nam —Dens abscidit Prudens Oceano dissociabili Terras. Horat. 3 Secre-
tam undarum majestatem, quam revererentur homines, nec audacter earum pacem
conturbarent. 4 Argo navis, ad Pegasæ Thessaliæ civitatem fabricata, qua
primus Jason navigavit, & rapuit è Colchide non solùm vellus aureum, sed & Me-
deam regis filiam. 5 Præter illud Jasonis, novum fraude & dolo scelus à Pari-
de reportatur. 6 Contra hospitii jura, regia Menelai, qui hospitio accepit, ab
eo spoliata est. 7 Stultus judex inter litigantes in Ida deas. 8 Mortalibus
per maria & terras sparsis. † al. exloque, i. e. inter deos, qui de Troja altercati
sunt, & vices filiorum in hoc bello occisorum dolent. 9 Quam mihi præ aliis
functus est, propter Achillem meum! 10 Siccine compensat victoriam Venus,
quam hujus judicio adepta est? 11 Aurei mali, quod à Junone & Pallade re-
portavit. 12 Hæcine illa comis Dea est, quæ malum assidue meditatur?
13 Itâne alimoniam rependit, quòd ex spuma tua & in conchis nata & enutrita sit?
14 Quamvis pepercisti Jasonis navi, quia Semideos & Thesea vexit, saltem has
Paridis puppès obrue. 15 A nostra ortum profapia: fuit enim Ægei filius, Nep-
tuni nepos. 16 Nisi omnis pereat undarum honor & reverentia, quæ tot faci-
nora impunita dimittant. † al. nobis. 17 Trade mihi, ut sub mea potestate
aliquantisper sit, ut pro arbitrio concitem. 18 Neque illud sævitia mihi impu-
tandum est, quia æquum est, ut nato timeam & tollam pericula. 19 Liceat mihi,
quæ marina dea sum, elevare fluctus. 20 Sensus; Nè placeat tibi, ô Neptune,
me de tot Oceani oris, uni Trojano litori, i. e. Sigæo promontorio affixam teneri,
ubi Achilles meus ex Protei vaticinio sepeliendus est.

Littus, & ²¹ Iliaci scopulos ²² habitare sepulchri.

Orabat ²³ laniata comas, & pectore nudo

²⁴ Caruleis obstabat equis. Tunc Rector aquarum

²⁵ Invitat curru, distisquē ita ²⁶ mulcet amicis:

80 Nē pete Dardaniā ²⁷ frustra, Theti, mergere classē:

Fata vetant: ²⁸ ratus ordo desim, miscere cruentas

²⁹ Europaque ³⁰ Asiaque manus; ³¹ consultaque bella

Juppiter, & tristes edixit cadibus ³² annos.

³³ Quem tu illic natum Sigao in pulvere? quanta

85 Aspicies victrix Phrygiarum ³⁴ funera matrum?

Cum ³⁵ tuus & Eacides tepido modō sanguine Teucros

³⁶ Undabit campos, modō crassa exire ³⁷ vetabit

Flumina, & Hecoreo ³⁸ tardabit funere currus:

³⁹ Impellētque manu nostros, opera ⁴⁰ irrita, muros.

90 Pelea jam desiste queri, thalamosque ⁴¹ minores;

⁴² Cecideris peperisse Jovi. ⁴³ Nec ⁴⁴ multa dolebis;

⁴⁵ Cognaris utere fretis. Dabo ⁴⁶ tollere fluctus,

Cum reduces Danai, ⁴⁷ nocturna que signa ⁴⁸ Caphareus

Exeret, & ⁴⁹ dirum ⁵⁰ pariter quaeremus Ulysem.

95 Dixerat. Illa gravi vultum ⁵¹ demissa repulsa,

⁵² Quae jam ⁵³ excire fretum, & ratibus bellare para-

bat

²¹ Habuit enim

Achilles tumu-

lum & templum

juxta Sigaeum.

²² Ubi cineres

& ossa filii assi-

duē custodiam.

²³ Qui lugenti-

um mos est.

²⁴ Marinis e-

quis se opposuit,

& ante currum

stetit.

²⁵ Neptunus

eam in currum

assumit: Tū curru

ostavus casus di-

citur.

²⁶ Consolatur

ac lenit.

²⁷ Contra fato-

rum decreta,

quibus impossi-

bile est resistere.

²⁸ Certū statue-

rent divi Græcos

cum Trojanis

committere.

²⁹ Trojanorum qui Asiae.

³⁰ Decem annos,

quibus vario Marte pugnabitur.

³¹ Qualem & quā egregium tuum filium

aspicies in campis Trojanis, maximam stragem & cædem hostibus illaturum?

³² Quot filios Trojanæ mulieres ab illo victos lugebunt?

³³ Scimus, ubi Eacide telo jacet Hector, ubi ingens Sarpedon. Virg.

³⁴ Implebit & angustabit cur-

sus fluminum crassa multitudo cadaverum, quibus velut obice facto consistent.

³⁵ Religabit extinctum Hectora ad currum suum, ejus magno pondere tardiores

incedent equi.

³⁶ Manu sua Trojanos muros, à me & Apolline fabricatos, con-

cutiet.

³⁷ Frustranea, quibus nihil proderit, quod habuerint deos operarios in

iis extruendis.

³⁸ Nē queraris, quod Peleo mortali nupta sis.

³⁹ Humili-

us matrimonium, quā tu dea merita es.

⁴⁰ Talis futurus est, ut credatur Jove

genitus.

⁴¹ Non diffiteor quin interibit filius, ut doleas; ille tamen sine vindi-

cta non abibit.

⁴² Pyrrhus enim patris necem ulciscetur, & reduces Græci qui

eum in bella traxerunt, naufragio peribunt.

⁴³ Imperium tibi erit in Ocea-

num, consanguinitate tibi conjunctum.

⁴⁴ Maria tempestate perturbabis, cum

capto Ilio Græci redierint.

⁴⁵ Nauplius in vindictam necis Palamedis filii,

monte Caphareo, noctu faces exertas ostendet, quibus alliciet Græcos fordā tem-

pestate laborantes, in scopulos impingere, credentes portum in proximo esse.

⁴⁶ Mons hic Eubææ editissimus in Hellespontum prospicit.

⁴⁷ Pari odio

Ulysem execrabilem persequemur.

⁴⁸ Nam utrique nostrum æque insensus erit;

mihi, propter occæcatum Polyphemum; tibi, propter extinctum Achillem.

⁴⁹ Erubescens quod molestam repulsam passa est.

⁵⁰ Quæ se paraverat evenire

re naves Trojanas.

⁵¹ Commovere fluctus.

54 Excogitans Iliacis, aliis iterum ⁵⁵ commenta paratur,
 aliam viam, quâ ⁵⁶ Tristis ad ⁵⁷ Aemônias detorquet brachia terras.
 filium servet. Ter conata ⁵⁸ manu, liquidum ter ⁵⁹ gressibus aequor
 55 De filio soli- Reppulit, ⁶⁰ niveas feriunt vada Thessala plantas. 100
 cita. Latantur ⁶¹ montes, ⁶² connubialia ⁶³ pandunt
 56 Ad oras Antra sinus, lateque dea ⁶⁴ Sperchios abundat
 Thessalicas. Obvius, ⁶⁵ dulci vestigia circuit undâ.
 flectit cursum. Illa nihil ⁶⁶ gavisâ locis, sed cæpta ⁶⁷ fatigat
 57 Szpius mani- Pectore consilia, ⁶⁸ solers ⁶⁹ pietate magistrâ, 105
 bus pedibusque ⁷⁰ Longævum Chirona petit. Domus ⁷¹ ardua montem
 feriens æquor, ⁷² Perforat, ⁷³ longo ⁷⁴ suspendit Pelion arcu.
 qui tantantis est ⁷⁵ Pars ⁷⁶ exhausta manu, partem sua ⁷⁷ ruperat atas.
 habitus. 74 Signa tamen, divûmque ⁷⁸ tori, ⁷⁹ quem quisque
 58 Hypallage: ⁸⁰ sacrârat
 candida planctæ ⁸¹ Accubitu, ⁸² genioque, locus monstratur; at ⁸³ intrâ 110
 fundum feri- ⁸⁴ Centauri ⁸⁵ stabula alta patent, non ⁸⁶ aqua nefandis
 unt. ⁸⁷ Fratribus. Hic ⁸⁸ hominum nullas experta cruores
 59 Thessalia, ⁸⁹ Spicula, nec trunca ⁹⁰ bellis genialibus arni;
 montana regio, ⁹¹ Aut consanguineos fracti crateres in ⁹² hostes.
 hujus adventu ⁹³ Sed pharatra ⁹⁴ infantes, ⁹⁵ inania ⁹⁶ terga ferarum. 115
 plurimam gavi- ⁹⁷ Hæc quoque, dum ⁹⁸ viridis; nam ⁹⁹ tunc labor unus
 sa est. ¹⁰⁰ inermi
 60 Antra, in
 quibus Peleo
 Thetis connubio
 conjuncta est.
 61 Extendunt
 se ut recipiant in
 sinu, i. e. recessibus suis. 62 Thessaliæ hic fluvius, præ læticia intumescens, al-
 veum egressus est, ut obviam deæ procedat. 63 Siquidem Thetis, à mari orta,
 amara est, hic dulci undâ saluginem abluit. 64 Tam sollicita fuit de filio, ut lo-
 ci amenitatem neglexerit. 65 Agitat & mente revolvit. 66 Acuta in variis
 excogitandis. 67 Ductu materni amoris erga filium. 68 Hic Saturni & Phil-
 lyre filius, immortalis natus est: Cùm verò persenuisset, gravi morbo correptus,
 optavit mortalis fieri. 69 Clivosa ad radices Pelei montis. 70 Excavatur
 mons arcuato opere, & longâ fornice per Pelion factâ. 71 Penfilem facit, nè
 subsidente arcuatâ terrâ ad imum corruat. 72 Partim operâ hominum excavatus
 est collis. 73 Pars operis diuturnitate temporis periit. 74 Cernebantur ad-
 hæc signa, quæ quisque deus, dum nuptiis Thetidis interfuerant, post se reliquit:
 nempe vestes, corollæ, lyre, fistulæ, &c. 75 Lecti discubitorii in quibus cœna-
 bant. 76 Discubitu & sessione convivali. 77 Intra antrum locus est, quo
 Chiron se reponit. 78 Qualia equis conveniunt, ut ex parte sunt Centauri.
 79 Non consimilia stabulis aliorum Centaurorum; Chiron enim bonus fuit & opi-
 fer: Illi autem ex nube geniti Centauri feri & pugnaces erant, qui cum Lapithis
 certaverunt in nuptiis Pirithoi. 80 Nulla hic sunt arma nociva, sed omnia pa-
 cifica. 81 Quas in Hippodamiæ nuptiis jaculabantur: Sic Juven. — *Quantas*
jaculatur Monychus ornos. 82 In Lapithas, ex quorum rege Ixione Centauri pro-
 creati sunt. De prælio hoc, ubi magno Lapithis cratere minatur Ilex, Lege Ovid.
 Metam. 4. 83 Nullo sanguine hominum aspersæ. 84 Pelles ferarum, in quas
 solùm sæviebat. 85 Hæc etiam innocua tela pertractabat, dum juvenis fuit.
 86 Imprésentiarum, cùm in senium vergit, rei herbariæ & medicamentariæ omnem
 navat operam.

- Nōsse salutiferas, ⁸⁷ dubiis animantibus verbas,
 Aut ⁸⁸ monstrare lyrā veteres Heroas ⁸⁹ alumna.
 Quem tunc venatū rediturum in ⁹⁰ limine primo
 120 Opperiens, ⁹¹ prōperātque dapes, largōque ⁹² serenat
 Igne domum; cū ⁹³ visa procul de littore mater
⁹⁴ Nereis: ⁹⁵ erumpis sylvīs, ⁹⁶ dant gaudia virces,
 Notāque ⁹⁷ desueto crepuit senis ungula campo.
 Tunc ⁹⁸ blandus dextrā, atq; imos ⁹⁹ summissus in
 armos,
 125 ¹ Pauperibus testis inducit, & ² admoveat antris.
³ Jamdudum ⁴ tacito lustrat Thetis omnia visu,
 Nec ⁵ perpeffa moras: ubinam mea ⁶ pignora Chiron?
 Dic, ait, aut cur ⁷ ulla puer jam tempora ducit
 Te sine? num merito ⁸ trepidus sopor? ⁹ atrāq; matri
 130 Signa Delū? magnos utinam ¹⁰ mentita timores!
 Nāque mibi infestis utero modō ¹¹ consuor enser,
 Nunc planctu ¹² livere manus, modō in ¹³ ubera sævas
 Ire feras, sæpe ¹⁴ ipsa (¹⁵ nefas!) sub ¹⁶ inania natum
 Tartara, & ¹⁷ ad Stygios ¹⁸ iterum fero mergere fontes.
 135 Hos ¹⁹ abolere metus magici jubet ²⁰ ordine sacri
²¹ Carpathius vates, puerūque sub ²² axe probato
 Secretis lustrare ²³ fretis, ubi littora ²⁴ summa
 Oceani, & ²⁵ genitor tepet illabentibus astris

⁸⁷ Valetudina-
 riis, & in dubio
 vitæ constitutis.
⁸⁸ Decantare
 res Heroum ge-
 stas.
⁸⁹ Achilli, quem
 elat.
⁹⁰ In primo do-
 mūs ingressu ex-
 pedans.
⁹¹ Mensam dis-
 sponit, & præpa-
 rat in reditum.
⁹² Illuminat
 antrum, & fere-
 num reddit.
⁹³ Cū forte
 viderat Thetida
 à litore venien-
 tem.
⁹⁴ Thetis, una
 ex Nereidibus.
⁹⁵ Egressus est
 Pelii sylvas, ut
 obviam iret.
⁹⁶ Quamvis se-
 nex erat, lætitia
 quam animo

conceperat, agilem fecit. ⁹⁷ Insonuit pes equinus per campos minis frequenta-
 tos, propter ejus senectutem. ⁹⁸ Dextram blandè porrigens. ⁹⁹ In venera-
 tionem inclinat, & inferiores armos loco genuum incurvans. ¹ Pauperi an-
 tro. ² Subitò Thetis loca omnia perlustravit, quia Achillem non viderat.
³ Oculis circuit ipsa tacens. ⁴ Non diutius desiderium filii passa. ⁵ Ubi fi-
 lius meus est, tibi creditus? ⁶ Cur illum, vel tantillum temporis, permittis è
 conspectu tuo? ⁷ Num justa de causa in somniis territa fui? ⁸ Num vera
 futuræ calamitatis signa dederunt Superi? ⁹ O si falsa fuissent, & dolorem va-
 num attulissent! ¹⁰ Modò uterum meum vulneratum videre videor, per somni
 imaginem. ¹¹ Percutiendo pectus, lividæ & subnigræ sunt. ¹² Mammæ
 meas tigrides & ursi invadere visi sunt. ¹³ Sæpe mihi visa sum, filium in Stygia
 palude abluisse, ut invulneratum facerem, timida nempe, nè prima lotio non suffi-
 ceret. ¹⁴ Piaculum hoc est, quod usinam tacere poteram! ¹⁵ Corporibus
 vacua, & umbris solūm oppleta, quæ locum non implent. ¹⁶ Nam in his aquis
 prius totum immerfis, exceptis plantis, quibus vulneratus occubuit. ¹⁷ A Pro-
 teo monita sum, ut filium ad Magos purgandum ducerem, in extremis oceani litori-
 bus. Et aptè hoc commenta est, nè Chiron filium non dimitteret, si falsa foret, quo
 pacto delitesceret sub habitu muliebri. ¹⁸ Ritibus, quos sacra tradunt à magicis
 sacerdotibus instituta, qui apud Persas deorum cultui maximè insisterant. ¹⁹ Pro-
 teus, qui olim in Carpatho regnavit. ²⁰ Sub ea cœli parte, quæ electa est ad ex-
 piationes faciendas. ²¹ Oceano Æthiopico maximè remoto. ²² Extrema
 versùs occidentem. ²³ Pontus parens intepescit stellis in ipsum cadentibus: Ità
 Juven. dixit, — Herculeo stridente gurgite solem.

24 Quos omnes
mortales igno-
rant, præter
ipſos magos.

25 Expiationes
factæ per necro-
maniam, evoca-
tis umbris & Ma-
nibus.

26 Apſiopeſis:
ſubaudi, varia &
ignota quæ illis
divis redduntur.

27 Tædio tibi
erit, ſi omnia re-
petam, & à Pro-
teo prohibeor.

28 Magicis his
expiationibus
trade filium, ut
inviolabilis ſer-
vetur.

29 Non Chiron
dediſſet, ſi con-
feſſa fuiſſet muli-
ebres habitus,
ſub quibus eum
poſtea occulta-
vit.

30 Heroi inde-
gora.

31 Precatione
tibi ſpectas nu-
mina.

† al. Non ſuperant, i. e. nequis eſſe nimium ſolicita. 34 Ingentia ſunt quæ pe-
tis, ideoque ſummis precibus demerendi ſunt divi. 33 Invidebunt enim dii pe-
titioni tuæ, ut filius tuus fiat immortalis, & illius indoli & rebus geſtis æmulabuntur.

34 Nollem te ulteriore metu perterrefacere, quæ tuâ ſponte times. 35 Præmatu-
rum ejus robur ingentia acta parat. 36 Non falſâ imaginatione trahor, ut parentes
cæteri. † al. paria, i. e. pari tecum ratione moveor, ut timeam. 37 Antehac

æquo animo minas pateretur, & mandata exqueretur, nec longius e conſpectu meo
ſpatiarî ſolitus eſt. 38 Nunc non Oſſa Theſſaliæ mons, non Pelion editiſſimus

illi ſufficiunt, quos intrepidus, dum venatum it, quotidie prætergreditur. 39 Su-
per Othryn, alioſque montes ſparſa. 40 Qui formidabiles ſunt aliis, illi ipſi

Centaury de illius violentia ſæpe conqueſti ſunt. 41 Domos direptas eſſe, & ar-
menta coram oculis per illius vim abduſta. 42 Per campos & fluvijs ſe in fu-
gam converti. 43 Occultos dolos, & apertam vim contra illum cum indignatio-
ne machinantur. 44 Antehac Hérculem & Theſea vidi præternavigantes, cum

Argonautis reliquis. 45 Apſiopeſis ſubaudi, illos ſupereminuit, & præſtan-
tior vilis eſt. 46 Icitur, & quaſi trementem vulnerat. 47 Inter hæc venatur-
edit Achilles, ſudore, & pulvere major, quàm antea videbatur. 48 De ſolita pul-
chritudine deſatigatio nihil detraxit. 49 Rubicundus color per os diffunditur.

50 Puerilis ejus facies, à pilis mento fruticantibus, nondum immutatur.

51 Tran-

Pontus, ubi ²⁴ ignotis ²⁵ horrenda piacula diviſ,
²⁶ Donâque ſed ²⁷ longum cuncta enumerare, vetor que;
Trade ²⁸ magis. Sic ſata parens: neque enim ille do-
diſſet,

Si ²⁹ molles habitus, & tegmina ³⁰ ſæda ſateri
Auſa foret. Tunc ille reſert: Duc optima quaſo,
Duc genitrix, humilique deos ³¹ infringe precatu.

† Nam ³² ſuperant tua vota modum, placandâq; multum
³³ Invidia eſt. Non ³⁴ addo metum, ſed vera ſatebor;
Nefcio ³⁵ quid magnum (nec me ³⁶ † patria omina
fallunt)

Vis feſtina parat, teneroſque ſupervenit annos.

³⁷ Olim ferre minas, & obire audita ſolebat
Imperia, & noſtris procul haud diſcedere ab antris. ¹⁵⁰

Nunc illum non ³⁸ Oſſa capit, non ³⁹ Pelion ingens,
Theſſaliæve ⁴⁰ nives. Ipſi mihi ſæpe queruntur

⁴¹ Centauri, raptasque ⁴² domos, abſtractâque coram
Armenta, & ⁴³ campis ſemet, fluvijsque fugari.

⁴⁴ Inſidias, & bellum parant, tumidi que minantur. ¹⁵⁵

⁴⁵ Olim equidem, Argoos pinus cum Theſſalæ reges
Huc veheret, juvenem Alciden & Theſea vidi;

Sed ⁴⁶ taceo. ⁴⁷ Figit gelidus Nereida pallor.

Ille ⁴⁸ aderat multo ſudore, & pulvere major.

Attamen ⁴⁹ arma inter, feſtinatoſque labores

Dulcis adhuc viſu, niveo utitur ⁵⁰ ignis in ore

Purpureus, ſulvoque nitet coma gratior auro.

Nec dum ⁵¹ prima novâ lanugine vertitur atas;

- 165 ⁵¹ Tranquillaque facies oculis, & plurima vultu
⁵² Mater inest. Qualis ⁵³ Lycia venator Apollo
 Cum redit, & ⁵⁴ savis ⁵⁵ permutat plectra pharetris.
 Fortē & ⁵⁶ latus adest, (ō ⁵⁷ quantum gaudia formæ
 Adjiciunt!) ⁵⁸ saram ⁵⁹ Pholoos sub rupe leanam
 Perculerat ferro, ⁶⁰ vacuisque reliquerat antris
 170 Ipsam, sed catulos asportat, & ⁶¹ incitat ungues.
 Quos tamen, ut ⁶² fido genitrix in lumine visa est,
⁶³ Abjicit, exceptamque avidis circumligat ulnis;
 Jam ⁶⁴ gravis amplexu, jamque ⁶⁵ æquus vertice matri.
⁶⁶ Insequitur magno jam tunc connexus amore
 175 Patroclus, ⁶⁷ tantisque ⁶⁸ accenditur æmulis actis;
⁶⁹ Par studiis, ævique modis, sed robore dispar,
 Et tamen ⁷⁰ æquali visurus Pergama sato.
 Protinus ille ⁷¹ subit rapido, quæ proxima, saltu
 Flumina, fumantesque genas, crinemque ⁷² novatur
 180 Fontibus. ⁷³ Eurota qualis vada Castor ⁷⁴ anhelō
 Intrat equo, ⁷⁵ fessumque sui jubar excitat astri.
⁷⁶ Miratur, comitque senex, nunc pectora mulcens,
 Nunc sortes humeros: ⁷⁷ angunt sua gaudia matrem.
 Tunc ⁷⁸ libare dapes, Bacchæque ⁷⁹ munera Chiron
 185 Orat, & ⁸⁰ attonitam vario oblectamine mulcens,
⁸¹ Elicit extremō chelyn, & ⁸² solantia curas
 Fila movet, leviterque expertus pollice ⁸³ chordas,
 Dat puero. Canit ille libens ⁸⁴ immania laudum

inter venandum, & finibus suis transiit. Vide vers. 151.

direpti fuerunt. ⁵⁹ Irritat, & ad vim instigat. ⁶⁰ In Chironis limine, qui tam fidē aluit. ⁶¹ Præferens maternam pietatem suis voluptatibus. ⁶² Jam grandior factus, gremium matris quo acceptus est, pressit. ⁶³ Ad matris altitudinem accedens. ⁶⁴ Patroclus, Menœrii Opuntiorum regis filius, qui unā cum Achille Chironi instruendus dabatur, tunc aderat, etiam eā ætate artissimō fœdere amicitie conjunctus. ⁶⁵ Earum rerum studiosus imitator † al. extenditur. ⁶⁶ Ætate, animisque affectibus par, sed viribus impar. ⁶⁷ Uterque enim in obsidione Trojana cecidere: Patroclus ab Hectore, Achilles à Paride interemptus. ⁶⁸ Rapide insiluit in flumina, quæ propē erant, ad abluendum sudorem & pulverem. ⁶⁹ Absterfit & comptiorem reddidit. ⁷⁰ Sicut Castor venatione fatigatus, equo vectus subintrat Eurotam fluvium, qui in Laconia surgens Apollini dicatus est, propter frequentes lauros, quarum plenz sunt ripæ. ⁷¹ Fessio: ē geminis enī fratribus Castor eques fuit, Pollux pugil. ⁷² Splendorem suum innovat, qui in astra postea relatus est: Tangit historiam, quā Castor & Pollux, pro populo Romano excubantes, in fonte Juturnæ suos equos abluerē visi dicuntur. ⁷³ Chiron pulchritudinem alumni admiratur, & molliter attrahens, quā potest arte, ornat. ⁷⁴ Gaudens tantā fortitudine filii, anxius fuit, nē ex eadem virtute periret. ⁷⁵ Esculenta degustare. ⁷⁶ Vinum à Baccho inventum. ⁷⁷ Variis affectibus gaudii & timoris stupentem. ⁷⁸ Tandem citharam extrahit. ⁷⁹ —laborum Dulce lenimen. Horat. ⁸⁰ Pectine vel pollice pererratas, ut exploret utrum concinnus sit eorum sonus. ⁸¹ Ingentia virorum facta, quibus audiendis alii in laudis cupiditatem incenduntur.

⁵¹ Sedati sunt oculi, non irarum facibus rutilantes.

⁵² Magna matris pulchritudo.

⁵³ Talis Achilles visus est, qualis Apollo, cum Lyciā reliquit, quā mensibus hybernis juxta Pataram venationi dat operam, in Delon sese recipit.

⁵⁴ Depositis sagittis lyram assumpsit.

⁵⁵ Quantam illi pulchritudinem lætitia addit?

⁵⁶ Percussā leonā, quæ nuper pepererat, & asportatis ejus catulis rediit.

⁵⁷ Vicini montis Arcadiæ, quō longē latēq; vagatus Achilles

⁵⁸ Unde catuli

82 Quomodo
Hercules labores
exantlavit, &
monstra supera-
vit à Junone im-
missa.

83 Quomodo cru-
delibus castibus
Pollux interemit
Amycum, Beby-
ciorum regem.

84 Quam stre-
nuè Minotaurum
in Labyrintho
inclusum These-
us occidit.

85 Theseus Æ-
gei filius.

86 Matris cum
Peleo connubi-
um cecinit.

87 Montem in
illis nuptiis à
diis omnibus in-
fessum. Eò enim
convenerunt Su-
peri ad celebra-
dos Hymenæos.

88 Tunc fidum gaudium mater simulavit.
suasit nox, ut dormirent. 90 Chiron super saxum semet prostravit, ut equo par-
erat. 91 In Chironis completæ brachia se dedit. 92 Mavortia in Chiro-
nis præceptoris sinu obdormire, quanquam Theris tunc aderat. 93 Theris eà
noctè vigilias egit, in rupibus Pelii, cujus cautibus fluctus illius sonituum edebant.
94 Secum cogitat quonam secreto in loco abdat filium. 95 Variis delibera-
tionibus. 96 Vicina Thracia non placuit. Est enim Thracia Macedonici contem-
pna, cui annexa est Theffalia. 97 Ubi Mars occubitus fuit, & exinde valde belli-
cosa gens est. 98 Fortis Macedonia, quæ sub Alexandro fuit terrarum domina.
99 Neque Atheniensium civitas placuit, quæ ex varia historiarum lesione, in-
flammarè poterit ad virtutem. 1 A rege Athenarum Cecrope didici, qui omnis
generis doctrinam primò invenerunt. 2 Sperantur hæc civitates, quæ ad Hel-
lespontum sitæ, navigationi sunt nimium opportune, & ad peregrinationem Achil-
lem invitent. 3 Perlustrare eminentes, & abissimis montibus conspicuas Cyclo-
das. 4 Ex his. 4 Ubi Gigantes ab Hercule madati jacant. 5 Porras, cujus
circuitus 15 millium passuum est. Hujus incolæ Perseus offensæ Gorgonis capite
in lapides mutavit. 6 Ubi feminæ, furore à Venere immisso, una nocte omnes
viros à Thracio bello revertere nequere. 7 Cycloarum media, quæ Apollinis o-
raculo, & mercaturæ celeberrima est. 8 Otio & voluptati dedita, quæ aberant bel-
lorum sonitus. 9 Scyri regis. 10 Convectus virginum, quarum ludu reson-
nabant litora. 11 Sensus: Cum Thetis à Neptuno olim missa fuit, ut certius
cognosceret, utrùm Ægeon catenas dissolvisset, Scyron prætervecta animadvertit
imbelles incolæ choreis & ludo indulgere tantum. 12 Hic in coelis Briareus di-
ctus, qui in auxilium Jovis primò eælum ascendit, quo tempore Juno cum divis re-
liquis in eum conjuraverunt, postea & ipse cum aliis Titanibus contra Jovem in-
farsit, quare ad scopulos Ægei maris religatus est, ubi catenas dissolvere sentavit.

Semina; 81 qui tumida superâris iussa noverca

Amphitryoniades: 81 crudo quæ Bebrjæ castu

Obruerit Pollux: 84 quanto circumdata nexu

Ruperit 81. 82 Egides Minoi brachia tauri.

86 Maternos in fine voros, Superisque gravatum

87 Pelion: 88 hic flecto risit Thetis anxia vultu.

89 Nox trahit in somnos: 90 saxo collabitur ingens

Centaurs, 91 blandisque humeris se innectit Achilles,

(Quanquam ibi fida parens,) affuetaque pectora
92 mavult.

At 93 Thetis undisonis per noctem in rupibus astant,

94 Quæ nato secreta velit, quibus abdere terris

Destinat, huc, illuc, 95 diversa mente votinat.

96 Proxima, sed studitis multum 97 Mavortia, Thrace,

Nec Macedonum gens 98 dura placet, 99 laudumque datur

1 Cecropida stimulos. 2 Nimirum opportuna carinis,

Sestos, Abydenique sinus. Placet ire per 3 altas

Cycladas. 4 Hinc speret 4 Myconos, hinc illisq; Seriphos, 105

Et 6 Lemnos non æqua viris, atque 7 hospitæ Delos

Gentibus. 8 Imbelli naper 9 Lycomedis in aula

Virgineos 10 cætus, & litora persona ludo

11 Audierat, duos laxantem 12 Ægeonæ nexus

88 Tunc fidum gaudium mater simulavit. 89 Scro tandem

suasit nox, ut dormirent. 90 Chiron super saxum semet prostravit, ut equo par-

erat. 91 In Chironis completæ brachia se dedit. 92 Mavortia in Chiro-

nis præceptoris sinu obdormire, quanquam Theris tunc aderat. 93 Theris eà

noctè vigilias egit, in rupibus Pelii, cujus cautibus fluctus illius sonituum edebant.

94 Secum cogitat quonam secreto in loco abdat filium. 95 Variis delibera-

tionibus. 96 Vicina Thracia non placuit. Est enim Thracia Macedonici contem-

pna, cui annexa est Theffalia. 97 Ubi Mars occubitus fuit, & exinde valde belli-

cosa gens est. 98 Fortis Macedonia, quæ sub Alexandro fuit terrarum domina.

99 Neque Atheniensium civitas placuit, quæ ex varia historiarum lesione, in-

flammarè poterit ad virtutem. 1 A rege Athenarum Cecrope didici, qui omnis

generis doctrinam primò invenerunt. 2 Sperantur hæc civitates, quæ ad Hel-

lespontum sitæ, navigationi sunt nimium opportune, & ad peregrinationem Achil-

lem invitent. 3 Perlustrare eminentes, & abissimis montibus conspicuas Cyclo-

das. 4 Ex his. 4 Ubi Gigantes ab Hercule madati jacant. 5 Porras, cujus

circuitus 15 millium passuum est. Hujus incolæ Perseus offensæ Gorgonis capite

in lapides mutavit. 6 Ubi feminæ, furore à Venere immisso, una nocte omnes

viros à Thracio bello revertere nequere. 7 Cycloarum media, quæ Apollinis o-

raculo, & mercaturæ celeberrima est. 8 Otio & voluptati dedita, quæ aberant bel-

lorum sonitus. 9 Scyri regis. 10 Convectus virginum, quarum ludu reson-

nabant litora. 11 Sensus: Cum Thetis à Neptuno olim missa fuit, ut certius

cognosceret, utrùm Ægeon catenas dissolvisset, Scyron prætervecta animadvertit

imbelles incolæ choreis & ludo indulgere tantum. 12 Hic in coelis Briareus di-

ctus, qui in auxilium Jovis primò eælum ascendit, quo tempore Juno cum divis re-

liquis in eum conjuraverunt, postea & ipse cum aliis Titanibus contra Jovem in-

fersit, quare ad scopulos Ægei maris religatus est, ubi catenas dissolvere sentavit.

- 110 *Fussa* ¹³ *sequi*, ¹⁴ *centumque dei numerata ceteros*:
¹⁵ *Hæc placet, hæc timida tellus tuiſſima matri*.
¹⁶ *Qualis vicino volueris jam ſedula perſu,*
ſi nunc timens quâ fronde domum ſuſpendas inanem,
Providet hinc ¹⁸ *ventus, hinc anxia cogitas* ¹⁹ *angues,*
115 *Hinc* ²⁰ *homines: tandem dubia placet umbra,* ²¹ *noviſq;*
Kix ²² *ſeſis in ramis, et proxima arbor amatur.*
²³ *Altera conſilio ſupreſt, trāſtēque ſuigat*
Cura decem, ²⁴ *natum ipſa ſinu complexa per undas,*
An magno ²⁵ *Tritone ferat,* ²⁶ *ventuſque volucres*
120 *Advocet, an pelago* ²⁷ *ſolitam Thaumantida pūſci.*
²⁸ *Elleis inde fretis, et murice ſranat acuto*
Delphinas bijuges, quos illi maxima ²⁹ *Tethys*
Gurgite ³⁰ *Atlanteo, pelagi ſub* ³¹ *valle ſonora,*
Nutrierat. ³² *Nullū cadaver Neptunia, gheura*
125 *Tantus honor forma,* ³³ *nandique potentia:* ³⁴ *nec plus*
Pectoris humani. Juber bos ſuſſiſtere ³⁵ *pleno*
Littore, ne nuda necent: ³⁶ *contagia terræ.*
Ipſa dehinc roſo ³⁷ *reſolūta pectore Achillem*
(ad ³⁸ *quæ pueris ſopor* ³⁹ *l.)* ⁴⁰ *Emonit de rupibus antro*
130 *Littora. Monſtrat iter, vixitque* ⁴¹ *effulſerat orbe*
Cynthia. ⁴² *Proſequitur Divam, ceteræſque recurſus*

- 13 Perſequi & fugientem apprehendete.
14 Ad numerum manuum ejus quæ conſtringebantur.
15 Hæc Inſula Scyrorum imbellis & effeminata, præcipue placuit ad occulandam filium.
16 Sicut avis paritura, omnia notiva timet, ne pulli deſtruantur, ſic vêtetur Thetis &c.
17 Quo in ramo nidum componat.
18 Ne ab illis diruatur & diſſipetur.
19 Ne ipſam incubantem unâ cum pullis devorent.

20. Poſt longam inquiſitionem, eligit locum umbratilem, & aptum ad nidum componendum. 21 Frondentibus in veris initio, quando aves nidificant. 22 Vix in arbore eleſta conſtitit, & protinus amare incipit. 23 Poſt locum eleſtum cura ſecunda deliberationem habet, quomodo ſuum filium cõ vehat. 24 Utrum ipſa ſua ſuo filium complexa in inſulam deſtinatam ferat. 25 An Tritoni ferendum imponat. 26 An ventis ferendum committat, aut Itidi arcui cœleſti. 27 Iris hæc, Thaumantis, i. e. admirationis filia, creditur e mari orta, eoque rursus deſcendens. 28 Placuit tandem delphinas e mari evocare, & fræno ex muricibus factis cohibere, & in jugum mittere. 29 Oceani uxor, quæ & Thetis major dicitur, huic Thetidi minori hos delphinas alit. 30 Mari Atlantico quod Mauritaniam claudit: ab Atlante monte, qui ei ſupereminet. 31 Ubi mare inter Calpen & Abylam, quaſi vallis clauditur, & ingente fremitu edat. 32 Nulli per oceanum delphines tam caruleâ formâ conſpicui. 33 Tanta in natando dexteritas & velocitas. 34 Major in homines amor, Delphines enim hominem non expaveſcunt, ut alienum, ſed obviam navigiis eunt, & alludent exultantes. 35 Aquis juxta terram. 36 Ne contactu terræ undarum vacuæ lederentur. 37 Membris profundo ſomno ſolutis & quaſi ſtuentibus: alit dormientem. 38 Quam ingens pueris ſopor eſt, priuſquam curis vel ætate deterior ſit! 39 E Chironis antro tranſfert ad oceanum, qui molliter ſternebatur. 40 Ne quietis ſomnium interrompant. 41 Effulſurat, i. e. plenilunium erat, quo totus Lunæ orbis lumine impletur. 42 Chiron ad litus concomitatur, orâque ut citò rediret.

43 Non sollicitus de periculo maris, quoniam in potestate Thetidis maris deest fuit.

44 Lacrymas in discessu dissimulat, Centauro indignas.

45 Sublatos fluctibus & rursus depressos, quam longo potuit visu prosecutus est.

46 Equinā parte corporis erectā. Vide Epithal. Stell. ad vers. 217.

47 Fluctus, quā cursum tendunt, spumant & incanescunt.

48 Vestigium cursūs quem Delphines trahunt, superfusus aquis immergitur.

49 Sylva Arcadica & Thessalica, quae saepe venanti resonare, desinent abeuntem, qui nunquam reversurus est, sed in bello Trojano periturus. 50 Olim serenus, nunc quasi doloris nubibus obductus. 51 Hic fluviū est, cui comas suas, si redisset, devoverat, prius lætitiā fluens, nunc prae dolore arescens. 52 Chironis antrum, quod prius carminibus ejus resonabat. 53 Dii sylvestres, quos sapius puerili carmine oblectaverat, amissum quarunt, & novum silentium mirantur. 54 Achillem, quem maritum Nymphæ speraverant. 55 Auroræ descriptionis orientis solis splendore obscurantur astra. 56 Ex aquis primò emergens. 57 Distillantes, & rore matutino diffuentes. 58 Aqua marina, quam Phœbi currus in aeternum elevatus secum attraxerat, in tenui rore descendit. 59 Brevis spatio Thetis ad portum Scyrium enavigavit. 60 E curru Thetidis dimissi sunt. 61 Quando somnus ab Achille terribis & discussus est. 62 Per palpebras immisissum. 63 Ad primum aeris inturbum. 64 Admiratur in quam terrarum oram devolutus sit. 65 Cogitatione volvit. † al. versa. Atque ignota, i. e. novam rerum faciem. 66 Veretur quod revera mater non sit, neque suis oculis habenda fides. 67 Matru cum præhendit, & occupat præloqui. 68 Si Jovi juncta fuisset. 69 Quoniam immortalis dea sum, ideoque immortalī deo digna. 70 Quas nuptias fors ferebat, nisi Protei vaticinio inhibita fuissent. 71 Mecum in caelis immortalis vixisses, & nullus fati metus me pulsaret. 72 Mercurio, aut aliis Jovis filiis par. 73 Jovis uxor in caelis patiens, inferiores Parcas contemnerem. 74 In humanum genus & terrestria solum imperium exercentes. 75 Infra tuum meritum est, quod patrem mortalem habes. 76 Ex solo materno sanguine tibi immortalitas reservatur.

43 *Securus pelagi Chiron rogat, 44 udāque celat Lumina, & 45 abreptos oculis, jam jamque latentes*
 46 *Erecto prospectat equo: 47 quā cana parumper Spumant signa fuga, & 48 liquido perit orbita ponto.*
 49 *Illum non aliās rediturum ad Thessala T empe Jam 50 tristis Pholoe, jam 50 nubilus ingemit Othrys,*
 Et 51 *tenuis Sperchios aquis, 52 speluncāque docti Muta senis, quarant puerilia carmina 53 Fauni,*
 Et sperata diu plerant 54 *connubia Nymphæ. (tan*
 55 *Jam premit astra dies, 56 humilisque ex aquore Ti-*
 57 *Rorantes evolvit equos, & ab æthere magna Sublatum curru 58 pelagus vadit. At 59 vada mater*
 Scyria jam dudum fluctus emensa tenebat :
 60 *Exierantque jugo fessi Delphines herili.*
 Cum pueri 61 *tremefacta quies, oculique jacentis*
 62 *Infusum sensere diem. Stupet 63 aere primo,*
 64 *Quæ loca, qui fluctus, ubi Pelion, 65 omnia t versat,*
 Atque ignota videt, 66 *dubitātque agnoscere matrem.*
 67 *Occupat illa manu, blandēque affata paventem:*
 Si mihi, chare puer, 68 *thalamos fors 69 æqua dedisset,*
 70 *Quos dabat, 71 ætherei ego te complexa tenerem*
 72 *Sydus grande plagis, magnique 73 puerpera cæli,*
 Nil 74 *humiles Parcas, terrenāque fata vereretur.*
 Nunc 75 *impar tibi nate genus, 76 præclusāque leti*

235

240

245

250

255

Tantum matre via est. Quin nunc ⁷⁷ metuenda propin-

quant

Tempora, & extremis admodum pericula ⁷⁸ metis.

⁷⁹ Cedamus, paulumque animos summi te viriles,

Atque ⁸⁰ habitus dignare meos. ⁸¹ Si Lydia ⁸² durâ

Pensa manu, mollisque ⁸³ tulit ⁸⁴ Tyrrhinus hastas:

Si ⁸⁵ decet auratâ Bacchum ⁸⁶ vestigia palli

Verrero: ⁸⁷ virgineos si Juppiter induit artus:

Nec magnum ambigui ⁸⁸ fregerunt Caneâ ⁸⁹ sexus:

Has ⁹⁰ sine (quæso) minas, numenq; exire malignum.

Mox iterum campos, iterum Centaurica reddam

⁹¹ Lustra tibi. Per ego hoc ⁹² decus, & ventura ju-

venta

Gaudia, si ⁹³ terras, humilemque experta maritum

Te propter, si ⁹⁴ progenitum Stygis amne ⁹⁵ severo

⁹⁶ Armavi, (⁹⁷ totumque utinam) cape ⁹⁸ iusta parumper

Tegmina, nil ⁹⁹ nocitura animo. Cur ora reducis?

Quidve ² parant oculi? pudet hoc ³ mitescere cultu?

Per te, chære puer, cognata per æquora juro,

Nesciet hoc Chiron. Sic ⁶ horrida pectora tractat

⁷⁵ Nequicquam mulcens; abstat ⁷ genitorque roganti,

⁸ Nutritorque ingens, & ⁹ cruda exordia magnæ

¹⁰ Indolis. Effrena ¹¹ tumidum velut igne juvenæ

Si ¹² quis equum primis summittere tentet habenis:

minam simularet. ⁸² Virili, & quæ res arduas suscepit. ⁸³ Mutavit clavam
pro colo, & calathis, & thyrsis. ⁸⁴ Hercules in oppido Tyrrhinæ natus. ⁸⁵ Si
Bacchus in conviviis muliebre vestimentum sumit, cum — parum fortigradu, Auro
decorum syrma Barbaricum trahit. Sen. ⁸⁶ Fusa erat ad teneros lutea palla pedes.
Tibul. de eodem. ⁸⁷ Si Jupiter Calistus amore captus, virginem Dianam si-
mulavit. ⁸⁸ Neque animo fractus fuit Cæneus, quando sexum mutavit. ⁸⁹ Mō-
do vit, modo femina. Sunt qui credunt eum Androgynum fuisse. ⁹⁰ Patere, ut
simulatum prætereat hæc maligni numinis ira, quæ tibi exitium minatur. ⁹¹ A-
periam tibi nova ferarum cubilia, & ad Chironis antrum iterum deducam, ⁹² Per
juvenæ tuæ virtutem te oro. ⁹³ Si Pelei mortalis nuptias sustinui, ut tu gigne-
ris, ⁹⁴ Simulac natus es, in Stygis aquis te prolui. ⁹⁵ Quem dii violare
metuunt. ⁹⁶ Ut sis invulnerabilis. ⁹⁷ O si plantas etiam lavissem, quibus te
prehendi. ⁹⁸ Sub his vestibus te paululum protegas. ⁹⁹ Quæ animum non
efficiunt, neque effeminatum reddent. ¹ Cur indignaris, & retro convertis os,
quasi oblatum respuens? ² Cur torvè & obliquè hæc vestimenta aspicias? ³ Sub
hec velamine, mitiorem & minus virilem animum induere. ⁴ Nerei enim mari-
no deo Achilles nepos fuit. ⁵ Rei ignarus erit, nec propter mollitiem hanc te ca-
ligabit. ⁶ Per has blanditias frustra lenire asperum filii animum tentat. ⁷ Pa-
tris Pelei memoria, cujus virtuti filium respondere par est, matris votis his refra-
gatur. ⁸ Gravis & severus Chiron, à cujus disciplina dissentire nollet. ⁹ Aspe-
ra educationis principia. ¹⁰ Quæ futuram virtutem significabat. ¹¹ Tumentem
calore & vigore juvenæ, quæ nondum frænum est passa. ¹² Si quis equum indo-
mitum fræna & scellorem pati cogat.

⁷⁷ Formidanda,
ex bello Trojano
futuro, quo te
perituum cecidit
Proteus.

⁷⁸ Metaph. à
currentibus sum-
ptâ, qui è carce-
re missi, ad me-
tam festinant.
Sensus; Nos me-
ta sumus, ad
quam appropre-
rant pericula,
& jam propè ad-
mota sunt.

⁷⁹ Obsequere
mibi mi fili, &
paulisper auda-
ciam tuam de-
pone.

⁸⁰ Vestes scæmi-
neas indue.

⁸¹ Non te hic
habitus dedece-
at, si Hercules
Omphales Lydiæ
amore captus, ad
lanificium com-
pelleretur, & fe-

Ille

13 Libertate
gloriosa currendi
per campos, &
tranandi quos
velit fluvios.

14 Domitoris
manibus non fa-
cile cedit.

15 Lupatis: lupa-
tum frantum
aspetrum est, à
lupinis dentibus
dictum, qui in-
quales sunt.

Serv.

16 —Prensiue
negabunt Verbe-
ra dura pati, &
facis parere lupa-
tis. Virg.

17 Qui liberè
prius spatiaba-
tur, admiratur à
domino custendi
legem accipere.

18 Unde anxie
Theridi tanta
calliditas fuit, ut
filium à proposi-
to dedaceret?

19 Astutia enim
sua Lycomedem & filias ejus fefellit.

20 Mollitiei non aptum quæ mens dimo-
vit? 21 Status erat sacrificiorum dies Palladi, cujus in Seyto templum in li-
tore fuit. Isti & Pallas αἰγιαλῆς, i. e. litoralis dea. Vide Hercul. Surrent.
ad vers. 136.

22 Filia Lycomedis pacifici, cujus aulam imbellem prius di-
xerat. 23 Festo die extra regiam vagabantur. 24 Ut dicarent sarta ex flo-
ribus, & veris primitias, 25 Quæ casside tegi solebant, ut convenit bellicosa
dez. 26 Sertis ægidem & hastam dea redimire. 27 Formosæ omnes erant,
& ornatu vario conspicuæ. 28 Nobiles erant, & egressæ annos, quibus teneræ
puellæ erubescere solent. † al. animique. 29 Expectatione maritorum pleni

30 Quantum Venus Nereidas superat, & Diana Naiadas, tantum Deidamia an-
tegit reliquas sorores. 31 In Isthmo prope Neptuni fanum, effigies est Veneris
supereminens Nereidas circumfusas. Vide Epithal. Stella ad vers. 116.

32 Eminet, & toto vertice supra est. Ovid. 33 Regis filia. 34 Formâ suâ
obscurat reliquas, quò minus pulchræ videantur. 35 Omnis corporis ornam-
entum erat, majorem ex facie lucem recipiebant. 37 Aurum in monilibus
ejus splendidius reddebatur † al. blandior auro. 38 Palladi par esset, si
illa ex ægide Gorgonis angues deponeret. 39 Thoracis: Est enim in Pal-
ladi ægide Gorgonis caput impressum, cum serpentis capillis. 40 Si nictor
videretur deponens galeam. 41 Ubi asper Achilles hanc è longinquo pro-
spicit.

Ille diu campis, fluviusque, & 13 honore superbo
Gavissus, non 14 colla iugo, non aspera præbet

Ora 15 lupis, 16 dominique negat captivum intrare

Imperia, atque 17 alios miratur discere cursus.

Quis 18 deus attonitæ 19 fraudes, astutique parenti

Contulit? 20 indocilem quæ mens attraxit Achillem?

21 Palladi litoræ celebrabat Scyros honorum

Fortè dictæ, 22 placidæque sarta Lycomede sorores

23 Luce sacrâ patriis (quæ rara licentia) miris

Exierant, 24 dare veris opes, divaque 25 severas

Fronde ligare comas, & 26 spargere floribus hastam.

Omnibus eximium formæ decus: 27 omnibus idem

Cultus; & 28 expleto teneri jam sine pudoris

Virginis matura toris: † annique 29 tumentes.

30 Sed quantum virides 31 pelagi Venus addita Nym-
phas

Obruis, aut buxcris quantum Diana 32 relinquit

Naiadas, effulget tantum 33 regina decori

Deidamia chori, pulchrisque sororibus 34 obstat.

Illius è roseo 35 flammatur purpura vultu,

Et 36 gemmis lux major inest, & 37 blandius aurum;

Atque ipsi par forma 38 deæ, si 39 pectoris angues

Ponat, & exemptâ 40 placetur casside vultus.

Hanc ubi ducentem 41 longè socia agmina vidit

Trux puer, & nullo⁴² temeratus pectora motu;

⁴³ Dirigit, totisque novum ⁴⁴ bibit assibus ignem.

Nec ⁴⁵ lares haustus amor, sed fax ⁴⁶ vibrata medullis

⁴⁷ In vultus, atque ora redit, ⁴⁸ lucemque genarum

Tingit, & impulsam tenui ⁴⁹ sudore pererrat.

⁵⁰ Lactea ⁵¹ Massageta veluti cum pocula fuscant

Sanguine puniceo, vel ebur ⁵² corrumpitur ostro:

Sic variis manifesta notis, pallétque, rubétque

⁵³ Flamma recens, ⁵⁴ Eat, atque ultro serua hospita

sacra

Discutiat, ⁵⁵ turba securus, & ⁵⁶ immemor avi,

Ni pudor, & iuncta teneat ⁵⁷ reuerentia matris.

⁵⁸ Ut pater armenti quondam, rectorque futurus,

Cui nondum toto ⁵⁹ peraguntur cornua gyro,

⁶⁰ Cum ⁶¹ sociam pastus niveo candore iuveneam

Aspicit, ⁶² ardescent animi, primis que per ora

Spumat amor, spectant bilares, optantque ⁶³ magistri.

Occupat ⁶⁴ arrepto jam tempore conscia mater:

Hosne inter simulare ⁶⁵ choros & ⁶⁶ brachia ludo

⁶⁷ Nectere, Nate, grave est? ⁶⁸ gelida quid tale sub Ossa

Peliactis que jugis? O si mihi ⁶⁹ jungere curas,

Atque alium portare sinu contingat Achillem!

⁷⁰ Mulcet, Latúsque rubet, visusque superbos

⁷¹ Obliquas, vultusque manu ⁷² leviori repellit.

⁷³ Aspicit ⁷⁴ ambiguum genitrix, cogitque ⁷⁵ volentem,

⁷⁶ Innectitque sinus. Tunc colla ⁷⁷ rigentia mollit,

⁷⁸ Hi cum per desertas discurrunt, equorum suorum sanguinem è sinistri pedis ve-

na haustum bibunt. Sic Lucan. Et qui cornipedes in pocula vulnerat atrox: *Massa-*

gites. ⁷⁹ Cum notis purpureis ebur distinguitur; quod Lydiarum mulierum ar-

tificium est: *Maonis Assyrium femina tingit ebur.* Ovid. ⁸⁰ Novus amor:

⁸¹ Temporum Enallage. Sensus; Ivisset, & sua sponte hospitalia jura indomi-

tus disturbasset. ⁸² Contemnens periculum à puellari turba. ⁸³ Oblitus se

puerum esse, qui talia audeat, & rapinam istam meditetur. ⁸⁴ Si non matris

présentia pudorem iniecerit, ⁸⁵ Ut juvenus, qui quando in taurum creverit,

admissarius futurus est, & vir gregis. ⁸⁶ Nondum plenè incurva & perfecta sunt

cornua. ⁸⁷ Que una vescitur, in iisdem pascuis. ⁸⁸ Conjunctionis cupidine

flammatur. ⁸⁹ Pastores optant, ut juveneam inear. ⁹⁰ Captà hac opportunitate

Thetis conscia amoris filii ex his indicis, ita eum affatur. ⁹¹ In cetu tam

hermosarum virginum num grave tibi est sexum tuum dissimulare? ⁹² Brachijs

plexis tripudiare. ⁹³ Quid Thessalicis montibus, jugisque Peliacis unquam tale

vidisti? ⁹⁴ Utinam mihi contingeret duplicem curam suscipere, scil. de re, &

de re, à te suscepto tibi pari. ⁹⁵ Lenitur his dictis, quando id suaderetur, quod

summo volupe est. ⁹⁶ Protervos oculos in obliquum tendit, quasi vinci se passus.

⁹⁷ Placator quàm prius vestes fœmineas tractat, quasi accepturo similis. ⁹⁸ Du-

bitantem, non planè abnuentem. ⁹⁹ Qui nolle videri voluit, vim faciliè pati-

tur. ¹⁰⁰ Sinuosam fœminæ vestem illi injicit. ¹⁰¹ Asperum emollit.

74 Sub-

⁴² Qui nun-

quam prius a-

more persenserat.

⁴³ Obstupuit, &

penè deliquium

sensuum passus

est.

⁴⁴ Sic Virgil.

— atque ossibus

implicat ignem.

⁴⁵ Celare non

potuit amorem,

quem longum

biberat.

⁴⁶ Amor infu-

sus per medullas,

& prœcordijs gli-

scens, in oculis

scintillat.

⁴⁷ Candorem

faciei rubore as-

ficat.

⁴⁸ Super prœsti-

nam pulchritudi-

nem sudorem in-

ducit.

⁴⁹ Bo colore

Achilles visus

est, ut quando

Scythæ poculum

equini sanguinis

cum lacte mi-

scant.

74 Docet quomodo humeros submisit gerat. Ita enim matres student, demissis humeris, & vincto pectore filia ut graciles sint. Terent.

75 Facit ut laxiora & solutiora videantur, qualia puellam decens.

76 Capillos non prius pectos, & modice cultos, mundo muliebri disponit.

77 A collo suo ad nati collum.

78 Infimas vestis partes limbo picturis distincto circumdat.

79 Vestis extremitatem ad imos pedes.

80 Docet qualiter incedat, pedesque & manus moveat.

81 Quam demissa & gracili voce verba pronunciet.

82 Sicut imagines cereæ, victuræ artificis pollice, i. e. vivis certantes oribus propter similitudinem, 83 Quorum calore & artificio formantur. 84 Ex viro feminam facientis. 85 Longo labore non opus erat. 86 Nam præter invictam fortitudinem, inerat illi decor & pulchritudo, ut sexui femineo valde accederet. 87 Intuentes ambiguos reddit, utrum mas sit, an femina. Ordo: sexus ambiguus, & latens tenui discrimine fallit intuentes, i. e. parvâ differentia ludit. 88 Progrediuntur simul, & inter ambulandum nova præcepta de motu & gestu tradit. 89 Exemplo filiarum Lycomedis reipsum finges. 90 Nè Lycomedes, si te virum suspicetur, in aulam non admittat. 91 Cœtu femineo plenz. 92 Et occulta fraus mea non succedat. 93 Inter colloquendum digitis comit & disponit. 94 Diana, quæ Hecate dicta est, quod centum victimis placetur, ex Menelai instituto. 95 Venatione defatigata. 96 Ad Jovem & Apollinem revertitur. 97 Quam Latona comitatur. 98 Nudata filia brachia velamine amicit. 99 Dimittit vestes subductas, & in nodum collectas. 1 Ornare, & in ordinem disponere crines, intèr venandum sparsos. 2 Ex improviso Lycomedem salutat. 3 Coram aris deæ Palladis in litore. 4 Tux curæ mandamus hanc Achillis sororem, Polydoram. 5 Removet reipsum suspicionem, quia virile aliquid in facie ejus emicuit. 6 Quam similis fratri sit, ex vultus ferocia.

74 Submittitque graves humeros, & fortia 75 laxat Brachia, & 76 impexos certo domat ordine crines: Ac sua dilecta cervice monilia 77 transfert, Et 78 picturato cohibet 79 vestigia limbo.

80 Incessum, motumque docet, sandique 81 pudorem. Qualiter artificis 82 victura pollice cera

Accipiunt formas, 83 ignemque, manumque sequuntur: Talis erat divæ natum 84 mutantis imago.

Nec 85 luctata diu: 86 Superest nam plurimus illi Invieta virtute decor, fallitque ruentes

87 Ambiguus, tenuisque latens discrimine sexus.

88 Proceunt, iterumque monet, vursamque fatigat Blanda Thetis: sic ergo gradus, sic ora, manusque Nata crescit, comitesque modis 89 imitabere fictis.

90 Nè te suspectum 91 molli non misceat aule Rector, & incepti 92 preceant mendacia furti. Dixit, & 93 admoto non cessat comere tactu.

Sic ubi virginis 94 Hecate lassata 95 pharetris,

Ad 96 patrem fratremque redit, comes hæret eunti

97 Mater, & ipsa humeros, 98 exteraque brachia velat, Ipsa arcum, pharetramque locat, 99 vestesque latentes Diducit, sparsosque fudet componere crines.

Protinus 2 aggreditur regem: atque ibi testibus 3 aris,

Hanc tibi, ait, nostri 4 germanam, rector, Achillis

(5 Nonne vides ut 6 torva genas, aquandaque fratris ?)

Tradimus. Arma ⁷ humeris, arcumq; ⁸ animosa petebas
Ferre; & ⁹ Amazonio connubia pelleret ritu:
Sed ¹⁰ mihi curarum satis est pro stirpe virili.

355 ¹¹ Hæc ¹² calathos & ¹³ sacra serat. Tu ¹⁴ frange re-
gendo

Indocilem, sexumque ¹⁵ tene, dum ¹⁶ nubilis atas,
Solvendusque pudor. Nève ¹⁷ exercere protervas
Gymnadas, aut ¹⁸ lustris nemorum concede vagari.

¹⁹ Intus alæ, & similes inter seclude puellas:

360 ²⁰ Littore præcipue, portuque arcere memento.

²¹ Vidisti modò vela Phrygum; jam ²² mutua jura
Fallere, transmissæ ²³ pelago didicere carinæ.

²⁴ Accedit dictis pater, ²⁵ ingenioque parentis
Occultum & Eaciden (quis ²⁶ divum fraudibus obset?)

365 ²⁷ Accipit: ²⁸ ultro etiam veneratur supplice dextrâ,

Et ²⁹ grætes electus agit. Nec ³⁰ turba piarum
Scyriadum cessat nimio ³¹ desigere visu

Virginis ora nova: ³² quantum cervice, comisque
Emineat, ³³ quantumque humeros, ac pectora fundat.

370 ³⁴ Dehinc sociare choros, ³⁵ castisque accedere sacris
Hortantur, ³⁶ ceduntque locum, & contingere gaudent.

³⁷ Qualiter ³⁸ Idaliæ volucres, ubi mollia ³⁹ frangunt
Nubila, jam ⁴⁰ longum cæloque, domoque gregatæ,

Si junxit pennas, ⁴¹ diversoque hospita tractu

375 ⁴² Venit avis; cunctæ primùm mirantur, & ⁴³ horrent;
Mox propiusque volant, ⁴⁴ sociam jamque aere in ipso

pore in arcem ferebant. Ovid. ¹⁴ Doma sexum, nè indocilis sit. ¹⁵ Conti-
ne intra limites, nè evagetur. ¹⁶ Usquedum adoleverit, & — expleto teneri sit si-
ne pudoris Virginis matura toris. ¹⁷ Nè gymnasia frequentet, & certaminibus
se exerceat. In his ludis nudabantur agonistæ; ideoque vetuit mater, nè Achilles
sexus appareret. ¹⁸ Nè erret in obscuris & abditis sylvarum locis, ubi etiam de-
prehendatur mas esse à stupratoribus. ¹⁹ Domi contineas cum ejusdem sexûs vir-
ginibus. ²⁰ Ad quod appellere naves & mercatores solent. ²¹ Modò vidi-
sti Helenam à Paride raptam, & Phrygiis carinis transportatam. ²² Jus hu-
manæ societatis, quod mutuo servandum esset. ²³ Per Oceanum transcurrentes.
²⁴ Lycomedes dicenti assentitur. ²⁵ Fraude & calliditate Thetidis. ²⁶ Illa
enim marina dea fuit, facillè itaq; mortalibus imponeret. ²⁷ Per se honorificè
hospitem dextrâ inducit. ²⁸ Gratias Thetidi agit, quòd ex tot principibus ele-
ctus sit, ad custodiam natæ. ²⁹ Filiæ Lycomedis, Scyri regis. ³⁰ Intente in-
tueri Achillem, sub specie virginis oblatum. ³¹ Quantum procerâ formâ &
pulchritudine anteat alias. ³² Quàm latos humeros, pectusque prominentius
habeat. ³³ Rogant ut secum sacra Palladi virgini faciat. ³⁴ In honorem
dextram illi concedunt. ³⁵ Sicut columbæ Veneri decatæ, ab Idalio Cypri ne-
more, ubi Venus colitur. ³⁶ Ubi nubes facillè cedentes volatu dividunt.
³⁷ Diu sociæ & in aere, & in columbario. ³⁸ Si columba è diversâ regione &
aliunde veniens se associet. ³⁹ Erectis pennis admirantur. ⁴⁰ In gregem
suum recipiunt.

⁷ — humeris ba-
bilem suspenderet
arcum. Virg.

⁸ Absque puel-
lari timiditate.

⁹ More Ama-
zonum, quæ nu-
bendi finitimis
animum amiseret.
Vide Justin. lib.

² dicuntur ab æ
privativo, &
μαζδς mamma-
quarum, dextram
exurebant.

¹⁰ Pro Achille
meo satis sollicita
sum, nollem eti-
am Polydoram
meam animum
virilem suscipere
¹¹ Exerceat hæc
opera muliebria.

¹² Cistas fœmi-
neas, quibus fu-
sus & penia mu-
lieres reponunt.

¹³ Lanificia
Palladi sacra;
cistophoria, quæ
virgines nobiles
certo anni tem-

41 Lento alarum strepitum Paulatim fecere suam, ⁴² phasisque secundo
 42 Ducunt ad peristeria sua, in domum culminibus extructa. ⁴³ Digreditur multum cunctas in limine mater;
 43 Lente The- ⁴⁴ Dum repetit monitus, arcandique marmora figit
 tis discedit, diu ⁴⁵ Auribus, & tacito dat verba novissima voto. 380
 in limine morata. ⁴⁶ Tunc excepta freto, longè cervice reflexa
 44 Præcepta in Abnatat, & blandis affatur littora verbis:
 aure filii iterat, ⁴⁷ Chara mihi tellus, magna cui pignora curæ,
 clam & secreto ⁴⁸ Deposituque ingens, timido commissurus astu, 385
 admonens. ⁴⁹ Sis felix, taceisque precor, quo more tacebat
 45 Extremam Creta Rhex: Te longæ honor, æternæque cingent
 Vale votis tacitis ⁵⁰ Tempa, nec instabili famâ superabere Delo.
 concipit. ⁵¹ At ventis, & sacra fretis, interque vadofas
 46 Infiliens in ⁵² Cycladas, & Egeæ frangunt ubi saxa procellæ, 390
 aquas cervicem ⁵³ reflexit, ut quoad liceret, filium
 reflexit, ut quoad ⁵⁴ Nereidum tranquilla domus, jurandæque nuntis
 liceret, filium ⁵⁵ Insula; ne solum Danaas admitte carinas:
 in Scyro reli- ⁵⁶ Te precor, hic thiasos tantum, & nihil utile bellis,
 dum intueretur. ⁵⁷ Hoc famam narrare doce. Dûnque arma parantur
 47 Ordo, cui ⁵⁸ Dorica, & alternum Mavors inter furit orbem, 395
 commissimus ⁵⁹ (Cedo equidem) sit virgo pii Lycomedis Achilles.
 pignora magna ⁶⁰ Interea meritos ultrix Europa dolores,
 curæ, i. e. filium ⁶¹ maximâ curâ custodiendum. ⁶² Dulcibus armorum furiis, & supplice regum
 48 Quamvis a- ⁶³ Conquestu flammata movet, quippe ambit Atrides
 stutia mea Lyco-
 medem decepit, adhuc tamen non timore vacua sum, ne res innotescat. ⁴⁹ Mihi propitia sis & taciurna. ⁵⁰ Sicut tacebat Creta, quando Rhea, i. e. Ops filium Jovem inibi abscondebatur, ne à patre Saturno devoraretur: sic tu Achillem tuæ fidei mandatum occulta. ⁵¹ Omnibus gentibus in æternum venerationi eris, ⁵² Nec major erit Deli fluctuantis fama, quam Apollo per totum orbem celebrem fecit. ⁵³ Ante nativitate Apollinis & Dianæ, — quibus navis mobilis tellus stetit. ⁵⁴ Tu, ô insula, sacrata eris, & minimè obnoxia ventis & fretis. ⁵⁵ Ex omnibus vicinis Cycladibus, inter quas breves aquæ sunt & vadofæ. ⁵⁶ Hypallagæ; ubi Egei maris scopuli procellas frangunt. ⁵⁷ Sedes quam Nymphæ propter tranquillitatem sibi eligant. ⁵⁸ Per quam quasi numen sacratissimum navæ jurabunt. Hoc illud est quod modò dicebatur, — Te longæ honor, æternæque cingent Tempa. ⁵⁹ Hoc solum poscimus, ne Danaas carinas admittas. ⁶⁰ Ordo & sensus: Precor te, doce famam hoc narrare; i. e. apud exteras gentes spargere, hic thiasos tantum esse, i. e. choreas & lascivas saltationes, & Bacchanalia exhiberi; nihil autem bellis utile, unde Græci nullum sperare possunt auxilium. ⁶¹ Dum Græci bellum adversus Trojam parant. ⁶² Inter Asiam & Europam. ⁶³ Obreitor & obsecro: Flagrantis nota est. ⁶⁴ Sub virginea specie apud Lycomedem delitescat Achilles. ⁶⁵ Dum hæc in Scyro aguntur. ⁶⁶ Justam vindictam Græcia movet, pro violato hospitii jure. ⁶⁷ Bello, ad quod prompti confugiunt; quippe in expertis dulce est. ⁶⁸ Agamemnonis & Menelai; qui auxilium postulantes de injuria illata apud omnes conqueriebantur. ⁶⁹ Circuit, rogans ut se & fratrem adjuvent. ⁷⁰ Agamemnon, qui Clytemnestram suam adhuc domi habuit, quam & ipsam rapi posse timuit.

400 Ille magis, cui nupta domi; 71 facinusque relatu
Asperat Iliacum. 72 Captam sine Marte, sine armis
Progeniem cæli, 73 Spartaque potentis alumnæ:
74 Fura, 75 fidem, 76 Superos, 79 unâ calcata rapinâ.
Hoc 80 sædus Phrygium? hæc geminæ 81 commercia
terra?

405 82 Quid maneat populos, ubi tanta injuria primos
83 Degrassata duces? coeunt 84 gens omnis, & atas:
85 Nec tantum exciti, 86 bimari quos Isthmia valles
Claustra, nec undisonæ quos circum 87 umbo Maleæ;
Sed procul 88 admoti, Phryxi quâ 89 semita jungi
410 Europamque, Asiâque vetat: 90 quasque ordine gentes
91 Littore Abydeno maris 92 alligat unda superni.
93 Fervet amor belli, concussasque 94 erigit urbes.
95 Æra 96 domant Temesæ: 96 quatitur navalibus ora
Euboïis, innumerâ 97 resonant incude Mycenæ:
415 98 Pisa novat currus: 99 Nemee dat terga ferarum:
1 Cyrrha sagittiferas certat stipare pharetras:
3 Lerna graves clypeos castis vestire juvencis.
Dat bello 4 pedites Ætolus, & asper Acarnan:
5 Argos agit turmas. 6 Vacuantur pascua divi

71 Paradis raptum atrociorē reddit.

72 Furtim esse creptam Helenam, Jovis ex Leda filiam.

73 Non alienam & advenam, sed indigenam, & e Sparta oriundam.

74 Hospitalia.

75 Fœdera inter Græcos & Trojanos.

78 Qui testes fœderi sunt, & hospitii jura tinentur.

79 Hæc Paradis rapturâ violata & oppressa esse.
80 Hicne eventus fœde-

ris, quod cum Trojanis pepigerunt? 81 Hic eventus mutæ consuetudinis, liberæque facultatis commendi & contrahendi inter gentes? 82 Quomodo abstinebunt à lædendis minoribus, qui reges læserunt? 83 Cum impetu invasit. 84 Universa Græcorum natio, pueri, adolescentētes, & senes coeunt. 85 Nec solum Peloponnesiaci ad bellum sunt exciti, aut Maleæ incolæ. 86 Totus Peloponnesus circuitus; in quam per Isthmon inter duo maria ingredimur: Circundatur hæc peninsula, mari Ægeo à sinistra, & Ionio à dextra. 87 Promontorium, quod quasi in umbonem surgit, & latum est. 88 Ad bellum moti sunt, qui Hellepontum incolunt. 89 Pontus per quem Phryxus transiit, Europam ab Asia dividens. 90 Gentes, quæ ad Propontidem habitant. 91 Extra litus Abydenum; nam hoc in Asia est, ut e regione Sestos in Europa. 92 Circuit mare versus Orientem. 93 Æstuant animi bellandi desiderio. 94 In vindictam excitat attonitas. 95 In arma constant æs suum Temesæ, Brutiorum oppidum, ubi ærifodina optima; sive hoc sit Cypri oppidum. Vide Sylv. l. i. ad ver. 43. 96 Exercetur regio Euboïca, in fabricandis navibus. 97 Mycenis, prope Argos, plurima arma fiebant. 98 Urbs, quæ in celebratione Olympiorum curribus plurimum exercetur, ut & in Oenomai curuli certamine. 99 Arcadiæ sylvæ leonum tergora, & ferarum pelles subministrat, pro chlamydem tegmine. 1 Juxta Parnassum urbs Apollinis, qui sagittandi artifex. 2 Coacervare, & in pharetras condensare. 3 Palus armentosa juxta Argos, quæ taurorum coria mittit, ad vestiendos clypeos. Hinc Homer. Ajacis clypeum ἐν ἀβδαρον vocat. 4 Ex Ætolia & Acarnania pedites veniunt; ex Argis equites. 5 Græciæ urbs, equis maximè abundans, unde ἵπποβόλον ab Homero dicitur. — Plurimum in Funonis honorem Argos dicitur equis aptum. Horat. 6 Abducuntur in bellum equi, & fertilibus Arcadiæ pascuis. Vide Strab.

Arca.

7 Epirus, quæ
palmas equarum
habet, veloces
equos in bella
ordinat.

8 Sylva Phocen-
ses & Bœotice in
jacula cæduntur.
9 Urbs Nestoris,
quæ cum Messa-
na in Pelopon-
neso est, & bali-
stas mittit.

† al. tendunt,
i. e. funibus ma-
chinas tendunt.
10 Nulla regio
labore vacat.

11 Arma, quæ
foribus & in li-
mine domorum
fixa erant, quasi
hostium spolia
indè avelluntur,
& in bellum ap-
tantur.

12 A majoribus
relicta.

13 Votiva au-
rea vel aenea,
quæ tholis deo-
rum affigeban-
tur, molliuntur

ad arma conficienda. 14 Quod pacatum in templis offerebatur, ad bellum fe-
rum paratur. 15 Succidebantur omnes antiquæ sylvæ. 16 Thessaliæ mons,
recis arborum comis, non ut prius turgescit. 17 Erechus Laconix mons arbo-
ribus vacuus minor apparet. 18 Cælum nudi aspiciunt, quod sylvis operiti nun-
quam viderant. 19 In naves & remos sylvarum arbores conversæ sunt. 20 Ma-
jores quercus in classem excinduntur. 21 Tondentur minorum arborum bra-
chia in remos. 22 A fabris extenditur. 23 Quod navium proras circumliget.
24 Quod thoraces munitiores reddat. 25 Quod lupatis conficiendis inserviat.
26 Unde lorica quasi squamis ferreis confectæ sint. 27 Quod in enses & spicula
sanguinolenta cudadur. 28 Sanguinem hauriat. 29 Quod veneratum mor-
tem indubitatam ferat. 30 Attarunt cotes acuendo gladios. 31 Rubiginosis
armis aciem & politionem addunt. 32 Incurvare & flectere. 33 Pillas ex
plumbo soluto conficere. 34 Palos adurere. 35 Additis cristis elatiores face-
re. 36 In hac Græcarum urbium expeditione, sola Thessalia invita & nolens
aberat, quia rege & duce ad bellum caruit. 37 Quod Peleus propter senectū-
tem, & Achilles propter infantiam esset ad bellum inidoneus. 38 Impellente
Marte, Græci undique in Aulide congregati sunt. 39 Totam Peloponnesum.
40 Universam Græciam evacuaverat. 41 In tabulata navium equites pe-
dinesque cogens. 42 Multitudine & motu navium spumant aquæ.

Arcaeliæ: 7 frangat celeres Epiros alumnos:

8 Phocis, & 8 Aonia jaculis rarefcit umbra:

Murorum tormenta 9 Pylos, Messanique tradunt:

Nulla 10 immunis humus. 11 Velluntur postibus altis

Arma olim 12 dimissa patrum, flammis que liquefcunt

13 Dona Deum: 14 raptum Superis Mars efferat aurum. 425

Nusquam 15 umbrae veteres: minor 16 Othrys, & 17 ar-
dua fidunt

Taygeta, 18 exuti viderunt acra montes.

Fam 19 natas omne nemus, 20 caduntur robor a classi:

21 Sylva minor remis. Ferrum 22 laxatur ad usus

Innumeros: quod 23 rostra liget, quod 24 muniat arma, 430

Belligeros quod 25 frangat equos, quod mille catenis

26 Squalentes nectat tunicas, quod 27 sanguine fumet,

Vulneraque alta 28 bibat, quod 29 conspirante veneno

Impellat mortes: 30 tenuantque humentia saxa

Attritu, & 31 nigris addunt mucronibus iras. 435

Nec modus aut arcus 32 lentare, aut 33 fundere glandes,

Aut 34 torrere fides, galeasque 35 attollere conis.

Hos inter motus pigram 36 gemit ora quietem

Thessalis, & 37 geminis incusat fata querelis:

Quod senior Pelæus, nec adhuc maturus Achilles. 440

38 Fam 39 Pelopis terras, 40 Graiūque exhauserat or-
bem,

Precipitans in 41 transtra viros insanus, equosque,

Belligerens. 42 Feruens portus, & operata carinis

- 410 Stagnas, ⁴³ suāsque hyemes classis promota, ⁴⁴ suāsque
445 Artollis fluctus. Ipsum jam puppibus aequor
⁴⁵ Deficit, & totos ⁴⁶ consumunt carbasia ventos.
47 Prima rates Danaas ⁴⁸ Hecastia congregat Au-
lis,
425 ⁴⁹ Rupibus expositis, longique crepidine dorsi
⁵⁰ Euboicum scandens Aulis mare: littora multum
450 ⁵¹ Montivagæ dilecta dea. ⁵² Fuxitque Caphareus
⁵³ Latratum pelago tollens capus. ⁵⁴ Ille Pelasgas
Ut vidit transare rates, ter monte, ter undis
Intonuit, sævæque dedit ⁵⁵ præsagia noctis.
430 ⁵⁶ Cætus ibi armorum Trojæ fatalis: ibi ingens
⁵⁷ Furatur bellum, ⁵⁸ donec Sol annuus omnes
455 ⁵⁹ Conficeret metas. Tum primam Græcia ⁶⁰ vires
Contemplata suas: tunc sparsa ac ⁶¹ dissōna moles
In corpus, ⁶² vulsūque coit, & ⁶³ rege sub uno
435 Disposita est. ⁶⁴ Sic torva feræ ⁶⁵ indago latentes
460 Claudit, & ⁶⁶ admotis paulatim cassibus arctat:
Illa ⁶⁷ ignem, sonitūque pavent, ⁶⁸ diffusæque lin-
quunt
Avia, miranturque suum ⁶⁹ decrescere montem:
440 Inque vicem stupere ⁷⁰ greges, ⁷¹ sociūque timore
Mansuescunt: simul hirtus aper, simul ursa, lupūque
465 ⁷² Cogitur, & captos contemnit cerva leones.
- mare Euboicum. ⁵⁰ Extendens se in Euripum Chalcidicum. ⁵¹ Dianæ ve-
natrici sacrum, cuius cervam hoc loco confossam Agamemnon Iphigeniæ suæ ob-
latione expiavit. ⁵² Ex adverso, in Euboea insula, est mons Caphareus. ⁵³ Ex-
tendens promontorium fluctibus percussū & resonans, ubi reduces Græci, Nau-
plii dolo, naufragium postea patiebantur. ⁵⁴ Quando Græcas naves transire
sentiit Caphareus, ter intonuit, atq; illi undā resonabat. ⁵⁵ Signa futuræ cala-
mitatis, quam illani nocte, eō loci Græci passuri essent. ⁵⁶ Huc congregantur
armati milites in Trojæ exitium. ⁵⁷ Ubi conjuraverunt Græci se non ante re-
versuros, quā everteretur Ilium. ⁵⁸ In Aulide manserunt, dum annus unus
transiret. ⁵⁹ Omnia signa percurreret, & rediret labor adūs in orbem. ⁶⁰ Gen-
tes quæ in diversas urbes & linguas prius sparsæ erant, congregatas vidit. ⁶¹ Va-
riis dialectis usa, nempe Atticā, Ionicā, Doricā, Bæoticā, &c. ⁶² Ingens multitu-
do in unum corpus, & apparentiam coit. ⁶³ Sub uno Agamemnone, qui omni-
um consensu Dux electus est. ⁶⁴ Sicut feræ à venatoribus cinctæ, in unum co-
guntur. ⁶⁵ Series plagarum, quibus saltus & stabula ferarum venatores cingunt.
⁶⁶ Retibus paulatim arctatis, in locum angustum reducuntur. ⁶⁷ A venatori-
bus factum, ut feræ terreat & fugent quod velint. ⁶⁸ E sylvis densis restringun-
tur. ⁶⁹ Retibus coarctari montem, & ad angustiores limites redigi, quod non tam
late spatium licet, quā solebant. ⁷⁰ Vice versā, feræ quæ prius venatores ter-
rebant, nunc ipsæ terrentur. ⁷¹ Leones cum cervis simul capti, & pari timore
impulsi, nihil ipsi nocent. ⁷² In eandem plagas constringitur.

73 Quamvis
Agamemnon
& Menelaus
persequerentur
bellum propri-
um.

74 Ut ulciscan-
tur injuriam, quæ
ad illos solum
pertinet.

75 Et Diome-
des Tydei filius,
& Sthenelus Ca-
panei, virtutem
parentum supe-
rent.

76 Filius Nesto-
ris, qui non re-
spexit seniles su-
os annos, aut
barbam quæ
postea arsit.
Juven.

77 Pelles se-
ptem taurorum
coruscas vibret
in clypeo. Vide
verl. 417.

78 Clypeum in-
gentem instar
montis.

Sed 73 quamquam gemini pariter 74 sua bella capebant
Atrida, famamque avidi virtute paternam

Tyrides, Sthenelusque 75 premant, nec cogitet annos

76 Antilochus, septemque Ajax umbone coruscet

Armenti 77 reges, atque æquum montibus 78 orbem,

Consiliis, armisque vigil 79 contendat Ulysses:

Omnis in absentem belli manus 80 ardet Achilleus

Nomen Achillis amant, & in 81 Hectora solus Achilles

Poscitur: Illum unum Teucris, Priamoque loquuntur

82 Fatalem. 83 Quis enim 84 Aemoniis sub vallibus

alter

Creverit, 85 effossa reptans nive? cuius ab ortu

86 Cruda rudimenta, & teneros formaverit annos

Centaurus? 87 patrii propior cui linea celi?

88 Quemve alium Stygios tulerit 89 secreta per amnes

Nereis? & pulchros ferro 90 perstrinxerit artus?

Hæc Graia castris iterant, traduntque 91 cohortes.

92 Cedit turba ducum, vinctque haud mæsta fatesur.

93 Sic cum palantes Phlegrae in castra coirent

Calicola, jamque Odrysiam 94 Gradivus in hastam

Surgeret, & 95 Libycos Trisonia tolletet angues,

Ingentemque manu curvaret 96 Delius arcum,

Stabat 97 anhelæ metu solum 98 Natura Tonantem

99 Respiciens, quando ille 1 hycmes, tonitrûsq; vocaret

Nubibus, 2 igniferam quæ fulmina posceret & tnam.

79 Polleat foris armis, & consilio domi. 80 Quamvis omnes illi aderant, absen-
tem tamen Achillem desiderabant. 81 Ille enim ex oraculo contra Hectora solus
pugnaturus. 82 Perniciosum: nam in fatis erat sine Achille Trojam non posse
capi. 83 Iusta de causa illum exercitus exposceret, quia parem non habet.

84 Sub severa Chironis disciplina. 85 Manibus effodiens nivem dum obrepit.

86 Prima, priusquam maturus sit ad militiam. 87 Quis in castris deorum geni-
ri est proximior? nam ex avo Aëaco pronepos est Jovis. 88 Quisnam alius à
matre in Stygia palude prolutus fuit, præter Achillem? 89 Nè palam timorem
confessa sit. 90 Strigili ferreo rasit cutem aquis Stygiis lotam: ut sic imbutus &
versus, sit invulnerabilis. 91 Exercitus Græcorum dicunt hæc vicissim alter al-
teri. 92 Achilli cedunt duces reliqui, & æquo animo ferunt ejus virtute superari.

93 Quando trepidantes Superi convenerunt, contra castra Titanum in Phlegrae
valle posita. † al. pallentes, vel bellantes. 94 Mars Threiciâ hastâ innixus
surrexit. 95 Gorgones, quos interfectâ Medusâ Afrâ, Pallas in ægide gerebat.

96 Apollo, qui ex longè projectis radiis, ἐκ τῶν ἀκτῶν dicitur, & sagittis arma-
tus. 97 Anxia & præ metu palpitans. 98 Rerum omnium parens, quæ dislo-
cutionem suæ machine timebat. 99 Quamvis alios deos à partibus suis haberet,
in Jovem tamen præcipuè intenta fuit. 1 Quando armaret se tempestatibus, &
tonitru & nubibus. 2 Qualia fulmina ex Aëta posceret, ad perdendos Gi-
gantes.

Aique

490 Atque ³ ibi dum mixta vallati plebe suorum,
Et maris ⁴ belli ⁴ consultant tempora reges,
⁵ Incipitans magno vatem ⁶ Calchanta tumultu
⁷ Protesilaus ait: (namque ⁸ huic bellare cupido
Præcipua, ⁹ primæ jam tunc data copia mortis.)
495 O nimum Phæbi ¹⁰ tripodumque oblite tuorum
Thestoride: ¹¹ quando ora ¹² deo possessa movebis
Fustis? aut quando ¹³ Parcarum occulta recludes?
Cernis ut ¹⁴ ignotum cuncti stupeantque, petantque
Æaciden? ¹⁵ sordet vulgo ¹⁶ Calydonius Heros,
500 Et magno ¹⁷ genitus Telamone, ¹⁸ Ajaxq; secundus,
¹⁹ Nos quoque: sed ²⁰ Mavors arreptaque Troja pro-
babunt.

Illum ²¹ neglectis (²² pudet heu) ductoribus omnes
Belligerum ceu numen amant. Dic ocyus (aut ²³ cur
Serta comis, ²⁴ ²⁵ mutus honos?) quibus ²⁵ abditus
oris,

505 Quæve jubes regione peti. Nam fama, nec ²⁶ antris
Chironis, patriæ nec degere Peleos aulæ;
Eia ²⁷ irrumpe deos, ²⁸ fata latentia ²⁹ laxa,
Laurigerosque ³⁰ ignes, si quando, avidissimus hauris:
Arma horrenda tibi, sævosque ³¹ remissimus enses:
510 Nunquam has ³² imbelles galeæ violabere vittas:
Sis felix, numeroque ducum ³³ præstantior omni,
Si magnum Danais per te ³⁴ portendis Achillem.
Famuludum tepido ³⁵ circumfert lumina motu,

tangit humum. Ovid. 9 O fili Thestoris, qui tamdiu hæstisti sine consultatione
Apollinis aut oraculi ejus. 10 Mensæ tribus pedibus, quæ sedens sacerdos sacra
responsa dabat. 11 Quando futura est justior occasio, scitarum oracula Phæbi
Mittere? 12 Enthea, & à Phæbo impleta. 13 Quando fatorum mentem aperi-
ries? 14 Achillem, quem ignorant ubi locorum delitescat. 15 Fortissimi
quique Græcorum præ Achille nihili habentur. 16 Diomedes Tydei filius, è
Calydone oriundus. 17 Ajax Salaminius Telamonis filius, qui cum Ulyssæ post-
ea de armis Achillis contendebat. 18 Alter Ajax Oilei filius, minor membris &
viribus. 19 Ego pariter nullo in pretio sum. 20 Belli alea, & Trojæ excidi-
um probabit quis sit fortior. 21 Posthabitis aliis ducibus, illum ceu Deum bel-
li, totus exercitus veneratur. 22 Pudori mihi reliquisque est, hæc dici potuisse.
23 Si nescias ubi sit, cur lauream gestas ac si Phæbi esses vates. 24 Cur honor
sacerdotalis tibi adhibetur, cum mutus sis, & nescias prædicere? † al. *intus*, i. e.
quo ab armis immunis es. 25 Dic ubi absconditus est. 26 Nec in antro Chi-
ronis est, nec in aula Thessalica Pelei patris. 27 In deorum secreta intrudas te.
28 Aperi & elice. 29 Furor Apollinis & calorem nunc potissimum concipe.
30 Te immunem ab armis fecimus, ut vaticineris. 31 Habebis vittas nunquam
violatas à galea, i. e. ad res bellicas nunquam evocaberis, si hunc patefacias.
32 Bello non aptas. 33 Inter omnes duces præstantissimus habebis. 34 Si
sponte tuâ prædicas & declares ubi sit Achilles. 35 Similis furenti, &
ἐνδυστάμοις pleno.

36 Phœbum, qui pectus vatis implens, calorem omnem secum intus egit.
 37 Scintillantes oculos, & rubicundum vultum.
 38 Vaticinans, & à deo correptus, intus traxit oculos.
 39 —qui totam in pectora lucem Detulit. Theb.
 40 In ecstasi hac, cœtus deorum persentiscit in aere, & imaginatione videt.
 41 Alloquitur aves prælagas, i. e. quarum garritu prælagia capiuntur.
 42 It consultum inexorabilia Parcarum fila.
 43 Exta pecudum & fumum aromatum inspecturus: unde aruspices dicuntur. 44 Fastigia flammarum, quibus visis judicatur. Καρπομαντία hæc dicitur. 45 Sagaces tenebræ totum occupant. Sic Theb. 3. —immenso fruitur caligine mundi. 46 Sacro horrore eriguntur. 47 Nutat & penè excutitur. 48 Huc & illuc inclinat. 49 Non stabiles & directi sunt. 50 Aperit os majori voce quàm humanâ. Sic Virg. Per centum tonat ora deos. 51 Vicit furorem, quo prius impedita fuit. 52 Thetida quasi præsentem alloquitur, abscondentem natum; quoniam vates omnia, tam præterita quàm futura, coram oculis perspicit. 53 Mihi reliquisque Græciæ ducibus debetur, & ab oraculo Apollinis mei, in hoc bellum designatur. 54 Tu quamvis dea sis, me etiam Phœbus ducit: ego deo plenus sum. 55 Ilii, Asiaticæ civitatis. 56 Video matrem in Ægeo mari, circumducentem filium. 57 Ignominiosa occultatione. 58 Hæu! vereor ne masculam mentem perdidit Achilles, in loco effeminato, inter virgines latens. 59 Scyros, ubi Achilles ab una Deidamia notus est. 60 Vestitur scæmineis, & in terram demissis vestibus. 61 Exue, nè tali stolâ appareas. 62 Quæ tibi metuit, nè ad bellum producere-ris. 63 Ab oculis meis ereptus est, i. e. Deidamiae amore illeſus. 64 Quænam illa est mihi incognita, quæ eum rapuit? Deidamiam intelligit, quam in ecstasi sua videt Achillem amplexibus irretientem. 65 Infirmis & subsidentibus poplitibus. 66 Ascititiis illis viribus, quas deus fecerat. 67 Recedente spiritu, ante aras procubuit.

Tunc ⁶⁸ harentem Ithacum Calydonius occupat Heros: ⁶⁸ Cogitabundum Ulyssē ita
Nos vocat iste labor, neque enim ⁶⁹ comes ire recuso,
Si te cura trahit: ⁷⁰ licet ille ⁷¹ sonantibus antris

540 Tethyos ⁷² adversa, gremioque prematur aquoso
⁷³ Nercos, invenies; tu tantum providus astu

⁷⁴ Tende animum vigilem, ⁷⁵ secundumque erige pectus.
Nam ⁷⁶ te quis vatum dubiis in casibus ausit

⁷⁷ Fata videre prior? ⁷⁸ Subicit gavisus Ulysses:

545 ⁷⁹ Sic deus omnipotens firmet, sic annuat illa
⁸⁰ Virgo paterna tibi. Sed me ⁸¹ sors lubrica versat:

⁸² Grande equidem armatum est castris inducere Achillem:

Sed si fata negent, quam ⁸³ sœdum ac triste reverti?

Vota tamen Danaum non ⁸⁴ intentata relinquam.

550 Fœmque adeo aut ⁸⁵ aderit mecum Pelcius Heros,
Aut verum penitus latet, & ⁸⁶ sine Apolline Calchas.

⁸⁷ Conclamant Danaï, ⁸⁸ stimulatque Agamemno trolentes:

⁸⁹ Laxantur cœtus, resolutæque ⁹⁰ murmure lito

Agmina discedunt. Quales jam nocte propinquæ

555 E pastu referuntur apes, vel in antra reverti

Melle novo ⁹¹ gravidas mitis videt ⁹² Hybla catervas.

Nec mora; jam dexteras ⁹³ Ithacesia carbasus auras

Poscit, & in transiris hilaris sedere ⁹⁴ juvenis.

At ⁹⁵ procul occultum falsi sub imagine sexus

560 ⁹⁶ Æaciden, ⁹⁷ furto jam noverat una ⁹⁸ latentem

Deidamia virum; sed ⁹⁹ operæ conscia culpæ

Cuncta pavet, ¹⁰⁰ tacitæque putat sentire sorores.

⁷⁶ Vatesne reperiri possit, qui te melior & peritior sit, in rebus arduis explorandis? ⁷⁷ Arcana dignoscere. ⁷⁸ Respondet Ulysses, hoc encomio molitus. ⁷⁹ Itaque, ut cupis, deus omnia ista perficiat, quæ mihi ascribis. ⁸⁰ Pal-

las, quæ patri tuo Tydeo semper favit. Vide Theb. 2. ⁸¹ Instabilis inter spemque metumque versor. ⁸² Magnum opus est illum à Thetide absconditum, casside induere. ⁸³ Quam turpe est ausis excidere, & sine eo reverti?

⁸⁴ Explorabo utrum votis Danaum potero satisfacere. ⁸⁵ Aut Achillem huc adducam. ⁸⁶ Vaticinari nescit, nec habet inclusum deum. ⁸⁷ Applausu vocem accipiunt, & ituros inflammant. ⁸⁸ Diomedem & Ulyssē quaesituros Achillem incitat. † al. volantes, i. e. sponte currentibus calcaria addit.

⁸⁹ Dissolvitur concilium. ⁹⁰ Tam lætis sonis dimittuntur, quam ajs e pastu reverti, cum advesperascit. † al. vere novo. ⁹¹ Habentes crura thymo plena. ⁹² Siciliæ oppidum, ubi mel præstantissimum. ⁹³ Ulyssis navis parata nihil præter ventum secundum expectabat. ⁹⁴ Remiges ad opus accingebantur. ⁹⁵ Interim in Scyro Achilles uni Deidamiæ innuit. ⁹⁶ Occulto concubitu. ⁹⁷ Sub feminea veste experta est virum delituisse. ⁹⁸ Furtivi stupri conscientia pavorem incutit. ⁹⁹ Credit sorores, quamvis nihil dicerent, hoc crimen olfecisse.

- 1 Ut inclytus Achilles inter virgines stetit.
 2 Abiens Thetis fecit, ut puerilem verecundiam deponeret, quam non prius in alia muliere amiserat.
 3 Omnes puellæ in illius amorem feruntur.
 4 Comi Deidamia, quæ dolum hunc non præsentiebat.
 5 Lascivus insequitur, & à tergo premit: non finit eam à se disjungi.
 6 Sæpius respicit
 7 Amorem & gestus amantium exprimit.
 8 Leviter in eam sarta & canistros jaciens.
 9 Molliter in eam, coronatam hastam vibrans, ut sine læsura percutiat.
 10 Docet eam modulationes & carmina, quæ à Chirone didicerat.
 11 Puellæ digitos ponit in hac vel illa chorda, ut pulsare doceat.
 12 Lascivè & duriusculè impingit ejus manum lyrae.
 13 Osculis impedit, antequam cantilenam finiat.
 14 Implicatis brachiis, eam sibi alligat.
 15 Osculis laudes miscet.
 16 Discit ab Achille præcinente, quàm ingens & sublimis Thessaliæ mons sit Pelion, quo nutritus erat Achilles.
 17 Quisnam ille Achilles sit: Heros seipsum in canticum dat, simulans se sororem esse suam.
 18 E contrâ, Achilles à Deidamia instructus fuit mundo, & artificio muliebri.
 19 Passus viriles contrahere, & membra decentius movere.
 20 Filare, & lanam intactam stricto pollice diducere.
 21 Pensa, quæ Achilles ad opera muliebria ineptus turbaverat, colo reponit.
 22 Miratur virgo tam virilem & parùm gracilem vocem audire.
 23 Plusquam muliebres vires, quando amplexibus eam constringit.
 24 Quæ locos abditos quærens, solus cum sola esse gestiebat.
 25 Quod eam nimis ardentibus oculis, & sæpius intueretur.
 26 Quod medio sermone, & non observatis periodis respiraret.
 27 Fateri quis sit, & virum se probare parantem.
 28 Stellari simplicitate fugit, nec locum opportunum illi fecit ad se indicandum.
 29 Ope, Saturni uxore: cum Jupiter & Juno adhuc adolescentes, sub matris imperio educarentur.
 30 Junoni nihil à fratre timen-

Namque ut ¹ virgineo stetit agmine clarus Achilles,
² Exolvitque rudem genitrix digressa pudorem,
 Protinus elegit comitem, (quanquam ³ omnis in illum
 Turba coit) ⁴ blandaque novas nil tale timentii
 Admoveret insidias. Illam sequiturque, premitque
⁵ Improbus, illam oculis, iterumque, iterumque ⁶ rasumit.
 Nunc nimius lateri non evitantis ⁷ adheret.
 Nunc ⁸ levibus sertiis, lapsis nunc sponte canistris,
 Nunc ⁹ thyrsos parcente ferit. Modò dulcia notæ
 Fila lyrae, tenuisque ¹⁰ modos, & carmina monstrat
 Chironis, ¹¹ ducitque manum, ¹² digitosque sonanti
 Infringit citharae. Nunc ¹³ occupat ora canentis,
 Et ¹⁴ ligat amplexus, & mille per ¹⁵ oscula laudat.
 Illa libens ¹⁶ discit, quo vertice Pelion, & quis
¹⁷ Æacides, puerique auditum nomen, & actus
 Assidue stupet, & præsentem cantat Achillem.
¹⁸ Ipsa quoque & validos proferre ¹⁹ modestius artus,
 Et ²⁰ tenuare rudes attrito pollice lanas
 Demonstrat, ²¹ reficitque colos, & perditâ durâ
 Pensa manu, ²² vocisque sonum, ²³ pondusque tenentis,
 Quodque ²⁴ fugit comites, ²⁵ nimio quod lumine sese
 Figat, & in verbis ²⁶ intempestivus anhelat,
 Miratur: jam jamque dolos ²⁷ aperire parantem,
²⁸ Virgineâ levitate fugit, prohibetque fateri:
 Sic sub matre ²⁹ Rhea juvenis regnator Olympi
 Oscula securæ dabat insidiosa ³⁰ sorori

31 Frater adhuc, 32 medii donec reverentia cessit
 590 Sanguinis, & 33 † versos germana expavit amores.
 Tandem detestæ timidæ 34 Nereidos astus.
 Lucus Agenorei sublimis ad 35 orgia Bæchi
 Stabat, & 36 admissum cælo nemus. Hujus in um-
 bra

37 Alternum revocare pia 38 Trieterica matres
 595 Consu runt, 39 scissumque pecus, terræque 40 revulsas
 Ferre trabes, gratosque 41 deo præstare furors.
 42 Lex procul ire mares. 43 Iterat præcepta verendus
 Ductor, 44 inaccessumq; viris ediscitur antrum.
 Nec satis est: stat 45 sine dato metuenda sacerdos,

600 Exploratque aditus, nè quis 46 temerator obceret
 Agmine femineo: tacitus 47 subrisit Achille.
 Illum virgineæ ducentem 48 signa catervæ,
 Magnaque 49 difficili solventem brachia motu,
 (Et 50 sexus pariter decet, & mendacia matris)

605 Mirantur comites. Nec jam 51 pulcherrima turbæ
 Deidamia suæ; tantumque admota 52 superbo
 Vincitur Æacide, quantum 53 premit ipsa sorores.
 Ut verò à tereti demisit 54 nebrida collo,
 55 Errantesque sinus 56 cderà collegit, & 57 altè

610 Cinxit purpureis flava ventia tempora vittis,
 Vibravitque gravi redimitum 58 missile dextrâ:
 59 Attonito stat turba metu, 60 sacrisque reliquiis

era ejus celebrabant. 38 Instituebantur hæc orgia, in memoriam expeditionis
 Indicæ, quam trium annorum spatio Bacchus perfecit, & cum multis spoliis in
 Bæotiam rediit. 39 Bacchico furore plenæ, solebant pecora lacerare, ex quo-
 rum pellibus tympana fiebant, in his sacris usitata. 40 Hastas è terra vellere,
 quas pampinis & hederis obtegebant, Thyrsi dici sunt. 41 Baccho furores
 offerre: Mænades enim furore agitabantur, unde & dicuntur *Μαινάδες*.
 42 Viris non licuit Bacchi sacris interesse, uti nec illis Bonæ Deæ. 43 Nè quis
 ex ignorantia vel incuria peccet, sacrorum antistes hanc legem publicè recitat.
 44 Inaccessibile denunciatur. 45 Præscripto termino, quem viri non præter-
 grediantur. 46 Nè quis legis hujus violator, & adulter sceminis misceatur.
 47 Quòd alios mares excludens, tanquam sceminam eum admisisset. 48 Excella
 inter virgines ferentem, tanquam primipilus esset, admirantur ordines in choro
 virgineo. 49 Tardo & muliebri, ad quem ineptus erat. 50 Habitus mulie-
 bris, sexusque, quem mater simulare docuerat, decorem quandam habent, & appa-
 rentiam. 51 Nunc significat hic, non Deidamia, alias supereminet. 52 Excello
 & procero. 53 Pulchritudine superat. 54 Postquam deorsum misit ex hume-
 ris pellem cervinam, in his sacris usitatam, nè impediret jaculantem. 55 Fluen-
 tem nebrida hederaceâ zonâ cinxit. 56 Quæ Baccho sacra est, & quâ victor ex
 India redimitus rediit. 57 Tulos, & suggestum comarum vittis pulchris re-
 dimivit. 58 Thyrsium hederâ & pampino ornatum, & illigatum. 59 In pa-
 vorem conversæ virgines pavent, tanquam plusquam mortalem conspicerent.
 60 Missis orgiis circa hunc glomerantur.

31 Non conjux
 adhuc, sed frater
 solum.

32 Donec con-
 sanguinitatis pu-
 dor per copulam
 recessit.

33 Timuit amo-
 rem casti fratris,
 versum in ince-
 stum maritum.

† al. veros, i. e.
 non frigidos &
 fraternos, sed
 amatorios.

34 Thetidis doli,
 quibus Achillem
 occultavit, tan-
 dem manifesti.

35 Ubi Baccho
 sacra fiebant, qui
 ex matre Semele
 Agenorem proa-
 vum habuit.

36 Eò altitudinis
 surgens, ut cælo
 adjunctum sit.

37 In hac sylva
 alternatim muli-
 eres, tertio
 quoque anno, sa-

Illam

61 Erigere, ut
sublimem intue-
antur.

62 Sic Bacchus
apud Thebas
muliebrem mol-
liciem induit, ut
postea fortior in-
surgeret in Indos
debellandos.

63 Relaxavit
more patrio,
quando Thebani
orgia celebrant.

64 Bellaturus
postea, vittas &
mitram depo-
nit.

65 A cuius
gestatione
iustitiam
dictus est: Vin-
cire enim in sa-
cris caput solet,
ne ex nimio potu
agrescat.

66 Pampineos
thyrsos ferro
armat.

67 Pulchra luna
medium cœli te-
nebat.

68 Omnem sui
copiam terris
impertit.

69 Horâ illâ, quâ cuncta silent. 70 Bacchantium chorus he-
sternis orgiis defatigatus quiescit. 71 Cymbala tacent, quæ prius in sacris
pulsabantur. 72 Remotus à virginali cœtu, hæc secum deliberat. 73 Quo-
niam credis figmentis meticulosa matris? 74 Num florem juventutis per-
des, in scæmineo habitu inter puellas? 75 Num omni armorum usu interdi-
ctus es? 76 Si non in homines, saltem in feras non licet insurgere, easque
agitare? 77 Thessaliæ, ubi solitus sum exerceri. 78 Quos tranavi præ-
dâ persequens, aut quibus membra ex cursu sudantia prolui. 79 Tûne, ô
Sperchie, (in quem sapius me demittebam, ut aptior essem ad sustinendum
aquarum impetum) absentiam meam notas? 80 Querisne comas meas, quas
Releus tibi vovit, si salvus rediero à bello Trojano. 81 An omnes me parvi
faciunt, qui altorem & magistrum meum deferui? 82 Mortuusne à Chirone
credor, qui meum inane funus plangit? 83 Tu mi socie Patrocle, qui apud
Chironem remanes, bellica tractas. 84 Equos propter me altos, & nomine
meo vocatos. 85 Ego interim lascivè, & more scæmineo thyrsos vibrare didici.
86 Subriliter filare, & pensum trahere. 87 Amorem æquæ Deidamiæ insu-
per tegis occultum sub hoc habitu, nec audes patefacere.

Illum ambire libet, pronosque attollere vultus.

Talis, ubi ad Thebas vultumque animumque re-

Evius, & patrio satiavit pectora luxu,

64 Serta comis, mitramque leuat, thyrsumque vi-

Armat, hostiles invasit fortior Indos.

Scandebat roseo melii fastigia cœli

Luna iugo, totis ubi Somnus inertior alis

Defluit in terras, mutumque amplectitur orbem:

Confedere chori, paulumque exercita pulsu

61 Aera tacent. Tenero cum solus ab agmine A-

chilles

Hæc secum: Quoniam timida commenta parentis

Usque feres? primumque imbelli carcere perdes

Florem animi? non tela licet Mavortia dextra?

Non trepidas agitare feras? ubi campus amnes

Æmonii? querisne meos? Sperchie natatus,

Promissasque comas? an desertoris alumni

Nullus honos? Strygiisque procul jam raptus ad

63 Dicor? orbatus plangit mea funera Chiron?

63 Tu nunc tela manu, nostros tu dirigit arcus,

64 Nutritosque mihi scandis Patrocle jugales.

Ast ego pampineis diffundere brachia thyrsis,

66 Et tenuare colos (pudet heu, tædētque fateri!)

67 Jam scio. Quin etiam dilectæ virginis ignem,

67 æquæmq; facem, captus noctesque, diésque,

- Diffinulus?* ⁸⁸ quoniam usque preces urentia pectus
Vulnera? ⁸⁹ teque ⁹⁰ marem (pudet heu!) nec amore pro-
 Sic ait, & densa noctis gavisus in umbra (habis?)
 640 ⁹⁰ Tempestiva suis torpere silentia furtis,
 Vi ⁹¹ positur votis, & toto pectore ⁹² veros
 Admover amplexus: risti chorus omnis ab alto
⁹³ Astrorum, & tenera rubuerunt cornua ⁹⁴ Luna.
⁹⁵ Illa quidem clamore nemus, montemque replevit,
 645 Sed Bacchi ⁹⁶ comites, discussa nube soporis,
 Signa choris indicta putant. ⁹⁷ Frigor undique notus
 Tollitur, & thyrsos ⁹⁸ iterum vibrabat Achilles.
 Ante tamen ⁹⁹ dubiam verbis solatur amicis:
 Ille ¹ ego (quid trepidas?) genuit quem cavula Mater
 650 ² Peliasis sylvis, ³ nivibusque immisit alendum
 Thessalicis. ⁴ Neque ego hos cultus, aut sacra subissem
 Tegmina, ni primò te visã in littore: ⁵ cessi
 Te propter: ⁶ tibi pensa manu, tibi mollia gesto
 Tympana. Quid desles magno ⁷ nurus addita Ponto?
 655 Quid gemis ingentes calo paritura ⁸ nepotes?
 Sed ⁹ pater ante igni, ferroque excisa jacebit
 Scyros, & in tumidas ibunt hac ¹⁰ versa procellas
 Mœnia, ¹¹ quàm sævo mea tui connubia perdas
 Funere, non adeo parebimus ¹² omnia matri.
 660 Vade, sed ereptum taceas, celésque ¹³ pudorem.
 Obstupuit tantis ¹⁴ regina exterrita monstis;
 (Quanquam olim ¹⁵ suspecta fides) & cominus ipsum
¹⁶ Horruit, & multum facies ¹⁷ mutata fatentis.

⁸⁸ Quamdiu
 corco carperis
 igne?
⁸⁹ Nec saltem
 in amore te vi-
 rum esse osten-
 des?
⁹⁰ Opportuna
 suo adulterio.
⁹¹ Vitiat Dei-
 damiam.
⁹² Masculos,
 qui ante sub vir-
 ginea specie fidi
 erant.
⁹³ Quæ noctur-
 nis his amplexi-
 bus solum fuerunt
 conscia.
⁹⁴ Quæ pudica
 virgo inter astra,
 pudore affecta
 est ex hoc specta-
 culo.
⁹⁵ Deidamia
 vim passa exclamavit.
⁹⁶ Sorores ejus
 credebant clamorem hunc,
 signum esse in-
 staurandis orgiis,
 in primo diluculo.
⁹⁷ Clamor ubiq;

personat, qui in Bacchanalibus solennis est — nocturnusque vocat clamore Cithæron, Theb. 3. i. e. Orgia incipiunt. ⁹⁸ Quasi nihil commississet, nec Deidamix se virum esse prodidisset, se choro virginum miscet. ⁹⁹ Sollicitam de crimine, & de genere adulteri, quocum peccasset. ¹ Achilles ego sum, Thetidis filius, quò minus indoleat tibi; quasi stuprum cum ignobili commississes. Nam Pejhs adulterio turpis adulter obest. ² Thessalicis, in monte Pelio. ³ Inter summa frigora, quibus à teneris annis assuefactus sum. ⁴ Non ego has vestes fœmineas sumpsissem, nisi te vidissem in litore. ⁵ Matri impellenti morem gessi. ⁶ Tuâ gratiâ lanificium exercui, & orgia celebravi. ⁷ Affinis facta es Oceano, & habes Nerea proavum. ⁸ Qui paterno sanguine clari à Jove genus ducunt. ⁹ Proleptis: quâ tacitè obijcientem occupat. Sensus; nè verearis patrem iratum: citius enim ille cum sua insula Scyro in cineres abibit, quàm te à me divellet. ¹⁰ Diruta erunt, & bellorum tempestatibus excisa. ¹¹ Quàm pater te propter stuprum interficiat, nec ego in uxorem habeam. ¹² Quamvis adhuc matri obsecutus sum, & fœminam me simulavi, non tamen idcirco animum virilem in tuis periculis deponam. ¹³ Nè stuprum hoc admissum patefacias. ¹⁴ Regia virgo Deidamia in tam prodigioso facinore obstupuit. ¹⁵ Quanquam antehac Achilles ex gestis se potius virum quàm fœminam prodiderat. ¹⁶ Non sine horrore intuetur. ¹⁷ Longè alia visa est in eo facies, postquam sexum confessus erat.

Quid

18 An seipsam
accusaret ?

19 Opprimat
juvenem, sub re-
ge extrema pas-
surum.

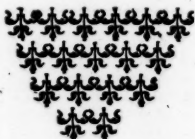
20 Intimiùs
hæret amor, quem
(quamvis de-
cepta) imbibe-
rat; nec patitur
eam quicquam
durius in amato-
rem statuere.

21 Sollicita occultat scelus, quod (postquam illa assentiri cœperat) utrique com-
mune est. 22 Furtivos hos concubitus uni nutrici patefacere. 23 Assentitur,
& arcana hæc consilia eclat. 24 Virginitatem amissam. 25 Decem mensium
fastidia, quibus uterum gessit. 26 Donec plenum puerperii tempus aderat.
27 Obstetrix dea, quæ parturientibus præstet, & ex partu manifestat uterum diu
occultatum.

*Quid faciat ? casusne suos¹⁸ ferat ipsa parenti ?
Sæque simul, juvenemque¹⁹ premat, fortassis acerbas
Hausurum pœnas ? Et adhuc in²⁰ corde manebat
Ille diu deceptus amor. Silet²¹ ægra, premittique
Fam commune nefas. Unam placet²² addere furtis
Altricem sociam, precibus quæ victa duorum
²³ Annuit. Illa astu tacito raptumque²⁴ pudorem,
Surgentemq; uterum, atque²⁵ ægros in pondere menses
Occuluit, plenis donec²⁶ fiata tempora metis
Attulit, Et partus index²⁷ Lucina resolvit.*

665

670

P. PAPINII STATII

ACHILLEIDOS

LIBER II.

JAmque per *Ægeos* ibat ¹ *Laertia* fluctus
 Puppi, & ² innumera mutabant *Cycladas* aura.
 Jam ³ *Paros*, ⁴ *Olearosq;* latent. Jam ⁵ raditur alta
Lemnos, & à tergo ⁶ decrescit *Bacchica* *Naxos*,
 Ante oculos ⁷ crescente *Samo*. Jam *Delos* ⁸ opacat
Æquor, ⁹ ubi è celsa libant *carchesia* puppe,
 Responsque ¹⁰ fidem, & verum *Calchanta* precantur.
 Audit ¹¹ *Arcitenens*, *Zephyrumque* è vertice *Cynthi*
 Impulit, & ¹² dubiis pleno dedit omina velo.
 It pelago ¹³ secura ratis. Quippe ¹⁴ alta *Tonantis*
 Fussa, *Thetis* certas ¹⁵ fatorum evertere leges
 Arcebant, agram lacrymis, ac ¹⁶ multa gementem,
 Quod non crueret pontum, ¹⁷ ventisque, fretisque
 Omnibus, invisum jam tunc, sequeretur *Ulysses*.
 Frangebat radios ¹⁸ humili jam pronus *Olympo*
Phæbus, & ¹⁹ *Oceani* penetrabile littus anhelis
 Promittebat equis: cum se scopulosa ²⁰ levavit
Scyros; in hanc totos emisit puppe ²¹ rudentes
 Dux *Laertiades*, sociosque ²² resumere portum
 Imperat, & remis *Zephyros* supplere cadentes.

tur illum nutritum fuisse. ⁶ Quò magis à *Naxo* discedunt, tantò major videtur
Samos, ad quam appropinquant. ⁷ Locum attigerunt, quò *Delos* per mare um-
 bram exporrigit. ⁸ Juxta hanc insulam pocula *Apollini* libant, quia locus ei
 sacer fuit. ⁹ Ut id revera præster, quod *Chalcas* prædixerat. ¹⁰ *Apollo* sa-
 gittandi peritus: *Ποσειδώνης*. *Hom.* ¹¹ Immisit propitium ventum è monte
Deli. ¹² Confirmavit omen vento, qui implevit vela. ¹³ Immunis à tem-
 pestatibus, quas *Thetis* excitare non potuit. ¹⁴ Jussa *Jovis* eam volentem inhi-
 bebant. ¹⁵ Vide lib. 1. Nè pete, &c. ¹⁶ Valde anxiam, & multum indo-
 lentem. ¹⁷ Quò invisum *Ulysses* non tum immisis tempestatibus persequere-
 tur, juxta *Neptuni* promissum, lib. 1. — dirum pariter queremus *Ulysses*. ¹⁸ Sol
 ad occasum tendens, breviores radios jecit, & quasi illitos in cælum. ¹⁹ Imæ
 cæli parti proximus, in nostro horizonte. ²⁰ Fessis equis accessibilem *Ocea-*
num demonstravit, in quo requiescerent. ²¹ Cum *Scyri* scopuli apparuerunt.
²² Omnia vela per funes expandit *Ulysses*, ut navis huc velocius curreret. ²³ Re-
 mis in portum tendere: nam sicut à portu recedentes remis ducuntur, sic defi-
 cientibus propter vadâ ventis, cum eò appropinquant, remis itidem naves ad-
 juvant.

¹ *Ulyssis* navis
 per *Ægeum*
 mare ab *Aulide*
 ad *Scyron* na-
 vigat.

² *Celeri* vento-
 rum statu multæ
Cycladum in
 transitu muta-
 bantur. *Hypal-*
lage: auræ mu-
 tabant innume-
 ras *Cycladas*.

³ Dux *Cycla-*
dum post tergâ
 relictæ minores
 videntur, & con-
 trahunt se in
 horas.

⁴ Per radices
 montanæ *Lemni*
 itur.

⁵ Minor appa-
 ret *Naxos* *Bac-*
cho sacrata, ubi
 incolæ glorian-
 tur.

²⁴ *Accedunt*

24 Obtemperant nautæ.

25 Quò magis appropinquant, eo magis manifesta erat insula.
26 Super litus apparuit templum Palladis, de quo prius.

27 Diomedes & Ulysses è navi descendentes, Palladem adorant, Græcis per omnia numen propitium.

28 Sagax Ulysses, nè terreat urbem quâ hospitaturi erant, si cum tota caterva progrediretur.

29 In puppe se continere.

30 Montanam & scopulosam viam: Scyros enim clivosa est insula.

31 Abas in litore custos Lycomedi retulerat, appulisse navem.

32 Puppim, quam cognoscebat esse Græcam, sed cuius esset ignorabat.

33 Civitatem versùs progrediuntur legati.

34 Facto in rapinam. 35 Obscurâ, ideòque furto magis aptâ. 36 Irritet, ut palam deserviant. 37 Consilium suum & rabiem tegunt. 38 Submissi & prono corpore, taciturni. 39 Nè si audaces profiluissent, suspicionem canibus moverent & pastoribus. 40 Pari astutiâ legati, sine cura, & quasi aliud agentes eunt. 41 Misceant sermones in via, inter portum & urbem. Metaph. 42 Diomedes incipit proloqui. 43 Quo pacto rem indagabimus? 44 Cogitabundus ambulo, nec aliquid certi statuo. 45 Cur hastas frondosas, & tympana emissi in via, dum huc cursum tendebamus? 46 Scutellas æthereas, quæ collisione sonitum edant: crepitacula. 47 Tergora, quæ Bacchi sacris pulsantur. 48 Pelles cervinas, auro distinctas & intertextas. 49 Num talia arma Achillem contra Trojanos pugnaturum decent? 50 Vultu à seria cogitatione relaxato. 51 His tibi patet, erit Achilles, si sub virginea specie in hac insula lateat. 52 Sponte suâ profilientem, ut spretis quisquiliis arma arripiat. 53 Tuum est curare, ut hæc è navi educantur; cetera ego perficiam. 54 Ubi iis opus est. 55 Aliis affaniis scutum calatum iangere.

24 Accedunt iussu, 25 magis indubitata, magisque scyros erat, placidique super 26 Tritonia custos Littoris. 27 Egressi numen venerantur amica Etolusque Ithacusque deæ. Tum 28 providus heros, Hospita nè subito terrent mœnia cœtu, 29 Puppe jubet remanere suos. Ipse 30 ardua fido Cum Diomede petit. Sed jam 31 prævenerat arcis Littoreæ servator Abas, 32 ignotâque regi Ediderat (seil Graia tamen) succedere terris Carbasia. 33 Procedunt, gemini cœu 34 fœdere juncto 35 Hyberna sub nocte lupi, licet & sua 36 pulset Natorumque fames, penitus rabiemque minasque 37 Dissimulant, 38 humilesque meant, 39 nè nunciet hostes

Cura canum, & trepidos moneat vigilare magistros: Sic 40 segnes Heroes eunt, campumque patentem, Qui medine portum, celsamque interiacet urbem, Alierno sermone 41 serunt. Erior occupat acer 42 Tydides: Quâ nunc verum ratione paramus 43 Scrutari? namque 44 ambiguo sub pectore quiddam Versor: quid 45 imbelles thyrsos mercatus, & 46 aris Urbibus in mediis? Bacchadque 47 terga, mitrasque Huc tuleris, variisque aspersas 48 nebridas auro? 49 Hisne gravem Phrygiibus, Priamoque armatus Achillem?

Illi subridens Ithacus paulum 50 ore remisso: Hæc tibi (virginea modò sit Lycomedis in aula 45 Fraude latens,) ultro 52 confessum in prœlia ducent Peliden. Tu 53 cuncta citus de puppe memento Ferre, ubi 54 tempus erit, 55 clypeumque iis jungere donk,

33 Civitatem versùs progrediuntur legati. 34 Facto in rapinam. 35 Obscurâ, ideòque furto magis aptâ. 36 Irritet, ut palam deserviant. 37 Consilium suum & rabiem tegunt. 38 Submissi & prono corpore, taciturni. 39 Nè si audaces profiluissent, suspicionem canibus moverent & pastoribus. 40 Pari astutiâ legati, sine cura, & quasi aliud agentes eunt. 41 Misceant sermones in via, inter portum & urbem. Metaph. 42 Diomedes incipit proloqui. 43 Quo pacto rem indagabimus? 44 Cogitabundus ambulo, nec aliquid certi statuo. 45 Cur hastas frondosas, & tympana emissi in via, dum huc cursum tendebamus? 46 Scutellas æthereas, quæ collisione sonitum edant: crepitacula. 47 Tergora, quæ Bacchi sacris pulsantur. 48 Pelles cervinas, auro distinctas & intertextas. 49 Num talia arma Achillem contra Trojanos pugnaturum decent? 50 Vultu à seria cogitatione relaxato. 51 His tibi patet, erit Achilles, si sub virginea specie in hac insula lateat. 52 Sponte suâ profilientem, ut spretis quisquiliis arma arripiat. 53 Tuum est curare, ut hæc è navi educantur; cetera ego perficiam. 54 Ubi iis opus est. 55 Aliis affaniis scutum calatum iangere.

- Qui pulcher signis, auroque ⁵⁶ afferrimus ardet.
⁵⁰ Hac sat erunt: tecum lituo bonus adsit ⁵⁷ Agyrtēs,
 Occultāque tubam ⁵⁸ tactos apporet in usus.
 Dixerat, atque ipso ⁵⁹ portarum in limine, regem
 Cernit, ⁶⁰ ostensā pacem præsatur olivā.
⁶¹ Magna (reor) pridem vestras pervenit ad aures
⁵⁵ Fama ⁶² truci belli, regum ⁶³ placidissime, quod nunc
 Europāque, Asiāque quatit. Si ⁶⁴ nomina quaras
 Huc perlata ducum, fidis quibus ⁶⁵ ultor Atrides;
 Hic tibi, quem tantā ⁶⁶ meliorem stirpe creavit
 Magnanimus Tydeus, ⁶⁷ Ithacis ego t̄ dicor Ulysses.
⁶⁰ ⁶⁸ Causa viā (metuam quid enim tibi cuncta fateri;
 Cū ⁶⁹ Graius, notāque fide celeberrimus unus?)
 Explorare ⁷⁰ aditus, ⁷¹ invisāque littora Troia,
 Quidve ⁷² parent. ⁷³ Medio sermone intercipit ille:
⁶⁵ ⁷⁴ Annueris fortuna precor, dextrique secudent
 Ista dei. ⁷⁵ Nunc hospitio mea tecta, piūque
⁷⁶ Illustrare larem: simul intra limina ducit.
 Nec mora, jam mensas famularis turba, ⁷⁷ torosque
 Instruit. Interea ⁷⁸ visu perlustrat Ulysses,
 Scrutatūque domum, si ⁷⁹ quā vestigia ⁸⁰ magna
⁷⁰ Virginis, aut ⁸¹ dubiā facies suspecta figurā.
⁸² Porticibusque vagis errat, torosque penates,
 Ceu ⁸³ miretur, adit. ⁸⁴ Velut ille, cubilia præda
 Indubitata ⁸⁵ tenens, multo legit arva ⁸⁶ Molosso
 Venator, videas donec sub frondibus ⁸⁷ hostem
⁷⁵ Porrectum somno, positosque in cespite dentes.
⁸⁸ Rumor in arcana jamdudum perstrepat aula,
- ⁶⁶ Diomedes hic est, quem Tydeus genuit, patris fortis fortiozem filium.
⁶⁷ Ithacenses, cujus ego sum, & quos duco, me Ulyssē vocant. t̄ al. ego
 dūctor. ⁶⁸ Huc profecti sumus, explorare aditus, &c. ⁶⁹ Cū tu Græcus
 pariter sis, & violatum hospitii jus præcipue deestaris. ⁷⁰ Num tutō classis
 nostra hæc transire possit. ⁷¹ Inimica litora, ultra hanc insulam, Trojā ver-
 sus. ⁷² Quem bellicum apparatus Trojani faciunt. ⁷³ Non expectato sine
 orationis, respondet Lycomedes. ⁷⁴ Quicquid id sit, secudent Superi.
⁷⁵ Interim ad domum meam venite. ⁷⁶ Hospitales ædes vestro adventu orna-
 te. ⁷⁷ Lectos discubitorios parat. ⁷⁸ Oculis locum circuit. ⁷⁹ Si ali-
 cubi deprehendat Achillem, sub regmine fœmineo. ⁸⁰ Muliebrem staturam
 excedentis. ⁸¹ Quæ ambiguum spectatorem reddat, quem sexum potius deceat.
⁸² Per porticus vagatur. ⁸³ Quasi ædificium contempletur. ⁸⁴ Sicut ve-
 nator percurrit arva multis canibus, certus in illis deprehendere ferarum cubilia.
⁸⁵ Utpote inventis jam vestigiis. ⁸⁶ Cane Epirotico: Molossia Epiri pars
 est, optimis canibus insignis. ⁸⁷ Aprum in umbra dormientem, & humi fa-
 sum, hæc fremitu quem deposuit. ⁸⁸ Spargitur in Gynecæo fama.

Virginibus

89 Unde arce-
 bantur mares.
 90 Amico ho-
 spitio, & sociali
 fœdere acceptos.
 91 Omnes præ-
 ter Achillem
 muliebri pavore
 territi sunt.
 92 E re nata, &
 hac occasione
 orta.
 93 Etiam in
 muliebri habitu
 videret.
 94 Palatia fer-
 vent, i. e. com-
 plentur.
 95 Sedetur toro
 fragulis purpu-
 reis strato, & ab
 acu pictistape-
 tibus.
 96 Venire &
 intrare natas
 jubet cum comi-
 tibus suis.
 97 Ad convivi-
 um accedunt.
 98 Eo more,
 quo Amazones
 epulantur.
 99 In ripa Mæ-
 otidis paludis,
 juxta quam habitant. 1 Quando diripuerant aliquas è domibus Scytharum:
 Hos enim, & totam penè Asiam, Amazones subegerunt. 2 Urbes vicinorum in
 Thracia subegerunt. 3 More militari, super clypeos & arma discumbentes.
 4 Tum maximè singularum speciem & apparentiam animadvertit Ulysses. 5 Le-
 viter oculis perstringit, modo hanc, modo illam intuens. 6 Introductæ lam-
 pades, quæ fugarunt tenebras, per obscuram lucem non permiserunt verum discern-
 nere. 7 Ubi primùm venerunt, discumbebant, ideoque staturam veram non
 poterat comprehendere. 8 Tamen defigit, i. e. firmis oculis respicit illum eri-
 gentem genas, non more virginali vultum demittentem. 9 Vagis oculis circum-
 spicientem. 10 Qui solet os deprimere, & frontem castigare. 11 Subinnuit
 Diomedem, ut pariter observet. 12 Nisi Deidamia retinuisse eum subitanèum &
 audacem blandimentis suis. 13 Ut modestius se contineret, & prout virginem
 decet. 14 Velo è collo & pectore avulso. 15 E solutis manibus. 16 Con-
 tineret intra vestem, quæ ab humeris fluebat. 17 E lecto cubitorio contra pu-
 dorem virginalem surgere. 18 Fasciam auream, quæ crines colligebantur, sæpe
 disturbatam componeret. 19 Ab eo convivio statim eum cognovissent Græci.
 20 Variis missis & ferculis, Triplex olim fuit cœnæ divisio: Antecœna, Cœna, &
 Mensa pomorum. 21 Hortatur ut bibant, quod in more erat post cibos sumptos.
 22 O vos legati, Græcorum decus, invidet, &c. 23 Utinam mihi vires essent,
 & anni ad bellum pares. 24 Quæ

(Virginibus quæ fida domus,) venisse Pelasgos
 Ductores, Gratiâque ratem, sociosque receptos.
 Fure pavent alia, sed vix nova gaudia celat
 Pelides, avidusque novos Heroas, & arma
 Vel talis vidisse cupit. Fâmque atria servant
 Regali strepitu, & picto discumbitur ostro.
 Tum pater ire jubet natas, comitesque pudicas
 Natarum. Subeunt, quales Mæotide ripâ,
 Cùm Scythicas rapuere domos, & capta Getarum
 Mænia, suppositis epulantur Amazones armis.
 Tum verò intentus vultus, ac pectora Ulysses
 Prælibat visu: sed nox, illatâque fallunt
 Lianina, & extemplò latuit mensura jacentis.
 Et tamen, erectumque genas, oculisque vagantem,
 Nullâque virginei servantem signa pudoris,
 Defigit, comitique obliquo lumine monstrat.
 Quod nisi præcipitem blando complexa moncret
 Deidamia sinu, nudatâque pectora semper,
 Exertâsque manus, humerosque in veste tencret,
 Et prodire toris, & poscere vina vetaret
 Sapius, & fronti crinale reponeret aurum.
 Argolicis ducibus jam tunc patuisset Achilles.
 Ut placata fames epulis bis terque repostis;
 Rex prior alloquitur, paterisque invitat Achivos:
 Invideo vestris, (fateor) decora inclyta gentis
 Argolicæ, captis: utinam mihi fortior atas,

- ²⁴ Quaque fuit, ²⁵ Dolopas cum Scyria littora adortos
 Perdomui, fregique ²⁶ vadis, quæ ²⁷ signa triumphi
¹⁰⁵ Vidisti, & l'as murorum in fronte carinas.
 Saltem ²⁸ si ²⁹ soboles, aptam quam mittere bello
 Possem, plena forent mihi gaudia, namque ³⁰ iuvarem.
 Nunc ipsi ³¹ viresque meas, & chara videris
 Pignora. ³² Quando novos dabit hæc mihi turba ne-
 potes?
¹¹⁰ Dixerat, & ³³ solers arrepto tempore Ulysses:
 Haud ³⁴ spernenda cupis. ³⁵ Quis enim non viscere gentes
 Innumeras, variisque duces, atque ³⁶ agmina regum
 Ardeat? ³⁷ omne simul roburque decusque potentis
 Europa, ³⁸ meritis ultro iuravit in enses.
¹¹⁵ ³⁹ Rura, urbisque vacant: montes ⁴⁰ spoliavimus altos:
 Omne fretum longâ velorum obtexitur umbrâ:
 Arma ⁴¹ patres tradunt, ruit ⁴² irrevocata juvenus.
 Non ⁴³ aliâs unquam tantæ data copia famæ
 Fortibus, haud ⁴⁴ campo maiore exercita virtus.
¹²⁰ ⁴⁵ Aspicit intentum, vigilique hæc aure trahentem,
 Cum ⁴⁶ pavcant aliæ, demissâque lumina flectant.
 Atque ⁴⁷ iterat: Quisquis proavis & gente ⁴⁸ superbus,
⁴⁹ Quisquis equo iavuloque potens, qui prævalet arcu,
 Omnis honos illic: illic ⁵⁰ ingentia certant
¹²⁵ Nomina. Vix ⁵¹ timidae matres, vix agmina cessant
 Virginea. ⁵² Hic multum ⁵³ steriles damnatus in
 annos,
 Invisusque deis, si quem hæc nova gloria ⁵⁴ segnem
 æquam ex his nepotes expectare fas est, qui strenuè rem vestram prosequantur.
³³ Qui opportunitatem loquendi novit: Arripit Ulysses hanc occasionem ex Ly-
 comedis votis, ut inflammet Achillem. ³⁴ Quod invides nostris cæptis, non tẽ-
 merè est, nec aspernandum. ³⁵ Quis non cupiat invadere varias nationes, & ex-
 ercitus sub Imperatoribus dispositos? ³⁶ Multitudinem ducum. ³⁷ Omnes
 Græciæ vires conjuraverunt in Aulidè sub Agamemnone. ³⁸ Arma iustâ de
 cæsa suscepta. ³⁹ Vacuæ sunt urbes & agri. ⁴⁰ Succis arboribus ad navi-
 tia nudavimus. ⁴¹ Qui filios à bello dissuadere solent, nunc hortantur & pro-
 vocant. ⁴² Irrevocabilis, quæ nullo modo retineri potest. ⁴³ Nunquam
 major materies oblata fuit adipiscendæ gloriæ, & exercendæ virtutis. ⁴⁴ No-
 biliore argumento: Metaph. à ludis Olympicis sumptâ. ⁴⁵ Inter hæc, Ulysses
 Achillem aspicit, attentâ aut hæc colloquia bibentem. ⁴⁶ Cum Lycomedis fi-
 liæ ad nomen belli pavcant, & desistant ora ab hospitibus. ⁴⁷ Progreditur
 Ulysses. ⁴⁸ Quisquis sanguine nobilis est. ⁴⁹ Quæ quisque virtute prædictus
 est, hic ei materia honoris exhibetur. ⁵⁰ Viri ingentis nominis. ⁵¹ Vix co-
 hibentur mulieres, quin in hoc bellum irrumpant. ⁵² Diis & hominibus invisus
 est, qui ad tantum bellum non accenditur. ⁵³ Inutiles, & nullam gloriam pati-
 entes. ⁵⁴ Ignavum, sine igne & calore.

55 Profluisset et toris quibus discubuit Achilles, hæc audiens & inflammatus.
 56 Nisi Deidamia annuisset sororibus, ut omnes simul mensas relinquerent.
 57 Manu Achillem ducens, quem honorem quasi hospiti exhibet.
 58 Remoratur Achilles in limine, Ulysssem disferentem respiciens, & exit ultimus.
 59 Ulysses has abire animadvertens, decepto proposito remittit, & ad aliud progreditur.
 60 Tu autem, Lycomedes, patre tuis annis congruente fruaris.
 61 Invenias dignos generos.
 62 Similes, & instar divarum vi-
 63 fas. 63 Quantum ego illas modò reveritus sum! 64 Pulchritudo, & quasi virilis quædam majestas illis inest. 65 Lycomedes filiarum laudibus accensus, sermone obviàm procedit. 66 Quid tum diceres, si has celebrantes orgia conspicias, aut Palladi sacra facientes? In utrisque enim his sacris thyrsos quatiebant. Vide prius. 67 Eos ludos exhibebimus, si fortè ventus nuper exortus vobis faveat, nec in adversum mutetur. 68 Promissa legati excipiunt. 69 Spem sibi fecerunt ex hac mora quam cupiebant, certiores de Achille redire. 70 Reliqua pars regis, præter eam in qua legati requiescebant, tranquillè dormivit. 71 Longa nox Ulyssii visa est, cupienti diem. 72 Somno gravis est, quem nequivit capere. 73 Primo diluculo rediit à navibus cum Agyrta Diomedes, qui monitù Ulyssis iverat prius ad dona ferenda. 74 Simul etiam puella regis thalamis egressa, choros ad orgia ducebant, quod pater promiserat. 75 Sororibus suis magis conspicua est. 76 Qualiter in raptu Proserpinæ, Diana, Pallas, atque ipsa Proserpina inter reliquas Nymphas aderant, magis conspicua. 77 Montis notissimi in Sicilia medio, ubi flores legens Proserpina à Plutone rapta fuit. 78 Inter Nymphas Sicalas. 79 Sic Claudian. — *Fussùque parentis Pallas, & infelix quæ terret Menala cornu, Addunt se comites.* 80 Proserpina inferni regis uxor, cujus gratiâ reliquæ convenerant. 81 Ad tibiam Thebanam saltant. 82 Ismenus Bæotiz fluvius est, cujus accolæ hæc sacra primùm invenerunt, & Bæcho populari suo gloriantur.

130

135

140

16

145

17

150

17

Signa

Signa dedit, quater ⁸³ ara Rhea, quater Evia pul-
sant

155 ⁸⁴ Terga manu, quariosque quater legere ⁸⁵ recursus.
Tunc thyrsos pariterque ⁸⁶ levant, pariterque reponunt,
⁸⁷ Multiplicantque gradum, ⁸⁸ modò quo Curetes in
actu,

Quoque ⁸⁹ pii Samothraces eunt. Nunc ⁹⁰ obvia
versa

160 Pectine Amazonio, ⁹¹ modò quo citat orbe Lacenas
Delia, plaudentesque suis ⁹² intorquet Amyclis.

Tunc quoque præcipue jam jam manifestus Achilles,
Nec servare ⁹³ vices, nec jungere brachia curat.

Tunc ⁹⁴ molles gressus, tunc aspernatur amictus
Plus solito, ⁹⁵ rumpitque choros, & plurima turbat.

165 Sic ⁹⁶ indignantem thyrsos, ⁹⁷ acceptaque matris
Tympana, ⁹⁸ jam tristes spectabant Penthea Theba.

⁹⁹ Solvuntur laudata cohors, repetuntque paterna
Limina; ubi in media jamdudum sedibus aula,

¹ Munera virgineos visus tractura locarat

170 Tydides: ² signum hospitii, ³ pretiumque laboris.
Hortaturque ⁴ legant, nec rex placidissimus arcet.

Hæu simplex, nimiumque ⁵ rudis, qui callida dona,
Graviorumque dolos, ⁶ variumque ignorat Ulyssæ.

Hinc ⁷ aliæ, quas sexus iners, naturaque ducit,

175 Aut teretes thyrsos, aut ⁸ respondentia tentant
Tympana, gemmatis aut cingunt tempora vitis;

⁹ Arma vident, magnoque putant donata parenti.

At ¹⁰ ferus & Acides radiantem ut ¹¹ cominus orbem

⁹⁰ Obviâ vertuntur, una contra aliam, implicatis invicem & conjunctis digi-
tis, ut Amazones solent, — digitis inter se pectine junctis. Ovid. Vel prætereuntes
invicem pectinis speciem referunt. Angl. they fide. ⁹¹ Nunc in gyrum ver-
tuntur; quo pacto Diana Lacenas puellas in suis sacris circumducit. ⁹² Cho-
reas cum Amyclis suis in rotundum ducit. ⁹³ Alternationes saltationum ne-
gligit. ⁹⁴ Indignatur amplius ut virgo incedere. ⁹⁵ Ordinem choreæ per-
vertit, multumque inturbat. ⁹⁶ Sic Theba viderunt Penthea Bacchi sacra
continentem. ⁹⁷ Ab Agave accepta. ⁹⁸ Futurum malum præsentientes.
⁹⁹ Ab Ulyssæ & Diomede laudatæ virgines dimittuntur. ¹ Dona quæ virgi-
num oculos alliciant. ² Xenia hospitalia, quibus pro more hospitio accepti
hospites donabant. ³ Mercedem propter ludos quos exhibebant. ⁴ Ut
eleganter & capiant. ⁵ Ignarus causæ donorum. ⁶ Πολυδαιδων, ver-
sum. ⁷ Reliquæ præter Achillem virgines, ductu naturali thyrsos eli-
gant, &c. ⁸ Resonantia, quæ pulsata reclamant. ⁹ Credunt arma juxta
posita patri Lycomedi offerri. ¹⁰ In bella natus. ¹¹ Adversum oca-

⁸³ Collidunt
hemisphæria
aenea, quali-
bus in Rheæ,
i. e. Cybeles sa-
cris utuntur.

⁸⁴ Bacchica
tympana.

⁸⁵ Strophas &
Antistrophas
observant.

Compositè in
primum locum
reducuntur.

⁸⁶ Simul, in eo-
dem niû in al-
tum erigunt, &
simul deorsum
mittunt.

⁸⁷ Passus acce-
lerant, & spissi-
us vestigia repe-
tunt.

⁸⁸ Quales cho-
reas Curetes &
Samothraces
ducunt.

⁸⁹ Præcipui
deorum cultores:
nam ab his Dar-
danius primò
templum Vestæ,
aliisque occul-
tos Deos in
Phrygiâ ad-
vexit.

12 In quo pugna-
rum historia
celata fuit.

13 Sanguine &
cædibus asper-
sum.

14 Parieti in-
nixam & aceli-
matam.

15 Indignatus,
oculos in obli-
quum torlit.

16 Steterunt co-
mae, & à fronte
surrexerunt, su-
per quam im-
pexæ erant.

17 Non memi-
nit coram quæ
mater jesserat,
nempe ut clam
delitesceret.

18 Nec recor-
datur secreti
Deidamie amo-
ris.

19 Bellam Tro-
janum totam
mentem occupa-
bat.

12 Calatum pugnis sævis, & fortè 13 rubentem
Bellorum maculis, 14 acclinem & conspicit hastam;

15 Infremuit, torsitque genas, & fronte relicta

16 Surrexere coma. Nusquam 17 mandata parentis,
Nusquam 18 occultus amor, totoque in pectore 19 Troja
est.

Ut leo materno cum 20 raptus ab ubere, 21 mores
Accepit, pectique jubas, hominemque vercri
Edidit, 22 nullasque ruit nisi jussus in iras :

Si semel adverso 23 radiavit lumine ferrum,

24 It jurata fides, 25 domitorque inimicus, in 26 illum

Prima fames, timidoque 27 pudet servire magistro.

Ut verò accessit propius, 28 tuncque æmula vultum

Reddidit, & similem tandem se vidit in auro,

29 Horruit, 30 erubuitque simul. Tunc 31 acer Ulysses

Admotus lateri, summissa voce : Quid 32 hares ?

Scimas, ait; tu 33 semiferi Chironis alumnus,

Tu cæli, pelagique nepos : te 34 Dorica classis,

Et 35 tua 36 suspensis expectat Græcia signis.

37 Ipsaque 38 jam dubiis nutant tibi Pergama muris.

Eia age, 39 rumpe moras : sine 40 perfida palleat Ida,

Et 41 juvet hæc audire patrem, pudeatque 42 dolo sam

Sic pro te timuisse Thetin. Jam pectus amictu

43 Laxabat, cum 44 grande tuba (sic jussus) Agyrtes

Insonuit. 45 Fugiant disiectis undique donis,

Implorantque patrem, 46 commorâque prælia credunt.

20 Qui, dum adhuc catulus est, à leonæ mammis atripitur. 21 A cicuratore documenta cepit.

22 In prædam non sævit, nisi à domitore in venationem contra feras missus.

23 Si viderit ferrum irradians, irascitur. 24 Abit fides, quam jure in magistrum servare debuit.

25 Dominum non agnoscit, & pro inimico habet. 26 Illum primus aggreditur, ad sedandam famem.

27 Pudet illum servisse domino, quem terrere poterat. 28 Quamprimum splendor clypei inaurati ejus vulcum & vestitum retulit.

29 Expavit propter fæmineæ vestis dedecus. 30 Pudore affectus, quod ab aliis conspiceretur.

31 Acutus & calidus, qui habet acutum in pectore. Plaut. 32 Quid, inquit, moraris quasi non plane esses cognitus ?

33 Tu à Centauro enutritus, à diis cæli & pelagi originem ducis. 34 Vide prius, Omnis in absentem belli manus ardet Achillem.

35 Quæ à te pendet. 36 Dubiis, & sine te nihil moventibus. 37 Troja ipsa tremens te expectat, quasi certa ruinæ suæ.

38 Adhuc, & à solo nomine, priusquam vires tuas experta est. 39 Festina ut te sentiat, & revera contremiscat.

40 Ubi perfidus pastor sedem habuit. 41 Peleo hoc jucundum sit, in cuius gratiam accendamus.

42 Quæ meticulosa mulier hos dolos excogitavit, ad te curandiendum. 43 Aperiebat, & vestes laxas exuebat.

44 Canorè clarigavit. 45 Lycomedis filie sono territæ dona abiciunt, & aufugiunt.

46 Credunt pugnam hoc signo jamjam commissam.

Illius ⁴⁷ intacta ceciderunt pectore vestes.

¹⁰⁵ Jam clypeus, ⁴⁸ breviorque manu consumitur hasta,
(Mira fides) ⁴⁹ Ithacumque humeris excedere visus,
& totumque ducem: ⁵⁰ tantum subita arma, calorque
Martius, horrenda confundit luce penates.

⁵¹ Immanisque gradu, ceu protinus Hectora poscens,

¹¹⁰ Stat medius trepidante ⁵² domo. ⁵³ Pelcia virgo

Quaritur. Ast alia plangebatur parte relictos

⁵⁴ Deidamia dolos: cuius cum grandia primum
Lamenta, & notas accepit pectore voces,

⁵⁵ Hæst, & ⁵⁶ occulto virtus infracta calore est.

¹¹⁵ Dimittit clypeum, regisque ad ⁵⁷ lumina versus,

Attonitum satis, inopinamque ⁵⁸ monstra paventem,

⁵⁹ Sicut erat, mediis Lycomedem affatur in armis:

Me tibi, chære ⁶⁰ pater, (dubium ⁶¹ dimitte timorem)

Me Thetis alma dedit. Te ⁶² pridem tanta manebat

¹²⁰ Gloria, ⁶³ questum Danaïs tu mittis Achillem.

⁶⁴ Grator es magno (si fas ⁶⁵ dixisse) parente,

Et dulci Chirone mihi. Sed corda parumper

Huc adverte libens, atque has ⁶⁶ bonus accipe voces:

⁶⁷ Te Peleus nato socerum, & Thetis ⁶⁸ hospita jun-

¹²⁵ ⁶⁹ Allegantque suos utroque à sanguine divos. (Gunt,

⁷⁰ Unam virgineo natarum ex agmine poscunt,

Dásne? an nos humiles tibi, ⁷¹ degeneresque videmur?

Num ⁷² renuis? ⁷³ junge ergo manus, & concipe fœdus,

Atque ignosce ⁷⁴ tuis. Tacito nam cognita ⁷⁵ furto

¹³⁰ Deidamia mihi. Quis enim ⁷⁶ his obstare lacertis,

lei filia, à Theride illis in societatem data. ⁵⁴ Quæ novit verum esse Achillem,
& non virginem, prout simulaverat. ⁵⁵ Cujus gemitus cum Achilles persense-
rat, labefactatur animus. ⁵⁶ Amore illius in memoriam revocato, valde fracta
est fortitudo. ⁵⁷ Deposita parmâ quam in manum insumperat, coram Lyco-
mede se sistit. ⁵⁸ His subitis mutationibus attonitum. ⁵⁹ Ut erat, hastâ ar-
matus, regem alloquitur. ⁶⁰ Quem patris loco pridem habui, nunc socerum ve-
neror. ⁶¹ Nè metuas nè is ego non sim, quem Thetis tibi servandum tradidit.
⁶² Tua omnino gloria esse oportebat, quod ad Trojam tu Achillem mitteres.
⁶³ Ad quem investigandum legati Græcorum huc venerunt. ⁶⁴ Mihi ipso Pe-
leo, & Chirone altore meo grator es. ⁶⁵ Si naturæ leges infringamus, ali-
quem parentibus præferendo. ⁶⁶ Propitius hæc audias. ⁶⁷ Benevolentiam
sibi à nobilitate generis conciliat. Pelei & Thetidis filium pro genero tuo acci-
pis. ⁶⁸ Hospitio tuo pridem usa. ⁶⁹ Jovem à paterno sanguine, Nereum à
materno tibi affinitate jungunt. ⁷⁰ Unam è tuis filiabus mihi desponderi petunt.
⁷¹ An parentibus meis vilis sum inferior, & tantâ prosapiâ indignus? ⁷² Num
recusas? an tacitus consentis? ⁷³ Matrimoniali nexu nos copula. ⁷⁴ Mihi
& Deidamie, qui clam te coivimus. ⁷⁵ Furtivâ Venere. ⁷⁶ Vide lacertos
meos: Credisne imbecillum virginem his posse resistere?

77 Quznam
mulier nostro
amori potuit
obfistere?

78 Quam semel
Amplexus sum.

79 In me istam
noquitiam ulci-
scere.

80 Inermem me
coram tribunali
tuo sistam.

81 In bellum
non prodibo, sed
ad dandas pœnas
manebo.

82 Quid oblique
me intueris?

83 Generum in
me habes, nepo-
tem in Pyrrho
meo.

84 His dictis,
Pyrrhum nuper
natum ante re-
gem posuit, &
ait, Hunc
aspice, nunc
avus es.

85 Si in nos de-
sævias, & justiti-
æ gladium in
nos stringas,

ecce plures perituri sumus; Deidamia & Pyrrhus mecum casuri sunt. 86 Ie-
gati rogant per hospitii jura, ut veniam liberis delinquentibus indulgeat.
87 Optimus orator, & in precibus blandiloquus. 88 Quamvis in comperto &
confesso sit injuria, quam Deidamiæ intulit, quæ postulabat, ut domi cum ea con-
tineretur. 89 Nè scil. ab eo abire pateretur. 90 Metuit, nè tam ingens de-
positum, quod illius fidei creditur, à se prodi videatur. 91 Non ausus tamen
est adversari fati, illum ad bellum destinantibus. 92 Expeditionem Græco-
rum retardare. 93 Si conaretur retinere. 94 Thetis ipsa domi filium non
continerere potuisset. 95 Prohibentem rejecisset. 96 Nè censeret Lycomedes
talem generum repudiandum esse, argumentis vincitur. 97 Quæ adhuc facinoris
admissi conscia fuit. 98 Nec credit patrem remisisse ei culpam. 99 Objecto
Achille, in quem culpam omnem rejicit. 1 Qui Peleo satisfactum eat, narrans,
ut ab universa Græcia deposcatur filius. 2 Tali nuncio superbum faciat. 3 Ut
in Thesalia conscribat milites, qui nondum venerunt, quia duce carebant. 4 Du-
as naves in aquas Lycomedes ducit. 5 Quod plures non possit mittere. 6 Con-
nubii fœdus inter Achillem & Deidamiam iteratò pactum est, & palam enunciat, 7
Non amplius timentes iram patris, cum resciverit. 8 Achilles de armis &
Troja totâ nocte fomniat. 9 Troadis fluvius Simoenti junctus. 10 Mons Trojæ
vicinus. 11 Navigia, quibus illuc transfretandum est. 12 Deidamia timet nau-
fragii pericula, & dici adventum, quo abiurus Athillæ.

77 Quæ potuit nostras 78 possessa evadere flammæ?
Me 79 luere ista jube: 80 pono arma & reddo Pelasgis.
Et 81 maneo. Quid tristè fremis? quid 82 lumina miras?
Jam 83 socer es. 84 Natum ante pedes projecit, &
addit,

Famque avus. 85 Immitis quoties tractabitur ensis, 235
Turba sumus. Tunc & 86 Danaï per sacra, fidemque
Hospitii, 87 blandusque precum compellat Ulysses.

Ille, cisi charæ 88 comperta injuria nata,
Et Thetidis 89 mandata movent, 90 prodique veretur
Depositum tam grande Deæ, tamen 91 obvius ire 240
Tot metuit fatis, Argivæque bella 92 morari.
Fac 93 velit: 94 ipsam illic matrem 95 prædixisset Achilles.

Nè tamen 96 abnueret genero se jungere tali,
Vincitur. Arcanis effert 97 pudibunda tenebris
Deidamia gradum, 98 veniam nec protinus amens 245
Credit, & 99 opposito genitorem placat Achille.
Mittitur & moniam, 1 magni qui Pelea facti
2 Impleat, & classem, 3 comitesque in prælia poscat.

Nec non & 4 geminas regnator Scyrius alnos 250
Deducit genero, virésque 5 excusat Achivis.
Tunc epulis consumpta dies, tandèmq; 6 receptum
Fœdus, & 7 intrepidos nox conscia jungit amantes.
8 Illius ante oculos nova bella, & 9 Xanthus, &
10 Ida,

Argolicæque 11 rates: atque 12 hæc jam cogitat undas,

255 *Aurorámque timet. Chará cervice mariti*
Fusa ¹³ *novi, lacrymas jam solvit, &* ¹⁴ *occupat artus.*
Aspiciámne iterum, méque hoc in ¹⁵ *pectore ponam*
Æacide ? rursúsque tuos ¹⁶ *dignabere partus ?*
An ¹⁷ *tumidus, Teucrosque lares, & capta reportans*
 260 ¹⁸ *Pergama, virginæ* ¹⁹ *nolis meminisse latebræ ?*
Quid ²⁰ *precet, heu, timeámve prius ? quídve anxía*
²¹ *mandem*

Cui vix flere vacat ? modò te ²² *nox una deditque*
Invidítque mihi. ²³ *Thalamis hæc tempora nostris ?*
Hícne est ²⁴ *liber Hymen ? ò* ²⁵ *dulcia furtá, dolique,*

265 *O timor ! eripitur miseræ* ²⁶ *promissus Achilles.*
I, (neque enim tantos ausim revocare ²⁷ *paratus)*
I ²⁸ *cautus, nec vana Thetím timuisse memento:*
I felix, ²⁹ *nostræque redi. Nimis* ³⁰ *improba posco :*
Fam te ³¹ *spéctabunt lacrymis, plantáque decoræ*

270 *Troades, optabúntque tuis dare colla lacertis,*
Et ³² *patriam pensare toris. Aut* ³³ *ipsa placebit*
Tyndaris, incestá nimium laudata rapiná.
Ast ³⁴ *ego vel primæ puerilis fabula culpæ*
Narrabor famulis, aut ³⁵ *dissimulata latebo.*

275 *Quin agè,* ³⁶ *duc comitem: cur* ³⁷ *non ego Martia tecum*
Signa feram ? tu tensa manu, Bacchæaque mecum
Sacra (quod infelix non ³⁸ *credet Troja,) tulisti.*
Attamen ³⁹ *hunc, quem mæsta mihi solatia linquis,*
Hunc sub corde tene. Saltem concede precanti

280 *Hoc solum,* ⁴⁰ *pariat nè quid tibi* ⁴¹ *barbara conjux,*
Nè qua det ⁴² *indignos Thetidi captiva nepotes.*

¹³ *Nuper à patre concessi & approbati.*

¹⁴ *Amplectitur.*
¹⁵ *Rursúsne in sinu tuo me reponam?*

¹⁶ *Unquámne revives Pyrrhum filium tuum?*

¹⁷ *Capta Troiæ spoliis superbirens.*

¹⁸ *Decora & opes Pergameas.*

¹⁹ *Nunquámne meminere nostræ domûs, ubi sub palla sceminea delitisti?*

²⁰ *Quid ego à te abeunte primum orarem aut timeam!*

²¹ *Quenam ego tibi mandata imponam, quæ vix lacrymis tempus invenio.*

²² *Nox eadem quâ tuis amplexibus securè potita sum, per invidiam tibi me abstulit.*

²³ *Num nostris nuptiis tam breve est gaudium?* ²⁴ *Hæccene connubia sunt, quibus pater annuit?* ²⁵ *O dulces concubitus, quos mecum furatus es, quamvis cum timore!* ²⁶ *Ubi primum mihi eo frui licuit, privor consortio.* ²⁷ *Totius Græciæ conjurationem.* ²⁸ *Tibi caveas, nec credas matrem sine causa timuisse.* ²⁹ *Non alterius conjux, aut alius amoris interserviens.* ³⁰ *Nimis importuna & magna.* ³¹ *Aspicient te Trojanæ mulieres, quibus lacrymæ decorem addent, & amplexus cupient.* ³² *Non pigebit eas captivas patriam amittere, modò matrimonio tibi jungantur.* ³³ *Aut ipsa fortè Helena, Tyndari filia, tibi placebit, quæ nimiam formæ & pulchritudinis laudem nacta est, quòd propter eam fuit rapta.* ³⁴ *Me interim captivis tuis amoribus memorabis à te compressam puellari simplicitate, & in puellari tua ætate.* ³⁵ *Aut mei oblitus, nullam de me mentionem facies.* ³⁶ *Duc me in castra tecum.* ³⁷ *Quid ni ego Martia signa sub tuo ductu sequerer, sicut tu mollia arma & thyrsos mecum gessisti?* ³⁸ *Postquam tuas masculas vires experta est.* ³⁹ *Pyrrhi tui reminiscere.* ⁴⁰ *Nè novos ex captivis tuis filios suscipias.* ⁴¹ *Omnes gentes externas Græci barbaras dicebant, sic postea Romani.* ⁴² *Qui ex captivis nati divam aviam devenissent.*

- 43 Valde animo perturbatus. Talia dicentem non ⁴³ ipse immotus Achilles
 44 Per sacrum Solatur, juratque ⁴⁴ fidem, ⁴⁵ juratque fletu
 fidei fœdus promittit. Spondet, & ⁴⁶ ingentes famulas, ⁴⁷ captumque reversus
 45 Facit lacrymas fidei iussiores promissi. Ilion, & Phrygia promittit ⁴⁸ munera gazæ. 285
 46 Nobiles captivas in pedisse-
 quas illi spon-⁴⁹ det. Irrita ventosæ rapiebant verba procellæ.
 47 Spolia Ilii capti. ⁵⁰ Exiit implicitum tenebris ⁵¹ humentibus orbem
 48 Trojanas opes, quæ usque Oceano prolata dies, ⁵² genitorque coruscæ
 ad proverbium celebres erant. Lucis, adhuc hebetem vicinâ nocte, levabat,
 49. Venti rapiebant hæc inania verba, nullum Et nondum excusso ⁵³ vorantem lampada ponto:
 effectum habi- Et jam puniceâ † ⁵⁴ nodatum pectora pallâ, 290
 tura. ⁵⁵ Insignemque ipsis, quæ prima invaserat, armis
 50 Sol ab Oceano surgens liberat mundum ⁵⁶ Eaciden (quippe ⁵⁶ aura vocat, ⁵⁷ cognatâque suadent
 nocturnis tenebris. ⁵⁸ E quora) ⁵⁸ prospectant cuncti; juvenemque, ducemque,
 51 Roscidis. Nil ausi meminisse, ⁵⁹ pavent. Sic ⁶⁰ omnia visu 295
 52 Phœbus orientem lucem. Mutatus rediit, ceu nunquam ⁶¹ Scyria passus
 adhuc non clarè Litora, Peliaco raptus descendat ab anro.
 elevaverat. Tunc ex ⁶² more deis (itâ namque monebat Ulysses)
 53 Distillantem ⁶³ E quoreis, ⁶³ matrisque litat, ⁶⁴ fluctuque sub ipso
 a quis marinis, quas nondum planè excusserat. † al. nudatum, i. e. exutum pal-
 lâ muliebri. 54 Paludamentum, sive pallam trabeatam induerat. 55 Pul- 300
 chrum illis armis, quæ inter Græcorum dona, in Lycomedis aula elegerat. 56 Se-
 cundus spiravit ventus. 57 Unde per maternam lineam, originem traxit.
 58 Omnes Scyri incolæ intuentur, 59 Admirantur, cum vident in proprio ha-
 bitu, nihil de muliebri tegmine mustitantes. 60 Per omnia in cultu mutatus,
 ad conspectum hominum. 61 Quasi nunquam inter virgines habitâset, sed è
 Chironis antro jam tum prodiiisset. 62 More navigantium, exta taurina diis
 marinis litat. 63 Thetidi, quæ & ipsa marina dea. 64 In litore, in ipso ma-
 ris introitu. 65 Neptuno taurum offert, quæ hostia propria est, & laudatissima
 illius placatio: Taurum Neptuno, taurum tibi pulcher Apollo. Virg. 66 Thetidis
 patrem. 67 Cujus cornua vittis redimita, ut & aliquando inaurata esse solebant.
 68 Projiciens intestina in mare, qui mos fuit sacrificantium: —Extâque suis
 Proficiam in fluctibus, Virg. 69 Pinguis. 70 Diu in Scyro latens, obedientiam
 tibi præstiti. 71 Animo forti difficilia. 72 Ad classem Græcorum in Au-
 lide. 73 Non in contemptum tui, sed in satisfactionem Græcorum, qui legatos
 ad me querendum miserunt. 74 Itâ fatus, navi insiluit. 75 Valido Austri
 flatu, longè à terra fertur. 76 Cognatis per Deidamiam uxorem ejus. 77 Ele-
 vati vapores, quasi nubem & fumum circa terram efficiunt. Incipit,

Incipit, & Scyros longè 78 decreſcere poſita.

Turre procul ſumma, 79 lacrymis comitata ſororum,

310 80 *Conſeſſumque tenens, & 81 habentem nomina Pyr-*
rhum,

82 *Pendebat conjux, oculisque in carbaſa fixis*

83 *Ibat & ipſa fretum; & puppem jam 84 ſola videbat.*

Ille quoque obliquos dilecta ad mœnia vultus

85 *Declinat, viduamque domum, gemitusque relictæ*

315 86 *Cogitat: occultus ſub corde renaſcitur ardor,*

87 *Dâtque locum virtus. Senſit Lærtius heros*

Mœrentem, & placidis aggreſſus fleſtere dictis:

Têne (inquit) magna vaſtator 88 debite Troja,

Quem 89 Danaum claſſes, quem divum oracula po-
ſcunt,

320 90 *Ereſtæque manet 91 reſtrato limine bellum,*

Callida ſæminco 92 genitrix velavit amiſtu?

Commisitque ullis tam 93 grandia furti latebris?

Speravitque 94 fidem? nimis ô 95 ſuſpenſa, nimisque

96 Mater! an hæc 97 virtus tacita torperet in umbra?

325 *Quæ 98 vix audito litui clangore, reſugit*

Et 99 Thetin, & 1 comites, & quos ſuppreſſerat 2 ignes.

Nec 3 noſtrum eſt, quod in arma venis, ſequerisque
precantes;

Veniſſes 4 ultro. Quem talibus occupat Heros

& 5 acides: longum eſt 6 reſides exponere cauſas,

330 *Maternumque 6 nefas. Hoc 7 excuſabitur enſe*

Scyros, & indecores (8 fatorum crimina) cultus.

78 Oculis dif-
cedentium mi-
nor videtur.

79 Non ſine
conſortio ſoro-
rum, quæ abeu-
tem Achillem
pariter flebant.

80 In ſinu Pyr-
rhum geſtans,
quem jam palam
pro ſuo agnove-
rat.

81 Ab omnibus
nunc de nomine
cognitum.

82 Deidamia &
ſublimi turre
prominebat.

83 Proſequeba-
tur carbaſa, &
tam intentis
oculis navem in-
tuebatur, ut &
ipſa ſibi naviga-
re videretur.

84 Cùm ſorores
incurioſius pro-
ſpiciebant.

85 Reſlexit ocu-
los verſus Scy-
ron.

86 Cogitat
quàm deſolati

eſſent penates, ubi vidua conjux, & orphanus filiùs. 87 Amori ſuccumbit ani-
moſitas. 88 A tatis in hoc munus deputate. 89 Quem Græci ex Phœbi tri-
pode edocti quaſitum mittunt. 90 Quem quaſi deum ſuum bellum in limine ſtat
expeſtans, nec ulterius ſine te pedem movebit. 91 Poſtquam inducitur bellum,
& parantur omnia. Reſpicit Poeta ad Romanum Jani templum, cujus januaſ ad
bellum profeſturi aperiebant, & non niſi conſecto bello claudebant. 92 Num te
mater abſcondere ſperavit, & tam indignæ latitationi obnoxium facere. 93 Num
tam egregiam fortitudinem inter puellas conſcluſit? 94 Crediditne tam fideles
hoſpites invenire, qui non manifeſtarent? 95 Anxia, quæ virtuti tuæ nimium
diſſidebat. 96 Nimum materni affectus habens. 97 Debuicne tanta forti-
tudo in loco privato torpere? 98 Statim ut Agytæ clarigationem audivit,
99 Mandata matris contempſit. 1 Filias Lycomedis. 2 Deidamiz amo-
rem, quem rebus bellicis poſthabuit. 3 Non noſtris attribus tribuendum eſt,
quod ad bellum eas. 4 Si nos te quaſitum non veniſſemus, tuâ ſponte ac-
ceſſiſſes. 5 Ignavam latendi occaſionem. 6 Pudibundum metum, & ſolici-
tudinem matris. 7 Quicquid in Scyro ſocordiz admiſſum eſt, fortibus factis re-
dimetur. 8 Quæ in iſta latibula me traxerunt.

9 Dic mihi po-
 tius causam sul-
 cepti belli, ut ego
 quoque iuste ira-
 scar Trojanis.
 10 Dum venti
 placidum nobis
 cursum præbent.
 11 Principio
 paulò longius
 petito.
 12 In Phrygiâ,
 ubi HecTORis no-
 men celebre: à
 quo denominat
 regionem, ut in-
 flammet Achil-
 lem in ejus æmu-
 lationem.
 13 Si credibile
 sit Paridem da-
 rum esse judicem
 Deabus.
 14 Litem pul-
 chritudinis in-
 ter Palladem,
 Junonem, & Ve-
 nerem adjudica-
 re.
 15 Anxias, &
 exitum iudicii
 expectantes.
 16 Severam Palladem non respexit. 17 Junonem, sororem Jovis. 18 Pro-
 pitius & faventibus oculis, quasi illarum partibus addictus. 19 Venerem Dio-
 nes filiam nimium oculis fixisse, cujus solâ pulchritudine captus erat. 20 Dis-
 cordia hæc inter deas litigantes, in antris tuis Peliacis nata est. 21 Conventu
 deorum, qui nuptiis parentum tuorum interfuerunt. 22 Cùm mons Pelion vidit
 nuptias Pelei tui celebratas. 23 Ab illo tempore, Protei vaticinio, in hoc bel-
 lum ante nativitatem designabaris. 24 Divæ neglectæ fremunt: Hinc etiam
 Trojanis semper infensæ fuerunt. 25 Paris in mercedem propter sententiam
 quam ferebat, Helenam petit, quæ Trojanis exitium feret. 26 Incauta Sparte,
 quæ propter loci vicinitatem Amyclæ dicitur, à Venere indigitatur. 27 Paris
 in ædificationem navium, succidit lucos Cybeles. 28 A Phrygiis enim hæc ma-
 ter Deorum præcipuâ veneratione habita est. 29 Quæ turritam coronam gestat;
 ostendens Cybelem, i. e. terram superpositis civitatibus & turribus esse conspicu-
 am. Serv. 30 Prostrernit pinus sacras, religione obstante nè succiderentur.
 31 Græciam advectus. 32 Menelai thalamos spoliât, qui hospitio accepit.
 33 Quæ tantam injuriam sine ultione adhuc passa est. 34 Spoliis gavisus Hele-
 nam secum refert. 35 Gloriam & pulchritudinem Græciæ. Sic Virg. *Ilum in
 Italiam portans*—. 36 Ordo & sensus; Ultiores indè inexciti, i. e. non evocati, sed
 tantâ injuriâ sponte commoti, undique coimus, quisque sibi, i. e. unusquisque suâ
 interesse arbitrans. 37 Sparsâ rei famâ per urbes finitimas. 38 Quis æquo
 animo patiatu conjugalia fœdera per dolos rumpi? 39 Abduci uxorem raptu
 impunito, quasi pecudes & res viliores.

335

340

345

350

355

Per-

Perferat? hac etiam ⁴⁰ fortes jactura moveret.

Non tulit ⁴¹ insidias divum ⁴² imperiosus Agenor,
Mugitusque sacros, & magno ⁴³ numine vocatam

360 Quæsit Europen, ⁴⁴ aspernatûsque Tonantem est,
Ut generum. ⁴⁵ Captam & ⁴⁶ Scythico de littore pro-
lem

Non tulit Æetes, ferroque & classe secutus

⁴⁷ Semideos reges, & ituram in Sydcra ⁴⁸ puppim.

Nos ⁴⁹ Phryga semivirum, portus & littora circum

365 Argolica, ⁵⁰ incessâ volitantem puppe feremus?

Usque aded nusquam ⁵¹ arma & equi, frētâque invia
Gratiis?

Quid si nunc aliquis patriis ⁵² rapturus ab oris

Deidamian eat, patriâque à sede revellat

⁵³ Attonitam, & magni ⁵⁴ clamantem nomen Achillis?

370 ⁵⁵ Illius ad capulum rediit manus, & simul ingens

Impulit ora ⁵⁶ rubor. Tacuit ⁵⁷ contentus Ulysses.

⁵⁸ Excipit Ocnides: quin, ô ⁵⁹ dignissima cæli

Progenies, ⁶⁰ ritûsque tuos, elementâque primæ

⁶¹ Indolis, & validâ mox ⁶² accedente juventâ,

375 Quæ solitus laudum tibi ⁶³ semina pandere Chiron,
Virtutisque ⁶⁴ aditus, ⁶⁵ quas membra augere per
artes,

Quas animum, ⁶⁶ sociis, multumque faventibus ede.

Sit ⁶⁷ pretium longas penitus quæsisse per undas

Scyron, & his ⁶⁸ armis primum intendisse lacertos.

380 Quem ⁶⁹ pigeat sua facta loqui? Tunc ille modestè

Inchoat, ambiguus paulum, propiorque ⁷⁰ coactio.

Dicor, & in teneris, & adhuc ⁷¹ crescentibus annis,

one Jasonem secuti sunt. ⁴⁸ Argon, quæ à Minerva inter stellas postea relatæ est. ⁴⁹ An nos Græci effæminatum hunc Trojanum inultum dimitemus?

⁵⁰ Navigantem in impudica puppe, quæ illi pro lupanari est. ⁵¹ Numquid

Græcis arma defunt? annon & nos navigare possumus? ⁵² Quid tu, Achilles,

ageres, si aliquis Deidamiam tuam tibi eriperet? ⁵³ Horrentem & invitam!

⁵⁴ Invocantem Achillem suum. ⁵⁵ Achilles manus ensis manubrium statim

apprehendit. ⁵⁶ Simul irâ & indignatione rei accensus, valde ruborem con-

traxit. ⁵⁷ Cui suffecit, quod illum inflammaverat. ⁵⁸ Fandi vices occupat

Diomedes, Oenei nepos. ⁵⁹ O meritissime Jovis pronepos. ⁶⁰ Ordo; ede

sociis multum faventibus ritus tuos, i. e. mores & consuetudinem, & principia

educationis tuæ. ⁶¹ Excitationis tuæ puerilis. ⁶² Postquam factus es ado-

lescens. ⁶³ Vide lib. I. ad vers. 188. ⁶⁴ Introitum & callem virtutis, & ac-

cessus ad laudes assequendas. ⁶⁵ Quibus artibus animum & corpus tuum exco-

luit. ⁶⁶ Nobis qui amici tibi sumus & socii. ⁶⁷ Merces nobis erit pro la-

bore, quem tulimus te quærendo. ⁶⁸ Remis incubuisse, dum ad has regiones na-

vigavimus. ⁶⁹ Ullumne de se bene profiteri pigeat? ⁷⁰ Homini similis, qui

invitis loquitur. ⁷¹ In pueritia & adolescentia mea. ⁷² Thef-

⁴⁰ Fortis non censendus est, qui ubicunque terrarum degit, tali injuriâ non commovetur.

⁴¹ Jovis rapturam, cum propter Europam se in taurum transmutaverat.

⁴² Tyrannus, & qui pro imperio latis, edixit Cadmo nunquam in patriam reverti sine sorore.

⁴³ A summo deorum creptam.

⁴⁴ Tanti injuriam fecit, ut ipsum Jovem pro genere contemperit.

⁴⁵ Æetes Medeam ab Argonautis raptâ Colchide non pertulit, sed armis & classe instructus infecutus est.

⁴⁶ Ubi apud Colchos regnavit pater.

⁴⁷ Heroas, qui in ista expediti-

- 72 Postquam Chiron severâ suâ disciplinâ me imbuir.
- 73 Ordo; dicor non ullas dapes habuisse ex more, in teneris annis, &c. i. e. non lacte materno nutritum fuisse.
- 74 Ut consuetudo est hominum.
- 75 Sed carnisbus leoninis vesci.
- 76 Solida, non fluentia instar lactis, quo alii infantes aluntur.
- 77 Omnem succum exhaustisse.
- 78 Hæc fuerunt meæ vitæ elementa, & panis ac vini vicem sustinuerunt.
- 79 Hunc victum mihi Chiron administrabat.
- 80 Postea me secum eduxit, per ferarum cubilia.
- 81 Passibus majoribus, quando ephebus fui.
- 82 Exultare, & sine omni formidine gaudere.
- 83 Non timere undarum impetu — saxa jugis fugientia rupis.
- 84 Ne horrere, quando silentem sylvam intravero.
- 85 Tunc ante tempus assumpsi hastam, & pharetras, &c.
- 86 Calori & frigori assuefactus sum.
- 87 Membra non facta fuere mollia in lecto plumeo. † al. flexa.
- 88 In eodem saxo cum Chirone stratus sum.
- 89 Vix puerilis mea vira, inter feras & montes acta, duodecim annos numeraverat.
- 90 Centauris nostris hostes infensissimos.
- 91 Sub severa sua disciplina instituebat, quomodo præverterem.
- 92 Jacula projecta assequi: hinc ex velocitate Achilles *modus viris* apud Homerum dicitur.
- 93 Veloci passu, qualis equinos ejus pedes deceret.
- 94 Antequam senectutis inertior fuit.
- 95 Concitatus per omnes campos insequebatur.
- 96 Spiritu meo exhausto & viribus deficientibus.
- 97 Super humeros portabat, donec vires reciperem.
- 98 Primâ congelatione, priusquam induraretur glacies, me fluvios pertransire jussit, ut agilitatem meam probaret, & expeditiorem faceret.
- 99 Pueriles hæc fuerunt exercitationes meæ.
- 1 Quid feras referam, quibuscum in sylvis pugnavi?
- 2 Factos meâ operâ immunes à feris rugientibus?
- 3 Non permisit me invalidas lynces, aut timidos damas persequi, sed tantum feras & immanes belluas.
- 4 Per avia Ossæ montis.
- 5 Torvas ursas è lustris agere.
- 71 *Thessalus ut rigido senior me monte recepit,*
- 73 *Non ullas ex 74 more dapes habuisse, nec ullis*
- Uberibus satiâsse famem, 75 sed 76 spissa leonum*
- Viscera, semianimesque libens 77 traxisse medullas.*
- Hæc 78 mihi prima Ceres, hæc lati munera Bacchi,*
- Sic 79 dabat ille pater. Mox ille per avia secum*
- 80 Lustra 81 gradu majore trahens, visisque docebat*
- 82 Arridere feris, nec 83 fracta ruentibus undis*
- Saxa, nec ad vasta trepidare 84 silentia sylvæ.*
- Fam tunc hasta manu, jam tunc cervice pharetra,*
- Et ferri 85 properatus amor, 86 duratque multo*
- Sole, geluque cutis. 87 Tencro nec fluxa cubili*
- Membra, sed ingenti 88 saxum commune magistro.*
- Vix mihi bisenos annorum torserat orbes*
- Vita 89 rudis, volucres cum jam prævertere cervos,*
- Et 90 Lapithas 91 cogebat equo, 92 præmissaque cursu*
- Tela sequi; sæpe ipse gradu me 93 præpete Chiron*
- (Dum 94 velox ætas) campis 95 admissus agebat*
- Omnibus: 96 exhaustumque vago per gramina passu*
- Laudabat gaudens, meque in sua colla 97 levabat.*
- Sæpe etiam 98 primo fluvii torpore jubebat*
- Ire super, glaciemque levi non frangere plantâ.*
- Hoc 99 puerile decus: 1 quid nunc tibi prælia dicam*
- Sylvarum? 2 vacuos sævo jam murmure saltus?*
- 3 Nunquam ille imbelles 4 Ossæ per avia lynces*
- Scotari, aut timidos passus me cuspide damas*
- Sternere, sed 5 tristes turbare cubilibus ursas,*

385

390

395

400

405

- 410 ⁶ Fulmineosque fues; ⁷ sicubi maxima tigris,
Aut ⁸ subducta jugis fœtæ spelunca leonæ.
Ipse scdens vasto facta ⁹ expectabat ab antro,
Si ¹⁰ sparsus magno remeâsem sanguine, nec me
Antè nisi inspectis admisit ad oscula ¹¹ telis.
- 415 ¹² Fâmque ¹³ ad ensiferos, vicina ¹⁴ pube, tumultus
¹⁵ Aptabar, ¹⁶ nec me ulla feri Mavortis imago
Præterit. Didici quo ¹⁷ Pæones arma rotatu,
Quo ¹⁸ † Magetæ sua gesa citent, quo ¹⁹ turbine † cæ-
stum
Sauromates, ²⁰ falcemque Getes, arcumque ²¹ Gelonus
420 Tenderet, ²² flexa ²³ Balearicus actor ²⁴ habena
Quo suspensa trahens ²⁵ libraret ²⁶ vulnera tractu,
²⁷ Inclusum quoties distringeret acra gyro.
Vix memorem cunctos (²⁸ etsi modò gessimus) actus;
Nunc docet ingenti saltu me ²⁹ jungere fossas;
- 425 ³⁰ Nunc caput aerii ³¹ † prendentem scandere montis,
Quo ³² † fugitur per plana gradu: ³³ simulachraque
pugnae,
³⁴ Excipere immisso curvato umbone molares;
Ardentésque ³⁵ intrare casar; ³⁶ peditemq; volantes
Sistere quadrijugos. Memini, rapidissimus ibat
- 430 Imbribus assiduus pastus, nivibusque solutis
³⁷ Sperchios, vulsasque trabes, ³⁸ saxa ³⁹ ferebat:
Cum me ille ⁴⁰ immisissum, quâ scvior impetus undæ,
Stare jubet contrâ, tumidosque repellere fluctus:

- 6 Fulmineo den-
te spumantes
apros. Martial.
7 Si fortè in il-
lis sylvis trucu-
lenta tigris ubi-
cunque invenia-
tur.
8 Leonis spe-
lunca in monti-
um jugis remota.
9 Gestiebat
scire quæ facta
eo die aggressus
fuit.
10 Aspersus
sanguine nobilis
alicujus animal-
culi.
11 Nisi sangui-
nolenta tela re-
portâsem.
12 Cum propè
adolescens eram.
13 Ad bellica
exercitia accin-
gebar.
14 Nulla medi-
tatio armorum,
aut pugna re-
presentatio me
fugiebat.

- 15 Quanto cum
al. Macetæ. 16 Quomodo Scythæ sua arma tractabant. 17 Quanto cum
impetu Sarmatæ castibus pugnant. † al. contum, i. e. lignum cuspidatum.
18 Quomodo ense recurvum Thraces adigunt. 19 Populi Scythiæ Agathyr-
sis proximi. 20 Incolæ insularum Majoricæ & Minoricæ, qui fundam inven-
runt; unde Balearis dicti, *Ἰνδὸν τῶν Βαλλείων*. 21 Fundæ periphrasis, quæ est ha-
bena revoluta. 22 Quomodo ante jactum, in aere temperaret fundam, ut obje-
ctum illud solum feriret, quod petit. 23 Tela vulnus inferentia. 24 Quoties
circumvolutione habenz in gyrum rotatur aer, in circulo inclusus. 25 Quam-
vis nuper hæc gessimus, & arma tractavimus. 26 Transilire, & ab una ripa ad
altam saltu transire. 27 Docet me tam festinis gradibus scopulosa & ardua juga
montium scandere, & tanta cum dexteritate, quàm per plana curritur. 28 Con-
fragulos clivos supernè manu apprehendentem. † al. scandentem prendere.
29 Velociter curritur. 30 Ad imaginem prælii, & quasi vera pugna esset.
31 Ingentia saxa in me jacta clypeo excipere. 32 Per ignes & incendia viam fa-
cere. 33 Docet me peditem, equos currentes pravertere, & remorari. 34 Thes-
saliz fluvius cui crines deveverat. Vide prius. 35 —capit agmine facto Pastor-
um pecorumque domos. Theb. lib. i. 36 Cum me insilientem, rapidissimo fluvii
cursui ob stare mandat, & velut aggerem facto, aliò divertere.

37 Quos fluctus vix ipse sustinisset, quamvis nixus sit tot gradibus obstantibus, i. e. quatuor pedes habeat ad resistendum.
 38 Impetus fluvii non me retro ferebat.
 39 Et tamen latissimi fluminis immensa fuit profunditas.
 40 Ille ripæ insistentis minabatur interim, mæque velut tremebundum increpuit.
 41 Non ausus sum exire flumine, nisi ab eo monitus.
 42 Itaque gloriâ incendebar, ut nihil durum coram eo videretur. 43 Ordo; jam ludus erat, i. e. res parva & nullius negotii, condere discos Oebalios in nubila, i. e. altissime in aerem mittere.
 44 Laconicos, ubi discus maxime est in usu. 45 Oleo unctam, & delibutam ceromatibus. 46 Nudam luctam in palastra exercere. 47 Ictus crebros castibus dare. 48 Non magis in his ludis laborabam, quam pulsando citharam.
 49 Cujus Apollo inventor fuit. 50 Cum cantarem heroum facta. 51 Edoxit me pariter rem herbariam. 52 Herbas morbis medentes: Cujus generis panacem esse Plin. refert, quæ omnium morborum remedia promittit. 53 Quo sanguis effluens sisteretur. 54 Quæ sit papaveris &c. vis, quæ ægris somnos inducat. 55 Quid sanet vulneratum: quod de herba Centauria ferunt. 56 Quodnam ulcus rescindendum sit, aut forte ærugine ferri reprimendum, & sanandum; quam virtutem in Achillis hasta Telephus expertus est. 57 Locum daret, & ab herbis curetur. 58 Præcepta justitiæ tradidit. 59 Quæ Thessalicos suos rexit — iussissimus omnes Inter nubigenas. Hinc Hom. *Ἰκχυράτατον Κεχλάρων* vocat.
 60 Subiectos sibi Centauros, quibus imperavit. 61 Hæcenus, & socii, principia vitæ meæ recensui. 62 Volupe mihi est meminisse exercitationum virtutis, quibus à teneris annis occupatus fui. 63 Quæ postea in Scyro egi, pudet commemorare: ea tamen monitu & ducû matris patravi.

Desiderantur cætera.

FINIS.

LECTORI.

PAucula hac παροξύματα in toto opere admissa,
emendata putes, ingenue Lector. Si qua pre-
terea ejusmodi occurrant, (quod rariusculè fu-
turum speramus, & confidimus) consque & can-
dorem tuum extensum desiderabimus.

- Pag. 16. figura 74. in Comment. pro Sarnas, lege, Sarnus.
48. lin. 1, 2. marg. pro Herculanum, lege, Herculaniun.
122. versu 5. pro corhortis, lege, cohortis.
Pag. 1. Achill. figura 11. Comment. pro Achillis tumultum,
lege, Patrocli tumultum.
27. versu 10. pro ediscitur, lege, edicitur.
-